

Jaarverslag 2024

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Leeswijzer

Sinds 17 juni 2016 heeft Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (Stap) een vergunning voor het uitoefenen van het bedrijf van algemeen pensioenfonds. Een algemeen pensioenfonds is een pensioenfonds dat een of meerdere pensioenregelingen uitvoert en daarvoor een afgescheiden vermogen aanhoudt per collectiviteitskring. Eind 2024 heeft Stap tien pensioenkringen operationeel.

Het bestuursverslag omvat het bestuursverslag van Stap als algemeen pensioenfonds, alsmede de bestuursverslagen van de tien afzonderlijke pensioenkringen. De jaarrekening betreft de jaarrekening van Stap. Als toelichting op de jaarrekening van Stap is per pensioenkring een financiële opstelling opgenomen.

A. Bestuursverslag

- Verslag Stap
- Verslag Pensioenkring Eastman
- Verslag Pensioenkring SVG
- Verslag Pensioenkring Holland Casino
- Verslag Pensioenkring Douwe Egberts
- Verslag Pensioenkring Ballast Nedam
- Verslag Pensioenkring GE Nederland
- Verslag Pensioenkring TotalEnergies Nederland
- Verslag Pensioenkring Aon Groep Nederland
- Verslag Pensioenkring Astellas
- Verslag Multi-client Pensioenkring 2

B. Jaarrekening

- Jaarrekening Stap
- Financiële opstelling Pensioenkring Eastman
- Financiële opstelling Pensioenkring SVG
- Financiële opstelling Pensioenkring Holland Casino
- Financiële opstelling Pensioenkring Douwe Egberts
- Financiële opstelling Pensioenkring Ballast Nedam
- Financiële opstelling Pensioenkring GE Nederland
- Financiële opstelling Pensioenkring TotalEnergies Nederland
- Financiële opstelling Pensioenkring Aon Groep Nederland
- Financiële opstelling Pensioenkring Astellas
- Financiële opstelling Multi-client Pensioenkring 2

C. Overige gegevens

- Resultaatbestemming
- Actuariële verklaring certificerend actuaris
- Controleverklaring onafhankelijke accountant
- Bijlage 1 - Naleving Code Pensioenfonds
- Bijlage 2 - Nevenfuncties bestuur en raad van toezicht
- Bijlage 3 - Bedrijven in portefeuilles Stap waarmee dialoog is gevoerd
- Bijlage 4 - Begrippenlijst

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
A. BESTUURSVERSLAG	
Voorwoord	12
1. Bestuursverslag Stap	15
1.1 Kerngegevens per 31 december 2024	16
1.2 Karakteristieken van Stap	17
1.3 Verslag van het boekjaar	25
1.4 Integraal Risicomanagement	34
1.5 Beleggingen	45
1.6 Financiële paragraaf	59
1.7 Kostentransparantie	60
1.8 Weerstandsvermogen	61
1.9 Toekomstparagraaf	62
1.10 Verslag raad van toezicht	63
2. Verslag Pensioenkring Eastman	69
2.1 Kernegegevens	70
2.2 Algemene informatie	71
2.3 Pensioen paragraaf	72
2.4 Vermogensbeheer	76
2.5 Kostentransparantie	81
2.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	86
2.7 Actuariële paragraaf	89
2.8 Risicoparagraaf	92
2.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman	96
3. Verslag Pensioenkring SVG	100
3.1 Kernegegevens	101
3.2 Algemene informatie	102
3.3 Pensioen paragraaf	103
3.4 Vermogensbeheer	106
3.5 Kostentransparantie	111
3.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	116
3.7 Actuariële paragraaf	119
3.8 Risicoparagraaf	121
3.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG	125

4. Verslag Pensioenkring Holland Casino	129
4.1 Kerngegevens	130
4.2 Algemene informatie	131
4.3 Pensioen paragraaf	132
4.4 Vermogensbeheer	137
4.5 Kostentransparantie	142
4.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	147
4.7 Actuariële paragraaf	150
4.8 Risicoparagraaf	153
4.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino	157

5. Verslag Pensioenkring Douwe Egberts	161
5.1 Kerngegevens	162
5.2 Algemene informatie	163
5.3 Pensioen paragraaf	164
5.4 Vermogensbeheer	167
5.5 Kostentransparantie	172
5.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	178
5.7 Actuariële paragraaf	181
5.8 Risicoparagraaf	183
5.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts	187

6. Verslag Pensioenkring Ballast Nedam	193
6.1 Kerngegevens	194
6.2 Algemene informatie	195
6.3 Pensioen paragraaf	196
6.4 Vermogensbeheer	199
6.5 Kostentransparantie	205
6.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	210
6.7 Actuariële paragraaf	213
6.8 Risicoparagraaf	215
6.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Ballast Nedam	219

7. Verslag Pensioenkring GE Nederland	223
7.1 Kerngegevens	224
7.2 Algemene informatie	226
7.3 Pensioen paragraaf	227
7.4 Vermogensbeheer	232
7.5 Kostentransparantie	238
7.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	243
7.7 Actuariële paragraaf	246
7.8 Risicoparagraaf	249
7.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland	253

8. Verslag Pensioenkring TotalEnergies Nederland	257
8.1 Kerngegevens	258
8.2 Algemene informatie	259
8.3 Pensioen paragraaf	260
8.4 Vermogensbeheer	264
8.5 Kostentransparantie	270
8.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	276
8.7 Actuariële paragraaf	279
8.8 Risicoparagraaf	282
8.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland	286

9. Verslag Pensioenkring Aon Groep Nederland	290
9.1 Kerngegevens	291
9.2 Algemene informatie	292
9.3 Pensioen paragraaf	293
9.4 Vermogensbeheer	296
9.5 Kostentransparantie	301
9.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	306
9.7 Actuariële paragraaf	309
9.8 Risicoparagraaf	311
9.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Aon Groep Nederland	315

10. Verslag Pensioenkring Astellas	319
10.1 Kerngegevens	320
10.2 Algemene informatie	321
10.3 Pensioen paragraaf	322
10.4 Vermogensbeheer	326
10.5 Kostentransparantie	331
10.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	336
10.7 Actuariële paragraaf	338
10.8 Risicoparagraaf	341
10.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas	345
11. Verslag Multi-client Pensioenkring 2	348
11.1 Kerngegevens	349
11.2 Algemene informatie	350
11.3 Pensioen paragraaf	352
11.4 Vermogensbeheer	358
11.5 Kostentransparantie	363
11.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	368
11.7 Actuariële paragraaf	371
11.8 Risicoparagraaf	374
11.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2	378
12. Algemeen verslag pensioenkringen	383
12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen	384
12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen	393
B. JAARREKENING	
13. Jaarrekening Stap	402
13.1 Balans per 31 december 2024	403
13.2 Staat van baten en lasten	404
13.3 Kasstroomoverzicht	405
13.4 Toelichting op de jaarrekening	406
13.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	412
13.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	418
13.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	420
13.8 Gebeurtenissen na balansdatum	424

14. Financiële opstelling Pensioenkring Eastman	425
14.1 Balans per 31 december 2024	426
14.2 Staat van baten en lasten	427
14.3 Kasstroomoverzicht	428
14.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Eastman	430
14.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	432
14.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	452
14.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	453
14.8 Gebeurtenissen na balansdatum	459
15. Financiële opstelling Pensioenkring SVG	460
15.1 Balans per 31 december 2024	461
15.2 Staat van baten en lasten	462
15.3 Kasstroomoverzicht	463
15.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring SVG	465
15.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	467
15.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	485
15.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	486
15.8 Gebeurtenissen na balansdatum	489
16. Financiële opstelling Pensioenkring Holland Casino	490
16.1 Balans per 31 december 2024	491
16.2 Staat van baten en lasten	492
16.3 Kasstroomoverzicht	494
16.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Holland Casino	496
16.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	499
16.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	519
16.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	520
16.8 Gebeurtenissen na balansdatum	525

17. Financiële opstelling Pensioenkring Douwe Egberts	526
17.1 Balans per 31 december 2024	527
17.2 Staat van baten en lasten	528
17.3 Kasstroomoverzicht	529
17.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Douwe Egberts	531
17.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	533
17.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	551
17.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	552
17.8 Gebeurtenissen na balansdatum	555
18. Financiële opstelling Pensioenkring Ballast Nedam	556
18.1 Balans per 31 december 2024	557
18.2 Staat van baten en lasten	558
18.3 Kasstroomoverzicht	559
18.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Ballast Nedam	561
18.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	563
18.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	585
18.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	586
18.8 Gebeurtenissen na balansdatum	589
19. Financiële opstelling Pensioenkring GE Nederland	590
19.1 Balans per 31 december 2024	591
19.2 Staat van baten en lasten	592
19.3 Kasstroomoverzicht	593
19.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland	595
19.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	598
19.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	620
19.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	621
19.8 Gebeurtenissen na balansdatum	628

20. Financiële opstelling Pensioenkring TotalEnergies Nederland	629
20.1 Balans per 31 december 2024	630
20.2 Staat van baten en lasten	631
20.3 Kasstroomoverzicht	633
20.4 Toelichting financiële opstelling Pensioenkring TotalEnergies Nederland	635
20.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	637
20.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	657
20.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	658
20.8 Gebeurtenissen na balansdatum	663
21. Financiële opstelling Pensioenkring Aon Groep Nederland	664
21.1 Balans per 31 december 2024	665
21.2 Staat van baten en lasten	666
21.3 Kasstroomoverzicht	668
21.4 Toelichting financiële opstelling Pensioenkring Aon Groep Nederland	670
21.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	672
21.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	691
21.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	692
21.8 Gebeurtenissen na balansdatum	697
22. Financiële opstelling Pensioenkring Astellas	698
22.1 Balans per 31 december 2024	699
22.2 Staat van baten en lasten	700
22.3 Kasstroomoverzicht	702
22.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Astellas	704
22.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	707
22.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	727
22.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	728
22.8 Gebeurtenissen na balansdatum	734

23. Financiële opstelling Multi-client Pensioenkring 2	735
23.1 Balans per 31 december 2024	736
23.2 Staat van baten en lasten	737
23.3 Kasstroomoverzicht	738
23.4 Toelichting op de financiële opstelling van Multi-client Pensioenkring 2	740
23.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024	742
23.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	763
23.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	764
23.8 Gebeurtenissen na balansdatum	770
24. Grondslagen financiële opstellingen	771
24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	772
24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen	781
C. OVERIGE GEGEVENS	
Overige gegevens en bijlagen	788
25.1 Resultaatbestemming	789
25.2 Actuariële verklaringen	791
25.3 Controle verklaring van onafhankelijke accountant	811
Bijlage 1 - Naleving Code Pensioenfondsen 2024	820
Bijlage 2 - Nevenfuncties bestuur en raad van toezicht	827
Bijlage 3 - Bedrijven in portefeuilles Stap waarmee dialoog is gevoerd	828

A. Bestuurverslag

Voorwoord

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag van Stap over het jaar 2024. Wij zijn er trots op dat wij in 2024 het pensioen hebben mogen verzorgen voor de deelnemers van tien pensioenkringen. Daarmee hebben wij zowel bestaande als nieuwe klanten mogen bedienen.

2024 – een jaar in het teken van transitie

Na uitval door ziekte is Huub Popping vanaf 1 januari 2024 gestart met zijn re-integratie. Gelukkig vervult hij zijn rol als bestuurslid inmiddels weer volledig. Het voorzitterschap is na de terugkeer van Huub Popping overgedragen aan Marga Schaap.

Voor Stap was 2024 het jaar dat in het teken stond van de transitie naar de Wet toekomst pensioenen. Met de sociale partners van de pensioenkringen is intensief overleg gevoerd over de transitie en in 2024 is voor het merendeel van de pensioenkringen een (concept) transitieplan ontvangen. Het beleidskader voor de transities naar de solidaire premiereregeling is vastgesteld en op basis daarvan is de transitie van Pensioenkring Holland Casino voorbereid. In juni 2024 is het implementatie- en communicatieplan voor de transitie van Pensioenkring Holland Casino ingediend bij de toezichthouders. Stap heeft op 17 maart 2025 de beschikking van DNB gekregen om de transitie voor Pensioenkring Holland Casino per 1 mei 2025 uit te voeren. Tevens is in 2024 een start gemaakt met de voorbereiding voor de uitvoering en transities naar de flexibele premiereregeling. Uiterlijk op 1 januari 2028 moeten de pensioenregelingen van alle pensioenkringen voldoen aan de Wet toekomst pensioenen.

Stap is blijven groeien en heeft ook in 2024 nieuwe toetreders mogen verwelkomen. Per 1 januari 2024 is Pensioenkring Astellas van start gegaan. Stichting Pensioenfonds Astellas én de aangesloten ondernemingen zijn per die datum toegetreden tot deze pensioenkring. Ultimo 2024 heeft Stap tien actieve pensioenkringen met een totaal belegd vermogen van bijna € 9 miljard. In 2025 zullen Stichting Pensioenfonds IFF en de aangesloten werkgever zich aansluiten bij Stap in Pensioenkring IFF. De collectieve waardeoverdracht en de aansluiting zijn beoogd op 1 oktober 2025. Dit is tevens een belangrijke bijdrage aan de ambitie van Stap om ultimo 2026 volledig kostendekkend te zijn.

Geopolitieke spanningen bleven een belangrijke rol spelen op de financiële markten. Vaak ging het om spanningen die al langer aanwezig zijn, zoals in het Midden-Oosten, tussen Oekraïne en Rusland en tussen China en de Verenigde Staten. Daarnaast waren er volop verkiezingen in 2024. Hoge inflatie is vaak ongunstig voor zittende regeringen, hetgeen in 2024 duidelijk is geworden. De belangrijkste en meest impactvolle verschuiving vond plaats in de Verenigde Staten waar Trump gekozen werd als president voor de komende jaren. Enige zorg bestaat over de wijze waarop de politiek nog steeds bezig is wijzigingen aan te willen brengen in de Wet toekomst pensioenen.

Over 2024 kon het pensioen in de meeste pensioenkringen worden geïndexeerd.

Woord van dank

Wij spreken onze dank en waardering uit voor de inzet en toewijding van alle bij Stap betrokken partijen. De strategische uitbestedingspartners, leden van de raad van toezicht en leden van onze belanghebbendenorganen worden bedankt voor de plezierige en constructieve samenwerking. Wij bedanken ook alle betrokken adviseurs. Samen werken we aan een goed pensioen voor al onze deelnemers.

Daarnaast wil Stap alle betrokkenen binnen Stap en haar uitbestedingspartners hartelijk danken voor de ongelooflijke hoeveelheid werk die is verzet en de kwaliteit van de opgeleverde documenten bij de voorbereidingen van de transitie naar de Wet toekomst pensioenen voor alle pensioenkringen.

Namens het bestuur

Marga Schaap (voorzitter)

1. Bestuursverslag Stap

1.1 Kerngegevens per 31 december 2024

Pensioenkring	Aantal deelnemers	Beleids-dekkingsgraad	Feitelijke-dekkingsgraad	Technische voorzieningen in € 1.000	Eigen vermogen in € 1.000
Pensioenkring Eastman	1.120	120,6%	120,1%	163.665	32.965
Pensioenkring SVG	6.725	125,2%	124,8%	479.281	118.749
Pensioenkring Holland Casino	10.658	128,8%	128,1%	1.534.819	431.965
Pensioenkring Douwe Egberts	8.558	134,1%	133,3%	1.345.547	447.555
Pensioenkring Ballast Nedam	5.887	122,2%	121,3%	826.695	175.766
Pensioenkring GE Nederland	2.601	140,3%	140,7%	466.417	189.903
Pensioenkring TotalEnergies Nederland	1.897	120,8%	120,8%	445.168	92.765
Pensioenkring Aon Groep Nederland	2.917	147,6%	145,6%	494.151	225.229
Pensioenkring Astellas	2.072	125,6%	123,6%	402.959	95.249
Multi-client Pensioenkring 2	8.815	118,3%	117,4%	748.814	130.111

1.2 Karakteristieken van Stap

Profiel

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (Stap) is een algemeen pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet. Stap is een stichting zonder winstoogmerk en voert meerdere pensioenregelingen uit in meerdere collectiviteitkringen. De collectiviteitkringen hebben een afgescheiden vermogen en een eigen financiële opzet.

Stap is sinds haar oprichting marktleider en biedt als grootste algemeen pensioenfonds een bewezen toekomstbestendige oplossing voor pensioenfondsen die geen toekomst als zelfstandig fonds voorzien. Daarbij richt Stap zich met haar strategische uitbestedingspartners op een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening in het belang van alle deelnemers.

De benaming die Stap hanteert voor collectiviteitkringen is pensioenkringen. Stap kent twee verschillende typen pensioenkringen, namelijk single-client en multi-client. Het onderscheidende kenmerk is dat in de multi-client pensioenkringen meerdere pensioenregelingen voor verschillende werkgevers worden uitgevoerd. Deze regelingen bieden – door een modulair programma – een ruime mate van keuzemogelijkheden. Bij een single-client pensioenkring wordt in een eigen omgeving de pensioenregeling van één werkgever (of gelieerde werkgevers) of een gesloten pensioenregeling uitgevoerd.

Stap heeft een onafhankelijk bestuursmodel. Het bestuur van Stap is verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering van de pensioenregelingen in de verschillende pensioenkringen. Stap belegt het vermogen van ieder van de pensioenkringen afzonderlijk. Daarbij streeft Stap naar een optimaal pensioenresultaat voor de deelnemers in elke pensioenkring. Stap voert een solide beleggingsbeleid dat passend is bij de pensioenverplichtingen, ambitie en risicohouding van de betreffende pensioenkring.

Voor de dagelijkse uitvoering van het beleid kunnen onze pensioenkringen rekenen op de expertise en aansturing van een gespecialiseerd bestuursbureau. Het bestuursbureau coördineert de dagelijkse gang van zaken naar alle organen en uitbestedingspartners van Stap. Daarnaast ondersteunen zij het bestuur met beleidsadvisering en stellen zij de raad van toezicht en de belanghebbendenorganen in staat hun rol goed te vervullen.

Het intern toezicht heeft Stap belegd bij een onafhankelijke raad van toezicht. De raad van toezicht vervult zijn toezichttaak zodanig dat deze bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van Stap en aan een aantoonbare beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad van toezicht heeft op grond van wet- en regelgeving goedkeuringsrechten.

Iedere pensioenkring heeft een eigen belanghebbendenorgaan. Dit orgaan bestaat uit vertegenwoordigers van deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever(s) van de betreffende pensioenkring. Het belanghebbendenorgaan heeft diverse (boven)wettelijke advies- en goedkeuringsrechten. De voorzitters van de belanghebbendenorganen vormen gezamenlijk de vergadering van belanghebbendenorganen. Dit orgaan heeft onder meer de bevoegdheid om bestuursleden en leden van de raad van toezicht van Stap te benoemen en te ontslaan.

Onze missie

Stap is als algemeen pensioenfonds de pensioenuitvoerder die eerste klas oplossingen biedt aan werkgevers en pensioenfondsen voor de uitvoering van hun huidige pensioenregeling én voor de transitie naar de nieuwe pensioenregelingen zoals beschreven in de Wet toekomst pensioenen. Daarbij staat Stap voor een optimaal evenwicht tussen pensioenresultaat, kosten, bedrijfszekerheid en kwaliteit. Stap neemt daarbij passende maatschappelijke verantwoordelijkheid in het licht van onder andere duurzaamheid.

Onze visie

Stap biedt, op basis van haar kennis en ervaring met onder andere haar bestaande pensioenkringen, een compleet palet aan pensioenoplossingen, inclusief transitie en begeleiding – zowel binnen FTK als binnen de Wet toekomst pensioenen – voor pensioenfondsen en werkgevers. Daarbij nemen ook zorgplicht, advies (ondersteuning) en informeren en activeren van deelnemers een belangrijke plaats in. Naast persoonlijke verbinding, maakt Stap ook gebruik van moderne (digitale) tooling en zijn de oplossingen passend bij de hedendaagse verwachtingen van deelnemers, sociale partners en pensioenfondsbesturen.

Onze strategie

Stap heeft de ambitie om hét algemeen pensioenfonds in Nederland te zijn dat zowel deelnemers, werkgevers en latende pensioenfondsen ontzorgt. Dat gebeurt door:

- het bieden van gemak: werkgevers het werk met betrekking tot hun pensioenregeling vergaand uit handen nemen en hen waar mogelijk maatwerk bieden;
- pensioenfondsen met raad en daad bijstaan in hun proces op weg naar opheffing en hen een soepele transitie te bieden;
- eerlijke, begrijpelijke en adequate (deelnemers)communicatie;
- deelnemers te betrekken bij hun pensioen, zodat zij handelen wanneer nodig;
- het ontwikkelen van passende proposities;
- samen te werken met financieel krachtige uitbestedingspartners die hebben bewezen te beschikken over een excellente uitvoering.

De strategie van Stap is gericht op ‘beheerste groei’. Dat betekent dat Stap in de komende periode haar leidende positie als algemeen pensioenfonds verder wil uitbouwen en haar strategie gericht op continuïteit en een adequate schaalgrootte naar de toekomst toe wil blijven waarborgen. De transitie naar de Wet toekomst pensioenen biedt hiertoe voldoende kansen. Stap blijft pensioenfondsen en werkgevers een toekomstbestendige pensioenoplossing bieden waarin de deelnemer centraal staat tegen de beste prijs-kwaliteitverhouding. Stap biedt alle contractvormen aan.

Transitie naar het nieuwe pensioenstelsel

Pensioenfondsen zijn zich aan het voorbereiden op de transitie naar de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Het belangrijkste aspect hierbij is het kiezen van de juiste uitvoeringsorganisatie. Voor een aantal van hen zullen de volgende vragen opportuun zijn:

- Blijven we wel of niet zelfstandig voortbestaan?
- Gaan we wel of niet de transitie zelf ter hand nemen?

Stap biedt hen een passend en toekomstbestendig alternatief, inclusief ondersteuning van sociale partners die de pensioenregeling en de uitvoering daarvan opnieuw moeten inrichten.

Vanuit haar missie, visie en strategie biedt Stap onder het nieuwe pensioenstelsel binnen de door de wet geboden mogelijkheden alle contractvormen aan: FTK, solidaire premieregeling (SPR), flexibele premieregeling (FPR) en verzekerde regelingen.

Stap begeleidt haar bestaande pensioenkringen zorgvuldig naar een soepele transitie. De proposities en de aanwezige ervaring met transitie staan uiteraard ook ten dienste van pensioenfondsen die nadenken over een overdracht naar een single-client of multi-client pensioenkring.

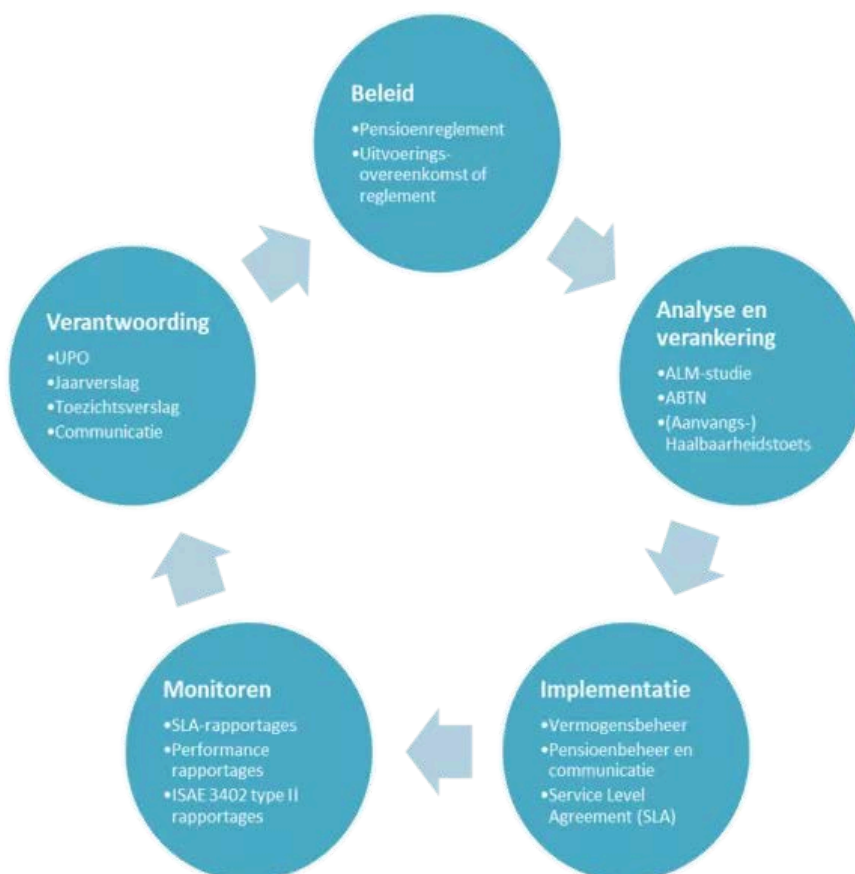
Doordat Stap zowel de SPR en de FPR als het huidige FTK en verzekerde uitkeringen faciliteert, kan Stap de bestaande pensioenkringen en nieuwe toetreders toekomstbestendige pensioenoplossingen tegen de beste prijs-kwaliteitverhouding blijven aanbieden.

Beleid en verantwoording

Stap geeft uitvoering aan de pensioenregelingen van de afzonderlijke pensioenkringen. Deze uitvoering bestaat uit het voeren van de pensioenadministratie, het beleggen van het vermogen, het doen van uitkeringen en het afleggen van verantwoording aan en informeren van alle belanghebbenden.

In de uitvoeringsovereenkomsten en/of uitvoeringsreglementen met de afzonderlijke pensioenkringen zijn afspraken gemaakt over de beleidsruimte van het bestuur. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering.

Daartoe heeft Stap de volgende beleids- en verantwoordingscyclus geïmplementeerd:

Elke pensioenkring heeft een eigen actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). In de ABTN is de opzet van het (financieel) beleid van de pensioenkring, de risicoanalyse en de wijze van uitvoering gedocumenteerd. Uitgangspunt in het handelen van het bestuur is dat wordt gehandeld in het belang van alle belanghebbenden van de pensioenkringen. Onder belanghebbenden wordt verstaan de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgevers.

Kenmerken pensioenregelingen

De kenmerken van de verschillende pensioenregelingen die Stap uitvoert, zijn opgenomen in de pensioenparagrafen van de verschillende pensioenkringen.

Governancestructuur

De governancestructuur is ingericht volgens een onafhankelijk bestuursmodel met een professioneel bestuur en raad van toezicht. De inrichting en samenstelling van de verschillende organen van Stap worden hierna toegelicht.

Bestuur

De samenstelling en zittingstermijnen van het bestuur zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam bestuurslid (geboortejaar)	Aanvang eerste termijn	Aanvang tweede termijn	Aanvang derde termijn	Maximale zitting tot*
Marga Schaap (1959), voorzitter	01-07-2016	01-07-2018	01-07-2022	01-07-2026
Huub Popping (1960)	01-07-2016	01-07-2019	01-07-2023	01-07-2027
Danielle Melis (1972)	01-07-2016	01-07-2020	01-07-2024	01-07-2028
Fred Ooms (1959)	01-07-2016	01-07-2021	01-07-2025	01-07-2029

** Voor drie bestuursleden in verband met het rooster van aftreden een afwijkende zittingsduur afgesproken ten opzichte van de maximale totale zittingsduur.*

De tweede zittingstermijn van Danielle Melis liep op 1 juli 2024 af. Danielle Melis heeft zich beschikbaar gesteld voor een nieuwe zittingstermijn. De vergadering van belanghebbendenorganen heeft Danielle Melis, op voorstel van het bestuur, voor een periode van maximaal vier jaar unaniem herbenoemd.

Na zijn re-integratie heeft Huub Popping besloten om terug te keren als bestuurslid en heeft hij het voorzitterschap per 10 september 2024 overgedragen aan Marga Schaap.

Marga Schaap heeft kenbaar gemaakt om haar rol als bestuurslid en voorzitter per 1 januari 2026 te willen beëindigen. De werving en selectie activiteiten voor de opvolging van Marga zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag in gang gezet.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het bestuur, de bestuursadviescommissies, de belanghebbendenorganen, de vergadering van belanghebbendenorganen en de raad van toezicht. Daarnaast houdt het bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert nieuw beleid. Het bestuursbureau voert namens het bestuur de regie op de activiteiten die worden uitgevoerd door de uitbestedingspartners en monitort de uitvoering van de uitbestede activiteiten. Bovendien is het bestuursbureau het eerste aanspreekpunt voor de belanghebbendenorganen, de vergadering van

belanghebbendenorganen en de raad van toezicht en bevordert het bestuursbureau de efficiënte en effectieve informatie-uitwisseling tussen het bestuur, de belanghebbendenorganen, de vergadering van belanghebbendenorganen en de raad van toezicht. Begin 2025 bestaat het bestuursbureau uit 13 medewerkers die in dienst zijn van Stap.

Bestuursadviescommissies

Het bestuur van Stap wordt ondersteund door de volgende bestuursadviescommissies: beleggingsadviescommissie, pensioen- & communicatieadviescommissie, audit adviescommissie en marketing & sales adviescommissie.

De samenstelling en de taken van de bestuursadviescommissies zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Bestuursadviescommissies				
	Beleggings-adviescommissie	Pensioen- & communicatie-adviescommissie	Audit adviescommissie	Marketing & sales adviescommissie
Aandachtsgebied	Vermogensbeheer	Pensioen & communicatie	Audit & risk	Marketing & sales
Voorzitter	Jan Matthijssen	Marga Schaap	Danielle Melis	Heiko Hoogendijk
Commissieleden	Danielle Melis Huub Popping Nikki Trip	Fred Ooms Lenneke Rademaker	Fred Ooms Huub Popping Bianca van Tilburg	Fred Ooms Lenneke Rademaker Gerard Frankema
Toehoorders	Jeroen Burcksen Karel Bunte Gerard Frankema	Jeroen Burcksen	Jeroen Burcksen	Jeroen Burcksen
Taken	Advisering over: • beleggingsbeleid • toezicht uitbesteding vermogensbeheer	Advisering over: • pensioen- en communicatiebeleid • toezicht uitbesteding pensioenbeheer	Advisering over: • Integraal risicomanagement • governance • toezicht uitbestedings-overeenkomsten • planning- en controlcyclus	Advisering over: • marketing- en sales beleid • toezicht uitbesteding • regievoering over offertetrajecten

** Fred Ooms is gedurende de re-integratie van Huub Popping tijdelijk toehoorder bij de beleggingsadviescommissie.*

Naast de bestuursadviescommissies is voor de coördinatie van alle werkzaamheden voor de Wtp een tijdelijke coördinatiecommissie ingericht: de coördinatiecommissie Wtp. Daarnaast is in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen een tijdelijke MVB-werkgroep ingericht.

Raad van Toezicht

De samenstelling en zittingstermijnen van de leden van de Raad van Toezicht zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid raad van toezicht (geboortejaar)	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1e zittingstermijn	Maximale zitting tot
Jacques Moors (1955), voorzitter	01-07-2016	01-07-2021	01-07-2025
Martine Menko (1962)	16-03-2021	16-03-2025	16-03-2029
Peter Dorrestijn (1962)	01-09-2024	01-09-2028	01-09-2032

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het intern toezicht bij Stap. Zo draagt de raad van toezicht bij aan het effectief en slagvaardig functioneren van Stap en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. Bij zijn taak betreft de raad van toezicht de naleving van de Code Pensioenfondsen. Op grond van wet- en regelgeving heeft de raad van toezicht goedkeuringsrechten en legt de raad van toezicht verantwoording af aan de (vergadering van) belanghebbendenorganen over het gevoerde interne toezicht op Stap als instelling alsmede op elk van de pensioenkringen. De raad van toezicht voert ook overleg met de belanghebbendenorgaan van alle pensioenkringen. In het bestuursverslag doet de raad van toezicht verslag van het uitgevoerde intern toezicht.

Op 1 juli 2024 is de laatste zittingstermijn van René Vermeirssen geëindigd en ontstond er een vacature in de raad van toezicht. Hiervoor is begin 2024 een wervings- en selectietraject gestart en Peter Dorrestijn is door de vergadering van belanghebbendenorganen per 1 september 2024 benoemd als lid van de raad van toezicht. Martine Menko is vanaf 16 maart 2025 herbenoemd voor een tweede termijn op voordracht van de raad van toezicht en na unanieme goedkeuring door de VvBO.

Belanghebbendenorganen

Per pensioenkring is er een belanghebbendenorgaan ingericht dat uitsluitend de taken en bevoegdheden heeft voor zover deze betrekking hebben op de pensioenkring waarvoor het belanghebbendenorgaan is ingesteld. De leden van de belanghebbendenorganen bestaan uit een vertegenwoordiging van werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden die op voordracht van dan wel via verkiezingen tot de belanghebbendenorganen kunnen worden gekozen. Er zijn ook pensioenkringen zonder vertegenwoordiging van werkgevers in het belanghebbendenorgaan (1).

Het belanghebbendenorgaan vertegenwoordigt de belanghebbenden van de desbetreffende pensioenkring. Naast wettelijke advies- en goedkeuringsrechten heeft het belanghebbendenorgaan van elke pensioenkring ook een aantal bovenwettelijke goedkeuringsrechten. Uitgangspunt voor het belanghebbendenorgaan is dat er gehandeld wordt in het belang van alle belanghebbenden van de pensioenkring. Het belanghebbendenorgaan doet verslag van zijn bevindingen in het bestuursverslag. Het bestuur overlegt periodiek met de belanghebbendenorganen.

(1) Bij een aantal pensioenkringen zonder toekomstige opbouw voor deelnemers heeft de werkgever ervoor gekozen om geen zitting te nemen in het belanghebbendenorgaan.

Vergadering van belanghebbendenorganen

Naast de belanghebbendenorganen heeft Stap een vergadering van belanghebbendenorganen ingesteld. Dit is een bovenwettelijk orgaan, waarin alle voorzitters van de belanghebbendenorganen van de afzonderlijke pensioenkringen zitting hebben. De vergadering van belanghebbendenorganen heeft de volgende bevoegdheden:

- benoemen, schorsen en ontslaan van bestuursleden en leden van de raad van toezicht
- gehoord worden bij de vaststelling van de profielschets voor bestuurders
- afnemen van verantwoording door de raad van toezicht
- goedkeuren van een voorgenomen besluit van het bestuur met betrekking tot
 - liquidatie, fusie of splitsing van Stap
 - wijziging van de statuten (2)

(2) Met uitzondering van een aantal artikelen, zoals artikelen die betrekking hebben op de goedkeuringsrechten van de belanghebbendenorganen (zie hiervoor de statuten van Stap).

Geschillencommissie

Voor de behandeling van geschillen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers, die niet door de Geschillen Instantie Pensioenfondsen worden behandeld, heeft Stap een geschillencommissie ingesteld. De geschillencommissie bestaat uit twee bestuursleden en een onafhankelijke deskundige, die voorzitter is en door het bestuur wordt benoemd. Deze deskundige maakt geen deel uit van één van de fondsorganen van Stap.

De Geschillencommissie is als volgt samengesteld.

Naam commissielid (geboortejaar)	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1e zittingstermijn	Maximale zitting tot
Willem Wille (1967), onafhankelijk extern voorzitter	16-02-2023	16-02-2027	16-02-2031
Marga Schaap (1959)	12-12-2018	12-12-2022	01-07-2026
Fred Ooms (1959)	12-12-2018	12-12-2022	12-12-2026

Diversiteit bestuur en overige gremia

In de samenstelling van het bestuur, de raad van toezicht en de belanghebbendenorganen streeft Stap naar de vereisten voor diversiteit en inclusie zoals bedoeld in de Code Pensioenfondsen. Stap ziet diversiteit en inclusie niet sec als gender- of leeftijdsdiversiteit, maar streeft naar diversiteit en inclusie gebaseerd op onder meer: kennis, ervaring, achtergrond en persoonlijkheid. Het onderscheid in gender en leeftijd is daarin een factor.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de verdeling naar geslacht en leeftijd van het bestuur, de raad van toezicht, het bestuursbureau en de overige organen op het moment van vaststellen van het jaarverslag.

Orgaan	Geslachtsdiversiteit		Leeftijdsdiversiteit	
	Man	Vrouw	< 40 jaar	> 40 jaar
Bestuur	2	2	0	4
Raad van toezicht	2	1	0	3
Bestuursbureau	7	6	2	11
Belanghebbendenorganen (totaal)	39	7	1	45

Bij Stap is er voortdurend aandacht voor diversiteit en inclusie binnen alle fondsorganen. Het bestuur heeft het diversiteits- en inclusiebeleid vastgesteld en opgenomen in het geschiktheidsplan, alsmede de betreffende functieprofielen. Bij nieuwe benoemingen is er aandacht voor evenwicht op het gebied van diversiteit en inclusie voor de fondsorganen.

Sleutelfuncties

Stap heeft de sleutelfuncties op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt ingericht.

Sleutelfunctie	Houder sleutelfunctie	Operationele invulling
Risicobeheerfunctie	Jeroen Burcksen	Manager risk, eerste lijns (risk)functionaris Stap en interne ondersteuning
Actuariële functie	Pieter Heesterbeek	Certificerend actuaris
Interne auditfunctie	Edward Mulder	Sleutelfunctiehouder interne audit.

Marjo Roerdink is per 1 mei 2025 uit dienst getreden bij Stap. Tot die tijd was zij sleutelfunctiehouder interne audit. Deze rol wordt per 1 mei 2025 ingevuld door Edward Mulder van Forvis Mazars.

De houder van de risicobeheerfunctie woont in zijn functie van manager risk alle vergaderingen van het bestuur en de bestuursadviescommissies als toehoorder bij. De houders van de actuariële functie en de interne auditfunctie kunnen deze vergaderingen eveneens als toehoorder bijwonen indien dit voor de invulling van hun functie opportuun is.

Uitbestedingspartners

Stap heeft de volgende uitbestedingspartners geselecteerd, waarmee op basis van marktconforme overeenkomsten en Service Level Agreements in een strategisch partnerschap wordt samengewerkt.

Compliance Officer

Het bestuur heeft een externe Compliance Officer aangesteld. De externe Compliance Officer rapporteert minimaal jaarlijks en zo nodig frequenter aan het bestuur.

Sinds 1 mei 2023 was mevrouw Nicolette Opdam van HVG Law aangesteld als externe Compliance Officer van Stap. In verband met haar overlijden op 14 juni 2024 heeft Stap de heer Harmen Pullen van Trivu met ingang van 11 juli 2024 aangesteld als externe Compliance Officer.

Onafhankelijke accountant en certificerend actuaris

Als certificerend actuaris is Pieter Heesterbeek AAG van Triple A - Risk Finance Certification B.V. aangesteld. De onafhankelijke accountant van Stap is Eelco Briennesse RA van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

1.3 Verslag van het boekjaar

Bestuursvergaderingen

Het bestuur heeft in het verslagjaar 48 bestuursvergaderingen gehouden. In alle vergaderingen is het voor besluitvorming noodzakelijke quorum aanwezig geweest.

Belangrijke vergaderonderwerpen in het verslagjaar waren:

- Verdere uitwerking en implementatie Wet toekomst pensioenen (Wtp)
- Transitiecommunicatie
- Strategisch beleid Stap, beleggingsbeleid, governance en bedrijfsvoering
- Strategie en toekomstbestendige financiële exploitatie van Stap op de korte en langere termijn
- Ontwikkelingen financiële markten, pensioenuitvoering en Wtp
- Markt- en pensioenontwikkelingen en innovatie
- Vermogensbeheer
- Eigen risicobeoordeling (ERB)
- Integraal risicomanagement
- Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)
- Offertetrajecten, transitie en implementatie
- Jaarcyclus pensioenkringen met onder meer het beleggingsbeleid, het toeslagbeleid, het premiebeleid, de pensioenreglementen, het reglement belanghebbendenorgaan, de ABTN, het communicatiejaarplan en het jaarplan met de begroting
- ICT- en informatiebeveiligingsbeleid en kader datakwaliteit
- Ontwikkeling propositie voor de Wtp, voor zowel de SPR als de FPR
- Besluitvorming Wtp voor de SPR
- Besluitvorming Wtp voor Pensioenkring Holland Casino
- Relevante ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving, waaronder DORA (Digital Operational Resilience Act), Wdo (Wet digitale overheid) en goed omgaan met klachten
- Implementatie Code Pensioenfondsen 2024
- Compliance
- Statuten
- Aanpassing beleid en regelingen
- Toeslagverlening en AMvB
- Jaarverslag 2023 Stap (inclusief actuariële rapporten, certificeringsrapporten en accountantsverslag)
- Uitbestedingspartners (evaluatie bestaande partners en beoordeling contracten met nieuwe (onderuitbesteding)partners)
- Marketing & sales
- Pensioenkring specifieke onderwerpen
- Benoeming leden belanghebbendenorganen

Het bestuur heeft in het verslagjaar drie bestuursdagen gehouden. Daarin is onder meer aandacht besteed aan de ontwikkelingen voor de Wtp en de gevolgen daarvan voor de propositie van Stap, alsmede de gevolgen voor de inrichting en ontwikkeling van het bestuur en het bestuursbureau van Stap. Daarbij zijn tevens de missie, de visie en de strategie van Stap geëvalueerd.

Ter voorbereiding van de bestuursvergaderingen heeft de beleggingsadviescommissie twaalf keer, de pensioen- & communicatieadviescommissie acht keer, de audit adviescommissie twaalf keer en de marketing & sales adviescommissie zes keer vergaderd. Daarnaast hebben de

beleggingsadviescommissie en de pensioen- & communicatieadviescommissie drie keer gezamenlijk vergaderd over de uitgangspunten en onderzoeksvragen voor de ALM-studies van enkele pensioenkringen.

De ccWtp is wekelijks bijeen gekomen en de MVB-werkgroep heeft in 2024 vier keer vergaderd.

Naast de reguliere vergaderingen van het bestuur en de bestuursadviescommissies organiseerde Stap themadagen voor het bestuur, de raad van toezicht en het bestuursbureau. Tijdens deze themadagen kwamen in 2024 onder meer de volgende onderwerpen aan bod: digitale vaardigheden, interne audit functie, deelnemersportaal & transitieoverzicht, compliance, DORA en de Wet toekomst pensioenen.

Tijdens de periodieke vergaderingen van het bestuur met elk van de belanghebbendenorganen wordt de dialoog gevoerd over de voorkeuren van het belanghebbendenorgaan en de wijze waarop het bestuur deze mee kan nemen in de strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten van Stap. Daarbij worden de risicopreferentieonderzoeken, die Stap uitvoert voor de pensioenkringen, meegenomen.

Ontwikkelingen gedurende het jaar

Pensioenkringen

Per 1 januari 2024 is Stichting Pensioenfonds Astellas toegetreden tot een eigen pensioenkring. Er heeft een collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van Stichting Pensioenfonds Astellas naar Pensioenkring Astellas. De aangesloten ondernemingen Astellas B.V. en Astellas Pharma Europe B.V. hebben per 1 januari 2024 de pensioenregeling ondergebracht bij de eigen Pensioenkring Astellas. Voor Delpharm Meppel B.V. geldt dat de pensioenregeling per 1 april 2024 is ondergebracht bij Pensioenkring Astellas.

Met de start van Pensioenkring Astellas heeft Stap per 1 januari 2024 tien pensioenkringen operationeel; negen single-client pensioenkringen en 1 multi-client pensioenkring.

Begin 2025 is er overeenstemming bereikt met Stichting Pensioenfonds IFF en IFF Nederland over toetreding tot Stap in een eigen single-client pensioenkring. Onder voorbehoud van een verklaring van geen bezwaar van DNB is de collectieve waardeoverdracht beoogd op 1 oktober 2025. Ook de toekomstige pensioenopbouw zal vanaf dat moment plaatsvinden in Pensioenkring IFF.

Wet toekomst pensioenen

Net als vorig jaar nam in 2024 de Wet toekomst pensioenen een belangrijke plaats in binnen Stap. Het is nu immers aan Stap en de sociale partners, toezichthouders en de uitbestedingspartners van Stap om de op 1 juli 2023 ingegane wet uit te gaan voeren en de uitvoering hierop aan te passen. Eens te meer is gebleken dat deze pensioenhervorming een zeer complexe operatie is die deelnemers direct raakt. Zorgvuldigheid en goede communicatie is dus vereist.

Zoals de Engelsen zeggen: "The proof of the pudding is in the eating". En dat bleek in 2024 met de invaarmelding voor onze koploper Pensioenkring Holland Casino. De sociale partners van Holland Casino hebben in december 2023 het transitieplan bij Stap ingediend. Vervolgens heeft in de eerste helft van 2024 de bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden en heeft Stap de opdracht van sociale partners voor de uitvoering van de SPR aanvaard. En is het invaardossier bestaande uit onder andere het implementatieplan, invaarsjabloon en communicatieplan ingediend bij DNB respectievelijk AFM. Na

goedkeuring door het belanghebbendenorgaan en de raad van toezicht heeft Stap de opdrachtbevestiging naar sociale partners gestuurd. Om het proces kwalitatief gedegen te doorlopen en de beschikking van DNB te ontvangen voordat de communicatie over de transitie aan de deelnemers zou worden verzonden, is er uiteindelijk voor gekozen om de transitiedatum vast te stellen op 1 mei 2025.

Stap heeft op 17 maart 2025 de beschikking van DNB ontvangen op basis waarvan de Pensioenkring Holland Casino op 1 mei 2025 is ingevaren naar de solidaire premieregeling.

Een gedegen aanpak is uiteraard van belang voor Pensioenkring Holland Casino, maar ook voor de andere pensioenkringen. Stap heeft met de indiening van het invaardossier voor Pensioenkring Holland Casino een kader en werkwijze ontwikkeld, waarmee de transitie naar het nieuwe stelsel voor de overige pensioenkringen efficiënt en effectief kan plaatsvinden. Alle bestuursadviescommissies zijn betrokken bij de voorbereiding van de besluitvorming door het bestuur, onder centrale regie van de ccWtp, die nog steeds wekelijks bijeenkomt.

De belanghebbendenorganen en raad van toezicht zijn eveneens bij dit traject betrokken. Ook zijn in 2024 diverse themadagen georganiseerd voor het bestuur, bestuursbureau, alle belanghebbendenorganen en de raad van toezicht van Stap.

In 2024 heeft er ook veelvuldig afstemming plaatsgevonden met de sociale partners van alle overige pensioenkringen over het nieuwe pensioenstelsel, de vormgeving van de nieuwe pensioenregeling en de beoogde transitiedatum. Het is de verwachting dat zes pensioenkringen zullen kiezen voor een SPR en de andere drie pensioenkringen voor een FPR. Eén pensioenkring zal in het FTK achterblijven.

Themamiddagen en informatiebijeenkomsten

Via de Stap Academy organiseert Stap themamiddagen voor het bestuur, bestuursbureau, de leden van de belanghebbendenorganen en de raad van toezicht. De themadagen hebben als doel om bij te dragen aan de permanente educatie.

In 2024 zijn twee themamiddagen voor de belanghebbendenorganen georganiseerd. De eerste themadag op 24 januari 2024 stond in het teken van de communicatie voor de Wtp, digitale vaardigheden van deelnemers, actualiteiten en de werking van de interne auditfunctie bij Stap. En tijdens de tweede themamiddag op 18 september 2024 werd aandacht besteed aan de jaarlijkse bewustwordingssessie over compliance. Daarnaast is er een demo gegeven van het deelnemersportaal en het transitieoverzicht en is er stilgestaan bij het invaardossier van Pensioenkring Holland Casino en de ervaringen die Stap hierin heeft opgedaan. Tijdens deze themamiddagen waren vertegenwoordigers van alle belanghebbendenorganen aanwezig, evenals het bestuur, de raad van toezicht en het bestuursbureau.

Beloningsbeleid

Stap voert een beheerst beloningsbeleid. Stap heeft daarbij een afweging gemaakt op basis van de (lange termijn) doelstellingen van Stap, de arbeidsmarkt, de bestuurlijke verantwoordelijkheid, de aan de functies gestelde eisen en het tijdsbeslag. Het uitgangspunt van het beloningsbeleid is dat de honorering voldoende aantrekkelijk is om betrouwbare en geschikte bestuurders aan te trekken en dat het tegelijkertijd aansluit bij de maatschappelijk gangbare opvattingen. Hierbij is aansluiting gezocht bij de Wet normering topinkomens. Het beloningsbeleid is van toepassing op de bestuursleden en de leden van de raad van toezicht. De vaststelling van de hoogte van de beloning vindt plaats door het bestuur onder voorbehoud van goedkeuring door de raad van toezicht.

Het beloningsbeleid is in 2022 herijkt en daarin is bepaald dat de vergoeding voor bestuursleden en leden van de raad van toezicht jaarlijks wordt verhoogd. De verhoging is gelijk aan het percentage waarmee de salarisschalen van de medewerkers van Stap worden aangepast. Dit percentage bedroeg 2,5% per 1 januari 2024.

Het beloningsbeleid van Stap is als volgt.

Functie	Vergoeding 2024	Vergoeding 2023
Voorzitter bestuur	€ 123.000	€ 120.000
Lid bestuur	€ 82.000	€ 80.000
Voorzitter raad van toezicht	€ 30.750	€ 30.000
Lid raad van toezicht	€ 20.500	€ 20.000

Voor de leden van de belanghebbendenorganen voorziet Stap in een vergoeding die passend is bij de aard en inhoud van de taken van het belanghebbendenorgaan. Voor de hoogte van de vergoeding heeft Stap de SER-norm als leidraad gehanteerd. Stap is voor de vaste vergoeding uitgegaan van 5 dagdelen voor de eigen overlegvergaderingen en 2 dagdelen voor de gezamenlijke vergaderingen met het bestuur. Omdat gedurende het jaar ook andere vergaderingen of activiteiten voor Stap kunnen plaatsvinden, is de vaste vergoeding naar boven afgerond. Stap heeft bewust gekozen voor een vaste taakgerelateerde beloning in plaats van een vergoeding per vergadering. Het bestuur is van mening dat geen van de organen van Stap een incentive in het beloningsbeleid zou moeten hebben die gerelateerd is aan het aantal vergaderingen.

Het beloningsbeleid van de uitbestedingspartners van Stap is onderwerp van het periodiek strategisch overleg dat het bestuur met de uitbestedingspartners voert en het bestuur beoordeelt tevens de uitvoering daarvan.

Code Pensioenfondsen 2024

Per 1 januari 2024 is de Code Pensioenfondsen 2024 (hierna: de Code) in werking getreden. Met het oog op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is de Code aangepast voor de volgende onderwerpen: "centraal stellen van de belanghebbenden", "duurzaamheid" en "diversiteit en inclusie". Stap had tot 31 december 2024 de tijd om de geactualiseerde Code Pensioenfondsen te implementeren. In dat kader heeft Stap gedurende 2024 de reglementen van de fondsorganen en verschillende beleidsdocumenten aangepast en is het diversiteits- en inclusiebeleid vastgesteld door het bestuur.

De Code gaat er volgens het principe 'pas toe of leg uit' vanuit dat de pensioenfondsen de normen naleven. Dat betekent dat er ruimte is om af te wijken van de normen, mits dit weloverwogen gebeurt. Het bestuur werkt zoveel mogelijk in lijn met de Code.

Het bestuur inventariseert jaarlijks de naleving van de normen van de Code en heeft vastgesteld dat Stap de Code naleeft of niet-naleving uitlegt. In de bijlage van dit jaarverslag is de volledige inventarisatie van de naleving van de Code opgenomen. De Code nodigt pensioenfondsen uit om bij een aantal in de Code genoemde normen jaarlijks te rapporteren over de naleving van die norm. In onderstaande tabel wordt daaraan voldaan door voor deze normen aan te geven of Stap deze toepast en wordt een toelichting gegeven met een verwijzing naar de paragraaf voor de beschrijving in dit jaarverslag. Daarbij wordt opgemerkt dat de normen 28 en 29 die toezien op een verantwoordingsorgaan niet van toepassing zijn op Stap.

Norm	Beschrijving norm	Leeft Stap na?	Toelichting naleving Stap
1	Het pensioenfonds heeft een missie, visie en strategie. Daarin beschrijft het pensioenfonds wat het pensioenfonds wil betekenen en bereiken voor zijn belanghebbenden, rekening houdend met hun voorkeuren en belangen. Op deze wijze bepaalt het pensioenfonds wat zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, zijn. Het pensioenfonds evalueert zijn missie, visie en strategie periodiek en rapporteert hierover in zijn bestuursverslag.	Ja	Het bestuur geeft in de paragraaf 'Karakteristieken van Stap' de missie, visie en strategie van Stap weer. In het hoofdstuk "Verslag van het boekjaar" rapporteert het bestuur over de missie, visie en strategie in 2024.
4	Het pensioenfonds verdiept zich in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en betreft deze voorkeuren bij het bepalen van zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gaat daarover met de belanghebbenden in gesprek. Het pensioenfonds rapporteert hierover jaarlijks in het bestuursverslag.	Ja	Het bestuur geeft in het hoofdstuk "Verslag van het boekjaar" weer op welke wijze het bestuur zich verdiept in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en hoe het deze voorkeuren betreft bij de strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten.
34	Het pensioenfonds heeft een schriftelijk beleid vastgesteld om de diversiteit en inclusie in zijn fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Dit beleid stelt passende doelen op ten aanzien van de mate van diversiteit op alle voor het pensioenfonds relevante maatschappelijke aspecten, waaronder tenminste geslacht of genderidentiteit, leeftijd en sociaal-culturele achtergrond. Op basis van dit beleid heeft het pensioenfonds een planmatige aanpak gericht op het bereiken van deze doelen. Het bestuur herijkt dit beleid periodiek en rapporteert jaarlijks in het bestuursverslag over de resultaten van dit beleid.	Ja	Stap heeft diversiteits- en inclusiebeleid om de diversiteit en inclusie in de fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Bij de werving en selectie en herbenoeming van leden van de fondsorganen wordt rekening gehouden met het diversiteits- en inclusiebeleid. Het bestuur geeft in de paragrafen 'bestuur', 'bestuursbureau', 'raad van toezicht' en 'geschiktheidsbevordering en bestuurlijke effectiviteit' een toelichting op de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden, alsmede de zelfevaluatie en de tussentijdse check die plaatsvindt.
35	Ten aanzien van leeftijdsdiversiteit geldt als minimum dat er tenminste één persoon zitting heeft in het bestuur en het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan die jonger is dan 40 jaar. Ten aanzien van genderdiversiteit geldt als minimum dat er in de genoemde organen variatie is in geslacht of genderidentiteit.	Ja, legt uit	Stap ziet diversiteit niet sec als gender- of leeftijdsdiversiteit, maar streeft naar diversiteit gebaseerd op onder meer: kennis, ervaring, achtergrond en persoonlijkheid. Het onderscheid in gender en leeftijd is daarin een factor. Dit is ook als zodanig vastgelegd in het diversiteits- en inclusiebeleid.

Geschiktheidsbevordering en bestuurlijke effectiviteit

Het bestuur toetst de geschiktheid van de bestuursleden bij het aantreden en gedurende de zittingstermijn. Hiertoe is per bestuursfunctie een profielschets opgesteld. Het programma voor permanente educatie van bestuursleden waarborgt dat de geschiktheid van bestuursleden op peil blijft en waar nodig wordt verbreed of ontwikkeld. In 2024 zijn in het kader van permanente educatie relevante seminars en diverse studiedagen bijgewoond. Het bestuur heeft daarnaast themadagen georganiseerd over actuele thema's in de sector zoals de Wtp, maatschappelijk verantwoord beleggen en DORA. Daarnaast volgt het bestuur de regelmatig verschijnende updates vanuit SPO Perform.

Om het eigen functioneren te evalueren, heeft het bestuur van Stap op 19 februari 2025 een zelfevaluatie over 2024 uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van een extern bureau. Naast geschiktheid en competenties komen hierbij ook gedrag en cultuur van de bestuursleden en van het team aan bod. Het bestuur heeft beoordeeld dat het voldoende deskundig, competent en professioneel is. Het team is complementair en er is sprake van een goede samenwerking.

De raad van toezicht heeft op 18 maart 2025 een zelfevaluatie uitgevoerd. Hier wordt in het verslag van de raad van toezicht op ingegaan. De belanghebbendenorganen van de pensioenkringen hebben in de eerste helft van 2025 een zelfevaluatie uitgevoerd. In het verslag van de verschillende belanghebbendenorganen wordt hierop ingegaan.

Wet- en regelgeving

Het bestuur volgt de ontwikkelingen in wet- en regelgeving nauwgezet. Het bestuur analyseert de voor de pensioenkringen relevante wijzigingen en bespreekt de opvolging daarvan in de bestuursvergaderingen.

Naast diverse andere wet- en regelgeving heeft het bestuur gedurende 2024 aandacht besteed aan de volgende wet- en regelgeving (niet limitatief):

- Wet toekomst pensioenen, met onder meer keuzebegeleiding en transitiecommunicatie
- Wet digitale overheid
- Digital Operational Resilience Act (DORA)
- Gedragsregel goed omgaan met klachten
- Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Voor zowel Stap als haar pensioenkringen heeft het bestuur invulling gegeven aan de ontwikkelingen en mogelijke gevolgen van deze wet- en regelgeving. DORA is op 17 januari 2025 in werking getreden. Stap voldeed op die datum aan de DORA-vereisten, maar moest de contractuele vastlegging van deze vereisten met een aantal niet-kritieke ICT-dienstverleners nog afronden. Deze werkzaamheden zijn in het eerste kwartaal van 2025 afgerond, een en ander in afstemming met DNB als toezichthouder op DORA.

Gedragscode

Stap heeft een gedragscode die betrekking heeft op:

- vertrouwelijkheid van gegevens;
- relatiegeschenken;
- nevenfuncties;
- melding van belangenconflicten;
- omgang met koersgevoelige informatie.

De gedragscode, gebaseerd op de modelgedragscode die is uitgevaardigd door de Pensioenfederatie, is van toepassing op alle bestuursleden, de leden van de belanghebbendenorganen, de leden van de raad van toezicht en de medewerkers van het bestuursbureau. De Compliance Officer ziet toe op de naleving van deze gedragscode.

De Compliance Officer doet in dit kader een jaarlijkse uitvraag onder alle verbonden personen van Stap en heeft van deze personen, op wie de gedragscode van toepassing is, een verklaring ontvangen over de specifieke naleving van de gedragscode. Op grond van de ontvangen verklaringen heeft de Compliance Officer vastgesteld dat de gedragscode in de geest van en naar de letter van is nageleefd.

Klachten en beroepschriften

Stap heeft een klachtenregeling en is sinds eind 2023 aangesloten bij de Geschillen Instantie Pensioenfondsen. De klachtenregeling is in 2024 geactualiseerd aan de richtlijn goed omgaan met klachten en is beschikbaar op de website van Stap. Klachten en bezwaren kunnen door belanghebbenden schriftelijk of via een e-mail worden gemeld bij Stap. Wanneer een belanghebbende over de afhandeling niet tevreden is, kan vervolgens een geschil worden voorgelegd aan de Geschillen Instantie Pensioenfondsen. Indien het geschil niet aan de Geschillen Instantie Pensioenfondsen kan worden voorgelegd, kan beroep worden ingediend bij de geschillencommissie van Stap. In de pensioen paragraaf van de pensioenkringen wordt nader ingegaan op de klachten die in 2024 zijn ingediend.

Klokkenluidersregeling

Onregelmatigheden die binnen Stap, zijn organen of bij uitbestedingspartners worden gesignaleerd, kunnen worden gerapporteerd aan de contactpersoon op grond van de klokkenluidersregeling van Stap. In de regeling is opgenomen dat de melding gedaan kan worden bij de voorzitter van het bestuur of de voorzitter van de raad van toezicht indien de melding betrekking heeft op het bestuur. Wanneer de klokkenluider om moverende redenen geen melding wil doen bij de genoemde functionarissen, kan de melding worden gedaan bij de Compliance Officer. De melder kan er ook voor kiezen de melding te doen aan een externe autoriteit. In 2024 zijn geen onregelmatigheden gemeld.

Incidentenregeling

Stap streeft ernaar een betrouwbare, transparante en lerende organisatie te zijn. Daarbij past een cultuur waarin betrokkenen incidenten en operationele fouten kunnen melden en waarin helder is hoe met deze meldingen wordt omgegaan.

Het doel van de incidentenregeling is het voorkomen van schade aan de beheerste en integere bedrijfsvoering en goede naam van Stap en het beperken van mogelijke gevolgschade. Daarnaast wil Stap leren van incidenten en operationele fouten om herhaling te voorkomen. De incidentenregeling is in 2024 geëvalueerd, aangepast en door het bestuur van Stap opnieuw vastgesteld.

In 2024 hebben zich geen incidenten voorgedaan die bij één van de toezichthouders gemeld dienden te worden. Wel hebben zich enkele operationele incidenten voorgedaan. Om te waarborgen dat het melden en opvolgen van incidenten transparant en tijdig plaatsvindt, vindt regelmatig afstemming plaats met de uitbestedingspartners over het incidentmanagement.

Gedraglijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

In 2019 heeft de Pensioenfederatie samen met haar leden de Gedraglijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen (Gedraglijn) vastgesteld. Deze Gedraglijn beschrijft hoe de pensioensector persoonsgegevens verwerkt. Deze Gedraglijn stemt overeen met bepalingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en wordt periodiek getoetst op wijzigingen in de Uitvoeringswet AVG. De Gedraglijn geeft geen nieuwe regels, maar is vooral een verduidelijking van de manier waarop pensioenuitvoerders om moeten gaan met de persoonsgegevens die zij verwerken.

De Gedraglijn heeft een bindend karakter voor pensioenfondsen die - net als Stap - lid zijn van de Pensioenfederatie. De Gedraglijn trad in werking op 1 juli 2019 en sinds 1 januari 2020 hebben pensioenfondsen jaarlijks gerapporteerd over de naleving van de Gedraglijn. Per 1 januari 2023 is de Gedraglijn geactualiseerd. De doorgevoerde tekstuele en inhoudelijke wijzigingen hebben met name

betrekking op het concreter maken van voorbeelden en het verwerken van uitspraken en beleidsregels van de Autoriteit Persoonsgegevens en de Europese toezichthouder. Sinds 1 januari 2023 rapporteren pensioenfondsen jaarlijks over de naleving van de geactualiseerde Gedragslijn.

Stap heeft geconstateerd dat de dienstverlening van Stap en de uitbestedingspartners van Stap over boekjaar 2024 voldoet aan de AVG-wetgeving en dat de uitvoering in overeenstemming is met de Gedragslijn. Om aan de AVG-wetgeving te voldoen en de naleving van de Gedragslijn te realiseren, heeft Stap onder andere een privacybeleid met een privacy statement opgesteld en verwerkingsregisters en een toestemmingsregister ingericht. Periodiek wordt door de Privacy Officer van Stap beoordeeld of de (beleids)documenten nog aan de AVG-wetgeving en de Gedragslijn voldoen.

De uitbestedingspartner voor de pensioenadministratie TKP heeft een Privacy Control Framework (PCF) geïmplementeerd en laat hierop jaarlijks een privacy audit uitvoeren. De meest recente privacy audit is uitgevoerd voor de periode van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

Communicatie met De Nederlandsche Bank (DNB)

Het bestuur en het bestuursbureau hebben in 2024 contact gehad met DNB over het reguliere toezicht met de bijbehorende uitvragen en het invaardossier voor Pensioenkring Holland Casino.

Regulier toezicht

Voor het reguliere toezicht heeft Stap de uitvragen van DNB naar de Wet toekomst pensioenen en naar de niet-financiële risico's, inclusief informatiebeveiliging, tijdig ingediend. Uit deze reguliere uitvragen zijn geen punten voor nadere opvolging voortgekomen.

In 2024 zijn geen dwangsommen of boetes aan Stap opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan Stap gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van Stap gebonden aan toestemming van DNB.

Transitie Pensioenkring Holland Casino

In juni 2024 heeft Stap het invaardossier voor Pensioenkring Holland Casino bestaande uit onder andere het implementatieplan en het invaarsjabloon ingediend bij DNB. Over het invaarverzoek voor Pensioenkring Holland Casino heeft Stap meerdere malen overleg gehad met DNB. Dit overleg tussen Stap en DNB voor de Wtp is zeer constructief verlopen en heeft op 17 maart 2025 geleid tot de beschikking van DNB om de transitie voor Pensioenkring Holland Casino per 1 mei 2025 uit te voeren.

Communicatie met Autoriteit Financiële Markten (AFM)

In 2024 heeft er meermaals contact plaatsgevonden over de reguliere uitvragen als ook over de transitie van Pensioenkring Holland Casino.

Reguliere uitvragen

Opnieuw is een sectorbrede uitvraag gedaan voor de Toezichtrapportage tweedepijlerpensioen met het verzoek informatie te rapporteren over de tweedepijlerpensioenen die Stap in 2023 in portefeuille had. Stap heeft deze informatie in augustus 2024 aangeleverd en hieruit zijn geen punten voor nadere opvolging voortgekomen.

Daarnaast heeft Stap van AFM in januari 2024 een uitvraag ontvangen over de communicatie voor de toepassing van de AMvB inzake indexatie (voor de pensioenkringen waar dit van toepassing was).

Transitie Pensioenkring Holland Casino

Stap heeft op meerdere momenten in het jaar actief contact gezocht met de AFM om te overleggen over bepaalde vraagstukken rondom de communicatie over de transitie.

In juni 2024 heeft Stap het communicatieplan, gekoppeld aan het implementatieplan van Pensioenkring Holland Casino, en de informatie uitvraag over de opdrachtbevestiging voor Pensioenkring Holland Casino aangeleverd bij de AFM. De AFM was positief over de kwaliteit van het communicatieplan. In juli 2024 heeft Stap overleg gehad met de AFM over de wijze waarop Stap de transitiecommunicatie voor Pensioenkring Holland Casino heeft vormgegeven.

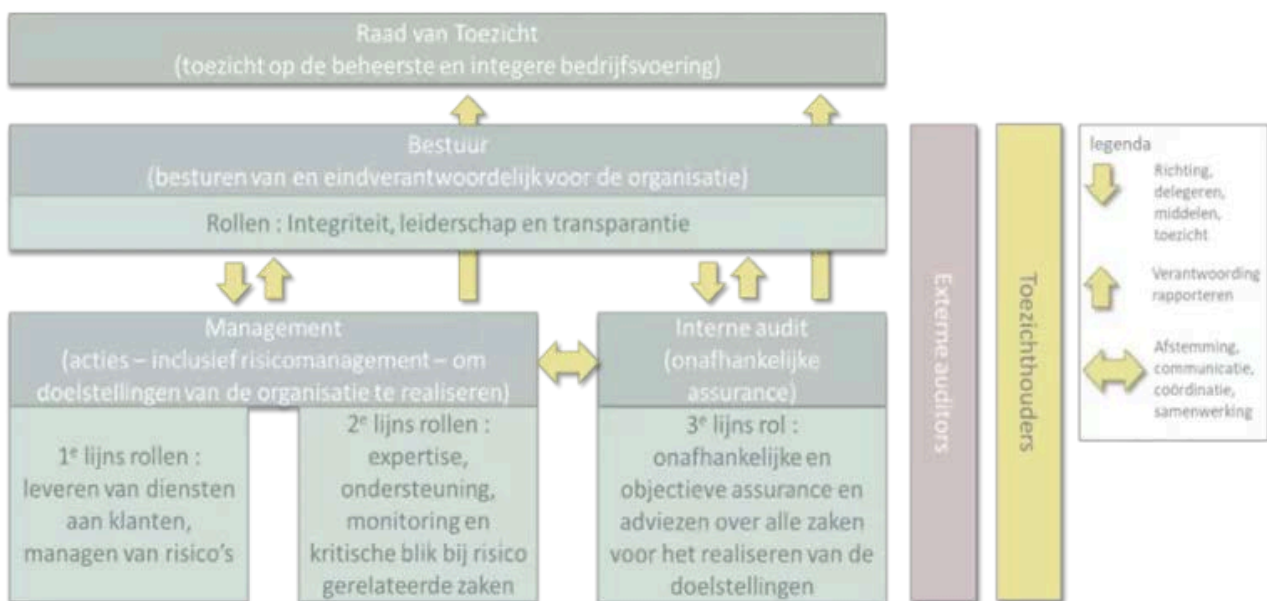
1.4 Integraal Risicomanagement

In het kader van een beheerste en integere bedrijfsvoering werkt Stap voor het Integraal Risicomanagement (IRM) volgens het "Three Lines Model" en heeft daarvoor een IRM-raamwerk opgezet. Zowel de risico's op het niveau van de verschillende pensioenkringen als op het niveau van Stap worden met dit raamwerk gemonitord, beoordeeld en gemanaged.

Risico governance

De uitvoering van IRM is geborgd in de governancestructuur van Stap. IRM is binnen Stap een organisatie breed onderwerp. In de opzet en werking van de governance heeft Stap passende structuren en processen ingericht om het risicomanagementproces maximaal te integreren in de bestuurlijke besluitvormingsprocessen en de uitvoering ervan en de risicobeheersing te optimaliseren.

Stap hanteert voor haar risicogovernance onderstaande indeling conform het 'Three Lines Model'.

Volgens dit model bestaat de operationele verantwoordelijkheid van de 1e en 2e lijn, binnen de eindverantwoordelijkheid van het bestuur, uit het realiseren van de doelstellingen van Stap. In het model zijn tevens de in het kader van IORP II vereiste sleutelfuncties opgenomen.

Volgens dit model is de 1e lijn (het bestuursbureau) verantwoordelijk voor het identificeren en managen van risico's die voorkomen bij de uitvoering van de dagelijkse processen van Stap. De 2e lijn (de risicobeheerfunctie, de compliancefunctie en de actuariële functie) monitort of de 1e lijn haar verantwoordelijkheid neemt en of de risico's adequaat worden gemanaged. Daar waar nodig geeft de 2e lijn ook advies over mogelijke verbeteringen en verleent de 2e lijn assistentie door expertise, ondersteuning en een kritische blik bij risico gerelateerde zaken. De 3e lijn (de interne auditfunctie) heeft een controlerende functie en geeft onafhankelijke en objectieve assurance en adviezen over de toereikendheid en effectiviteit van governance en risicomanagement. Dit wordt bereikt door het deskundig toepassen van systematische en gedisciplineerde processen, (onafhankelijke) expertise en inzichten.

IRM-raamwerk

Het IRM-raamwerk van Stap is onder andere gebaseerd op het COSO ERM-model en het referentiekader van DNB voor IRM. Het IRM-raamwerk van Stap maakt een onderscheid tussen de definities van de risicocategorieën op het niveau van Stap als instelling en op het niveau van de pensioenkringen. Het IRM-raamwerk is erop gericht het risicomanagementproces maximaal te integreren in de bestuurlijke besluitvormingsprocessen en de uitvoering ervan en de risicobeheersing te optimaliseren.

Risicocategorieën

In het IRM-raamwerk onderkent Stap de volgende risicoclusters: strategische risico's, financiële risico's, operationele risico's en compliance risico's. Daarbij maakt Stap gebruik van categorisering naar risico's gebaseerd op de FIRM-methodologie (6) van DNB. Stap heeft op grond van het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds naast de reguliere FIRM-indeling additionele risicocategorieën toegevoegd, te weten: strategierisico, propositierisico, solvabiliteitsrisico, governancerisico, werkgeversrisico en liquiditeitsrisico.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de risicostructuur die Stap hanteert. Hierbij is tevens inzichtelijk gemaakt op welk niveau de risicocategorieën betrekking hebben: op het niveau van Stap, de pensioenkringen of beiden.

(6) FIRM is de risicomethodologie van DNB die ten grondslag ligt aan de toezichtaanpak FOCUS! van DNB.

Risicocluster	Risicocategorie	Niveau
Strategische risico's	Strategie	Stap
	Propositie	Stap
	Omgeving	Stap en pensioenkringen
Financiële risico's	Solvabiliteit	Pensioenkringen
	Matchings-/Rente	Stap en pensioenkringen
	Markt	Pensioenkringen
	Krediet	Stap en pensioenkringen
	Liquiditeit	Stap en pensioenkringen
	Verzekeringstechnisch	Pensioenkringen
Operationele risico's	Operationeel	Stap
	Uitbesteding	Stap en pensioenkringen
	IT	Stap en pensioenkringen
	Governance	Stap en pensioenkringen
	Werkgever	Stap
Compliance risico's	Juridisch	Stap en pensioenkringen
	Integriteit	Stap en pensioenkringen

Stap onderscheidt enkele risicocategorieën op zowel instellingsniveau als het niveau van de pensioenkringen. De duiding van betreffende risicocategorieën kan echter per niveau verschillen.

In 2024 is een apart risk self assessment uitgevoerd voor deze risico's. De actiepunten die daaruit volgden worden onderdeel van het risicobeheerplan voor 2025. De resultaten daarvan worden opgenomen in het algemene risk self assessment dat in 2025 uitgevoerd wordt en in een geactualiseerde versie van het risicomanagementbeleid van Stap.

Risico- en controlecyclus

Het IRM-raamwerk wordt geborgd in de reguliere risico- en controlecyclus van Stap. Deze cyclus omvat onder andere de periodieke identificatie en analyse van de belangrijkste risico's (jaarlijkse risk self assessments), het vaststellen en implementeren van de benodigde beheersmaatregelen, de rapportage over de risico's (identificatie, beoordeling) en het beheersen van de risico's, het monitoren van de effectiviteit van de beheersmaatregelen en de mogelijke aanpassing daarvan.

In de risicomanagementrapportages wordt elk kwartaal aan de hand van bovenstaande risicotaxonomie gerapporteerd aan het bestuur over de risico's van Stap en de pensioenkringen en het beheersen daarvan. Daarbij worden de risico's in onderlinge samenhang beschouwd. De rapportages worden tevens ter informatie aan de belanghebbendenorganen van de pensioenkringen en de raad van toezicht verstrekt.

Doelstellingen

Stap heeft financiële en niet-financiële doelstellingen gedefinieerd die passen bij haar missie en visie. Deze doelstellingen worden binnen Stap onderscheiden naar doelstellingen op het niveau van Stap als instelling en naar doelstellingen op het niveau van de pensioenkringen. In onderstaande tabel worden deze doelstellingen weergegeven.

Risicobereidheid

Het bestuur heeft de risicobereidheid voor Stap en haar pensioenkringen vastgesteld als onderdeel van de risico- en controlecyclus. De risicobereidheid is de mate waarin het bestuur bereid is risico's te nemen om de doelstellingen van Stap en haar pensioenkringen te kunnen realiseren.

Hieronder wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van Stap weergegeven. De totale risicohouding van Stap is te omschrijven als risicoavers. De risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkringen is vastgesteld in dialoog met de belanghebbendenorganen. Deze is opgenomen in de risicoparagraaf van de betreffende pensioenkring.

Doelstellingen niveau Stap		Doelstellingen niveau pensioenkring	
Marktbenadering gericht op beheerste groei	Financiële doelstelling	Verantwoorde pensioenopbouw	Financiële doelstelling
Beheerste bedrijfsvoering gericht op toekomstbestendigheid	Niet-financiële doelstelling	Verstrekken van de nominale pensioenaanspraken	Financiële doelstelling
Integere bedrijfsvoering	Niet-financiële doelstelling	Streven naar waardevast houden van pensioenrechten	Financiële doelstelling
Maatschappelijk verantwoord beleggen passend bij de aard van de instelling	(Niet-) financiële doelstelling	Adequate communicatie	Niet-financiële doelstelling

Risico-inschatting en risicobeheersing

Het bestuur identificeert en beoordeelt de risico's op een gestructureerde wijze met een jaarlijkse RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Het jaarlijkse risk self assessment (RSA) heeft eind 2024 plaatsgevonden op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daarin zijn ook de belangrijkste aandachtspunten uit de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het risk self assessment voor Informatiebeveiliging (RSA IB) en het risk self assessment op de implementatie van de Wet toekomst pensioen (RSA Wtp) opgenomen. De uitkomst van de RSA dient tevens als input voor de Eigen Risico Beoordeling (ERB).

Doelstellingen niveau Stap	Risicobereidheid Stap
Marktbenadering gericht op beheerste groei	Stap blijft binnen de grenzen van de actuele businesscase (ter borging van toekomstbestendigheid) en de bijbehorende 'beliefs' op basis van 'uitlegbaarheid'.
Beheerste bedrijfsvoering gericht op toekomstbestendigheid	De bedrijfsvoering wordt juist, volledig en tijdig uitgevoerd en is in lijn met wet- en regelgeving en de interne standaarden van Stap. Er vinden geen operationele verstoringen plaats die de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening voor Pensioenkringen bedreigen.
Integere bedrijfsvoering	Er zijn geen overtredingen op het gebied van wet- en regelgeving, zowel intern als extern, toegestaan.
Maatschappelijk verantwoord beleggen passend bij de aard van de instelling en de Pensioenkringen	Beleggingen moeten passend zijn binnen het actuele en overkoepelende ESG-beleid van Stap.

Ontwikkelingen risicomanagement in 2024

Belangrijke ontwikkelingen in 2024 waar in het kader van risicomanagement expliciet en blijvend aandacht aan is besteed, betreffen (niet limitatief): de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, informatiebeveiliging en cyberrisico, datakwaliteit, de geopolitieke ontwikkelingen, de propositie en beheerste groei van Stap, maatschappelijk verantwoord beleggen en relevante wet- en regelgeving, en de ontwikkelingen op de financiële markten.

In 2024 heeft Stap een aantal stappen gezet voor het verder professionaliseren en aantoonbaar maken van het risicomanagement. Om dat te bereiken heeft Stap de risicomanagementtool Cerrix opnieuw ingericht. Het testen van de werking van de kritieke beheersmaatregelen vindt sinds Q3 2024 plaats in Cerrix. Ook de lijst met kritische risico indicatoren (KRI's) zijn in Cerrix opgenomen. In de volgende fase zullen ook de incidenten en de verbetermaatregelen opgenomen worden in de risicomanagementtool.

Eigenrisicobeoordeling

In 2024 is de 3-jaarlijkse ERB uitgevoerd. De ERB is een instrument voor een pensioenfonds om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenrechten van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. De ERB geeft tevens inzicht in de effectiviteit van het risicobeheer inclusief de (feitelijke) beheersmaatregelen en de doelmatigheid daarvan. Ten opzichte van een RSA heeft een ERB een iets meer strategisch karakter.

Om een compleet beeld te krijgen van de meest relevante risico's voor Stap en de pensioenkringen is de ERB op basis van de risicoclusters van Stap, de strategische doelstellingen en de uitkomsten van de RSA's, onderverdeeld naar de volgende gebieden en daarbij behorende hoofdscenario's:

- Economisch: de financiële doelstellingen van het pensioenfonds worden op de lange termijn niet gehaald door externe invloeden (geopolitiek, demografisch en klimaatverandering);
- Ontwikkeling pensioensysteem: het risico dat Stap zich onvoldoende heeft voorbereid op de veranderende rol van pensioenfondsen als gevolg van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel;
- Opkomende risico's: doelstellingen van het pensioenfonds worden op de lange termijn niet gehaald doordat maatschappij en politiek druk uitoefenen op het pensioenfonds bij de inrichting van de beleggingsportefeuille;
- Ontwikkelingen pensioenkringen: de omvang van Stap blijft achter bij de lange termijn verwachtingen (deelnemers, assets under management);
- Strategische uitbestedingspartners: het pensioenfonds wordt gedwongen om op korte termijn afscheid van haar uitbestedingspartners te nemen.

Naar aanleiding van de bestuurlijke behandelingen zijn diverse verbetermaatregelen gedefinieerd die de risico's die horen bij bovenstaande scenario's verder beheersen. Deze verbetermaatregelen worden opgenomen in en bestuurt via de risicomanagementtool Cerrix.

De ERB is op 13 december 2024 ingediend bij DNB.

Belangrijkste niet-financiële risico's voor Stap

Stap heeft als algemeen pensioenfonds een eigen bedrijfsvoering en loopt daar strategische, operationele en compliancierisico's. Het bestuur heeft de belangrijkste risico's voor de bedrijfsvoering van Stap als instelling vastgesteld. Deze worden hierna toegelicht. De belangrijkste risico's voor de pensioenkringen zijn toegelicht in de risicoparagraaf van de betreffende pensioenkring.

Strategierisico

Er worden hoge eisen gesteld aan het verandervermogen van alle schakels in de pensioenketen van Stap door verschillende ontwikkelingen, waaronder de transitie naar en implementatie van de Wet toekomst pensioenen. Hiervoor is door het bestuur het strategisch risico onderkend dat de organisatie van Stap en haar strategische uitbestedingspartners binnen de gestelde termijnen mogelijk onvoldoende wendbaar kunnen zijn om adequaat in te spelen op kansen en ontwikkelingen in de markt en op veranderingen in wet- en regelgeving (zowel op nationaal als op Europees niveau).

De (voorbereiding op de) implementatie van de Wet toekomst pensioenen is voor Stap strategisch gezien zeer belangrijk. Stap heeft hiervoor een apart programma opgezet en ook bij de uitbestedingspartners van Stap lopen omvangrijke programma's voor de implementatie. Kern van het

risicomanagement rondom de transitie is het verkrijgen van inzicht in de factoren die het succes van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel bepalen.

Om het strategie risico te mitigeren zijn onder andere de volgende beheersmaatregelen ingeregeld:

- Het bestuur volgt de ontwikkelingen in de pensioensector en de relevante wet- en regelgeving.
- Het strategisch plan wordt periodiek door het bestuur geëvalueerd en daarbij wordt tevens aandacht geschonken aan de wendbaarheid van de organisatie van Stap zelf.
- Stap voert periodiek een risicoanalyse uit voor de Wet toekomst pensioenen en monitort de daarbij geformuleerde beheersmaatregelen.
- Voor de Wet toekomst pensioenen heeft Stap een apart programma ingericht waardoor wordt voorzien in de tijdige betrokkenheid van alle stakeholders. Voor dit programma is tijdelijk een extra commissie, de ccWtp, ingericht die wekelijks vergadert en is eind 2023 een programmadirecteur aangesteld. Hiermee wordt het risico dat Stap niet tijdig gereed is om de pensioenregelingen binnen de nieuwe kaders uit te voeren beheerst.
- Bij het ontwikkelen van de proposities voor Wtp wordt op regelmatige wijze contact gezocht met adviseurs – en soms pensioenfondsen – om te toetsen of de opzet en inrichting van de nieuwe (Wtp) proposities in voldoende mate aansluit bij de behoeftes die vanuit de markt worden aangedragen. De proposities worden tevens getoetst aan de ontwikkelingen in de wetgeving en de inzichten die vanuit DNB en adviseurs worden ontvangen. Door een actieve dialoog met deze stakeholders wordt de propositie, binnen de kaders die Stap hanteert, steeds in meer detail ontwikkeld.
- De uitbestedingsovereenkomst en de SLA met de strategische uitbestedingspartners worden periodiek door Stap geëvalueerd.
- In het periodiek strategisch overleg met de strategische uitbestedingspartners wordt het verandervermogen geagendeerd en besproken.
- De voortgang in de verandertrajecten bij de strategische uitbestedingspartners wordt gemonitord via het beoordelen van voortgangsrapportages, het periodiek bespreken van de voortgang met betrokkenen en deelname aan de Raad van Advies van TKP.

Propositierisico

Met de komst van Pensioenkring Astellas per 1 januari 2024 telde Stap eind 2024 10 pensioenkringen.

Mede dankzij deze toetreding blijft Stap zich op een beheerste manier ontwikkelen. Met het oog op de ingrijpende wijzigingen die de Wet toekomst pensioenen met zich mee brengt, is het propositierisico een belangrijk te monitoren risico. Stap moet tijdig klaar zijn voor de transitie naar en implementatie van de Wet toekomst pensioenen om oplossingen te kunnen bieden voor het nieuwe pensioenstelsel en daarnaast pensioenaanspraken uit het verleden te kunnen waarborgen.

Het uitstellen van de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen heeft voor veel pensioenfondsen geleid tot het uitstellen van het besluit over hun eigen toekomst. Stap speelt daar op in door oplossingen in de volle breedte, dus onder FTK en onder de Wet toekomst pensioenen aan te bieden.

Indien de propositie van Stap onvoldoende aansluit op de markt of door externe ontwikkelingen wordt beïnvloed, bestaat de mogelijkheid dat Stap haar groei doelstellingen niet of niet tijdig realiseert.

De volgende beheersmaatregelen zijn onderkend om dit risico te mitigeren:

- de opzet en inrichting binnen Stap van een actieve marketing- en salesfunctie gericht op beheerste groei
- een jaarlijkse evaluatie hiervan aan de hand van een concurrentieonderzoek

- het periodiek monitoren en indien nodig herijken van de propositie van Stap
- het aanbieden van een volledig en compleet assortiment aan mogelijke oplossingen voor (een combinatie van) alle contractvormen, zoals FTK, SPR, FPR en verzekerde regelingen. Daarmee kunnen pensioenfondsen tijdig en zonder onnodige tijdsdruk, samen met hun sociale partners aan hun besluitvorming werken.
- voor de transitie naar de Wet toekomst pensioenen is capaciteit ingekocht bij de uitbestedingspartners, waardoor een gegarandeerde plek voor de transitie van nieuwe toetredende pensioenfondsen beschikbaar is
- het agenderen, monitoren en evalueren van offertetrajecten
- de periodieke evaluatie van het toetredingsbeleid en customer journey's

Omgevingsrisico

De pensioenkringen van Stap zijn, net als de hele pensioensector, onderhevig aan diverse ontwikkelingen, zoals de rente- en inflatieontwikkelingen, de volatiliteit op de financiële markten, de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, de overgang naar een CO₂ neutrale samenleving en overige nieuwe (Europese) wet- en regelgeving. Als omgevingsrisico is dan ook het risico van het niet tijdig of adequaat inspelen op van buiten Stap komende veranderingen op het gebied van reputatie en ondernemingsklimaat geïdentificeerd.

Met de oprichting en inrichting van Stap is reeds beoogd in te spelen op (toekomstige) ontwikkelingen in de pensioensector. Door het, in afstemming met de strategische partners, voortdurend monitoren van de ontwikkelingen in de pensioensector en financiële markten en het hierop inspelen in de uitvoering van het beleid, acht Stap het netto risico voldoende beheerst. Het bestuur zorgt daarbij voor een adequate en tijdige communicatie naar de deelnemers, belanghebbendenorganen en andere stakeholders van Stap.

Duurzaamheidsrisico

Stap heeft onderkend dat risico's op het gebied van environment (milieu), social (mens en maatschappij) en governance (behoorlijk bestuur) invloed hebben op de waarde van de beleggingen van de pensioenkringen van Stap (financieel risico). En daarnaast dat het risico van 'greenwashing' (waarbij beleggingen minder duurzaam blijken te zijn dan beweerd wordt) een belangrijke bron van reputatierisico vormt.

Het duurzaamheidsrisico zoals gedefinieerd in de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), betreft een gebeurtenis of omstandigheid op ecologisch, sociaal of governance gebied die, indien deze zich voordoet, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kan veroorzaken. Daarnaast raken de ESG-risico's ook de andere risicoclusters (strategische, operationele en compliancerisico's).

Stap belegt voor de lange termijn. Daarom is het essentieel om op toekomstige ontwikkelingen te anticiperen om de belangen van pensioengerechtigden te waarborgen. Vanuit deze overtuiging wordt ernaar gestreefd om, met het MVB-beleid, de beleggingsportefeuille toekomstbestendig te houden en significante financiële- en niet-financiële duurzaamheidsrisico's op het gebied van milieu, mensenrechten, arbeidsomstandigheden of corruptie tijdig te identificeren en te mitigeren. In het MVB-beleid van Stap is beschreven welke maatregelen zijn getroffen om de duurzaamheidsrisico's te beheersen. Gezien de omvangrijke agenda op het gebied van duurzaamheid heeft Stap de werkgroep MVB ingericht. Binnen de werkgroep wordt het MVB-beleid en de uitvoering daarvan kritisch

beschouwd en in eerste aanzet doorontwikkeld. Daarmee draagt de werkgroep niet alleen bij aan de beleidsontwikkeling via de daartoe geëigende beleidsadviescommissies, maar ook aan het compliant zijn op het gebied van actuele wet- en regelgeving voor duurzaamheidsvereisten.

Operationeel risico

Met de invoering van de Wet toekomst pensioenen staan Nederlandse pensioenfondsen voor de grootste pensioenhervorming ooit. De voorbereidingen hiervoor leggen bij Stap een groot beslag op de agenda van het bestuur en het bestuursbureau. Daarnaast legde de implementatie van de DORA regelgeving, naast de reguliere werkzaamheden, een extra beslag op de beschikbare capaciteit van het bestuur en bestuursbureau. Voor de waarborging van een adequaat besluitvormingsproces is de beheersbaarheid van de bedrijfsvoering voor het bestuur, het bestuursbureau en de belanghebbendenorganen essentieel. In 2024 zijn hiervoor verdere maatregelen getroffen, waaronder het inhuren van externe ondersteuning voor de ontwikkeling van de FPR propositie van Stap en de implementatie van de DORA regelgeving.

Uitbestedingsrisico

Onder het uitbestedingsrisico voor de pensioenkringen verstaat Stap het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden of door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Voor de beheersing van het uitbestedingsrisico heeft Stap onder andere de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- Stap beschikt over marktconforme uitbestedingsovereenkomsten met al haar uitbestedingspartners, die voldoen aan de wettelijke regels op het gebied van uitbesteding.
- De afspraken omtrent de uitbestede werkzaamheden en informatieverschaffing zijn contractueel vastgelegd in een Service Level Agreement met bijbehorende kritische performance-indicatoren.
- Stap ontvangt en beoordeelt periodieke rapportages van haar strategische uitbestedingspartners (maand-, kwartaal-, SLA- en risicorapportages), die in de bestuursadviescommissies en bestuursvergaderingen worden besproken.
- Stap vormt een oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing bij de uitbestedingspartners en over de maatregelen die de uitbestedingspartners nemen om de kwaliteit te verbeteren op basis van extern gecertificeerde ISAE 3402-type II-verklaringen en aanvullende assurance verklaringen.
- Ook ontvangt Stap van de uitbestedingspartners elk kwartaal een rapportage over de niet financiële risico's. Deze rapportages worden beoordeeld door Stap en besproken met vertegenwoordigers van het 2e lijns risicomanagement van die partners.
- Stap voert periodiek strategisch overleg met de uitbestedingspartners en monitort, mede met het oog op de transitie naar de Wet toekomst pensioenen, het verandermanagement van de uitbestedingspartners. Specifiek voor de implementatie van de Wet toekomst pensioenen ontvangt Stap van TKP per kwartaal zowel een voortgangsrapportage als een risicorapportage.

Operationeel en uitbestedingsrisico

De eventuele gevolgen van de geopolitieke ontwikkelingen voor de pensioenkringen en Stap werden ook in 2024 op de voet gevolgd. Naast het monitoren van de financiële posities van de pensioenkringen en de ontwikkelingen op de financiële markten, werd de impact op de bedrijfsvoering gemonitord. Hierover werd Stap ook periodiek geïnformeerd door de uitbestedingspartners. Van belang hierbij waren onder meer de naleving van de sanctiewetgeving, de verhoogde dijkbewaking in het kader van

cybersecurity en de voortdurende toetsing van de Business Continuity Plannen van de uitbestedingspartners aan bestaande en nieuwe zich ontwikkelende scenario's voor bedrijfsonderbreking.

IT-risico

De beschikbaarheid en beveiliging van IT-systemen wordt onderkend als een belangrijk risico. Door het niet beschikbaar zijn van (belangrijke) IT-systemen en/of de IT-omgeving bestaat het risico van operationele verstoringen. Daarnaast bestaat het risico bij niet adequate IT-beveiliging, dat informatie toegankelijk wordt voor niet geautoriseerde gebruikers en/of dat niet geautoriseerde gebruikers het functioneren van de IT-systemen verstoren of veranderen. Dit risico beperkt zich niet tot de IT-omgeving van Stap, maar omvat tevens de IT-omgeving van de uitbestedingspartners. De genoemde IT-risico's kunnen daarom van invloed zijn op de dienstverlening aan de deelnemers.

Voor de beheersing van het IT-risico heeft Stap onder andere de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- Het ICT-beleid, het informatiebeveiligingsbeleid, het uitbestedingsbeleid en het privacy beleid van Stap worden periodiek geëvalueerd en geactualiseerd en er worden maatregelen getroffen ter beheersing van het risico. Het ICT-beleid en het informatiebeveiligingsbeleid zijn gerelateerd aan het uitbestedingsbeleid en hierin zijn adviezen van de externe partij Eraneos voor de compliance met de DORA regelgeving verwerkt.
- Gedurende het jaar monitort Stap of de beheersing van het IT-risico bij de uitbestedingspartners overeenkomt met het beleid aan de hand van onder meer de SLA- en risicorapportages. Daarnaast rapporteren de uitbestedingspartners over de voor het IT-risico getroffen maatregelen en de interne beheersing via de ISAE 3402 type II-rapportages.
- Op basis van de ISAE 3402 type II-rapportages en aanvullende assuranceverklaringen vormt Stap zich een oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing voor het IT-risico bij de uitbestedingspartners en over de maatregelen die de uitbestedingspartners nemen om de kwaliteit te verbeteren.
- Daarnaast wordt periodiek een RSA IT/IB uitgevoerd. Daarbij wordt onder andere gebruikgemaakt van het COBIT-raamwerk van de uitbestedingspartners. Belangrijke aandachtsgebieden zijn onder meer cyber risico's en datakwaliteit.
- Zowel TKP als Aegon Asset Management hebben in 2024 gerapporteerd dat zij (blijvend) voldoen aan de DNB good practice op het gebied van informatiebeveiliging.

Stap onderkent het toenemende risico op cyberaanvallen gezien de hoge mate van digitalisering van de bedrijfsvoering en de afhankelijkheid hiervan. De analyse van de verhoogde gevoeligheid voor cybercrime maakt deel uit van de RSA ICT en de SIRA. Om dit risico te mitigeren, heeft Stap het ICT- en informatiebeveiligings-beleid geïmplementeerd en maatregelen getroffen. Zo laat de uitvoeringsorganisatie periodiek penetratietesten uitvoeren en worden (mogelijke) beveiligingsproblemen direct opgevolgd. Zowel bij de uitbestedingspartners als bij Stap hebben in 2024 geen incidenten, gerichte aanvallen (zoals DDoS) of andere verstoringen van de dienstverlening plaatsgevonden. Alle maatregelen in het kader van informatiebeveiliging zijn in werking en worden continu gemonitord.

In het kader van het nieuwe pensioenstelsel onderkent Stap het risico dat de IT-systemen hiervoor tijdig aangepast dienen te worden. TKP en Aegon Asset Management informeren Stap tijdens gezamenlijke werksessies en periodiek via rapportages over de voortgang van de wijzigingen die doorgevoerd moeten worden in de (administratieve) systemen als gevolg van de Wet toekomst pensioenen en de herijking van haar veranderportfolio. Stap heeft binnen de governance nadrukkelijk aandacht voor het TKP programma Wet toekomst pensioenen.

Juridisch risico

Stap opereert als financiële instelling in een omgeving die sterk gereguleerd is en de komende jaren flink verandert. De pensioensector krijgt te maken met aangepaste wetgeving, zoals onder meer de Wet toekomst pensioenen. Daarnaast is sprake van toenemende vereisten op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Tevens lanceert de Europese Commissie (EC) de komende jaren regelgeving om de digitale weerbaarheid te vergroten en om financieel-economische criminaliteit effectiever tegen te gaan.

Voor het vergroten van de digitale weerbaarheid van de sector heeft de Europese Commissie (EC) een voorstel voor een verordening uitgebracht: de Digital Operational Resilience Act (DORA). DORA stelt eisen aan financiële organisaties ten aanzien van IT-risicomanagement, IT-incidenten, het periodiek testen van de digitale weerbaarheid en de beheersing van risico's bij uitbesteding aan (kritieke) derden. Daarbij wordt rekening gehouden met de grootte, het risicoprofiel en het systeembelang van de individuele organisaties. DORA is met ingang van 17 januari 2025 ingevoerd en Stap heeft zich hier samen met de uitbestedingspartners op voorbereid. Daarvoor heeft Stap een apart project opgezet en wordt daarbij ondersteund door het externe bureau Eraneos.

Ook werkt de EC aan een nieuw kader voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Het doel hiervan is een gelijk speelveld te creëren tussen EU-jurisdicties voor het toezicht, gericht op het voorkomen van financieel-economische criminaliteit. Om te zorgen dat dit kader beter werkt, wil de EU een specifieke antiwitwasautoriteit oprichten. Ondertussen zet Nederland in op meer mogelijkheden voor instellingen om onderling informatie uit te wisselen. Kennisdeling vergroot het zicht op financieel-economische criminaliteit.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot een verhoogd risico dat Stap niet voldoet aan wet- en regelgeving. Ter beheersing van dit juridisch risico maakt Stap gebruik van de binnen het Bestuur, het Bestuursbureau en bij de uitbestedingspartners aanwezige (juridische) kennis en kunde. Tevens heeft Stap een, nieuwe, externe Compliance Officer aangesteld en wordt waar nodig juridische expertise ingehuurd.

Frauderisico

Het risico op fraude is onderdeel van het integraal risicomanagement van Stap. Stap besteedt bij het identificeren en inschatten van risico's met behulp van de Systematische IntegriteitsRisico Analyse (SIRA) specifieke aandacht aan het inschatten van frauderisico's bij het integriteitsrisico.

De belangrijkste frauderisico's die Stap heeft geïdentificeerd hebben betrekking op:

- Het risico dat gegevens opzettelijk worden vervalst, weggelaten, toegevoegd of verwijderd uit (delen van) de administratie en archieven van het pensioenfonds in eigen beheer of bij uitvoerders.
- Het risico dat aan een verkeerde partij opdrachten worden verstrekt of werkzaamheden worden uitbesteed.

Stap mitigeert en beheerst deze frauderisico's met behulp van de beheersmaatregelen die hiervoor zijn getroffen. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn:

- het uitvoeren van een jaarlijkse Systematische IntegriteitsRisico Analyse (SIRA);
- het uitvoeren van een separaat fraude assessment bij het jaarwerk;
- het hanteren van een gedragscode voor alle verbonden personen;
- de aanwezigheid van een klokkenluidersregeling;
- de processen bij de uitbestedingspartners en;
- het ingerichte onafhankelijke toezicht.

Het bestuur heeft in 2024 geen vermoedens van fraude gehad.

Belangrijkste financiële risico's voor Stap

Naast de hiervoor reeds beschreven risico's voor Stap vormen het krediet- en liquiditeitsrisico als financiële risico's op het niveau van Stap een potentiële bedreiging voor de continuïteit van Stap. De belangrijkste financiële risico's van de pensioenkringen, zoals het renterisico en het liquiditeitsrisico, worden in de risicoparagraaf van de betreffende pensioenkring beschreven.

Krediet- en liquiditeitsrisico

Stap is opgericht met een startkapitaal van de initiatiefnemers (pensioenuitvoerder TKP Pensioen B.V. en verzekeraar Aegon Nederland N.V.). Daarbij is met Aegon Nederland N.V. overeengekomen dat Aegon Nederland N.V. voor de periode tot 4 juli 2021 garant stond voor (eventuele) exploitatietekorten van Stap. In het licht van de verdere groei van Stap zijn aanvullende afspraken gemaakt over de financiering van de exploitatietekorten. Aegon Nederland N.V. heeft toegezegd voor zover nodig de garantstelling tot eind 2024 te verlengen. Deze aanvullende afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V. Na de fusie tussen Aegon Nederland N.V. en ASR Nederland N.V. heeft ASR Nederland N.V. (a.s.r.) deze afspraken gestand gedaan. Inmiddels is de einddatum van deze garantstelling bereikt en gaat Stap met a.s.r. in gesprek over de afwikkeling daarvan.

Voor de periode vanaf 1 januari 2025 zijn Stap en Aegon Asset Management Holding B.V. (Aegon AM) financieringsafspraken overeengekomen die in december 2023 in een overeenkomst zijn vastgelegd. Daarnaast is Stap met Aegon AM overeengekomen dat Aegon AM de ontwikkeling van de propositie voor de FPR voorfinanciert.

Het kredietrisico voor Stap betreft het niet nakomen van de afspraken door a.s.r. en Aegon AM. Dit heeft mogelijk een negatieve impact op de financiering en liquiditeit van Stap. Door de kredietwaardigheid van a.s.r. en Aegon AM te monitoren wordt het kredietrisico beheerst.

Het liquiditeitsrisico betreft het risico dat Stap onvoldoende eigen vermogen of werkkapitaal heeft. Dit risico wordt op niveau van Stap gemitigeerd door het periodiek monitoren van de exploitatiebegroting van Stap en door de uitvoering en monitoring van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Indien blijkt dat Stap additionele liquiditeiten nodig heeft, dan kan Stap binnen de kaders van de afspraken in de overeenkomsten aanspraak maken op de garantstelling door a.s.r. en Aegon AM.

Het bestuur beheerst de continuïteit van Stap door in de meerjarenbegroting voor de exploitatie van Stap er van uit te gaan dat vanaf boekjaar 2026 geen aanvullende financiering meer nodig is.

1.5 Beleggingen

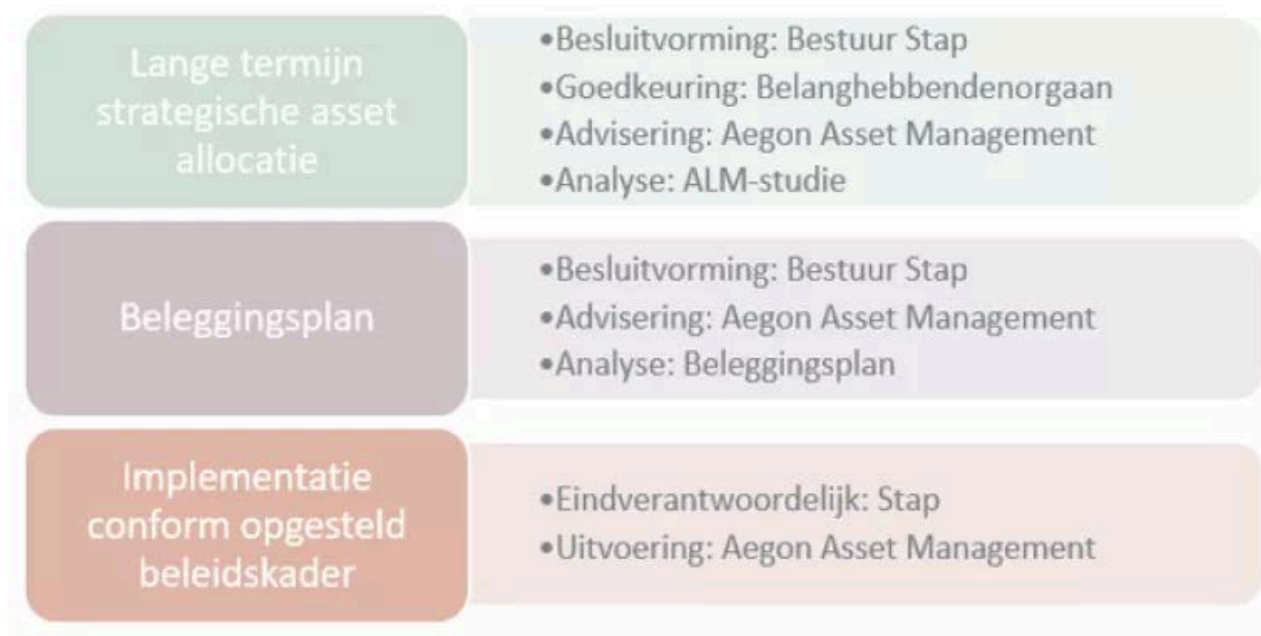
Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van Stap is gebaseerd op de doelstellingen en ambities van de afzonderlijke pensioenkringen. Om deze doelstellingen en ambities van de pensioenkringen te realiseren, wordt zo belegd dat een optimaal rendement wordt behaald tegen aanvaardbare risico's.

Het fiduciair beheer wordt voor elke pensioenkring uitgevoerd vanuit acht (pensioenkring overstijgende) investment beliefs van Stap:

1. strategisch beleggingsbeleid vormt de belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces
2. beleggingsrisico nemen loont
3. eenvoud als vertrekpunt
4. passief, tenzij de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark of kostenefficiency kan worden behaald
5. naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de pensioenkring onbeloond risico af
6. diversificatie voegt waarde toe
7. illiquiditeit verhoogt het rendement
8. maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Tenminste één keer per 3 jaar voert Stap voor elke pensioenkring een asset liability management (ALM) studie uit. De ALM-studie geeft per pensioenkring inzicht in de verwachte toekomstige ontwikkeling van de premie, de toeslagverlening, het pensioenresultaat, de dekkingsgraad en de risico's die zijn verbonden aan het beleggingsbeleid van de betreffende pensioenkring. De lange termijn strategische assetallocatie van de pensioenkring wordt door middel van de ALM-studie getoetst.

De lange termijn strategische asset allocatie moet elke pensioenkring in staat stellen om op lange termijn haar ambities te kunnen realiseren. Deze asset allocatie wordt per pensioenkring in beginsel voor de periode van een economische cyclus vastgesteld. In het kader van de Wet toekomst pensioenen is er ook oog voor mogelijke daaruit voortvloeiende consequenties voor het beleggingsbeleid. De besluitvorming over de strategische asset allocatie ligt bij het bestuur van Stap, waarbij het belanghebbendenorgaan van de pensioenkring een goedkeuringsrecht heeft. Advisering vindt plaats door de fiduciair manager: Aegon Asset Management.

In de volgende paragrafen is zowel een terugblik op de marktontwikkelingen als een vooruitblik op de financiële markten opgenomen. Aansluitend wordt ook ingegaan op het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Voor nader inzicht in het beleggingsbeleid van de pensioenkringen wordt verwezen naar de beleggingsparagraaf van de betreffende pensioenkring.

Terugblik marktontwikkelingen

Algemeen

Het jaar 2024 stond vooral in het teken van de afnemende maar nog steeds hoge inflatie. Door de afnemende inflatie konden centrale banken de rente verlagen maar uiteindelijk was het aantal verlagingen lager dan eerder verwacht door marktpartijen. Mede hierdoor stegen langere rentes voor de meeste ontwikkelde economieën in 2024. Het was vooral aan sterkere bedrijfswinsten te danken dat aandelen en obligaties met een hoger risicoprofiel veelal positieve rendementen behaalden.

De prijs voor olie was stabiel in 2024. Een vat olie in de Verenigde Staten (WTI) begon en eindigde het jaar op USD 72. De gasprijs in Europa liep wel op. Mede door de stijging in het vierde kwartaal steeg de gasprijs in Europa met 50% in 2024.

Aandelen

Aandelen - ontwikkelde markten

Aandelen in ontwikkelde markten behaalden fors positieve rendementen onder aanvoering van technologie aandelen uit de Verenigde Staten, in het bijzonder de zogenaamde 'Magnificent 7' (zeven Amerikaanse aandelen met twee belangrijke eigenschappen: een zeer grote marktkapitalisatie en sterk gerelateerd aan technologie). Het rendement van de index voor ontwikkelde markten bedroeg over het jaar 26,6% (gemeten in euro's). Het rendement in de Verenigde Staten bedroeg 32,3% en was daarmee hoger dan rendementen in Europa (8,6%) en Japan (15,5%).

Aandelen in de IT-sector deden het erg goed en stegen gemiddeld met ruim 40%. Ook de sector communicatiediensten steeg fors. Bedrijven uit de materialensector (-1,9%) bleven achter en deze sector was de enige sector met een negatief absoluut rendement. Aandelen met een hoge marktkapitalisatie deden het dit jaar gemiddeld beter dan kleinere bedrijven.

Het rendement (in euro's gemeten) van de duurzame SRI wereldindex bedroeg 18,1% in 2024. Daarmee behaalde de SRI index een lager rendement dan de reguliere index dat een rendement van 26,6% behaalde. Deze lagere performance kan grotendeels verklaard worden door de aandelenselectie in de IT-sector.

Aandelen - opkomende markten

Het rendement van opkomende markten was in het verslagjaar positief. Het rendement bleef wel sterk achter bij het rendement van de ontwikkelde markten. Dit werd voor een belangrijk deel gedreven door

tegenwind voor aandelen uit opkomende markten in het vierde kwartaal vanwege de overwinning van Trump bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Beleggers maakten zich zorgen over de impact van de voorgestelde importheffingen op goederen en diensten uit opkomende landen.. Over het gehele jaar presteerden vooral enkele landen in Azië goed, met name Taiwan. De sterke opmars van de Taiwanese aandelenmarkt (43%) was grotendeels te danken aan de goede prestatie van enkele technologiebedrijven die profiteerden van het aanhoudende positieve sentiment rondom de vraag naar kunstmatige intelligentie. Ook de opkomende landen in Europa en het Midden-Oosten waren per saldo in trek bij beleggers. De Latijns-Amerikaanse regio bleef per saldo fors achter bij de andere regio's. Dit werd onder andere veroorzaakt door het negatieve rendement in Brazilië (-25%), mede door een zwakke valuta die sterk daalde door de toenemende bezorgdheid over het stijgende begrotingstekort.

Op sectorniveau behaalden technologie (28%) en communicatiediensten (24%) de hoogste rendementen. De sectoren grondstoffen en niet-duurzame consumentengoederen bleven met respectievelijk -14% en -5% achter bij de overige sectoren.

Vastrentende waarden

De Duitse 10-jaars rente kende een volatiel verloop en steeg per saldo met ruim 0,3%-punt naar 2,4%. Hoewel de ECB de rente meerdere keren heeft verlaagd bleven beleggers alert op terugkerende inflatie. Toch daalde de break-even inflatie, afgelezen uit Duitse 10-jaars inflatiegerelateerde obligaties, tot onder het door de ECB gewenste niveau van 2%. Eind 2024 bedroeg de 10-jaars break-even inflatie 1,8% tegen 2,0% per eind 2023.

Obligaties met een wat hoger risicoprofiel presteerden beter dan staatsobligaties en sloten 2024 af met veelal hogere rendementen dan zeer kredietwaardige staatsobligaties.

Staatsobligaties

Europese staatsobligaties met een lange(re) looptijd behaalden een licht negatief rendement. Nadat deze rentes gedurende het eerste halfjaar opliepen, volgde in de zomer een scherpe daling. Richting het einde van het jaar werd weer een stijgende lijn ingezet. De Duitse 10-jaars rente steeg per saldo met 0,3%-punt naar 2,4%.

Opvallend was het verschil in renteontwikkeling tussen de verschillende landen in de eurozone. Zo was de rentestijging in Frankrijk een stuk groter, terwijl deze voor de Zuid-Europese landen juist beperkter was in vergelijking met Duitsland. De 10-jaars rente in Italië daalde zelfs met 0,2%-punt. De politieke en economische ontwikkelingen in Duitsland en Frankrijk zorgden voor een relatief grote(re) rentestijging in beide landen.

Een andere opvallende ontwikkeling was het renteverskil tussen Duitse staatsobligaties en renteswaps. Aan het einde van het jaar lag de 10-jaars Duitse rente op hetzelfde niveau als dat voor renteswaps. Op het 30-jaars punt ligt de Duitse rente inmiddels 44 basispunten boven de swapcurve. Dit is opmerkelijk omdat de Duitse rente normaal gesproken onder de swapcurve ligt. Dit heeft meerdere oorzaken, waaronder de economische en politieke ontwikkelingen in Duitsland en een grotere vraag naar lang lopende renteswaps vanuit Nederlandse pensioenfondsen. Rentes met korte(re) looptijden daalden gedurende 2024, in lijn met de renteverlagingen van de ECB.

Inflatie gerelateerde Staatsobligaties

Duitse inflatie gerelateerde obligaties behaalden dit jaar eveneens een licht negatief rendement. De break-even inflatie voor de 10-jaars Duitse inflatie gerelateerde obligatie daalde van 2,0 (eind 2023) naar 1,8%, net onder het streefniveau van de ECB.

Staatsobligaties opkomende landen

Staatsobligaties van opkomende landen die noteren in Amerikaanse dollars behaalden een positief rendement door de gedaalde risicopremie. Met name binnen de groep landen met een lage kredietwaardigheid (high yield) daalden de kredietopslagen fors. Schuldherstructurerings – veelal in samenwerking met het IMF – speelden hierbij een belangrijke rol. Per saldo daalde de kredietopslag van de index met 1,39%-punt naar 2,48%.

In het eerste kwartaal van 2024 steeg de gemiddelde rente voor deze categorie behoorlijk doordat de inflatie op een relatief hoog niveau bleef. In de loop van 2024 daalden de kapitaalmarktrentes weer sterk en maakten centrale banken een begin met het verlagen van de beleidsrente. In de laatste maanden van 2024 - toen steeds duidelijker werd dat Trump opnieuw president van de VS zou gaan worden en een beleid wil gaan voeren dat opwaartse druk geeft op de inflatie -, liepen kapitaalmarktrentes weer stevig op. Het negatieve effect van de rentestijgingen werd echter ruimschoots gecompenseerd door de sterk gedaalde kredietopslag, waardoor deze beleggingscategorie een positief rendement behaalde in 2024.

Hypotheeken

Ondanks de afgenomen vraag naar Nederlandse hypotheeken van institutionele beleggers behaalden Nederlandse hypotheeken een sterk positief rendement dat aanzienlijk hoger was dan dat van vergelijkbare staatsobligaties. De kredietopslag daalde in 2024 met 0,7%-punt naar 1,3% voor een hypotheek met een 20-jaars looptijd en Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Huizenprijzen liepen op in 2024 en betalingsachterstanden bevinden zich op een laag niveau.

Investmentgrade bedrijfsobligaties

Investment grade bedrijfsobligaties kenden een positief jaar. Door relatief goede bedrijfswinsten presteerden bedrijfsobligaties ruim 1%-punt beter dan vergelijkbare staatsobligaties. Verschillen tussen de sectoren waren beperkt en alle sectoren kenden een hoger rendement dan staatsobligaties. Per saldo daalde de kredietopslag op investment grade euro bedrijfsobligaties met 0,34%-punt naar 0,99%.

Hoogrentende bedrijfsobligaties

Hoogrentende bedrijfsobligaties hadden een positief jaar door relatief goede bedrijfswinsten. De licht opgelopen staatsrente had geen impact op de markt voor bedrijfsobligaties met een high yield rating. Hoogrentende bedrijfsobligaties presteerden ruim 6%-punt beter dan vergelijkbare staatsobligaties in 2024. Per saldo daalde de kredietopslag met 0,77%-punt naar 3,07%.

Green bonds

De green bond index behaalde in 2024 een positief rendement. Net als bij reguliere bedrijfsobligaties werd dit gedreven door positieve bedrijfswinsten en een afnemende kredietopslag. Per saldo daalde de kredietopslag met 0,23%-punt naar 0,82 %. De markt voor Green Bonds was sterk groeiende; het totale volume nieuwe uitgiftes bedroeg bijna EUR 600 miljard in 2024.

Geldmarkt

In lijn met de renteverlagingen van de ECB daalden de geldmarktrentes in 2024. De 3-maandsrente (Euribor) startte het jaar op een niveau van 3,9% en eindigde 2024 op een niveau van 2,7%. Door deze rentedaling was geldmarktpapier met een relatief lange(re) looptijd of rentetermijn aantrekkelijker dan korte(re) stukken zodat langer kon worden geprofiteerd van de hogere rente.

Vooruitblik financiële markten

De wereldeconomie gaat een nieuwe fase in, waarbij de effecten van de Covid-19-pandemie en de inflatieschok geleidelijk verdwijnen.

De wereldwijde economische groei is de afgelopen kwartalen redelijk geweest. De Amerikaanse economie heeft het goed gedaan ondanks restrictief monetair beleid, ondersteund door sterke consumentenbestedingen en fiscale steun. De Europese economie blijft achter bij die van de VS, met slechts marginale groei. Met name de energiecrisis en het gebrek aan technologische innovatie hebben Europese groei de afgelopen jaren beperkt. In China is de groei onder het niveau van voor de pandemie gebleven, voornamelijk door de scherpe vertraging in de vastgoedmarkt. China heeft zwaar geïnvesteerd in energie-infrastructuur en geavanceerde productie. Deze investeringen hebben geleid tot overcapaciteit, maar kunnen op de lange termijn leiden tot extra groei.

In veel regio's daalt de inflatie gestaag richting de streefniveaus. Hoewel de inflatie nog niet volledig onder controle is, zijn centrale banken begonnen met het versoepelen van het restrictieve monetair beleid, waarbij de focus is verschoven van inflatiebeheersing naar economische groei.

Op korte termijn kunnen geopolitieke risico's de mondiale machtsverhoudingen beïnvloeden, aangezien economische blokken verwikkeld lijken te zijn in een strijd om technologische suprematie, grondstoffen en invloed. Begrotingstekorten van overheden zijn in veel landen verder opgelopen. In combinatie met dalende beroepsbevolkingen door demografische verschuivingen, zal dit waarschijnlijk op lange termijn de potentiële groei beperken. Tegelijkertijd worden de stijgende kosten van klimaatverandering een extra zorg nu de wereld in een ongekend tempo opwarmt.

Gezien de huidige economische situatie is de macro-economische en marktvooruitblik over het algemeen licht positief. De groei in de VS zal naar verwachting wat afnemen terwijl in Europa naar verwachting de periode van stagnatie zal eindigen, waarbij de groei relatief bescheiden zal blijven. Verdere normalisatie wordt verwacht voor de inflatie, waarbij de inflatiecijfers convergeren naar de doelstellingen van de centrale banken. Daarom zal naar verwachting het monetaire beleid in de komende jaren verder worden versoepeld.

De vertaling van deze macro-economische vooruitzichten naar financiële markten resulteert in een evenwichtige vooruitblik. Rendementsverwachtingen in de vastrentende markten zijn relatief hoog vanwege de hoge staatsobligatierentes. Hoewel de kredietopslagen historisch laag zijn, zijn deze naar verwachting voldoende om compensatie te bieden voor faillissementen. Aandelenmarkten hebben de afgelopen jaren een sterke stijging doorgemaakt en zijn kwetsbaar voor een verandering in sentiment, maar vanwege de macro-economische vooruitzichten en megatrends zoals de opkomst van AI zijn de middellange vooruitzichten voor aandelen positief.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Duurzaamheid speelt een prominente rol in onze samenleving. Mensenrechten, klimaat, verlies aan biodiversiteit, goede governance en gezondheid en welzijn krijgen veel aandacht in het maatschappelijke debat. Deze thema's zullen op termijn een steeds significantere invloed hebben op maatschappijen en economieën. Stap belegt voor de lange termijn. Daarom is het essentieel om op toekomstige ontwikkelingen te anticiperen om de belangen van pensioengerechtigden te waarborgen. Vanuit deze overtuiging streeft Stap er met het MVB-beleid naar om de beleggingsportefeuilles toekomstbestendig te houden en tevens financiële- en reputatierisico's te mitigeren.

Stap heeft de overtuiging dat integratie van ESG-factoren (milieufactoren, sociale factoren en governancefactoren) in het beleggingsbeleid het risicoprofiel van een portefeuille verlaagt. Stap ziet maatschappelijk verantwoord beleggen als een verantwoordelijkheid voor een pensioenfonds.

Voor het vormgeven van het MVB-beleid heeft Stap een beleidskader vastgesteld. In dit beleidskader zijn richtlijnen opgenomen voor de invulling van het MVB-beleid binnen de afzonderlijke pensioenkringen. Voor alle pensioenkringen geldt dat alle beleggingen aan het door het bestuur gestelde minimum van het MVB-kader dienen te voldoen. De specifieke invulling kan per pensioenkring, maar ook per beleggingscategorie variëren. De door het bestuur vastgestelde kaders worden in de volgende figuur weergegeven.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Stap valt onder de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), die op 10 maart 2021 in werking is getreden. Het doel van de SFDR is de transparantie over duurzaamheid te vergroten en hiermee greenwashing te voorkomen. Conform de SFDR wordt Stap als financiële marktdeelnemer geclassificeerd en dient Stap informatie te verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenregelingen. De pensioenregelingen van de pensioenkringen van Stap hebben voornamelijk een financiële doelstelling, waardoor ze als artikel 6 kwalificeren.

In 2024 heeft het Bestuur besloten om rekening te houden met de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op verschillende duurzaamheidsfactoren (artikel 4 SFDR). De rapportage over de ongunstige effecten met betrekking tot de beleggingsportefeuille van de pensioenkringen, is opgenomen in de bijlage.

Hierna wordt beschreven hoe Stap en de pensioenkringen omgaan met duurzaamheidsrisico's.

Duurzaamheidsrisico's niveau Stap

Naar het oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille. Het screenen van de portefeuilles op de naleving van internationale standaarden voor ondernemingen, het voeren van een dialoog met ondernemingen en het doorvoeren van uitsluitingen leiden tot een vermindering van het risico in de portefeuille.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governance-gebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends en wetenschappelijke publicaties.

Stap hanteert voor alle bestuurders en medewerkers een beloningsbeleid dat niet aanzet tot (het nemen van duurzaamheids-) risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Stap heeft geen variabele of resultaat afhankelijke elementen in de beloningen opgenomen.

Duurzaamheidsrisico's niveau pensioenregelingen

De vastgestelde risicohouding per pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt voor de uitvoering van de pensioenregeling en het beleid. Daarnaast vormt de risicohouding ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico's zijn, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de pensioenkring aan wordt blootgesteld en worden derhalve integraal meegenomen in het beleggingsproces.

Duurzaamheidsrisico's waar Stap als Pensioenuitvoerder aan blootgesteld is, en duurzaamheidsrisico's die consequenties kunnen hebben voor de waardeontwikkeling van portefeuilles, zijn verankerd in de eigen risicobeoordeling en het risico-raamwerk van Stap.

MVB-beleid

Stap past, voor zover mogelijk, een generiek MVB-beleid toe op alle beleggingscategorieën, hetgeen in lijn is met Standaard Stap. Standaard Stap laat een mate van vrijheid toe. Conform het MVB-beleid, hebben de pensioenkringen de mogelijkheid om in oplossingen te beleggen met een andere MVB-signatuur, mits er voldaan wordt aan het wettelijke minimum. Hierna wordt het MVB-beleid van Stap beschreven en de uitvoering van de verschillende onderdelen, verder toegelicht.

Screening en engagement

Een belangrijk uitgangspunt voor het stewardshipbeleid van Stap is dat alle ondernemingen waarin wordt belegd voldoen aan internationale normen, zoals de OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de UN Global Compact principes. Deze normen omvatten onder meer uitgangspunten op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie.

De fiduciair beheerder van Stap heeft de due diligence cyclus ingericht conform de OESO-richtlijnen. Voor de prioritering gebruikt de fiduciair beheerder een risico-gebaseerde aanpak. Dit betekent dat niet alle geïdentificeerde bedrijven (direct) hoeven te worden aangesproken of uitgesloten van het universum. De selectie van de ondernemingen voor een dialoog wordt bepaald door het Responsible Investment team van Aegon AM.

Stap is van mening dat een constructieve dialoog met ondernemingen kan bijdragen aan de gedragsverbetering van bedrijven ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Een verbetering zal naar de overtuiging van Stap bijdragen aan waardecreatie op lange termijn en aan het belang van de Stap deelnemers. Stap is voorstander van het gebruik van de dialoog als instrument om ESG-risico's en negatieve impact te voorkomen, verminderen en/of mitigeren.

De beleggingen worden jaarlijks gescreend op het naleven van deze principes. Door screening worden de ESG-risico's van de portefeuilles in kaart gebracht. Daarnaast vormt screening een indicatie voor de mate waarin beleggingen een mogelijke negatieve impact hebben op mens en milieu.

Het doel van de dialoog is om bedrijven te wijzen op hun tekortkomingen en op het belang van gedragsverbetering. Een dialoog is een meerjarig traject, waar bedrijven gemonitord worden op hun inspanningen en tegelijkertijd voldoende ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering naar een hoger niveau te tillen. Een dialoog, ofwel engagement-traject, duurt in beginsel drie jaar. Het kan voorkomen dat een bedrijf eerder wordt uitgesloten. Dit doet zich voor in het geval dat er wordt geconstateerd dat de dialoog geen gewenste resultaten kan opleveren of dat bedrijven non-compliant zijn, wanneer deze non-compliant status bevestigd wordt. Daar waar een bedrijf zich open opstelt en zichtbaar vooruitgang boekt, kan een engagementtraject echter ook worden verlengd. De resultaten van het engagement-traject worden elk kwartaal aan Stap verstrekt en alle engagement-trajecten worden een keer per jaar uitgebreid besproken.

Bij de jaarlijkse screening van de beleggingen voor 2024 voldeden 49 bedrijven waarin de pensioenkringen van Stap beleggen niet aan het MVB-beleid. Gedurende 2024 is met vrijwel alle ondernemingen een engagement traject gestart of voortgezet. Het merendeel van de ondernemingen heeft hierbij een voortgang laten zien. Bijvoorbeeld door indicaties dat de onderneming concrete stappen heeft gezet rondom het engagement onderwerp of door het uitblijven van nieuwe incidenten

De bedrijven in de portefeuilles van Stap waarmee in 2024 de dialoog is gevoerd zijn weergegeven in de tabel van bijlage 4

Niet in alle gevallen was een engagement traject succesvol of ontbrak de verwachting dat engagement zou gaan leiden tot het behalen van het engagement doel. In het vierde kwartaal van 2024 is de voortgang van de engagement trajecten geëvalueerd. Hierbij is gekeken naar de reden waarom een onderneming geïdentificeerd was, naar de huidige status, de duur van de engagement en de bereikte voortgang. Als gevolg hiervan, heeft Aegon AM besloten 1 bedrijf toe te voegen aan de voor de Aegon AM multi-manager (MM) beleggingsfondsen geldende uitsluitingslijst.

Eind 2024 werd met 48 van de 49 geïdentificeerde bedrijven waarin de pensioenkringen van Stap beleggen een dialoog gevoerd. De dialoog werd gevoerd met:

- 16 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 9 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 13 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 11 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact

Voor de specifieke resultaten van de screening en dialoog binnen de portefeuilles van pensioenkringen wordt verwezen naar de pensioenkring-specifieke verslagen.

Uitsluitingen

De volgende algemene uitgangspunten heeft Stap in 2024 als minimum in haar beleid voor uitsluitingen gedefinieerd:

- Er wordt niet belegd in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland
- Er wordt niet belegd in bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling, handel en onderhoud van controversiële wapens
- Landen die op basis van universeel erkende veroordelingen mensenrechten schenden op basis van universeel erkende veroordelingen (zoals EU of VN)
- Landen die door Freedom House als 'niet vrij' worden geclassificeerd.² Landen met een dermate lage score op het gebied van politieke rechten en burgerlijke vrijheden worden door Freedom House beschouwd als landen met problemen op het gebied van de democratie en rechtsstaat. Zodoende wordt ook een relatief hoge mate van risico op schending van mensenrechten aan deze landen verbonden
- Landen die in Corruption Perceptions Index een score van 30 of lager hebben.³ Hiermee worden landen die door de CPI geclassificeerd worden als meest corrupt uitgesloten.
- Uitsluitingen op basis van de resultaten van dialoog, indien dialoog niet tot de gewenste resultaten leidt

[2] Freedom House is een Amerikaanse NGO die onderzoek doet naar democratie, politieke vrijheid en mensenrechten. Freedom House scoort 195 landen met betrekking tot politieke rechten en burgerlijke vrijheden. Freedom House baseert haar methodologie en scoringsmechanisme op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Dit betreft een brede en universele interpretatie van mensenrechten. De score van landen is gebaseerd op de beoordeling van externe en interne adviseurs en in-house analisten die landen beoordelen op politieke rechten en burgerlijke vrijheden. De beoordeling van een land komt voort uit een tal van bronnen zoals nieuwsartikelen, academische analyses, NGO rapportage, on-the-ground research en lokale individuele contacten. De score is gebaseerd op twee overkoepelende categorieën, namelijk politieke rechten en burgerlijke vrijheden welke vervolgens worden vertaald in een scorematrix in Not Free, Partly Free en Free. Landen die een lage score behalen op beide onderdelen politieke rechten en burgerlijke vrijheden krijgen het predicaat Not Free.

[3] De CPI index is een geaggregeerde index op basis van 13 verschillende onderliggende instituties die de mate van corruptie in een land beoordelen. Wereldwijd is CPI de meest gebruikte graadmeter voor corruptie. De missie van CPI is het wereldwijd beëindigen van corruptie door het promoten van transparantie, verantwoordelijkheid en integriteit op alle niveaus en binnen alle onderdelen van het publieke leven. Corruptie heeft grote invloed op dagelijks leven burgers, daarnaast vormt corruptie zowel een oorzaak als gevolg van conflicten. (CPI report, 2022).

Aanvullend houdt het uitsluitingenbeleid binnen de door de pensioenkringen van Stap geselecteerde beleggingsfondsen rekening met de thematische aandachtsgebieden klimaatverandering, biodiversiteit, gezondheid en welzijn.

Afhankelijk van de invulling van het MVB-beleid van een pensioenkring kan het voorkomen dat er in de ene pensioenkring meer bedrijven en/of sectoren worden uitgesloten dan in een andere pensioenkring. Ook kan het voorkomen dat er in verschillende beleggingscategorieën andere bedrijven of sectoren worden uitgesloten.

Uitsluiting van bedrijven vindt voor de pensioenkringen die beleggen in de MM-beleggingsfondsen van Aegon AM in het algemeen plaats op basis van de volgende criteria.

Controversiële wapens

- Als controversiële wapens worden de volgende soorten geclassificeerd: biologische wapens, nucleaire wapens, chemische wapens, antipersoonsmijnen, clustermunitie, munitie met verarmd uranium en witte fosfor
- Bedrijven die componenten ontwikkelen of produceren voor controversiële wapens, zoals hierboven vermeld, of essentiële diensten aanbieden voor hun gebruik
- Bedrijven die betrokken zijn bij controversiële wapenhandel met landen:
 - waar een wapenembargo van de VN-Veiligheidsraad, de Verenigde Staten of de Europese Unie van kracht is, of een ander relevant multilateraal wapenembargo
 - die deel uitmaken van een oorlogsgebied
 - en/of die een onevenredig deel van hun budget aan militaire goederen besteden
- Bedrijven die betrokken zijn bij wapenhandel naar landen met een hoog risico waarvoor de Nederlandse regering een 'presumption of denial' toepast bij de beslissing over een exportvergunning

Thermische kolen

- Bedrijven die meer dan 1% van de omzet behalen met thermische kolenmijnbouw
- Bedrijven die 5% of meer van hun omzet behalen uit kolengestookte elektriciteitsopwekking
- Bedrijven die jaarlijks meer dan 20 miljoen ton thermische steenkool produceren en actief de exploratie-, mijnbouw- of raffinageactiviteiten uitbreiden
- Bedrijven die een capaciteit hebben voor de opwekking van kolengestookte elektriciteit van meer dan 10 gigawatt en actief de productiecapaciteit van kolencentrales uitbreiden

Niet naleven wereldwijde normen

- Bedrijven die non-compliant zijn met wereldwijde normen en onvoldoende voortgang in de dialoog hebben getoond

Tabak

- Bedrijven die inkomsten halen uit de productie van tabak, en ten minste 10% van de inkomsten uit de distributie van tabak en/of detailhandel

Olie- en gaswinning uit poolgebied en/of teerzanden

- Bedrijven die 5% of meer van hun olieproductie halen uit teerzanden en/of bedrijven die een significante betrokkenheid hebben bij het transport van teerzandolie
- Bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit olie- of gaswinning in Arctische gebieden

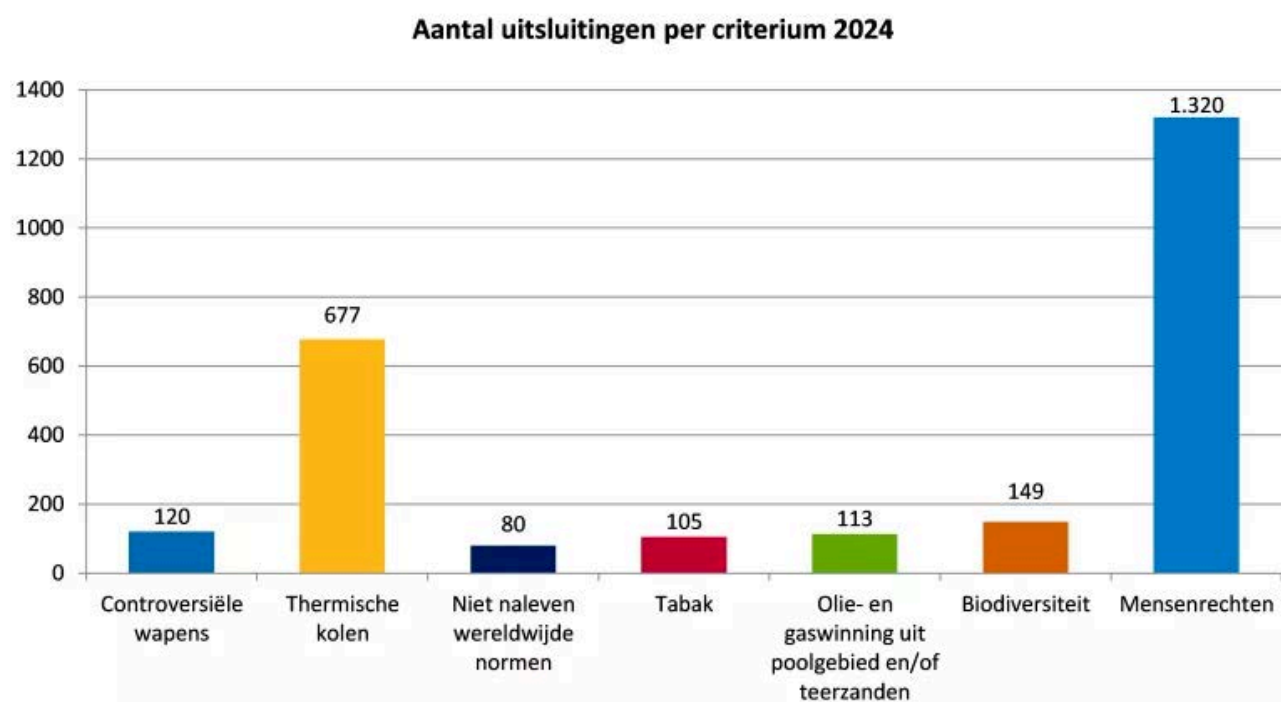
Biodiversiteit

- Bedrijven die 5% of meer van hun inkomsten uit palmolieproductie en/of distributie behalen
- Bedrijven die bossen beheren voor houtproductie met een FSC-certificeringsdekking vanaf 75% of lager

Mensenrechten

- Elke vorm van door de overheid uitgegeven schuld (bijvoorbeeld staatsobligaties) van landen die systematisch inbreuk plegen mensenrechten of uit een land waarvan de regering bestaat onderworpen aan een wapenembargo van de Verenigde Naties Veiligheidsraad, de Verenigde Staten, de Europese Unie of er is een ander relevant multilateraal wapenembargo van kracht plaats
- Beleggingen in Russische en Belarussische bedrijven in navolging van de internationale sancties tegen deze landen

In 2024 stonden 2.564 bedrijven op de voor de MM fondsen geldende AIM uitsluitingslijst (2023: 1.206 bedrijven).

Figuur 1 - Bron: Aegon Asset Management

Voor het overzicht van de specifieke uitsluitingscriteria die in de portefeuilles van de pensioenkringen van Stap worden toegepast wordt verwezen naar de pensioenkring-specifieke verslagen.

Stemmen

Stap stemt volgens haar stembeleid wereldwijd op aandeelhoudersvergaderingen. Periodiek wordt getoetst of het stembeleid binnen de beleggingsfondsen waarin belegd wordt nog steeds passend is.

Daar waar Stap invloed heeft op de uitvoering van het MVB-beleid binnen de beleggingsfondsen, wordt voor stemactiviteiten gebruik gemaakt van het gespecialiseerde stemadviesbureau ISS. Er wordt in beginsel gestemd conform de 'ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines'.

De guidelines zijn gericht op:

- creatie van aandeelhouderswaarde op de lange termijn (waardebehoud en creatie)
- ondersteuning van een effectieve bedrijfsvoering
- bevordering van redelijke beloningssystemen
- goede corporate governance (rekening houdend met regionale verschillen in governance standaarden)

- het bevorderen van een maatschappelijk verantwoord ondernemingsbeleid t.a.v.: duurzaamheid, werknemersrechten, voorkomen van discriminatie en mensenrechten

In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld bij Eumedion alerts, afwijkingen van de Nederlandse Governance Code of sector- brede aandeelhoudersresoluties, kan afgeweken worden van het ISS stemadvies.

Voor de resultaten van stemmen wordt verwezen naar de pensioenkring-specifieke verslagen.

MVB-beleid per beleggingscategorie

Hieronder wordt de wijze beschreven waarop het MVB-beleid per beleggingscategorie wordt uitgevoerd.

Beleggings-categorie	Onderdeel MVB-beleid	Toepassing
Aandelen	Stemmen Screening en engagement Uitsluitingen ESG-integratie	ESG-integratie: Om financiële, juridische en reputatie risico's te beperken, hanteert Stap ESG-integratie. Het uitgangspunt voor beleggingen in aandelen ontwikkelde markten is passief beheer. Voor beleggingen in aandelen ontwikkelde markten heeft Stap daarom voor de meeste pensioenkringen de MSCI World SRI Index als benchmark geselecteerd. Deze index is gewogen naar markt en sector conform de MSCI World Index. Daarbij wordt er uitsluitend belegd in de 25% van de ondernemingen die het hoogst op ESG-criteria scoren. De ESG-criteria worden door de benchmarkprovider geïntegreerd. In geval van actief beheerde mandaten nemen de geselecteerde vermogensbeheerders ESG-factoren integraal mee in hun beleggingsproces.
Emerging Market Debt	Screening en engagement Uitsluitingen ESG-integratie	Uitsluitingen: Stap belegt niet in landen die volgens internationaal erkende instanties en aanvullende criteria mensenrechten schenden. ESG-integratie: De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces vormt een integraal element van de managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten.
High Yield	Screening en engagement Uitsluitingen ESG-integratie	ESG-integratie: De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces vormt een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten.

Beleggings-categorie	Onderdeel MVB-beleid	Toepassing
Investment Grade bedrijfsobligaties	Screening en engagement Uitsluitingen ESG-integratie	ESG-integratie: De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces vormt een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Stap geeft invulling aan beleggingen in Investment Grade bedrijfsobligaties door een combinatie van meerdere beleggingsfondsen. Voor de meeste pensioenkringen wordt hierbij in een mix van actieve en passieve beleggingsfondsen belegd. Van een actieve euro beleggingsfonds is de benchmark met ingang in 2023 aangepast naar een best-in-class benchmark (Bloomberg MSCI Euro Corporate Sustainable ESG Select Index). De passieve beleggingsfondsen die zowel in euro als in dollar belegt volgt een climate transition benchmark. Thematische beleggingen: De meeste pensioenkringen van Stap kennen een allocatie naar green bonds, om zo invulling te geven aan het thematisch aandachtsgebied klimaat.
Hypotheeken		Binnen de hypotheekportefeuille wordt het aandeel hypotheeken met een hoge loan to value (LTV) gemaximeerd. Daarmee wordt voorkomen dat leningen worden verstrekt die veel hoger zijn dan de waarde van het onderpand. Hoewel dit een andere invulling is van specifieke uitsluitingen dan bijvoorbeeld sectoren of bedrijven binnen aandelen of bedrijfsobligaties, is hier wel sprake van een uitsluiting om financiële en reputatierisico's te mitigeren. Bij de selectie van aanbieders wordt beoordeeld of de aanbieders op een sociaal verantwoorde manier omgaan met speciaal beheer en consumenten met een betalingsachterstand. Daarnaast wordt verlangd dat er actief wordt samengewerkt met de consument om tot een oplossing te komen, waarbij gedwongen verkoop enkel als laatste middel wordt toegepast. Verder wordt beoordeeld of en hoe de hypotheekverstrekker de consument probeert te stimuleren om de woning duurzamer te maken ('vergroenen'). Dit zijn vormen van ESG-integratie in het investeringsproces van een actief mandaat die leiden tot een lager risico via een kleinere kans op restschulden en lagere maandlasten voor de hypotheekgever.

Beleggings-categorie	Onderdeel MVB-beleid	Toepassing
Staatsobligaties (ontwikkelde landen)		Het is wettelijk niet toegestaan om te beleggen in staatsobligaties van landen die volgens VN resoluties op een sanctielijst zijn opgenomen (sanctiewet 1978). Uitsluitingen: Stap belegt niet in landen die volgens internationaal erkende instanties en aanvullende criteria mensenrechten schenden. Naast uitsluitingen acht Stap het van belang om inzicht te hebben in het algemene ESG-profiel van de landen waar de pensioenkringen in investeren. Het ESG-profiel kan additionele informatie geven over de mogelijke uitdagingen, maar ook kansen, waar de uitgevers van staatsobligaties in de portefeuille voor staan. Duurzaamheidskarakteristieken van landen die in aanmerking komen voor opname in het mandaat voor nominale staatsobligaties dienen daarom geëvalueerd te worden. Stap beoordeelt deze landen mede aan de hand van sustainability scores van de fiduciaire vermogensbeheerder.
Niet-beursgenoteerd vastgoed		Door het specifieke karakter van niet-beursgenoteerd vastgoed is screening en engagement en het standaard uitsluitingenbeleid binnen deze categorie niet volledig van toepassing. Stemrecht wordt uitgeoefend door het bezoeken van aandeelhoudersvergaderingen van de beleggingsfondsen waarin geparticipeerd wordt en, indien dat niet mogelijk is, door gebruik te maken van 'proxy' formulieren. Daarnaast kan bij voldoende omvang actief gestreefd worden naar vergroting van de invloed op het beleid van een vastgoedfonds door participatie in fonds-specifieke adviesorganen. Onderzoeken naar vastgoedbeleggingen wijzen uit dat objecten die beter scoren op ESG-factoren geen slechter rendement halen en bovendien een lager risico hebben. Daarnaast wordt ook het mogelijke reputatierisico voor de belegger beperkt. Bij de selectie van managers of beleggingsfondsen wordt zodoende het duurzaamheidsbeleid als één van de selectiecriteria meegenomen. Aanvullend wordt bij de selectie van beleggingsfondsen ingezet op het opleggen van minimale vereisten voor energielabels en/of GRESB-scores voor nieuw vastgoed.

** Bijvoorbeeld Fuerst, F. (2015). The Financial Rewards of Sustainability: A Global Performance Study of Real Estate Investment Trusts. University of Cambridge Working Papers, 2015-07; Aegon Asset Management, Vastgoed, 2019.*

Toekomstige ontwikkeling MVB-beleid

Voor 2025 wordt nagedacht over het nader verkennen van duurzaamheidsvoorkeuren onder deelnemers. Daarnaast is Stap voornemens om te onderzoeken of en hoe een kaderstelling voor impact beleggen, passend bij de uitgangspunten en overtuigingen van Stap, ontwikkeld kan gaan worden.

1.6 Financiële paragraaf

Stap is opgericht met een startkapitaal van de initiatiefnemers (pensioenuitvoerder TKP Pensioen B.V. en verzekeraar Aegon Nederland N.V.). Daarbij is met Aegon Nederland N.V. overeengekomen dat Aegon Nederland N.V. voor de periode tot 4 juli 2021 garant stond voor (eventuele) exploitatietekorten van Stap. In het licht van de verdere groei van Stap zijn aanvullende afspraken gemaakt over de financiering van de exploitatietekorten. Aegon Nederland N.V. heeft toegezegd de garantstelling tot eind 2024 te verlengen. Deze aanvullende afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V. Na de fusie tussen Aegon Nederland N.V. en ASR Nederland N.V. heeft ASR Nederland N.V. deze afspraken gestand gedaan. Inmiddels is de einddatum van deze garantstelling bereikt en gaat Stap met a.s.r. in gesprek over de afwikkeling daarvan.

Voor de periode vanaf 1 januari 2025 zijn Stap en Aegon Asset Management Holding B.V. financieringsafspraken overeengekomen die in december 2023 in een overeenkomst zijn vastgelegd. Deze overeenkomst heeft een onbepaalde looptijd, eindigt op het moment dat de exploitatie lening(en) door Stap volledig zijn terugbetaald en heeft een opzegtermijn van 5 jaar. Het bestuur gaat er voor de exploitatie van Stap van uit dat vanaf het jaar 2026 geen aanvullende financiering meer nodig is. Daarnaast is Stap met Aegon AM overeengekomen dat Aegon AM de ontwikkeling van de propositie voor de FPR voorfinanciert.

Het exploitatietekort over 2024 bedraagt € 0,070 miljoen (2023: € 0,845 miljoen) en dit is opgenomen in de "staat van baten en lasten". Stap heeft ervoor gekozen, met het oog op een gezonde financiële huishouding, om bij het invoeren van de garantie eerst de raad van toezicht te laten vaststellen dat sprake is geweest van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

1.7 Kostentransparantie

De governancekosten van Stap bestaan uit de volgende componenten:

- exploitatiekosten (kosten bestuur, raad van toezicht, bestuursbureau, huisvesting, advieskosten, verzekeringen, algemene uitvoerings- en fiduciaire kosten en distributiekosten)
- contributies en bijdragen (onder andere kosten DNB, AFM, Pensioenfederatie)
- kosten accountant en certificerend actuaaris
- kosten belanghebbendenorganen (onder andere vergoedingen leden, opleidingskosten, ondersteuning)

De vergoedingen vanuit de pensioenkringen voor de governancekosten zijn afhankelijk van de afspraken die bij de toetreding tot Stap met de pensioenkring zijn gemaakt. Deze afspraken zijn afhankelijk van de aard van de pensioenregeling en worden bepaald als een vast bedrag of een percentage van het belegd vermogen. De meeste governancekosten en de daarvoor ontvangen vergoedingen worden verantwoord in de jaarrekening van Stap. Een aantal onderdelen van de governancekosten worden direct doorbelast aan de pensioenkringen en daarmee rechtstreeks verantwoord in de financiële opstelling van de betreffende pensioenkring.

Om de kostendekking voor de exploitatie van Stap over 2024 te bepalen worden in de onderstaande tabel de totale uitvoeringskosten en vergoedingen weergegeven.

(bedragen x € 1.000)		
Governancekosten	2024	2023
Governancekosten verantwoord in de jaarrekening van Stap	4.363	3.603
Governancekosten rechtstreeks verantwoord in de financiële opstellingen van de betreffende pensioenkringen	528	849
Totale governancekosten Stap en pensioenkringen	4.891	4.452
Vergoedingen pensioenkringen verantwoord in de jaarrekening van Stap	4.293	2.758
Governancekosten rechtstreeks verantwoord in de financiële opstellingen van de betreffende pensioenkringen	528	849
Totale vergoedingen pensioenkringen voor governancekosten	4.821	3.607

De vergoedingen voor de governancekosten die de pensioenkringen aan Stap betalen zijn met ingang van boekjaar 2024 verhoogd en de pensioenkringen hebben tevens een vergoeding betaald voor de voorbereidingen die Stap heeft getroffen voor de uitvoering van de Wtp.

De vergoedingen worden door de pensioenkringen betaald over de periode dat een pensioenkring gedurende het boekjaar is aangesloten.

1.8 Weerstandsvermogen

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Stap toetst doorlopend of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij komen vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen, die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de pensioenkringen, ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de pensioenkringen.

Het bestuur heeft in het kader van de vaststelling van het weerstandsvermogen de risico's op instellingsniveau ingeschat. Getoetst is in hoeverre het aanwezige weerstandsvermogen voldoende is ten opzichte van de door Stap als instelling onderkende risico's en het daarvoor benodigd aan te houden kapitaal. Het bestuur schat de risico's in op basis van de uitgevoerde RSA en een aan ICAAP verwante analyse. Stap toetst op basis hiervan doorlopend of er voldoende weerstandsvermogen is aangehouden. In 2024 heeft Stap steeds voldoende weerstandsvermogen aangehouden.

1.9 Toekomstparagraaf

Wet toekomst pensioenen

De afgelopen jaren was de ontwikkeling van het nieuwe pensioenstelsel het belangrijkste thema in de pensioensector. Sinds 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen van kracht. De komende jaren begeleidt Stap huidige en toekomstige klanten bij een zorgeloze transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Stap faciliteert zowel solidaire als flexibele premiereregelingen en mogelijkheden voor verzekerde regelingen. Daarnaast blijft Stap het huidige FTK uitvoeren voor collectiviteiten die in het huidige pensioenstelsel blijven.

Op 1 januari 2028 moeten alle pensioenregelingen voldoen aan de regels van het nieuwe pensioenstelsel. Het kwalitatief excellent uitvoeren van de pensioenregeling op een efficiënte en effectieve manier staat hoog in het vaandel van Stap. Stap hanteert daarbij de volgende criteria bij het aanvaarden van de opdracht tot uitvoering van een pensioenregeling: haalbaarheid van de ambitie, uitvoerbaarheid, uitlegbaarheid en evenwichtigheid. Daarnaast bereidt Stap zich ook voor op de periode na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De huidige transitie zal immers niet de laatste wijziging zijn in de pensioensector. Stap blijft graag in gesprek met haar klanten om te bezien op welke wijze Stap de schaalvoordelen van een algemeen pensioenfonds nog beter tot uiting kan laten komen zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de dienstverlening.

Pensioenkring Holland Casino

Holland Casino heeft op 12 december 2023 een transitieplan voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel ingediend bij Stap. In 2024 is vervolgens het besluitvormingstraject bij Stap in gang gezet en hebben bestuur, raad van toezicht en het belanghebbendenorgaan van de pensioenkring een positief besluit genomen over de uitvoering van de solidaire pensioenregeling en het invaren van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten naar deze nieuwe pensioenregeling. Het implementatieplan is in de zomer van 2024 bij DNB ingediend en de transitie heeft per 1 mei 2025 plaatsgevonden.

Utrecht, 11 juni 2025

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Namens het bestuur

Marga Schaap (voorzitter)

1.10 Verslag raad van toezicht

Inleiding

Voor de raad van toezicht (rvt) heeft in 2024 de voorbereiding naar het nieuwe pensioencontract op basis van de Wtp centraal gestaan in de aandacht. Met name de activiteiten met betrekking tot de overgang van de Pensioenkring Holland Casino naar de solidaire premieregeling, aanvankelijk beoogd per 1 januari 2025 maar gedurende het jaar op basis van de ervaringen tijdens het proces uitgesteld tot 1 mei 2025, vergde veel overleg en studie naar de diverse aandachtspunten die het traject met zich bracht.

Per 1 juli 2024 kwam een einde aan de benoemingstermijn van Rene Vermeirssen, vanaf de start van algemeen pensioenfonds Stap in 2016 lid van de rvt. De rvt is Rene buitengewoon erkentelijk voor zijn inzet, niet alleen gedurende de twee termijnen dat hij in de rvt heeft gefunctioneerd maar ook voor zijn bijdragen voorafgaande aan de formele start van Stap in 2016. De rvt is verheugd in de persoon van Peter Dorrestijn een waardig opvolger gevonden te hebben. De vergadering van belanghebbendenorganen (VvBO) heeft Peter medio 2024 benoemd als nieuw lid van de rvt.

Artikel 104 van de Pensioenwet geeft aan dat de rvt specifieke aandacht heeft voor evenwichtige belangenafweging en adequate risicobeheersing alsmede beheerste en integere bedrijfsvoering. Het blijvend reflecteren en klankborden vanuit de rvt op het functioneren van het bestuur van Stap ten aanzien van ontwikkeling en uitvoering van beleid behoort hiertoe, evenals de toetsing van de toepassing van de governance code binnen Stap.

Bij de invulling van het intern toezicht hanteert rvt de geactualiseerde Code Pensioenfonds en de VITP code. Indien deze beide documenten -op onderdelen- niet of niet geheel gevolgd worden, dan wordt aangegeven op grond van welke overwegingen of omstandigheden afgeweken wordt van bepaalde artikelen en uitgangspunten.

De rvt voert jaarlijks tenminste eenmaal overleg met elk afzonderlijk belanghebbendenorgaan (BO) van de pensioenkringen die binnen Stap functioneren. Dit naast de verantwoording die tweemaal per jaar verstrekt wordt aan de VvBO. De rvt heeft ervaren dat dit over en weer extra inzicht geeft in de specifieke gespreks- en aandachtspunten van de afzonderlijke BO's en het biedt tevens de mogelijkheid zaken aangaande de betreffende pensioenkring "tailormade" te bespreken.

Overleggen en afstemming gedurende het jaar 2024

De al vanaf 2023 ingezette werkzaamheden om tijdig te komen tot overgang van allereerst de Pensioenkring Holland Casino en daarna de andere pensioenkringen naar het nieuwe pensioenstelsel heeft een enorme inspanning en intensivering van inzet betekend voor Stap. Door het instellen van de coördinatiecommissie Wtp en het aanstellen van een programmadirecteur heeft Stap de organisatiestructuur gekozen om het proces van overgang goed te laten verlopen. Deze aanpak heeft zich bewezen. De rvt is in alle stappen gedurende het proces op adequate wijze geïnformeerd door het bestuur en het bestuursbureau. Tijdens elke vergadering is de voortgang van het proces samenhangende met de transitie Wtp aan de orde geweest.

De rvt heeft in 2024 vier reguliere rvt vergaderingen en twee extra vergaderingen met betrekking tot het jaarwerk (waaronder overleg met certificerend actuaris en externe accountant) gehouden. De zelfevaluatie werd op 13 maart 2024 gedaan. Tijdens de zelfevaluatie is aandacht besteed aan de

onderlinge samenwerking binnen de rvt en gesproken over de samenwerking met het bestuur en bestuursbureau. Ook het gehanteerde governance-model van Stap werd besproken.

Daarnaast werd er vijfmaal vergaderd over het dossier Pensioenkring Holland Casino, eenmaal gezamenlijk met het BO van Holland Casino. Met het bestuur werd zes keer vergaderd waarvan tweemaal in de vorm van een themasessie. Driemaal werd overleg gevoerd in de VvBO waarbij onder meer de respectievelijke (her)benoemingen van Danielle Melis (bestuur) en Peter Dorrestijn (rvt) aan de orde gesteld werden. Ook met alle afzonderlijke BO's (van de Pensioenkringen Douwe Egberts, SVG, GE Nederland, Multi-client Pensioenkring 2, Eastman, Ballast Nedam, Aon Groep Nederland, Holland Casino, TotalEnergies Nederland) werd overleg gevoerd en eenmaal leverde de rvt een bijdrage aan overleg van het bestuur met Multi-client Pensioenkring 2. Met het BO van Pensioenkring Astellas werd kennis gemaakt.

Verder werd deelgenomen aan een tweetal themasessies gezamenlijk met vertegenwoordigers van de BO's, in januari en september. Op 12 juni werd tezamen met het bestuur het jaarlijkse bezoek afgelegd bij TKP in Groningen, waar ook Aegon AM een gedeelte van het dagprogramma verzorgde. De dag stond in het teken van de Wtp.

Thematiek met speciale aandacht in overleg raad van toezicht en bestuur

In het verslagjaar heeft de rvt wederom gebruik gemaakt van het geactualiseerde toezichtkader. Besloten is het toezichtkader gelijk te trekken met de jaarcyclus. Daarom geldt het vigerende toezichtkader voor de periode Q3 2024-Q4 2025. Daarna zal het volgende toezichtkader gelden voor de periode Q1 2026 tot en met Q4 2026 en passen binnen de jaarcyclus. Hieronder worden de belangrijkste focuspunten toegelicht.

Voortgang Wtp

In het verslagjaar is de voortgang Wtp en meer in het bijzonder de overgang van de Pensioenkring Holland Casino naar de solidaire premieregeling het dossier met de meeste aandacht binnen Stap geweest. Veelvuldig zijn de vorderingen in dit dossier besproken (zie ook hiervoor). Vanuit de rvt is daarbij telkens het oog gehouden dat de opgedane kennis te zijner tijd ook benut kan worden bij de gesprekken met betrekking tot overgang van de andere pensioenkringen in de komende jaren. Het bestuur heeft aanvankelijk ingezet op overgang van Pensioenkring Holland Casino per 1 januari 2025. Gedurende het traject bleek dit niet haalbaar en is de overgang uitgesteld naar 1 mei 2025. Het verdient een groot compliment aan alle direct betrokkenen (met name bestuur en bestuursbureau) maar ook van de uitbestedingspartners dat in maart 2025 groen licht ontvangen is vanuit DNB om de overgang per 1 mei 2025 te realiseren. De rvt spreekt haar grote waardering uit naar de betrokken partijen die dit mogelijk gemaakt hebben en volgt de transitie voor de andere pensioenkringen nauwgezet. Voor de deelnemers betekent de overgang naar een ander pensioencontract een belangrijke stap waarbij aandacht voor communicatie een belangrijk aspect vormt. Stap heeft zich dit zeer ter harte genomen en geeft hieraan veel aandacht.

De rvt volgt nauwgezet de beschikbaarheid van de transitieplannen van de overige pensioenkringen (exclusief Pensioenkring Holland Casino) van Stap en het opstellen van de implementatieplannen.

Communicatie met BO's en uitleg aan deelnemers

De rvt kent groot belang toe aan het overleg met de verschillende BO's. Tenminste eenmaal per jaar wordt overleg gevoerd met elk afzonderlijk BO. In 2024 is gesproken met alle BO's van de 10 pensioenkringen van Stap. In een open en constructieve sfeer is over en weer inzicht gegeven in de werkwijze en aandacht besteed aan vragen die vanuit de BO's bestaan met betrekking tot de gesprekspunten tussen rvt en bestuur. Ook heeft de rvt aan de BO's gevraagd de specifiek relevante onderwerpen per BO aan te geven waarbij de visie van de rvt gevraagd wordt. De rvt heeft zich laten informeren over de relatie met de deelnemers vanuit de respectievelijke pensioenkringen. In 2025 zal wederom met alle pensioenkringen (en dus ook met de meest recent toegetreden Pensioenkring Astellas) overleg gevoerd worden.

Datakwaliteit

Bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel wordt veel aandacht besteed aan de beoordeling van datakwaliteit. Dit is de afgelopen jaren al veelvuldig aan de orde geweest, onder meer door de themasessies die zijn gehouden. De rvt is op de hoogte gesteld van de beoordeling van de toets door de externe accountant (AUP - agreed-upon procedures) in het dossier Pensioenkring Holland Casino.

Met de sleutelfunctiehouders is het onderwerp datakwaliteit aan de hand van de rapportages periodiek aan de orde gesteld. Als relatief jong pensioenfonds geeft Stap bij inkomende collectieve waardeoverdrachten hieraan in alle gevallen veel aandacht. Dit ondersteunt het peil van de geconstateerde datakwaliteit binnen Stap.

Ontwikkelingen uitbestedingspartners en cybersecurity

De aandacht voor ketenverantwoordelijkheid neemt sterk toe. Met regelmaat wordt in het overleg tussen bestuur en rvt gesproken over de relaties en ontwikkelingen in de samenwerking met de uitbestedingspartners TKP en Aegon AM. Het bestuur rapporteert over de gesprekken met deze beide uitvoeringsorganisaties. Dat vanuit Stap en de uitvoeringsorganisaties grote aandacht gegeven wordt aan cybersecurity is noodzakelijk en terecht. Pensioenfondsen moeten in 2025 voldoen aan de vereisten van de Digital Operational Resilience Act (DORA), een Europese verordening met betrekking tot cybersecurity. Dit geldt ook voor Stap en de uitbestedingspartners. De rvt is geïnformeerd over de voortgang van de implementatie en zal dit ook komend jaar blijven monitoren.

MVB-beleid, positionering en daaruit voortvloeiende keuzen

Het beleid met betrekking tot verduurzaming van de beleggingsportefeuille en het gevolgde MVB beleid staat periodiek op de agenda. Het informeren over het uitsluitingenbeleid maakt hier onderdeel van uit. De vertaling van de uitkomsten van het risicobereidheids-onderzoek, mede met het oog op de veranderingen richting implementatie Wtp, werd besproken. Vanuit de rvt wordt met regelmaat gewezen op de risico's van veranderende inzichten rond belegbare ondernemingen zoals bijvoorbeeld de risico's van zogenaamde "stranded assets". Ook de mate van renteafdekking in het licht van de marktontwikkelingen en de risicobeheersing bij overgang van pensioencontracten als gevolg van de Wtp kwam aan de orde. Stap laat zich niet leiden door tactisch beleggingsbeleid bij wisselende marktomstandigheden maar geeft zich wel rekenschap, als lange termijn belegger, van mogelijkheden tot risicoreductie en handelt daar naar.

Over de oplopende geopolitieke spanningen en de risico's die dit voor beleggingen met zich brengt werd gesproken. Na het aantreden van een nieuwe president in de Verenigde Staten van Amerika kan dit een nieuw accent krijgen waarbij de kanttekening hoort dat Stap als pensioenfonds zich richt op de

lange termijn en zich niet laat leiden door volatiliteit op de kortere termijn. Met het oog op de overgang naar een nieuwe pensioenregeling wordt wel rekening gehouden met eventuele bescherming van de dekkingsgraad in geval de overgang aanstaande is.

Bestuurlijke governance

De rvt realiseert zich dat de werkdruk voor de medewerkers, in de periode richting overgang naar nieuwe pensioenregelingen volgens de Wtp, aanzienlijk is. Met het bestuur wordt het onderwerp “werklust en werkdruk” regelmatig besproken. De rvt constateert dat het bestuur hier ook acht op slaat en de bezetting van het bestuursbureau hierop heeft aangepast, om de belasting van het bestuursbureau acceptabel te houden.

Onderwerpen besproken tijdens de reguliere raad van toezicht vergaderingen

In het verslagjaar zijn diverse onderwerpen tijdens de vergaderingen van zowel de rvt zelf als met het bestuur besproken. De navolgende onderwerpen kwamen daarbij o.a. aan de orde:

- maand- en kwartaalrapportages van Stap en van de verschillende pensioenkringen
- risicomanagementrapportages
- toezichtkader Q3 2024-Q4 2025
- rapportages sleutelfunctiehouders
- ontwikkelingen Wtp en bijbehorende documenten
- jaarwerk 2023
- bevindingen accountant en certificerend actuaaris
- beloning m.b.t. indexatie
- jaarcyclus pensioenkringen
- risicobereidheidsonderzoeken pensioenkringen
- evaluatie strategische uitbestedingspartners
- exploitatie en meerjarenbegroting Stap
- commerciële ontwikkelingen
- garantstelling m.b.t. de exploitatie
- reglement raad van toezicht in verband met aanpassing governance code
- dossier pensioenkring Holland Casino in verband met overgang naar de Solidaire Premiereregeling (Wtp)

Tijdens de VvBO vergadering van 3 april 2024 werd de aanbeveling voor de herbenoeming van Danielle Melis als bestuurslid van Stap voor een derde termijn toegelicht.

Adviezen en/of goedkeuring van onderwerpen in de contacten met het bestuur

Krachtens de Pensioenwet heeft de rvt goedkeuring gegeven aan:

- De vaststelling van het Jaarverslag 2023
- Het indienen van het dossier Pensioenkring Holland Casino met betrekking tot overgang naar de solidaire premiereregeling bij DNB

De rvt heeft adviezen gegeven aan het bestuur en de VvBO omtrent:

- De herbenoeming van Danielle Melis als bestuurslid
- De benoeming van Peter Dorrestijn als lid rvt

- De monitoring van de tijdlijn met betrekking tot kritische besluitvormingsmomenten bij de implementatie van de Wtp, in het bijzonder inzake de pensioenkring Holland Casino
- Voortzetting en tijdigheid bij mogelijke aanpassing van het beleggingsbeleid voor verduurzaming van de beleggingsportefeuille
- Tijdelijke verhoging van de beloning voor bestuursleden in verband met tijdelijk verhoogde inzet en beschikbaarheid
- Ontwikkeling van de exploitatie en de meerjarenbegroting in relatie tot de afspraken met Aegon AM en a.s.r.

Bevindingen

De rvt geeft de volgende bevindingen bij de hiervoor aangegeven gespreksonderwerpen:

- De kwaliteit van de maand- en kwartaalrapportages geeft goed inzicht in de ontwikkelingen per pensioenkring en wordt in de reguliere rvt-vergaderingen gemonitord en besproken.
- De aandacht bij invulling van de focuspunten richt zich in toenemende mate op de transitie naar de Wtp. Het bestuur heeft de rvt stelselmatig op de hoogte gehouden van de gesprekken met- en ontwikkelingen in de gesprekken met sociale partners en de BO's daaromtrent.
- De rvt heeft de voordelen van de structuur met betrekking tot de begeleiding en transitie naar de Wtp kunnen waarnemen, zoals de aanstelling van een programmadirecteur en de instelling van de coördinatiecommissie Wtp met deelname van bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau. De intensieve discussies met de uitvoeringsorganisaties geven vertrouwen in de noodzakelijke doorvoering van komende wijzigingen van pensioenregelingen.
- De rvt is continu op de hoogte gehouden en nauw betrokken bij alle fasen van de geplande overgang van de Pensioenkring Holland Casino naar de solidaire premieregeling.
- De rvt blijft aandacht vragen voor verduurzaming van de beleggingsportefeuille en heeft daarnaast aandacht gevraagd voor de toenemende geopolitieke risico's.
- Met genoegen stelt de rvt vast dat de werkwijze en rapportering van de sleutelfunctiehouders op professionele wijze is gecontinueerd.
- De rvt heeft ingestemd met het voorstel van het bestuur tot indexatie van de beloningen.
- De rvt heeft kennis genomen van de jaarcyclus pensioenkringen.
- De rvt is geïnformeerd over de jaarlijkse evaluatie van de uitvoeringspartners en stemt in met de conclusie om de samenwerking te continueren.
- De rvt is op de hoogte gesteld van ontwikkelingen ten aanzien van de commerciële trajecten en meent dat er sprake is van een gedegen en zorgvuldige marktbenadering.
- Zichtbaarheid in publicaties en in contact met adviseurs blijft een aandachtspunt, waarbij begrip bestaat voor de belasting van de bestuursleden en de medewerkers van het bestuursbureau.
- De rvt wordt op de hoogte gehouden over de stand van zaken ten aanzien van de contacten met Aegon AM, a.s.r., TKP en de relatie met Stap.
- De rvt ondersteunt de herbenoeming van Danielle Melis als bestuurslid van Stap.

Beoordeling

De rvt komt tot de navolgende beoordeling over de gang van zaken in het verslagjaar 2024

- Het bestuur bestuurt het algemeen pensioenfonds Stap op deskundige manier waarbij op de gepaste momenten de juiste keuzes worden gemaakt en tijdig besluiten genomen worden; de inzet van de bestuursleden verdient alle lof en heeft zich bewezen in de voorbereiding en aanpak van de overgang naar pensioenregelingen volgens de Wtp.

- De implementatie van de Wtp zal veel aandacht blijven vragen in de komende jaren, de daartoe opgezette structuur is professioneel. Het bewustzijn dat de transitie gepaard gaat met onzekerheden en risico's wordt volop beseft en daarnaar wordt gehandeld. De rvt volgt het proces richting Wtp intensief en heeft grote waardering voor de inzet en betrokkenheid van bestuur, bestuursbureau en BO-leden die in het proces betrokken zijn.
- De verdere verduurzaming van de beleggingsportefeuille en de aandacht voor ESG factoren krijgen blijvend aandacht, mede in het kader van risicobeheersing. Het bestuur heeft inzicht gegeven in de gesprekken die daarover zowel met de BO's als met Aegon AM gevoerd worden en de rvt zal het bestuur daarin blijven volgen.
- De rvt vindt de wijze waarop nieuwe prospects worden benaderd, beoordeeld en toegevoegd aan Stap zorgvuldig en deskundig.
- Blijvende aandacht aan kwaliteit van data en cybersecurity is noodzakelijk, Stap acteert daarop adequaat en bespreekt dit met de uitvoeringspartners, met name TKP.
- Het initiatief om gesprekken te voeren met de afzonderlijke BO's van de pensioenkringen geeft inzicht in dynamiek per pensioenkring en vergroot kennis bij rvt en BO's, over en weer, en verbetert en vergroot inzicht en begrip voor lopende discussies. De rvt constateert dat overleg tussen bestuur en BO's goed verloopt en benadrukt het blijven voeren van constructief overleg met de BO's, mede gezien de komende trajecten met betrekking tot de overgang naar de Wtp.

Met genoegen en grote waardering kijkt de rvt terug op de constructieve samenwerking met het bestuur van Stap en spreekt zijn tevredenheid uit over de gang van zaken. De inspanningen en aanpak van het dossier Pensioenkring Holland Casino verdienen groot respect en Stap heeft zich als een van de voorlopers laten zien ten aanzien van de uitwerking van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

De raad van toezicht kijkt met vertrouwen uit naar de uitdagingen voor 2025.

Utrecht, 11 juni 2025

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

De raad van toezicht

Jacques Moors, voorzitter

Martine Menko

Peter Dorrestijn

Reactie bestuur

Het bestuur kijkt met veel genoegen terug op de wijze waarop de raad van toezicht haar rol uitoefent en is de raad van toezicht erkentelijk voor hun inspanningen.

Het bestuur heeft er vertrouwen in dat alle onderwerpen die door de raad van toezicht voor 2025 worden aangedragen, naar tevredenheid van alle betrokkenen onder de aandacht blijven.

2. Verslag Pensioenkring Eastman

2.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal deelnemers					
Actieven en arbeidsongeschikten	249	278	546	506	496
Gewezen deelnemers	733	722	534	511	487
Pensioengerechtigden	138	120	113	111	102
Totaal	1.120	1.120	1.193	1.128	1.085
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	120,6%	118,7%	119,1%	114,2%	101,4%
Feitelijke dekkingsgraad	120,1%	118,8%	115,0%	118,7%	106,4%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,2%	104,2%	104,2%
Vereiste dekkingsgraad	114,9%	114,8%	114,8%	114,3%	113,9%
Financiële positie (in € 1.000)					
Pensioenvermogen	196.630	182.637	167.800	228.233	212.651
Technische voorzieningen risico pensioenkring	161.829	151.372	143.760	190.642	198.320
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.836	2.355	2.204	1.585	1.619
Eigen vermogen	32.965	28.910	21.836	36.006	12.712
Minimaal vereist eigen vermogen	6.732	6.326	6.172	8.131	8.428
Vereist eigen vermogen	24.309	22.731	21.557	27.488	27.840
Premies en uitkeringen (in € 1.000)					
Kostendeekkende premie	2.657	2.848	7.652	7.788	6.815
Gedempte premie	2.545	3.333	6.025	5.731	5.779
Feitelijke premie	3.382	3.471	6.340	5.907	5.781
Pensioenuitkeringen	3.182	2.985	2.684	2.416	2.208
Toeslagen					
Actieven en arbeidsongeschikten	2,54%	0,00%	5,80%	1,70%	0,99%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	1,10%	0,00%	5,54%	0,25%	0,00%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	10,77%	10,77%	12,33%	2,32%	0,87%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	15,37%	13,74%	15,34%	3,33%	0,99%
Beleggingsrendement					
Per jaar	7,7%	10,0%	-29,3%	5,2%	8,9%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten	0,29%	0,29%	0,26%	0,19%	0,21%
Vermogensbeheerkosten	0,50%	0,46%	0,46%	0,34%	0,36%
Transactiekosten	0,06%	0,11%	0,07%	0,07%	0,06%
Gemiddelde duration (in jaren)					
Actieven en arbeidsongeschikten	24,1	24,0	23,4	24,9	25,1
Gewezen deelnemers	22,6	22,5	24,4	26,1	26,5
Pensioengerechtigden	9,9	9,6	9,7	10,7	11,0
Totaal gemiddelde duration	19,5	19,6	20,1	22,7	22,7
Gemiddelde rekenrente	2,13%	2,31%	2,54%	0,58%	0,20%

2.2 Algemene informatie

Pensioenkring Eastman is vanaf 1 oktober 2016 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting Pensioenfonds E-Way overgedragen aan Stap Pensioenkring Eastman door middel van een collectieve waardeoverdracht. De werkgever Eastman Chemical B.V. en Stap zijn per 1 oktober 2016 een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van vijf jaar. Per 1 januari 2020 is de uitvoeringsovereenkomst opgebroken en is er een nieuwe overeenkomst afgesloten voor een periode van vijf jaar.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Harold de Kruijf (1969), voorzitter namens de werkgevers	06-10-2021	01-10-2025	01-10-2029	01-10-2033
Lucy van der Wolf (1963), lid namens de werkgevers	01-04-2021	01-04-2025	01-04-2029	01-04-2033
Sytze Dijkstra (1968), lid namens de werknemers	09-01-2025	01-01-2027	01-01-2031	01-01-2035
Remy Franquinet (1943), lid namens de pensioengerechtigden	01-10-2016	01-10-2020	01-10-2024	01-10-2028

Door het vertrek van Adriaan Paré bij Eastman is er in het belanghebbendenorgaan op 21 maart 2024 een vacature ontstaan voor een lid namens de werknemers. De OR van Eastman Chemical heeft Sytze Dijkstra voorgedragen voor deze vacature. Het bestuur heeft Sytze Dijkstra op 9 januari 2025 benoemd als lid van het belanghebbendenorgaan namens de werknemers.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman heeft in 2024 twee keer overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in november 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan in 2024 vijf eigen vergaderingen gehouden en in november 2024 een overleg gehad met de raad van toezicht. Bij de eigen vergaderingen was een delegatie van het bestuursbureau aanwezig.

2.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een zogeheten Collective Defined Contribution (CDC) regeling. Het is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, dan wordt het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar aangepast. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 68 jaar
Toetredingsleeftijd	Leeftijd 18 jaar
Pensioengevend salaris	13 maal het door de deelnemer overeengekomen maandsalaris en de overeengekomen vakantie-uitkering.
Franchise	€ 17.545 (2024), volgt de verhoging van het prijsindexcijfer.
Pensioengrondslag	De pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris minus de franchise. Voor de vaststelling van de pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris vermeerderd met de ploegentoeslag op jaarbasis, op voltijdsbasis niet meer dan het op de datum van vaststelling van de pensioengrondslag geldende maximale pensioengevend loon in de zin van artikel 18ga van de Wet op de loonbelasting 1964.
Opbouwgrensbedrag	Het deel van het pensioengevend salaris waarover een aanspraak op ouderdomspensioen wordt opgebouwd. Het opbouwgrensbedrag bedraagt een vast bedrag dat niet jaarlijks wordt geïndexeerd. Het opbouwgrensbedrag bedraagt per 1 januari 2024 € 55.000.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het beoogd opbouwpercentage is 1,875% (2024). Het feitelijk opbouwpercentage is 1,875% (2024).
Partnerpensioen	Voor ieder deelnemersjaar 1,313% van de pensioengrondslag en ploegenpensioengrondslag zoals die voor dat betreffende deelnemersjaar is vastgesteld.
Wezenpensioen	20% van het partnerpensioen.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	278	117	3	722	1.120
Bij	8	14	5	37	64
Af	37	1	0	26	64
Per 31 december 2024	249	130	8	733	1.120

Financieringsbeleid

De werkgever betaalt een premie als vast percentage van de som van de volledige pensioengevende salarissen in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor twee pensioenregelingen die volgen uit de pensioenovereenkomst, zijnde de voorwaardelijke middelloonregeling ondergebracht bij Stap in Pensioenkring Eastman en de beschikbare premieregeling ondergebracht bij een andere pensioenuitvoerder. Deze premie is voor de periode 1 januari 2020 tot 1 januari 2025 vastgesteld op 21% van de som van de volledige pensioengevende salarissen (inclusief de ploegentoeslaggrondslag). De aan Stap te betalen premie is de vaste premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling.

Feitelijke premie

De werkgever draagt, met inachtneming van het daartoe bepaalde in de uitvoeringsovereenkomst, jaarlijks aan Stap de vaste premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling af voor de pensioenaanspraken in de voorwaardelijke middelloonregeling. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, zal het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar naar rato worden aangepast.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de pensioenkring een gedempte premie. De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategische beleggingsbeleid. Hierbij geldt dat het rendement op vastrentende waarden gelijk is aan de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies zijn de hoogtes (meetkundig) gelijk gesteld aan de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 juli 2023. De curve is verlaagd voor de inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals deze door De Nederlandsche Bank is gepubliceerd op 6 oktober 2023. De curve geldt voor de periode 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel).

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals deze door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Indexatiedepot

Bij de start van Pensioenkring Eastman is het indexatiedepot, waar uit hoofde van de collectieve waardeoverdracht de Bestemmingsreserve Indexatie Middellood (BIM) van het voormalige Pensioenfonds E-Way is ingebracht, gecontinueerd. Jaarlijks wordt de premiemarge, zijnde het positieve verschil tussen de feitelijke premie en de voor dat jaar vastgestelde gedempte premie, in dit depot gestort. Vanaf 1 januari 2025 vervallen de bijzondere voorwaarden voor het indexatiedepot en is besloten het indexatiedepot leeg te maken. Vanuit het indexatiedepot is per 31 december 2024 een aanvullende toeslag verleend van 1,44% (2023: 0,00%). Daarmee zijn er nog resterende middelen in het indexatiedepot welke volledig ingezet gaan worden voor het verlenen van een aanvullende toeslag aan actieve deelnemers. Welke aanvullende toeslag hieruit gaat volgen wordt bekend na het afronden van het jaarwerk 2024.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring Eastman bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de pensioenkring.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring Eastman, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring Eastman.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 is één klacht afgehandeld.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	0	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	0	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	1	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	1	0

2.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabellen zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen. De beleggingen voor het indexatiedepot zijn in de tweede tabel separaat weergegeven.

	2024			2023		
		Actuele mix	Strategische mix		Actuele mix	Strategische mix
	in € miljoen	in %	in %	in € miljoen	in %	in %
Aandelen	59,7	30,9	29,0	51,8	28,8	29,0
Ontwikkelde markten afgedekt	24,5	12,7	12,0	21,7	12,1	12,0
Ontwikkelde markten onafgedekt	25,6	13,2	12,0	21,6	12,0	12,0
Opkomende markten	9,6	5,0	5,0	8,5	4,7	5,0
Vastrentende waarden *	119,5	69,1	71,0	115,3	71,2	71,0
Bedrijfsobligaties Europa	15,9	8,2	8,5	14,9	8,3	8,5
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	15,3	7,9	8,5	15,2	8,4	8,5
Hypotheek Nederland	40,2	20,7	20,0	37,5	20,8	20,0
Green Bonds	5,4	2,8	3,0	5,2	2,9	3,0
Staatsleningen opkomende markten	7,7	4,0	4,0	7,1	4,0	4,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	0,0	0,0	0,0	16,7	9,3	10,0
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	35,0	18,1	27,0	18,6	10,3	17,0
Liquiditeiten	38,3	19,8		41,2	22,9	
Overlay	-23,9	-12,4		-28,3	-15,8	
Interest Rate Swap	-23,9	-12,4		-28,3	-15,8	
Totaal **/**	193,6	100,0	100,0	179,9	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

Beleggingsmix Indexatiedepot

	2024			2023		
		Actuele mix	Strategische mix		Actuele mix	Strategische mix
	in € miljoen	in %	in %	in € miljoen	in %	in %
Liquiditeiten	0,0	100,0	100,0	0,8	100,00	100,00
Totaal	0,0	100,0	100,0	0,8	100,00	100,00

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabellen worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	15,3	15,1	0,2	4,6
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	0,6
Aandelen wereldwijd afgedekt (MM World Equity Index SRI Fund - EUR)	12,7	12,3	0,3	1,6
Aandelen wereldwijd (MM World Equity Index SRI Fund)	18,6	18,1	0,5	2,3
Vastrentende waarden	3,6	1,0	2,5	2,3
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,4
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund)	0,7	0,6	0,1	0,1
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,5
Green Bonds wereld (MM Global Green Bond Fund)	3,2	3,0	0,2	0,1
Staatsleningen opkomende markten (MM Emerging Market Debt Fund)	8,3	4,7	3,5	0,3
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,3	-1,3	0,0	0,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-1,7	-1,7	0,0	-0,2
Liquiditeiten				0,8
Totaal exclusief overlay	6,6	5,1	1,4	7,7
Totaal overlay				0,0
Interest Rate Swap				0,0
Totaal inclusief overlay **	7,7			7,7

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

Beleggingsresultaten Indexatiedepot 2024

Cijfers in %	Pensioenkring	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Liquiditeiten	3,6	3,8	-0,2	3,6
Totaal	3,6	3,8	-0,2	3,6

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1).

De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 4,6%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 2,3%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 2,3%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Dutch Mortgage Fund leverde met 1,5%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps, heeft voornamelijk als doel om de dekking van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode 0,0%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps hadden met 0,0%-punt geen bijdrage aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 77,5% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd evenredig zijn afgedekt. De te betalen floating rente van de renteswaps was vanwege de hogere kortetermijn rente hoger dan de te ontvangen vaste rente. Dit effect van het negatieve rentedifferentieel compenseerde volledig het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in % *	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,0
Vastrentende waarden	0,1	1,2
Liquiditeiten	0,0	-0,0
Totaal	0,1	1,3

* Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement.

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 1,1%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 26 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 14 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 6 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 5 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 8 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
6	1	1

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 23 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 3 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
2	5	15	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt in multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	52	445	4.390	122	19	1.601	712	106
Afwijkend van management onderneming	3	25	298	24	12	72	112	45
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij vier Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen

2.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	569	489	0,29	0,29
Kosten vermogensbeheer	931	781	0,50	0,46
Transactiekosten	118	178	0,06	0,11
Totaal **	1.619	1.448	0,86	0,86

* Percentage van gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen op twee decimalen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken ten opzichte van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	305	301	0,17	0,18
Administratiekostenvergoeding meerwerk	14	19	0,01	0,01
Exploitatiekosten	339	227	0,18	0,13
Overige kosten	15	10	0,01	0,01
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-104	-68	-0,06	-0,04
Totaal **	569	489	0,31	0,29

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen op twee decimalen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (339). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijke accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2024 voornamelijk toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Onder overige kosten zijn de bankkosten, contributies en bijdragen en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen. De overige kosten zijn in 2024 toegenomen doordat er meer mailingen zijn verstuurd en omdat de bankkosten zijn toegenomen.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	569	489
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde in € *	1.468	1.229
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 20,6% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer. Deze kosten zijn met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Voor de kosten per deelnemer/pensioengerechtigden is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 931 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	669	572
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	262	209
Totale kosten van vermogensbeheer	931	781

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (669) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (693). Een deel van deze directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (22) en deze zijn hierna in de paragraaf Transactiekosten verantwoord. Daarnaast wordt een deel van de

overige kosten (3) bij de vermogensbeheerder hier onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	52	35	0,03	0,02
Vastrentende waarden	207	381	0,11	0,23
Overig	568	298	0,31	0,18
Totaal	827	713	0,45	0,42
Allocatie vanuit pensioenbeheer	104	68	0,06	0,04
Totaal **	931	781	0,50	0,46

* Percentage van gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken ten opzichte van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,04%-punt hoger dan in 2023 (0,46%). De stijging van de kosten vermogensbeheer is het gevolg van de hogere allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op het vermogensbeheer en de gestegen prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden. Daarnaast heeft er in 2024 een verschuiving plaatsgevonden in de classificatie van de beheervergoeding voor operationeel vermogensbeheer. Deze is van de categorie vastrentende waarden verplaatst naar de categorie overig, waardoor de kosten van deze twee categorieën respectievelijk gedaald en gestegen zijn met ongeveer 0,13%-punt.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn, worden deze vastgesteld op basis van schattingen
- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	30	37	0,02	0,02
Vastrentende waarden	66	135	0,04	0,08
Derivaten	23	6	0,01	0,00
Totaal **	118	178	0,06	0,11

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen
 ** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is een bedrag van 1 (2023: 28) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten in 2024 zijn 0,05%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,11%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast is de portefeuille met vastrentende waarden begin 2023 gewijzigd, waardoor de transactiekosten in dat jaar hoger waren dan in 2024.

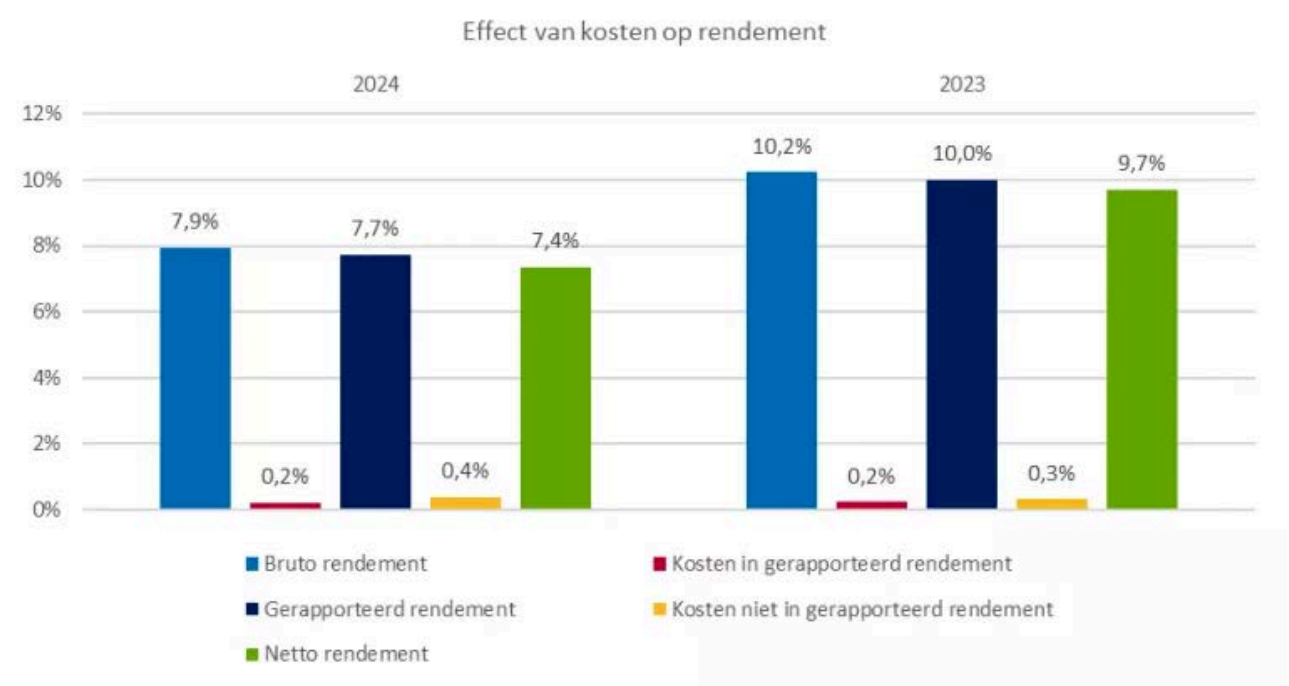
Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,50% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,02%-punt (2023: 0,01%-punt) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,14%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 289 ten opzichte van 37 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 0,2% op jaarbasis. Een tracking error van 0,2% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,2% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,7% is. Er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,4% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

2.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 7,7% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 118,8% naar 120,1%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 118,7% naar 120,6% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 114,9%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 120,1%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	120,6	118,7
Feitelijke Dekkingsgraad	120,1	118,8
Dekkingsgraad op basis van marktrente	120,1	118,8*
Reële dekkingsgraad	89,2	86,6
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1	104,1
Vereiste dekkingsgraad	114,9	114,8
Rekenrente vaststelling TV	2,13	2,31

** In het jaarverslag over 2023 werd een onjuiste dekkingsgraad op marktrente weergegeven. Deze is in het jaarverslag 2024 gecorrigeerd.*

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (118,7%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoorde bij het vereist vermogen per 31 december 2023 (114,8%). Daardoor had Pensioenkring Eastman eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (120,6%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (114,9%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (120,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,1%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Eastman daarom niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen (afgeleid). De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI) is de grens waarop de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring Eastman per 30 september 2024 gelijk aan 138,9%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Eastman is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand september voorafgaande aan de toeslagverlening en de maand september van het daaraan voorafgaande jaar. Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 75% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Per 31 december 2024 is er een reguliere toeslag verleend van 1,10% (2023: 0,00%) aan de actieve deelnemers van Pensioenkring Eastman. Aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is een toeslag verleend van 1,10% (2023: 0,00%).

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Pensioenkring Eastman worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en is afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring. Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend
 - Bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato)
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag
- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag conform het ambitieniveau te geven

- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist vermogen
- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken

Inhaaltoeslag

De verjaringstermijn van niet verleende toeslagen is vijf jaar. Hierbij wordt de periode voor toetreding tot Stap meegenomen. Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand over de direct voorafgaande periode van vijf jaar en herstel van kortingen zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening
- herstel van kortingen
- inhaal van indexatieachterstand

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (120,6%) lager dan de TBI-grens (138,9%). Het inhalen van indexatieachterstand is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Eastman dus niet aan de orde.

Indexatiedepot

Indien in enig jaar nog middelen resteren in het indexatiedepot en de verleende toeslag lager is dan de maatstaf, kan het bestuur besluiten uit die middelen een extra toeslag te verlenen aan actieve deelnemers, zodanig dat de verleende toeslag niet hoger is dan de maatstaf. Het bedrag dat onttrokken wordt aan de bestemmingsreserve wordt 'dekkingsgraad neutraal' vastgesteld op basis van de actieve deelnemers per 31 december van dat jaar.

Vanuit het indexatiedepot is per 31 december 2024 een aanvullende toeslag verleend van 1,44% (2023: 0,00%). Daarmee zijn er nog resterende middelen in het indexatiedepot welke volledig ingezet gaan worden voor het verlenen van een aanvullende toeslag aan actieve deelnemers. Welke aanvullende toeslag hieruit gaat volgen wordt bekend na het afronden van het jaarwerk 2024.

2.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktresnetes, beleggingsrendementen en de verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de jaarrekening, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	7.924	11.217
Resultaat op wijziging RTS	-3.338	-4.648
Resultaat op premie	-60	607
Resultaat op waardeoverdrachten	68	-23
Resultaat op kosten	-25	0
Resultaat op uitkeringen	-6	-6
Resultaat op kanssystemen	890	-211
Resultaat op toeslagverlening	-1.408	0
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-21	254
Resultaat op andere oorzaken	31	-116
Totaal saldo van baten en lasten	4.055	7.074

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten van het vermogensbeheer
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 7.924. Voor een gedetailleerde onderbouwing van dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op de beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,18%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -3.338.

Premie

In 2024 is de opbouw van pensioenverplichtingen gefinancierd op basis van een doorsneepremie van 17,0% van de totale pensioengevende salarissen (na aftrek van de premie voor de elders verzekerde beschikbare premieregeling). Deze premie ligt boven het niveau van de kostendekkende premie (zie ook "Kostendekkende premie"). Het resultaat op premie bedraagt -60.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt 890.

Toeslagverlening

Per 31 december 2024 is een reguliere toeslag verleend van 1,10% aan zowel actieve en arbeidsongeschikte deelnemers als inactieve deelnemers. Daarnaast is er per 31 december 2024 aan actieve en arbeidsongeschikte deelnemers een aanvullende toeslag van 1,44% verleend uit het indexatiedepot. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -1.408.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt -21. Dit resultaat wordt veroorzaakt door het aanpassen van de sterftegrondslagen (141), het opvoeren van een voorziening voor risicopremie partnerpensioen bij arbeidsongeschiktheid en de actualisatie van de kostenvoorziening (-162).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuarieel benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid en de opslag voor uitvoeringskosten.

In de volgende tabel is een overzicht met de premies opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte premie is gebaseerd op de rendementscurve die is vastgesteld met het verwacht rendement op basis van het strategisch beleggingsbeleid en daarna gecorrigeerd is voor inflatie. Deze curve geldt voor de periode 1 januari 2020 tot 1 januari 2025. De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het vereist vermogen gebaseerd op het strategische beleggingsbeleid. Als peildatum voor het vereist vermogen geldt het jaareinde van het jaar voorafgaand aan het gerapporteerde verslagjaar.

Premie voor risico pensioenkring (bedragen x € 1.000)		Premie RTS	Premie gedempt	Premie feitelijk
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	1.633	879	2.250
	risicopremie overlijden	176	176	176
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		47	25	75
De risicopremie voor WIA-excedent en premievrijstelling bij invaliditeit		150	150	150
Solvabiliteitsopslag		242	130	333
Actuarieel benodigde premie voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling		0	776	0
Toetswaarde premie		2.248	2.136	2.984
Overige premie				
Directe uitvoeringskosten		409	409	398
Totaal		2.657	2.545	3.382

De pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 114,9%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille is deze ook 115,2%.

2.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Eastman
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring Eastman voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid korte termijn: De risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV). Deze is gelijk aan 14% met een bandbreedte tussen 10% en 18%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Eastman
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring Eastman is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van 75% van de maatstaf. De maatstaf wordt vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september.	Risicobereidheid korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze is gelijk aan 14% met een bandbreedte tussen 10% en 18%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 91%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweersscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 29%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring Eastman is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

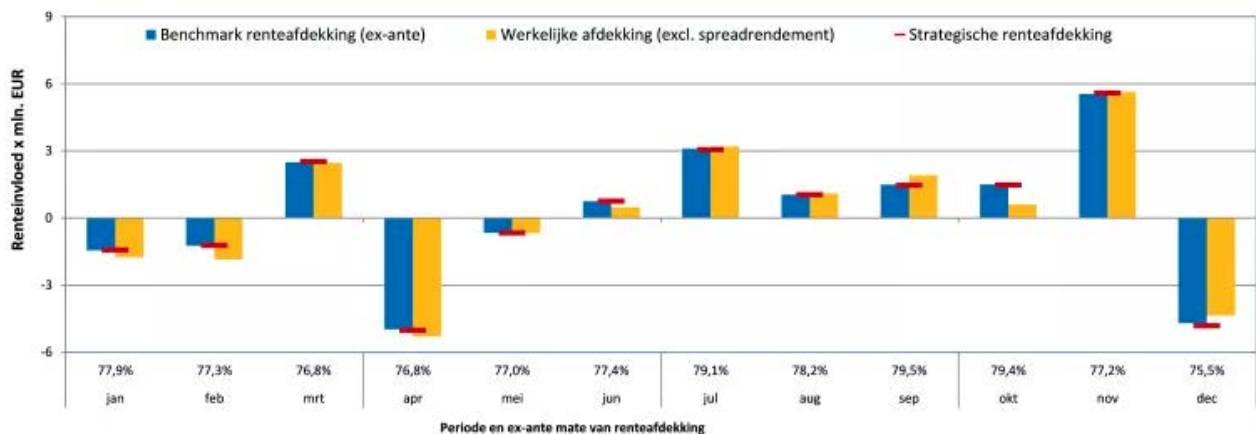
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.
- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de strategische renterisico-afdekking onveranderd 77,5% gebleven.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,5%	-1,0%	-0,5%	0,0%	0,5%	1,0%	1,5%
Aandelen								
20%		112,9	117,7	122,7	127,7	132,7	137,8	143,0
10%		110,1	114,7	119,3	124,0	128,7	133,4	138,1
0%		107,4	111,7	116,0	120,1	124,6	129,0	133,3
-10%		104,7	108,7	112,7	116,6	120,6	124,5	128,5
-20%		102,0	105,7	109,3	112,9	116,5	120,1	123,7

2.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Eastman

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman is per 1 oktober 2016 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring Eastman van start is gegaan.

Samenstelling Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Eastman

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit vier leden en de leden vertegenwoordigen de geledingen van de werkgever, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

De vacature die was ontstaan door de terugtreding van de heer Paré (lid namens de deelnemers) is in 2024 nog niet ingevuld. Met ingang van 27 november 2024 is de heer Dijkstra als toevoerder toegetreden en ter toetsing is voorgedragen bij DNB. DNB heeft begin 2025 ingestemd met de voorgenomen benoeming en de heer Dijkstra is sinds 12 maart 2025 (op voordracht namens de OR) lid van het belanghebbendenorgaan.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per de datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Harold de Kruijf (voorzitter) - namens de werkgever
- Lucy van der Wolf - namens de werkgever
- Remy Franquinet – namens de pensioengerechtigden
- Sytze Dijkstra – namens de deelnemers

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan ontvangt stukken voor vergaderingen, informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een digitale omgeving. Elk (aspirant) lid van het belanghebbendenorgaan is hiervoor geautoriseerd.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het jaarverslag 2023 met de financiële opstelling van Pensioenkring Eastman. De tweede vergadering vond plaats in november. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, de pensioenopbouw en premie voor 2025, het pensioenreglement 2025 en reglementsfactoren, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

In november 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Aan de hand van de jaarverslagen en de zelfevaluatie rapporten van beide organen is een open gesprek gevoerd over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wtp.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen

waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023
- Verkiezingen
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023 Wet toekomst pensioenen
- De haalbaarheidstoets
- Ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang tot SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan heeft in mei 2025 de zelfevaluatie over 2024 besproken. Met behulp van een vragenlijst en een bespreking met een externe begeleider is in 2025 een nieuwe zelfevaluatie uitgevoerd. Hierbij is onder andere gesproken hoe de onderlinge samenwerking is verlopen. Daarnaast is benadrukt dat de leden van het BO groot belang hechten aan een meer generalistische invulling van hun rollen, zodat ze een goede bijdrage aan de verschillende discussies kunnen leveren.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het omzetten van de ILB-allocatie naar nominale staatsobligaties
- De pensioenopbouw- en premie voor 2025
- Het inzetten van het restant van de BIM voor het geheel inlopen van de achterstand van 2021 en deels inlopen van de achterstand over 2022
- Na de pilot een vervolg geven aan de inzet van videogesprekken in de keuzebegeleiding

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- Het deel-jaarverslag 2023 met de financiële opstelling van de Pensioenkring over 2023
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring De ABTN 2024 van de pensioenkring

Bevindingen

De bevindingen hebben betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft de volgende bevindingen:

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over alle beleggingscategorieën positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 120,1% (118,8% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 120,6% (118,7% per eind 2023).

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 7,7%. De categorie aandelen droeg 4,6% bij aan het totaalrendement, en de vastrentende waardes 2,3%. Verder leverde de overlay nog een bijdrage van 0,0%.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+1,1%), zodat er een reguliere toeslag werd verleend. Daarnaast is er sprake geweest van een aanvullende toeslag van 1,44% vanuit de BIM (Bestemmingsreserve Indexatie Middellooden).

Verslaglegging en verantwoording

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat de verslaglegging en het afleggen van verantwoording goed en professioneel geregeld zijn. De maandelijkse verslaglegging en de kwartaalrapportages stellen het belanghebbendenorgaan voldoende in staat het bestuur en de uitvoerders te beoordelen.

Vooruitblik

Het BO zal in het komende jaar veel tijd en aandacht gaan besteden aan de voorgenomen WTP transitie van de pensioenkring Eastman naar de nieuw op te richten FPR kring van Stap. Deze overgang is gepland vanaf 1 juli 2026 met maximale uitloop tot 1 januari 2027. Daarnaast dient het BO ook de lopende zaken te waarborgen.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel.

Zoals ook in de voorgaande jaren heeft het belanghebbendenorgaan de samenwerking met Stap, het bestuur en het bestuursbureau, als constructief en plezierig ervaren. Met name in gevallen waar al of niet ingrijpende veranderingen moesten beoordeeld en/of besloten worden, hebben interne experts het belanghebbendenorgaan goed van aanvullende informatie voorzien en het

belanghebbendenorgaan voorgelicht. Binnen het belanghebbendenorgaan is de samenwerking constructief en in goede harmonie verlopen.

Rotterdam, 8 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Eastman

Harold de Kruijf (voorzitter)

Lucy van der Wolf

Remy Franquinet

Sytze Dijkstra

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Eastman voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

3. Verslag Pensioenkring SVG

3.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal deelnemers					
Actieven en arbeidsongeschikten	31	33	36	41	47
Gewezen deelnemers	3.626	3.841	4.524	4.749	4.929
Pensioengerechtigden	3.068	2.937	2.853	2.748	2.632
Totaal	6.725	6.811	7.413	7.538	7.608
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	125,2%	120,4%	125,2%	119,9%	105,5%
Feitelijke dekkingsgraad	124,8%	122,0%	117,2%	125,0%	110,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	114,5%	114,4%	114,3%	115,0%	114,7%
Financiële positie (in € 1.000)					
Pensioenvermogen	598.030	581.705	554.720	751.571	725.050
Technische voorzieningen risico pensioenkring	477.844	475.329	471.872	599.204	653.917
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.437	1.452	1.407	1.962	2.171
Eigen vermogen	118.749	104.924	81.441	150.405	68.962
Minimaal vereist eigen vermogen	19.154	19.052	18.916	24.015	26.217
Vereist eigen vermogen	69.335	68.671	67.444	90.262	96.150
Premies en uitkeringen (in € 1.000)					
Kostendeekkende premie *	0	0	0	0	0
Gedempte premie *	0	0	0	0	0
Feitelijke premie *	0	0	0	0	0
Pensioenuitkeringen **	24.502	24.080	22.011	21.573	21.174
Toeslagen					
Actieven en arbeidsongeschikten	1,73%	0,00%	10,12%	1,32%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	1,73%	0,00%	10,12%	1,32%	0,00%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	13,81%	12,90%	14,49%	6,96%	5,64%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	13,81%	12,90%	14,49%	6,96%	5,64%
Beleggingsrendement					
Per jaar	7,7%	10,6%	-23,0%	7,2%	6,7%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten	0,12%	0,09%	0,09%	0,08%	0,08%
Vermogensbeheerkosten	0,35%	0,32%	0,29%	0,32%	0,36%
Transactiekosten	0,06%	0,10%	0,08%	0,07%	0,10%
Gemiddelde duration (in jaren)					
Actieven en arbeidsongeschikten	14,3	14,5	15,2	17,1	17,7
Gewezen deelnemers	17,1	17,2	18,0	20,2	21,0
Pensioengerechtigden	9,1	9,1	9,2	10,6	11,1
Totaal gemiddelde duration	11,7	11,9	12,3	14,4	15,2
Gemiddelde rekenrente	2,25%	2,42%	2,79%	0,49%	0,04%

* Pensioenkring SVG is een gesloten pensioenkring zonder actieve pensioenopbouw en premie inkomsten.

** Vanaf 2021 worden de uitkeringen inclusief de afkopen opgenomen in de kerngegevens. In eerdere jaren was dit exclusief de afkopen. Voor de vergelijking zijn de uitkeringen voor het jaar 2020 hierop aangepast.

3.2 Algemene informatie

Pensioenkring SVG is vanaf 1 december 2016 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting Voorzieningsfonds Getronics overgedragen aan Stap Pensioenkring SVG door middel van een collectieve waardeoverdracht.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Ab Ribbink (1957), voorzitter namens de gewezen deelnemers	01-12-2016	01-12-2020	01-12-2024	01-12-2028
Bert Mögelin (1950), secretaris namens de pensioengerechtigden	01-12-2016	01-12-2019	01-12-2023	01-12-2027
Ed de Bruijn (1967), lid namens de werkgever	01-05-2017	01-12-2021	01-12-2025	01-12-2029

De tweede zittingstermijn van Ab Ribbink als lid en tevens voorzitter van het belanghebbendenorgaan namens de gewezen deelnemers liep op 1 december 2024 af. Ab Ribbink heeft zich herkiesbaar gesteld en is herkozen voor een derde zittingstermijn.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG heeft in 2024 twee keer overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in november 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan in 2024 vijf eigen vergaderingen gehouden en in mei 2024 een overleg gehad met de raad van toezicht. Bij de eigen vergaderingen was een delegatie van het bestuursbureau aanwezig.

3.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

Op de pensioenaanspraken en pensioenrechten zijn de pensioenreglementen zoals deze laatstelijk golden bij de voormalige Stichting Voorzieningsfonds Getronics van toepassing.

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst. Het betreft een zogenoemde gesloten pensioenkring. Er vindt geen actieve pensioenopbouw plaats met uitzondering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
Pensioenleeftijd	De pensioenregeling kent verschillende pensioenaanspraken met verschillende pensioenleeftijden.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief *	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	33	2.851	86	3.841	6.811
Bij	0	208	3	11	222
Af	2	69	11	226	308
Per 31 december 2024	31	2.990	78	3.626	6.725

* De actieve deelnemers betreffen deelnemers die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn en premievrij pensioen opbouwen.

Financieringsbeleid

Binnen Pensioenkring SVG is geen sprake van opbouw van pensioen en daarmee geen sprake van premiebetaling. In Pensioenkring SVG zijn de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van de voormalige Stichting Voorzieningsfonds Getronics overgenomen. Daarnaast wordt de premievrije pensioenopbouw wegens (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid, zoals deze laatstelijk werd genoten bij de voormalige Stichting Voorzieningsfonds Getronics, voortgezet bij Pensioenkring SVG. De daarvoor benodigde premie wordt gefinancierd uit een aparte voorziening voor arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening voor de vrijgestelde premie bij arbeidsongeschiktheid is overgedragen vanuit de voormalige Stichting Voorzieningsfonds Getronics naar Pensioenkring SVG.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring SVG bedraagt 0,2% van het beheerd pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de pensioenkring.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring SVG, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring SVG.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 12 klachten afgehandeld, waaronder acht klachten over de pensioenberekening en -betaling.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	2	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	8	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	1	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	0	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	1	0
Totaal	12	0

3.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen.

	2024			2023		
		Actuele mix	Strategische mix		Actuele mix	Strategische mix
	in € miljoen	in %	in %	in € miljoen	in %	in %
Aandelen	200,6	33,8	31,2	178,2	30,9	31,2
Opkomende markten	34,3	5,8	5,5	30,2	5,2	5,5
Europa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wereldwijd	166,2	28,0	25,7	148,0	25,6	25,7
Vastgoed	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vastrentende waarden*	374,7	66,2	68,8	366,3	69,1	68,8
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	57,1	9,6	9,9	54,4	9,4	9,9
Bedrijfsobligaties Europa	57,7	9,7	9,9	54,9	9,5	9,9
Hypotheke Nederland	132,8	22,4	19,8	124,0	21,5	19,8
Green Bonds	19,4	3,3	3,5	18,8	3,3	3,5
Staatsleningen opkomende markten	34,2	5,8	5,3	29,1	5,0	5,3
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	0,0	0,0	20,4	44,1	7,6	8,1
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	73,4	12,4		41,0	7,1	12,3
Liquiditeiten	49,3	8,3		73,1	12,7	
Overlay	-31,1	-5,2		-40,3	-7,0	
Interest Rate Swap	-29,5	-5,0		-42,9	-7,4	
FX Forward	-1,6	-0,3		2,6	0,5	
Totaal **/**	593,5	100,0	100,0	577,3	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	17,7	17,5	0,2	5,6
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	0,7
Aandelen wereldwijd (MM World Equity Index SRI Fund)	18,6	18,1	0,5	4,9
Vastrentende waarden	5,4	2,8	2,5	3,4
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,5
Bedrijfsobligaties Europa (MM Credit Index Fund)				
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund – Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,5
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,6
Green Bonds (MM Global Green Bond Fund)	3,2	3,0	0,2	0,1
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,8	13,6	3,6	0,9
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,3	-1,3	0,0	0,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-1,8	-1,8	0,0	-0,2
Liquiditeiten				0,4
Totaal exclusief overlay	8,9	7,2	1,5	9,5
Totaal overlay				-1,7
Interest Rate Swap				-0,1
FX Forward				-1,6
Totaal inclusief overlay **	7,7			7,7

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 5,6%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 4,9%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 3,4%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Dutch Mortgage Fund leverde met 1,6%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekkinggraad van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -1,7%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met -0,1%-punt negatief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 100% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd evenredig zijn afgedekt. De te betalen floating rente van de renteswaps leidde tot de negatieve bijdrage vanwege de hogere kortetermijn rente. Dit effect was groter dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,6%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
 - selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark
-

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in %	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,1
Vastrentende waarden	0,0	1,4
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	0,0	1,5

Het positieve relatieve rendement wordt veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 1,2%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 26 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 14 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 6 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 5 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 8 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
6	1	1

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 23 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 3 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
2	5	15	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt uitsluitend in de multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	6	36	200	21	0	68	62	1
Afwijkend van management onderneming	0	0	11	1	0	0	10	1
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij vier Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen

3.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	718	619	0,12	0,09
Kosten vermogensbeheer	2.035	1.779	0,35	0,32
Transactiekosten	334	562	0,06	0,10
Totaal **	3.087	2.960	0,53	0,51

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen op twee decimalen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap voor Pensioenkring SVG. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	304	309	0,05	0,05
Administratiekostenvergoeding meerwerk	24	14	0,00	0,00
Exploitatiekosten Stap	512	397	0,09	0,06
Overige kosten	35	19	0,01	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-157	-120	-0,03	-0,02
Totaal **	718	619	0,12	0,09

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen op twee decimalen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (512). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2024 voornamelijk toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Onder overige kosten zijn de bankkosten, contributies en bijdragen en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen. De overige kosten zijn in 2024 toegenomen door de onderzoeken die zijn uitgevoerd, doordat er meer mailingen zijn verstuurd en omdat de bankkosten zijn toegenomen.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	718	619
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	232	208
* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.		

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 15% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer. Deze kosten zijn met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Voor de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 2.035 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	1.134	1.083
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	901	696
Totale kosten van vermogensbeheer	2.035	1.779

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (1.134) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (1.172). Een deel van deze directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (33) en deze zijn hierna in de paragraaf Transactiekosten verantwoord. Daarnaast wordt een deel van de

overige kosten (6) bij de vermogensbeheerder hier onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoedingexternemanagers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	333	260	0,06	0,05
Vastgoed	0	0	0,00	0,00
Vastrentende waarden	1.094	907	0,19	0,16
Overig	451	492	0,08	0,09
Totaal	1.879	1.659	0,32	0,30
Allocatie vanuit pensioenbeheer	157	120	0,03	0,02
Totaal **	2.035	1.779	0,35	0,32

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,03%-punt hoger dan in 2023 (0,32%). De stijging van de kosten vermogensbeheer is voornamelijk het gevolg van de gestegen prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn, worden deze vastgesteld op basis van schattingen;

- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen;

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

	2024	2023	2024	2023
Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	75	90	0,01	0,02
Vastrentende waarden	218	468	0,04	0,08
Overig	41	4	0,01	0,00
Totaal **	334	562	0,06	0,10

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is geen bedrag (2023: een bedrag van 72) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten in 2024 zijn 0,04%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,10%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat de portefeuille met vastrentende waarden begin 2023 gewijzigd, waardoor de transactiekosten in dat jaar hoger waren dan in 2024.

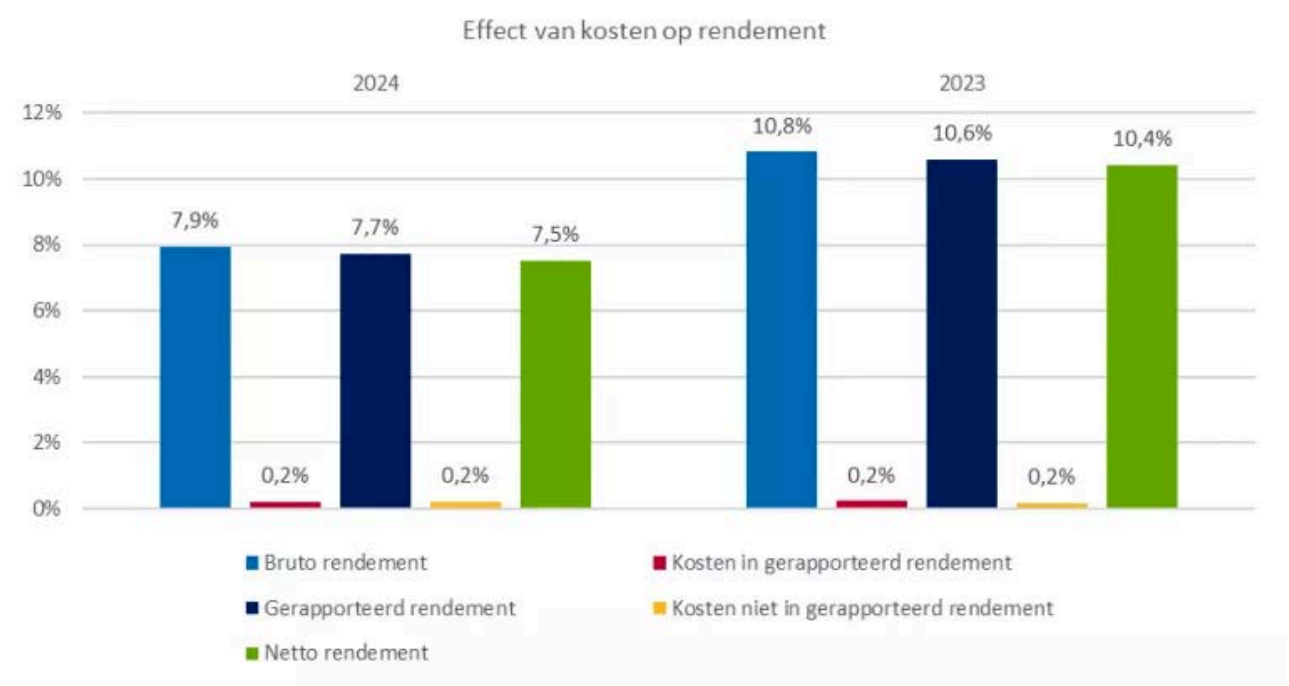
Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,35% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,03%-punt (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,19%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 1.269 ten opzichte van 155 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 0,2% op jaarbasis. Een tracking error van 0,2% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,2% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,7% is. En er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,4% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

3.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 7,7% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 122,0% naar 124,8%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 toegenomen van 120,4% naar 125,2% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 114,5%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 124,8%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	125,2	120,4
Feitelijke dekkingsgraad	124,8	122,0
Dekkingsgraad op basis van marktrente	124,8	122,0
Reële dekkingsgraad	97,5	92,8
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0	104,0
Vereiste dekkingsgraad	114,5	114,4
Rekenrente vaststelling TV	2,25	2,42

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (120,4%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen per 31 december 2023. Daardoor had Pensioenkring SVG eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (125,2%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (114,5%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden gespreid over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (125,2%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring SVG dus niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen (afgeleid). De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI) is de grens waarbij de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring SVG per 30 september 2024 gelijk aan 132,0%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Pensioenkring SVG is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde prijsindex per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 70% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 1,73% (2023: 0,00%) aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring SVG.

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Pensioenkring SVG worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring.
- Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - Bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven;
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato).
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag.
- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist vermogen.

- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag

Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal in onderstaande volgorde worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand (vanaf 1 december 2016).

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (125,2%) lager dan de TBI-grens (132,0%). Het inhalen van indexatieachterstand is per 31 december 2024 voor Pensioenkring SVG dus niet aan de orde.

3.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktrenten en beleggingsrendementen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de financiële opstelling, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	26.720	40.520
Resultaat op wijziging RTS	-4.141	-17.827
Resultaat op waardeoverdrachten	113	-69
Resultaat op kosten	-124	-43
Resultaat op uitkeringen	-109	-110
Resultaat op kanssystemen	-499	633
Resultaat op toeslagverlening	-7.982	-71
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-195	275
Resultaat op andere oorzaken	42	175
Totaal saldo van baten en lasten	13.825	23.483

Toelichting actuariel resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariel resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 26.720. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -4.141.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -499.

Toeslagverlening

In het boekjaar is (gedeeltelijke) toeslag verleend van 1,73% aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van de pensioenkring. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -7.982.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt -195. Dit resultaat wordt veroorzaakt door het omzetten van het partnerpensioen van niet-uitruilbaar naar uitruilbaar (-1.250), de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (927), de actualisatie van de ervaringssterfte (390) en de kostenvoorziening (-262).

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 114,5%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele beleggingen zou deze uitkomen op 115,5%.

3.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring en het financieel crisisplan. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring SVG
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	Niet van toepassing, Pensioenkring SVG is namelijk een gesloten pensioenkring.
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: De risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV) met een bandbreedte van 12% en 18%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring SVG
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring SVG is dit vertaald naar: een toeslagambitie van 70 % van de maatstaf. De maatstaf wordt vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het VEV met een bandbreedte van 12% en 18%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau voor het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau voor het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 35%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring SVG is dit vertaald naar: en proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

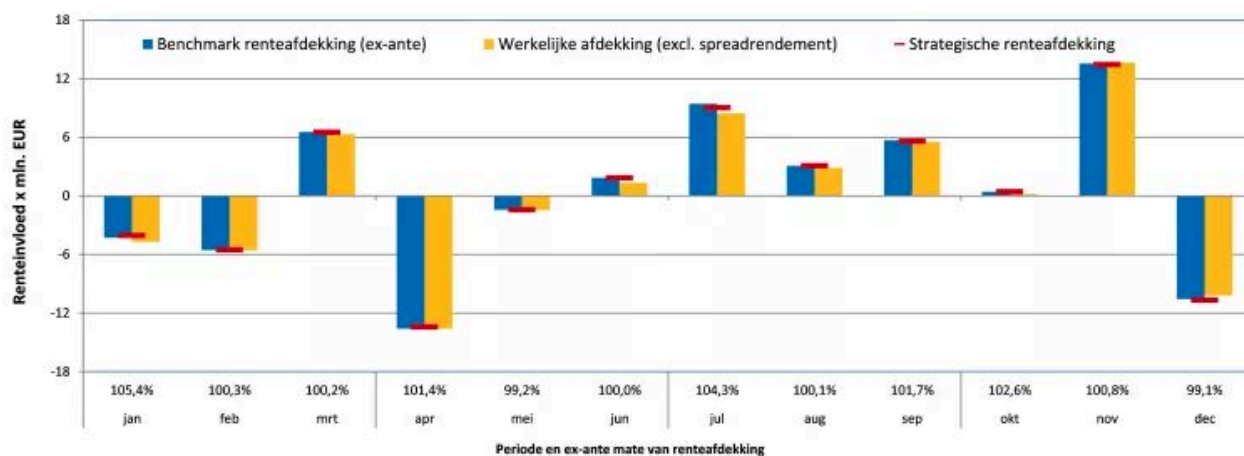
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de strategische afdekking van het renterisico onveranderd 100% geweest.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen								
20%		127,6	129,5	131,5	133,5	135,6	137,6	139,7
10%		124,1	125,8	127,5	129,3	131,1	132,9	134,7
0%		120,6	122,1	123,6	124,8	126,6	128,2	129,8
-10%		117,1	118,3	119,6	120,9	122,2	123,5	124,8
-20%		113,6	114,6	115,6	116,7	117,7	118,8	119,8

3.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring SVG

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG is per 1 december 2016 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring SVG van start is gegaan.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring SVG

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit de vertegenwoordiging van de geledingen van de werkgever, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het belanghebbendenorgaan bestaat uit drie leden. Het afgelopen jaar hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van het belanghebbendenorgaan. De heer Ribbink is per 1 december 2024 herbenoemd voor een nieuwe termijn van 4 jaar als lid en voorzitter van het belanghebbendenorgaan.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Ab Ribbink (voorzitter) – namens de werknemers
- Bert Mögelin (secretaris) – namens de pensioengerechtigden
- Ed de Bruijn – namens de werkgever

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan SVG.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het jaarverslag 2023 en de financiële opstelling van Pensioenkring SVG. De tweede vergadering vond plaats in november. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het pensioenreglement 2025 en reglementsfactoren, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

In mei 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Er is een open gesprek gevoerd over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wtp.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023
- Verkiezingen
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023

- Wet toekomst pensioenen
- Haalbaarheidstoets
- Ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang tot SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Pensioenkring Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan heeft in april 2024 de zelfevaluatie over 2023 besproken. Op basis van een specifieke vragenlijst is in 2024 een nieuwe zelfevaluatie uitgevoerd. Hierbij is onder meer in kaart gebracht in welke aandachtsgebieden de behoefte aan kennisverdieping ligt bij de leden en aan samenwerking binnen het BO en in relatie tot het bestuur en het bestuursbureau. In het overleg met het bestuur en RvT zijn in mei 2024 de aandachtspunten besproken.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het voorstel voor de aanpassing van de pensioenbeheerkosten van de pensioenkring
- Het omzetten van de ILB-allocatie naar nominale staatsobligaties
- Na de pilot een vervolg geven aan de inzet van videogesprekken in de keuzebegeleiding

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- Het deel-jaarverslag 2023 en de financiële opstelling van de pensioenkring over 2023
- De ABTN 2024 van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Het beleggingsplan 2025 van STAP en de daarin opgenomen beleggingsbeliefs zijn met het bestuur bediscussieerd.

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft de volgende bevindingen.

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over alle beleggingscategorieën positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 124,8% (122,0% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 125,2% (120,4% per eind 2023).

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 7,7%. De categorie aandelen droeg 5,6% bij aan het totaalrendement, en de vastrentende waardes 3,4%. Verder leverde de overlay (resultaten uit valutaswaps en renteforwards) nog een bijdrage van -1,7%.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+2,54%) en op basis van de financiële positief per 30 september 2024 kon er per 31 december 2024 aan alle deelnemers van de pensioenkring een gedeeltelijke toeslag verleend worden van 1,73%.

Verslaggeving en verantwoording

Ten aanzien van verslaggeving en verantwoording is het belanghebbendenorgaan van mening dat er adequate maand- en kwartaalrapportages en risicomanagementrapportages worden verstrekt, die ruim voldoende diepgang verschaffen om de taken en verantwoordelijkheden uit te voeren. Het belanghebbendenorgaan heeft voorts een professionele indruk van het bestuur en het bestuursbureau.

Vooruitblik

Het belanghebbendenorgaan blijft de ontwikkelingen met betrekking tot de Wet toekomst pensioenen op de voet volgen. Voor Pensioenkring SVG is, als gesloten pensioenkring, een overgang naar het nieuwe pensioenstelsel mogelijk, en mogelijk wenselijk. Momenteel wordt door KPN een transitievoorstel opgesteld, waarbij wordt nagegaan of een invaarverzoek mogelijk en nuttig is. Naar verwachting wordt hierover binnenkort door KPN voor 1 juli 2025 een beslissing genomen.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel:

- Het bestuur heeft voldoende en tijdig informatie verstrekt waarmee het belanghebbendenorgaan zich een positief oordeel heeft kunnen vormen over het gevoerde beleid in 2024;
- Met het bestuur zijn gedurende 2024 discussies gevoerd, waarbij in een aantal gevallen de adviezen van het belanghebbendenorgaan Pensioenkring SVG zijn overgenomen. Met name over het ESG beleggingsbeleid heeft het BO bij het bestuur aangegeven dat vanuit de in 2023 uitgevoerde deelnemers enquête naar voren is gekomen dat dit beleid wordt ondersteund, maar dat de kring SVG hier geen voortrekkersrol ambieert.

Utrecht, 9 mei 2025
Belanghebbendenorgaan Pensioenkring SVG

Ab Ribbink (voorzitter)
Ed de Bruijn
Bert Mögelin

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring SVG voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

4. Verslag Pensioenkring Holland Casino

4.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal deelnemers					
Actieven en arbeidsongeschikten	4.103	3.870	3.740	3.576	3.821
Gewezen deelnemers	5.188	5.146	6.138	6.013	5.665
Pensioengerechtigden	1.367	1.236	1.151	1.197	1.128
Totaal	10.658	10.252	11.029	10.786	10.614
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	128,8%	124,8%	123,5%	117,5%	98,3%
Feitelijke dekkingsgraad	128,1%	123,9%	118,3%	125,3%	105,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,2%	104,2%	104,2%	104,2%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	123,0%	123,1%	123,1%	121,6%	121,4%
Financiële positie (in € 1.000)					
Pensioenvermogen	1.966.784	1.770.594	1.581.620	2.276.482	2.067.373
Technische voorzieningen risico pensioenkring	1.534.814	1.429.454	1.336.451	1.816.311	1.959.053
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5	56	69	104	170
Eigen vermogen	431.965	341.084	245.100	460.066	108.150
Minimaal vereist eigen vermogen	63.832	59.528	55.565	75.434	80.759
Vereist eigen vermogen	353.277	329.822	308.598	392.405	419.915
Premies en uitkeringen (in € 1.000)					
Kostendekkende premie	35.804	24.570	35.892	37.158	42.066
Gedempte premie	29.961	20.962	19.167	18.355	26.663
Feitelijke premie *	31.363	27.708	26.153	25.855	28.049
Pensioenuitkeringen	29.699	26.717	23.322	21.666	19.624
Toeslagen					
Actieven en arbeidsongeschikten	2,04%	1,43%	6,38%	0,38%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	2,04%	1,43%	6,38%	0,38%	0,00%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	14,91%	13,67%	14,18%	14,48%	13,93%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	14,91%	13,67%	14,18%	14,48%	13,93%
Beleggingsrendement					
Per jaar	11,8%	12,0%	-30,9%	10,2%	11,0%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten	0,11%	0,08%	0,05%	0,04%	0,04%
Vermogensbeheerkosten	0,26%	0,24%	0,24%	0,30%	0,31%
Transactiekosten	0,05%	0,08%	0,08%	0,06%	0,06%
Gemiddelde duration (in jaren)					
Actieven en arbeidsongeschikten	23,3	23,4	24,3	25,9	25,9
Gewezen deelnemers	21,6	21,4	22,0	23,8	25,0
Pensioengerechtigden	10,4	10,4	10,4	11,9	12,5
Totaal gemiddelde duration	19,1	19,4	20,1	22,3	23,1
Gemiddelde rekenrente	2,15%	2,32%	2,54%	0,58%	0,20%

* De opslag voor het weerstandsvermogen is niet meegenomen in de opstelling van de feitelijke premie.

4.2 Algemene informatie

Pensioenkring Holland Casino is vanaf 1 juli 2017 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting Pensioenfonds Holland Casino overgedragen aan Stap Pensioenkring Holland Casino door middel van een collectieve waardeoverdracht. De werkgever Holland Casino en Stap hebben de uitvoeringsovereenkomst per 1 juli 2022 verlengd voor een nieuwe periode van vijf jaar.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Ed Roijers (1957), voorzitter namens de werkgevers	05-12-2019	01-07-2021	01-07-2025	01-07-2029
Willem Kooijman (1949), lid namens de werkgevers	01-07-2017	01-07-2020	01-07-2024	01-01-2028
Rob Oosterhout (1954), lid namens de werkgevers	01-07-2019	01-07-2023	01-07-2027	01-07-2031
Hessel Hollema (1952), lid namens de pensioengerechtigden	01-03-2019	01-07-2021	01-07-2025	01-07-2029
Carola Coeleman (1968), lid namens de deelnemers	01-08-2017	01-08-2020	01-08-2024	01-08-2028
Annemie Plat (1988), lid namens de deelnemers	21-07-2023	01-08-2025	01-08-2029	01-08-2033

Op 1 juli 2024 eindigde de tweede zittingstermijn van Willem Kooijman al lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgevers. Willem Kooijman was beschikbaar voor een nieuwe termijn en de werkgever heeft hem voorgedragen voor herbenoeming. Het bestuur heeft Willem Kooijman herbenoemd voor zijn laatste zittingstermijn.

Voor Carola Coeleman eindigde de tweede zittingstermijn als lid van het belanghebbendenorgaan namens de deelnemers op 1 augustus 2024. Ook zij was beschikbaar voor een nieuwe termijn en de de Ondernemingsraad haar heeft voorgedragen voor herbenoeming. Carola Coeleman is eveneens door het bestuur herbenoemd voor haar laatste zittingstermijn.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino heeft in 2024 twee keer een overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in december 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2024, het jaarplan 2024, de toeslagverlening per 31 december 2023, het communicatiejaarplan 2024 en het pensioenreglement 2024 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur, heeft het belanghebbendenorgaan ook acht eigen vergaderingen gehad waarbij een delegatie van het bestuursbureau aanwezig was.

4.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een zogeheten Collective Defined Contribution (CDC) regeling. Het is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, dan wordt het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar aangepast. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 67 jaar
Toetredingsleeftijd	Leeftijd 18 jaar
Pensioengevend salaris	100% van het bruto pensioeninkomen zoals omschreven in de cao van Holland Casino. Het maximum pensioengevend salaris voor het ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen zal nooit hoger zijn dan fiscaal toelaatbaar en bedraagt (in 2024) maximaal € 137.800 op jaarbasis, bij een voltijds dienstverband en wordt aangepast aan de fiscale maximering.
Franchise	€ 17.545 (2024). De franchise wordt jaarlijks door het bestuur procentueel verhoogd met de maatstaf voor het toeslagpercentage.
Pensioengrondslag	De pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris minus de franchise. De pensioengrondslag wordt vermenigvuldigd met de parttimefactor.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het beoogd opbouwpercentage is 1,4% (2024). Het feitelijk opbouwpercentage is 1,738% (2024).
Partnerpensioen	Vanaf 1 januari 2021 is het partnerpensioen verzekerd op risicobasis. Het opgebouwde partnerpensioen tot 1 januari 2021 blijft ongewijzigd. De risicodekking bedraagt voor een actieve deelnemer 1,25% voor elk deelnemersjaar (vanaf 1 januari 2021), van de pensioengrondslag in het betreffende jaar. Voor de bepaling van het aantal deelnemersjaren wordt aangenomen dat de deelnemer tot de pensioendatum in dienst blijft.
Wezenpensioen	Per kind tot uiterlijk 18 jaar 14% van het opgebouwde ouderdomspensioen verhoogd met 0,20% van de pensioengrondslag op de overlijdensdatum voor ieder deelnemersjaar dat de werknemer tussen de overlijdensdatum en de pensioendatum zou kunnen behalen.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Arbeidsongeschiktheids-pensioen	70% van het salaris boven maximum WIA-loon, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	3.870	1.149	87	5.146	10.252
Bij	632	161	2	481	1.276
Af	399	27	5	439	870
Per 31 december 2024	4.103	1.283	84	5.188	10.658

Financieringsbeleid

Sociale partners komen de premiehoogte en premieperiode overeen. Voor 2024 bedraagt de premie 24% van de pensioengrondslagsom.

Feitelijke premie

De feitelijke jaarpremie is voor 2024 vastgesteld op 24% van de pensioengrondslagsom. De premie wordt jaarlijks door het bestuur getoetst om vast te stellen of het beoogd opbouwpercentage kan worden verstrekt. Indien de feitelijke premie lager is dan de gedempte premie, dan wordt het opbouwpercentage zodanig verlaagd dat de feitelijke premie hoger is dan de gedempte premie.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de pensioenkring een gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van onder andere de volgende uitgangspunten en wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslagsom.

Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen pensioen vermeerderd met de risicopremies voor het partnerpensioen en wezenpensioen, premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen.

Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij geldt dat het rendement op vastrentende waarden gelijk is aan de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Het rendement op vastrentende waarden staat voor de periode van 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel) vast. Voor de risicopremies (meetkundig) zijn de hoogtes gelijk gesteld aan de maximale rendementsparementen zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 juli 2023. De curve is verlaagd met de inflatie (50% loon en 50% prijs) op basis van de minimale verwachtingswaarden van de loon- en prijsinflatie (2,4% resp. 2,0%) en het ingroeipad zoals deze door De Nederlandsche Bank op 6 oktober 2023 is gepubliceerd. Tot 1 januari 2021 gold een minimale grens van 95% ten aanzien van de premiedekkingsgraad. Voor 2019 en 2020 heeft dit ertoe geleid dat er een afslag op de rendementscurve werd toegepast. Met ingang van 1 januari 2021 is de minimale grens van 95% ten aanzien van de premiedekkingsgraad komen te vervallen.
Solvabiliteit	De solvabiliteitsopslag is gelijk aan nul, tenzij de verlaging van de rekenrente door rekening te houden met de inflatie leidt tot een lagere opslag op de premie dan een solvabiliteitsopslag ter hoogte van het vereist eigen vermogen.
Sterftekansen	Ontleend aan de meest recente Prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap. Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen conform het Demographic Horizons™ Model (Aon).

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente en de solvabiliteitsopslag. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals deze door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar.

VEB-regeling

Pensioenkring Holland Casino kent binnen het pensioenreglement een regeling voor vrijwillige eigen bijdragen (VEB-regeling). De VEB-regeling kent een nominaliteitsgarantie waarbij het pensioenkapitaal ten minste gelijk is aan het nominale bedrag van de voor de deelnemer aan het pensioenkapitaal toegevoegde vrijwillige eigen bijdragen. In de voorziening wordt rekening gehouden met deze nominaliteitsgarantie. De beleggingen die aangehouden worden ten behoeve van de VEB-regeling, worden binnen de totale beleggingsportefeuille belegd. De voorziening voor deze regeling is opgenomen in de totale technische voorzieningen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring Holland Casino bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring Holland Casino.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring Holland Casino, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de pensioenkring.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 27 klachten afgehandeld, waaronder acht klachten over de pensioenberekening en -betaling.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	5	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	7	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	8	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	1	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	4	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	2	0
Totaal	27	0

4.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen.

	2024			2023		
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	953,5	48,6	48,5	809,7	45,9	48,5
Ontwikkelde markten	796,1	40,6	40,0	671,1	38,0	40,0
Opkomende markten	157,3	8,0	8,5	138,5	7,8	8,5
Private Equity	7,3	0,4	0,0	9,7	0,5	0,0
Vastrentende waarden (inclusief liquiditeiten en overlay) *	854,3	51,0	51,5	828,8	53,6	51,5
Bedrijfsobligaties Europa	108,4	5,5	6,3	101,9	5,8	6,2
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	111,7	5,7	6,3	106,4	6,0	6,2
Hypotheek Nederland	363,9	18,6	20,0	339,8	19,2	20,0
Green Bonds	45,2	2,3	2,5	39,0	2,2	2,5
Staatsleningen opkomende markten	83,5	4,3	4,0	70,9	4,0	4,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-	-	12,5	146,0	8,3	8,5
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	141,6	7,2		24,7	1,4	4,0
Liquiditeiten	466,2	23,8		460,5	26,1	
Overlay	-320,6	-16,3		-343,4	-19,5	
Interest Rate Swap	-301,6	-15,4		-355,1	-20,1	
Futures	-	-		0,9	0,1	
FX Forward	-18,9	-1,0		10,8	0,6	
Totaal **/**	1.960,7	100,0	100,0	1.765,2	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 is er voor het beleggingsplan 2025 ruimte gecreëerd om voor te kunnen sorteren op het strategisch beleggingsbeleid in het nieuwe pensioenstelsel.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	17,7	17,5	0,2	8,4
Aandelen ontwikkelde markten (MM World Equity Index SRI Fund)	18,6	18,1	0,5	7,3
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	1,1
Private Equity	11,8	11,8	-0,0	0,1
Private equity (Unigestion – Euro Choice IV)	6,6	6,6	0,0	0,0
Private equity (Unigestion – Euro Choice V)	11,9	11,9	0,0	0,1
Vastrentende waarden	5,9	2,9	2,9	2,6
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,3
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,3
Hypotheeken Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,4
Green Bonds (MM Global Green Bond Fund)	3,2	3,0	0,2	0,1
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,8	13,6	3,6	0,7
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,4	-1,4	0,0	0,1
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-1,8	-1,8	0,0	-0,2
Liquiditeiten				1,0
Totaal exclusief overlay	10,0	8,7	1,2	12,1
Totaal overlay				-0,2
Interest Rate Swap				0,6
Futures				0,7
FX Forward				-1,6
Totaal inclusief overlay	11,8			11,8

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde fondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 8,4%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 7,3%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten private equity

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in private equity is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 2,6%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Dutch Mortgage Fund leverde met 1,4%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekking van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -0,2%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met 0,6%-punt positief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico is gedurende de zomer opgehoogd van 70% naar 85%, waarbij de verplichtingen qua looptijd meer zijn afgedekt aan het korte eind van de rentecurve ten opzichte van het lange eind. De te betalen floating rente van de renteswaps leidde tot de negatieve bijdrage vanwege de hogere kortetermijn rente. Dit effect was kleiner dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,6%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in %	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,1
Private Equity	0,0	0,0
Vastrentende waarden	0,0	1,1
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	0,0	1,2

** Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement. De waarden in 2024 ronden alle af naar 0.*

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 0,9%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 26 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 14 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 6 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 5 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 8 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
6	1	1

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 23 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 3 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
2	5	15	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt in multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	52	445	4.390	122	19	1.601	712	106
Afwijkend van management onderneming	3	25	298	24	12	72	112	45
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij vier Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen

4.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	2.058	1.237	0,11	0,08
Kosten vermogensbeheer	4.894	3.919	0,26	0,24
Transactiekosten	974	1.314	0,05	0,08
Totaal **	7.926	6.470	0,43	0,40

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	718	727	0,04	0,05
Administratiekostenvergoeding meerwerk	678	59	0,04	0,00
Exploitatiekosten	862	600	0,05	0,04
Overige kosten	68	30	0,00	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-268	-179	-0,01	-0,01
Totaal **	2.058	1.237	0,11	0,08

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening, met name als gevolg van werkzaamheden voor de transitie naar de Wtp.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (862). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijke accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn toegenomen in 2024, onder meer door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Onder overige kosten zijn juridische- en overige advieskosten, bankkosten en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen. De overige kosten zijn in 2024 toegenomen doordat er meer kosten gemaakt zijn voor communicatie-uitingen alsmede voor (juridische) adviezen bij de voorbereiding voor de transitie naar de Wtp.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	2.058	1.237
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	376	242
* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.		

Vanwege de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp zijn de kosten per deelnemer t.o.v. 2023 met 36% gestegen door de toename van totale uitvoeringskosten pensioen beheer.

Voor de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 4.894 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	2.094	1.862
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	2.800	2.057
Totale kosten van vermogensbeheer	4.894	3.919

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder;
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (2.094) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (2.245). Een deel van deze directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (51) en deze zijn hierna in het bestuursverslag in de paragraaf "Transactiekosten" verantwoord. Daarnaast

wordt een deel van de overige kosten (100) bij de vermogensbeheerder en in het bestuursverslag onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer. De daling van de indirecte kosten vermogensbeheer is voornamelijk veroorzaakt door de gedaalde prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de aandelenbeleggingen.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	1.275	893	0,07	0,05
Private Equity	163	137	0,01	0,01
Vastrentende waarden	2.417	1.878	0,13	0,12
Overig	771	833	0,04	0,05
Totaal	4.626	3.740	0,25	0,23
Allocatie vanuit pensioenbeheer	268	179	0,01	0,01
Totaal **	4.894	3.919	0,26	0,24

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,02%-punt hoger dan in 2023 (0,24%). De stijging van de kosten vermogensbeheer is voornamelijk het gevolg van de gestegen prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;

- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen;

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	348	381	0,02	0,02
Vastrentende waarden	459	917	0,02	0,06
Derivaten	167	15	0,01	0,00
Totaal **	974	1.314	0,05	0,08

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is een bedrag van 11 (2023: 237) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten zijn in 2024 zijn 0,03%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,08%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast is de portefeuille met vastrentende waarden begin 2023 gewijzigd, waardoor de transactiekosten in dat jaar hoger waren dan in 2024.

Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

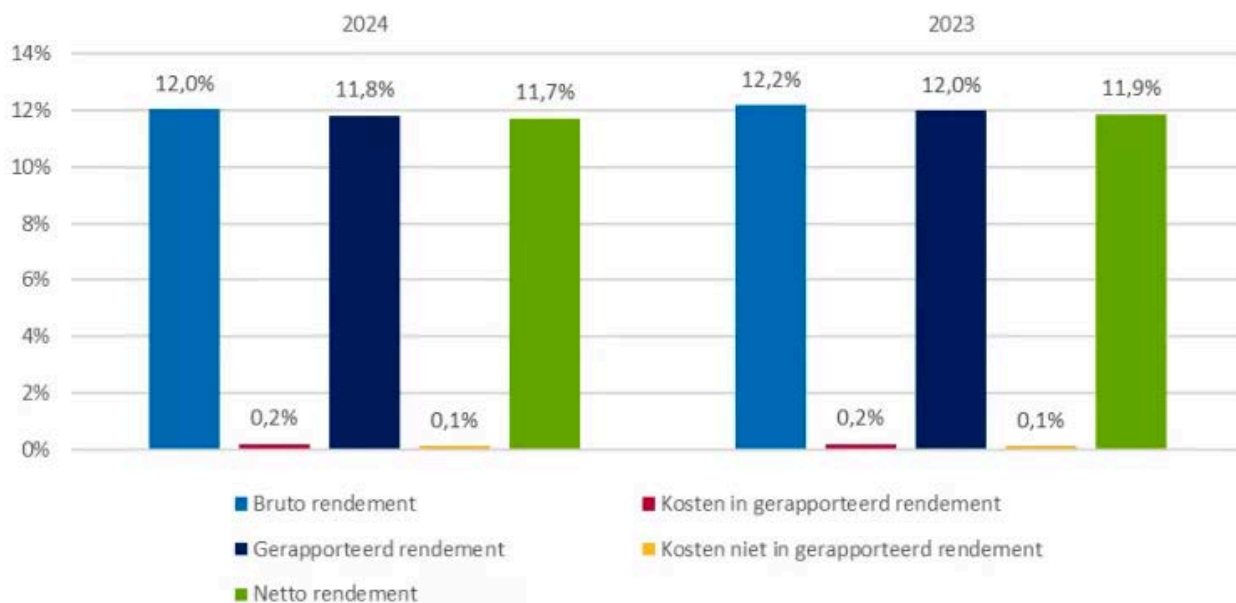
De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,26% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,02%-punt (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,10%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 2.273 ten opzichte van 378 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 0,3% op jaarbasis. Een tracking error van 0,3% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,3% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,7% is. En er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,6% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buitenvallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Effect van kosten op rendement

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

4.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De toeslagverlening die eind 2024 is toegekend, zorgde tevens voor een daling van de feitelijke dekkingsgraad. Het positieve beleggingsrendement van 11,8% droeg positief bij aan de ontwikkeling van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 123,9% naar 128,1%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 124,8% naar 128,8% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 123,0%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 128,1%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	128,8	124,8
Feitelijke dekkingsgraad	128,1	123,9
Dekkingsgraad op basis van marktrente	128,1	123,9*
Reële dekkingsgraad	95,3	91,0
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,2	104,2
Vereiste dekkingsgraad	123,0	123,1
Rekenrente vaststelling TV	2,15	2,32

** In het jaarverslag over 2023 werd een onjuiste dekkingsgraad op marktrente weergegeven. Deze is in het jaarverslag 2024 gecorrigeerd.*

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan meer in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (124,8%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (123,1%) per 31 december 2023. Daardoor had Pensioenkring Holland Casino eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (128,8%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (123,0%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden gespreid over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (128,8%) hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist vermogen (104,2%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Holland Casino daarom niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarop de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring Holland Casino per 30 september 2024 gelijk aan 146,0%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Holland Casino is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten op pensioen van de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden wordt gebaseerd op:

- de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand oktober voorafgaande aan de verlening en de maand oktober van het daaraan voorafgaande jaar.
- de algemene loonsverhoging bij de werkgever in het voorgaande kalenderjaar.

De maatstaf voor het toeslagpercentage is vastgesteld op de som van de helft van de twee uitgangspunten.

Per 31 december 2024 is een toeslag van 2,04% (2023: 1,43%) verleend aan zowel de actieven als de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Holland Casino. De gemiste toeslag bedraagt voor beide groepen deelnemers 1,48% per 31 december 2024 (2023: 0,00%).

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Pensioenkring Holland Casino worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en is afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring. Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur.
- Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - Bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven;
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato).

- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag.
- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist vermogen.
- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag

Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand (verjaringstermijn 10 jaar).

4.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktresnetes, beleggingsrendementen en verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de financiële opstelling, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	148.351	149.268
Resultaat op wijziging RTS	-30.204	-45.182
Resultaat op premie	2.796	7.982
Resultaat op waardeoverdrachten	526	259
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	16	-31
Resultaat op kanssystemen	-568	1.412
Resultaat op toeslagverlening	-29.436	-19.011
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-685	1.216
Resultaat op andere oorzaken	85	71
Totaal saldo van baten en lasten	90.881	95.984

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten van het vermogensbeheer;
- de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 148.351. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het rendement op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een stijging van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -30.204.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -568.

Toeslagverlening

In het boekjaar is een toeslag verleend van 2,04% aan de actieve, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Holland Casino. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -29.436.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt -685. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (1.755), de actualisatie van de ervaringssterfte (2.355), de actualisatie van de kostenvoorziening (-2.548) en het aanpassen van de voorziening voor premievrijstelling (-2.247).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag en opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en premie VEB 2024.

In de volgende tabel is een overzicht van de kostendekkende premie opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte premie is gebaseerd op de rendementscurve die is vastgesteld met het verwacht rendement op basis van het strategisch beleggingsbeleid en daarna gecorrigeerd is voor inflatie. Deze curve geldt voor de periode van 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere datum naar het nieuwe pensioenstelsel). De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het vereist vermogen gebaseerd op het strategische beleggingsbeleid. Als peildatum voor het vereist vermogen geldt het jaareinde van het jaar voorafgaand aan het gerapporteerde verslagjaar.

Premie voor risico pensioenkring (bedragen x € 1.000)		Premie RTS	Premie gedempt	Premie feitelijk
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	24.754	12.507	22.045
	risicopremie overlijden	2.821	488	709
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		543	281	473
De risicopremie voor WIA-excedent en premievrijstelling bij invaliditeit		0	1.270	1.270
Solvabiliteitsopslag		6.370	3.295	5.550
Premie VEB 2024		15	15	15
Toetswaarde premie		34.503	17.856	30.062
Overige premie				
Premiemarge		0	0	0
Opslag uitvoeringskosten		1.301	1.301	1.301
Actuarieel benodigde premie voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling		0	10.804	0
Totaal		35.804	29.961	31.363

De pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 123,0%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille zou deze uitkomen op 121,8%.

4.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Holland Casino
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring Holland Casino voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van vereist eigen vermogen (VEV). Deze kan tussen de 20% en 26% liggen. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Holland Casino
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring Holland Casino is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van de som van de helft van de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september en de helft van het percentage van de algemene loonsverhoging bij de werkgever in het afgelopen jaar.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze kan tussen de 20% en 26% liggen. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 86%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 42%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring Holland Casino is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

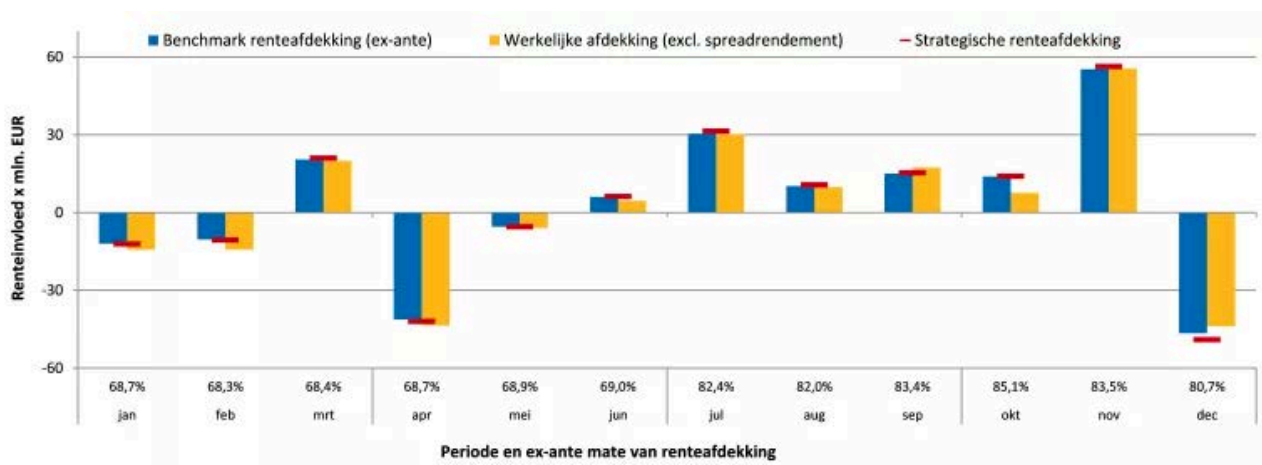
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de strategische renterisico-afdekking verhoogd van 70,0% naar 85,0% om het dekkingsgraadrisko in de aanloop naar de transitie naar de nieuwe pensioenstelsel te verlagen.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen								
20%		125,7	130,6	135,7	140,9	146,1	151,5	156,9
10%		121,1	125,5	130,0	134,6	139,3	144,0	148,8
0%		116,4	120,4	124,4	128,1	132,5	136,6	140,7
-10%		111,8	115,3	118,7	122,2	125,7	129,1	132,6
-20%		107,2	110,1	113,1	116,0	118,8	121,7	124,5

4.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Holland Casino

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino is per 1 juli 2017 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring Holland Casino van start is gegaan.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring Holland Casino

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit zes leden en deze leden vertegenwoordigen de geledingen van de werkgever, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het afgelopen jaar hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van het belanghebbendenorgaan.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per de datum van publicatie van het jaarverslag als volgt:

- Ed Roijers (voorzitter) – namens de werkgever
- Willem Kooijman (secretaris) – namens de werkgever
- Rob Oosterhout – namens de werkgever
- Hessel Hollema – namens de pensioengerechtigden
- Carola Coeleman – namens de deelnemers
- Annemie Plat – namens de deelnemers

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan Holland Casino.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het deeljaarverslag 2023 met de financiële opstelling van Pensioenkring Holland Casino. Daarnaast is er uitgebreid stilgestaan bij het besluitvormingsdossier voor het invaren van Pensioenkring Holland Casino. De tweede vergadering vond plaats in december. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, de pensioenopbouw en premie voor 2025, het pensioenreglement 2025, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld. Ook in deze vergadering is nader stilgestaan bij de benodigde aanvullende besluitvorming voor het invaren van Pensioenkring Holland Casino.

Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan in februari 2024 overleg gehad met het bestuur en de raad van toezicht. Hierin is aandacht besteed aan de Wtp-transitie en de benodigde besluitvorming.

In december 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Er is gesproken over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wtp.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 zes eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen

waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023
- Wet toekomst pensioenen
- UPO verzending
- Ervaringssterfte

Verder heeft het belanghebbendenorgaan in januari 2024 een informatiesessie met betrekking tot de Wtp bijgewoond. Hierin werd aandacht besteed aan:

- Het beoogd beleggingsbeleid
- Onderbouwing inrichting en evenwichtigheid solidariteitsreserve
- Collectieve uitkeringsfase
- Confrontatie regeling op uitvoeringsaspecten

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang tot SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot het invaren van de pensioenkring. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan zal in mei 2025 met behulp van externe partij een zelfevaluatie over 2024 uitvoeren.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het omzetten van de ILB-allocatie naar nominale staatsobligaties
- Na de pilot een vervolg geven aan de inzet van videogesprekken in de keuzebegeleiding (evaluatie en heroverweging nadat 10 deelnemers gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid)
- De premie en premieopbouw 2025

- Het voorstel van het bestuur voor de nadere invulling van de strategische asset locatie tot op het niveau van de strategische beleggingscategorieën inclusief de bandbreedtes
- Het toestaan van het afwijken van de strategische bandbreedtes om te kunnen starten met op- en afbouw illiquide beleggingen
- Het voorgenomen besluit van het bestuur inzake de wijze van invaren van de VEB kapitalen
- Het voorgenomen besluit van het bestuur tot invaren van de pensioenaanspraken en -rechten van Pensioenkring Holland Casino, de inrichting van de solidariteitsreserve en de vaststelling van de toedelingsregels inclusief de compensatieregeling

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- Het deel-jaarverslag 2023 met de financiële opstelling van de pensioenkring over 2023
- De ABTN 2024 van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft de volgende bevindingen.

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over alle beleggingscategorieën positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 128,1% (123,9% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 128,8% (124,8% per eind 2023).

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 11,8%. De categorie aandelen droeg 8,4% bij aan het totaalrendement en de categorie vastrentend 2,6%. Verder leverde de overlay nog een bijdrage van -0,2%.

Toeslagverlening

De aanspraken en pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+3,52%) en op basis van de financiële positie per 30 september 2024 kon er per 31 december 2024 aan alle deelnemers van de pensioenkring een gedeeltelijke toeslag verleend worden van 2,04%.

Verslaglegging en verantwoording

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat de verslaglegging en het afleggen van verantwoording goed en professioneel geregeld zijn. De maandelijkse verslaglegging en de kwartaalrapportages stellen het belanghebbendenorgaan voldoende in staat het bestuur en de uitvoerders te beoordelen. Het jaarresultaat en de verhoogde dekkingsgraad stemmen tot tevredenheid. Desondanks kon door de rekenregels ook dit jaar helaas geen indexatie worden toegekend die tenminste gelijke tred hield met de inflatie.

De transitie naar de Wtp stelt grote eisen aan een zorgvuldige aanpak. Het afgelopen jaar is het belanghebbendenorgaan diepgaand en frequent betrokken geweest bij de voorbereidingen voor de transitie naar de Wtp. Bestuur en bestuursbureau verschaften daarbij alle informatie, die nodig was om met elkaar over deze complexe materie in discussie te gaan. Omdat de pensioenkring Holland Casino het eerste fonds is binnen Stap, dat met zijn uitvoeringpartners overgaat naar het nieuwe pensioensysteem, was dit in zekere zin een gezamenlijke zoektocht met voortschrijdende inzichten. Het aanvankelijke doel om per 1 januari 2025 over te gaan werd, mede om er zeker van te zijn dat de transitie zo soepel mogelijk zou verlopen, vier maanden uitgesteld (inmiddels is ten tijde van de opstelling van dit verslag de transitie succesvol gerealiseerd). Het belanghebbendenorgaan heeft dankzij de verkregen inzichten geoordeeld dat in de diverse relevante onderdelen de evenwichtigheid van belangen goed gewogen is. Het vooruitzicht dat dankzij een goede dekkingsgraad een behoorlijke invaarbonus kan worden toegekend, stemt ook tot tevredenheid. Het belanghebbendenorgaan heeft in de loop van het jaar wel zijn zorg uitgesproken over de kostenstijging die gepaard gaat met de transitie en meent dat inperking van kosten in de toekomst vereist is.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel:

Het belanghebbendenorgaan adviseert op grond van het voorgaande positief ten aanzien het deeljaarslag 2024 met de financiële opstelling van Pensioenkring Holland Casino en spreekt tevens zijn waardering uit naar het bestuur en het bestuursbureau van Stap over de wijze waarop het zich ingezet heeft om Pensioenkring Holland Casino tijdig en zorgvuldig te betrekken bij en te informeren over het te voeren beleid.

Hoofddorp, 28 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Holland Casino

Ed Roijers (voorzitter)

Willem Kooijman

Rob Oosterhout

Hessel Hollema

Carola Coeleman

Annemie Plat

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Holland Casino voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

5. Verslag Pensioenkring Douwe Egberts

5.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal deelnemers					
Actieven en arbeidsongeschikten	57	69	77	85	94
Gewezen deelnemers	4.127	4.318	4.748	4.956	5.151
Pensioengerechtigden	4.374	4.335	4.294	4.285	4.284
Totaal	8.558	8.722	9.119	9.326	9.529
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	134,1%	128,1%	135,8%	129,0%	108,5%
Feitelijke dekkingsgraad	133,3%	129,2%	122,5%	134,9%	116,6%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	118,9%	118,7%	118,6%	119,4%	119,3%
Financiële positie (in € 1.000)					
Pensioenvermogen	1.793.102	1.712.099	1.602.566	2.149.555	2.000.181
Technische voorzieningen risico pensioenkring	1.345.547	1.325.171	1.308.109	1.593.518	1.715.170
Eigen vermogen	447.555	386.928	294.457	556.037	286.112
Minimaal vereist eigen vermogen	53.963	53.168	52.514	63.899	68.775
Vereist eigen vermogen	254.287	248.058	243.214	308.887	330.667
Premies en uitkeringen (in € 1.000)					
Kostendekkende premie *	0	0	0	0	0
Gedempte premie *	0	0	0	0	0
Feitelijke premie *	0	0	0	0	0
Pensioenuitkeringen	67.368	67.260	57.819	56.130	55.988
Toeslagen					
Basis (alle deelnemers)	2,51%	0,00%	15,79%	2,57%	0,00%
Aanvullend (Tra-gerechtigd) **	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,25%
Inhaal (actieve deelnemers per 1-1-2012)	0,00%	0,00%	0,00%	0,08%	0,00%
Inhaal (inactieve deelnemers per 1-1-2012)	0,00%	0,00%	0,00%	0,21%	0,00%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief) ***	3,15%	3,58%	5,67%	6,31%	8,79%
Beleggingsrendement					
Per jaar	9,0%	11,0%	-22,9%	10,5%	6,9%
Kostenratio`s					
Pensioenuitvoeringskosten	0,06%	0,06%	0,05%	0,04%	0,04%
Vermogensbeheerkosten	0,23%	0,19%	0,19%	0,24%	0,27%
Transactiekosten	0,06%	0,12%	0,07%	0,05%	0,06%
Gemiddelde duration (in jaren)					
Actieven en arbeidsongeschikten	17,0	16,4	17,0	18,9	19,6
Gewezen deelnemers	21,2	21,0	21,5	23,3	23,8
Pensioengerechtigden	8,7	8,6	8,5	9,7	10,1
Totaal gemiddelde duration	13,5	13,5	13,9	16,1	16,9
Gemiddelde rekenrente	2,21%	2,38%	2,70%	0,52%	0,11%

* Pensioenkring Douwe Egberts is een gesloten pensioenkring zonder actieve pensioenopbouw en premie inkomsten.

** Voor de leesbaarheid worden de toeslagen getoond in het jaar waarop ze betrekking hebben.

*** In de niet toegekende toeslagen zijn tevens de toeslagen uit het verleden meegenomen bij Stichting Pensioenfonds Douwe Egberts.

5.2 Algemene informatie

Pensioenkring Douwe Egberts is vanaf 1 april 2018 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting Pensioenfonds Douwe Egberts overgedragen aan Stap Pensioenkring Douwe Egberts door middel van een collectieve waardeoverdracht.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Menno Vink (1989), voorzitter namens de gewezen deelnemers	01-09-2024	01-07-2025	01-07-2029	01-07-2029 *
Louis Haring (1955), lid namens pensioengerechtigden	01-07-2022	01-07-2026	01-07-2030	01-07-2034
Stef van Leeuwe (1951), secretaris namens pensioengerechtigden	01-07-2024	01-07-2028	01-07-2032	01-07-2036
Willem Krul (1968), lid namens de gewezen deelnemers	01-07-2023	01-07-2027	01-07-2031	01-07-2035

** Omdat Menno Vink eerder lid van het belanghebbendenorgaan is geweest, is de einddatum van de eerste herbenoeming ook de einddatum van de laatste termijn op basis van de in de Code Pensioenfonds opgenomen zittingstermijnen.*

In verband met het overlijden van Elvin van den Hoek heeft het belanghebbendenorgaan Menno Vink bereid gevonden om opnieuw toe te treden tot het belanghebbendenorgaan. Op 1 september 2024 is Menno Vink toegetreden als lid namens de gewezen deelnemers in de rol van voorzitter.

Op 1 juli 2024 eindigde de tweede zittingstermijn van Wim Bakkers als lid van het belanghebbendenorgaan namens de pensioengerechtigden. Wim Bakkers vervulde de rol van secretaris en de laatste maanden als waarnemend voorzitter en heeft zichzelf niet herkiesbaar gesteld. De vacature die hierdoor ontstond is per 1 juli 2024 ingevuld met de benoeming van Stef van Leeuwe als lid namens pensioengerechtigden. De rol van secretaris die Wim Bakkers bekleedde, is per 1 juli 2024 overgenomen door Louis Haring.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts heeft in 2024 twee keer een overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in november 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan in mei 2024 een overleg gehad met de raad van toezicht en vijf eigen vergaderingen gehouden. Bij de eigen vergaderingen was een delegatie van het bestuursbureau aanwezig.

5.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

Op de pensioenaanspraken en pensioenrechten zijn de pensioenreglementen zoals deze laatstelijk golden bij de voormalige Stichting Pensioenfonds Douwe Egberts van toepassing.

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst. Het betreft een zogenoemde gesloten pensioenkring. Er vindt geen actieve pensioenopbouw plaats met uitzondering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
Pensioenleeftijd	De pensioenregelingen kennen verschillende pensioenaanspraken met verschillende pensioenleeftijden.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief *	Ingegaan OP/NP **	Ingegaan WzP	Gewezen **	Totaal
Per 31 december 2023	69	4.287	48	4.318	8.722
Bij	0	253	1	8	262
Af	12	209	6	199	426
Per 31 december 2024	57	4.331	43	4.127	8.558

* De actieve deelnemers betreffen deelnemers die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn en en premievrij pensioen opbouwen.

** De daling in het aantal gewezen deelnemers wordt voornamelijk veroorzaakt door pensionering. Dit verklaart ook meteen de stijging in het aantal deelnemers met ingegaan OP/NP.

Financieringsbeleid

Binnen Pensioenkring Douwe Egberts is geen sprake van opbouw van pensioen en daarmee geen sprake van premiebetaling. In Pensioenkring Douwe Egberts zijn de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van de voormalige Stichting Douwe Egberts Pensioenfonds overgenomen. Daarnaast wordt de premievrije pensioenopbouw wegens (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid, zoals deze laatstelijk werd genoten bij de voormalige Stichting Douwe Egberts Pensioenfonds voortgezet bij Pensioenkring Douwe Egberts. De daarvoor benodigde premie wordt gefinancierd uit een aparte voorziening voor arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening voor de vrijgestelde premie bij arbeidsongeschiktheid is overgedragen vanuit de voormalige Stichting Douwe Egberts Pensioenfonds naar Pensioenkring Douwe Egberts.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor de Pensioenkring Douwe Egberts bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de pensioenkring.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring Douwe Egberts, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring Douwe Egberts.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 16 klachten afgehandeld, waaronder negen klachten over de pensioenberekening en -betaling.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	3	0
- deelnemersportaal	1	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	9	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	1	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	2	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	16	0

5.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen.

	2024			2023		
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	809,5	45,1	43,0	729,1	42,5	43,0
Ontwikkelde markten	669,3	37,3	35,5	605,6	35,3	35,5
Opkomende markten	140,2	7,8	7,5	123,4	7,2	7,5
Vastrentende waarden *	951,3	54,9	57,0	911,4	57,5	57,0
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	154,9	8,6	8,5	139,5	8,1	8,5
Bedrijfsobligaties Europa	155,4	8,7	8,5	140,7	8,2	8,5
Hypotheek Nederland	285,0	15,9	15,0	266,1	15,5	15,0
Green bonds	54,5	3,0	3,0	49,9	2,9	3,0
Staatsleningen opkomende markten	96,5	5,4	5,0	81,9	4,8	5,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-	-	17,0	154,2	9,0	9,5
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	205,0	11,4		79,0	4,6	7,5
Liquiditeiten	156,3	8,7		193,6	11,3	
Overlay	-122,9	-6,8		-120,6	-7,0	
Interest Rate Swap	-100,2	-5,6	100,0	-132,1	7,7	100,0
FX Forward	-22,7	-1,3		11,4	0,7	
Totaal ** / ***	1.794,3	100,0	100,0	1.713,5	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen. Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht. Wel is de afdekking van het renterisico (op marktrente) opgehoogd van 70% naar 100%.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	17,8	17,5	0,2	7,9
Aandelen ontwikkelde markten (MM World Equity Index SRI Fund)	18,6	18,1	0,5	6,9
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	1,0
Vastrentende waarden	5,3	3,0	2,2	2,7
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,4
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,4
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,1
Green Bonds (MM Global Green Bond Fund)	3,2	3,0	0,2	0,1
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,8	13,6	3,6	0,9
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,3	-1,3	0,0	0,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-1,7	-1,7	0,0	-0,2
Liquiditeiten				0,4
Totaal exclusief overlay	10,3	9,0	1,2	10,9
Totaal overlay				-1,9
Interest Rate Swap				-0,2
FX Forward				-1,7
Totaal inclusief overlay	9,0			9,0

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 7,9%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 6,9%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 2,7%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Dutch Mortgage Fund leverde met 1,1%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekkinggraad van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -1,9%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met -0,2%-punt negatief bij aan het totale beleggingsresultaat. De te betalen floating rente van de renteswaps leidde tot de negatieve bijdrage vanwege de hogere korte termijn rente. Dit effect was groter dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,7%-punt. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in % *	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,1
Vastrentende waarden	0,0	1,1
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	0,0	1,2

** Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement.*

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 0,9%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid (MVB-beleid) van Stap is beschreven in het hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 26 bedrijven, waarin de pensioenkring via de multi-manager beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 14 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 6 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 5 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 8 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
6	1	1

De resultaten van de engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 23 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 3 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
2	5	15	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt in multi-manager beleggingsfondsen die beheerd worden door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	52	445	4390	122	19	1601	712	106
Afwijkend van management onderneming	3	25	298	24	12	72	112	45
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beurgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij vier Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen

5.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (voor Stap 30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	1.122	986	0,06	0,06
Kosten vermogensbeheer	3.963	3.176	0,23	0,19
Transactiekosten	970	1.901	0,06	0,12
Totaal **	6.055	6.063	0,35	0,37

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	477	484	0,03	0,03
Administratiekostenvergoeding meerwerk	54	17	0,00	0,00
Exploitatiekosten	722	572	0,04	0,04
Overige kosten	89	85	0,01	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-220	-172	-0,01	-0,01
Totaal **	1.122	986	0,06	0,06

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 enerzijds toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. Anderzijds is deze afgenomen door het wegvallen van actuariële advisering. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening. Deze is voornamelijk gestegen door actuariële advisering voor Wtp.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance. Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten

vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2024 toegenomen. Deze kosten zijn onder meer toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en een toename van de kosten voor het toezicht door DNB.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen. De overige kosten zijn in 2024 toegenomen door een stijging van de bankkosten en kosten voor communicatie-uitingen. Daarentegen waren de kosten voor voorbereidende werkzaamheden voor Wtp door externe adviseurs in 2024 lager dan in 2023.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	1.122	986
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	253	224
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 13% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer. Deze kosten zijn met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en een toename van de kosten voor het toezicht door DNB.

Voor de kosten per deelnemer/pensioengerechtigden is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 3.963 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	1.507	1.390
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	2.456	1.787
Totale kosten van vermogensbeheer *	3.963	3.176
<i>* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.</i>		

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst.
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (1.507) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (1.570). Een deel van deze directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (58) en deze zijn hierna in het bestuursverslag in de paragraaf Transactiekosten verantwoord. Daarnaast wordt een deel van de overige kosten (5) bij de vermogensbeheerder en in het bestuursverslag verantwoord onder indirecte kosten. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager;
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	1.125	838	0,06	0,05
Vastrentende waarden	2.233	1.717	0,13	0,11
Overig	386	449	0,02	0,03
Totaal **	3.744	3.004	0,21	0,18
Allocatie vanuit pensioenbeheer	220	172	0,01	0,01
Totaal **	3.963	3.176	0,23	0,19

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,04%-punt hoger dan in 2023 (0,19%). De stijging van de kosten vermogensbeheer is voornamelijk het gevolg van de gestegen prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden, en de gestegen beheer- en bewaarvergoeding binnen het MM Global Emerging Markets Fund, dat onderdeel is van de aandelenportefeuille.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;
- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen.

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	320	346	0,02	0,02
Vastrentende waarden	607	1.529	0,03	0,09
Derivaten	44	26	0,00	0,00
Totaal **	970	1.901	0,06	0,12

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen
** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is een bedrag van 30 (2023: 506) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten in 2024 zijn 0,06%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,12%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat de portefeuille met vastrentende waarden begin 2023 is gewijzigd, waardoor de transactiekosten in dat jaar fors hoger waren dan in 2024.

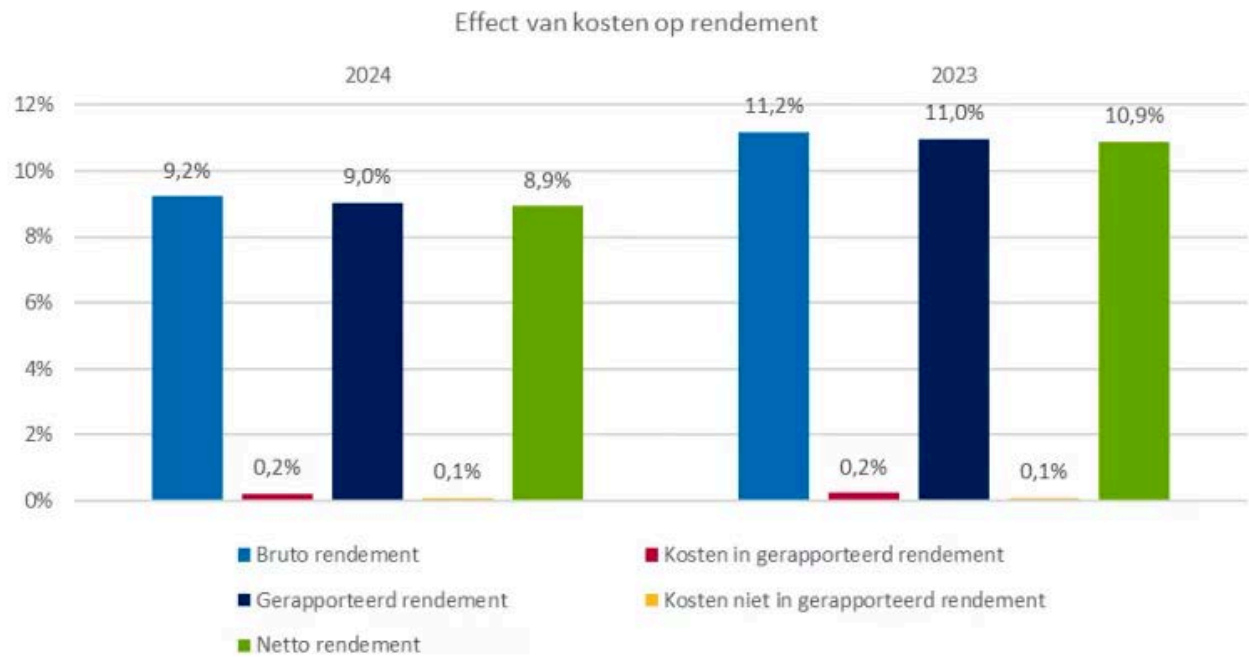
Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,23% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,03%-punt (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,15%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 3.105 ten opzichte van 436 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 0,3% op jaarbasis. Een tracking error van 0,3% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,3% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,67% is. En er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,6% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

5.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 9,0% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 129,2% naar 133,3%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 128,1% naar 134,1% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 118,9%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 133,3%. De dekkingsgraad op basis van de marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	134,1	128,1
Feitelijke dekkingsgraad	133,3	129,2
Dekkingsgraad op basis van marktrente	133,3	129,2
Reële dekkingsgraad	103,2	97,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0	104,0
Vereiste dekkingsgraad	118,9	118,7
Rekenrente vaststelling TV	2,21	2,38

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (128,1%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoorde bij het vereist vermogen per 31 december 2023 (118,7%). Daardoor had Pensioenkring Douwe Egberts eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (134,1%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (118,9%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (134,1%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Douwe Egberts daarom niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen (afgeleid). De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarop de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring Douwe Egberts per 30 september 2024 gelijk aan 133,4%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Douwe Egberts is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde prijsindex per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Een eventuele deflatie in enig jaar zal bij het vaststellen van de cumulatieve toeslagachterstand wel in aanmerking genomen worden. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn 100% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 2,51% (2023: 0,00%) verleend aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Douwe Egberts.

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Pensioenkring Douwe Egberts worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en is afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring.
- Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - Bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven;
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato).

- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag per 31 december.
- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist vermogen.
- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag

Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal in onderstaande volgorde worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand (verjaringstermijn 10 jaar).

5.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorziening werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktrenten en beleggingsrendementen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de financiële opstelling, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	105.860	137.991
Resultaat op wijziging RTS	-15.131	-46.723
Resultaat op premie	0	0
Resultaat op waardeoverdrachten	44	99
Resultaat op kosten	-269	-164
Resultaat op uitkeringen	-68	-45
Resultaat op kanssystemen	2.645	-147
Resultaat op toeslagverlening	-32.384	-92
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-127	1.509
Resultaat op andere oorzaken	57	43
Totaal saldo van baten en lasten	60.627	92.471

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 105.860. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -15.131.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte, pensionering en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt 2.645.

Toeslagverlening

In het boekjaar is (gedeeltelijke) toeslag verleend van 2,51% aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van de pensioenkring. Het resultaat op toeslagverlening bedraagt -32.384.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt -127. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (3.205), de actualisatie van de ervaringssterfte (-3.476) en de kostenvoorziening (144).

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 118,9%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele beleggingen zou deze uitkomen op 120,9%.

5.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring en het financieel crisisplan. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Douwe Egberts
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	Niet van toepassing, Pensioenkring Douwe Egberts is namelijk een gesloten pensioenkring.
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV) met een bandbreedte van 15% tot 22%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Douwe Egberts
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring Douwe Egberts is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf. De maatstaf wordt jaarlijks vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV met een bandbreedte van 15% tot 22%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 96%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 95%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweersscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 35%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring Douwe Egberts is dit vertaald naar: een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

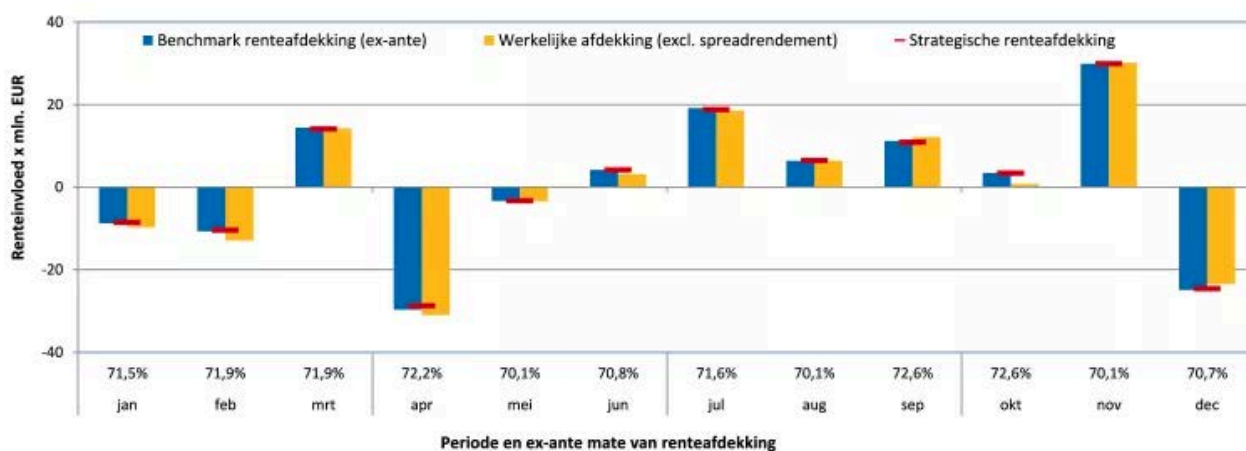
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Marktrisiko

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisiko voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisiko per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisiko wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisiko blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen								
20%		130,6	135,5	140,4	145,3	150,3	155,3	160,3
10%		125,7	130,2	134,8	139,3	143,9	148,5	153,1
0%		120,9	125,0	129,1	133,3	137,5	141,6	145,8
-10%		116,0	119,8	123,5	127,3	131,0	134,8	138,6
-20%		111,2	114,5	117,9	121,3	124,6	128,0	131,3

5.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Douwe Egberts

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts is per 1 april 2018 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring Douwe Egberts van start is gegaan. Daarmee is 2024 het zesde volledige verslagjaar voor Pensioenkring Douwe Egberts.

Samenstelling van het belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit de vertegenwoordiging van de geledingen van de gewezen deelnemers enerzijds en de pensioengerechtigden anderzijds. Het belanghebbendenorgaan heeft vier leden, twee namens de pensioengerechtigden en twee namens de gewezen deelnemers.

Op 7 maart 2024 is onze voorzitter Elvin van den Hoek onverwacht overleden. Elvin was sinds de start van Pensioenkring Douwe Egberts bij Stap betrokken als lid van het belanghebbendenorgaan en was sinds 1 juli 2022 actief als voorzitter van het belanghebbendenorgaan. Voordat de pensioenen van het Douwe Egberts Pensioenfonds zijn overgedragen aan Pensioenkring Douwe Egberts bij Stap, was Elvin directeur van het bestuursbureau bij het Douwe Egberts Pensioenfonds. Naast zijn voorzittersrol van het belanghebbendenorgaan was hij actief in de pensioensector vanuit zijn eigen onderneming Pensioen3Hoek.

Met hem heeft het belanghebbendenorgaan een zeer betrokken en deskundige voorzitter verloren.

In de daaropvolgende periode heeft onze secretaris Wim Bakkers tijdelijk de rol van voorzitter op zich genomen, totdat op 1 juli 2024 Menno Vink is toegetreden tot het belanghebbendenorgaan en de voorzittersrol heeft overgenomen. Per diezelfde datum heeft het belanghebbendenorgaan afscheid genomen van Wim Bakkers in verband met het aflopen van zijn tweede termijn. Het belanghebbendenorgaan en het bestuur van Stap hebben hun waardering uitgesproken over de inbreng van Wim gedurende de ruim zes jaar in het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts bij Stap. In het bijzonder werd gerefereerd aan zijn inzet en professionele uitoefening van zijn rol als secretaris in die jaren.

De Vereniging Gepensioneerden Douwe Egberts heeft Stef van Leeuwe voorgedragen als nieuw lid. Sinds 1 juli 2024 is de samenstelling van het belanghebbendenorgaan als volgt:

- Menno Vink (voorzitter) – namens de gewezen deelnemers
- Louis Haring (secretaris) – namens de pensioengerechtigden
- Willem Krul – namens de gewezen deelnemers
- Stef van Leeuwe – namens de pensioengerechtigden

Met het oog op continuïteit in de vertegenwoordiging van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers heeft het belanghebbendenorgaan aspirant-leden die een opleiding volgen op pensioengebied en als toehoorder betrokken zijn bij de vergaderingen van het belanghebbendenorgaan. Stef van Leeuwe was gedurende de eerste helft van 2024 aspirant-lid namens de pensioengerechtigden. Jeroen Boersma was in 2024 enige maanden aspirant-lid namens de gewezen deelnemers, maar heeft door verandering van werkgever deze rol weer moeten beëindigen. Eind 2024 is Jan Schets aspirant-lid namens de pensioengerechtigden geworden.

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijk kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan ontvangt stukken voor vergaderingen, informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een digitale omgeving. Elk (aspirant) lid van het belanghebbendenorgaan is hiervoor geautoriseerd.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee keer vergaderd met het bestuur. De eerste vergadering vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het jaarverslag 2023. De tweede vergadering vond plaats in november. In deze vergadering zijn met name de onderwerpen beleggingsplan 2025, pensioenreglement 2025, toeslagverlening en het communicatie- en jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld. In beide vergaderingen met het bestuur is opnieuw ook veel aandacht geweest voor de Wet toekomst pensioenen, de kostenbeheersing en verdere groei van Stap.

In mei 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Aan de hand van de jaarverslagen en de zelfevaluatie-rapporten van beide organen is een open gesprek gevoerd over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wtp. Hierbij is o.a. stilgestaan bij de wijze van verantwoording door de raad van toezicht, de risicobeheersing en het beleid t.a.v. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen door Stap, de Wtp en de mogelijke zorg ten aanzien van mankracht gedurende het gehele proces, zowel op het niveau van Stap als bij haar uitbestedingspartners.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehouden, waarbij altijd een delegatie van het bestuursbureau aanwezig was. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan, indien gewenst, onderling overleg.

In de eigen vergaderingen zijn de vergaderingen met het bestuur voorbereid. Verder zijn onder meer de volgende onderwerpen behandeld:

- Evaluatie van het beleggingsbeleid en de rente-afdekking
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- De haalbaarheidstoets
- De Wtp
- De rapportages van Pensioenkring Douwe Egberts

Verslag over 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan de volgende voorstellen van het bestuur ten aanzien van Pensioenkring Douwe Egberts:

- De opzet van de zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Verhoging van het niveau van de renteafdekking naar 100%
- Het beleggingsplan 2025
- Het jaarplan 2025
- Reglement belanghebbendenorgaan
- Voorstel kosten pensioenbeheer Mogelijkheid tot videobellen

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 positief advies gegeven over de volgende voorstellen van het bestuur ten aanzien van Pensioenkring Douwe Egberts:

- Het jaarverslag en de financiële opstelling over 2023
- De Actuariële- en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) 2024
- Het pensioenreglement 2025
- Het communicatiejaarplan 2025

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn de maand- en kwartaalrapportages en de risicorapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze zijn naar tevredenheid door het bestuursbureau van Stap beantwoord.

Beoordeling en bevindingen

De beoordeling en bevindingen hebben betrekking op het verslagjaar 2024. Het Belanghebbendenorgaan heeft over deze periode het volgende oordeel en bevindingen.

Financieel

De financiële markten lieten in 2024 een enigszins vergelijkbaar beeld zien als dat van 2023, met als verschil een stijgende beleidsdekkingsgraad in 2024. De rente daalde in 2024 van 2,38% naar 2,21%, het beleggingsrendement was 8,76% positief. Per saldo steeg de dekkingsgraad van 129,2% naar 133,3%. De beleidsdekkingsgraad steeg van 128,1% naar 134,1%.

De jaarlijkse uitvoeringskosten zijn, in lijn met de indexatie, gestegen tot € 4,6 miljoen, terwijl de kosten voor fiduciair beheer en vermogensbeheer € 3,3 miljoen bedragen. Deze kosten zijn relatief gedaald in verhouding tot de toename van het beheerd vermogen.

Toeslagverlening

Maatstaf voor de toeslagverlening is de ontwikkeling van de afgeleide Consumenten Prijs Index (CPI). Per september 2024 is deze uitgekomen op 2,54%. Conform het toeslagbeleid en rekening houdende met het feit dat de TBI-grens voor een volledige toeslag net niet was bereikt, is een toeslag van 2,51% verleend. Het belanghebbendenorgaan heeft kennisgenomen van het toeslagbesluit.

Omdat de dekkingsgraad per 30 september 2024 lager was dan de TBI-grens was het niet toegestaan om een inhaaltoeslag te verlenen.

Operationeel

Vanwege de extra werkzaamheden m.b.t. de Wtp en de gerealiseerde en voorziene groei heeft Stap een scheiding aangebracht tussen projectmanagement en de going-concern activiteiten en het aantal medewerkers van het bestuursbureau uitgebreid. Het belanghebbendenorgaan vindt dit een goede zaak, maar waakzaamheid met betrekking tot de kostenontwikkeling is op zijn plaats.

Mevrouw Schaap is benoemd tot voorzitter van Stap na het vervullen van deze rol op ad interim basis en de heer Dorrestijn is toegetreden als lid van de raad van toezicht ter opvolging van de heer Vermeirssen.

Het bestuursbureau heeft in 2024 een projectmanager voor Wtp ingehuurd, alsmede de capaciteit uitgebreid bij de vermogensbeheeractiviteiten voor uitwerking impact Wtp.

In 2024 voldeed de snelheid van de beantwoording van deelnemersvragen door TKP Pensioen niet altijd aan de gestelde norm. Hetzelfde geldt voor de telefonische bereikbaarheid voor deelnemers van TKP Pensioen. Gelet op de vele extra werkzaamheden rondom de Wtp beveelt het belanghebbendenorgaan aan om de capaciteit bij TKP Pensioen kritisch te monitoren.

Stap is in 2016 opgericht door TKP Pensioen en Aegon Asset Management met als doel ten minste kostendekkend te opereren. In 2023 waren de kosten grotendeels gedekt, en het resterende tekort is aangevuld door de oprichtende organisaties. Voor de toekomstbestendigheid van Stap is het essentieel om actief pensioenfondsen te benaderen voor een overstap naar Stap. Dit is noodzakelijk om kostendekkend te blijven en te voorkomen dat de kosten in de toekomst worden doorberekend aan de bestaande kringen. Stap heeft geen winstoogmerk. Deze plannen zijn met het belanghebbendenorgaan gedeeld, en wij hebben er vertrouwen in dat de plannen succesvol worden gerealiseerd.

Voor zover bekend zijn er geen andere noemenswaardige operationele issues geweest. Het vertrouwen van het belanghebbendenorgaan in Stap en de externe dienstverleners blijft onverminderd hoog.

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg +8,76%. Het belegd vermogen is toegenomen van € 1.714 miljoen naar € 1.794 miljoen.

In november is het beleggingsbeleid geëvalueerd. Het belanghebbendenorgaan heeft hierbij aangegeven vast te willen houden aan de toeslagambitie en het streven naar inhaaltoeslagen. Geconcludeerd werd dat de neutrale risicohouding passend is bij deze ambitie, gelet op de actuele macro-economische omstandigheden. Het strategisch beleid hoeft niet te worden aangepast en de vaste afdekking van het renterisico zal worden verhoogd naar 100% om de dekkingsgraad van de pensioenkring te beschermen tot het invaarmoment.

In het kader van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen heeft Stap onze beleggingsportefeuille afgezet tegenover het “de-carbonisatie pad” dat nodig is om de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs te halen. Dankzij de overgang naar een SRI-variant van de aandelenportefeuille en een meer actief beheer van de bedrijfsobligaties loopt de pensioenkring voor op dat pad.

Wet toekomst pensioenen (Wtp)

Tijdens de vergaderingen van het belanghebbendenorgaan en tijdens vergaderingen met het bestuur van Stap is uitvoerig over de Wtp-aanpak gesproken en het proces dat daarbij hoort. Ook de kritische opmerkingen vanuit de Vereniging van Gepensioneerden Douwe Egberts zijn hierbij aan de orde

gekomen.

In november hebben sociale partners hun transitieplan voor onze kring aan het bestuur van Stap toegezonden en in december is het transitieplan voor iedereen inzichtelijk gemaakt en gepubliceerd op de website van Stap.

De volgende stap zal zijn dat het bestuur het plan gaat beoordelen op uitvoerbaarheid en evenwichtigheid en op basis daarvan de opdracht tot uitvoering van het plan zal aanvaarden of afwijzen. Het bestuur zal weliswaar de analyse voorleggen aan het belanghebbendenorgaan, maar het belanghebbendenorgaan heeft pas aan het eind van het gehele proces het goedkeuringsrecht op het geheel en niet op de seperate onderdelen.

Vooralsnog is de geplande ingangsdatum voor invaren in het nieuwe pensioenstelsel voor onze kring voorgesteld op 1 januari 2027.

In januari en september hebben leden van het belanghebbendenorgaan deelgenomen aan door Stap georganiseerde themamiddagen. Op beide themamiddagen is ruim aandacht gegeven aan de Wtp en de 'lessons learned' met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Holland Casino. Daarnaast waren o.a. digitale vaardigheden, interne audit-functie en compliance, onderwerpen die eveneens aan de orde zijn gekomen.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan heeft in maart 2024 een zelfevaluatie uitgevoerd aan de hand van een vragenlijst vanuit Stap. In mei zijn de uitkomsten in onderling overleg besproken en vastgesteld. Samengevat luiden de conclusies:

- Het belanghebbendenorgaan is uitgebalanceerd qua samenstelling en functioneert goed
- De relatie met het bestuur is transparant, direct en goed. Het belanghebbendenorgaan wordt door het bestuur goed meegenomen in de afwegingen m.b.t. onderwerpen waar het advies- en goedkeuringsrechten heeft
- Het contact met de raad van Toezicht is open en goed

Verslaglegging en verantwoording

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat de verslaglegging en het afleggen van verantwoording goed en professioneel geregeld zijn. De maandelijkse verslaglegging en de kwartaalrapportages stellen het belanghebbendenorgaan voldoende in staat het bestuur en de uitvoerders te beoordelen. Ook op het niveau van de pensioenkring wordt periodiek uitvoerig gerapporteerd over risicomanagement. Om piekbelasting te voorkomen blijft het wenselijk, voor zover mogelijk, om vergaderstukken ruim op tijd en indien mogelijk direct, wanneer beschikbaar, aan te leveren.

Communicatie

Het belanghebbendenorgaan is tevreden over de communicatie van Stap met de deelnemers van onze pensioenkring. Wij volgen met belangstelling de verdere ontwikkelingen rond de keuzebegeleiding, zodat op korte termijn aan de nieuwe normen hieromtrent wordt voldaan. Voor de komende jaren zien wij bijzondere uitdagingen omtrent de Wtp, waarbij het belangrijk is om de juiste balans te vinden bij de communicatie met de deelnemers over reguliere pensioencommunicatie en de Wtp. Hiervoor zal tijdig een Wtp-communicatieplan opgesteld moeten worden, zodat de deelnemers tijdig meegenomen kunnen worden in het proces.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel. Het belanghebbendenorgaan concludeert dat het bestuur en bestuursbureau van Stap professioneel, constructief en transparant opereren. Vooralsnog lijkt het aantal kringen dat Stap bedient goed behapbaar.

Het vertrouwen van het belanghebbendenorgaan in Stap blijft door de transparante en open houding van het bestuur onverminderd hoog. Wij vertrouwen op voortzetting van onze goede samenwerking in de toekomst.

Utrecht, 12 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Douwe Egberts

Menno Vink (voorzitter)

Louis Haring (secretaris)

Willem Krul

Stef van Leeuwe

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Douwe Egberts voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

6. Verslag Pensioenkring Ballast Nedam

6.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal deelnemers					
Actieven en arbeidsongeschikten	16	21	24	26	29
Gewezen deelnemers	3.209	3.336	3.798	3.939	4.069
Pensioengerechtigden	2.662	2.633	2.633	2.589	2.547
Totaal	5.887	5.990	6.455	6.554	6.645
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	122,2%	122,0%	124,5%	116,9%	103,9%
Feitelijke dekkingsgraad	121,3%	118,8%	121,1%	121,3%	109,4%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	117,7%	117,9%	118,1%	116,0%	115,2%
Financiële positie (in € 1.000)					
Pensioenvermogen	1.002.461	969.694	910.904	1.206.494	1.193.196
Technische voorzieningen risico pensioenkring	824.947	814.544	750.376	992.081	1.087.436
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.748	1.888	1.934	2.724	3.003
Eigen vermogen	175.766	153.262	158.589	211.687	102.757
Minimaal vereist eigen vermogen	33.081	32.691	30.124	39.792	43.622
Vereist eigen vermogen	146.584	145.973	135.817	158.989	166.231
Premies en uitkeringen (in € 1.000)					
Kostendekkende premie *	0	0	0	0	0
Gedempte premie*	0	0	0	0	0
Feitelijke premie*	0	0	0	0	0
Pensioenuitkeringen	38.098	36.668	33.124	32.914	32.615
Toeslagen					
Actieven en arbeidsongeschikten**	1,94%	6,92%	7,34%	0,87%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	1,94%	6,92%	7,34%	0,87%	0,00%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)***	38,92%	36,78%	46,62%	36,78%	34,33%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	42,95%	40,75%	50,88%	40,76%	38,23%
Beleggingsrendement					
Per jaar	7,8%	11,0%	-21,9%	4,4%	9,6%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten	0,12%	0,11%	0,09%	0,07%	0,08%
Vermogensbeheerkosten	0,28%	0,25%	0,22%	0,18%	0,17%
Transactiekosten	0,04%	0,09%	0,04%	0,02%	0,06%
Gemiddelde duration (in jaren)					
Actieven en arbeidsongeschikten	19,4	18,3	17,8	20,1	20,0
Gewezen deelnemers	21,1	21,1	21,9	24,0	24,6
Pensioengerechtigden	8,7	8,7	8,7	10,1	10,5
Totaal gemiddelde duration	14,0	14,1	14,5	16,9	17,7
Gemiddelde rekenrente	2,19%	2,37%	2,67%	0,53%	0,14%

* Pensioenkring Ballast Nedam is een gesloten pensioenkring zonder actieve pensioenopbouw en premie inkomsten.

** De toeslag voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in 2023 is multiplicatief bepaald en bestaat uit een toeslag van 6,70% en 0,21%.

*** De niet toegekende toeslagen hebben betrekking op de cumulatieve stand vanaf 1 juli 2006.

6.2 Algemene informatie

Pensioenkring Ballast Nedom is vanaf 1 januari 2019 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting Pensioenfonds Ballast Nedom overgedragen aan Stap Pensioenkring Ballast Nedom door middel van een collectieve waardeoverdracht.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Otbert de Jong (1962), voorzitter namens de gewezen deelnemers	01-01-2019	01-01-2022	01-01-2026	01-01-2030
Norma van den Berg (1959), vice voorzitter namens de pensioengerechtigden	01-01-2019	01-01-2023	01-01-2027	01-01-2031
Frank Poorthuis (1962), lid namens de gewezen deelnemers	01-01-2019	01-07-2021	01-07-2025	01-07-2029
Teun de Jong (1954), lid namens de gewezen deelnemers	01-01-2019	01-01-2022	01-01-2026	01-01-2030
Robbert van Dinther (1971), lid namens de gewezen deelnemers	18-07-2024	01-01-2027	01-01-2031	01-01-2035
Arjen de Geus (1951), lid namens de pensioengerechtigden	01-01-2019	01-01-2022	01-01-2026	01-01-2030

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Ballast Nedom heeft in 2024 twee keer een overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 heeft een overleg plaatsgevonden met als belangrijkste onderwerp het jaarverslag 2023. In november 2024 heeft een tweede overleg plaatsgevonden waarin diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 zijn behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan in november 2024 een overleg gehad met de raad van toezicht en zeven eigen vergaderingen gehouden. Bij de eigen vergaderingen was een delegatie van het bestuursbureau aanwezig.

6.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

Op de pensioenaanspraken en pensioenrechten zijn de pensioenreglementen zoals deze laatstelijk golden bij de voormalige Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam van toepassing.

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst. Het betreft een zogenoemde gesloten pensioenkring. Er vindt geen actieve pensioenopbouw plaats met uitzondering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
Pensioenleeftijd	De pensioenregeling kent verschillende pensioenaanspraken met verschillende pensioenleeftijden.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief *	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	21	2.594	39	3.336	5.990
Bij	0	152	0	2	154
Af	5	117	6	129	257
Per 31 december 2024	16	2.629	33	3.209	5.887

** De actieve deelnemers betreffen deelnemers die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn en een premievrij pensioen opbouwen.*

Financieringsbeleid

Binnen de Pensioenkring Ballast Nedam is geen sprake van opbouw van pensioen en daarmee geen sprake van premiebetaling. In Pensioenkring Ballast Nedam zijn de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van de voormalige Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam overgenomen. Daarnaast wordt de premievrije pensioenopbouw wegens (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid voortgezet bij Pensioenkring Ballast Nedam.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring Ballast Nedam bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de pensioenkring.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring Ballast Nedam, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring Ballast Nedam.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 8 klachten afgehandeld, waaronder vier klachten over de informatieverstrekking.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	4	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	2	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	1	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	1	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	8	0

6.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen.

	2024			2023		
		Actuele mix	Strategische mix		Actuele mix	Strategische mix
	in € miljoen	in %	in %	in € miljoen	in %	in %
Aandelen	376,0	37,6	33,0	319,5	33,0	33,0
Wereldwijd	294,1	29,4	25,6	247,9	25,6	25,6
Opkomende markten	81,9	8,2	7,5	71,5	7,4	7,5
Vastgoed	44,7	4,5	5,0	39,6	4,1	5,0
Vastrentende waarden *	569,2	58,0	62,0	582,9	62,9	62,0
Bedrijfsobligaties Europa	70,3	7,0	7,0	66,8	6,9	7,0
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	67,4	6,7	6,8	64,2	6,6	6,8
Hypotheek Nederland	160,2	16,0	15,0	149,5	15,4	15,0
Green Bonds	25,3	2,5	2,5	24,5	2,5	2,5
Staatsleningen opkomende markten	55,9	5,6	5,0	47,5	4,9	5,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-	-	25,8	99,4	10,3	10,0
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	190,3	19,0		130,9	13,5	15,8
Liquiditeiten	44,4	4,4		79,6	8,2	
Overlay	-33,0	-3,3		-52,8	-5,5	
Interest Rate Swap	-30,3	-3,0		-53,7	-5,5	
FX Forward	-2,7	-0,3		0,9	0,1	
Totaal **/***	1.001,4	100,0	100,0	968,6	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken ten opzichte van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief **	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	17,8	17,3	0,4	6,1
Aandelen wereldwijd (MM World Equity Index SRI Fund)	18,6	18,1	0,5	5,0
Aandelen opkomende markten (Northern Trust Emerging Markets ESG Fund)	14,9	14,7	0,2	1,1
Vastgoed	16,2	16,2	0,0	0,7
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Vesteda Residential Fund)	16,2	16,2	0,0	0,7
Vastrentende waarden	4,5	2,3	2,1	2,6
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,4
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,3
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,1
Green Bonds (MM Global Green Bond Fund)	3,2	3,0	0,2	0,1
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,8	13,6	3,6	0,9
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,3	-1,3	0,0	0,0
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-1,3	-1,3	0,0	-0,2
Liquiditeiten				0,2
Totaal exclusief overlay	9,2	7,8	1,3	9,5
Totaal overlay				-1,7
Interest Rate Swap				-0,3
FX Forward				-1,4
Totaal inclusief overlay	7,8			7,8

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 6,1%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 5,0%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastgoed

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastgoed is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 2,6%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Dutch Mortgage Fund leverde met 1,1%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekking van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -1,7%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met -0,3%-punt negatief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 55% gefluctueerd. De financierings-leg van de renteswaps was relatief duur vanwege de hogere kortetermijn rente. Dit effect was groter dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de valuta-afdekking tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,4%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Cijfers in %	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,1
Vastgoed	0,0	0,0
Vastrentende waarden	0,1	1,1
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	0,1	1,2

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 0,9%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Voor de beleggingen in het Northern Trust Emerging Markets Fund voert de fondsbeheerder stem- en engagement activiteiten uit en bepaalt de fondsbeheerder de uitsluitingslijst. Het MVB-instrumentarium binnen het Northern Trust Emerging Markets Fund wordt hieronder separaat toegelicht.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 25 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 14 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 6 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 5 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 7 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
6	1	0

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 23 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 2 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
2	5	15	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Het engagementbeleid van Northern Trust Asset Management is gericht op governance, risicobeheer, audit, bedrijfscultuur, energie, sociale & ethische waarden en duurzame waarde creatie. Engagement activiteiten worden uitgevoerd door een intern ESG team en via de stewardship service provider Hermes EOS. Per eind 2024 vinden er met 55 ondernemingen engagement activiteiten plaats over in totaal 156 environmental, social en governance vraagstukken en doelstellingen.

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt het grootste deel van het belegd vermogen in de multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in de hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Het Global Sustainable Investing Team van Northern Trust is verantwoordelijk voor het bepalen van de uitsluitingen van ondernemingen die deel uitmaken van de MSCI Emerging Markets. Op basis van de uitsluitingen construeert MSCI de MSCI Emerging Markets Custom ESG Index.

Per eind 2024 werden 117 ondernemingen uitgesloten van het MSCI Emerging Markets universum met een gewicht van 5,5%.

Ondernemingen binnen het beleggingsfonds worden uitgesloten op basis van onderstaande criteria:

- Tabak, Adult Entertainment, gokken
- Governance restricties
- Wapens
- Thermische kolen, Artic Oil & Gas, teerzand
- Commerciële gevangenissen
- Het niet voldoen aan de UN's Global Compact Ten Principles

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaalstructuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensenrechten	Bedrijfsspecifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	49	301	3.596	32	19	1.070	627	100
Afwijkend van management onderneming	3	9	170	7	12	49	85	45
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij vier Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen

Northern Trust stemt namens de beleggers in het beleggingsfonds. De Northern Trust Policy heeft specifiek betrekking op SRI-richtlijnen die mensenrechten, dierenrechten, aandacht voor vrouwen in raden van bestuur, diversiteit en gelijke werkgelegenheid, milieu en duurzaamheid en liefdadigheidsbijstand overwegen. De Northern Trust's Proxy Committee is verantwoordelijk voor de inhoud, interpretatie en toepassing van de proxy voting guidelines.

6.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	1.168	1.032	0,12	0,11
Kosten vermogensbeheer	2.736	2.308	0,28	0,25
Transactiekosten	376	847	0,04	0,09
Totaal **	4.280	4.186	0,44	0,45

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	618	603	0,06	0,07
Administratiekostenvergoeding meerwerk	54	20	0,01	0,00
Exploitatiekosten	623	499	0,06	0,05
Overige kosten	63	60	0,01	0,01
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-190	-150	-0,02	-0,02
Totaal **	1.168	1.032	0,12	0,11

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit kosten voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (623). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2024 toegenomen. Deze kosten zijn onder meer door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen en ook kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	1.168	1.032
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde in € *	436	389
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 16% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer. Deze kosten zijn met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Voor de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 2.736 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	1.308	1.281
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	1.428	1.027
Totale kosten van vermogensbeheer	2.736	2.308

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder;
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (1.308) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (1.338). Het verschil (30) betreft een deel van de overige kosten vermogensbeheer en wordt hier verantwoord onder indirecte kosten. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

	2024	2023	2024	2023
Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	388	371	0,04	0,04
Vastgoed	186	57	0,02	0,01
Vastrentende waarden	1.497	1.212	0,15	0,13
Overig	475	518	0,05	0,06
Totaal	2.546	2.158	0,26	0,23
Allocatie vanuit pensioenbeheer	190	150	0,02	0,02
Totaal **	2.736	2.308	0,28	0,25

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,03%-punt hoger dan in 2023 (0,25%). De stijging van de kosten vermogensbeheer is voornamelijk het gevolg van de de gestegen prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden. Daarnaast zijn de kosten in de categorie vastgoed gestegen ten opzichte van vorig jaar, omdat de kosten voor de vastgoedportefeuille van 2023 gebaseerd zijn op de periode vanaf september 2023.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;
- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen;

- niet-beursgenoteerd vastgoed: de transactiekosten zijn gebaseerd op werkelijke kosten, vanuit opgave van de manager. Voorbeelden van deze transactiekosten zijn acquisitie-, aan- en verkoopkosten en notariskosten.

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

	2024	2023	2024	2023
Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	45	60	0,00	0,01
Vastrentende waarden	296	782	0,03	0,08
Overig	35	5	0,00	0,00
Totaal **	376	847	0,04	0,09

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is geen bedrag (2023: 265) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

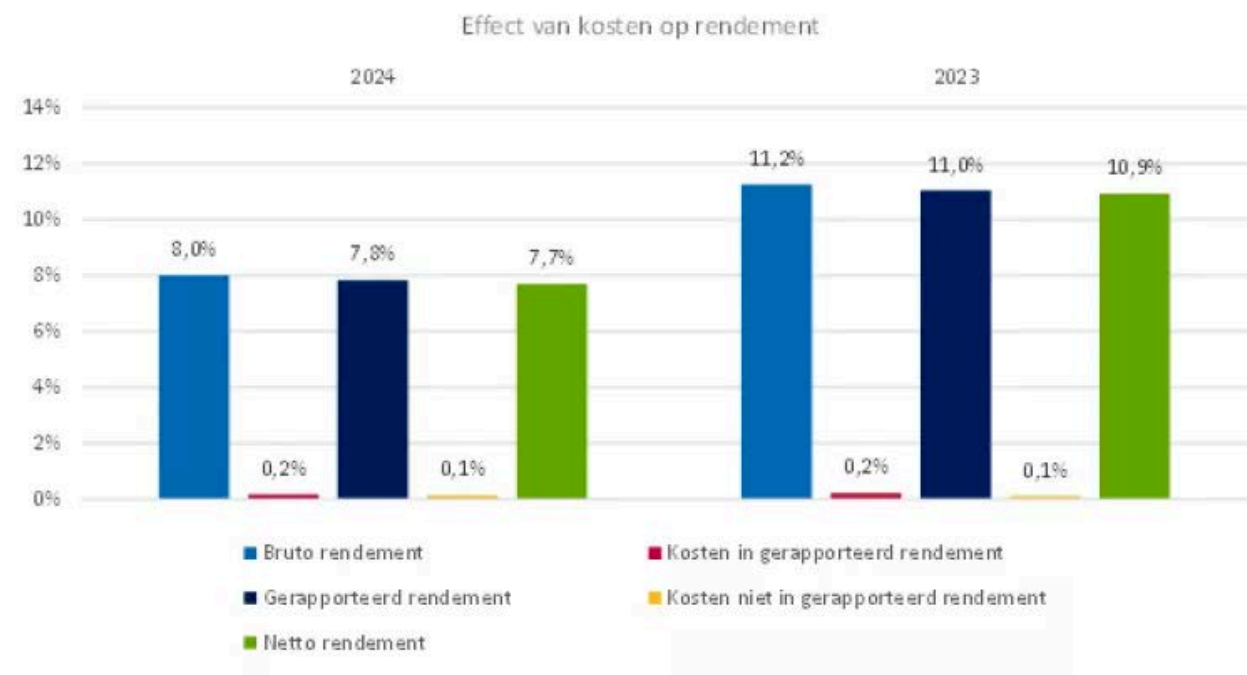
De transactiekosten in 2024 zijn 0,05%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,09%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast is de portefeuille met vastrentende waarden begin 2023 gewijzigd, waardoor de transactiekosten in dat jaar hoger waren dan in 2024.

Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,28% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,03%-punt (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,23%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 2.460 ten opzichte van 253 aan kosten.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft de volgende grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

6.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De toeslagverlening die eind 2024 aan de actieve en niet-actieve deelnemers is toegekend, zorgden tevens voor een daling van de feitelijke dekkingsgraad. Het positieve beleggingsrendement van 7,8% temperde deze ontwikkeling. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 118,8% naar 121,3%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 toegenomen van 122,0% naar 122,2% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 117,7%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 121,3%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	122,2	122,0
Feitelijke dekkingsgraad	121,3	118,8
Dekkingsgraad op basis van marktrente	121,3	118,8
Reële dekkingsgraad	93,8	92,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0	104,0
Vereiste dekkingsgraad	117,7	117,9
Rekenrente vaststelling TV	2,19	2,37

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (122,0%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (117,9%). Daardoor had Pensioenkring Ballast Nedam eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (122,2%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (117,7%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten hierbij is onvoorwaardelijk, maar mag worden gespreid over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (122,2%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Ballast Nedam dus niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat er een vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% aanwezig dient te zijn om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarbij de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring Ballast Nedam per 30 september 2024 gelijk aan 133,8%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Ballast Nedam is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en –rechten van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde prijsindex per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Een eventuele deflatie in enig jaar zal bij het vaststellen van de cumulatieve toeslagachterstand wel in aanmerking genomen worden. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn 100% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Per 31 december 2024 is een toeslag van 1,94% verleend aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Ballast Nedam. (2023: per 1 juli 6,70% en per 31 december 0,21% aan de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden). De gemiste toeslag bedraagt 1,56% per 31 december 2024.

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Pensioenkring Ballast Nedam worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en is afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring.
- Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.

- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - Bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven;
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato).
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag per 31 december.
- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist vermogen.
- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag

De kosten van de inhaaltoeslagen mogen in enig jaar niet meer bedragen dan 20% van het vermogen wat aanwezig is boven de TBI-grens. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal worden toegepast in de volgende volgorde:

- De korting op nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten van 3% doorgevoerd op 31 december 2010 door Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam herstellen;
- Het herstellen van de openstaande inhaaltoeslagverlening of kortingen. Voor de (gedeeltelijke) inhaaltoeslagverlening wordt het meest recente jaar van een gemiste toeslag of korting het eerst ingehaald.
- De korting op nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten van 7% doorgevoerd op 1 april 2013 door Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam herstellen.

6.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktresnten en beleggingsrendementen en verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de jaarrekening, die boekhoudkundig zijn bepaald.

Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	45.566	74.063
Resultaat op wijziging RTS	-10.097	-27.824
Resultaat op waardeoverdrachten	103	188
Resultaat op kosten	-212	-114
Resultaat op uitkeringen	30	-25
Resultaat op kanssystemen	563	-1.794
Resultaat op toeslagverlening	-15.302	-49.787
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	1.819	-63
Resultaat op andere oorzaken	34	29
Totaal saldo van baten en lasten	22.504	-5.327

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 45.566. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -10.097.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt 563.

Toeslagverlening

In het boekjaar is per 31 december een toeslag verleend aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Ballast Nedam van 1,94%. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -15.302.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt 1.819 Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang van de Prognosetafel AG2024 (1.729), de actualisatie van de ervaringssterfte (-147), de overgang naar nieuwe partnerfrequenties (682), de overgang naar de nieuwe WZP-opslag (514) en de actualisatie van de kostenvoorziening (-959).

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 117,7%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille zou deze uitkomen op 119,3%.

6.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring en het financieel crisisplan. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Ballast Nedam
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	Niet van toepassing, Pensioenkring Ballast Nedam is namelijk een gesloten pensioenkring.
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: De risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV) met een bandbreedte van 14% tot 20%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Ballast Nedam
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring Ballast Nedam is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf. De maatstaf wordt vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (niet afgeleid) per 30 september.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze kan tussen de 14% en 20% liggen. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangs-haalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau voor het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 84%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau voor het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 80%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 41%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring Ballast Nedam is dit vertaald naar: een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers zich bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

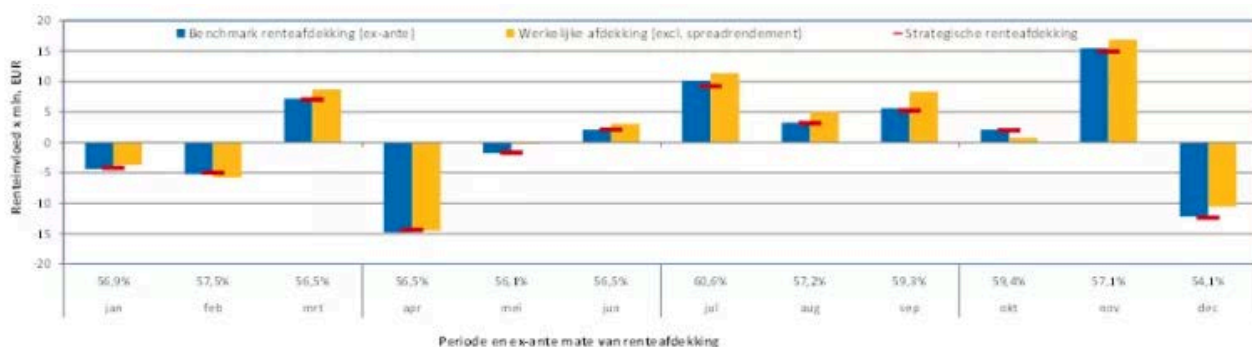
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de strategische afdekking van het renterisico onveranderd 55% geweest.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,5%	-1,0%	-0,5%	0,0%	0,5%	1,0%	1,5%
Aandelen								
20%		114,7	120,0	125,2	130,5	135,8	141,1	146,3
10%		111,0	116,0	121,0	126,0	130,9	135,9	140,8
0%		107,4	112,1	116,7	121,3	126,0	130,7	135,3
-10%		103,7	108,1	112,5	116,8	121,2	125,5	129,7
-20%		100,1	104,2	108,2	112,3	116,3	120,3	124,2

6.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Ballast Nedom

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Ballast Nedom

Pensioenkring Ballast Nedom is vanaf 1 januari 2019 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Stichting Pensioenfonds Ballast Nedom in liquidatie door middel van een collectieve waardeoverdracht overgedragen aan Stap Pensioenkring Ballast Nedom. De Stichting Pensioenfonds Ballast Nedom is vervolgens geliquideerd.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring Ballast Nedom

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit zes leden en deze leden vertegenwoordigen de geledingen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Op 18 juli 2024 is de heer Robbert van Dinther toegetreden als lid van het belanghebbendenorgaan. De heer Van Dinther is eerder toegehoord geweest bij de vergaderingen van het belanghebbendenorgaan.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Otbert de Jong (voorzitter) - namens de gewezen deelnemers
- Frank Poorthuis - namens de gewezen deelnemers
- Teun de Jong - namens de gewezen deelnemers
- Norma van den Berg - namens de pensioengerechtigden
- Arjen de Geus - namens de pensioengerechtigden
- Robbert van Dinther – namens de gewezen deelnemers

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfonds, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan Ballast Nedom.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het jaarverslag 2023 en de financiële opstelling van Pensioenkring Ballast Nedom. De tweede vergadering vond plaats in november. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het pensioenreglement 2025 en reglementsfactoren, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

In november 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Er is gesproken over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wtp.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023

- ALM
- Verkiezingen
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023
- Wet toekomst pensioenen
- Grondslagen en ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Pensioenkring Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Ballast Nedam heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan zal medio juni de jaarlijkse zelfevaluatie over 2024 uitvoeren onder externe begeleiding. Hierbij zal onder meer in kaart gebracht worden op welke aandachtsgebieden de leden meer kennisverdieping wensen en zal de onderlinge samenwerking en de samenwerking met het bestuur en het bestuursbureau aan de orde komen.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Na de pilot een vervolg geven aan de inzet van videogesprekken in de keuzebegeleiding
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het omzetten van de ILB-allocatie naar nominale staatsobligaties

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- De ABTN 2024 van de pensioenkring
- Het deel-jaarverslag 2023 met de financiële opstelling 2023 van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft over deze periode de volgende bevindingen.

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over alle beleggingscategorieën positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 121,3% (118,8% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 122,2% (122,0% per eind 2023).

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 7,8%. De categorie aandelen droeg 6,1% bij aan het totaalrendement, en de vastrentende waardes 2,6%. Verder leverde de overlay nog een bijdrage van -1,7%.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+3,50%) en op basis van de financiële positief per 30 september 2024 kon er per 31 december 2024 aan alle deelnemers van de pensioenkring een gedeeltelijke toeslag verleend worden van 1,94%.

Verslaglegging en verantwoording

Ten aanzien van verslagleggingen en verantwoording is het belanghebbendenorgaan van mening dat er adequate maand- en kwartaalrapportages en risicomanagementrapportages worden verstrekt die ruim voldoende diepgang verschaffen om de taken en verantwoordelijkheden uit te voeren. Het belanghebbendenorgaan heeft voorts een professionele indruk van het bestuur en het bestuursbureau. Wij spreken ons vertrouwen uit dat dit in de toekomst in het belang van de deelnemers wordt gecontinueerd.

Vooruitblik

De komende periode zal wederom in het teken staan van de voorbereidingen op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De van Ballast Nedam ontvangen verklaring over de intentie om de pensioenen over te brengen in het nieuwe stelsel is daarvoor het vertrekpunt.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende integrale oordeel. Het belanghebbendenorgaan adviseert positief ten aanzien van het deel-jaarverslag over 2024 met de financiële opstelling van Pensioenkring Ballast Nedam. Het belanghebbendenorgaan kijkt terug op een jaar dat – naast alle reguliere aandachtsvelden – wederom gekleurd werd door de Wtp. De sociale partners hebben eerder het voornemen uitgesproken om de kring Ballast Nedam in te varen in de nieuwe regeling. Het uitgebreid verkennen van scenario's en mogelijkheden en het bespreken en doorgronden daarvan samen met het bestuursbureau van Stap speelde in het verslagjaar een belangrijke rol. Daarbij is veel aandacht voor hoe de diverse aspecten uitwerken voor alle deelnemers van onze gesloten pensioenkring. Het belanghebbendenorgaan spreekt haar vertrouwen uit naar het bestuur van Stap en ziet uit naar een continuering van de samenwerking.

Utrecht, 14 mei 2025
Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Ballast Nedam

Otbert de Jong (voorzitter)
Frank Poorthuis
Teun de Jong
Norma van den Berg
Arjen de Geus
Robbert van Dinther

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Ballast Nedam en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Ballast Nedam voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

7. Verslag Pensioenkring GE Nederland

7.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021
Aantal deelnemers				
Actieven en arbeidsongeschikten	529	516	505	500
Gewezen deelnemers	1.849	1.854	1.907	1.868
Pensioengerechtigden	223	200	166	158
Totaal	2.601	2.570	2.578	2.526
Dekkingsgraad				
Beleidsdekkingsgraad	140,3%	138,3%	125,6%	116,4%
Feitelijke dekkingsgraad	140,7%	135,9%	129,4%	122,4%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	125,1%	126,0%	125,2%	127,6%
Financiële positie (in € 1.000)				
Pensioenvermogen	656.320	576.368	458.757	635.768
Technische voorzieningen risico pensioenkring*	464.277	420.659	351.836	515.857
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.140	2.530	1.899	2.503
Technische voorzieningen risico deelnemers	0	798	813	991
Eigen vermogen	189.903	152.381	104.209	116.417
Minimaal vereist eigen vermogen	18.962	17.269	14.483	21.121
Vereist eigen vermogen	116.916	110.071	89.280	143.162
Premies en uitkeringen (in € 1.000)				
Kostendeekkende premie	26.286	28.828	14.796	9.684
Gedempte premie	19.755	33.872	12.560	7.766
Feitelijke premie **	30.654	35.172	12.807	7.838
Pensioenuitkeringen	5.307	4.587	3.710	1.045
Toeslagen				
Actieven en arbeidsongeschikten	6,94%	6,31%	3,39%	2,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ***	3,50%	0,21%	13,22%	2,70%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingsrendement ****				
Beleggingsrendement risico pensioenkring	8,3%	14,2%	-27,4%	0,0%
Beleggingsrendement risico deelnemer	8,6%	11,9%	-17,9%	13,3%
Kostenratio's *****				
Pensioenuitvoeringskosten	0,13%	0,13%	0,13%	0,04%
Vermogensbeheerkosten	0,22%	0,21%	0,18%	0,06%
Transactiekosten	0,03%	0,11%	0,01%	0,04%
Gemiddelde duration (in jaren)				
Actieven en arbeidsongeschikten	23,8	23,8	23,8	26,0
Gewezen deelnemers	23,7	23,8	24,8	26,7
Pensioengerechtigden	10,9	10,9	11,0	12,8
Totaal gemiddelde duration	21,2	21,5	22,4	24,7
Gemiddelde rekenrente	2,13%	2,30%	2,48%	0,60%

* Het definitieve besluit voor de toeslagverlening aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is na 31 december 2022 genomen. Hierdoor is de toeslagverlening van 6,61% niet verwerkt in de technische voorzieningen risico pensioenkring ultimo 2022, maar is deze verwerkt in de technische voorziening risico pensioenkring ultimo 2023.

*** Vanaf 2022 is de aanvullende bijdrage van de werkgever meegenomen in de opstelling van de feitelijke premie. Hiervoor zijn de vergelijkende cijfers van 2021 ook aangepast en is dit component meegenomen in de opstelling van de feitelijke premie.*

**** Per 1 januari 2023 is aan gewezen deelnemers een toeslag verleend van 13,22% op de tot en met 31 december 2022 opgebouwde aanspraken en rechten. Per 1 januari 2024 is aan gewezen deelnemers een toeslag van 0,21% toegekend op de tot en met 31 december 2023 opgebouwde aanspraken en rechten. Beide toeslagbesluiten zijn in 2023 door het bestuur genomen. In het jaarverslag 2023 zijn beide toeslagen daarom als één percentage van 13,43% bij 2023 gepresenteerd. Omdat de toeslagen een verschillende ingangsdatum hebben en betrekking hebben op verschillende aanspraken/rechten, zijn ze in dit jaarverslag afzonderlijk weergegeven.*

***** De beleggingsrendementen van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.*

****** De kostenratio's van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.*

7.2 Algemene informatie

Pensioenkring GE Nederland is vanaf 1 september 2021 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Stichting Pensioenfonds General Electric Nederland in liquidatie overgedragen aan Stap Pensioenkring GE Nederland door middel van een collectieve waardeoverdracht. De aangesloten werkgevers en Stap zijn per 1 september 2021 een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van vijf jaar. De uitvoeringsovereenkomsten met de aangesloten ondernemingen zijn per 1 januari 2023 aangepast omdat het General Electric concern is opgesplitst in drie separate vennootschapsrechtelijke groepen (GE Healthcare, GE Vernova en GE Aerospace). De aangesloten ondernemingen behoren tot een van deze drie groepen.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Nina Nijs (1953), voorzitter namens de deelnemers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Taugir Sardar (1978), vice voorzitter namens de werkgevers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Arjan van der Linde (1976), lid namens de werkgevers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Sjoerd Lousberg (1981), lid namens de werkgevers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Dirk van Unnik (1964), lid namens de deelnemers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Fred Bos (1945), lid namens de pensioengerechtigden	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland heeft in 2024 twee keer overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in december 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur, heeft het belanghebbendenorgaan ook vijf eigen vergaderingen gehad waarbij een delegatie van het bestuursbureau aanwezig was.

7.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een onvoorwaardelijke middelloonregeling voor actieve deelnemers en met voorwaardelijke toeslagen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd vanuit de pensioenpremie. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 68 jaar
Toetredingsleeftijd	Leeftijd 18 jaar
Pensioengevend salaris	12 maal het overeengekomen basissalaris en de overeengekomen ploegentoeslag, alsmede de door de werkgever schriftelijk aangewezen vaste (persoonlijke) toeslagen vermeerderd met de bijbehorende vakantietoeslag en de dertiende maand. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd € 137.800 (2024).
Franchise	€ 17.547 (2024), verhoging volgt het bruto minimumloon.
Pensioengrondslag	De pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris minus de franchise. De pensioengrondslag wordt vermenigvuldigd met de parttimefactor.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het opbouwpercentage is 1,875%.
Partnerpensioen	Het partnerpensioen bedraagt 70% van het bereikbare ouderdomspensioen.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen bedraagt per kind 14% van het bereikbare ouderdomspensioen. Het totale bedrag aan wezenpensioen bedraagt niet meer dan 70% van het bereikbare ouderdomspensioen.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Arbeidsongeschiktheids-pensioen	70% van het positieve verschil tussen het pensioengevend salaris en het maximum jaarloon waarover uitkeringen ingevolge de WIA worden genoten, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	516	185	15	1.854	2.570
Bij	56	26	3	45	130
Af	43	4	2	50	99
Per 31 december 2024	529	207	16	1.849	2.601

In de volgende tabel zijn per groep de aangesloten ondernemingen en het aantal (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden vermeld.

Groep	Aangesloten ondernemingen	Actieven	Pensioengerechtigden	Gewezen
Healthcare	• GE Healthcare B.V. (Medical systems) • GE International (Benelux) B.V. • GE Healthcare B.V. (MDx)	427	106	854
Vernova	• GE Power Netherlands B.V. • GE Albany G. Holding B.V. • GE International INC. – Netherlands branch • GE Global Services GmbH • GE Renewable Holding • GE Digital Netherlands B.V.	82	102	760
Aerospace	• GE Captial Finance • AerCap Aircraft Leasing Netherlands B.V. • GE Aviation Netherlands B.V.	20	15	235

Financieringsbeleid

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie is het (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie. Bij de berekening van de kostendekkende premie moet worden uitgegaan van dezelfde grondslagen als die waarmee de technische voorzieningen worden vastgesteld volgens artikel 2 van het Besluit ftk. In afwijking daarvan mag de kostendekkende premie worden gedempt op basis van een voortschrijdend gemiddelde van de rente met een maximumperiode van 10 jaar of met het verwachte portefeuillerendement. Voor Pensioenkring GE Nederland wordt de premie gedempt op basis van het verwachte portefeuillerendement.

Feitelijke premie

De feitelijke premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente en de solvabiliteitsopslag. Bij de feitelijke premie wordt een vaste rekenrente van 1,7% gehanteerd. Tevens wordt de solvabiliteitsopslag gehanteerd zoals deze geldt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Naast de componenten genoemd in de gedempte premie bevat de feitelijke premie de volgende aanvullende componenten:

- Een aanvullende werkgeversbijdrage van 0,8% van de brutoloon som van alle actieve deelnemers in de

pensioenkring. De brutoloonsom bestaat uit de som van de bruto jaarsalarissen van de actieve deelnemers. Peildatum is 1 oktober van het jaar voorafgaand aan het jaar waarover de aanvullende werkgeversbijdrage wordt betaald. Over deze bijdrage is geen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en solvabiliteitsopslag verschuldigd.

- Herstelpremies (alleen indien op basis van de maatregelen in een herstelplan herstelpremies verschuldigd zijn).

Om het weerstandsvermogen op peil te houden dient er tevens een bijdrage te worden geleverd aan het weerstandsvermogen.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de pensioenkring de zogenoemde gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van onder andere de volgende uitgangspunten en wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslagsom.

Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdomspensioen en de toegekende toeslagen vermeerderd met de risicopremies voor nog niet opgebouwde aanspraken op partnerpensioenen en wezenpensioen en de premievrijstelling en het arbeidsongeschiktheidspensioen.
Premie extra pensioenaanspraken	Dit betreft inkoop van een extra pensioenaanspraak op grond van het addendum bij het Pensioenreglement 67 jaar.
Toeslagen	De indexatie van de aanspraken van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers maakt deel uit van de pensioenovereenkomst, en is derhalve onvoorwaardelijk. De actuariële koopsom voor de onvoorwaardelijke toeslag voor actieve deelnemers is onderdeel van de premie. De indexatie van de aanspraken van gewezen deelnemers en van de pensioenrechten van pensioengerechtigden (waaronder arbeidsongeschiktheidspensioenen) is voorwaardelijk. De actuariële koopsom voor de voorwaardelijke onderdelen van het toeslagbeleid is onderdeel van de premie en wordt verminderd met de vrijval uit de exit voorziening.
Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies (meetkundig) zijn de hoogtes gelijk gesteld aan de maximale rendementenparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 juli 2023. De curve is verlaagd met inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals dit door De Nederlandsche Bank op 6 oktober 2023 is gepubliceerd. De resulterende rentecurve geldt voor de periode van 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel).

Solvabiliteit	De solvabiliteitsopslag is gelijk aan nul, tenzij de verlaging van de rekenrente door rekening te houden met de inflatie leidt tot een lagere opslag op de premie dan een solvabiliteitsopslag ter hoogte van het vereist eigen vermogen. In dat geval dient de hoogte van de solvabiliteitsopslag gelijk te zijn aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid. De rendementscurve wordt dan niet verlaagd met de inflatie op basis van het ingroeipad.
Sterftekansen	Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap. Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons TM Model (Aon).

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente en de solvabiliteitsopslag. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar. Tevens wordt de solvabiliteitsopslag gehanteerd zoals deze geldt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen voor Pensioenkring GE Nederland bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring GE Nederland.

Voor het weerstandvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring GE Nederland, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring GE Nederland.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn drie klachten afgehandeld, waaronder twee klachten over informatieverstrekking.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	2	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	1	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	0	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	3	0

7.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen.

	2024			2023		
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	362,4	54,3	50,0	305,1	50,3	50,0
Opkomende markten	42,2	6,3	6,5	36,8	6,1	6,5
Ontwikkelde markten	320,2	47,9	43,5	268,3	44,2	43,5
Vastrentende waarden *	270,9	45,7	50,0	267,4	49,7	50,0
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	39,1	5,9	6,3	36,1	5,9	6,3
Bedrijfsobligaties Europa	38,7	5,8	6,3	36,8	6,1	6,3
Hypotheek Nederland	56,7	8,5	10,0	52,9	8,7	10,0
Green Bonds	14,7	2,2	2,5	14,3	2,4	2,5
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	121,6	18,2	25,0	127,3	21,0	25,0
Liquiditeiten	28,2	4,2		23,4	3,9	
Overlay	6,5	1,0		11,1	1,8	
Interest Rate Swap	12,7	1,9		8,3	1,4	
FX Forward	-6,2	-0,9		2,8	0,5	
Totaal ** / ***	667,9	100,0	100,0	607,1	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	18,8	18,2	0,5	9,6
Aandelen ontwikkelde markten (MM Developed World Equity Index Fund)	15,5	16,1	-0,5	0,6
Aandelen ontwikkelde markten (MM World Equity Index SRI Fund)	18,5	18,1	0,4	8,1
Aandelen opkomende markten (Northern Trust Emerging Markets ESG Fund)	14,9	14,7	0,2	0,9
Vastrentende waarden	-0,4	-1,7	1,4	-0,3
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,3
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,3
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	0,6
Green Bonds (MM Global Green Bond Fund)	3,2	3,0	0,2	0,1
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-6,9	-6,9	0,0	-1,6
Liquiditeiten				0,1
Totaal exclusief overlay	9,6	8,8	0,8	9,5
Totaal overlay				1,1
Interest Rate Swap				0,3
FX Forward				-1,4
Totaal inclusief overlay	8,3			8,3

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 9,6%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 8,1%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 0,3%-punt negatief bij aan het totaal rendement. De portefeuille met discretionaire nominale staatobligaties leverde met 1,6%-punt de grootste negatieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekkingsgraad van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -1,1%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met 0,3%-punt positief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 70% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd evenredig zijn afgedekt. De te betalen floating rente van de renteswaps was vanwege de hogere kortetermijn rente hoger dan de te ontvangen vaste rente. Dit effect van het negatieve rentedifferentieel was kleiner dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,4%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in % *	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	-0,1	0,3
Vastrentende waarden	0,0	0,6
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	-0,1	0,8

** Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement.*

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 0,5%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Voor de beleggingen in het Northern Trust Emerging Markets Fund voert de fondsbeheerder stem- en engagement activiteiten uit en bepaalt de fondsbeheerder de uitsluitingslijst. Het MVB-instrumentarium binnen het Northern Trust Emerging Markets Fund wordt hieronder separaat toegelicht.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 20 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 12 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 4 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 5 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 3 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
3	0	0

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 18 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 2 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
0	4	13	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Het engagementbeleid van Northern Trust Asset Management is gericht op governance, risicobeheer, audit, bedrijfscultuur, energie, sociale & ethische waarden en duurzame waarde creatie. Engagement activiteiten worden uitgevoerd door een intern ESG team en via de stewardship service provider Hermes EOS. Per eind 2024 vinden er met 55 ondernemingen engagement activiteiten plaats over in totaal 156 environmental, social en governance vraagstukken en doelstellingen.

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt het grootste deel van het belegd vermogen in de multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in de hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Het Global Sustainable Investing Team van Northern Trust is verantwoordelijk voor het bepalen van de uitsluitingen van ondernemingen die deel uitmaken van de MSCI Emerging Markets. Op basis van de uitsluitingen construeert MSCI de MSCI Emerging Markets Custom ESG Index.

Per eind 2024 werden 117 ondernemingen uitgesloten van het MSCI Emerging Markets universum met een gewicht van 5,5%.

Ondernemingen binnen het beleggingsfonds worden uitgesloten op basis van onderstaande criteria:

- Tabak, Adult Entertainment, gokken
- Governance restricties
- Wapens
- Thermische kolen, Artic Oil & Gas, teerzand
- Commerciële gevangenissen
- Het niet voldoen aan de UN's Global Compact Ten Principles

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	117	990	11.084	104	89	3.335	1.907	335
Afwijkend van management onderneming	8	48	775	11	70	158	259	157
Afwijkend van advies stemadviesbureau	-	-	-	-	-	-	-	-

Nederlandse beurgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij negentien Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen
- Er is tegen een eenmalige discretionaire toegekende beloning gestemd, omdat verondersteld wordt dat dit niet in het belang is van langetermijn (aandeelhouders)waardecreatie

Northern Trust stemt namens de beleggingen in het beleggingsfonds. De Northern Trust Policy heeft specifiek betrekking op SRI-richtlijnen die mensenrechten, dierenrechten, aandacht voor vrouwen in raden van bestuur, diversiteit en gelijke werkgelegenheid, milieu en duurzaamheid en liefdadigheidsbijstand overwegen. De Northern Trust's Proxy Committee is verantwoordelijk voor de inhoud, interpretatie en toepassing van de proxy voting guidelines.

7.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	842	719	0,13	0,13
Kosten vermogensbeheer	1.370	1.116	0,22	0,21
Transactiekosten	214	614	0,03	0,11
Totaal **	2.426	2.449	0,38	0,45

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	428	454	0,07	0,08
Administratiekostenvergoeding meerwerk	48	12	0,01	0,00
Exploitatiekosten	435	341	0,07	0,06
Overige kosten	81	18	0,01	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-150	-106	-0,02	-0,02
Totaal **	842	719	0,13	0,13

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 enerzijds toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. Anderzijds is deze afgenomen door het wegvallen van actuariële advisering. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening. Deze is voornamelijk gestegen door actuariële advisering voor Wtp.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance. Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2023 toegenomen. Deze kosten zijn in 2024 met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken, (juridische) advieskosten en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen. De overige kosten zijn in 2024 toegenomen doordat er meer onderzoeken zijn uitgevoerd, hogere advieskosten en de kosten voor voorbereidende werkzaamheden voor Wtp door externe adviseurs hoger waren dan in 2023.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	842	719
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	1.120	1.004
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 12% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer. Deze kosten zijn met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Voor de kosten per deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 1.370 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	859	741
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	511	376
Totale kosten van vermogensbeheer *	1.370	1.116
<i>* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.</i>		

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (859) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (888). Een deel van de directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (21) en deze zijn in het bestuursverslag in de paragraaf "Transactiekosten" verantwoord. Daarnaast wordt een deel van de overige kosten (8) bij de vermogensbeheerder en in het bestuursverslag onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

	2024	2023	2024	2023
Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	386	274	0,06	0,05
Vastrentende waarden	440	366	0,07	0,07
Overig	394	371	0,06	0,07
Totaal	1.220	1.011	0,19	0,19
Allocatie vanuit pensioenbeheer	150	106	0,02	0,02
Totaal **	1.370	1.117	0,22	0,21

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,01%-punt hoger dan in 2023 (0,21%). De lichte stijging van de kosten vermogensbeheer is voornamelijk het gevolg van de stijging van de overige kosten binnen het MM World Equity Index SRI Fund, dat onderdeel is van de aandelenportefeuille.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;

- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen.

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	77	65	0,01	0,01
Vastrentende waarden	113	500	0,02	0,09
Derivaten	25	48	0,00	0,01
Totaal **	214	614	0,03	0,11

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is een bedrag van 30 (2023: 196) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

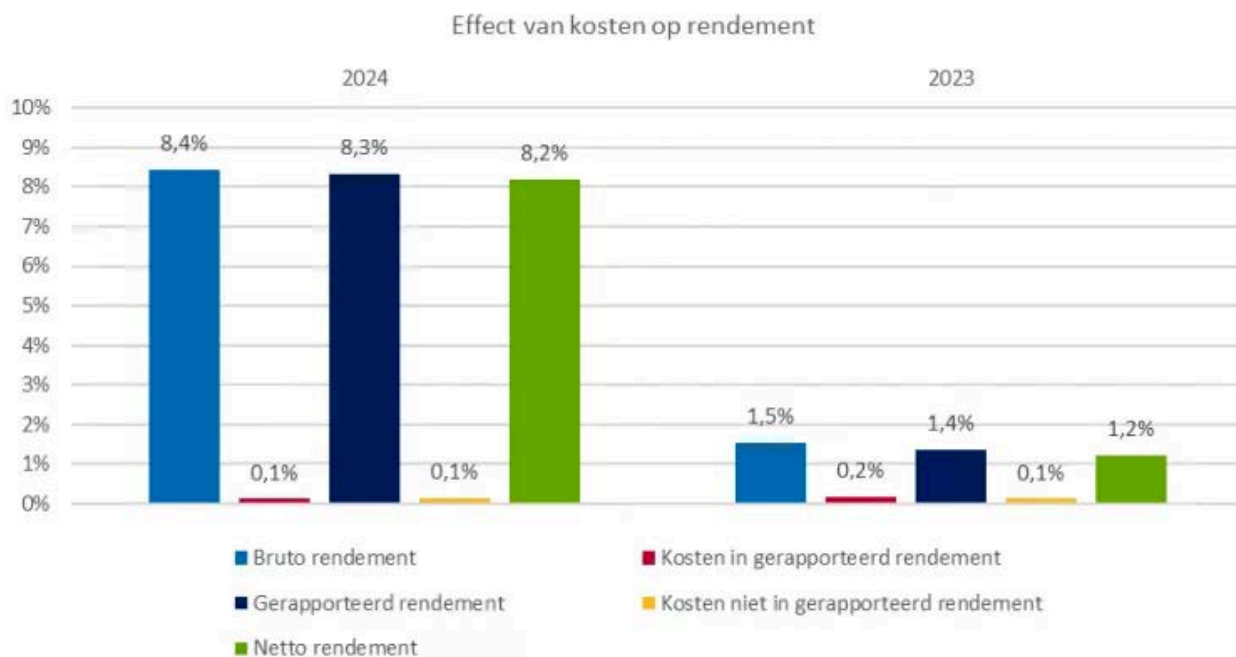
De transactiekosten in 2024 zijn 0,08%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,11%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast is de portefeuille met vastrentende waarden begin 2023 gewijzigd, waardoor de transactiekosten in dat jaar hoger waren dan in 2024.

Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,22% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat niets (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,03%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 192 ten opzichte van 0 aan kosten.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

7.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 8,3% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 135,9% naar 140,7%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 138,3% naar 140,3% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 125,1%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 140,7%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	140,3	138,3
Feitelijke dekkingsgraad	140,7	135,9
Dekkingsgraad op basis van marktrente	140,7	135,9*
Reële dekkingsgraad	102,5	99,5
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1	104,1
Vereiste dekkingsgraad	125,1	126,0
Rekenrente vaststelling TV	2,13	2,30

** In het jaarverslag over 2023 werd een onjuiste dekkingsgraad op marktrente weergegeven. Deze is in het jaarverslag 2024 gecorrigeerd.*

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (138,3%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen per 31 december 2023 (126,0%). Daardoor had Pensioenkring GE Nederland eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (140,3%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (125,1%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (140,3%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,1%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring GE Nederland daarom niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

De Nederlandsche Bank heeft aan Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor Pensioenkring GE Nederland ontheffing verleend van het bij of krachtens artikel 137, lid 2 van de Pensioenwet bepaalde onder de volgende voorwaarden:

1. Het verlenen van de voorwaardelijke toeslagen is alleen mogelijk als de dekkingsgraad ligt boven het niveau behorend bij het minimaal vereist vermogen;
2. De ontheffing vervalt met ingang van het moment dat de voorwaardelijke toeslagverlening niet langer wordt gefinancierd door een opslag op de premie;
3. De ontheffing vervalt met ingang van het moment dat de verplichting van de aangesloten ondernemingen om herstellpremies te betalen, wordt aangepast, tenzij Stap ten genoegen van DNB kan onderbouwen dat de aanpassing geen gevolgen heeft voor de herstellpremies die Stap voor de Pensioenkring GE Nederland ontvangt of zal ontvangen.

De verleende ontheffing heeft tot doel dat Stap jaarlijks de door de ondernemingen betaalde premie voor toeslagverlening voor de inactieve deelnemers behorend bij Pensioenkring GE Nederland kan aanwenden voor toeslagverlening aan de inactieve deelnemers, voor zover de feitelijke dekkingsgraad boven het niveau behorend bij het minimaal vereist vermogen ligt. DNB kan de verleende ontheffing wijzigen of intrekken, bijvoorbeeld indien gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven of omstandigheden/feiten bekend worden, waar DNB op het tijdstip van het verlenen van de ontheffing, niet van op de hoogte was.

Toeslagbeleid

De indexatie van de aanspraken van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers maakt deel uit van de pensioenovereenkomst, en is derhalve onvoorwaardelijk. De toeslag voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers wordt gefinancierd uit de premie.

De indexatie van de opgebouwde pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en van de ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden (waaronder arbeidsongeschiktheidspensioenen) is voorwaardelijk. De toeslag wordt gefinancierd uit de premie. De Nederlandsche Bank heeft voor Pensioenkring GE Nederland aan Stap ontheffing verleend voor de toepassing van de methodiek van toekomstbestendig indexeren (TBI), zoals vastgelegd in artikel 137 lid 2 van de Pensioenwet. Dat betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden voorwaardelijk (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd bij een feitelijke dekkingsgraad die hoger is dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen.

De opgebouwde pensioenen zijn per 1 januari 2025 voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers met 6,94% (2023: 6,31%) verhoogd. De opgebouwde pensioenen zijn per 1 januari 2025 voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met 3,50% (2023: 0,21%) verhoogd.

Per 1 januari 2023 is aan gewezen deelnemers een toeslag verleend van 13,22% op de tot en met 31 december 2022 opgebouwde aanspraken en rechten. Per 1 januari 2024 is aan gewezen deelnemers een toeslag van 0,21% toegekend op de tot en met 31 december 2023 opgebouwde aanspraken en rechten. Beide toeslagbesluiten zijn in 2023 door het bestuur genomen. In het jaarverslag 2023 zijn beide toeslagen daarom als één percentage van 13,43% bij 2023 gepresenteerd. Omdat de toeslagen een verschillende ingangsdatum hebben en betrekking hebben op verschillende aanspraken/rechten, zijn ze in dit jaarverslag afzonderlijk weergegeven.

Richtlijnen voor toeslagen

Zowel de onvoorwaardelijke toeslag voor de deelnemers als de voorwaardelijke toeslag voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt uit de premie gefinancierd.

Eenmalige bijdrage bij uittreding (sub)onderneming

Indien en nadat een onderneming al dan niet als gevolg van een overdracht de status van aangesloten onderneming verliest, is deze onderneming aan de pensioenkring een eenmalige bijdrage verschuldigd ter dekking van de lasten voor de toekomstige toeslagverlening aan de gewezen deelnemers die op het moment waarop de onderneming niet langer kan worden aangemerkt als aangesloten onderneming, in dienst zijn van deze onderneming.

Inhaaltoeslag

De Nederlandsche Bank heeft voor Pensioenkring GE Nederland aan Stap ontheffing verleend voor de toepassing van de methodiek van toekomstbestendig indexeren (TBI). Dat betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken voor gewezen deelnemers en ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden voorwaardelijk (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd bij een feitelijke dekkingsgraad die hoger is dan behorend bij het minimaal vereist vermogen. Indien er een toeslag wordt gemist doordat de feitelijke dekkingsgraad lager is dan behorend bij het minimaal vereist vermogen kan deze toeslag worden ingehaald op het moment dat de feitelijke dekkingsgraad hoger is dan behorend bij het minimaal vereist vermogen. Voorwaarde hierbij is wel dat ook na de toekenning, de feitelijke dekkingsgraad hoger is dan (of gelijk aan) de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen.

Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand (verjaringstermijn 10 jaar).

7.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktresnten en beleggingsrendementen en de verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de financiële opstelling, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	36.508	62.252
Resultaat op wijziging RTS	-10.083	-11.561
Resultaat op premie	7.924	10.075
Resultaat op waardeoverdrachten	221	-111
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	474	-122
Resultaat op kanssystemen	-280	1.744
Resultaat op toeslagverlening	1.802	-14.684
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	883	509
Resultaat op andere oorzaken	73	70
Totaal saldo van baten en lasten	37.522	48.172

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 36.508. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -10.083.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte, pensionering en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -280.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2025 is aan de actieve deelnemers een toeslag van 6,94% en aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toeslag van 3,50% verleend. Beide worden gefinancierd uit premie. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt 1.802.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt 883. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (475), de actualisatie van de ervaringssterfte (-157) en de kostenvoorziening (565).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag en de opslag voor directe en toekomstige uitvoeringskosten.

In de volgende tabel is een overzicht van de kostendekkende premie opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte premie bestaat uit dezelfde componenten als de kostendekkende premie. Bij de gedempte premie wordt uitgegaan van een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies (meetkundig) zijn de hoogtes gelijk gesteld aan de maximale rendementsparementen zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 juli 2023. De curve is verlaagd met inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals dit door De Nederlandsche Bank op 6 oktober 2023 is gepubliceerd. De resulterende rentecurve geldt voor de periode van 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel)

Premie voor risico pensioenkring		Premie RTS	Premie gedempt	Premie feitelijk
(bedragen x € 1.000)				
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	10.412	5.628	11.710
	risicopremie overlijden	318	318	318
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		292	158	328
De risicopremie voor WIA-excedent en premievrijstelling bij invaliditeit		182	182	182
Solvabiliteitsopslag		5.116	2.946	5.705
Toetswaarde premie *		16.320	9.232	18.243
Overige premie				
Directe uitvoeringskosten		995	995	2.218
Actuarieel benodigd voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling		8.971	9.528	9.907
Extra bijdrage werkgever		0	0	286
Totaal *		26.286	19.755	30.654

* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 125,3%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille zou deze uitkomen op 126,4%.

7.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring en het financieel crisisplan. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring GE Nederland
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring GE Nederland voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van vereist eigen vermogen (VEV). Deze is gelijk aan 25,5% met een bandbreedte tussen 20,5% en 30,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Bijstortingsverplichting Op basis van de bijstortingsverplichting van de aangesloten onderneming is korting van aanspraken in principe nooit aan de orde. Uitsluitend indien de aangesloten ondernemingen onevenredig worden geschaad kan het Fonds het instrument van korten toepassen.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring GE Nederland
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring GE Nederland is dit vertaald naar: een onvoorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers en een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Hierbij is de maatstaf voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers gelijk aan de procentuele jaarstijging van de CAO-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen per 30 september. De maatstaf voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gelijk aan de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen per 30 september (niet afgeleid).	Risicobereidheid op korte termijn Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze is gelijk aan 25,5% met een bandbreedte tussen 20,5% en 30,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit het HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit het HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 15%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring GE Nederland is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

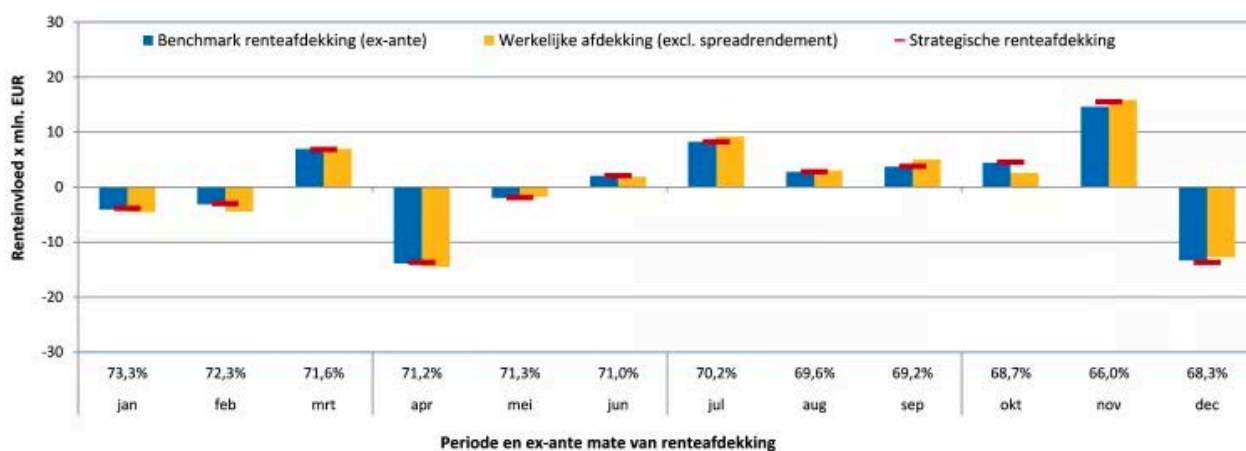
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de strategische afdekking van het renterisico onveranderd 70,0% geweest.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen								
20%		130,6	138,8	147,3	156,3	165,7	175,5	185,7
10%		125,0	132,5	140,3	148,5	157,0	166,0	175,2
0%		119,4	126,2	133,3	140,7	148,4	156,4	164,8
-10%		113,8	119,9	126,3	132,9	139,8	146,9	154,3
-20%		108,2	113,6	119,3	125,1	131,1	137,4	143,8

7.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland is per 1 september 2021 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring GE Nederland van start is gegaan.

Samenstelling Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit de vertegenwoordiging van de geledingen van de aangesloten werkgevers, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

- Nina Nijs (voorzitter) - namens de deelnemers
- Taugir Sardar - namens de werkgevers
- Sjoerd Lousberg - namens de werkgevers
- Dirk van Unnik - namens de deelnemers
- Fred Bos - namens de pensioengerechtigden
- Arjan van der Linde - namens de werkgevers

- Herman van der Breggen - aspirant lid BO

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het deeljaarverslag 2023 met de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland. De tweede vergadering vond plaats in december. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, de pensioenopbouw en premie voor 2025, het pensioenreglement 2025, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld. Ook werd er uitgebreid gesproken over de visie en aanpak van het bestuur richting de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) voor onze kring.

In december 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Er is gesproken over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp).

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- DC-regeling
- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023

- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023
- Wet toekomst pensioenen
- Haalbaarheidstoets
- Ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang tot SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland heeft deze themadagen bijgewoond.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het omzetten van de DC kapitalen in DB aanspraken
- De premie- en premieopbouw 2025
- Na de pilot een vervolg geven aan de inzet van videogesprekken in de keuzebegeleiding
- Het deel-jaarverslag 2023 met de financiële opstelling van de pensioenkring over 2023
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring De ABTN 2024 van de pensioenkring

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

Bevindingen

De bevindingen hebben betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft de volgende bevindingen:

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over de meeste beleggingscategorieën positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind

december 2023 bedroeg de actuele dekkingsgraad 140,7% (135,9% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 140,3% (138,3% per eind 2023).

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 8,3%. De categorie aandelen droeg 9,6% bij aan het totaalrendement en de categorie vastrentend -0,3%. Verder leverde de overlay nog een bijdrage van 1,1%.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+6,94% actieven, +3,50% inactieven) en op basis van de financiële positief per 30 september 2024 kon er per 31 december 2024 aan alle deelnemers van de pensioenkring een toeslag verleend worden van 6,94% (actieven – onvoorwaardelijke toeslag) en 3,50% (inactieven – voorwaardelijke toeslag). Verder geldt voor Pensioenkring GE Nederland dat de pensioengrondslag van arbeidsongeschikte deelnemers is verhoogd conform de toeslag voor de niet-actieve deelnemers.

Verslaglegging en verantwoording

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat de verslaglegging en het afleggen van verantwoording goed en professioneel geregeld zijn. De maandelijkse verslaglegging en de kwartaalrapportages stellen het belanghebbendenorgaan voldoende in staat het bestuur en de uitvoerders te beoordelen.

Vooruitblik

Het BO voorziet in het jaar 2025 frequenter overleg met het bestuursbureau om mee genomen te worden in de afwegingen richting het nieuwe stelsel. Dit zal zeker een positief effect hebben op het nemen van een gewogen besluit zodra het nog op te stellen transitieplan gereed is.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel.

Het belanghebbendenorgaan heeft de samenwerking met Stap, het bestuur en het bestuursbureau als constructief en plezierig ervaren. Er is altijd bereidheid voor meer overleg en aanvullende expertise om tot het beste besluit te kunnen komen. Binnen het belanghebbendenorgaan is de samenwerking goed en harmonieus verlopen.

Rotterdam, 27 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland

Nina Nijs

Taugir Sardar

Sjoerd Lousberg

Dirk van Unnik

Fred Bos

Arjan van der Linde

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

8. Verslag Pensioenkring TotalEnergies Nederland

8.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022
Aantal deelnemers			
Actieven en arbeidsongeschikten	855	807	776
Gewezen deelnemers	497	473	452
Pensioengerechtigden	545	517	509
Totaal	1.897	1.797	1.737
Dekkingsgraad			
Beleidsdekkingsgraad	120,8%	116,2%	119,3%
Feitelijke dekkingsgraad	120,8%	116,5%	113,1%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	119,4%	119,4%	119,5%
Financiële positie (in € 1.000)			
Pensioenvermogen	537.933	495.966	454.690
Technische voorzieningen risico pensioenkring	445.168	425.604	401.982
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	0	49	54
Eigen vermogen	92.765	70.313	52.654
Minimaal vereist eigen vermogen	18.945	17.596	16.603
Vereist eigen vermogen	86.167	82.708	78.513
Premies en uitkeringen (in € 1.000)			
Kostendekkende premie	15.719	13.993	19.319
Gedempte premie	12.543	13.159	11.792
Feitelijke premie	14.515	13.277	11.977
Pensioenuitkeringen	15.376	14.544	13.198
Toeslagen			
Actieven en arbeidsongeschikten	1,52%	0,21%	7,76%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	1,52%	0,21%	7,76%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	6,79%	6,79%	6,79%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	6,79%	6,79%	6,79%
Beleggingsrendement			
Per jaar	9,6%	9,7%	-25,7%
Kostenratio's			
Pensioenuitvoeringskosten	0,17%	0,16%	0,14%
Vermogensbeheerkosten	0,42%	0,51%	0,40%
Transactiekosten	0,05%	0,06%	0,12%
Gemiddelde duration (in jaren)			
Actieven en arbeidsongeschikten	23,1	22,5	22,8
Gewezen deelnemers	22,7	22,7	23,3
Pensioengerechtigden	9,4	9,4	9,4
Totaal gemiddelde duration	16,7	16,6	16,8
Gemiddelde rekenrente	2,15%	2,33%	2,61%

De kostenratio van vorig jaar is aangepast waarbij in de berekening het juiste gemiddeld belegd vermogen is opgenomen.

8.2 Algemene informatie

Pensioenkring TotalEnergies Nederland is vanaf 1 januari 2022 operationeel. Per deze datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland in liquidatie overgedragen aan Stap Pensioenkring TotalEnergies Nederland door middel van een collectieve waardeoverdracht. De aangesloten werkgevers en Stap zijn per 1 januari 2022 een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van vijf jaar.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Annelies de Wolf (1984), voorzitter namens de werkgevers	01-09-2024	01-01-2026	01-01-2030	01-01-2034
Jan Riedijk (1976), lid namens de werkgevers	01-01-2021	01-01-2026	01-01-2030	01-01-2034
Pim Ravia (1979), lid namens de deelnemers	22-11-2023	01-01-2026	01-01-2030	01-01-2034
Gijs van Dalen (1955), lid namens de pensioengerechtigden	14-07-2022	01-01-2026	01-01-2030	01-01-2034

Op 1 september 2024 is Annelies de Wolf benoemd als lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgevers. Annelies de Wolf is door de werkgevers voorgedragen als beoogd voorzitter om Jaap Schepen op te volgen. Jaap Schepen heeft zijn rol als voorzitter van het belanghebbendenorgaan tot 1 april 2025 vervuld en per deze datum heeft Annelies de Wolf de rol van voorzitter overgenomen.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft in 2024 twee keer een overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in december 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur, heeft het belanghebbendenorgaan ook vijf eigen vergaderingen gehad waarbij een delegatie van het bestuursbureau aanwezig was.

8.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 10 van de Pensioenwet. Meer specifiek betreft deze pensioenregeling een CDC-regeling. In een CDC-regeling staat de premie vast en vormt de premie het budget voor de opbouw van pensioen.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 67 jaar
Toeslagleeftijd	Leeftijd 18 jaar
Pensioengevend salaris	Voor elke deelnemer wordt per 1 januari van elk jaar een jaarsalaris bepaald. Het jaarsalaris is gelijk aan 14 maal het basismaandsalaris op 1 januari van enig jaar, vermeerderd met 12 maal de eventuele ploegentoeslag per 1 januari van datzelfde jaar, de toeslag 13e maand per 1 januari van datzelfde jaar en, met ingang van 1 januari 2020, de toeslag vakantietoeslag per 1 januari van datzelfde jaar, waarbij het jaarsalaris wordt gemaximeerd op € 137.800 (niveau 2024).
Franchise	De opbouwfranchise bedraagt € 17.545 (niveau 2024). De premiefranchise bedraagt € 18.798 (niveau 2024).
Pensioengrondslag	De pensioenpremiegrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de premiefranchise. De pensioenopbouwgrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de opbouwfranchise.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het beoogd opbouwpercentage is 1,738% (2024). Het feitelijk opbouwpercentage is 1,738% (2024).
Partnerpensioen	Het beoogde opbouwpercentage bedraagt voor het partnerpensioen 1,313% van de pensioenopbouwgrondslag.
Wezenpensioen	Indien een deelnemer komt te overlijden bedraagt het verzekerde wezenpensioen 20% van het partnerpensioen, indien en zolang één van beide ouders van het kind is overleden.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	807	512	5	473	1.797
Bij	113	44	0	50	207
Af	65	16	0	26	107
Per 31 december 2024	855	540	5	497	1.897

Financieringsbeleid

Sociale partners komen de premiehoogte en premieperiode overeen. Voor 2024 bedraagt de premie 30,9% van de pensioenpremiegrondslag.

Feitelijke premie

De feitelijke jaarpremie is voor 2024 vastgesteld op 30,9% van de pensioenpremiegrondslag. De premie wordt jaarlijks door het bestuur getoetst om vast te stellen of het beoogde opbouwpercentage kan worden verstrekt. Indien de feitelijke premie lager is dan de gedempte premie, dan wordt het opbouwpercentage zodanig verlaagd dat de feitelijke premie hoger is dan de gedempte premie.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de pensioenkring een gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van onder andere de volgende uitgangspunten en wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslagsom.

Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdoms- en nabestaandenpensioen vermeerderd met de risicopremies voor het partnerpensioen en wezenpensioen en premievrijstelling.
Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies (meetkundig) zijn de hoogtes gelijk gesteld aan de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK (geldend per 1 juli 2023). De curve is verlaagd i.v.m. inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals dat door DNB op 6 oktober 2023 is gepubliceerd. De resulterende rentecurve staat vast voor de periode van 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel).
Solvabiliteit	Indien de opslag voor solvabiliteit ter grootte van het vereist eigen vermogen op het inkooptarief op basis van het netto verwacht nominaal rendement hoger is dan het verschil tussen het inkooptarief op basis van het netto verwacht reëel rendement en het netto verwacht nominaal rendement, dan wordt in plaats van het netto verwacht reëel rendement het netto verwacht nominaal rendement gehanteerd met een opslag voor solvabiliteit.
Sterftekansen	Ontleend aan de meest recente prognosetafel zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap. Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ model (Aon).

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals deze door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te

dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring TotalEnergies Nederland, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afgeven van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn vier klachten afgehandeld, waaronder drie over de financiële situatie.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	0	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	1	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	3	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	4	0

8.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen.

	2024			2023		
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	197,1	36,7	32,0	157,6	31,9	32,0
Opkomende markten	165,6	30,9	26,1	27,7	5,6	6,0
Ontwikkelde markten	31,5	5,9	6,0	129,8	26,2	26,1
Private equity	25,3	4,7	4,0	25,8	5,2	4,0
Vastgoed	28,8	5,4	8,0	38,2	7,7	8,0
Niet-beursgenoteerd	28,8	5,4	8,0	38,2	7,7	8,0
Vastrentende waarden *	259,8	53,2	56,0	245,7	55,2	56,0
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	13,6	2,5	2,8	12,9	2,6	2,8
Hoogrentende bedrijfsobligaties	43,9	8,2	8,4	38,6	7,8	8,4
Hypotheek Nederland	77,8	14,5	14,0	72,6	14,7	14,0
Staatsleningen opkomende markten	46,2	8,6	8,4	39,2	7,9	8,4
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	78,3	14,6	22,4	82,4	16,6	22,4
Liquiditeiten	91,2	17,0		83,4	16,9	
Overlay	-65,4	-12,2		-56,0	-11,3	
Interest Rate Swap	-58,6	-10,9		-60,2	-12,2	
FX Forward	-6,8	-1,3		4,2	0,9	
Totaal ** / ***	536,7	100,0	100,0	494,6	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 is het strategisch gewicht van private equity naar 0% gebracht. Daarnaast is de afdekking van het renterisico-afdekking gewijzigd naar een vaste afdekking van 100% ten opzichte van de voorheen gehanteerde rentestaffel.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	25,1	24,5	0,5	8,1
Aandelen ontwikkelde markten (MM Developed World Equity Index Fund)	27,6	26,6	0,8	7,4
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	0,8
Private Equity	16,2	16,2	0,0	0,8
Private Equity (Asia Alternatives CP V)	6,9	6,9	0,0	0,1
Private Equity (Asia Alternatives Delaware V)	43,4	43,4	0,0	0,0
Private Equity (Blue Sky Group Private Equity Europe I)	18,8	18,8	0,0	0,1
Private Equity (Blue Sky Group Private Equity Europe Secondaries II)	13,4	13,4	0,0	0,1
Private Equity (Blue Sky Group Private Equity US II)	18,9	18,9	0,0	0,5
Private Equity (LODH Euro Choice IV SC LP)	3,4	3,4	0,0	0,0
Vastgoed	4,3	4,3	0,0	0,2
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Blue Sky Group Real Estate Asia IV Private)	-38,6	-38,6	0,0	-0,0
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Blue Sky Group RE Asia Pacific Core Private)	7,5	7,5	0,0	0,1
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Blue Sky Group Real Estate Europe Core Priv.)	-13,2	-13,2	0,0	-0,1
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Blue Sky Group Real Estate Europe II Private)	40,1	40,1	0,0	0,0
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Blue Sky Group Real Estate Netherlands Core)	3,2	3,2	0,0	0,0
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Blue Sky Group Real Estate USA Private Active)	6,9	6,9	0,0	0,1
Vastrentende waarden	6,9	4,6	2,2	3,3
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund – Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,1
Hoogrentende bedrijfsobligaties (MM Global High Yield Fund)	13,7	14,6	-0,8	1,1
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,0
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,8	13,6	3,6	1,4
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,3	-1,3	-0,0	-0,3

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Liquiditeiten				0,6
Totaal exclusief overlay	11,9	10,7	1,1	13,0
Totaal overlay				-3,4
Interest Rate Swap				-1,0
FX Forward				-2,4
Totaal inclusief overlay **	9,6			9,6

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1).

De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 8,1%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM Developed World Equity Index Fund had met 7,4%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten private equity

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in private equity is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastgoed

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastgoed is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 3,3%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Global Emerging Market Debt Fund leverde met 1,4%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekkingsgraad van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -3,4%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met -1,0%-punt negatief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 70% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd evenredig zijn afgedekt. De te betalen floating rente van de renteswaps leidde tot de negatieve bijdrage vanwege de hogere kortetermijn rente. Dit effect was groter dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -2,4%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in % *	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,1
Private Equity	-0,0	0,0
Vastgoed	-0,1	0,0
Vastrentende waarden	-0,0	1,0
Liquiditeiten	0,0	-0,0
Totaal	-0,1	1,1

** Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement.*

Het positieve relatieve rendement wordt voornamelijk veroorzaakt door het selectie effect. De grootste positieve bijdrage aan het selectie effect kwam van de MM Dutch Mortgage Fund, namelijk met 0,8%-punt. Ook had MM Global Emerging Market Debt Fund positief selectie effect van 0,3%. Hier stond een negatieve bijdrage van het MM Global High Yield Fund van -0,1%-punt tegenover.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 45 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 24 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 10 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 10 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 12 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
10	1	1

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 40 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 5 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is. In één geval is engagement gestopt omdat het betreffende bedrijf zou worden uitgesloten per 2025.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
5	9	25	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt in multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	140	1.197	12.558	205	99	4.028	2.140	369
Afwijkend van management onderneming	8	72	961	30	79	186	305	177
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij negentien Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen
- Er is tegen een eenmalige discretionaire toegekende beloning gestemd, omdat verondersteld wordt dat dit niet in het belang is van langetermijn (aandeelhouders)waardecreatie

8.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	890	736	0,17	0,16
Kosten vermogensbeheer	2.146	2.350	0,42	0,51
Transactiekosten	282	285	0,05	0,06
Totaal **	3.318	3.371	0,64	0,73

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht. De kostenratio van vorig jaar is aangepast waarbij in de berekening het juiste gemiddeld belegd vermogen is opgenomen.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	480	468	0,09	0,10
Administratiekostenvergoeding meerwerk	51	17	0,01	0,00
Exploitatiekosten	421	287	0,08	0,06
Overige kosten	73	51	0,01	0,01
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-135	-87	-0,03	-0,02
Totaal **	890	736	0,17	0,16

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (421). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijke accountant en de certifierend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2024 voornamelijk toegenomen door de

voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Onder overige kosten zijn de bankkosten, contributies en bijdragen, kosten voor communicatie-uitingen en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	890	736
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	636	556
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 24,5% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer. Deze kosten zijn met name toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp.

Voor de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigden is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark op dit moment niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 2.146 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	899	909
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	1.247	1.441
Totale kosten van vermogensbeheer	2.146	2.350

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (899) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (1.124). Een deel van deze directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (51) en deze zijn hierna in de paragraaf Transactiekosten verantwoord. Daarnaast wordt een deel van de overige kosten (174) bij de vermogensbeheerder hier onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Een deel van de kosten is geschat. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	219	149	0,04	0,03
Private equity	191	256	0,04	0,06
Vastgoed	275	509	0,05	0,11
Vastrentende waarden	745	523	0,14	0,11
Overig	582	825	0,11	0,18
Totaal	2.011	2.263	0,39	0,49
Allocatie vanuit pensioenbeheer	135	87	0,03	0,02
Totaal **	2.146	2.350	0,42	0,51

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,09%-punt lager dan in 2023 (0,51%). De stijging van de prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden is meer dan tenietgedaan door de daling van de prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de vastgoedportefeuille en de daling van de beheervergoeding binnen de private equity portefeuille. Daarnaast zijn de kosten in de categorie overig lager dan in 2023, mede omdat in 2023 nog een factuur uit 2022 verwerkt is m.b.t. de collectieve waardeoverdracht.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;
- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen;
- niet-beursgenoteerd vastgoed: de transactiekosten zijn gebaseerd op werkelijke kosten, vanuit opgave van de manager. Voorbeelden van deze transactiekosten zijn acquisitie-, aan- en verkoopkosten en notariskosten.

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	77	56	0,02	0,01
Vastrentende waarden	151	218	0,03	0,05
Derivaten	54	11	0,01	0,00
Totaal **	282	285	0,05	0,06

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is geen bedrag (2023: een bedrag van 25) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten in 2024 zijn 0,01%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,06%). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar.

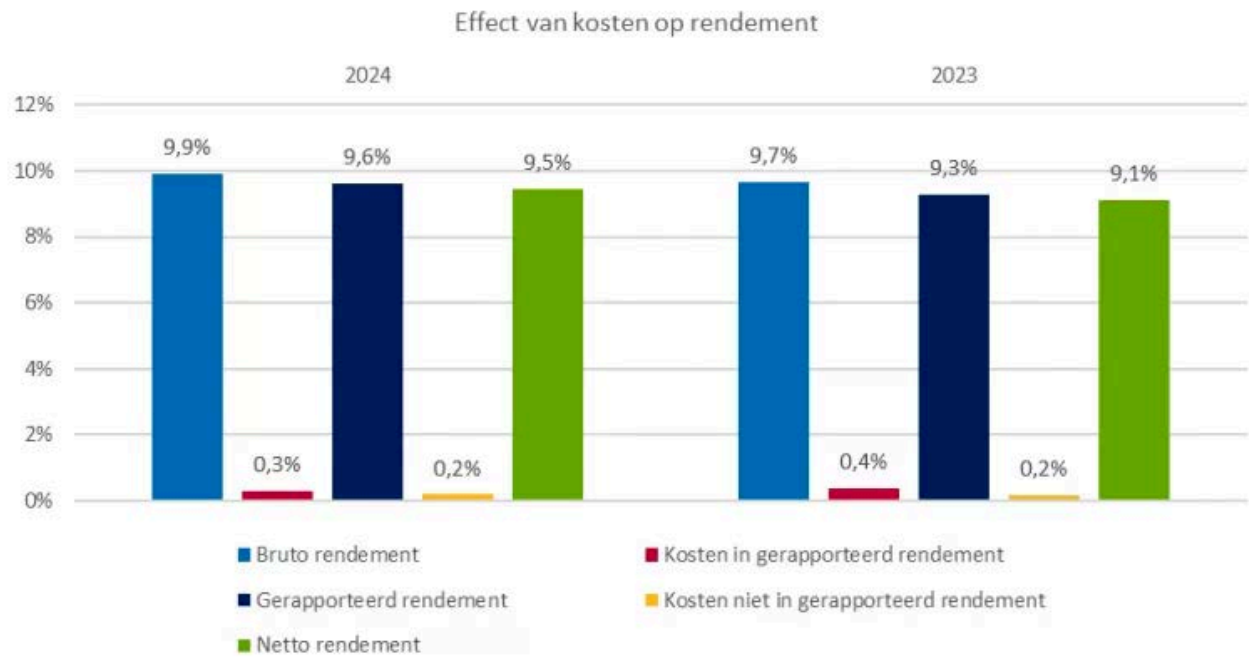
Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,42% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,03%-punt (2023: 0,05%-punt) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Dit wordt met name veroorzaakt door de geschatte prestatieafhankelijke vergoedingen van de vastgoedbeleggingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,18%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 1.092 ten opzichte van 161 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 0,2% op jaarbasis. Een tracking error van 0,2% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,2% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,67% is. En er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,4% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken en op basis van een analyse uit de markt.

8.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 9,6% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 116,5% naar 120,8%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 116,2% naar 120,8% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 119,4%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 120,8%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	120,8	116,2
Feitelijke dekkingsgraad	120,8	116,5
Dekkingsgraad op basis van marktrente	120,8	116,5
Reële dekkingsgraad	91,2	86,8
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3	104,1
Vereiste dekkingsgraad	119,4	119,4
Rekenrente vaststelling TV	2,15	2,33

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad voor Pensioenkring TotalEnergies lag per 31 december 2023 (116,2%) lager dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (119,4%). De pensioenkring heeft op 28 maart 2024 een herstelplan ingediend bij DNB. In dit herstelplan is voor de netto rendementen van de zakelijke waarden uitgegaan van de door de toezichthouder voorgeschreven maximum rendementen en voor de staatsobligaties van het rendement uit de ontwikkeling van de (forward) rentes volgens de RTS per 31 december 2023. Uit het ingediende herstelplan blijkt dat de pensioenkring ultimo 2026 een beleidsdekkingsgraad heeft die boven de vereiste dekkingsgraad ligt en dan uit herstel zal zijn. Er zijn daarom geen aanvullende maatregelen nodig. Op 21 mei 2024 heeft DNB ingestemd met het in 2024 ingediende herstelplan.

De situatie is eind 2024 gewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (120,8%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (119,4%). Hiermee is de pensioenkring eerder uit herstel dan verwacht en is er eind 2024 geen reservetekort.

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (120,8%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,3%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen. De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarop de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland per 30 september 2024 gelijk aan 136,0%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Pensioenkring TotalEnergies Nederland is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) voor alle huishoudens. Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde prijsindex per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

Per 1 januari 2025 is er een toeslag van 1,52% (2023: 0,21%) aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring TotalEnergies Nederland verleend. De gemiste toeslag per 1 januari 2025 bedraagt voor de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden 6,79% (2023: 6,79%).

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Pensioenkring TotalEnergies Nederland worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en is afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring. Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur.
- Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven;
 - bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato).
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag.

- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist vermogen.
- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag

Bij het voormalige Total Pensioenfonds zijn in de periode van 1 januari 2008 tot en met 1 januari 2012 achterstanden in het toekennen van toeslagen en de geambieerde pensioenopbouw ontstaan. Daarnaast zijn in deze periode de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en de pensioenopbouw gekort. Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en/of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen uit de periode van 1 januari 2008 tot en met 1 januari 2012 zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- inhaal van indexatieachterstand;
- herstel van kortingen op opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten;
- herstel van korting op pensioenopbouw;
- herstel geambieerde pensioenopbouw.

8.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktresnetes, beleggingsrendementen en de verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de jaarrekening, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	30.080	30.361
Resultaat op wijziging RTS	-7.427	-13.953
Resultaat op premie	874	1.499
Resultaat op waardeoverdrachten	-35	-50
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	121	25
Resultaat op kanssystemen	-391	1.319
Resultaat op toeslagverlening	-6.429	-974
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	5.573	-566
Resultaat op andere oorzaken	86	-2
Totaal saldo van baten en lasten	22.452	17.659

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 30.080. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,18%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -7.427.

Premie

In 2024 is de opbouw van pensioenverplichtingen gefinancierd op basis van een premie van 30,9% van de totale pensioenpremiegrondslag. De premie ligt boven het niveau van de kostendekkende premie (zie ook "Kostendekkende premie"). Het resultaat op de premie bedraagt 874.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -391.

Toeslagverlening

In het boekjaar is een toeslag verleend. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -6.429. Dit betreft de toename van de aanspraken per 1 januari 2025 (6.494), aangevuld met het verschil tussen de vorig jaar ingeschatte en de werkelijke mutatie van de technische voorzieningen als gevolg van de verleende toeslagen per 1 januari 2024 (-65). Dit laatste verschil is met name ontstaan doordat bij de inschatting de indexatie van de premievrije opbouw niet was meegenomen.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt 5.573. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang van de Prognosetafel AG2024 (727), de actualisatie van de ervaringssterfte (1.152), de overgang naar nieuwe partnerfrequenties (384) en leeftijdsverschillen (867), de opslag voor latent wezenpensioen (1.244), de waardering van ingegaan wezenpensioen (-7) en de actualisatie van de kostenvoorziening (1.206).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag en opslag voor toekomstige uitvoeringskosten.

In de volgende tabel is een overzicht van de kostendekkende premie opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte premie is gebaseerd op de rendementscurve die is vastgesteld met het verwacht rendement op basis van het strategisch beleggingsbeleid en daarna gecorrigeerd is voor inflatie. Deze curve geldt voor de periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2027. De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het vereist eigen vermogen gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid. Als peildatum voor het vereist eigen vermogen geldt het jaareinde van het jaar voorafgaand aan het gerapporteerde verslagjaar.

Premie voor risico pensioenkring (bedragen x € 1.000)		Premie RTS	Premie gedempt	Premie feitelijk
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	11.672	6.060	10.683
	risicopremie overlijden	529	529	529
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		233	121	213
De risicopremie voor WIA-excedent en premievrijstelling bij invaliditeit		230	230	230
Toetswaarde premie		12.664	6.940	11.655
Overige premie				
Opslag VEV		2.309	1.198	2.114
Opslag uitvoeringskosten		746	746	746
Actuarieel benodigde premie voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling		-	3.659	-
Totaal		15.719	12.543	14.515

De pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 119,4%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele beleggingen zou deze uitkomen op 120,1%.

8.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring TotalEnergies Nederland
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring TotalEnergies Nederland voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV). Hierbij wordt een bandbreedte gehanteerd tussen 15% en 23%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring TotalEnergies Nederland
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf. De maatstaf wordt vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (niet afgeleid) per 30 september.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Hierbij wordt een bandbreedte gehanteerd tussen 15% en 23%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 90%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweersscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 40%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

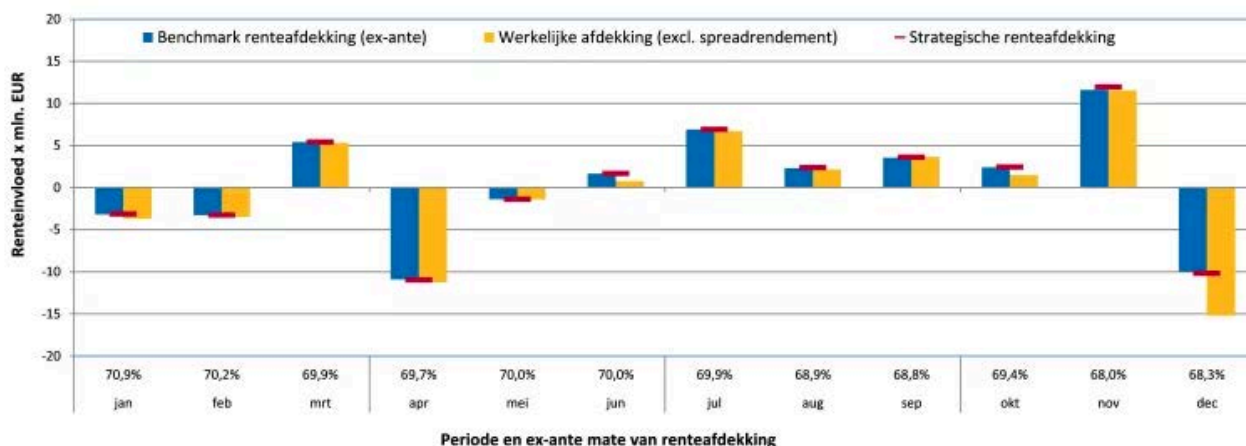
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

De strategische rentestaffel was in 2024 nog steeds bevroren op het neutrale niveau en de renterisico-afdekking bedroeg bijna het gehele jaar daarom 70%. In december is de renterisico-afdekking met het oog op dekkingsgraadbescherming voor het invaren in de Wtp opgehoogd naar 100%.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen								
20%		120,9	123,8	126,6	129,3	131,9	134,5	136,9
10%		117,5	120,1	122,6	124,9	127,2	129,3	131,4
0%		114,1	116,4	118,5	120,8	122,4	124,1	125,8
-10%		110,7	112,7	114,4	116,1	117,6	119,0	120,3
-20%		107,3	108,9	110,4	111,7	112,8	113,8	114,7

8.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland is per 1 januari 2022 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring TotalEnergies Nederland van start is gegaan.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit vijf leden en deze leden vertegenwoordigen de geledingen van de werkgever, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Sinds februari 2023 is de heer Jaap Schepen benoemd als tijdelijk lid en tevens voorzitter van het belanghebbendenorgaan. Mevrouw Annelies de Wolf was beoogd opvolger en is 1,5 jaar toevoorder geweest. Met ingang van 1 september 2024 is zij toegetreden als lid namens de werkgevers en per 1 april 2025 heeft zij de voorzittersrol van de heer Schepen overgenomen. De heer Schepen is per die datum afgetreden als lid en voorzitter van het belanghebbendenorgaan, maar blijft als adviseur van de werkgever en toevoorder verbonden.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Annelies de Wolf (voorzitter) - namens de werkgevers
- Pim Ravia - namens de deelnemers
- Gijs van Dalen – namens de pensioengerechtigden
- Jan Riedijk - namens de werkgevers

Jaap Schepen – toevoorder en adviseur

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan TotalEnergies Nederland.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het deeljaarverslag 2023 met de financiële opstelling van Pensioenkring TotalEnergies Nederland. De tweede vergadering vond plaats in december. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, de pensioenopbouw en premie voor 2025, het pensioenreglement 2025, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

In december 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Er is gesproken over de gang van zaken bij Stap en de voorbereiding op de implementatie van de Wtp.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen

waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023
- Wet toekomst pensioenen
- Ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang tot SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Pensioenkring Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

De zelfevaluatie over 2024 is besproken op 16 mei 2025. Het algemene beeld over het eigen functioneren van het Belanghebbendenorgaan is positief. Er is gezamenlijk goede kennis, iedereen ervaart vrijheid van spreken en er is onderlinge veiligheid. Deze elementen zijn van belang voor een goede besluitvorming. De samenstelling is gebalanceerd en elk lid levert zijn bijdrage. De geschiktheid, vastgelegd in de geschiktheidsmatrix, is goed. De rolverdeling tussen het Belanghebbendenorgaan en het bestuur is helder en wordt goed gevolgd.

Wij zijn Jaap Schepen erkentelijk voor zijn bijdrage als voorzitter van het Belanghebbendenorgaan.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het herstelplan 2024
- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan en het addendum hierbij
- De premie en -opbouw 2025
- Na de pilot een vervolg geven aan de inzet van videogesprekken in de keuzebegeleiding
- Het beleggingsplan 2025, te weten op de volgende punten:
 - De verhoging van de renterisico-afdekking van 70% naar 100%
 - De onderste bandbreedte voor niet-beursgenoteerd vastgoed in het beleggingsplan 2025 te verlagen naar 0%, zodat de huidige vastgoedposities kunnen worden afgebouwd zonder limieten te schenden
 - De strategische allocaties naar private equity van de pensioenkring (van 4%) om te zetten in een strategische allocatie naar aandelen ontwikkelde markten
 - De bandbreedtes te verruimen voor aandelen ontwikkelde markten (van 20,8 – 31,3 naar 20,8 – 36,0) en private equity (van 2,0 – 5,0 naar 0,0 – 5,0)

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- Het deel-jaarverslag 2023 en de financiële opstelling van de pensioenkring over 2023
- De ABTN 2024 van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het Belanghebbendenorgaan heeft de volgende bevindingen.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+3,50%) en op basis van de financiële positief per 30 september 2024 kon er per 31 december 2024 aan alle deelnemers van de pensioenkring een gedeeltelijke toeslag verleend worden van 1,52%.

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 120,8% (116,5% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 120,8% (116,2% per eind 2023).

Beleggingen

De beleggingsresultaten waren in 2024 positief met een rendement van 9,6%. Dit is hoger dan de benchmark die wij hanteren.

Verslaglegging en verantwoording

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat de verslaglegging en het afleggen van verantwoording goed en professioneel geregeld zijn. De maandelijkse verslaglegging en de kwartaalrapportages stellen het belanghebbendenorgaan voldoende in staat het bestuur en de uitvoerders te beoordelen.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het Belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel.

Het Belanghebbendenorgaan adviseert op grond van het voorgaande positief ten aanzien het deeljaarverslag 2024 met de financiële opstelling van Pensioenkring TotalEnergies Nederland en spreekt tevens zijn waardering uit naar het Bestuur van Stap over de wijze waarop het zich ingezet heeft om Pensioenkring TotalEnergies Nederland tijdig en zorgvuldig te betrekken bij en te informeren over het te voeren beleid.

's-Gravenhage, 28 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Annelies de Wolf

Pim Ravia

Gijs van Dalen

Jan Riedijk

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring TotalEnergies Nederland voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

9. Verslag Pensioenkring Aon Groep Nederland

9.1 Kerngegevens

	2024	2023
Aantal deelnemers		
Actieven en arbeidsongeschikten	364	453
Gewezen deelnemers	1.399	1.400
Pensioengerechtigden	1.154	1.111
Totaal	2.917	2.964
Dekkingsgraad		
Beleidsdekkingsgraad	147,6%	143,1%
Feitelijke dekkingsgraad	145,6%	143,6%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	115,8%	116,0%
Financiële positie (in € 1.000)		
Pensioenvermogen	719.380	686.803
Technische voorzieningen risico pensioenkring	494.060	477.990
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	91	201
Eigen vermogen	225.229	208.612
Minimaal vereist eigen vermogen	19.784	19.151
Vereist eigen vermogen	78.116	76.511
Premies en uitkeringen (in € 1.000)		
Kostendekkende premie	4.252	599
Gedempte premie	0	0
Feitelijke premie	4.252	599
Pensioenuitkeringen	20.551	13.415
Toeslagen**		
Actieven middelloonregeling	1,00%	0,00%
Actieven eindloonregeling***	4,00%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	2,58%	0,00%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	1,27%	0,00%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	1,27%	0,00%
Beleggingsrendement*		
Per jaar	7,4%	6,7%
Kostenratio's		
Pensioenuitvoeringskosten	0,14%	0,08%
Vermogensbeheerkosten	0,26%	0,14%
Transactiekosten	0,06%	0,07%
Gemiddelde duration (in jaren)		
Actieven en arbeidsongeschikten	18,8	19,3
Gewezen deelnemers	19,8	19,7
Pensioengerechtigden	9,1	9,0
Totaal gemiddelde duration	13,8	14,1
Gemiddelde rekenrente	2,23%	2,39%

* Het beleggingsrendement van 2023 betreft de periode 1 mei 2023 t/m 31 december 2023.

** Omdat de collectieve waardeoverdracht in mei 2023 heeft plaatsgevonden, is de toeslagverlening per 1 januari 2023 door Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland verwerkt en zijn in 2023 door Stap geen toeslagen toegekend.

*** Aan de actieven uit de eindloonregeling is per 1 april 2024 en 1 april 2025 2,00% toeslag verleend. Beide toeslagen zijn in 2024 verantwoord, omdat de besluiten hiertoe in 2024 zijn genomen.

9.2 Algemene informatie

Pensioenkring Aon Groep Nederland is vanaf 1 mei 2023 operationeel. Per deze datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van de voormalige Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie overgedragen aan Stap Pensioenkring Aon Groep Nederland door middel van een collectieve waardeoverdracht. De aangesloten werkgever en Stap zijn per 1 april 2023 een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor onbepaalde tijd.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt.

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Arjen de Korver (1964), voorzitter namens de werkgever	01-05-2023	01-05-2025	01-05-2029	01-05-2033
Gerben Pasman (1983), lid namens de werkgever	01-05-2023	01-05-2026	01-01-2030	01-01-2034
Rob Verhoef (1973), lid namens de deelnemers	04-07-2024	01-05-2028	01-05-2032	01-05-2036
Maurice Buijzen (1969), lid namens de gewezen deelnemers	22-02-2024	22-02-2028	01-01-2032	01-01-2036
Fred Dozy (1950), lid namens de pensioengerechtigden	01-05-2023	01-05-2027	01-05-2031	01-05-2035

Bij de start van Pensioenkring Aon Groep Nederland op 1 mei 2023 is het belanghebbendenorgaan ingesteld met leden die zijn voorgedragen door de werkgever of de voormalige Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland. De vertegenwoordigers van de deelnemers en pensioengerechtigden dienen na de start binnen één jaar te worden gekozen vanuit de eigen geleding. Hoi-Wah Yip heeft aangegeven haar positie als lid voor de deelnemers beschikbaar te willen stellen en Fred Dozy was herkiesbaar als lid voor de pensioengerechtigden. Vervolgens zijn verkiezingen uitgeschreven, waarvoor Rob Verhoef zich kandidaat heeft gesteld namens de deelnemers en Fred Dozy namens de pensioengerechtigden. Er waren geen tegenkandidaten namens de deelnemers en pensioengerechtigden. Fred Dozy is op 1 mei 2024 herbenoemd als lid van het belanghebbendenorgaan namens de pensioengerechtigden en Rob Verhoef is op 4 juli 2024 benoemd als lid van het belanghebbendenorgaan namens de deelnemers.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Aon Groep Nederland heeft in 2024 twee keer overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2023 en het tweede overleg heeft in december 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan in mei 2024 een overleg gehad met de raad van toezicht en zeven eigen vergaderingen gehouden. Bij de eigen vergaderingen was een delegatie van het bestuursbureau aanwezig.

9.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

Op de pensioenaanspraken en pensioenrechten zijn de pensioenreglementen zoals deze laatstelijk golden bij de voormalige Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie van toepassing.

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De Pensioenkring Aon Groep Nederland voert de onderstaande pensioenregelingen uit. De pensioenregelingen zijn uitkeringsovereenkomsten in de zin van artikel 10 van de Pensioenwet. • de regeling voormalig eindlooppensioen 2015; • de regeling middellooppensioen 2014. Vanaf 1 januari 2009 is Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland een gesloten fonds. Pensioenkring Aon Groep Nederland is een gesloten kring.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 65 jaar
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief*	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 1 januari 2024	453	1.096	15	1.400	2.964
Bij	0	86	1	69	156
Af	89	44	0	70	203
Per 31 december 2024	364	1.138	16	1.399	2.917

** De actieve deelnemers betreffen deelnemers met een actief dienstverband bij de werkgever waar geen reguliere pensioenopbouw meer plaatsvindt en deelnemers die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn en premievrij pensioen opbouwen.*

Financieringsbeleid

In de uitvoeringsovereenkomst tussen Aon Groep Nederland B.V. en Stap is bepaald dat de werkgever het fonds gedurende de duur van die overeenkomst jaarlijks een premie ter beschikking stelt.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is minimaal gelijk aan de kostendekkende premie. De kostendekkende premie is gebaseerd op de door de pensioenkring vastgestelde grondslagen en bestaat uit:

- de inkoop van de aangroei van alle onvoorwaardelijke pensioenaanspraken en de onvoorwaardelijke toeslagen over het betreffende boekjaar
- een solvabiliteitsopslag. De solvabiliteitsopslag is gelijk aan de verhouding tussen het vereist eigen vermogen en de voorziening pensioenverplichtingen ultimo van het voorafgaande jaar
- de risicopremie voor het (tijdelijke) partner- en wezenpensioen
- een opslag voor het weerstandvermogen. Deze opslag bedraagt 0,2% over de som van de bovengenoemde onderdelen 1 tot en met 3 van de kostendekkende premie
- een opslag die nodig is voor uitvoeringskosten

Bij het vaststellen van de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals deze door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen voor Pensioenkring Aon Groep Nederland bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Voor het weerstandvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring Aon Groep Nederland, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 25 klachten afgehandeld, waaronder negen klachten over de pensioenberekening en -betaling.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	2	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	4	0
- deelnemersportaal	2	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	9	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	1	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	6	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	1	0
Totaal	25	0

9.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 opgenomen.

	2024			2023		
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	241,4	33,6	32,0	222,6	32,4	32,0
Opkomende markten	0,0	0,0	0,0	47,9	7,0	6,5
Europa	189,1	26,3	25,5	44,1	6,4	6,5
Wereldwijd	52,4	7,3	6,5	130,6	19,0	19,0
Vastrentende waarden	473,9	66,4	68,0	448,6	65,3	66,0
Bedrijfsobligaties Europa	66,0	9,2	9,0	62,8	9,1	9,0
Hoogrentende bedrijfsobligaties	27,4	3,8	3,0	25,4	3,7	3,0
Hypotheek Nederland	100,7	14,0	12,5	94,1	13,7	12,5
Staatsleningen opkomende markten	52,5	7,3	6,5	46,4	6,8	6,5
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	227,4	31,7	37,0	219,9	32,0	35,0
Liquiditeiten	14,2	2,0		18,5	2,7	2,0
Overlay	-11,6	-1,6		-3,1	-0,4	
Interest Rate Swap	-6,0	-0,8		-3,1	-0,4	
FX Forward	-5,6	-0,8		0,0	0,0	
Totaal * / **	718,0	100,4	100,0	686,7	100,0	100,0

* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	22,1	22,1	0,0	7,0
Aandelen Europa (MM European Equity Index Fund Hedged)	-0,6	-0,3	-0,3	0,0
Aandelen wereldwijd (MM Developed World Equity Index Fund Hedged)	1,7	2,0	-0,3	0,4
Aandelen wereldwijd (MM Developed World Equity Index Fund)	23,1	22,4	0,5	5,7
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	0,9
Vastrentende waarden	3,9	2,2	1,6	2,5
Bedrijfsobligaties Europa (MM Euro Credit ESG Fund)	5,1	4,7	0,4	0,5
Hoogrentende bedrijfsobligaties (MM Global High Yield Fund Hedged)	0,0	0,2	-0,2	0,4
Hoogrentende bedrijfsobligaties (MM Global High Yield Fund)	11,8	12,8	-0,9	0,0
Hypotheek Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,0	0,9
Hypotheek Nederland (ASR Mortgage Fund - met NHG-garantie)	2,2	-1,3	3,5	0,0
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund Hedged)	-1,6	-1,9	0,3	-0,1
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,2	13,8	3,0	1,1
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,0	-1,0	0,0	-0,4
Liquiditeiten				0,1
Totaal exclusief overlay	9,6	8,5	1,0	9,5
Totaal overlay				-2,1
Interest Rate Swap				-0,3
FX Forward				-1,8
Totaal inclusief overlay**	7,4			7,4

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 7,0%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM Developed World Equity Index Fund had met 5,7%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 2,5%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Global Emerging Market Debt Fund leverde met 1,1%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekking van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -2,1%-punt negatief bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met -0,3%-punt negatief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 60% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd evenredig zijn afgedekt. De te betalen floating rente van de renteswaps leidde tot de negatieve bijdrage vanwege de hogere kortetermijn rente. Dit effect was groter dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,8%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in %	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,0
Vastrentende waarden	0,0	1,0
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	0,0	1,0

Het positieve relatieve rendement wordt veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 0,7%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 44 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 23 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 10 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 10 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 12 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
10	1	1

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 39 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met 5 bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is. In één geval is engagement gestopt omdat het betreffende bedrijf zou worden uitgesloten per 2025.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
5	9	24	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt in multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaal-structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen-rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	140	1.197	12.558	205	99	4.028	2.140	369
Afwijkend van management onderneming	8	72	961	30	79	186	305	177
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij negentien Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen
- Er is tegen een eenmalige discretionaire toegekende beloning gestemd, omdat verondersteld wordt dat dit niet in het belang is van langetermijn (aandeelhouders)waardecreatie

9.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €**	2024 % *	2023 % */**
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	956	528	0,14	0,08
Kosten vermogensbeheer	1.800	885	0,26	0,14
Transactiekosten	405	434	0,06	0,07
Totaal ***	3.161	1.848	0,45	0,28

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** De bedragen en kostenratio's van 2023 betreffen de periode van 1 mei 2023 t/m 31 december 2023.

*** Vanwege afrondingen op twee decimalen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €**	2024 % *	2023 % */**
Administratiekostenvergoeding	551	351	0,08	0,05
Administratiekostenvergoeding meerwerk	50	13	0,01	0,00
Exploitatiekosten	385	211	0,05	0,03
Overige kosten	94	20	0,01	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-124	-67	-0,02	-0,01
Totaal ***	956	528	0,14	0,08

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** De bedragen en kostenratio's van 2023 betreffen de periode van 1 mei 2023 t/m 31 december 2023.

*** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratievergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (385). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven. Doordat de uitvoeringskosten pensioenbeheer in 2023 zijn vastgesteld over de periode van 1 mei 2023 tot en met 31 december 2023 geven de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde een vertekend beeld.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	€	€
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	956	575
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	630	338
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

Voor de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 1.800 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023*
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	855	481
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	944	404
Totale kosten van vermogensbeheer**	1.800	885
<i>* De bedragen en kostenratio's van 2023 betreffen de periode van 1 mei 2023 t/m 31 december 2023.</i>		
<i>** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.</i>		

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst.
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten.
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van directe kosten vermogensbeheer (855) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (903). Een deel van de overige kosten (41) wordt bij de vermogensbeheerder en in het bestuursverslag onder indirecte kosten verantwoord. Daarnaast is er sprake van beheerkosten met

betrekking tot de ASR-hypotheekbelegging (7) waar de pensioenkring begin 2024 is uitgetreden. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Een deel van de kosten is geschat. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	318	155	0,05	0,02
Vastrentende waarden	1.044	528	0,15	0,08
Overig	313	136	0,04	0,02
Totaal	1.676	818	0,24	0,12
Allocatie vanuit pensioenbeheer	124	67	0,02	0,01
Totaal **	1.800	885	0,26	0,14

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen
 ** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,12%-punt hoger dan in 2023 (0,14%). Dit kan met name worden verklaard doordat de pensioenkring gestart is per 1 mei 2023, waardoor de kosten in 2023 zijn vastgesteld over een kortere periode. Daarnaast zijn de prestatieafhankelijke vergoedingen gestegen binnen de portefeuille met vastrentende waarden.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen.

- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen.

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

	2024	2023	2024	2023
Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	122	80	0,02	0,01
Vastrentende waarden	268	354	0,04	0,05
Derivaten	15	0	0,00	0,00
Totaal **	405	434	0,06	0,07

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is een bedrag van 12 (2023: 2) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten in 2024 zijn 0,01%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,07%-punt). Deze daling is voornamelijk het gevolg van de lagere kosten in de categorie vastrentende waarden. Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar. Bovendien hebben de transactiekosten van 2023 betrekking op een kortere periode vergeleken met 2024.

Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

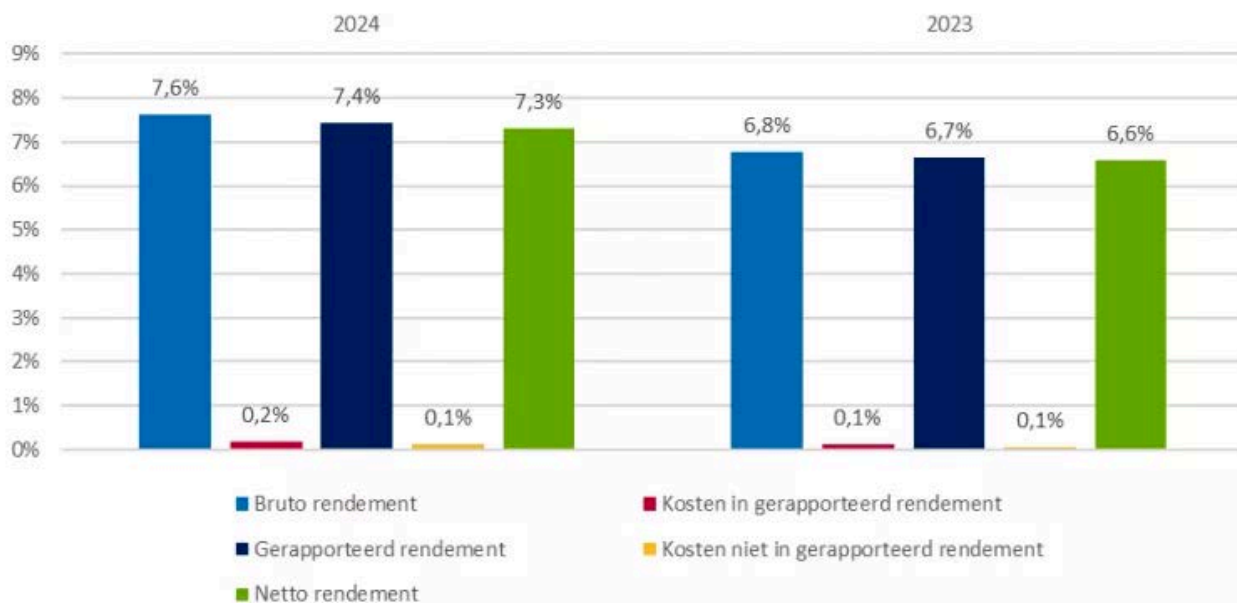
De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,26% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,03%-punt (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,14%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 1.254 ten opzichte van 241 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 0,3% op jaarbasis. Een tracking error van 0,3% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,3% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,67% is. En er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,6% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen.

Effect van kosten op rendement

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

9.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 7,4% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 143,6% naar 145,6%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 143,1% naar 147,6% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 115,8%. Daarmee is er ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 145,6%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	147,6	143,1
Feitelijke Dekkingsgraad	145,6	143,6
Dekkingsgraad op basis van marktrente	145,6	143,6
Reële dekkingsgraad	113,0	108,3
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0	104,0
Vereiste dekkingsgraad	115,8	116,0
Rekenrente vaststelling TV	2,23	2,39

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (143,1%) oer 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoorde bij het vereist eigen vermogen per 31 december 2023 (116,0%). Daardoor had Pensioenkring Aon Groep Nederland eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (147,6%) hoger ligt dan vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (115,8%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (147,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Aon Groep Nederland daarom niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen. De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarop de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring Aon Groep Nederland per 30 september 2024 gelijk aan 133,9%.

Toeslagbeleid

Pensioenkring Aon Groep Nederland kent voor deelnemers met een actief dienstverband in de regeling voormalig eindlooppensioen 2015 en de deelnemers met een actief dienstverband in de regeling middellooppensioen 2014 een onvoorwaardelijk toeslagbeleid waarbij de toeslagen worden gefinancierd uit de premiebijdrage van de werkgever. De pensioenkring verleent jaarlijks per 1 april respectievelijk 1 januari van het betreffende jaar een toeslag. De hoogte van de toeslag in de regeling voormalig eindlooppensioen 2015 bedraagt 2% per jaar. De hoogte van de toeslag in de regeling middellooppensioen 2014 is gekoppeld aan het percentage waarmee de lonen bij de werkgever zijn gestegen (algemene Aon loonstijging). Het bestuur heeft in december 2024 besloten om per 1 januari 2025 een toeslag van 1% toe te kennen.

Voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden kent de pensioenkring een voorwaardelijk toeslagbeleid waarbij de toeslagen uit het eigen vermogen van de pensioenkring worden gefinancierd, afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad. De toeslag wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) voor alle huishoudens. Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening.

per 1 januari 2025 is een toeslag verleend van 2,58% aan de gewezen en arbeidsongeschikte deelnemers van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Richtlijnen voor toeslagen

Het voorwaardelijke toeslagbeleid voor de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers is als volgt vormgegeven:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en financiering van de toeslagen vindt plaats uit het vrije eigen vermogen. Er is derhalve geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden verleend. Er is geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen
- Het uitgangspunt voor de toeslagen is de stijging van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gepubliceerde afgeleide consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens over de periode 31 oktober tot 31 oktober voorafgaande aan de toeslagdatum.
- De toeslag zal in enig kalenderjaar niet meer bedragen dan 4% en kan niet negatief zijn. Indien de maatstaf in enig jaar negatief is (deflatie), zal deze bij het vaststellen van de cumulatieve toeslagachterstand niet in aanmerking genomen worden.
- De toeslagambitie bedraagt 100% van de stijging van de CPI. In de jaarlijkse haalbaarheidstoets zal de verwachte realisatie van de toeslag worden bepaald.
- Wanneer de beleidsdekkingsgraad (reguliere) toeslagverlening niet toestaat, of leidt tot gedeeltelijke toeslagverlening, komt de niet toegekende toeslag, tot een maximum van 4%, in aanmerking voor inhaaltoeslag in de toekomst.

Inhaaltoeslag

Het bestuur kan besluiten om in het verleden niet toegekende toeslagen in te halen indien:

- die toeslagverlening geen nadelige gevolgen heeft voor de toeslagverlening in de toekomst,
- de beleidsdekkingsgraad het niveau van het vereist eigen vermogen, bedoeld in artikel 132 van de Pensioenwet, behoudt en
- in enig jaar ten hoogste een vijfde van het vermogen dat voor deze toeslagverlening beschikbaar is, wordt aangewend.

De gemiste toeslagen van 1 januari 2015, 1 januari 2016 en een deel van de gemiste toeslag per 1 januari 2017 zijn ingehaald per 1 januari 2024. De toeslag die maximaal wordt ingehaald bedraagt 1,0375%.

9.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktrenten en beleggingsrendementen, de verleende toeslagen en de collectieve waardeoverdracht vanuit de voormalige Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de financiële opstelling, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	34.507	29.648
Resultaat op wijziging RTS	-5.650	-16.592
Resultaat op premie	437	0
Resultaat op waardeoverdrachten	45	194.223
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	70	45
Resultaat op kanssystemen	-1.107	1.494
Resultaat op toeslagverlening	-13.101	0
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	1.386	-232
Resultaat op overige oorzaken	30	26
Totaal saldo van baten en lasten	16.617	208.612

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 34.507. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld onder de RTS per ultimo 2023. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -5.650.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -1.107.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt 1.386. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (980), de actualisatie van de ervaringssterfte (-560), de actualisatie van de partnerfrequentie (202), de aanpassing in de waardering van het wezenpensioen (36) en de kostenvoorziening (728)

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 115,8%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele beleggingen zou deze uitkomen op 116,6%.

9.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring en het financieel crisisplan. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Aon Groep Nederland
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring Aon Groep Nederland voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van tracking error en het vereist eigen vermogen (VEV). Hierbij geldt voor de tracking error een hoogte van ca. 9% met een bandbreedte tussen 7% en 11%. Voor het VEV geldt een hoogte van ca. 15% met een bandbreedte tussen 12,5% en 17,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Aon Groep Nederland
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring Aon Groep Nederland is dit vertaald naar: een onvoorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf voor deelnemers met een actief dienstverband bij de werkgever en een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Hierbij is de maatstaf in de regeling voormalig eindlooppensioen voor deelnemers met een actief dienstverband bij de werkgever gelijk aan 2% en is de maatstaf in de regeling voormalig middellooppensioen voor deelnemers met een actief dienstverband bij de werkgever gelijk aan het percentage waarmee de lonen bij de werkgever zijn gestegen (algemene Aon loonstijging). De maatstaf voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gelijk aan de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen (afgeleid) per 30 september*.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van tracking error en het vereist eigen vermogen (VEV). Hierbij geldt voor de tracking error een hoogte van ca. 9% met een bandbreedte tussen 7% en 11%. Voor het VEV geldt een hoogte van ca. 15% met een bandbreedte tussen 12,5% en 17,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de "aanvangs"- haalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 85%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 85%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 30%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring Aon Groep Nederland Nederland is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.
<i>* Bij de voormalige Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie vond toeslagverlening plaats op basis van de CPI (afgeleid) per 31 oktober. Om aan te sluiten op dit beleid is de maatstaf voor de toeslag per 1 januari 2024 eenmalig gebaseerd op de wijziging van de CPI afgeleid per 30 september 2023 ten opzichte van de stand van dezelfde prijsindex per 31 oktober 2022.</i>	

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

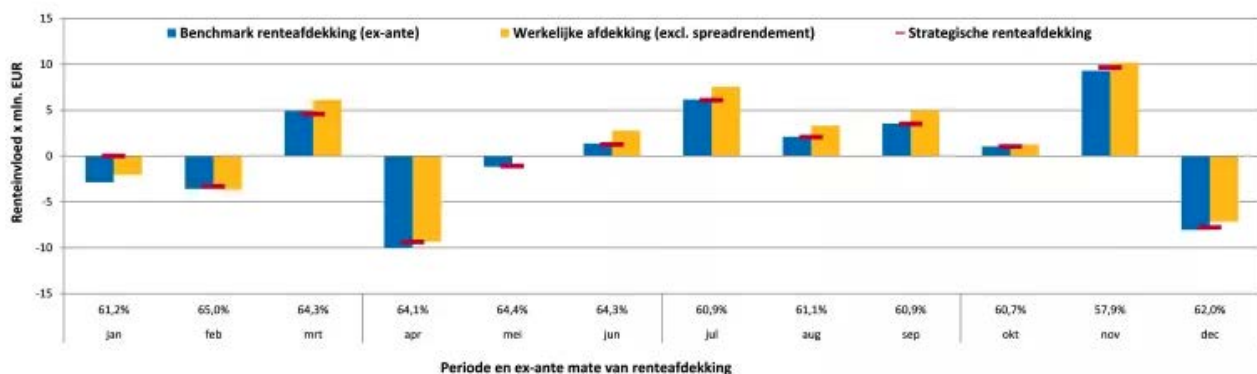
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.

- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.
- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de afdekking van het renterisico onveranderd 60,0% geweest.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

	Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen								
20%		136,5	142,6	148,9	155,4	161,9	168,5	175,3
10%		132,6	138,4	144,4	150,5	156,7	163,0	169,4
0%		128,7	134,2	139,8	145,6	151,5	157,4	163,5
-10%		124,7	130,0	135,3	140,7	146,2	151,9	157,6
-20%		120,8	125,7	130,7	135,8	141,0	146,3	151,6

9.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Aon Groep Nederland

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Aon Groep Nederland

Pensioenkring Aon Groep Nederland is vanaf 1 mei 2023 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie door middel van een collectieve waardeoverdracht overgedragen aan Stap Pensioenkring Aon Groep Nederland. De Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland is vervolgens geliquideerd.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring Aon Groep Nederland

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit vijf leden en deze leden vertegenwoordigen de geledingen van de werkgever, de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden.

In februari 2024 is Maurice Buijzen benoemd als lid van het belanghebbendenorgaan namens de gewezen deelnemers. In juni 2024 is mevrouw Yip, lid namens de deelnemers, teruggetreden als lid van het belanghebbendenorgaan. Zij is in juli 2024 opgevolgd door de heer Verhoef. Per 1 februari 2025 is de heer Pasma uit dienst gegaan en daarmee is hij ook teruggetreden als lid van het belanghebbendenorgaan.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Arjen de Korver (voorzitter) - namens de werkgever
- Vacature – namens de werkgever
- Maurice Buijzen - namens de gewezen deelnemers
- Fred Dozy - namens de pensioengerechtigden
- Rob Verhoef – namens de deelnemers

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfonds, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan Aon Groep Nederland.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 twee vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het deeljaarverslag 2023 met de financiële opstelling van Pensioenkring Aon Groep Nederland, alsmede de stand van zaken rondom de Wet toekomst pensioen (Wtp). In december vond de tweede vergadering plaats. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het pensioenreglement 2025 en de reglementsfactoren, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 zes eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau namens het bestuur aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen

- Resultaten campagnes 2023
- Verkiezingen
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023
- Wet toekomst pensioenen
- Haalbaarheidstoets Grondslagen en ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Pensioenkring Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Aon Groep Nederland heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan heeft in mei 2025 de zelfevaluatie over 2024 uitgevoerd onder begeleiding van een externe begeleiding. Hierbij is onder meer in kaart gebracht in welke aandachtsgebieden de behoefte aan kennisverdieping ligt bij de leden, de onderlinge samenwerking en de samenwerking met het bestuur en het bestuursbureau.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het voorgenomen besluit van het bestuur m.b.t. het verlenen van een inhaaltoeslag

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- Het deel-jaarverslag 2023 en de financiële opstelling van de pensioenkring over 2023
- De ABTN 2024 van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft over deze periode de volgende bevindingen.

Financieel

Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 145,6% (143,6% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 147,6% (143,1% per eind 2023). Het positieve verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over alle beleggingscategorieën in die periode positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief.

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 7,4%. De categorie aandelen droeg 7,0% bij aan het totaalrendement, en de vastrentende waardes 2,5%. De overlay resulteerde in een effect van -2,1%.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 1 januari 2025 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+2,58%) en op basis van de financiële positief per 30 september 2024 kon er per 1 januari 2025 aan alle gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van de pensioenkring een voorwaardelijke toeslag verleend worden (voor zowel regeling voormalig eindlooppensioen2015 als regeling middelloon 2014) van 2,58%.

Aangezien de beleidsdekkingsgraad hoger was dan de TBI-grens was het mogelijk om een inhaaltoeslag te verlenen. Door de adviserend actuaris is vastgesteld dat de gehele toeslagachterstand (maximaal 1,27%) voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2025 kan worden ingehaald. De inhaalindexatie wordt op individueel niveau bepaald. Na toekenning van de inhaaltoeslag is er geen toeslagachterstand meer bij Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Verslaglegging en verantwoording

Ten aanzien van verslagleggingen en verantwoording is het belanghebbendenorgaan van mening dat er adequate maand- en kwartaalrapportages en risicomanagementrapportages worden verstrekt die ruim voldoende diepgang verschaffen om de taken en verantwoordelijkheden uit te voeren. Het belanghebbendenorgaan heeft voorts een professionele indruk van het bestuur en het bestuursbureau. Wij spreken ons vertrouwen uit dat dit in de toekomst in het belang van de deelnemers wordt gecontinueerd.

Vooruitblik

De komende periode zal in het teken staan van de voorbereidingen op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot een positief advies over het deeljaarsverslag 2024 en spreekt tevens zijn waardering uit naar het Bestuur van Stap en het bestuursbureau over de manier waarop zij het belanghebbendenorgaan betrekken bij het te voeren beleid.

Rotterdam, 12 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Aon Groep Nederland

- Arjen de Korver
- Maurice Buijzen
- Fred Dozy
- Rob Verhoef

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Aon Groep Nederland en het positieve oordeel over de collectieve waardeoverdracht en het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Pensioenkring Aon Groep Nederland voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

10. Verslag Pensioenkring Astellas

10.1 Kerngegevens

	2024
Aantal deelnemers	
Actieven en arbeidsongeschikten	681
Gewezen deelnemers	1.014
Pensioengerechtigden	377
Totaal	2.072
Dekkingsgraad	
Beleidsdekkingsgraad	125,6%
Feitelijke dekkingsgraad	123,6%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	118,4%
Financiële positie (in € 1.000)	
Pensioenvermogen	498.208
Technische voorzieningen risico pensioenkring	378.827
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.777
Technische voorzieningen risico deelnemers	22.355
Eigen vermogen	95.249
Minimaal vereist eigen vermogen	16.085
Vereist eigen vermogen	74.317
Premies en uitkeringen (in € 1.000)	
Kostendeekkende premie	15.446
Gedempte premie	12.599
Feitelijke premie	15.598
Pensioenuitkeringen	8.443
Toeslagen	
Actieven en arbeidsongeschikten	1,62%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	1,62%
Niet toegekende toeslagen actieven en arbeidsongeschikten (cumulatief)	0,00%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	0,00%
Beleggingsrendement	
Beleggingsrendement risico pensioenkring	8,6%
Beleggingsrendement risico deelnemer	8,9%
Kostenratio's	
Pensioenuitvoeringskosten	0,25%
Vermogensbeheerkosten	0,26%
Transactiekosten	0,07%
Gemiddelde duration (in jaren)	
Actieven en arbeidsongeschikten	25,2
Gewezen deelnemers	22,4
Pensioengerechtigden	9,6
Totaal gemiddelde duration	19,4
Gemiddelde rekenrente	2,13%

10.2 Algemene informatie

Pensioenkring Astellas is vanaf 1 januari 2024 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Stichting Pensioenfonds Astellas in liquidatie overgedragen aan Stap Pensioenkring Astellas door middel van een collectieve waardeoverdracht.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Norma Van den Berg (1959), voorzitter namens de werkgever	01-01-2024	01-01-2028	01-01-2032	01-01-2036
Freek Amsing (1969), lid namens de werkgever	01-01-2024	01-01-2028	01-01-2032	01-01-2036
Gerwin Braam (1970), lid namens de werkgevers	01-01-2024	01-01-2027	01-01-2031	01-01-2035
Olaf van den Hoven (1984), lid namens de deelnemers	01-01-2024	01-01-2028	01-01-2032	01-01-2036
Bernard ter Schure (1962), lid namens de deelnemers	01-01-2024	01-01-2027	01-01-2031	01-01-2035
Geertjan Roders (1954), lid namens de pensioengerechtigden	01-01-2024	01-01-2027	01-01-2031	01-01-2035

Bij de start van Pensioenkring Astellas op 1 januari 2024 is het belanghebbendenorgaan ingesteld met leden die zijn voorgedragen door de werkgever of de voormalige Stichting Pensioenfonds Astellas.

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas heeft op 10 juli 2024 kennisgemaakt met het bestuur. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan in 2024 één keer overleg gehad met het bestuur. Het overleg heeft in december 2024 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur, heeft het belanghebbendenorgaan ook vijf eigen vergaderingen gehad waarbij een delegatie van het bestuursbureau aanwezig was.

10.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met een vaste premie (CDC-regeling).
Pensioenleeftijd	Leeftijd 68 jaar.
Pensioengevend salaris	Het pensioengevend salaris is twaalf maal het maandsalaris, zoals vastgesteld op de datum van aanvang deelname en vervolgens op 1 januari van ieder kalenderjaar, vermeerderd met de daarbij behorende vakantietoeslag, alsmede in enig kalenderjaar aan de deelnemer uitgekeerde (variabele) ploegentoeslag, vermeerderd met de daarbij behorende vakantietoeslag. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 137.800 (2024).
Franchise	De franchise bedraagt per 1 januari 2024 € 18.799 (2024). De franchise bedraagt in ieder geval de minimaal fiscaal toegestane franchise.
Pensioengrondslag	De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het opbouwpercentage is 1,875%.
Partnerpensioen	Het partnerpensioen bedraagt 1,3125% van de pensioengrondslag.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen bedraagt per kind 20% van het partnerpensioen. De uitkering loopt door tot het kind de 18-jarige leeftijd bereikt, dan wel de 27-jarige leeftijd indien het kind studeert.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 1 januari 2024	0	0	0	0	0
Collectieve waardeoverdracht	685	305	28	1.035	2.053
Bij	37	54	3	36	130
Af	41	9	4	57	111
Per 31 december 2024	681	350	27	1.014	2.072

Financieringsbeleid

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie is het (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie. Bij de berekening van de kostendekkende premie moet worden uitgegaan van dezelfde grondslagen als die waarmee de technische voorzieningen worden vastgesteld volgens artikel 2 van het Besluit ftk. In afwijking daarvan mag de kostendekkende premie worden gedempt op basis van een voortschrijdend gemiddelde van de rente met een maximumperiode van 10 jaar of met het verwachte portefeuillerendement. Voor Pensioenkring Astellas wordt de premie gedempt op basis van het verwachte portefeuillerendement.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is gelijk aan een vaste pensioenpremie van 25,4% van de loonsom. De loonsom wordt hierbij gedefinieerd als de optelsom – voor alle medewerkers – van twaalf keer het maandsalaris, verhoogd met de vakantietoeslag en de 13e maand plus de in enig kalenderjaar uitgekeerde (variabele) ploegentoeslag vermeerderd met de daarbij behorende vakantietoeslag. De totale vaste pensioenpremie wordt jaarlijks – per 30 september – voorafgaand aan het nieuwe kalenderjaar – op basis van het dan aanwezige deelnemersbestand omgerekend naar een vaste premie die wordt uitgedrukt als percentage van de pensioengrondslagsom.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de pensioenkring de zogenoemde gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van onder andere de volgende uitgangspunten en wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslagsom.

Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdoms- en nabestaandenpensioen vermeerderd met de risicopremies.
Rekenrente	De gedempte kostendekkende premie is gebaseerd op een systematiek van gedempte premie op basis van verwacht rendement met inachtneming van artikel 128 PW. Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van een verwachte rendementscurve – die bij hernieuwde vaststelling gebaseerd wordt op de marktomstandigheden per 30 september van het jaar voorafgaand aan het kalenderjaar. Ten behoeve van het verwacht rendement wordt daarbij uitgegaan van de maximale parameters conform de Commissie Parameters en de strategische beleggingsmix van Pensioenkring Astellas. Het maximale rendement op vastrentende waarden volgt de forwards uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september van het vaststellingsjaar. Doordat de strategische invulling van obligaties naar ratings niet vastligt, wordt uitgegaan van de feitelijke onderverdeling per 30 september. Bij de vaststelling van het verwachte rendement (rendementscurve) is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur per 30 september 2023. De curve is verlaagd i.v.m. inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals deze door De Nederlandsche Bank is gepubliceerd op 6 oktober 2023. Ook deze inflatiecurve is voor een periode van vijf jaar vastgezet (ten behoeve van de financiering van 2024 tot en met 2028).
Solvabiliteit	De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid.
Sterftekansen	Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuariel Genootschap. Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ Model (Aon).

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente en de solvabiliteitsopslag. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar. Tevens wordt als solvabiliteitsopslag het percentage vereist eigen vermogen gehanteerd zoals deze geldt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring Astellas bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat het Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring Astellas.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring Astellas komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring Astellas.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 21 klachten afgehandeld, waaronder 13 klachten over de pensioenberekening en -betaling.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	5	0
- deelnemersportaal	0	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	13	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	3	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	21	0

10.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabellen zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 opgenomen.

		2024	
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	171,7	36,3	33,5
Ontwikkelde markten	146,4	31,0	28,0
Opkomende markten	25,3	5,3	5,5
Vastgoed	47,7	10,1	11,5
Beursgenoteerd	35,8	7,6	8,5
Niet-beursgenoteerd	11,9	2,5	3,0
Vastrentende waarden *	228,1	53,6	55,0
Bedrijfsobligaties Europa	34,5	7,3	8,0
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	193,6	41,0	47,0
Liquiditeiten	24,5	5,2	
Overlay	0,7	0,2	0,0
Interest Rate Swap	0,7	0,2	
Totaal ** / ***	472,7	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	19,5	18,9	0,5	6,8
Aandelen ontwikkelde markten (Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund)	20,3	19,7	0,6	6,0
Aandelen opkomende markten (Northern Trust Emerging Markets ESG Fund)	14,9	14,7	0,2	0,8
Vastgoed	6,1	5,4	0,7	0,6
Beursgenoteerd vastgoed (Northern Trust Developed Real Estate Index Fund)	8,6	7,7	0,9	0,7
Niet-beursgenoteerd vastgoed (Aberdeen Standard - European Balanced Property Fund)	-9,0	-9,0	0,0	-0,1
Niet-beursgenoteerd vastgoed (CBRE Dutch Residential Fund)	4,3	4,3	0,0	0,1
Vastrentende waarden	1,4	1,3	0,1	0,6
Bedrijfsobligaties Europa (Aberdeen Standard - Euro Corporate Sustainable Bond)	5,0	4,5	0,4	0,4
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	0,7	0,7	-0,0	0,2
Liquiditeiten				0,1
Totaal exclusief overlay	7,9	7,8	0,1	8,1
Totaal overlay				0,5
Interest Rate Swap				0,5
Totaal inclusief overlay	8,6			8,6

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 6,8%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund had met 6,0%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastgoed

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastgoed is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 0,6%-punt bij aan het totaal rendement. Het Aberdeen Standard - Euro Corporate Sustainable Bond fonds leverde met 0,4%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps, heeft voornamelijk als doel om de dekking van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode 0,5%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met 0,5%-punt positief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 60% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd evenredig zijn afgedekt. De te betalen floating rente van de renteswaps was vanwege de hogere kortetermijn rente hoger dan de te ontvangen vaste rente. Dit effect van het negatieve rentedifferentieel was kleiner dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in % *	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	-0,1	0,2
Vastgoed	0,0	0,1
Vastrentende waarden	0,0	0,0
Liquiditeiten	-0,0	-0,0
Totaal	-0,1	0,2

* Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement.

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 0,2%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Voor de beleggingen in het Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund, het Northern Trust Emerging Markets ESG Fund, het Northern Trust Developed Real Estate Index Fund en het Aberdeen Standard Euro Corporate Sustainable Bond fonds voeren de fondsbeheerders stem- en engagement activiteiten uit en bepalen de fondsbeheerders de uitsluitingslijst. Het MVB- instrumentarium binnen deze fondsen wordt hieronder separaat toegelicht.

Screening en engagement

Het engagementbeleid van Northern Trust Asset Management is gericht op governance, risicobeheer, audit, bedrijfscultuur, energie, sociale & ethische waarden en duurzame waarde creatie. Engagement activiteiten worden uitgevoerd door een intern ESG team en via de stewardship service provider Hermes EOS. Per eind 2024 vinden er met 55 ondernemingen engagement activiteiten plaats in het opkomende markten universum over in totaal 156 environmental, social en governance vraagstukken en doelstellingen. Binnen het universum van ontwikkelde markten vinden er per eind 2024 met 196 ondernemingen engagement activiteiten plaats over in totaal 655 environmental, social en governance vraagstukken en doelstellingen. Bij beursgenoteerd vastgoed vinden er per eind 2024 met 4 ondernemingen engagement activiteiten plaats over in totaal 7 environmental, social en governance vraagstukken en doelstellingen.

Voor de beleggingen in het Aberdeen Standard Euro Corporate Sustainable Bond fonds geldt het engagement beleid van de vermogensbeheerder dat gericht is op meerdere duurzame thema's.

Uitsluitingen

Het Global Sustainable Investing Team van Northern Trust is verantwoordelijk voor het bepalen van de uitsluitingen van ondernemingen die deel uitmaken van de benchmarks. Op basis van de uitsluitingen construeert MSCI de aangepaste indices.

Per eind 2024 werden 117 ondernemingen uitgesloten van het MSCI Emerging Markets universum met een gewicht van 5,5%, en 101 ondernemingen uitgesloten van het MSCI World universum met een gewicht van 5,2%.

Ondernemingen binnen aandelenfondsen worden uitgesloten op basis van onderstaande criteria:

- Tabak, Adult Entertainment, gokken
- Governance restricties
- Wapens
- Thermische kolen, Artic Oil & Gas, teerzand
- Commerciële gevangenissen
- Het niet voldoen aan de UN's Global Compact Ten Principles

Het Northern Trust Developed Real Estate Index Fund is een passief fonds welke de standaard FTSE EPRA/NAREIT Developed index volgt. Het fonds sluit geen ondernemingen uit op basis van ESG-criteria.

Stembeleid

Northern Trust stemt namens de beleggingen in het beleggingsfonds. De Northern Trust Policy heeft specifiek betrekking op SRI-richtlijnen die mensenrechten, dierenrechten, aandacht voor vrouwen in raden van bestuur, diversiteit en gelijke werkgelegenheid, milieu en duurzaamheid en liefdadigheidsbijstand overwegen. De Northern Trust's Proxy Committee is verantwoordelijk voor de inhoud, interpretatie en toepassing van de proxy voting guidelines.

10.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2024 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	1.112	0,25
Kosten vermogensbeheer	1.186	0,26
Transactiekosten	331	0,07
Totaal **	2.629	0,58

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2024 % *
Administratiekostenvergoeding	738	0,16
Administratiekostenvergoeding meerwerk	55	0,01
Exploitatiekosten	387	0,09
Overige kosten	57	0,01
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-125	-0,03
Totaal **	1.112	0,25

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (387). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2024
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	1.112
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	1.051
<i>* Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>	

Voor de kosten per deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 1.186 betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024
Kosten vermogensbeheer	€
Directe kosten vermogensbeheer	706
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	479
Totale kosten van vermogensbeheer *	1.186
<i>* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.</i>	

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdspanne die onafhankelijk is van de prestatie
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (706) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (937). Een deel van de overige kosten wordt bij de vermogensbeheerder en in het bestuursverslag onder indirecte kosten verantwoord (218). Daarnaast is er sprake van beheerkosten met betrekking tot de ASR-hypotheekbelegging (13) waar de pensioenkring begin 2024 is uitgetreden. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2024 €	2024 % *
Aandelen	112	0,02
Vastgoed	94	0,02
Vastrentende waarden	86	0,02
Overig	769	0,17
Totaal	1.060	0,23
Allocatie vanuit pensioenbeheer	125	0,03
Totaal **	1.186	0,26

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,26% en zijn bepaald over het gehele jaar 2024.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen
- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen
- beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd vastgoed: de transactiekosten zijn gebaseerd op werkelijke kosten, vanuit opgave van de manager. Voorbeelden van deze transactiekosten zijn acquisitie-, aan- en verkoopkosten en notariskosten

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2024 €	2024 % *
Aandelen	211	0,05
Vastrentende waarden	89	0,02
Derivaten	31	0,01
Totaal **	331	0,07

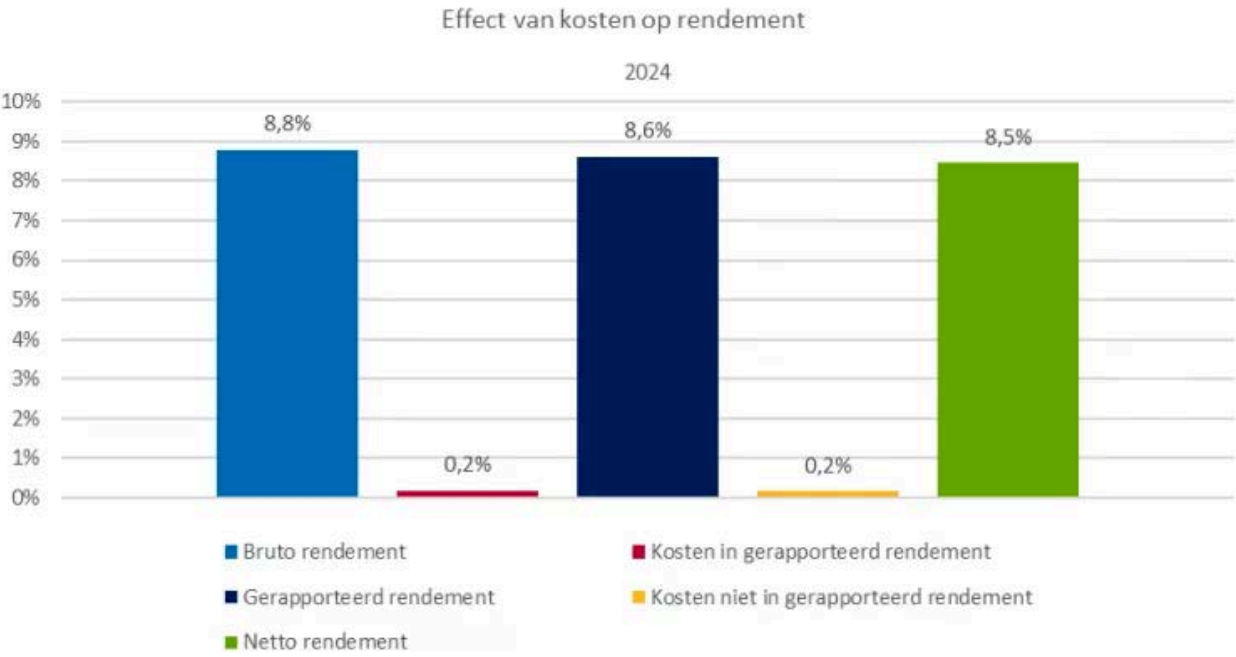
* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.
** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

Bovenstaande kosten betreffen werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,26% van het gemiddeld belegd vermogen.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

10.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. De rente heeft in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 8,6% zorgde daarentegen voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 uitgekomen op 123,6%.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad van 125,6% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 118,4%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 123,6%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus	
Cijfers in %	2024
Beleidsdekkingsgraad	125,6
Feitelijke dekkingsgraad	123,6
Dekkingsgraad op basis van marktrente	123,6
Reële dekkingsgraad	94,4
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0
Vereiste dekkingsgraad	118,4
Rekenrente vaststelling TV	2,13

Herstelplan

De pensioenkring hoeft geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (125,6%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (118,4%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (125,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Astellas daarom niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanwege de wettelijke toeslagdrempel van 110% mag in beginsel alleen toeslag worden verleend indien de beleidsdekkingsgraad boven de 110% ligt. Op grond van het feit dat Pensioenkring Astellas zowel een uitkerings- als een zuivere premieovereenkomst uitvoert, heeft Pensioenkring Astellas - in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden - bij DNB een ontheffing aangevraagd voor artikel 137 lid 2, onderdeel a PW, en daarmee van artikel 15, lid 2, Besluit FTK. Dat wil zeggen het hanteren van

een gewogen ondergrens voor toekomstige toeslagverlening. Pensioenkring Astellas heeft van DNB toestemming om van een pro rata toepassing van de toeslagdrempel uit te gaan. Er wordt derhalve een gewogen ondergrens vastgesteld, waarbij voor het eigen beheer deel de 110%-grens wordt gehanteerd. Voor het deel dat betrekking heeft op de zuivere premieovereenkomst wordt de grens van de technische voorziening plus het minimaal vereist eigen vermogen gehanteerd. Ook de gewogen toeslagdrempel wordt jaarlijks vastgesteld.

De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarop de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Pensioenkring Astellas per 31 oktober 2024 gelijk aan 137,5%.

Toeslagbeleid

De indexatie van de opgebouwde pensioenaanspraken en van ingegane pensioenrechten is voorwaardelijk. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslag wordt gefinancierd uit het beleggingsrendement.

Per 1 januari 2025 is een toeslag van 1,62% verleend aan zowel de actieve deelnemers en arbeidsongeschikten als de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Astellas.

Richtlijnen voor toeslagen

Uitgangspunt is dat het toeslagbeleid voorwaardelijk is en afhankelijk is van het behaald beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Astellas. Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement wat rest na de toevoeging aan de technische voorziening van rendement en wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.

Inhaaltoeslag

Gekorte pensioenaanspraken en in het verleden gemiste toeslagen worden niet hersteld.

10.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktrenten en beleggingsrendementen, de verleende toeslagen en de collectieve waardeoverdracht vanuit de voormalig Stichting Pensioenfonds Astellas.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de financiële opstelling, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)	
Categorie resultaat	2024
Resultaat op beleggingen	22.500
Resultaat op wijziging RTS	-7.792
Resultaat op premie	-737
Resultaat op waardeoverdrachten	85.941
Resultaat op kosten	-301
Resultaat op uitkeringen	-97
Resultaat op kanssystemen	-600
Resultaat op toeslagverlening	-5.898
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	2.290
Resultaat op andere oorzaken	-87
Totaal saldo van baten en lasten	95.219

Toelichting actuariel resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariel resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 22.500. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -7.792.

Waardeoverdrachten

Per 1 januari 2024 zijn de pensioenaanspraken en pensioenrechten van Stichting Pensioenfonds Astellas via een collectieve waardeoverdracht overgegaan naar Stap Pensioenkring Astellas. Dit verklaart grotendeels het resultaat op waardeoverdrachten van 85.941. Het verschil tussen het ontvangen vermogen en de waarde van de pensioenverplichtingen worden verantwoord als (positief) resultaat op waardeoverdrachten. Dit betrof een resultaat van 85.704.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte, pensionering en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -600.

Toeslagverlening

In het boekjaar is een toeslag verleend van 1,62% aan de actieven en arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Astellas. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -5.898.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt 2.290. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (-494), de actualisatie van de ervaringssterfte (-774), de aanpassing van de partnerfrequenties (-87), leeftijdsverschil (-830), de overgang naar de nieuwe WZP-opslag (527) en de actualisatie van de kostenvoorziening (-632).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag en de opslag voor directe en toekomstige uitvoeringskosten.

In de volgende tabel is een overzicht van de kostendekkende premie opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte premie bestaat uit dezelfde componenten als de kostendekkende premie. De gedempte premie is gebaseerd op de rendementscurve die is vastgesteld met het verwachte rendement op basis van het strategische beleggingsbeleid en daarna gecorrigeerd voor inflatie. Deze curve geldt voor de periode van 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere datum naar het nieuwe pensioenstelsel). De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het vereist vermogen gebaseerd op het strategische beleggingsbeleid. Als peildatum voor het vereist eigen vermogen geldt het jaareinde van het jaar voorafgaand aan het gerapporteerde verslagjaar.

Premie voor risico pensioenkring		Premie RTS	Premie gedempt	Premie feitelijk
(bedragen x € 1.000)				
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	11.110	5.939	11.416
	risicopremie overlijden	279	206	279
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		354	191	357
De risicopremie voor WIA-excedent en premievrijstelling bij invaliditeit		399	215	215
Solvabiliteitsopslag		2.525	1.363	2.552
Toetswaarde premie *		14.667	7.914	14.819
Overige premie				
Directe uitvoeringskosten		779	779	779
Actuarieel benodigd voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling		0	3.906	0
Totaal *		15.446	12.599	15.598

* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Premiedepot

Indien de toetspremie in enig jaar lager is dan de feitelijke premie dan wordt het premieoverschot gereserveerd in het premiedepot. Dit premiedepot kan worden aangewend in jaren dat de toetspremie hoger is dan de feitelijke premie om een verlaging van het opbouwpercentage te voorkomen of te beperken. De hoogte van het premiedepot is enerzijds afhankelijk van de toevoeging danwel onttrekking aan het premiedepot gedurende het jaar. Anderzijds wordt rekening gehouden met behaald rendement. De toevoeging dan wel onttrekking wordt vastgesteld op basis van het ex-ante bepaalde premieoverschot dan wel –tekort (in procentpunten van de pensioengrondslagsom) en een schatting van de gemiddelde parttime pensioengrondslagsom (bepaald als het gemiddelde van de pensioengrondslagsom primo en ultimo jaar). Als bij beëindiging van het premiedepot een overschot resteert in het premiedepot, dan wordt dat overschot aangewend ten behoeve van de pensioenen van de op dat moment actieve deelnemers, voor zover regelgeving dat toestaat.

De berekende mutatie van het premiedepot wordt vervolgens aangepast op basis van het rendement op de beleggingen voor risico Pensioenkring Astellas. Hierbij wordt verondersteld dat de mutatie van het premiedepot evenredig gedurende het jaar plaatsvindt (per maand).

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 118,4%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille zou deze uitkomen op 118,6%.

10.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal risicomanagement

In het hoofdstuk integraal risicomanagement van Stap is de beschrijving van het integraal risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk integraal risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Astellas
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring Astellas voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV) en is gelijk aan 20% met een bandbreedte tussen 15% en 25%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring Astellas
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring Astellas is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf. De maatstaf wordt jaarlijks vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 31 oktober.	Risicobereidheid op korte termijn Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV) en is gelijk aan 20% met een bandbreedte tussen 15% en 25%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 81%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 77%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 33%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring Astellas is dit vertaald naar: een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

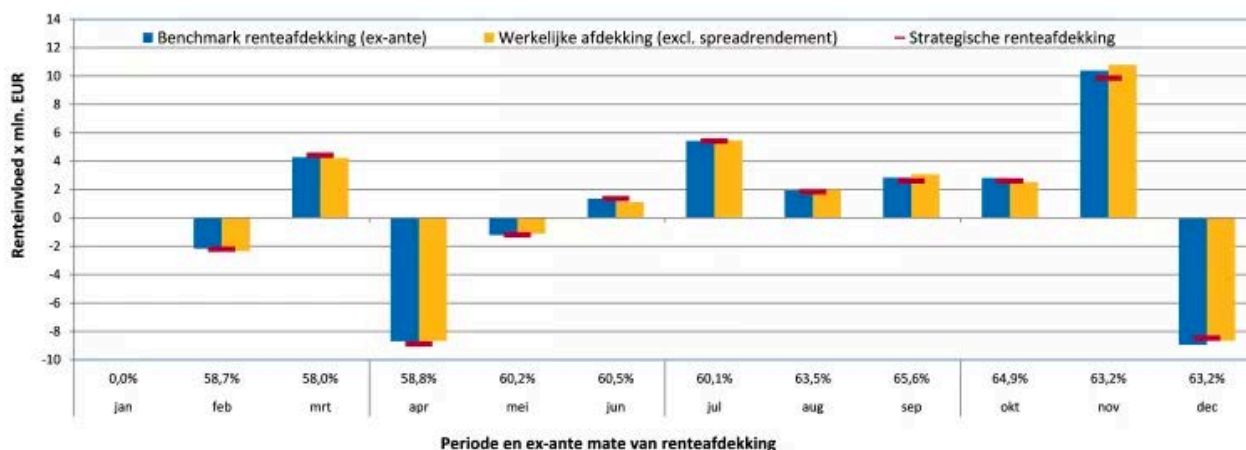
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.
- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de renterisico-afdekking verhoogd naar een nieuw strategisch niveau van 60,0%.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen							
20%	113,9	119,8	125,9	132,2	138,6	145,3	152,0
10%	110,7	116,2	122,0	127,9	134,0	140,2	146,5
0%	107,5	112,7	118,1	123,6	129,3	135,1	141,0
-10%	104,3	109,2	114,2	119,3	124,6	130,0	135,5
-20%	101,1	105,6	110,3	115,0	119,9	124,9	130,0

10.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Astellas

Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas is per 1 januari 2024 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring Astellas van start is gegaan.

Samenstelling Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Astellas

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit de vertegenwoordiging van de geledingen van de werkgever, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het belanghebbendenorgaan bestaat uit zes leden. Het afgelopen jaar hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van het belanghebbendenorgaan.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Norma van den Berg (voorzitter) – namens de werkgever
- Freek Amsing – namens de werkgever
- Gerwin Braam – namens de werkgever
- Bernard ter Schure – namens de deelnemers
- Olaf van den Hoven – namens de deelnemers
- Geert Jan Roders – namens de pensioengerechtigden

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Reglement Belanghebbendenorgaan Astellas.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft een kennismakingsgesprek gehad met het bestuur van Stap en tevens één formele vergadering met het bestuur. De vergadering met het bestuur vond plaats in december. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, het pensioenreglement 2025 en reglementsfactoren, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Aansluiting werkgever Delpharm
- Pilot videobellen
- Verkiezingen
- Wet toekomst pensioenen
- Ervaringssterfte en grondslagen
- Gegevensaanlevering vanuit de werkgevers Delpharm en Astellas
- De wet toekomst pensioenen (WTP)

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die inmiddels is ingevaren in het nieuwe stelsel. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas heeft deze themadagen bijgewoond.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2024 van de pensioenkring, met uitzondering van de kosten Wtp
- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring, met uitzondering van de kosten Wtp
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Een pilot voor de duur van een jaar voor de inzet van videogesprekken als invulling van keuzebegeleiding

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- De ABTN van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft de volgende bevindingen.

Financieel

Het verloop van de dekkingsgraad werd in 2024 bepaald door twee factoren. Enerzijds is de rente licht gedaald, anderzijds was het beleggingsrendement over alle beleggingscategorieën positief. Per saldo was het effect van de rente en het beleggingsrendement op de dekkingsgraad positief. Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 123,6% (122,3% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 125,6% (122,3% per eind 2023).

Beleggingen

In 2024 was het totale beleggingsrendement 8,6%. De aandelen droegen 6,8% bij aan het totaalrendement, terwijl de vastrentende waarden goed waren voor 0,6%. Daarnaast zorgde de overlay (resultaten uit valutaswaps en renteafdekking) voor een extra bijdrage van 0,5%.

Toeslagverlening

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd. De maatstaf voor toeslagverlening was positief (+2,58%) en op basis van de financiële positie per 31 oktober 2024 kon er per 31 december 2024 aan alle deelnemers van de pensioenkring een gedeeltelijke toeslag verleend worden van 1,62%. Er is sprake van een gedeeltelijke toeslag omdat de dekkingsgraad nog onder de TBI (toekomst bestendige indexatie) grens lag.

Verslaglegging en verantwoording

Ten aanzien van verslagleggingen en verantwoording is het belanghebbendenorgaan van mening dat er adequate maand- en kwartaalrapportages en risicomanagementrapportages worden verstrekt die voldoende diepgang verschaffen om de taken en verantwoordelijkheden uit te voeren. Het belanghebbendenorgaan heeft voorts een professionele indruk van het bestuur en het bestuursbureau en dankt het bestuur en het bestuursbureau voor de constructieve en plezierige samenwerking.

Vooruitblik

Het belanghebbendenorgaan ziet uit naar de verdere samenwerking met bestuur en bestuursbureau en meer in het bijzonder naar de implementatie van de wet toekomst pensioenen.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel.

Het belanghebbendenorgaan adviseert positief ten aanzien van het deelverslag over 2024 met de financiële opstelling van de pensioenkring Astellas. Het belanghebbendenorgaan blikt terug op een goede start van de pensioenkring Astellas en kijkt met vertrouwen richting de toekomst.

Leiden, 21 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring Astellas

Norma van den Berg (voorzitter)

Freek Amsing

Gerwin Braam

Bernard ter Schure

Olaf van den Hoven

Geert Jan Roders

Reactie bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het belanghebbendenorgaan heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas en het positieve oordeel over het in 2024 gevoerde beleid.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Astellas voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

11. Verslag Multi-client Pensioenkring 2

11.1 Kerngegevens

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal deelnemers					
Actieven en arbeidsongeschikten	353	350	1.016	1.182	1.095
Gewezen deelnemers	6.843	6.998	8.832	8.765	4.555
Pensioengerechtigden	1.619	1.524	1.448	1.343	1.139
Totaal	8.815	8.872	11.296	11.290	6.789
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	118,3%	116,5%	111,2%	108,7%	97,0%
Feitelijke dekkingsgraad	117,4%	116,0%	112,7%	113,3%	102,1%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,1%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	113,1%	112,8%	112,6%	113,5%	113,3%
Financiële positie (in € 1.000)					
Pensioenvermogen	878.925	844.152	799.949	1.136.448	1.044.065
Technische voorzieningen risico pensioenkring*	748.238	727.137	708.841	1.002.833	1.022.058
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	576	693	684	572	501
Eigen vermogen	130.111	116.323	90.414	133.043	21.506
Minimaal vereist eigen vermogen	30.105	29.239	28.719	40.725	41.785
Vereist eigen vermogen	98.092	93.379	89.090	135.485	135.679
Premies en uitkeringen (in € 1.000)					
Kostendekkende premie	2.810	2.479	8.858	13.354	13.063
Gedempte premie	2.708	2.552	5.886	8.351	8.622
Feitelijke premie	2.864	3.357	8.824	12.069	11.623
Pensioenuitkeringen	21.185	20.430	19.299	17.672	14.502
Toeslagen					
Actieven en arbeidsongeschikten	0,92%	0,00%	0,84%	0,00%	0,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,92%	0,00%	0,84%	0,00%	0,00%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	24,53%	22,55%	24,27%	6,84%	4,16%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	24,53%	22,55%	24,27%	6,84%	4,16%
Beleggingsrendement					
Per jaar	7,0%	9,1%	-29,8%	3,6%	8,4%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten	0,16%	0,13%	0,13%	0,12%	0,15%
Vermogensbeheerkosten	0,29%	0,26%	0,26%	0,27%	0,29%
Transactiekosten	0,05%	0,09%	0,07%	0,08%	0,14%
Gemiddelde duration (in jaren)					
Actieve deelnemers	22,7	22,1	25,4	26,7	25,8
Gewezen deelnemers	21,7	22,0	22,8	24,5	24,7
Pensioengerechtigden	9,4	9,5	9,5	10,9	11,4
Totaal gemiddelde duration	16,8	17,1	17,8	20,2	20,6
Gemiddelde rekenrente	2,18%	2,35%	2,60%	0,56%	0,16%

* Voorheen werd de technische voorziening risico pensioenkring inclusief herverzekeringsdeel technische voorziening gepresenteerd. Vanaf 2024 wordt deze exclusief herverzekeringsdeel gepresenteerd. De vergelijkende cijfers van voorgaande jaren zijn hier op aangepast.

11.2 Algemene informatie

Multi-client Pensioenkring 2 is vanaf 1 januari 2018 operationeel. Meerdere werkgevers hebben de pensioenregeling ondergebracht in deze pensioenkring. Daarnaast zijn vanuit de volgende voormalige pensioenfondsen de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenverplichtingen met een collectieve waardeoverdracht overgedragen aan Multi-client Pensioenkring 2:

- De voormalige Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland heeft de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenverplichtingen in mei 2018 overgedragen aan de pensioenkring.
- Per 1 maart 2020 heeft de voormalige Stichting Pensioenfonds Invista de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en de bijbehorende pensioenverplichtingen overgedragen aan de pensioenkring. De werkgever die bij dat pensioenfonds was aangesloten heeft de pensioenregeling per 1 maart 2020 ook ondergebracht bij de pensioenkring.
- Stichting Pensioenfonds Fresenius Nederland heeft de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en de bijbehorende pensioenverplichtingen in september 2020 overgedragen aan de pensioenkring.
- De voormalige Multi-client Pensioenkring 1 van Stap heeft het vermogen en de verplichtingen per 31 december 2020 naar de pensioenkring overgedragen. Daarbij hebben de aangesloten ondernemingen van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1 hun pensioenregeling eveneens ondergebracht bij de pensioenkring.

De samenstelling en zittingstermijnen van het belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Paul van Driessen (1954), voorzitter namens de pensioengerechtigden	18-03-2020	18-03-2024	18-03-2028	18-03-2032
Mark Marseille (1963), lid namens de werkgever	15-12-2021	15-12-2025	15-12-2029	15-12-2033
Lars Strijdonk (1970), lid namens de deelnemers	15-12-2021	15-12-2025	15-12-2029	15-12-2033
Gert Tuinsma (1964), lid namens de gewezen deelnemers	18-03-2024	18-03-2028	18-03-2032	18-03-2036

Lia de Jongh is medio 2024 vrijwillig teruggetreden als lid van het belanghebbendenorgaan namens de deelnemers. Voor de ontstane vacature hadden zich geen kandidaten vanuit de deelnemers gemeld en zijn ook de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden aangeschreven. Uit deze deelnemersgroepen hebben zich drie kandidaten gemeld. De kiescommissie heeft kennis gemaakt met de kandidaten en de heer Lars Strijdonk voorgedragen als beoogd lid van het belanghebbendenorgaan namens de deelnemers. Het bestuur heeft Lars Strijdonk vervolgens benoemd in deze functie.

Per 1 januari 2025 is Jelmer Dijkstra vrijwillig teruggetreden als lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgever. Voor de vacature die hierdoor in het belanghebbendenorgaan is ontstaan, zijn de aangesloten werkgevers gevraagd kandidaten aan te dragen. Door de aangesloten werkgevers zijn geen kandidaten aangedragen. Daarop heeft het belanghebbendenorgaan Mark Marseille voorgedragen als beoogd lid en is Mark Marseille door het bestuur benoemd als lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgever.

Het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2 heeft in 2024 twee keer een overleg gehad met het bestuur. In mei 2024 heeft een overleg plaatsgevonden met als belangrijkste onderwerp het jaarverslag 2023. In december 2024 heeft een tweede overleg plaatsgevonden waarin diverse onderwerpen zoals de pensioenpremie 2025, het beleggingsplan 2025, het jaarplan 2025, de toeslagverlening per 31 december 2024, het communicatiejaarplan 2025 en het pensioenreglement 2025 zijn behandeld. Naast de vergaderingen met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan in mei 2024 een overleg gehad met de raad van toezicht en zes eigen vergaderingen gehouden. Bij de eigen vergaderingen was een delegatie van het bestuursbureau aanwezig.

11.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 68 jaar (en 67 jaar voor de (gewezen) deelnemers van Sanoma).
Pensioengevend salaris	Het pensioengevend salaris is gelijk aan: 1. het via de loonaangiftesystematiek voor de belastingdienst doorgegeven SV loon, of; 2. de opgave van de werkgever over de loonbestanddelen die volgens de afspraken tussen de werkgever en de deelnemers meetellen voor de pensioenopbouw. Het totaal van het pensioengevend salaris waarover pensioen wordt opgebouwd is een keuze van de aangesloten onderneming. Het maximum pensioengevend salaris zal nooit hoger zijn dan fiscaal toelaatbaar en bedraagt (in 2024) maximaal € 137.800 op jaarbasis, bij een voltijds dienstverband en wordt aangepast aan de fiscale maximering.
Franchise	De hoogte van de franchise is een keuze van de aangesloten onderneming. De franchise zal nooit lager zijn dan de fiscaal minimaal toegestane franchise (€ 17.545 per 1 januari 2024 bij een maximaal opbouwpercentage van 1,875%).
Pensioengrondslag	De pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris minus de franchise. De pensioengrondslag wordt vermenigvuldigd met de parttimefactor.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen is door de aangesloten onderneming vrij te kiezen tot een maximum van 1,875%.
Partnerpensioen	Het percentage voor het partnerpensioen is door de aangesloten onderneming vrij te kiezen tot een maximum van 1,313%. De financiering voor het partnerpensioen is een keuze van de aangesloten onderneming en kan op opbouwbasis of risicobasis geschieden.
Wezenpensioen	20% van het partnerpensioen.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Arbeidsongeschiktheids-pensioen (optioneel)	70% van het salaris boven maximum WIA-loon, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. De aangesloten onderneming maakt zelf de keuze om dit pensioen wel of niet aan te bieden.

Anw-hiaatpensioen (optioneel)	Het Anw-hiaatpensioen wordt jaarlijks vastgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de wettelijke Anw-uitkering. Het Anw-hiaatpensioen gaat in bij overlijden en eindigt op de laatste dag van de maand waarin de partner: • de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt, of • 68 jaar wordt als dat eerder is, of • komt te overlijden als dat eerder is. De aangesloten onderneming maakt zelf de keuze om dit pensioen wel of niet aan te bieden.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2023	350	1.468	56	6.998	8.872
Bij	42	134	0	31	207
Af	39	31	8	186	264
Per 31 december 2024	353	1.571	48	6.843	8.815

Financieringsbeleid

Voor de pensioenregeling wordt door de aangesloten onderneming jaarlijks een premie per deelnemer betaald op basis van een gedempte premie, zoals onderstaand onder feitelijke premie is uitgewerkt.

Feitelijke premie

De feitelijke jaarpremie in 2024 is minimaal gelijk aan de som van de berekende premies voor de individuele deelnemers op basis van onderstaande uitgangspunten.

Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdomspensioen en eventueel het partnerpensioen, indien de aangesloten onderneming heeft gekozen voor een partnerpensioen op opbouwbasis.
Rekenrente	De rentetermijnstructuur zoals vastgesteld door DNB inclusief de UFR methode met een 12-maands middeling (periode oktober – september).
Sterftekansen	• Ontleend aan de meest recente Prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap. • Bij gebruik van de Prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte op basis van het Demographic Horizons TM Model van Aon. • Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.
Kostenopslag	Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een opslag opgenomen van 3,0% over de totale netto premie. Daarnaast wordt voor elke actieve deelnemer een bedrag van € 79,05 (in 2024) gerekend.

Toeslagen	De premie bevat geen opslag voor toekomstige toeslagen.
Weerstandsvermogen	Ten behoeve van het vormen van het weerstandsvermogen voor Stap wordt een opslag van 0,2% op de premie gelegd.
Leeftijd	Voor de actieve deelnemer wordt de leeftijd voor vaststelling van de premie op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door de pensioenleeftijd te verminderen met de toekomstige duur tot aan de pensioenleeftijd.
Nabestaandenpensioen	Voor het partner- en wezenpensioen worden jaarlijks herverzekeringspremies betaald dan wel een actuariële koopsom berekend afhankelijk van de keuze van de aangesloten onderneming voor de manier waarop het partnerpensioen is toegezegd.
Risico premievrijstelling	Voor het risico van premievrijstelling tijdens het deelnemerschap wordt de actuariële koopsom verhoogd met een opslag van: een percentage voor PVI, gelijk aan herverzekeringspremie. Deze premie wordt op werkgeversniveau vastgesteld. De opslag is zo bepaald dat deze gelijk is aan de aan de herverzekeraar verschuldigde premie.
Risico arbeidsongeschiktheidspensioen	Voor het risico van arbeidsongeschiktheidspensioen tijdens het deelnemerschap wordt de actuariële koopsom verhoogd met een opslag van: een percentage voor het WIA-excedent pensioen, gelijk aan de factor vanuit het herverzekeringscontract. Deze premie wordt op werkgeversniveau vastgesteld. De opslag wordt alleen vastgesteld wanneer een aangesloten onderneming voor deze optie heeft gekozen. In dat geval is de opslag zo bepaald dat deze gelijk is aan de aan de herverzekeraar verschuldigde premies.
Anw-hiaat pensioen	De factoren van de herverzekering worden toegepast wanneer een aangesloten onderneming voor deze optie gekozen heeft. Hiermee zijn de kosten gelijk aan de aan de herverzekeraar af te dragen premies voor dit pensioen.
Hertrouwkanen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkanen.
Solvabiliteit	De actuariële koopsom, inclusief de opslagen voor risico partnerpensioen en arbeidsongeschiktheid, wordt verhoogd met een opslag van 10% voor solvabiliteit.

Gedempte premie

Om te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de pensioenkring een gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van de bovenstaande uitgangspunten voor de vaststelling van de feitelijke premie met uitzondering van de volgende onderdelen.

Rekenrente	De rekenrente voor de berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies (meetkundig) worden de hoogtes gelijkgesteld aan de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 juli 2023. De curve is verlaagd met inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals deze door De Nederlandsche Bank op 6 oktober 2023 is gepubliceerd.
Solvabiliteitsopslag	De solvabiliteitsopslag is gelijk aan nul, tenzij de verlaging van de rekenrente door rekening te houden met de inflatie op basis van het ingroeipad CPI leidt tot een lagere opslag op de premie dan een solvabiliteitsopslag ter hoogte van het vereist eigen. In dat geval dient de hoogte van de solvabiliteitsopslag gelijk te zijn aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid. De curve van de rekenrente wordt dan niet verlaagd met de inflatie.
Weerstandsvermogen	De opslag wordt elk jaar toegevoegd aan het weerstandsvermogen van het fonds en is geen onderdeel van de gedempte premie of het vermogen in de pensioenkring.

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals deze door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Toeslagendepot D – Multi-client Pensioenkring 1

Per 31 december 2020 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van het vermogen en de verplichtingen van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1 van Stap naar Multi-client Pensioenkring 2 van Stap. De collectieve waardeoverdracht van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1 heeft plaatsgevonden op basis van de dekkingsgraad van Multi-client Pensioenkring 2. De feitelijke dekkingsgraad van Multi-client Pensioenkring 2 was per 31 december 2020 lager dan de feitelijke dekkingsgraad van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1. Het dekkingsgraadverschil is in een toeslagdepot gestort voor de populatie van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1 (toeslagdepot D).

Het saldo dat op basis van het dekkingsgraadverschil toekomt aan de populatie van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1 is gestort in toeslagendepot D. De middelen in toeslagendepot D worden risicovrij in liquide middelen belegd.

Indien in enig jaar nog middelen resteren in het toeslagendepot en de op grond van het pensioenreglement verleende reguliere toeslag lager is dan de stijging van de consumentenprijsindex (afgeleid), kan het bestuur besluiten uit deze middelen een extra toeslag te verlenen. Voorwaarden hierbij zijn dat de verleende toeslag is toegestaan volgens de fiscale wet- en regelgeving en dat de te verlenen toeslag, met inbegrip van de toeslag volgens het pensioenreglement, niet hoger is dan de

stijging van de consumentenprijsindex (afgeleid). Het bedrag dat onttrokken wordt aan het depot wordt 'dekkingsgraadneutraal' vastgesteld per 31 december van dat jaar. Dit gebeurt zodanig dat de dekkingsgraad per 31 december na verwerking van de reguliere toeslag, door verwerking van de extra toeslag ongewijzigd blijft. In tegenstelling tot de toeslagendepots A, B en C wordt er geen toeslag verleend indien en zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan de beleidsdekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van Multi-client Pensioenkring 2. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen het niveau van het minimaal vereist vermogen en het vereist vermogen wordt er geen toeslag vanuit het toeslagendepot verleend.

Per 31 december 2024 lag de beleidsdekkingsgraad hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen. Daardoor is per die datum aan de populatie van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1 een toeslag verleend van 0,91%. Door het verlenen van deze toeslag is de eindstand van dit toeslagendepot per 31 december 2024 nihil.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen voor Multi-client Pensioenkring 2 bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Multi-client Pensioenkring 2.

Voor het weerstandvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Multi-client Pensioenkring 2, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Multi-client Pensioenkring 2.

Klachten

Sinds 11 september 2023 is de "Gedragslijn Goed omgaan met Klachten" (hierna gedragslijn) van kracht geworden. In deze gedragslijn is vastgelegd hoe de pensioensector wil omgaan met klachten en het afleggen van verantwoording hierover.

De wettelijke definitie van een klacht in de Wet toekomst pensioenen luidt: "Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht". Onder deze uitgebreidere wettelijke definitie valt ook een deelnemer die in een telefoongesprek aangeeft 'niet zo blij te zijn'. De gedragslijn en de wettelijke definitie hebben behoorlijk veel impact op de wijze waarop pensioenuitvoeringsorganisatie TKP klachten registreert en rapporteert. Vanaf medio 2024 worden alle klantsignalen direct geregistreerd, ongeacht of deze schriftelijk of mondeling zijn geuit.

Onder een geëscaleerde klacht wordt verstaan: "Klachten die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klant zijn opgelost en intern verder in behandeling worden genomen".

Om de dienstverlening aan deelnemers voortdurend te verbeteren, wordt een gestructureerde en geïntegreerde aanpak gehanteerd. Hierbij staat de klantbeleving centraal: de manier waarop deelnemers alle interacties ervaren gedurende de volledige klantreis en via alle kanalen. De klachten van deelnemers worden geanalyseerd om de dienstverlening continu te verbeteren en te optimaliseren. Door klachten systematisch te onderzoeken, wordt inzicht verkregen in knelpunten en mogelijke verbeterkansen.

In onderstaande tabel staan de aantallen klachten en geëscaleerde klachten over 2024 voor de vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn en volgens de AFM classificatie. In 2024 zijn 18 klachten afgehandeld, waaronder negen klachten over de pensioenberekening en -betaling.

Onderwerp	Aantal klachten	Geëscaleerde klachten
Afgehandelde klachten 2024 per onderwerp:		
- service en klantgerichtheid	0	0
- behandelingsduur	0	0
- informatieverstrekking	2	0
- deelnemersportaal	4	0
- keuzebegeleiding	0	0
- pensioenberekening en -betaling	9	0
- registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
- toepassing wet- en regelgeving: algemeen	2	0
- toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	0	0
- financiële situatie	1	0
- duurzaamheid	0	0
- overig	0	0
Totaal	18	0

11.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabellen zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2024 en 2023 opgenomen, alsmede de beleggingen voor het indexatiedepot.

	2024			2023		
		Actuele mix	Strategische mix		Actuele mix	Strategische mix
	in € miljoen	in %	in %	in € miljoen	in %	in %
Aandelen	249,0	28,4	26,0	215,6	25,6	26,0
Wereldwijd	208,3	23,7	21,5	126,8	15,0	15,0
Europa	-	-	-	53,1	6,3	6,5
Opkomende markten	40,6	4,6	4,5	35,8	4,2	4,5
Private Equity	1,8	0,2	0,0	2,5	0,3	0,0
Vastrentende waarden *	601,4	71,4	74,0	581,3	74,1	74,0
Bedrijfsobligaties Europa	138,0	15,7	16,5	131,8	15,6	16,5
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	137,5	15,7	16,5	131,1	15,5	16,5
Hypotheken Nederland	168,4	19,2	17,0	157,2	18,6	17,0
Staatsleningen opkomende markten	37,5	4,3	4,0	31,8	3,8	4,0
Inflatie-gerelateerde staatsobligaties Duitsland	-	-	20,0	83,3	9,9	10,0
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	120,0	13,7		46,1	5,5	10,0
Liquiditeiten	134,3	15,3		173,7	20,6	
Overlay	-108,8	-12,4		-129,8	-15,4	
Interest Rate Swap	-106,0	-12,1		-134,1	-15,9	
FX Forward	-2,8	-0,3		4,2	0,5	
Totaal ** / ***	877,8	100,0	100,0	843,3	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen op één decimaal kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

Beleggingsmix Toeslagendepot - Multi-client Pensioenkring 1

	2024			2023		
		Actuele mix	Strategische mix		Actuele mix	Strategische mix
	in € miljoen	in %	in %	in € miljoen	in %	in %
Liquiditeiten	0,0	100,0	100,0	0,2	100,0	100,0
Totaal	0,0	100,0	100,0	0,2	100,0	100,0

In december 2024 is het beleggingsplan 2025 vastgesteld. Het beleggingsplan 2025 heeft als ingangsdatum 1 januari 2025.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2024 zijn er voor het beleggingsplan 2025 geen wijzigingen in de strategische allocatie van de beleggingen aangebracht.

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabellen worden de beleggingsresultaten van 2024 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	17,4	17,1	0,2	4,5
Aandelen wereldwijd (MM World Equity Index SRI Fund)	18,6	18,1	0,5	3,9
Aandelen Europa (MM European Equity Index Fund)	0,0	0,1	-0,1	0,0
Aandelen opkomende markten (MM Global Emerging Markets Fund)	13,6	14,7	-1,0	0,6
Private Equity	11,7	11,7	0,0	0,0
Private equity (Unigestion – Euro Choice IV)	6,6	6,6	0,0	0,0
Private equity (Unigestion – Euro Choice V)	11,9	11,9	0,0	0,0
Vastrentende waarden	5,0	3,1	1,9	3,4
Bedrijfsobligaties Europa (MM Credit Index Fund)	4,7	4,7	0,0	0,7
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials) (MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged)	4,9	4,9	0,0	0,8
Hypotheken Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	7,1	1,0	6,1	1,4
Inflatie-gerelateerde staatsobligaties Duitsland (MM Inflation Index Linked Bond Fund - Germany)	-2,8	-2,4	-0,4	0,0
Staatsleningen opkomende markten (MM Global Emerging Market Debt Fund)	17,8	13,6	3,6	0,7
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-1,3	-1,3	0,0	0,1
Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties	-1,9	-1,9	0,0	-0,2
Liquiditeiten				0,7
Totaal exclusief overlay	7,6	6,4	1,2	8,7
Totaal overlay				-1,7
Interest Rate Swap				-0,2
FX Forward				-1,5
Totaal inclusief overlay	7,0			7,0

* De getoonde rendementen zijn door de pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

Beleggingsresultaten Toeslagendepot - Multi-client Pensioenkring 1

Cijfers in %	Pensioenkring	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Liquiditeiten	3,6	3,8	-0,2	3,6
Totaal Indexatiedepot D - Multi-client Pensioenkring 1	3,6	3,8	-0,2	3,6

Toelichting resultaten beleggingen 2024

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de pensioenkring (1). De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

(1) Voor de meeste beleggingscategorieën wordt passief belegd. Doordat de benchmark geen rekening houdt met transactiekosten is het rendement van de passief beheerde beleggingsfondsen, als gevolg van de transactiekosten, meestal iets lager dan de gehanteerde benchmark.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke stijging van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met 4,5%-punt positief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index SRI Fund had met 3,9%-punt de grootste positieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in aandelen is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten private equity

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen die beleggen in private equity is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen 3,4%-punt bij aan het totaal rendement. Het MM Dutch Mortgage Fund leverde met 1,4%-punt de grootste positieve bijdrage bij aan deze beleggingscategorie.

Een toelichting over de resultaten van de beleggingsfondsen in vastrentende waarden is opgenomen in hoofdstuk 12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit renteswaps en valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekking van de pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in de verslagperiode -1,7%-punt bij aan het rendement.

De renteswaps droegen met -0,2%-punt negatief bij aan het totale beleggingsresultaat. De afdekking van het renterisico heeft het gehele jaar rond het strategische niveau van 70% gefluctueerd, waarbij de verplichtingen qua looptijd meer zijn afgedekt aan het korte eind van de rentecurve ten opzichte van het lange eind. De te betalen floating rente van de renteswaps leidde tot de negatieve bijdrage vanwege de hogere kortetermijn rente. Dit effect was groter dan het positieve rendement op de swaps als gevolg van de dalende swaprente in 2024.

Per saldo leidde de afdekking van het valutarisico tot een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,5%. Dit is met name een gevolg van het afdekken van de Amerikaanse dollar die sterker werd ten opzichte van de euro.

Attributie beleggingscategorieën eind 2024		
Cijfers in %	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,0	0,0
Private Equity	0,0	0,0
Vastrentende waarden	0,0	1,1
Liquiditeiten	0,0	0,0
Totaal	0,0	1,1

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal;
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark.

Het positieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het MM Dutch Mortgage Fund zorgde voor de grootste positieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met 1,0%-punt.

Uitvoering MVB-beleid

Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Stap staat beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen. Hieronder wordt de uitvoering van dit beleid beschreven die specifiek van toepassing is voor de pensioenkring.

Screening en engagement

Eind 2024 werd met 25 bedrijven, waarin de pensioenkring via de MM-beleggingsfondsen belegt, een dialoog gevoerd. Het voeren van de dialoog heeft Stap uitbesteed aan Aegon AM. Eind 2024 werd de dialoog gevoerd met:

- 15 bedrijven over incidenten in relatie tot de toeleveringsketen
- 6 bedrijven over incidenten in relatie tot biodiversiteit, al dan niet in combinatie met de toeleveringsketen
- 3 bedrijven over het mogelijk niet naleven van de OESO-richtlijnen of over specifiek mensenrechten
- 8 bedrijven die niet of mogelijk niet voldoen aan één of meerdere principes van de UN Global Compact, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Mensenrechten	Milieu	Corruptie
6	1	1

De resultaten van alle engagement trajecten worden in de volgende tabel voor 43 bedrijven weergegeven. Hiervoor wordt een mijlpalenaanpak gehanteerd. Met twee bedrijven is nog geen engagement traject gestart. In het merendeel van de gevallen omdat het bedrijf nog betrokken is bij lopende rechtszaken waardoor engagement veelal nog niet opportuun is.

Mijlpaal 1	Mijlpaal 2	Mijlpaal 3	Mijlpaal 4
2	5	15	1

De mijlpalen houden het volgende in:

- Mijlpaal 1: Probleem aangestipt, een bedrijf heeft nog geen reactie gestuurd
- Mijlpaal 2: Reactie van een bedrijf ontvangen
- Mijlpaal 3: Bedrijf heeft aangegeven bereid te zijn om een probleem op te willen lossen en heeft concrete vervolgstappen genomen
- Mijlpaal 4: Doelstelling van de engagement bereikt

Uitsluitingen

De pensioenkring belegt in multi-manager beleggingsfondsen beheerd door Aegon AM. Voor deze fondsen is een uitsluitingsbeleid van toepassing zoals beschreven in hoofdstuk 1.5 Beleggingen.

Stemmen

De uitgebrachte stemmen worden in onderstaande tabel per thema weergegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er afwijkend van het stemadvies van de onderneming en/of het stemadviesbureau is gestemd.

Thema	Overname	Kapitaalstructuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensenrechten	Bedrijfsspecifiek	Compensatie	Overig
Uitgebrachte stemmen	52	445	4.390	122	19	1.601	712	106
Afwijkend van management onderneming	3	25	298	24	12	72	112	45
Afwijkend van advies stemadviesbureau	0	0	0	0	0	0	0	0

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

In de rapportageperiode is bij vier Nederlandse ondernemingen afwijkend van de aanbeveling van het management gestemd.

Voor de belangrijkste stemmingen wordt hierna benoemd waarom er tegen de aanbeveling van het management van de Nederlandse ondernemingen is gestemd:

- Er is tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat deze als buitensporig en niet marktconform wordt bestempeld;
- Bij een onderneming is er tegen het langetermijn beloningspakket gestemd, omdat deze onvoldoende onderworpen was aan prestatiedoelstellingen.

11.5 Kostentransparantie

Onderstaande overzichten zijn opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	1.308	1.072	0,15	0,13
Kosten vermogensbeheer	2.449	2.126	0,29	0,26
Transactiekosten	399	695	0,05	0,09
Totaal **	4.156	3.893	0,48	0,48

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Administratiekostenvergoeding	641	627	0,08	0,08
Administratiekostenvergoeding meerwerk	68	17	0,01	0,00
Exploitatiekosten	636	491	0,07	0,06
Distributiekosten	85	81	0,01	0,01
Overige kosten	99	29	0,01	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-221	-173	-0,03	-0,02
Totaal **	1.308	1.072	0,15	0,13

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2024 enerzijds toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 2,52% voor 2024. Anderzijds is deze afgenomen door het wegvallen van actuariële advisering. De administratievergoeding meerwerk bestaat in 2024 uit een vergoeding voor aanvullende dienstverlening. Deze is voornamelijk gestegen door actuariële advisering voor Wtp.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (635). Deze kosten bestaan uit een procentuele vergoeding over het belegd vermogen voor Stap, kosten voor de actuariële functie, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer. De exploitatiekosten zijn in 2024 toegenomen. Deze kosten zijn onder meer toegenomen door de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap.

De distributiekosten betreffen kosten die worden betaald aan Stap. De kosten voor distributie en vertegenwoordiging hebben onder meer betrekking op het uitbrengen van offertes voor Multi-client Pensioenkring 2. De distributiekosten zijn met 4 toegenomen door de stijging van het belegd vermogen.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen. De overige kosten zijn in 2024 vooral toegenomen door de kosten voor Wtp.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven voor het subtotale en het totaal van de uitvoeringskosten pensioenbeheer.

	2024	2023
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	€	€
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	1.308	1.072
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) *	663	572

** Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.*

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2023 op totaalniveau met 16% gestegen door de toename van de totale uitvoeringskosten pensioenbeheer.

Voor de kosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt. Daarnaast worden de kosten per deelnemer tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beïnvloed door de eenmalige kosten die hiervoor in de uitvoeringskosten pensioenbeheer zijn opgenomen.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 2.449 (2023: 2.126) betreft alle door de pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2024	2023
Kosten vermogensbeheer	€	€
Directe kosten vermogensbeheer	1.301	1.222
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	1.148	904
Totale kosten van vermogensbeheer	2.449	2.126

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (1.301) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (1.351). Een deel van deze directe kosten vermogensbeheer betreffen transactiekosten (43) en deze zijn hierna in de paragraaf "Transactiekosten" verantwoord. Daarnaast wordt een deel van de overige kosten (7) bij de vermogensbeheerder hier onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager;
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabellen geven dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

	2024	2023	2024	2023
Categorie beleggingen	€	€	% *	% *
Aandelen	401	308	0,05	0,04
Private Equity	45	51	0,01	0,01
Vastrentende waarden	1.321	1.091	0,15	0,14
Overig	461	504	0,05	0,06
Totaal	2.228	1.953	0,26	0,24
Allocatie vanuit pensioenbeheer	221	173	0,03	0,02
Totaal **	2.449	2.126	0,29	0,26

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2024 0,03%-punt hoger dan in 2023 (0,26%). De stijging van de kosten vermogensbeheer is voornamelijk het gevolg van de gestegen prestatieafhankelijke vergoedingen binnen de portefeuille met vastrentende waarden.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimpact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;

- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen;

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's en als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2024 €	2023 €	2024 % *	2023 % *
Aandelen	120	105	0,01	0,01
Vastrentende waarden	227	566	0,03	0,07
Overig	52	24	0,01	0,00
Totaal **	399	695	0,05	0,09

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

In bovenstaande kosten is een bedrag van 31 (2023: 40) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten in 2024 zijn 0,04%-punt lager dan vorig jaar (2023: 0,09%). Dit kan worden verklaard doordat er binnen de beleggingsfondsen van deze categorie minder transactiekosten gemaakt zijn ten opzichte van vorig jaar.

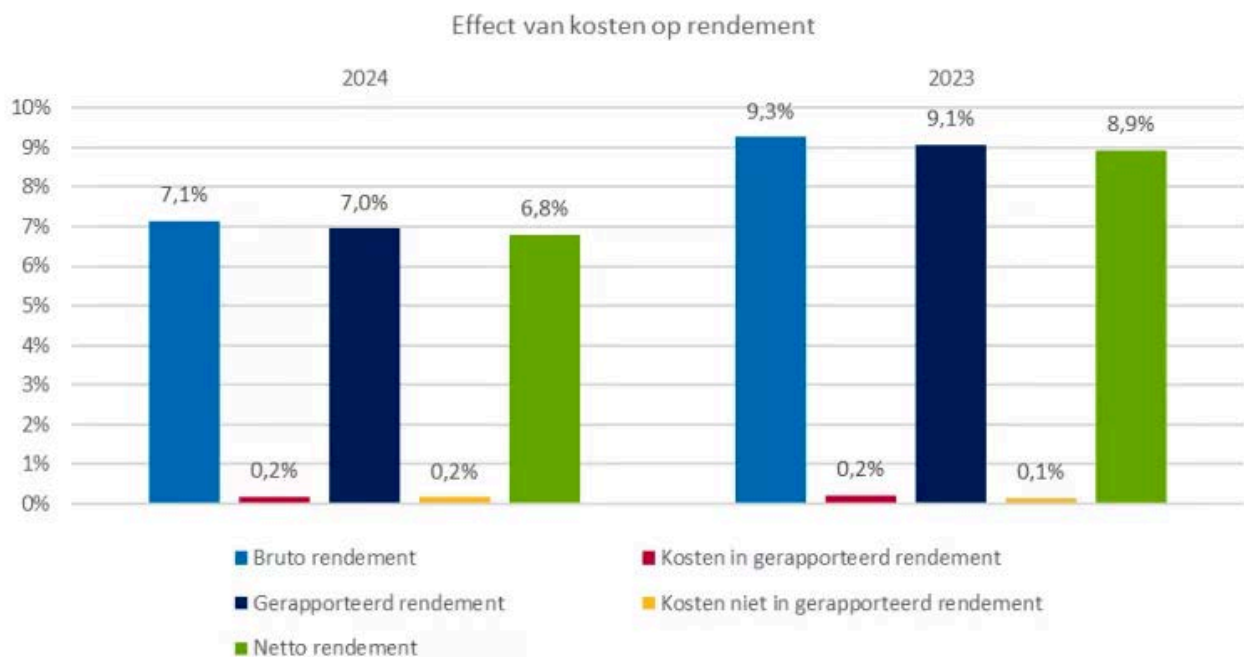
Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2024 bedroegen 0,29% van het gemiddeld belegd vermogen. Van deze totale kosten bestaat 0,02%-punt (2023: 0,00%-punt afgerond) uit prestatieafhankelijke vergoedingen. Een deel van de beleggingsportefeuille wordt namelijk actief beheerd, met als uitgangspunt dat actief beheer voor de geselecteerde beleggingscategorieën op termijn een hoger rendement oplevert.

Hier stond een gerealiseerd relatief rendement op de actieve beleggingen van 0,10%-punt ten opzichte van de benchmarks tegenover. Deze percentages zijn berekend op basis van de gemiddelde standen in 2024 en op basis van de totale portefeuille. In absolute getallen heeft het actief beheer een opbrengst opgeleverd van 1.055 ten opzichte van 170 aan kosten.

Op totaalniveau is het actief risico in de beleggingsportefeuille beperkt. De ex-ante tracking error bedraagt eind 2024 op jaarbasis 0,2%. Een tracking error van 0,2% geeft aan dat de kans dat het rendement van de portefeuille met maximaal 0,2% afwijkt van het rendement van de benchmark ongeveer 66,7% is. En er is ongeveer 5% kans dat de portefeuille met meer dan 0,4% (twee maal de tracking error) afwijkt van de benchmark.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de pensioenkring en welke kosten hier buiten vallen. Ter vergelijking worden hierbij de cijfers over het voorgaande boekjaar getoond.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel bestuur

Het bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

11.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2024 is de rentetermijnstructuur (RTS) gedaald, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de pensioenkring zijn gestegen. Per saldo heeft de rente in 2024 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een positief beleggingsrendement van 7,0% heeft gezorgd voor een stijging van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2024 gestegen van 116,0% naar 117,4%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2024 gestegen van 116,5% naar 118,3% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 113,1%. Daarmee is ultimo 2024 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2024 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 117,4%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2024	2023
Beleidsdekkingsgraad	118,3	116,5
Feitelijke Dekkingsgraad	117,4	116,0
Dekkingsgraad op basis van marktrente	117,4	116,0
Reële dekkingsgraad	88,8	86,3
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0	104,0
Vereiste dekkingsgraad	113,1	112,8
Rekenrente vaststelling TV	2,18	2,35

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (116,5%) per 31 december 2023 hoger was dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (112,8%). Daardoor had Multi-client Pensioenkring 2 eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (118,3%) eveneens hoger is dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (113,1%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (118,3%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Multi-client Pensioenkring 2 dus niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

Vanuit het wettelijk kader is toekomstbestendigheid het uitgangspunt voor toeslagverlening. Dit houdt onder meer in dat het beschikbare vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 110,0% bepalend is om een bepaalde toeslag levenslang, toe te kunnen kennen. De levenslange toeslag wordt bepaald op grond van het verwachte gemiddelde toekomstige consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen afgeleid. De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) is de grens waarbij de pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens was voor Multi-client Pensioenkring 2 per 30 september 2024 gelijk aan 136,9%.

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid van Multi-client Pensioenkring 2 is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en -rechten van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand september van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening en de maand september van het daaraan voorafgaande jaar.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Een eventuele deflatie in enig jaar zal bij het vaststellen van de cumulatieve toeslagachterstand wel in aanmerking genomen worden. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn 50% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 0,92% (2023: 0,00%) aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 2. Ook is per 31 december 2024 is een aanvullende toeslag verleend van 0,91% (2023: 0,00%) uit het toeslagdepot D voor de populatie van voormalig Multi-client Pensioenkring 1 binnen Multi-client Pensioenkring 2.

Richtlijnen voor toeslagen

Voor het toeslagbeleid van Multi-client Pensioenkring 2 worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het toeslagbeleid is voorwaardelijk en afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring.
- Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement dat resteert na de toevoeging aan de technische voorzieningen van het benodigde rendement en de wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een BDG die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - Bij een BDG boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden gegeven;
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TBI-grens kan een toeslag worden gegeven die naar verwachting in de toekomst te realiseren is (ongeveer naar rato).
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag.

- De TBI-grens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TBI-grens en het vereist eigen vermogen-niveau.
- Het bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag

Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal in onderstaande volgorde worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand.

11.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van markttrentes en beleggingsrendementen en de verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de jaarrekening, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2024	2023
Resultaat op beleggingen	31.908	47.059
Resultaat op wijziging RTS	-12.146	-24.649
Resultaat op premie	200	1.059
Resultaat op waardeoverdrachten	265	1.217
Resultaat op kosten	-267	33
Resultaat op uitkeringen	46	-127
Resultaat op kanssystemen	-1.342	-106
Resultaat op toeslagverlening	-6.475	3
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	1.578	1.396
Resultaat op andere oorzaken	21	24
Totaal saldo van baten en lasten	13.788	25.909

Toelichting actuariële resultaat

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariële resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten van het vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt 31.908. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2024 positief bij aan de ontwikkeling van dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2024 ligt gemiddeld genomen onder de RTS ultimo 2023. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2024 met circa 0,17%-punt gedaald. Dit heeft geleid tot een toename van de technische voorzieningen en dus tot een negatief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt -12.146.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte, pensionering en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt -1.342.

Toeslagverlening

Per 31 december 2024 is een toeslag van 0,92% (2023: geen) verleend aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 2. Daarnaast is er ook een toeslag van 0,91% verleend per 31 december 2024 uit het toeslagendepot. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt -6.475.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt 1.578. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2024 (1.139), de actualisatie van de ervaringssterfte (237) en de kostenvoorziening (202).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid en de opslag voor uitvoeringskosten.

In de volgende tabel is een overzicht met de premies opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. Voor de vaststelling van de gedempte premie wordt uitgegaan van het verwachte rendement. De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige beleggingsbeleid, de looptijdsafhankelijke rendementscurve en de in te rekenen toeslagopslag van 2% als bedoeld in het nieuwe Financieel Toetsingskader Pensioenen. Deze curve geldt voor de periode 1 januari 2024 tot 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel).

Premie voor risico pensioenkring		Premie	Premie	Premie
(bedragen x € 1.000)		RTS	gedempt	feitelijk
Actuariael benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	2.231	1.340	2.335
	risicopremie overlijden	89	89	89
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		95	65	97
De risicopremie voor WIA-excedent en premievrijstelling bij invaliditeit		109	109	109
Solvabiliteitsopslag		286	172	234
Actuariael benodigd voor voorwaardelijke inkoop		0	933	0
Toetswaarde premie		2.810	2.708	2.864
Overige premie				
Afrekening vorig boekjaar		0	0	0
Opslag weerstandvermogen		0	0	0
Totaal		2.810	2.708	2.864

De pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid en is vastgesteld op 113,1%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille zou deze uitkomen op 115,3%.

11.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkring en het financieel crisisplan. In 2024 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de pensioenkring.

Integraal Risicomanagement

In het hoofdstuk Integraal Risicomanagement van Stap is de beschrijving van het Integraal Risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle Pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de Pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de Pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per Pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de Pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk Integraal Risicomanagement.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Multi-client Pensioenkring 2
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Multi-client Pensioenkring 2 voldoet aan de uitgangspunten van het premiebeleid.
Behoud nominale aanspraken binnen de pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen (VEV) en is gelijk aan 14% met een bandbreedte tussen 12% en 16%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Doelstelling niveau pensioenkring	Risicobereidheid Multi-client Pensioenkring 2
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Multi-client Pensioenkring 2 is dit vertaald naar: een voorwaardelijke toeslagambitie van 50% van de maatstaf. De maatstaf wordt jaarlijks vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september.	Risicobereidheid op korte termijn: Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV en is gelijk aan 14% met een bandbreedte tussen 12% en 16%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 85%; • Vanuit de actuele financiële positie is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) uit de HBT gelijk aan 85%; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweersscenario (5e percentiel) ten opzichte van het verwacht pensioenresultaat (mediaan) maximaal 29%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Multi-client Pensioenkring 2 is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk integraal risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het bestuur van Stap de risico's van Stap en de pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2024 is de RSA eind 2024 uitgevoerd op het niveau van Stap en op het niveau van de pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere

aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkring

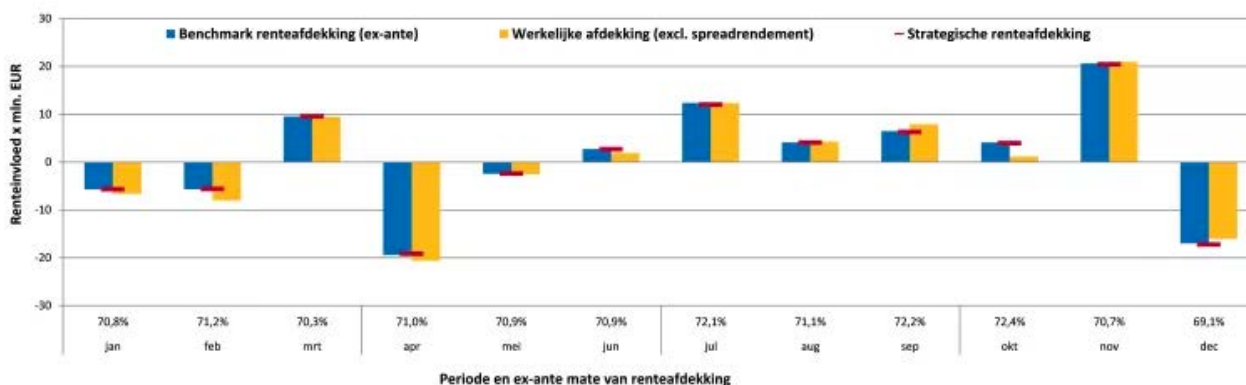
Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind.

Voor de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's wordt in hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen van Stap. Hierna wordt voor (de afdekking van) het renterisico en het marktrisico de specifieke informatie voor de pensioenkring toegelicht.

Matching/Renterisico

Het matching en renterisico is in hoofdstuk 12.2 Risicoparaagraaf pensioenkringen toegelicht voor alle pensioenkringen.

Voor de pensioenkring toont de volgende figuur de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico, zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2024 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico zich dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van afdekking van het renterisico (benchmark afdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte afdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark afdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van afdekking van het renterisico. De strategische mate van afdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark afdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico bevindt.

- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De afdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2024 is de tijdelijke afdekking van het renterisico onveranderd 70,0% geweest.

Marktrisico

In hoofdstuk 12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen is het marktrisico voor alle pensioenkringen toegelicht.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en renterisico per einde boekjaar

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

Rente	-1,5%	-1,0%	-0,5%	0,0%	0,5%	1,0%	1,5%
Aandelen							
20%	110,9	115,2	119,6	124,1	128,5	133,0	137,6
10%	108,4	112,4	116,6	120,7	124,9	129,1	133,4
0%	105,8	109,6	113,5	117,4	121,3	125,2	129,2
-10%	103,3	106,8	110,5	114,1	117,7	121,3	125,0
-20%	100,7	104,0	107,4	110,7	114,1	117,4	120,8

11.9 Verslag van het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2

Belanghebbendenorgaan Multi-client Pensioenkring 2

Het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2 is per 1 januari 2017 ingesteld. Dat is de datum waarop Multi-client Pensioenkring 2 van start is gegaan.

Samenstelling Belanghebbendenorgaan Multi-client Pensioenkring 2

Het belanghebbendenorgaan bestaat uit de vertegenwoordiging van de geledingen van de werkgevers, (gewezen) deelnemers en gepensioneerden en bestaat eind 2024 uit drie leden.

In maart 2024 heeft de heer Gert Tuinsma de heer Henri Castillion opgevolgd namens de gewezen deelnemers. De heer Jelmer Dijkstra is per 1 januari 2025 teruggetreden en opgevolgd per 1 februari 2025 door de heer Mark Marseille namens de werkgevers. Mevrouw Van der Plaat heeft in juli 2024 afscheid genomen van het belanghebbendenorgaan en is opgevolgd per 1 januari 2025 door de heer Lars Strijdonk. Het belanghebbendenorgaan spreekt zijn erkentelijkheid uit over de bijdrage van de heer Dijkstra, mevrouw Van der Plaat en de heer Castillion in de afgelopen periode.

De samenstelling van het belanghebbendenorgaan is per datum van publicatie van het jaarverslag 2024 als volgt:

- Paul van Driessen (voorzitter) - namens pensioengerechtigden
- Gert Tuinsma – namens de gewezen deelnemers
- Mark Marseille - namens de werkgevers
- Lars Strijdonk - namens de deelnemers

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap.

Vergaderingen van het belanghebbendenorgaan in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 drie vergaderingen gehad met het bestuur. De eerste vergadering met het bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het deeljaarverslag 2023 met de financiële opstelling van Multi-client Pensioenkring 2, alsmede de stand van zaken rondom de Wet toekomst pensioen (Wtp). De tweede vergadering vond plaats in september en onder leiding van de voorzitter van de raad van toezicht werd gesproken over de relatie tussen de pensioenkring en het bestuur. In december vond de derde vergadering plaats. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2025, de pensioenopbouw en premies voor 2025, het pensioenreglement 2025 en de reglementsfactoren, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2025 van de pensioenkring behandeld.

Verder heeft in oktober 2024 de voorzitter van het bestuur de leden van het belanghebbendenorgaan in een aparte vergadering geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de Wtp en het voorgenomen besluit van het bestuur om Multi-client Pensioenkring 2 niet te laten invaren.

In mei 2024 heeft het belanghebbendenorgaan overleg gevoerd met de raad van toezicht. Er is gesproken over de gang van zaken bij Stap, de relatie met het bestuur en de ontwikkelingen op het gebied van de Wtp.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 vijf eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het bestuursbureau namens het bestuur aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het bestuur op de agenda stonden. Naast de onderwerpen waarvoor het belanghebbendenorgaan goedkeurings- of adviesrechten heeft (separaat vermeld) zijn verder de volgende onderwerpen behandeld:

- Pilot videobellen
- Resultaten campagnes 2023
- Verkiezingen
- Zelfevaluatie van het belanghebbendenorgaan
- Jaarwerk 2023
- Wet toekomst pensioenen
- Haalbaarheidstoets
- Ervaringssterfte

In de eigen vergaderingen van het belanghebbendenorgaan zijn verder de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de pensioenkring behandeld. Het belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze vragen zijn door het bestuursbureau beantwoord.

Informatie-uitwisseling

Het belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de pensioenkring van het bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van het belanghebbendenorgaan toegang tot SPO-Perform.

Stap heeft in 2024 twee themadagen voor leden van belanghebbendenorganen georganiseerd. Op de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wtp en de “lessons learned” met betrekking tot de eerste pensioenkring van Stap die zal invaren in het nieuwe stelsel, namelijk Pensioenkring Holland Casino. Daarnaast is aandacht besteed aan digitale vaardigheden, interne auditfunctie en compliance onderwerpen. Een aantal leden van het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2 heeft deze themadagen bijgewoond.

Zelfevaluatie

Het belanghebbendenorgaan heeft in maart 2025 de zelfevaluatie over 2024 besproken. Vanwege de uittreding van 2 leden van het belanghebbendenorgaan midden respectievelijk eind 2024 is de zelfevaluatie met een externe deskundige uitgesteld tot de tweede helft 2025/begin 2026. Met behulp van een vragenlijst is onder meer in kaart gebracht in welke aandachtsgebieden de behoefte aan kennisverdieping ligt bij de leden, de onderlinge samenwerking en de samenwerking met het Bestuur en het Bestuursbureau. De aandachtspunten uit de vorige evaluatie zijn tevens meegenomen.

- Het belanghebbendenorgaan is van mening dat het redelijk voldoende tot voldoende deskundig is. Zij communiceert proactief richting het Bestuur. Het belanghebbendenorgaan is tevens kritisch naar het Bestuur inzake verstrekte onderbouwing van en transparantie inzake (voorgenomen) besluiten.
- Het belanghebbendenorgaan vindt verdiepend dat deskundigheid versterking behoeft met name op financieel vlak.

- Objectieve toetsing van kennisniveau en continue kennisontwikkeling bij leden van het belanghebbendenorgaan dient geborgd te worden; hiervoor vraagt het belanghebbendenorgaan het Bestuur om ondersteuning. In het kader van de succession planning vraagt het belanghebbendenorgaan een budget om aspirant leden een aanvullende opleiding aan te bieden.
- Verder heeft het belanghebbendenorgaan behoefte aan externe deskundigheid inzake items als het Wtp-traject en beleggingsbeleid.

Goedkeuring en advies in 2024

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 goedkeuring verleend aan:

- Het jaarplan en de begroting 2025 van de pensioenkring
- Het reglement belanghebbendenorgaan
- Het omzetten van de ILB-allocatie naar nominale staatsobligaties
- Pensioenpremies en -opbouw 2025

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2024 advies gegeven over:

- Het deel-jaarverslag 2023 en de financiële opstelling van de pensioenkring over 2023
- De ABTN 2024 van de pensioenkring
- Het pensioenreglement inclusief reglementsfactoren per 1 juli 2025 van de pensioenkring
- Het communicatiejaarplan 2025 van de pensioenkring

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2024. Het belanghebbendenorgaan heeft over deze periode de volgende bevindingen.

Algemeen

Een drietal grote thema's hebben de volle aandacht van het belanghebbendenorgaan gehad:

1. Het beleid van het fonds met betrekking tot de renteafdekking

Het belanghebbendenorgaan heeft op eigen initiatief aan Edmond Halley opdracht verstrekt tot het uitvoeren van een onderzoek naar het beleid van het fonds met betrekking tot de renteafdekking. Dit onderzoek is eind 2024 afgerond door Edmond Halley. Begin maart 2025 heeft het belanghebbendenorgaan de rapportage "Onderzoek&benchmarking renteafdekking 2019-2023" gedeeld met het bestuur. In tweede termijn heeft het belanghebbendenorgaan haar bevindingen aan het bestuur kenbaar gemaakt, in afwachting van een inhoudelijke reactie van het bestuur op de rapportage. De bevindingen van het belanghebbendenorgaan betreffen onder meer de behaalde lage overrendementen en de verhogingen van de renteafdekking bij lage swaprente als gevolg van toepassing van het rente staffel model alsmede het ongedaan maken van een verhoging van de renteafdekking met een impact van circa negatief 3% dekkingsgraadverlies.

2. De besluitvorming inzake invaren onder de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp)

Het voorgenomen besluit van het bestuur om niet in te varen is onderwerp van verder overleg. De complexiteit van een multi-client kring en verzoeken tot invaren door werkgevers vergt veel en meer inspanningen om alle partijen op eenzelfde lijn te krijgen. Het ontbreken van een schriftelijke uitleg en motivering door ieder van de werkgevers is niet behulpzaam bij de uitwerking van het traject. Het ontbreken van (contact-)gegevens van enkele (voormalige) werkgevers mag naar de mening van het

belanghebbendenorgaan geen reden zijn om de default situatie van invaren inhoudelijk niet verder te onderzoeken en beoordelen op voor- en nadelen van invaren. Hierbij dient naar de mening van het belanghebbendenorgaan mede betrokken te worden hetgeen hieronder vermeld wordt onder punt 3.

3. Het realiseren/achterblijven van de indexatieambitie en de levensvatbaarheid van de pensioenkring

De indexatie ambitie van de pensioenkring van gemiddeld 50% wordt op basis van ALM studies in de afgelopen jaren behaald zonder rekening te houden met de daaraan voorafgaande perioden. De sedert 2018 opgelopen achterstand bedraagt thans 24,53%.

Gelet op de dekkingsgraad ontwikkelingen is naar de mening van het belanghebbendenorgaan nader onderzoek geboden naar de vraag of de kring met het risicoprofiel als bepaald bij de start de doelstellingen kan realiseren en daarnaast levensvatbaar is vanwege uitblijven van verdere consolidatie binnen de kring door toetredingen. De hoogte van de kostenvoorzieningen kan daarbij mede-bepalend zijn.

Financieel

Per eind december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad 117,4% (116,0% per eind 2023) en de beleidsdekkingsgraad 118,3% (116,5% per eind 2023). Bij deze beleidsdekkingsgraad is geen volledige indexatie noch inhaalindexatie wettelijk mogelijk. De grens ultimo 2024 ten aanzien van inhaalindexatie ligt op 136,9% ("TBI grens").

De pensioenen zijn per 31 december 2024 verhoogd met 0,92%. De indexatie is circa 36% van de maatstaf voor toeslagverlening CPI welke 2,54% bedroeg en gebaseerd op de financiële positie per 30 september 2024 en de regelgeving ten aanzien van toekomstbestendig indexeren.

De deelnemers uit de voormalige multi-client Pensioenkring 1 hebben een aanvullende toeslag van 0,91% uit een voor hen bestemd Toeslagdepot (depot "D") ontvangen. Daarmee is het depot uitgeput.

Het totale beleggingsrendement in 2024 bedroeg 7,0%.

Het totale beleggingsrendement in 2024 was niet voldoende om tenminste de (gemiddelde) indexatieambitie van 50% in 2024 te halen. De achterstand in indexeren is verder opgelopen tot cumulatief 24,53%.

Verslaglegging en verantwoording

Ten aanzien van verslagleggingen en verantwoording is het belanghebbendenorgaan van mening dat er adequate maand- en kwartaalrapportages en risicomanagementrapportages worden verstrekt die ruim voldoende diepgang verschaffen om de taken en verantwoordelijkheden uit te voeren.

Het totale oordeel

Het BO beoordeelt de samenwerking met en de communicatie door het Bestuur als afwachtend en defensief. Het BO ervaart (nog steeds) niet dat het door het Bestuur wordt gezien als serieuze gespreks- en sparring-partner en dat de ruimte om actiever en open de dialoog aan te gaan, benut wordt. Het BO ziet dat de kernthema's niet voldoende ondersteund worden door actieve participatie door het Bestuur. Het Wtp traject wordt naar de mening van het belanghebbendenorgaan veeleer behandeld vanuit het formele kader van afwezigheid van verzoeken van alle werkgevers, en niet vanuit de inhoudelijke afweging van belangen van de deelnemers bij invaren. Het BO heeft beperkte middelen toegewezen gekregen om zelf actief te kunnen zijn in deze dossiers.

Mogelijk liggen de verwachtingen ten aanzien van de origineel gestelde uitgangspunten dermate uiteen dat het nodig is om deze bij te stellen; afhankelijk van deze uitkomst zijn mogelijk alternatieve scenario's te onderzoeken voor Multi-client Pensioenkring 2.

Utrecht, 17 mei 2025

Belanghebbendenorgaan Multi-client Pensioenkring 2

Paul van Driessen (voorzitter)

Gert Tuinsma

Mark Marseille

Lars Strijdonk

Gieta Veersma (toehoorder)

Reactie bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2 en hecht er aan om als reactie hierop te benadrukken dat het belang van het belanghebbendenorgaan, om binnen de kaders van de governance structuur, als een belangrijke gesprekspartner voor het bestuur te fungeren volledig wordt onderschreven door het bestuur. Het bestuur neemt de overwegingen en ervaringen van het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2 vanzelfsprekend serieus en continueert graag de gesprekken met het belanghebbendenorgaan met het oog op het zoveel mogelijk in lijn brengen van de (ge)rechtvaardigde verwachtingen over en weer. Het bestuur benadrukt dat zij zich, rekening houdend met de wettelijke kaders, voortdurend inzet voor de belangen van de deelnemers in Multi-client Pensioenkring 2 op basis van een constructieve dialoog en oplossingsgerichte samenwerking met het belanghebbendenorgaan. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor haar inzet in 2024.

12. Algemeen verslag pensioenkringen

12.1 Toelichting resultaten beleggingsfondsen

Toelichting resultaten beleggingsfondsen voor aandelen

In de volgende tabel is weergegeven in welke beleggingsfondsen de verschillende pensioenkringen beleggen voor aandelen.

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
MM European Equity Index Fund Hedged								X		
MM European Equity Index Fund										X
MM Developed World Equity Index Fund Hedged								X		
MM Developed World Equity Index Fund						X	X	X		
MM World Equity Index SRI Fund - EUR	X									
MM World Equity Index SRI Fund	X	X	X	X	X	X				X
MM Global Emerging Markets Fund	X	X	X	X			X	X		X
Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund									X	
Northern Trust - Emerging Markets ESG Fund					X	X			X	

Ontwikkeling aandelen ontwikkelde markten

MM European Equity Index Fund (Hedged)

Het MM European Equity Index Fund Hedged en het MM European Equity Index Fund kennen een passieve beleggingsstijl waardoor het rendement in lijn is met het rendement van de benchmark. Dat de beleggingsfondsen een negatief relatief rendement behaalden kwam vooral door het uitsluitingsbeleid. Daarnaast droegen kosten ook negatief bij aan het relatieve rendement. De beleggingsfondsen zijn begin 2024 geliquideerd.

MM Developed World Equity Index Fund (Hedged)

Het MM Developed World Equity Index Fund Hedged en het MM Developed World Equity Index Fund kennen een passieve beleggingsstijl waardoor het rendement in lijn is met het rendement van de benchmark. Dat de beleggingsfondsen een positief relatief rendement behaalden kwam vooral door het uitsluitingsbeleid. Daarnaast droeg het terugvorderen van dividendbelasting positief bij. Bij het berekenen van het benchmarkrendement wordt de mogelijkheid om dividendbelasting terug te vorderen niet meegenomen, terwijl dit door de fiscale status van de beleggingsfondsen deels wel mogelijk is.

Voor Pensioenkring Aon Groep Nederland zijn de beleggingen in het MM Developed World Equity Index Fund Hedged begin 2024 omgezet naar beleggingen in het onafgedekte MM Developed World Equity Index Fund. Gedurende de korte periode tot en met 25 januari 2024 dat Pensioenkring Aon Groep Nederland geïnvesteerd had in het MM Developed World Equity Index Fund Hedged is de gerapporteerde performance lager dan het gerapporteerde rendement van de benchmark. Voor het MM Developed World Equity Index Fund waar de pensioenkring vanaf 25 januari 2024 in belegt, geldt de toelichting in bovenstaande alinea.

Voor Pensioenkring GE Nederland zijn de beleggingen in het MM Developed World Equity Index Fund medio juli 2024 verkocht. Gedurende de periode tot en met 18 juli 2024 dat Pensioenkring GE Nederland geïnvesteerd had in het MM Developed World Equity Index Fund is de gerapporteerde performance lager dan het gerapporteerde rendement van de benchmark.

MM World Equity Index SRI Fund (– EUR)

Het MM World Equity Index SRI Fund – EUR en het MM World Equity Index SRI Fund kennen een passieve beleggingsstijl waardoor het rendement in lijn is met het rendement van de benchmark. Het terugvorderen van dividendbelasting droeg dit jaar positief bij en als gevolg hiervan behaalde het beleggingsfonds een positief relatief rendement.

Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund

Het Northern Trust World Custom ESG Equity Index Fund is een passief beleggingsfonds dat als doel heeft het rendement van de benchmark zo nauwkeurig mogelijk te benaderen. In de rapportage is de “standaard” MSCI index als benchmark opgenomen, terwijl Northern Trust (NT) een aangepaste benchmark gebruikt waarbij de index wordt aangepast voor vanuit ESG-oogpunt uitgesloten bedrijven. Over 2024 behaalde het beleggingsfonds een rendement dat hoger lag dan het rendement van de “standaard” MSCI benchmark. Dit wordt gedreven door het feit dat de uitsluitingen een positief effect hadden op het rendement over 2024 waardoor de portefeuille en de aangepaste benchmark een hoger rendement behaalden. Tegen de aangepaste index behaalde het beleggingsfonds een hoger rendement. Dit wordt gedreven door het terugvorderen van dividendbelasting. Bij het berekenen van het benchmarkrendement wordt de mogelijkheid om dividendbelasting terug te vorderen niet meegenomen, terwijl dit door de fiscale status van het beleggingsfonds deels wel mogelijk is. Het beleggingsfonds presteerde hierdoor in lijn met de verwachting.

Ontwikkeling aandelen opkomende markten

MM Global Emerging Markets Fund

Het MM Global Emerging Markets Fund belegt wereldwijd in aandelen van ondernemingen uit opkomende markten. De managers in het beleggingsfonds maken gebruik van bottom-up aandelenselectie. Hoewel het rendement van opkomende markten in het verslagjaar positief was, bleef het rendement sterk achter bij het rendement van de ontwikkelde markten. Het beleggingsfonds behaalde in 2024 een rendement dat lager was dan het rendement van de benchmark. De marktomstandigheden waren lastig voor de managers waardoor drie van de vier managers in 2024 achterbleven bij hun benchmark. Vooral de managers met een wereldwijd mandaat in opkomende markten hadden een moeilijk jaar. Dit werd voor een groot deel veroorzaakt door negatieve aandelenselectie in China, Brazilië en Zuid-Korea. Daarnaast droeg ook de onderweging naar het sterk presterende Taiwan bij één van de managers negatief bij.

Northern Trust Emerging Markets ESG Fund

Het Northern Trust Emerging Markets ESG Fund is een passief beleggingsfonds dat als doel heeft het rendement van de benchmark zo nauwkeurig mogelijk te benaderen. In de rapportage is de “standaard” MSCI index als benchmark opgenomen, terwijl Northern Trust (NT) een aangepaste benchmark gebruikt waarbij de index wordt aangepast voor vanuit ESG-oogpunt uitgesloten bedrijven. Over 2024 behaalde het beleggingsfonds een rendement dat hoger lag dan het rendement van de “standaard” MSCI benchmark. Dit wordt gedreven door het feit dat de uitsluitingen een positief effect hadden op het rendement over 2024 waardoor de portefeuille en de aangepaste benchmark een hoger rendement behaalden. Tegen de aangepaste index behaalde het beleggingsfonds een rendement wat net iets lager lag dan de (aangepaste) benchmark. Dit werd gedreven door de lopende kostenfactor van het beleggingsfonds. Daarmee presteerde het fonds in 2024 in lijn met de verwachting.

Toelichting resultaten beleggingsfondsen voor private equity

In de volgende tabel is weergegeven in welke beleggingsfondsen de verschillende pensioenkringen beleggen voor private equity.

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
Unigestion Euro Choice IV			X							X
Unigestion Euro Choice V			X							X
Asia Alternatives CP V							X			
Asia Alternatives Delaware V							X			
Blue Sky Group Private Equity Europe I							X			
Blue Sky Group Private Equity Secondaries II							X			
Blue Sky Group Private Equity US II							X			
LODH Euro Choice IV SC LP							X			

Beleggingen in private equity hebben door hun beperkte aandeel in de totale portefeuille niet significant aan het rendement bijgedragen. Pensioenkring Multi-Client 2 en Pensioenkring Holland Casino beleggen in private equity via twee verschillende Unigestion fondsen. Dit zijn zogenaamde fund of funds. Dat betekent dat deze Unigestion fondsen beleggen in private equity fondsen, in dit geval Europese. Euro Choice IV bevindt zich in de liquidatiefase en heeft een waarde van ongeveer 0,1 mln. Euro Choice V is in de distributiefase. De rendementen bij deze fondsen zijn goed en er wordt gestaag geld uitgekeerd.

Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft een aantal private equity beleggingen via verschillende fund of funds managers. Dat betekent dat deze fondsen beleggen in private equity fondsen. De fondsen hebben allemaal hun eigen geografische focus. Het Europe I fonds heeft een portefeuille met Europese upper mid-market fondsen en had in 2024 een goed rendement. Euro Choice IV heeft een focus op de Europese lower mid-market, de onderliggende investeringen in Euro Choice IV zijn bijna allemaal afgebouwd. Asia Alternatives richt zich op de Aziatische markt en heeft onderliggend de meeste exposure naar India en China. Het fonds had een positieve performance in 2024, maar wat lager dan de fondsen van Blue Sky Group (BSG). Het US Fund II richt zich op Amerikaanse fondsen actief in de mid-market. Dit fonds heeft een sterke performance gehad in 2024 dat was breed gedragen over de hele portefeuille. Secondaries II belegt via twee onderliggende managers in belangen op de tweedehands markt voor private equity belangen. Ook dit fonds had een goed rendement in 2024.

Toelichting resultaten beleggingsfondsen voor vastgoed

In de volgende tabel is weergegeven in welke beleggingsfondsen de verschillende pensioenkringen beleggen voor vastgoed.

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
Northern Trust Developed Real Estate Index Fund Class G Acc									X	
Aberdeen Standard - European Balanced Property Fund									X	
CBRE Dutch Residential Fund									X	
Blue Sky Group Real Estate Asia IV Private							X			
Blue Sky Group RE Asia Pacific Core Private							X			
Blue Sky Group Real Estate Europe Core Priv.							X			
Blue Sky Group Real Estate Europe II Private							X			
Blue Sky Group Real Estate Netherlands Core							X			
Blue Sky Group Real Estate USA Private Active							X			
Vesteda Residential Fund					X					

Northern Trust Developed Real Estate Index Fund

Het Northern Trust Developed Real Estate Index Fund is een passief beleggingsfonds dat als doel heeft het rendement van de benchmark zo nauwkeurig mogelijk te benaderen. Over 2024 behaalde het beleggingsfonds een rendement dat hoger lag dan het rendement van de benchmark. Dit wordt gedreven door het terugvorderen van dividendbelasting. Bij het berekenen van het benchmarkrendement wordt de mogelijkheid om dividendbelasting terug te vorderen niet meegenomen, terwijl dit door de fiscale status van het beleggingsfonds deels wel mogelijk is. Het beleggingsfonds presteerde hierdoor in lijn met de verwachting.

Aberdeen - Standard European Balanced Property Fund

Het Aberdeen - Standard European Balanced Property Fund heeft een gespreide core beleggingsstrategie en investeert in diverse vastgoedsectoren in Europa. Het beleggingsfonds behaalde een negatief rendement over 2024 met name door afwaarderingen van het Duitse vastgoed in de portefeuille en de kantoren. Het beleggingsfonds presteert minder dan de INREV European ODCE Index. Deze index voor Europese vastgoedfondsen bestaat uit vergelijkbare beleggingsfondsen met een gespreide portefeuille.

CBRE Dutch Residential Fund

Het CBRE Dutch Residential Fund belegt in Nederlandse woningen zoals appartementen en eensgezinswoningen. Na een negatief rendement in 2023 presteerde de Nederlandse woningmarkt en het beleggingsfonds positief over 2024, voornamelijk gedreven door een verdere waardestijging van het vastgoed. Het beleggingsfonds maakt geen gebruik van leverage waardoor het rendement relatief wat achter bleef vergeleken met andere Nederlandse woningfondsen.

Blue Sky Group Real Estate vastgoedpools

Pensioenkring TotalEnergies Nederland belegt in niet-beursgenoteerd vastgoed via zes vastgoedpools die beheerd worden door Blue Sky Group (BSG). Iedere vastgoedpool heeft een eigen beleggingsstrategie. BSG selecteert/selecteerde onderliggende niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen die qua regio- en sectorallocatie passen bij de strategie van de respectievelijke vastgoedpools. De oudste vastgoedpool startte in juli 2013 en richt zich op beleggingen in Europa die waarde toevoegen. De jongste vastgoedpool begon in maart 2017 en focust zich op vastgoedbeleggingen in Nederland.

Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft per ultimo Q4 2024 EUR 28,8 mln belegd in niet-beursgenoteerd vastgoed. Daarvan is net wat meer dan een derde (36%) belegd in Europa. De allocatie naar Noord-Amerika neemt met 35% van de portefeuille een tweede plaats in. In Azië-Pacific is het minste belegd. Deze allocatie bedroeg per 31 december 2024 8%. In totaal heeft Pensioenkring TotalEnergies Nederland met de zes BSG-vastgoedpools exposure naar 25 onderliggende niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Deze hebben gezamenlijk belegd in meer dan 3.000 gebouwen.

De vastgoedpools die beleggen in Azië, de VS en Nederland lieten het tweede halfjaar een klein positief rendement zien. In Europa is het beeld nog omgekeerd en zijn de rendementen negatief. Deze rendementsontwikkeling past bij het algemene beeld in de markt.

Sinds de opname in de portefeuille laten de Amerikaanse en Aziatische vastgoedpools jaarlijks gemiddeld een beperkt positief rendement zien. In Europa is het gemiddelde jaarrendement nog negatief. Alles overziend zijn de rendementsontwikkelingen die BSG liet zien tijdens het tweede halfjaar in lijn met de rendementsontwikkelingen van vergelijkbare portefeuilles. Het sentiment draaide tijdens Q4 2022. Tot die tijd lieten alle BSG vastgoedpools nog positieve rendementen zien. Daarna zorgden vooral renteverhogingen en overallocaties naar vastgoed van institutionele beleggers voor negatieve rendementen.

Vesteda Residential Fund

Het Vesteda Residential Fund belegt in Nederlandse woningen zoals appartementen en eensgezinswoningen. Na een negatief rendement in 2023 presteerde de Nederlandse woningmarkt en het beleggingsfonds positief over 2024, voornamelijk gedreven door een verdere waardestijging van het vastgoed. Het beleggingsfonds presteert beter dan vergelijkbare Nederlandse woningfondsen, deels gedreven door het gebruik van leverage.

Toelichting resultaten beleggingsfondsen voor vastrentende waarden

In de volgende tabel is weergegeven in welke beleggingsfondsen de verschillende pensioenkringen beleggen voor vastrentende waarden

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
Aberdeen Standard - Euro Corporate Sustainable Bond									X	
MM Euro Credit ESG Fund	X	X	X	X	X	X		X		
MM Credit Index Fund										X
MM Global Credit Ex Financials Fund	X									
MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged		X	X	X	X	X	X			X
MM Global Green Bond Fund	X	X	X	X	X	X				
MM Global High Yield Fund Hedged								X		
MM Global High Yield Fund							X	X		
MM Dutch Mortgage Fund	X	X	X	X	X	X	X	X		X
ASR Mortgage Fund - met NHG-garantie								X		
MM Global Emerging Market Debt Fund Hedged	X							X		
MM Global Emerging Market Debt Fund		X	X	X	X		X	X		X
Discretionaire inflatiegerelateerde staatsobligaties	X	X	X	X	X					X
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Ontwikkeling bedrijfsobligaties Europa

Aberdeen Standard - Euro Corporate Sustainable Bond Fund

Het Aberdeen Standard - Euro Corporate Sustainable Bond Fund heeft beter gerendeerd dan de benchmark in 2024 en ook op lange termijn presteert het beleggingsfonds beter dan de benchmark. Het beleggingsfonds wist de outperformance te behalen door vooral te profiteren van de obligatie selectie binnen de sectoren. Vooral posities in vastgoed en financiële waarden droegen positief bij. Ook was de overweging van achtergestelde obligaties positief voor het relatieve rendement.

MM Euro Credit ESG Fund

Het MM Euro Credit ESG Fund heeft beter gerendeerd dan de benchmark in 2024 en ook op lange termijn presteert het beleggingsfonds beter dan de benchmark. Het fonds wist de outperformance te behalen met een zeer laag risicoprofiel. Het fonds profiteerde vooral van de obligatie selectie binnen de sectoren. Vooral posities in financieel waarden droegen positief bij. De drie managers binnen het fonds behaalden allemaal een positief relatief resultaat in 2024.

MM Credit Index Fund

Het MM Credit Index Fund kent een passieve beleggingsstijl waardoor het rendement normaliter in lijn is met het rendement van de benchmark. In tegenstelling tot de benchmark maakt het beleggingsfonds kosten bij de transacties om het beleggingsfonds in lijn te houden met de benchmark waardoor het beleggingsfonds over het algemeen wat achterblijft bij de benchmark. In 2024 was het rendement van

het beleggingsfonds licht lager dan dat van de benchmark. Beperkte afwijkingen van het rendement ten opzichte van de benchmark worden veroorzaakt door transactiekosten, de uitsluitingslijst en de timing van aan- en verkopen voor herijking van de portefeuille.

Ontwikkeling bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)

MM Global Credit Ex Financials Fund (- Unhedged)

Het MM Global Credit Ex Financials Fund en het MM Global Credit Ex Financials Fund - Unhedged kennen een passieve beleggingsstijl. De beleggingsfondsen kunnen, in tegenstelling tot de benchmark, naar BBB afgewaardeerde obligaties aanhouden om transactiekosten te beperken. Eind 2024 is 7,6% belegd in obligaties met een rating van BBB+ of BBB. Het aanhouden van deze obligaties had een licht positief effect op het rendement. Transactiekosten hadden een licht negatief effect. Bij het MM Global Credit Ex Financials Fund zorgde ook de kaspositie, die aangehouden moet worden als onderpand voor de valuta afdekking, voor een licht negatieve bijdrage aan het relatieve rendement omdat kas minder rendeert dan bedrijfsobligaties.

Ontwikkeling Green Bonds

MM Global Green Bond Fund

Het MM Global Green Bond Fund belegt uitsluitend in erkende green bonds volgens strenge maatstaven. De opbrengst van deze obligaties wordt geheel gebruikt voor projecten met een aanwijsbaar positieve impact op het milieu op het gebied van schone energie, energiebesparing, waterbeheer en milieuvriendelijke transportmiddelen en gebouwen. Het beleggingsfonds presteerde beter dan de benchmark gedurende 2024. Ook het trackrecord sinds inceptie van het beleggingsfonds is in lijn met de outperformance doelstelling.

Ontwikkeling hoogrentende bedrijfsobligaties

MM Global High Yield Fund (Hedged)

Het rendement van het MM Global High Yield Fund Hedged en het MM Global High Yield Fund was lager dan dat van de benchmark. Zowel sector allocatie als selectie van obligaties binnen de sectoren leverden een negatieve bijdrage. Beide managers in het beleggingsfonds hielden een defensieve portefeuille aan in de verwachting dat de high yield markt kwetsbaar was. Aangezien de high yield markt een sterke koersontwikkeling kende in 2024 was de defensieve positionering negatief voor het relatieve rendement. Beide managers hadden de sterke high yield markt niet voorzien en konden daarom geen waarde toevoegen.

Voor Pensioenkring Aon Groep Nederland zijn de beleggingen in het MM Global High Yield Fund Hedged begin 2024 omgezet naar beleggingen in het onafgedekte MM Global High Yield Fund. Het rendement van het MM Global High Yield Fund Hedged in de periode tot en met 25 januari 2024 was beperkt lager dan dat van de benchmark. Ook het rendement van het MM Global High Yield Fund was lager dan dat van de benchmark voor de periode vanaf 25 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

Ontwikkeling Nederlandse hypotheek

MM Dutch Mortgage Fund

Het rendement van de belegging in het MM Dutch Mortgage Fund was in 2024 aanzienlijk hoger dan dat van Nederlandse staatsobligaties. De risicopremie van hypotheek daalde van 2,0% naar een niveau van 1,3% voor een 20-jaars hypotheek met NHG. Huizenprijzen in Nederland lieten een duidelijke stijging zien in 2024. Het beleggingsfonds is relatief goed beschermd tegen mindere economische periodes door de relatief lage loan-to-value (minder dan 60%). Betalingsachterstanden op hypotheek zijn nog steeds zeer laag.

ASR Mortgage Fund met NHG-garantie

Het rendement van de belegging in het ASR Mortgage Fund met NHG-garantie was over de periode tot en met 28 maart 2024 hoger dan het rendement op Nederlandse staatsobligaties. Per saldo daalde de risicopremie over bovengenoemde tijdvak. De huizenmarkt in Nederland ontwikkelde zich sterk ondanks de nog steeds hogere rente. Betalingsachterstanden op hypotheekleningen zijn nog steeds historisch laag. De gemiddelde loan-to-value van ongeveer 65% biedt bescherming tegen slechtere economische omstandigheden.

Ontwikkeling staatsleningen opkomende markten

MM Global Emerging Market Debt Fund (Hedged)

Het rendement van het actief beheerde MM Global Emerging Market Debt Fund, dat belegt in staatsleningen van opkomende markten, en het actief beheerde MM Global Emerging Market Debt Fund Hedged, dat belegt in staatsleningen van opkomende markten en daarbij de Amerikaanse dollar exposure afdekt naar euro, behaalden in 2024 een duidelijk beter rendement dan de benchmark. De beleggingsfondsen namen meer risico dan de benchmark, en dit werd in het afgelopen jaar beloond daar de risicopremies van vooral de landen met een high yield rating sterk daalden. Deze sterke daling van de risicopremies zorgde voor positieve absolute rendementen. De beleggingsfondsen hadden meer dan de benchmark belegd in landen als Argentinië, Ghana, Ecuador, Oekraïne, Sri Lanka, en Zambia. Al deze posities droegen positief bij aan het relatieve rendement.

Voor Pensioenkring Aon Groep Nederland zijn de beleggingen in het MM Global Emerging Market Debt Fund Hedged begin 2024 omgezet naar beleggingen in het onafgedekte MM Global Emerging Market Debt Fund. Het rendement van het MM Global Emerging Market Debt Fund Hedged was in de eerste drie weken van januari licht negatief, maar hoger dan dat van de benchmark. De dollar werd in deze periode iets sterker ten opzichte van de euro. Het fonds nam meer risico dan de benchmark, en dit werd beloond omdat de risicopremies van vooral de landen met een high yield rating sterk daalden. Voor het MM Global Emerging Market Debt Fund waar de pensioenkring vanaf 25 januari 2024 in belegt, geldt de toelichting in bovenstaande alinea.

Ontwikkeling discretionaire (inflatie-gerelateerde) staatsobligaties

In de verslagperiode behaalde de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligaties een negatief rendement voor alle pensioenkringen, met uitzondering van Pensioenkring Astellas. Europese staatsobligaties lieten een daling zien als gevolg van een stijgende rente, met name in het eerste half jaar en in december. Doordat de economie verzwakte, werd de noodzaak groter en groter voor de ECB om het monetaire beleid om te gooien en de economie weer te gaan stimuleren met renteverlagingen. Het aantal renteverlagingen dat werd verwacht ging met een rap tempo omhoog naar mate de economische cijfers verder tegenvielen. Toen in het laatste kwartaal bleek dat de economie best robuust overeind bleef, veerde de rente weer verder omhoog en zakte het aantal verwachte renteverlagingen voor het komende jaar.

Voor Pensioenkring GE Nederland en Astellas, die in Franse staatsobligaties beleggen, werd 2024 ook gekenmerkt door tumult in de Franse regering, wat een negatieve invloed had op de opslagrisico's op Franse staatsobligaties. Deze staatsobligaties verloren dus wat terrein ten opzichte van de core landen zoals Nederland en Duitsland.

- Voor Pensioenkring GE Nederland had de relatief lange duratie van de portefeuille een negatieve invloed, omdat de rentecurve onveranderd bleef.
- Het rendement bleef voor Pensioenkring Astellas positief door de relatief lage duratie van de portefeuille en de allocatie naar supranationale instanties, ondanks de stijgende rente.

Discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties

Pensioenkringen Eastman, SVG, Holland Casino, Douwe Egberts, Ballast Nedam en Multi-client Pensioenkring 2 belegden begin 2024 in discretionaire inflatie-gerelateerde staatsobligaties en deze portefeuille behaalde een negatief rendement in de verslagperiode. De inflatie-gerelateerde obligaties waarin deze pensioenkringen hebben belegd, zijn halverwege het jaar allemaal verkocht. Met de opbrengst daarvan zijn vervolgens nominale staatsobligaties aangekocht. Dit heeft goed uitgepakt, aangezien de inflatiecijfers harder wegzakten in het tweede deel van 2024. De inflatie-component van inflatie-gerelateerde staatsobligaties bracht hierdoor een negatieve performance mee, aangezien de inflatie dankzij alle renteverhogingen van de jaren hiervoor verder terug zakte.

Toelichting resultaten beleggingsfondsen voor liquiditeiten

In de volgende tabel is weergegeven in welke beleggingsfondsen de verschillende pensioenkringen beleggen voor liquiditeiten.

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC - The Euro Fund	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Morgan Stanley Liquidity Funds - Euro Liquidity Fund	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Ontwikkelingen liquiditeiten

Morgan Stanley Euro Liquidity Fund, Fidelity Institutional Liquidity Fund en BlackRock ICS Euro Liquidity Fund
De liquiditeiten worden in geldmarktfondsen belegd. Voor het Morgan Stanley Euro Liquidity Fund, het Fidelity Institutional Liquidity Fund en het BlackRock ICS Euro Liquidity Fund, was het de primaire focus om te kunnen voorzien in liquiditeit vanwege de aanhoudende onzekerheden in de financiële markten. Om dit te bewerkstelligen hield men vast aan een relatief hoge allocatie naar dagelijks opvraagbare deposito's en posities met een looptijd van maximaal één week. Wel werd de gemiddelde looptijd van het fonds licht verhoogd om langer te profiteren van een hogere rente, aangezien de geldmarktrente gedurende het jaar daalde. Het behaalde rendement was positief.

12.2 Risicoparagraaf pensioenkringen

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de pensioenkringen en het financieel crisisplan.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het financieel crisisplan en de financiële en niet-financiële risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn. De voor een pensioenkring van toepassing zijnde specifieke informatie is in het verslag van de betreffende pensioenkring opgenomen.

Financieel crisisplan

Voor alle pensioenkringen is een financieel crisisplan opgesteld. In dit financieel crisisplan zijn maatregelen beschreven die het bestuur kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van een pensioenkring zich bevindt op of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van de pensioenkring in gevaar komt. Het financieel crisisplan vormt hiermee een handleiding voor het bestuur voor de wijze waarop het zal handelen. Het financieel crisisplan is onderdeel van de ABTN en wordt jaarlijks getoetst en waar nodig aangepast aan de actualiteit.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie pensioenkringen

Elke pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind. Hieronder wordt voor de belangrijkste financiële risico's toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico van de pensioenkring is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat de pensioenkring op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient de pensioenkring over voldoende buffers in het vermogen te beschikken. De vereiste buffers voor het vereist eigen vermogen worden vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Ook wordt door middel van een ALM-studie inzicht verkregen in de toekomstige ontwikkeling van de solvabiliteit. In een ALM-studie wordt namelijk het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid integraal getoetst.

Matching/Renterisico

De pensioenkringen lopen renterisico over de verplichtingen, omdat de verplichtingen in waarde veranderen door mutaties in de marktrente. De waarde van de pensioenverplichtingen is gelijk aan de hoeveelheid geld die nu gereserveerd zou moeten worden om bij de gegeven rente precies te kunnen voldoen aan alle toekomstige uitkeringen. Hoe lager de rente, hoe minder het geld naar verwachting zal groeien en hoe meer geld er nu gereserveerd moet worden om de uitkering in de toekomst te kunnen verrichten. Omdat de uitkeringen zo ver in de toekomst liggen, heeft de rente een zeer grote invloed op de waarde van de pensioenverplichtingen. Om het renterisico af te dekken maken de pensioenkringen gebruik van vastrentende waarden en renteswaps. Wanneer de rente daalt, zullen de verplichtingen toenemen, maar daar staat een waardestijging van de afdekkingsportefeuille tegenover. Hiermee wordt het renterisico dat de pensioenkringen lopen (deels) afgedekt.

In de volgende tabel is voor elke pensioenkring aangegeven hoe hoog de strategische afdekking van het renterisico is met de daarbij behorende bandbreedte of dat gebruik wordt gemaakt van een rentestaffel.

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
Niveau strategische afdekking van het renterisico	77,5%		70,0%		55,0%	70,0%		60,0%	60,0%	70,0%
Bandbreedte +/-	3,0%		3,0%		5,0%	3,0%		5,0%	5,0%	3,0%
Gebruik van een rentestaffel		X		X			X			

De mate van afdekking van het renterisico is voor een pensioenkring veruit het meest bepalend voor het renterisico dat resteert. Voor een pensioenkring wordt de strategische afdekking van het renterisico gebaseerd op een rentestaffel met een high watermark of op een vast niveau van de nominale verplichtingen.

Indien de afdekking van het renterisico voor de pensioenkring dynamisch wordt vormgegeven door middel van een rentestaffel met een high watermark, wordt de afdekking van het renterisico conform de rentestaffel verhoogd, wanneer de referentierente stijgt. Bij een rentedaling wordt de afdekking van het renterisico niet verlaagd. Rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico wordt een bandbreedte van 3%-punt boven en onder dit gewicht gehanteerd.

Wanneer de pensioenkring een vast niveau voor de strategische afdekking van het renterisico van de nominale verplichtingen afdekt, wordt het gewenste niveau van de afdekking van het renterisico gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de swapcurve zonder UFR. Rondom de strategische mate van afdekking van het renterisico een bandbreedte boven en onder dit gewicht gehanteerd. Zie voor deze bandbreedtes bovenstaande tabel.

Binnen de bandbreedtes kan de mate van afdekking van het renterisico vrij bewegen zonder aanvullende maatregelen te nemen. Wanneer de mate van afdekking van het renterisico zich buiten deze marges beweegt vindt bijsturing plaats.

Naast het risico dat het algehele renteniveau daalt, bestaat ook het risico dat de beleggingen de waarde mutatie van de verplichtingen niet kunnen opvangen vanwege rentemutaties die per looptijd verschillend zijn (curverisico). Rentes met korte looptijden (0 tot 5 jaar) kunnen namelijk anders bewegen dan rentes met langere looptijden (bijvoorbeeld 30 jaar). Om dit risico te beheersen maakt de pensioenkring gebruik van bandbreedtes per looptijdbucket. Per looptijdbucket wordt gemonitord of de afdekking van het renterisico zich binnen de vooraf gestelde bandbreedtes bevindt. Wanneer de gestelde bandbreedte wordt overschreden vindt bijsturing plaats.

De gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico zijn in de risicoparagraaf van de betreffende pensioenkring opgenomen.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Voor de pensioenkring heeft dit risico betrekking op de zakelijke waarden. Het risico voor de vastrentende waarden valt onder het krediet- en renterisico. De zakelijke waarden bestaan uit aandelenbeleggingen. Bij aandelenbeleggingen vinden de beleggingen wereldwijd plaats. Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en dat is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen.

Daarnaast is de periodieke ALM-studie een belangrijke beheersmaatregel om vast te stellen of gekozen portefeuille met allocatie naar zakelijke waarden voldoet aan de gewenste afweging van risico versus rendement.

De gevoeligheid van de dekkingsgraad voor verschillende scenario's van het markt- en renterisico is in de risicoparagraaf van de betreffende pensioenkring nader toegelicht bij een tabel met de dekkingsgraden per scenario.

Valutarisico

De verplichtingen van de pensioenkringen luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Afhankelijk van de beleggingscategorie is de valuta van notering niet per definitie een goede indicatie voor het daadwerkelijke valutarisico. Voor obligaties geldt normaliter dat de valuta van notering een goede indicatie is van het daadwerkelijke valutarisico omdat de te verwachten kasstromen vaststaan in de valuta van notering. Dit pleit voor het afdekken van vreemde valuta voor obligaties.

Binnen obligaties opkomende markten mag een maximaal percentage van 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de afdekking van het valutarisico beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt. Aandelen zijn aan meerdere directe en indirecte valutarisico's onderhevig en de valuta van notering is steeds meer slechts een rapportagevaluta. Dit geldt vooral voor multinationals. Het internationale karakter van ondernemingsactiviteiten pleit voor het slechts deels afdekken van het valutarisico van aandelen.

Daarom wordt binnen de categorie aandelen de exposure naar USD, GBP en JPY afgedekt. Indien de pensioenkring het valutarisico afdekt met een overlay, geldt een bandbreedte van +/- 10% rondom de strategische afdekkingspercentages.

In de volgende tabel zijn de strategische afdekkingspercentages voor de afdekking van de exposures naar USD, GBP en JPY opgenomen en is tevens aangegeven of een pensioenkring het valutarisico afdekt met een overlay.

	Eastman	SVG	Holland Casino	Douwe Egberts	Ballast Nedam	GE Nederland	TotalEnergies Nederland*	Aon Groep Nederland	Astellas	Multi-client 2
Aandelen ontwikkelde markten	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	100,0%	100,0%	50,0%
Aandelen opkomende markten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beursgenoteerd vastgoed									n.v.t.	
Private Equity			n.v.t.				50,0%			n.v.t.
Staatsleningen opkomende markten	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%		100,0%
Hoogrentende bedrijfsobligaties							100,0%	100,0%		
Niet-beursgenoteerd vastgoed					n.v.t.		100,0%		n.v.t.	
Bedrijfsobligaties Europa	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrijfsobligaties wereld (exclusief financials)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			100,0%
Green Bonds	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%				
Hypotheek Nederland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Staatsobligaties (incl. instrumenten t.b.v. renteafdekking)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Afdekking met een FX overlay		X	X	X	X	X	X	X		X

* Deze pensioenkring heeft ook een afdekking van het valutarisico voor Canadese dollars.

Het afdekken van valutarisico brengt verschillende kosten met zich mee. Deze zijn grofweg in vier categorieën onder te verdelen:

- het renteverskil tussen de twee valuta. Indien de risicovrije rente in vreemde valuta hoger is, worden de kosten voor het afdekken ook hoger.
- een cross currency basisspread, die het gevolg is van liquiditeit en vraag/aanbod
- transactiekosten voor het afsluiten/tegensluiten van de benodigde derivaten
- operationele kosten voor het mogelijk maken en beheer van valutarisico-afdekking

Een belangrijke kostencomponent in de afdekking van het valutarisico is het renteverskil tussen de rente in het land van de betreffende valuta en de rente in de Eurozone. Hoe groter dit verschil, hoe hoger de kosten. Omdat de theorie die stelt dat de wisselkoers dit renteverskil goed zal maken in praktijk niet volledig opgaat, kan dit renteverskil als een verwachte kostenpost of opbrengst bestempeld worden.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de pensioenkringen hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. Een pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor derivaten en heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt een pensioenkring kredietrisico op de beleggingen in vastrentende waarden. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De risico's van deze categorieën voor de balans van een pensioenkring zijn meegewogen in de ALM-studie. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenkringen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor een open pensioenkring dienen de uitkeringen vanuit de premie-inkomsten en aanvullend vanuit de kasstromen van de vastrentende waarden en het belegd vermogen gefinancierd te worden en voor een gesloten pensioenkring dienen de uitkeringen gefinancierd te worden vanuit de kasstromen van de vastrentende waarden en het belegd vermogen.

De beleggingsportefeuille van de pensioenkring is voor het grootste deel belegd in liquide beleggingscategorieën, die snel verkocht kunnen worden. Daarnaast worden kasbuffers aangehouden voor de uitvoering van operationele activiteiten en het beheer van onderpand uit hoofde van het gebruik van derivaten. Eén keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus, wordt voor de pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget.

De Pensioenkringen SVG, Douwe Egberts en Ballast Nedam zijn gesloten pensioenkringen en de overige pensioenkringen zijn open en hebben premie-inkomsten.

Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico heeft betrekking op alle verzekeringstechnische grondslagen die voor de pensioenkringen een risico vormen. Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico voor de pensioenkringen is het langlevensrisico. Dit betreft het risico dat deelnemers langer leven dan verondersteld bij de vaststelling van de technische voorzieningen. Bij de vaststelling van het verzekeringstechnisch risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen wordt voor het sterfterisico onderscheid gemaakt tussen procesrisico, trendsterfteonzekerheid en negatieve stochastische afwijkingen.

ESG-risico

ESG-risico's zijn risico's die verband houden met milieu, sociale verhoudingen en ondernemingsbestuur. De risico's vloeien voort uit de invloed die de activiteiten van een onderneming hebben op de omgeving (bijvoorbeeld land, water, lucht en ecosystemen), de maatschappij en de manier waarop ondernemingen beheerd zijn. Materialisatie van deze risico's kan, naast reputatie schade, materiële invloed hebben op de waarde van een onderneming.

De mate waarin de pensioenkringen zijn blootgesteld aan ESG-risico's en de beheersing daarvan is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingsportefeuille. In beginsel wordt een combinatie van meerdere instrumenten ingezet om deze risico's te beperken, dan wel te mitigeren: stemmen, screening en dialoog, uitsluitingen en ESG-integratie. Het MVB-beleid van Stap bevat richtlijnen met betrekking tot ESG-risicobeheersing op portefeuilleniveau. Daarnaast is MVB een vast onderdeel van de investment cases, die gehanteerd worden voor het vaststellen van het strategisch beleid per beleggingscategorie.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's zijn voor Stap op instellingsniveau uitgewerkt in het hoofdstuk integraal risicomanagement. Op het niveau van de pensioenkringen zijn de volgende belangrijkste niet-financiële risico's onderkend.

Omgevingsrisico

De pensioenkringen van Stap zijn, net als de hele pensioensector, onderhevig aan diverse ontwikkelingen, zoals de rente- en inflatieontwikkelingen, de volatiliteit op de financiële markten, de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, de overgang naar een CO₂ neutrale samenleving en overige nieuwe (Europese) wet- en regelgeving. Als omgevingsrisico is dan ook het risico van het niet tijdig of adequaat inspelen op van buiten Stap komende veranderingen op het gebied van reputatie en ondernemingsklimaat geïdentificeerd.

Met de oprichting en inrichting van Stap is reeds beoogd in te spelen op (toekomstige) ontwikkelingen in de pensioensector. Door het, in afstemming met de strategische partners, voortdurend monitoren van de ontwikkelingen in de pensioensector en financiële markten en het hierop inspelen in de uitvoering van het beleid, acht Stap het netto risico voldoende beheerst. Het bestuur zorgt daarbij voor een adequate en tijdige communicatie naar de deelnemers, belanghebbendenorganen en andere stakeholders van Stap.

Uitbestedingsrisico

Onder het uitbestedingsrisico voor de pensioenkringen verstaat Stap het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden of door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Voor de beheersing van het uitbestedingsrisico heeft Stap onder andere de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- Stap beschikt over marktconforme uitbestedingsovereenkomsten met al haar uitbestedingspartners, die voldoen aan de wettelijke regels op het gebied van uitbesteding.
- De afspraken omtrent de uitbestede werkzaamheden en informatievervalsing zijn contractueel vastgelegd in een Service Level Agreement met bijbehorende kritische performance-indicatoren.
- Stap ontvangt en beoordeelt periodieke rapportages van haar strategische uitbestedingspartners (maand-, kwartaal-, SLA- en risicorapportages), die in de bestuursadviescommissies en bestuursvergaderingen worden besproken.
- Stap vormt een oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing bij de uitbestedingspartners en over de maatregelen die de uitbestedingspartners nemen om de kwaliteit te verbeteren op basis van extern gecertificeerde ISAE 3402-type II-verklaringen en aanvullende assurance verklaringen.
- Ook ontvangt Stap van de uitbestedingspartners elk kwartaal een rapportage over de niet financiële risico's. Deze rapportages worden beoordeeld door Stap en besproken met vertegenwoordigers van het 2e lijns risicomanagement van die partners.
- Stap voert periodiek strategisch overleg met de uitbestedingspartners en monitort, mede met het oog op de transitie naar de Wet toekomst pensioenen, het verandermanagement van de uitbestedingspartners. Specifiek voor de implementatie van de Wet toekomst pensioenen ontvangt Stap van TKP per kwartaal zowel een voortgangsrapportage als een risicorapportage.

IT-risico

De beschikbaarheid en beveiliging van IT-systemen wordt onderkend als een belangrijk risico. Door het niet beschikbaar zijn van (belangrijke) IT-systemen en/of de IT-omgeving bestaat het risico van operationele verstoringen. Daarnaast bestaat het risico bij niet adequate IT-beveiliging, dat informatie toegankelijk wordt voor niet geautoriseerde gebruikers en/of dat niet geautoriseerde gebruikers het functioneren van de IT-systemen verstoren of veranderen. Dit risico beperkt zich niet tot de IT-omgeving van Stap, maar omvat tevens de IT-omgeving van de uitbestedingspartners. De genoemde IT-risico's kunnen daarom van invloed zijn op de dienstverlening aan de deelnemers.

Voor de beheersing van het IT-risico heeft Stap onder andere de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- Het ICT-beleid, het informatiebeveiligingsbeleid, het uitbestedingsbeleid en het privacy beleid van Stap worden periodiek geëvalueerd en geactualiseerd en er worden maatregelen getroffen ter beheersing van het risico. Het ICT-beleid en het informatiebeveiligingsbeleid zijn gerelateerd aan het uitbestedingsbeleid en hierin zijn adviezen van de externe partij Eraneos voor de compliance met de DORA regelgeving verwerkt.
- Gedurende het jaar monitort Stap of de beheersing van het IT-risico bij de uitbestedingspartners overeenkomt met het beleid aan de hand van onder meer de SLA- en risicorapportages. Daarnaast rapporteren de uitbestedingspartners over de voor het IT-risico getroffen maatregelen en de interne beheersing via de ISAE 3402 type II-rapportages.
- Op basis van de ISAE 3402 type II-rapportages en aanvullende assuranceverklaringen vormt Stap zich een oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing voor het IT-risico bij de uitbestedingspartners en over de maatregelen die de uitbestedingspartners nemen om de kwaliteit te verbeteren.
- Daarnaast wordt periodiek een RSA IT/IB uitgevoerd. Daarbij wordt onder andere gebruikgemaakt van het COBIT-raamwerk van de uitbestedingspartners. Belangrijke aandachtsgebieden zijn onder meer cyberrisico's en datakwaliteit.
- Zowel TKP als Aegon Asset Management hebben in 2024 gerapporteerd dat zij (blijvend) voldoen aan de DNB good practice op het gebied van informatiebeveiliging.

Stap onderkent het toenemende risico op cyberaanvallen gezien de hoge mate van digitalisering van de bedrijfsvoering en de afhankelijkheid hiervan. De analyse van de verhoogde gevoeligheid voor cybercrime maakt deel uit van de RSA ICT en de SIRA. Om dit risico te mitigeren, heeft Stap het ICT- en informatiebeveiligings-beleid geïmplementeerd en maatregelen getroffen. Zo laat de uitvoeringsorganisatie periodiek penetratietesten uitvoeren en worden (mogelijke) beveiligingsproblemen direct opgevolgd. Zowel bij de uitbestedingspartners als bij Stap hebben in 2024 geen incidenten, gerichte aanvallen (zoals DDoS) of andere verstoringen van de dienstverlening plaatsgevonden. Alle maatregelen in het kader van informatiebeveiliging zijn in werking en worden continu gemonitord.

In het kader van het nieuwe pensioenstelsel onderkent Stap het risico dat de IT-systemen hiervoor tijdig aangepast dienen te worden. TKP en Aegon Asset Management informeren Stap tijdens gezamenlijke werksessies en periodiek via rapportages over de voortgang van de wijzigingen die doorgevoerd moeten worden in de (administratieve) systemen als gevolg van de Wet toekomst pensioenen en de herijking van haar veranderportfolio. Stap heeft binnen de governance nadrukkelijk aandacht voor het TKP programma Wet toekomst pensioenen.

Juridisch risico

Stap opereert als financiële instelling in een omgeving die sterk gereguleerd is en de komende jaren flink verandert. De pensioensector krijgt te maken met aangepaste wetgeving, zoals onder meer de Wet toekomst pensioenen. Daarnaast is sprake van toenemende vereisten op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Tevens lanceert de Europese Commissie (EC) de komende jaren regelgeving om de digitale weerbaarheid te vergroten en om financieel-economische criminaliteit effectiever tegen te gaan.

Voor het vergroten van de digitale weerbaarheid van de sector heeft de Europese Commissie (EC) een voorstel voor een verordening uitgebracht: de Digital Operational Resilience Act (DORA). DORA stelt eisen aan financiële organisaties ten aanzien van IT-risicomanagement, IT-incidenten, het periodiek testen van de digitale weerbaarheid en de beheersing van risico's bij uitbesteding aan (kritieke) derden.

Daarbij wordt rekening gehouden met de grootte, het risicoprofiel en het systeembelang van de individuele organisaties. DORA is met ingang van 17 januari 2025 ingevoerd en Stap heeft zich hier samen met de uitbestedingspartners op voorbereid. Daarvoor heeft Stap een apart project opgezet en wordt daarbij ondersteund door het externe bureau Eraneos.

Ook werkt de EC aan een nieuw kader voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Het doel hiervan is een gelijk speelveld te creëren tussen EU-jurisdicties voor het toezicht, gericht op het voorkomen van financieel-economische criminaliteit. Om te zorgen dat dit kader beter werkt, wil de EU een specifieke antiwitwasautoriteit oprichten. Ondertussen zet Nederland in op meer mogelijkheden voor instellingen om onderling informatie uit te wisselen. Kennisdeling vergroot het zicht op financieel-economische criminaliteit.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot een verhoogd risico dat Stap niet voldoet aan wet- en regelgeving. Ter beheersing van dit juridisch risico maakt Stap gebruik van de binnen het Bestuur, het Bestuursbureau en bij de uitbestedingspartners aanwezige (juridische) kennis en kunde. Tevens heeft Stap een, nieuwe, externe Compliance Officer aangesteld en wordt waar nodig juridische expertise ingehuurd.

B. Jaarrekening

13. Jaarrekening Stap

13.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen	1	18.254	15.015
Vorderingen en overlopende activa	2	6.347	7.090
Overige activa	3	2.169	2.143
TOTAAL ACTIVA		26.770	24.248
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	4	17.272	16.898
Achtergestelde leningen	5	1.145	1.075
Overige schulden en overlopende passiva	6	8.353	6.275
TOTAAL PASSIVA		26.770	24.248

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

13.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Vergoedingen weerstandsvermogen van pensioenkringen	7	2.033	2.536
Vergoedingen exploitatie van pensioenkringen	8	4.293	2.758
Overige baten	9	106	79
TOTAAL BATEN		6.432	5.373
LASTEN			
Pensioenuitvoeringskosten	10	4.363	3.603
Overige lasten	11	-16	59
TOTAAL LASTEN		4.347	3.662
Saldo van baten en lasten		2.085	1.711
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Overige reserves		52	-750
Weerstandsvermogen		2.033	2.536
Garantievermogen		0	-75
Totaal saldo van baten en lasten		2.085	1.711

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

13.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen vergoedingen van pensioenkringen	6.544	3.444
Ontvangen pensioenuitkeringen van pensioenkringen	176.275	209.634
Overige ontvangsten	121	74
	182.940	213.152
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-3.983	-2.906
Betaalde pensioenuitkeringen van pensioenkringen	-176.301	-209.626
Betaalde vergoedingen van pensioenkringen	0	0
	-180.284	-212.532
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	2.656	620
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Verkopen beleggingen	0	0
	0	0
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-2.630	-944
	-2.630	-944
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-2.630	-944
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Garantievermogen	0	770
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	770
Netto kasstroom	26	446
Liquide middelen per 1 januari (3)	2.143	1.697
Liquide middelen per 31 december (3)	2.169	2.143
Mutatie liquide middelen	26	446

In de stand liquide middelen ultimo boekjaar is uitsluitend de positie aan liquide middelen bij Stap en exclusief de stand bij de vermogensbeheerder opgenomen.

In het kasstroomoverzicht zijn de kasstromen voor de pensioenuitkeringen van alle pensioenkringen opgenomen. Deze lopen via de bankrekening van Stap. De kasstroom voor de premies worden rechtstreeks bij de verschillende pensioenkringen verantwoord.

13.4 Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Doelstelling

Stap is statutair gevestigd te Den Haag. Stap is op 2 december 2015 opgericht en heeft per 17 juni 2016 van DNB de vergunning verkregen om een algemeen pensioenfonds uit te mogen oefenen. Stap heeft uitsluitend als doel om per pensioenkring deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, overgedragen gewezen deelnemers, hun nagelaten betrekkingen en gewezen partners te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden. Stap tracht dit doel als algemeen pensioenfonds onder meer te bereiken door het per pensioenkring uitvoeren van de pensioenreglementen en pensioenovereenkomsten. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64680185 en houdt kantoor aan het adres Europaweg 27, 9723 AS Groningen.

Activiteiten

Stap is een algemeen pensioenfonds met een onafhankelijk bestuur en voert de pensioenregelingen uit voor meerdere pensioenkringen. De bijbehorende werkzaamheden heeft Stap uitbesteed aan TKP Pensioen B.V. (pensioenbeheer) en Aegon Investment Management B.V. (fiduciair beheer). Aegon Nederland N.V. heeft tot de fusie met ASR Nederland N.V. op 1 oktober 2023 de distributie en woordvoering voor Stap verzorgd. Na de fusie heeft Stap de werkzaamheden voor de distributie en de woordvoering in eigen beheer genomen.

Sinds 1 januari 2024 is Pensioenkring Astellas actief. Per deze datum heeft de collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds Astellas in liquidatie naar de eigen Pensioenkring Astellas plaatsgevonden. Daarnaast heeft ook de aangesloten onderneming Astellas de pensioenregeling per 1 januari 2024 ondergebracht bij de eigen Pensioenkring Astellas.

Eind 2024 kent Stap tien pensioenkringen, te weten: Pensioenkring Eastman, Pensioenkring SVG, Pensioenkring Holland Casino, Pensioenkring Douwe Egberts, Pensioenkring Ballast Nedam, Pensioenkring GE Nederland, Pensioenkring TotalEnergies Nederland, Pensioenkring Aon Groep Nederland, Pensioenkring Astellas en Multi-client Pensioenkring 2. Deze pensioenkringen hebben een eigen wettelijk afgescheiden vermogen. De financiële verantwoordingen van de pensioenkringen zijn opgenomen in het hoofdstuk 'Financiële opstelling' van de pensioenkringen.

De Belastingdienst hanteert voor een algemeen pensioenfonds (inclusief de pensioenkringen) één fiscaal nummer. Daarom treedt Stap voor bepaalde geldstromen als kassier op voor de pensioenkringen. Dit betreft onder andere de pensioenuitkeringen en de bijbehorende afdracht van loonheffingen.

Stap is opgericht met een startkapitaal van de initiatiefnemers (pensioenuitvoerder TKP Pensioen B.V. en verzekeraar Aegon Nederland N.V.). Daarbij is met Aegon Nederland N.V. overeengekomen dat Aegon Nederland N.V. voor de periode tot 4 juli 2021 garant stond voor (eventuele) exploitatietekorten van Stap. In het licht van de verdere groei van Stap zijn aanvullende afspraken gemaakt over de financiering van de exploitatietekorten. Aegon Nederland N.V. heeft toegezegd tot eind 2024 borg te staan voor de financiering van de exploitatietekorten. Deels in de vorm van een gift en deels in de vorm van een achtergestelde lening. Deze aanvullende afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V.. Na de fusie tussen Aegon en ASR Nederland N.V. heeft ASR Nederland

N.V. deze afspraken gestand gedaan. Voor de periode vanaf 1 januari 2025 zijn Stap en Aegon Asset Management Holding B.V. financieringsafspraken overeengekomen die in december 2023 in een overeenkomst zijn vastgelegd.

In het belang van de deelnemers en met het oog op een gezonde financiële huishouding, heeft Stap er voor gekozen om bij het invoeren van de garantie, eerst de raad van toezicht te laten vaststellen dat er sprake is geweest van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ) en de Ontwerprichtlijn voor Algemene Pensioenfondsen (aanvulling op RJ610). Het bestuur heeft deze jaarrekening op 11 juni 2025 vastgesteld.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds en zijn bestuurders. Voor zover van toepassing zijn transacties met verbonden partijen tegen marktconforme voorwaarden gerealiseerd. Voor de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de pensioenuitvoeringskosten in de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Voor de toelichting op de continuïteit wordt verwezen naar de toelichting bij het eigen vermogen.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Presentatiewijziging

Aegon Nederland N.V. (Aegon) heeft bij de oprichting van Stap en nadien in 2021 toegezegd garant te staan voor de exploitatietekorten tot eind 2024. Na de fusie van Aegon en ASR Nederland N.V. (a.s.r.) heeft a.s.r. deze garantstelling gestand gedaan. De garantstelling voor de exploitatietekorten werd in de praktijk vormgegeven door het voorfinancieren via voorschotten van de verwachte exploitatietekorten. De cumulatieve exploitatietekorten bestaan conform de afspraken voor een deel uit een gift en voor een deel uit een achtergestelde lening. Over de periode tot eind 2023 is het totaal aan voorschotten hoger geweest dan het totaal aan gerealiseerde exploitatietekorten. Dit heeft voor de jaarrekening tot een gewijzigde presentatie van het garantievermogen en de overige baten en overige lasten geleid.

Het bedrag dat in 2023 is toegevoegd aan de achtergestelde lening is als mutatie op garantievermogen komen te vervallen en is onderdeel geworden van de overige reserves. Daarnaast zijn de overige baten en overige lasten ook verlaagd omdat het garantievermogen onderdeel is geworden van de overige

reserves. De vergelijkende cijfers over 2023 zijn overeenkomstig aangepast.

Het effect van deze presentatiewijziging op de cijfers over 2023 is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000)	jaarrekening 2023	aangepaste vergelijkende cijfers	verschil
Stichtingskapitaal en reserves			
Overige reserves	274	-551	-825
Garantievermogen	886	1.711	825
	1.160	1.160	0
Saldo van baten en lasten			
Overige baten	904	79	-825
Overige lasten	884	59	825
	20	20	0

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd verantwoord.

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van Stap.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Er zijn geen schattingen opgenomen met een significante schattingsonzekerheid.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van reële waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de verkrijgingswaarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Overige activa bestaan uit direct opeisbare banktegoeden en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves bestaan uit de overige reserves, het weerstandsvermogen en het garantievermogen.

Overige reserves

De overige reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Weerstandsvermogen

Stap houdt per pensioenkring ten minste een weerstandsvermogen aan van 20 basispunten van het beheerd pensioenvermogen. Het beheerd pensioenvermogen bestaat hierbij uit het balanstotaal van een pensioenkring, waarbij een negatieve waarde van de derivatenposities van de pensioenkring in mindering wordt gebracht op het balanstotaal. Conform wettelijke voorschriften is het totale minimum weerstandsvermogen 0,5 miljoen en het totale maximum weerstandsvermogen is 20 miljoen.

Garantievermogen

In de overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V. is geregeld dat Aegon Nederland N.V. voor een periode tot 4 juli 2021 garant staat voor (eventuele) exploitatietekorten van Stap. In het licht van de verdere groei van Stap zijn aanvullende afspraken gemaakt over de financiering van de exploitatietekorten. Aegon Nederland N.V. heeft toegezegd voor zover nodig de garantstelling tot eind 2024 te verlengen. Deze aanvullende afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V. Na de fusie tussen Aegon en ASR Nederland N.V. heeft ASR Nederland N.V. (a.s.r.) deze afspraken gestand gedaan.

Op basis van het verwachte exploitatietekort verstrekt a.s.r. vooraf financiële middelen aan Stap. Hieruit wordt het garantievermogen gevormd. Op het moment dat een exploitatietekort zich voordoet, wordt het exploitatietekort ten laste van het garantievermogen gebracht.

Achtergestelde leningen

De achtergestelde lening wordt bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Weerstandsvermogen

Stap houdt per pensioenkring ten minste een weerstandsvermogen aan van 20 basispunten van het beheerd pensioenvermogen. De financiering van het weerstandsvermogen vindt bij een collectieve waardeoverdracht naar een pensioenkring (bij de start of op een later moment) plaats door middel van een opslag van 0,2% op de koopsom of uit de vrijval vanuit de kostenvoorziening van het latende pensioenfonds. Daarna kan de financiering, afhankelijk van de pensioenkring, plaats vinden door:

- een opslag van 0,2% op de pensioenpremie
- een afslag van 0,2% op het bruto beleggingsrendement bij autonome groei van het belegd vermogen
- onttrekking ter grootte van 0,2% van de wettelijke overdrachtswaarde bij inkomende individuele waardeoverdrachten
- saldering van het rendement op het belegde weerstandsvermogen ten gunste of ten laste van het bruto beleggingsrendement
- een onttrekking als gevolg van een uitgaande collectieve waardeoverdracht

Het benodigde weerstandsvermogen is continu gelijk aan het aangehouden weerstandsvermogen. Door de fluctuaties in het beheerd pensioenvermogen van de pensioenkringen wordt het aangehouden weerstandsvermogen ultimo boekjaar bepaald inclusief de vorderingen en schulden, die aan het begin van het volgende boekjaar met de pensioenkringen verrekend worden.

Naast het aangehouden weerstandsvermogen vanuit de pensioenkringen, heeft Aegon Nederland N.V. bij de oprichting ten behoeve van het minimum aan te houden weerstandsvermogen de volgende bedragen gestort:

- een achtergestelde lening van Aegon Nederland N.V. ter grootte van 250

- een gift van Aegon Nederland N.V. ter grootte van 250, die gepresenteerd wordt als overige reserves onder het eigen vermogen en muteert als gevolg van het toevoegen of onttrekken van het resultaat van Stap

Mutaties op het weerstandsvermogen worden in het resultaat verantwoord.

Vergoedingen exploitatie van pensioenkringen

De pensioenkringen zijn jaarlijks exploitatievergoedingen verschuldigd aan Stap. De exploitatievergoeding is een vast bedrag of is gebaseerd op een percentage van het belegd vermogen van de pensioenkring.

Vergoedingen pensioenadministratie van pensioenkringen

De pensioenkringen zijn voor de dienstverlening van de pensioenuitvoering jaarlijks vergoedingen verschuldigd aan TKP. De vergoeding voor de pensioenadministratie is gebaseerd op een vast bedrag, een percentage van het belegd vermogen van de pensioenkring en/of een vergoeding per deelnemer. Deze vergoeding wordt niet via Stap, maar rechtstreeks met de pensioenkringen verrekend.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen (lonen, sociale lasten en pensioenpremies) vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten. Deze kosten zijn opgenomen onder de pensioenuitvoeringskosten. Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de Belastingdienst.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten, beleggingsactiviteiten en financieringsactiviteiten.

13.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Overige beleggingen (liquide middelen)	18.254	15.015
Totaal	18.254	15.015

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	15.015	13.599
Gestort vanuit de pensioenkringen	2.630	944
Onttrokken voor de pensioenkringen	0	0
Herwaardering	609	472
Stand per 31 december	18.254	15.015

De beleggingen hebben betrekking op het weerstandsvermogen. Op grond van de voorschriften van DNB wordt dit zo veel mogelijk risicovrij belegd. Het rendement is als gevolg van positieve interest voor de verschillende pensioenkringen toegevoegd aan het weerstandsvermogen.

De beleggingen worden aangehouden als liquide middelen bij de vermogensbeheerder en ook zo verantwoord.

2. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vooruitbetaalde bedragen	61	13
Te vorderen van Pensioenkring Eastman	25	24
Te vorderen van Pensioenkring SVG	58	57
Te vorderen van Pensioenkring Holland Casino	71	69
Te vorderen van Pensioenkring Douwe Egberts	87	85
Te vorderen van Pensioenkring Ballast Nedam	71	70
Te vorderen van Pensioenkring GE Nederland	36	35
Te vorderen van Pensioenkring TotalEnergies Nederland	33	32
Te vorderen van Pensioenkring Aon Groep Nederland	35	33
Te vorderen van Pensioenkring Astellas	52	0
Te vorderen van Multi-client Pensioenkring 2	132	120
Vordering voor weerstandsvermogen	93	1.225
Debiteuren	7	13
Vordering voor af te dragen loonheffing	4.948	4.717
Overige vorderingen	638	597
Totaal	6.347	7.090

De vorderingen op de pensioenkringen hebben betrekking op nog af te rekenen exploitatiekosten. De vordering op Multi-client Pensioenkring 2 heeft naast de nog af te rekenen exploitatiekosten betrekking op de nog af te rekenen distributiekosten.

De vordering voor het weerstandsvermogen betreft een schuld van Pensioenkring Holland Casino, Pensioenkring Eastman, Pensioenkring GE Nederland, Pensioenkring TotalEnergies Nederland en Pensioenkring Astellas aan Stap voor het weerstandsvermogen, die op basis van het balans totaal per ultimo 2024 is bepaald.

De debiteuren bestaan uit een aantal kleine vorderingen.

De vordering voor af te dragen loonheffing heeft betrekking op het nog af te dragen bedrag aan de Belastingdienst voor de pensioenuitkeringen over december 2024. Deze afdracht aan de Belastingdienst vindt een maand na de uitkeringen plaats en heeft in januari 2025 plaatsgevonden. Tot het moment van afdracht blijft het betreffende bedrag bij de pensioenkringen staan en is dit bedrag als vordering opgenomen. Voor de juiste spreiding van kosten over een aan te houden banksaldo, wordt dit bedrag per pensioenkring vlak voor de afdracht overgeboekt en direct doorgestort naar de Belastingdienst.

De overige vorderingen bestaan onder andere uit de door Stap te vorderen bedragen van de pensioenkringen voor de administratiekostenvergoeding TKP (561), bankkosten (47) en communicatiekosten (18). Daarnaast bestaan de overige vorderingen uit nog door te belasten bedragen aan de werkgevers van Pensioenkring Eastman (5) en Pensioenkring TotalEnergies Nederland (2).

De vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

3. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Banken, rekening-courant	2.169	2.143
Totaal	2.169	2.143

De bankrekening van Stap wordt onder meer gebruikt voor de betaling van de uitkeringen aan de deelnemers van de pensioenkringen en de pensioenuitvoeringskosten.

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van Stap.

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

Hieronder is het mutatieoverzicht van het stichtingskapitaal en de reserves opgenomen:

(bedragen x € 1.000)	Overige reserves	Weerstands- vermogen	Garantie- vermogen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	199	13.202	1.786	15.187
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	-750	2.536	-75	1.711
Stand per 31 december 2023	-551	15.738	1.711	16.898
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	52	2.033	0	2.085
Verplaatsing garantievermogen naar schuld	0	0	-1.711	-1.711
Stand per 31 december 2024	-499	17.771	0	17.272

Overige reserves

Aegon Nederland N.V. (als oprichtende partij) heeft bij oprichting 250 als gift aan Stap verstrekt. In 2024 is het resultaat, na toerekening van het resultaat aan het weerstandsvermogen, toegevoegd aan deze overige reserves.

Weerstandsvermogen

Stap is verplicht om per pensioenkring een weerstandsvermogen van ten minste 20 basispunten van het beheerd pensioenvermogen aan te houden. Het beheerd pensioenvermogen bestaat hierbij uit het balanstotaal van een pensioenkring, waarbij een eventuele negatieve waarde van de derivatenposities in mindering wordt gebracht op het balanstotaal. Daarnaast wordt permanent een risicoanalyse uitgevoerd waarbij wordt getoetst of het aangehouden weerstandsvermogen toereikend is om de risico's af te dekken.

Ultimo 2024 zijn tien pensioenkringen actief. Hieronder is de onderverdeling van het weerstandsvermogen per pensioenkring opgenomen.

(bedragen x € 1.000)	Stand per 31 december 2023	Eénmalige storting/ onttrekking	Beleggings- rendement	Overige mutaties boekjaar	Stand per 31 december 2024
Pensioenkring Eastman	368	0	13	13	394
Pensioenkring SVG	1.166	0	42	-10	1.199
Pensioenkring Holland Casino	3.544	0	130	263	3.937
Pensioenkring Douwe Egberts	3.428	0	124	37	3.589
Pensioenkring Ballast Nedam	1.942	0	70	-6	2.006
Pensioenkring GE Nederland	1.228	0	46	90	1.364
Pensioenkring TotalEnergies Nederland	993	0	37	48	1.077
Pensioenkring Aon Groep Nederland	1.375	0	49	15	1.439
Pensioenkring Astellas	0	925	19	60	1.004
Multi-client Pensioenkring 2	1.693	0	61	8	1.762
Totaal	15.738	925	591	517	17.771

Onder de éénmalige storting is een aanvangsstorting opgenomen. Deze hoort bij de collectieve waardeoverdracht van de nieuwe Pensioenkring Astellas, die per 1 januari 2024 is gestart.

De mutaties in het boekjaar ter grootte van in totaal 517 betreffen stortingen en onttrekkingen aan het weerstandsvermogen door de fluctuaties in het beheerd pensioenvermogen van de pensioenkringen. Deze worden met de pensioenkringen verrekend, waardoor het aanwezige weerstandsvermogen continu gelijk is aan het benodigde weerstandsvermogen. De per 31 december 2024 nog te verwerken stortingen en onttrekkingen zijn als vorderingen en schulden verantwoord en begin 2025 met de pensioenkringen verrekend.

(bedragen x € 1.000)	Stand per 31 december 2022	Eénmalige storting/ onttrekking	Beleggings-rendement	Overige mutaties boekjaar	Stand per 31 december 2023
Pensioenkring Eastman	338	0	11	19	368
Pensioenkring SVG	1.112	0	35	20	1.166
Pensioenkring Holland Casino	3.166	0	103	275	3.544
Pensioenkring Douwe Egberts	3.208	0	103	117	3.428
Pensioenkring Ballast Nedam	1.823	0	59	60	1.942
Pensioenkring GE Nederland	1.039	0	34	155	1.228
Pensioenkring TotalEnergies Nederland	913	0	29	51	993
Pensioenkring Aon Groep Nederland	0	1.300	31	44	1.375
Multi-client Pensioenkring 2	1.604	0	51	38	1.693
Totaal	13.202	1.300	456	780	15.738

Met de pensioenkringen zijn contractuele afspraken gemaakt over het terugvloeien van het weerstandsvermogen aan de pensioenkringen. Deze afspraken zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomsten.

Garantievermogen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	1.711	1.786
Inbreng	0	770
Onttrekking boekjaar (bijdrage exploitatiekosten)	0	-20
Toevoeging achtergestelde lening	-70	-825
Verplaatsing garantievermogen naar schuld	-1.640	0
Stand per 31 december	0	1.711

Op het moment van de overgang van Aegon naar a.s.r. wordt bekend dat er een afrekenmoment komt. De teveel ontvangen funding moet terugbetaald worden. Daarom is vanaf 2024 er geen sprake meer van een garantievermogen maar van een schuld aan a.s.r. Deze verschuiving is hierboven weergegeven onder de regel "verplaatsing garantievermogen naar schuld". De schuld aan a.s.r. is onderdeel van de overige schulden en overlopende passiva.

5. Achtergestelde leningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	1.075	250
Ontvangsten	0	0
Aflossingen	0	0
Overige mutaties	70	825
Stand per 31 december	1.145	1.075

Aegon Nederland N.V. heeft bij de oprichting van Stap een achtergestelde lening van 250 aan Stap verstrekt. Deze lening is in geval van faillissement of liquidatie achtergesteld bij alle andere schuldvorderingen. Over het moment van terugbetalen kan het bestuur een besluit nemen of deze kan op verzoek van Aegon Nederland N.V. worden beëindigd. Bij beëindiging door Aegon Nederland N.V. is een opzegtermijn van vijf jaar van toepassing. De uitbetaling van de rente is afhankelijk van het exploitatieresultaat van Stap. Bij een negatief exploitatieresultaat is geen rente verschuldigd (zie (10)). Dit is in dit verslagjaar het geval.

In 2020 heeft Aegon Nederland N.V. toegezegd de borgstelling voor financiering van exploitatietekorten tot eind 2024 te verlengen. Hierbij is overeengekomen dat, indien de exploitatietekorten gedurende de periode van 1 juli 2021 tot en met 31 december 2024 meer bedragen dan 2.000, het meerdere boven 2.000 door Aegon Nederland N.V. beschikbaar wordt gesteld in de vorm van een achtergestelde lening.

Na de fusie tussen Aegon en ASR Nederland N.V. heeft ASR Nederland N.V. (a.s.r.) de afspraken over de achtergestelde lening gestand gedaan.

Het totale exploitatietekort over de periode van 1 juli 2021 tot en met 31 december 2024 bedraagt 2.895. Hierdoor is het totale exploitatietekort boven 2.000 uitgekomen en de achtergestelde lening van a.s.r. met het meerdere van 895 verhoogd.

6. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	4.985	4.764
Crediteuren	455	998
Schuld voor weerstandsvermogen	56	0
Overige schulden en overlopende passiva	2.857	513
Totaal	8.353	6.275

Stap is verantwoordelijk voor de uitbetaling van de pensioenuitkeringen van de pensioenkringen. Daaronder valt ook het betalen van de loonheffing aan de Belastingdienst (4.927). Deze wordt maandelijks achteraf betaald. Daarnaast is de loonheffing voor de salarissen van de medewerkers van Stap (58) per eind 2024 nog verschuldigd.

De crediteuren hebben betrekking op een aantal nog te betalen facturen, die eind 2024 nog niet waren betaald (443) en een tussenrekening waarop retour gekomen uitkeringen worden aangehouden (12).

Er is per eind december 2024 vanuit Stap richting de pensioenkringen sprake van een schuld voor het weerstandsvermogen. Dit geldt voor Pensioenkring SVG, Pensioenkring Douwe Egberts, Pensioenkring Ballast Nedam, Pensioenkring Aon Groep Nederland en Multi-client Pensioenkring 2.

De overige schulden en overlopende passiva hebben betrekking op de schuld aan a.s.r. voor de teveel ontvangen funding die terugbetaald moet worden en de overlopende kosten 2024 en hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. De schuld aan a.s.r. kan bepaald worden door de totaal ontvangen funding van a.s.r. te verrekenen met het negatieve exploitatieresultaat over de periode van 1 juli 2021 tot en met 31 december 2024. Het bestuur zal over het terug betalen van de te veel ontvangen funding in overleg treden met a.s.r.

13.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Garantstelling

In de overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V. was geregeld dat Aegon Nederland N.V. voor een periode tot 4 juli 2021 garant zou staan voor (eventuele) exploitatietekorten van Stap. In het licht van de verdere groei van Stap zijn aanvullende afspraken gemaakt over de financiering van de exploitatietekorten. Aegon Nederland N.V. heeft toegezegd voor zover nodig de garantstelling tot eind 2024 te verlengen. Deze aanvullende afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst tussen Stap en Aegon Nederland N.V. (Aegon). Na de fusie tussen Aegon en ASR Nederland N.V. heeft ASR Nederland N.V. (a.s.r.) deze afspraken gestand gedaan. Inmiddels is de einddatum van deze garantstelling bereikt en gaat Stap met a.s.r. in gesprek over de afwikkeling daarvan.

Op basis van het verwachte exploitatietekort hebben Aegon en a.s.r. vooraf financiële middelen aan Stap verstrekt. Hiermee is het garantievermogen gevormd. Op het moment dat een exploitatietekort zich voordoet, wordt het exploitatietekort ten laste van het garantievermogen gebracht.

Voor de periode vanaf 1 januari 2025 zijn Stap en Aegon Asset Management Holding B.V. financieringsafspraken overeengekomen die in december 2023 in een overeenkomst zijn vastgelegd.

Langlopende contractuele verplichtingen

Stap is een uitbestedingsovereenkomst met TKP Pensioen B.V. overeengekomen voor de operationele uitvoering van Stap. Deze zogenoemde mantelovereenkomst is met ingang van 1 januari 2016 voor een periode van zeven jaar overeengekomen en kent een opzegtermijn van één jaar. Per 1 januari 2023 is de mantelovereenkomst verlengd voor een periode van vijf jaar.

Per 1 januari 2016 is Stap een uitbestedingsovereenkomst overeengekomen met Aegon Investment Management B.V. De overeenkomst met Aegon Investment Management B.V. betreft een overeenkomst voor fiduciair beheer. Deze uitbestedingsovereenkomst gold voor onbepaalde tijd en kende een opzegtermijn van ten minste zes maanden. Met ingang van 12 maart 2024 is tussen partijen een gewijzigde fiduciair beheerovereenkomst overeengekomen. Deze overeenkomst heeft in eerste instantie een looptijd tot 1 januari 2032 en daarna gaat deze automatisch over in een overeenkomst met onbepaalde looptijd en een opzegtermijn van 12 maanden.

Stap is met ingang van 1 april 2020 een uitbestedingsovereenkomst overeengekomen met Aegon Nederland N.V. Deze overeenkomst met Aegon Nederland N.V. betreft een overeenkomst voor het uitvoeren van werkzaamheden voor de Multi-client Pensioenkringen en het verzorgen van de woordvoering voor Stap. De uitbestedingsovereenkomst is voor onbepaalde tijd aangegaan en kent een opzegtermijn van ten minste zes maanden. De werkzaamheden voor de Multi-client Pensioenkringen en de woordvoering zijn inmiddels door Stap overgenomen.

Voor de medewerkers van het bestuursbureau heeft Stap vijf lease-overeenkomsten met betrekking tot personenauto's gesloten met Leaseplan. Deze overeenkomsten hebben een looptijd tot 1 september 2025 respectievelijk 2 oktober 2025, 4 maart 2026, 1 april 2026 en 1 juli 2026.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en de pensioenkringen.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregelingen van de pensioenkringen van Stap.

13.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

7. Vergoedingen weerstandsvermogen van pensioenkringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenkring Eastman	26	30
Pensioenkring SVG	32	55
Pensioenkring Holland Casino	393	378
Pensioenkring Douwe Egberts	162	220
Pensioenkring Ballast Nedam	65	119
Pensioenkring GE Nederland	136	189
Pensioenkring TotalEnergies Nederland	84	80
Pensioenkring Aon Groep Nederland	62	1.375
Pensioenkring Astellas	1.003	0
Multi-client Pensioenkring 2	68	89
Totaal	2.031	2.536

Stap houdt per pensioenkring een weerstandsvermogen aan van ten minste 20 basispunten van het beheerd pensioenvermogen. De vergoedingen zijn het directe gevolg van wijzigingen in het betreffende pensioenvermogen.

8. Vergoedingen exploitatie van pensioenkringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenkring Eastman	291	184
Pensioenkring SVG	426	315
Pensioenkring Holland Casino	560	372
Pensioenkring Douwe Egberts	506	397
Pensioenkring Ballast Nedam	477	365
Pensioenkring GE Nederland	347	235
Pensioenkring TotalEnergies Nederland	337	223
Pensioenkring Aon Groep Nederland	344	189
Pensioenkring Astellas	335	0
Multi-client Pensioenkring 2	670	480
Totaal	4.293	2.758

De vergoedingen die Stap voor de exploitatie ontvangt van de pensioenkringen, betreffen vaste bedragen die zijn overeengekomen met de single-client pensioenkringen of een combinatie van een percentage van het belegd vermogen en vaste bedragen voor de multi-client pensioenkringen. De vaste bedragen betreffen de exploitatiekosten, de voorbereidingen voor de Wtp en de secretariële ondersteuning. De vergoedingen worden door de pensioenkringen betaald over de periode dat een pensioenkring gedurende het boekjaar is aangesloten.

De vergoeding voor Pensioenkring Aon Groep Nederland in 2023 betrof de periode vanaf het moment van oprichting van de pensioenkring (van 1 mei 2023 tot ultimo 2023).

Kosten vermogensbeheer die in rekening gebracht worden door Aegon Investment Management B.V., worden rechtstreeks gefactureerd aan de pensioenkringen. Er vindt derhalve vanuit de pensioenkringen naar Stap en vice versa geen verrekening plaats voor deze kosten.

De kosten vermogensbeheer die zijn gefactureerd aan Stap, zijn opgenomen onder "10. Pensioenuitvoeringskosten".

9. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Bijdrage exploitatiekosten	0	20
Ontvangen interest	106	59
Totaal	106	79

De overige baten van 2023 zijn verlaagd met 825 ten opzichte van het vastgestelde jaarverslag over 2023. Deze 825 betreft een verschuiving van het garantievermogen naar de overige reserves.

10. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	492	97
Kosten bestuur	628	639
Kosten bestuursbureau	2.365	2.158
Accountantskosten	431	333
Kosten certificerend actuaaris	21	25
Contributies en bijdragen	73	81
Advieskosten	219	96
Communicatie- en distributiekosten	23	23
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	39	60
Exploitatiekosten	4.291	3.512
Kosten fiduciar beheer Stap	72	91
Totaal	4.363	3.603

Kosten bestuur

Onder kosten bestuur vallen de kosten voor het bestuur van Stap, de kosten voor de raad van toezicht en de kosten voor één belanghebbendenorgaan.

Voor het bestuur zijn de volgende bedragen ten laste van het resultaat gebracht.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Honorering	379	376
Bestuursaansprakelijkheidsverzekering	90	89
Overige bestuurskosten	45	79
Totaal	514	544

Het bestuur van Stap bestaat uit vier leden. Met deze bestuursleden is een vaste vergoeding afgesproken. De overige bestuurskosten bestaan met name uit kosten voor vergaderingen en daarnaast uit een aantal kleinere kostencomponenten.

De raad van toezicht bestaat uit drie leden. Met deze leden is een vaste vergoeding afgesproken. De kosten voor de raad van toezicht zijn ten opzichte van 2023 hoger, omdat de overige kosten zijn gestegen ten opzichte van 2023. Daarnaast heeft iedere pensioenkring van Stap een eigen belanghebbendenorgaan. Met de leden van de belanghebbendenorganen is tevens een vaste vergoeding afgesproken. Stap vergoedt alleen een deel van de kosten voor het belanghebbendenorgaan van Multi-client Pensioenkring 2. De kosten die voor deze bestuursorganen ten laste van Stap komen bedragen in totaal 114.

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Kosten bestuursbureau

Eind 2024 heeft Stap dertien personen in dienst (eind 2023: twaalf), allen werkzaam in Nederland.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
<i>Personeelskosten</i>		
Salarissen medewerkers	1.710	1.590
Sociale lasten en pensioenen	380	367
Overige personeelskosten	275	201
Totaal	2.365	2.158

De stijging van de totale kosten bestuursbureau is onder meer ontstaan doordat in de loop van 2024 het aantal medewerkers van het bestuursbureau is uitgebreid met één medewerker voor het invullen van een openstaande vacature. Onder salarissen medewerkers zijn ook de kosten voor de tijdelijke inhuur van medewerkers opgenomen.

De overige personeelskosten hebben met name betrekking op het lease- en mobiliteitsbudget (135), huisvestigingskosten (48), kosten voor verzekeringen (47), kantoorkosten (16), kosten voor opleidingen (8) en een post overige (21).

Accountantskosten

De accountantskosten van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. hebben betrekking op het verantwoordingsjaar en bestaan uit de volgende kosten.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Controle van het jaarverslag	431	333
Andere controleopdrachten	0	0
Fiscaal advies	0	0
Niet-controleopdrachten	0	0
Totaal	431	333

Het bedrag van 431 heeft betrekking op de jaarwerkcontrole voor Stap en de tien pensioenkringen. De accountantskosten maken deel uit van de totale exploitatiekosten die conform de gemaakte afspraken worden doorbelast naar de pensioenkringen.

Exploitatietekort

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ontvangen vergoedingen pensioenkringen	4.293	2.758
Exploitatiekosten	-4.363	-3.603
Exploitatieresultaat	-70	-845

De vergoedingen die Stap voor de exploitatie van de pensioenkringen ontvangt, komen in het boekjaar uit op 4.293 (zie (8)). De daadwerkelijke exploitatiekosten die hier tegenover staan bedragen 4.363 (zie (10)). Het totale exploitatietekort komt in het boekjaar uit op 70 (2023: 845). Op grond van de financieringsovereenkomst met Aegon Nederland N.V./ASR Nederland N.V. wordt dit bedrag ook als achtergestelde lening verantwoord.

11. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Overige	-16	-16
Mutatie garantievermogen	0	75
Totaal	-16	59

De overige lasten van 2023 zijn verlaagd met 825 ten opzichte van het vastgestelde jaarverslag over 2023. Deze 825 betreft een verschuiving van het garantievermogen naar de overige reserves.

13.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Stap.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap
Huub Popping
Danielle Melis
Fred Ooms

14. Financiële opstelling Pensioenkring Eastman

14.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring Eastman	1		
Aandelen		59.721	51.795
Vastrentende waarden		119.480	115.253
Derivaten		1.317	809
Overige beleggingen		38.295	41.944
		218.813	209.801
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	1.836	2.355
Vorderingen en overlopende activa	3	1.365	389
Overige activa	4	576	906
TOTAAL ACTIVA		222.590	213.451
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring Eastman	5	32.965	28.910
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Eastman	6	163.665	153.727
Overige voorzieningen	7	4	750
Derivaten	8	25.226	29.150
Overige schulden en overlopende passiva	9	730	914
TOTAAL PASSIVA		222.590	213.451

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

14.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Eastman	10	3.387	3.763
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Eastman	11	13.045	15.839
Baten uit herverzekering	12	-519	151
Overige baten	13	33	19
TOTAAL BATEN		15.946	19.772
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	14	3.182	2.985
Pensioenuitvoeringskosten	15	569	489
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Eastman	16		
Pensioenopbouw		1.921	1.995
Toeslagverlening		2.951	0
Rentetoevoeging		5.230	4.695
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-3.110	-2.901
Wijziging marktrente		3.338	4.648
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-347	-716
Wijziging actuariële grondslagen		-141	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		615	-109
		10.457	7.612
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	17	-519	151
Mutatie overige voorzieningen	18	-499	424
Saldo herverzekering	19	-1.580	297
Saldo overdrachten van rechten	20	279	739
Overige lasten	21	2	1
TOTAAL LASTEN		11.891	12.698
Saldo van baten en lasten		4.055	7.074
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve Pensioenkring Eastman		4.055	7.074
Totaal saldo van baten en lasten		4.055	7.074

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

14.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico Pensioenkring Eastman	3.370	3.766
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	22	56
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	441	402
Overig ontvangsten	0	-13
	3.833	4.211
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-3.183	-2.977
Betaald in verband met overdracht van rechten	-301	-795
Betaalde premies herverzekering	-215	-444
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-591	-460
Afdracht weerstandsvermogen	-46	15
Overige uitgaven	-2	-1
	-4.338	-4.662
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-505	-451
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring Eastman	-908	-622
Directe beleggingsopbrengsten Indexatiedepot	40	12
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring Eastman	43.441	75.787
	42.573	75.177
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring Eastman	-42.777	-80.355
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-679	-1.311
	-43.456	-81.666
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-883	-6.489
Netto kasstroom	-1.388	-6.940
Koers-/omrekenverschillen	-7	3
Mutatie liquide middelen	-1.395	-6.937
Liquide middelen per 1 januari	30.389	37.326
Liquide middelen per 31 december	28.994	30.389
Mutatie liquide middelen	-1.395	-6.937
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (4)	576	906
Binnen de beleggingsportefuille	28.418	29.483
Liquide middelen per 31 december	28.994	30.389

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille:		
- Cash collateral	24.220	27.107
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	4.198	2.376
Totaal (1)	28.418	29.483

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

14.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Eastman

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring Eastman. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 203 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,15%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 62 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,04%-punt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De actuariële grondslagen en veronderstellingen van Pensioenkring Eastman zijn vastgesteld conform de bepalingen in de Pensioenwet, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen voor de voorziening verzekeringsverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening, voor zover hiertoe besloten is voor 31 december.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 bepaald met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024, 2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e van de geboortemaand.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 5,0% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar, zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd. Bij de waardering worden de verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring Eastman.

Overige voorzieningen

Onder de overige voorzieningen is het indexatiedepot opgenomen. Het indexatiedepot wordt aangevuld vanuit een premiemarge, waarbij de feitelijke premie wordt verminderd met de gedempte kostendekkende premie en overige kosten. De aanwezige middelen worden aangewend voor de financiering van toeslagen voor actieve deelnemers. Het indexatiedepot wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Eastman

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Eastman is voorwaardelijk. De toeslag op de aanspraken op ouderdomspensioen van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand september voorafgaande aan de verlening en de maand september van het daaraan voorafgaande jaar. Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 75% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Indien in enig jaar nog middelen resteren in het indexatiedepot en de verleende toeslag lager is dan de maatstaf, kan het bestuur besluiten uit die middelen een extra toeslag te verlenen aan actieve deelnemers, zodanig dat de verleende toeslag niet hoger is dan de maatstaf. Het bedrag dat onttrokken wordt aan het indexatiedepot wordt 'dekkingsgraad neutraal' vastgesteld op basis van de actieve deelnemers per ultimo februari van het jaar.

14.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring Eastman

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aandelen	59.721	51.795
Vastrentende waarden	119.480	115.253
Derivaten	1.317	809
Overige beleggingen	38.295	41.944
Totaal	218.813	209.801

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	51.795	115.253	-28.341	41.944	180.651
Aankopen	0	16.875	1.191	23.926	41.991
Verkopen	0	-16.058	187	-27.570	-43.441
Herwaardering	7.926	3.411	3.054	326	14.718
Overige mutaties	0	0	0	-331	-331
Stand per 31 december 2024	59.721	119.480	-23.909	38.295	193.587
Schuldpositie derivaten (credit)					25.226
Totaal					218.813

De overige mutaties bij overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden op beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring Eastman. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	49.126	108.635	-32.192	40.265	165.834
Aankopen	9.544	50.165	1.295	20.088	81.092
Verkopen	-15.734	-48.498	-555	-11.000	-75.787
Herwaardering	8.859	4.951	3.112	221	17.143
Overige mutaties	0	0	0	-7.630	-7.630
Stand per 31 december 2023	51.795	115.253	-28.341	41.944	180.651
Schuldpositie derivaten (credit)					29.150
Totaal					209.801

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Voor de pensioenkring betekende dit dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde

onderliggende beleggingen. De hier uit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen		59.721		51.795
Totaal		59.721		51.795

Pensioenkring Eastman belegt niet in de werkgever.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc.	3.174	5,3%	2.154	4,2%
Totaal	3.174	5,3%	2.154	4,2%

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Obligaties		34.993		35.327
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden		44.321		42.428
Hypotheekfondsen		40.166		37.498
Totaal		119.480		115.253

De waarde in de Hypotheekfondsen betreft beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	17.780	14,9%	26.916	23,4%
Nederlandse staatsobligaties	9.658	8,1%	5.229	4,5%
Totaal	27.438	23,0%	32.145	27,9%

De totale waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 40.166 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Rentederivaten	-23.909	-28.341
Totaal	-23.909	-28.341

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als de negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Money Market fund	9.744	12.270
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	4.194	1.626
Cash collateral	24.220	27.107
Indexatiedepot	4	750
Beleggingsvorderingen	133	191
Totaal	38.295	41.944

De vorderingen die samenhangen met de beleggingen zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	3.249	8,5%	3.308	7,9%
Morgan Stanley Liquidity Funds	3.247	8,5%	4.147	9,9%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	3.248	8,5%	4.815	11,5%
Totaal	9.744	25,4%	12.270	29,3%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring Eastman participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring Eastman gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring Eastman kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief

verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	59.721	0	0	59.721
Vastrentende waarden	34.993	44.321	40.166	0	119.480
Derivaten	0	-23.909	0	0	-23.909
Overige beleggingen	0	9.744	0	28.551	38.295
Stand per 31 december 2024	34.993	89.877	40.166	28.551	193.587

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting over de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	51.795	0	0	51.795
Vastrentende waarden	35.327	42.428	37.498	0	115.253
Derivaten	0	-28.341	0	0	-28.341
Overige beleggingen	0	12.270	0	29.674	41.944
Stand per 31 december 2023	35.327	78.152	37.498	29.674	180.651

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.836	2.355
Totaal	1.836	2.355

De technische voorzieningen risico verzekeraar betreft de contante waarde van de toekomstige uitkeringen van de herverzekeraars Zwitserleven, Elipslife en SCOR/De Goudse. Hierbij is conform de fondsgrondslagen gerekend met een revalidatiekans van 0%, wat betekent dat het uitgangspunt is dat de deelnemer arbeidsongeschikt blijft.

De verzekering van het overlijdensrisico is ondergebracht bij Aegon Nederland N.V. Per 1 januari 2023 is het verzekeringscontract verlengd tot 31 december 2027. Het partner- en wezenpensioen en het Anw-hiaat pensioen is verzekerd op kapitaalbasis.

De verzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico is ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Per 1 januari 2023 is dit verzekeringscontract verlengd tot 31 december 2027. De premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en een uitkering van een WIA-excedentpensioen is verzekerd op kapitaalbasis.

De kredietwaardigheid van de verzekeraars is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

3. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen m.b.t. het indexatiedepot	0	287
Vorderingen uit verzekering	1.248	18
Overige vorderingen en overlopende activa	117	84
Totaal	1.365	389

De vorderingen uit verzekering betreffen herverzekeringsclaims van individuele deelnemers die inmiddels zijn geclaimd bij de herverzekeraar.

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan uit nog door de werkgever te betalen bijdragen in de kosten van 2024 van 96, die nog volgens afspraak door de werkgever aan de pensioenkring worden vergoed. De voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding 2024 van 14 en nog te ontvangen interest van 7.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	576	906
Totaal	576	906

Pensioenkring Eastman heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring Eastman en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring Eastman.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring Eastman. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

5. Algemene reserve Pensioenkring Eastman

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	28.910	21.836
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	4.055	7.074
Stand per 31 december	32.965	28.910

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	120,1%	118,8%
Reële dekkingsgraad	89,2%	86,6%
Beleidsdekkingsgraad	120,6%	118,7%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring Eastman wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring Eastman gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring Eastman. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Algemene reserve Pensioenkring Eastman	32.965	20,1%	28.910	18,8%
Minimaal vereist eigen vermogen	6.732	4,1%	6.326	4,1%
Vereist eigen vermogen	24.309	14,9%	22.731	14,8%

De vermogenspositie van de pensioenkring wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (118,7%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoorde bij het vereist vermogen per 31 december 2023 (114,8%). Daardoor had Pensioenkring Eastman eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (120,6%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (114,9%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten gekort te worden. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (120,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,1%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Eastman dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 4.055 over het boekjaar, verhoogd de algemene reserve van Pensioenkring Eastman.

6. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Eastman	161.829	151.372
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.836	2.355
Totaal	163.665	153.727

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Eastman

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	151.372	143.760
Pensioenopbouw	1.921	1.995
Toeslagverlening	2.951	0
Rentetoevoeging	5.230	4.695
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.110	-2.901
Wijziging marktrente	3.338	4.648
Wijziging actuariële grondslagen	-141	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-347	-716
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	615	-109
Stand per 31 december	161.829	151.372

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Pensioenkring Eastman streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de CAO. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Pensioenkring Eastman streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 75% van de stijging van deze prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

De opgebouwde pensioenen voor actieve deelnemers zijn per 31 december 2024 verhoogd (2023: 0,00%) met een reguliere toeslag van 1,10% en een aanvullende toeslag van 1,44%. De opgebouwde pensioen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zijn per 31 december 2024 met 1,10% verhoogd (2023: 0,00%).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB curve van 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,13%	2,31%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 203 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,15%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekanzen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 62 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,04%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	40	54
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-387	-770
Totaal	-347	-716

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	329	-57
- Arbeidsongeschiktheid	183	-136
- Mutaties	-58	338
- Overige technische mutaties	161	-254
Totaal	615	-109

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Actuariële resultaten op arbeidsongeschiktheid ontstaan doordat de werkelijke schade als gevolg van invalidering afwijkt van de in de premiestelling veronderstelde invalidering.

Onder de overige technische mutaties is het effect voor de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening voor pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorziening is naar categorieën als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	30.015	249	28.150	278
Pensioengerechtigden	42.784	138	36.984	120
Gewezen deelnemers	84.544	733	81.626	722
	157.343	1.120	146.760	1.120
Overig	6.322	0	6.967	0
Voorziening pensioenverplichtingen	163.665	1.120	153.727	1.120

'Overig' bestaat uit de kostenvoorziening voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. De pensioenovereenkomst omvat naast de voorwaardelijke middelloonregeling ook een beschikbare premieregeling, die wordt uitgevoerd door een andere pensioenuitvoerder. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 13 maandsalarissen en de overeengekomen vakantie-uitkering onder aftrek van een franchise. Voor de vaststelling van de pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris vermeerderd met de ploegentoeslag op jaarbasis, op voltijdsbasis niet meer dan het op de datum van vaststelling van de pensioengrondslag geldende maximale pensioengevend loon in de zin van artikel 18ga van de Wet op de loonbelasting 1964. Tevens bestaat er recht op arbeidsongeschiktheids-, nabestaanden- en wezenpensioen. Alle zijn op risicobasis verzekerd.

De pensioenregeling kent een aantal keuzemogelijkheden te weten het ruilen van ouderdomspensioen voor nabestaandenpensioen op pensioendatum of eerdere ontslagdatum, het vervroegen van de pensioeningangsdatum en een variabele hoogte van de pensioenuitkeringen. Op de pensioendatum kan onder voorwaarden een kapitaal dat wordt overgedragen vanuit een beschikbare premieregeling besteed worden voor aankoop van extra pensioen. De deelnemer kan de hoogte van de uitkeringen van het ouderdomspensioen variabel laten zijn. Tevens is de mogelijkheid om gedeeltelijk met pensioen te gaan in de regeling opgenomen.

Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de leeftijd van 21 jaar bereikt. Jaarlijks beslist het bestuur de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Eastman is voorwaardelijk. De toeslag op de aanspraken op ouderdomspensioen van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle bestedingen (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand september voorafgaande aan de verlening en de maand september van het daaraan voorafgaande jaar.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal in dat geval gesteld worden op 0. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 75% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Indien in enig jaar nog middelen resteren in het indexatiedepot en de verleende toeslag lager is dan de maatstaf, kan het bestuur besluiten uit die middelen een extra toeslag te verlenen aan actieve deelnemers, zodanig dat de verleende toeslag niet hoger is dan de maatstaf. Het bedrag dat onttrokken wordt aan de bestemmingsreserve wordt 'dekkingsgraad neutraal' vastgesteld op basis van de actieve deelnemers per 31 december van dat jaar.

De opgebouwde pensioenen voor actieve deelnemers zijn per 31 december 2024 verhoogd (2023: 0,00%) met een reguliere toeslag van 1,10% en een aanvullende toeslag van 1,44%. De opgebouwde pensioen voor niet-actieve deelnemers zijn per 31 december 2024 met 1,10% verhoogd (2023: 0,00%).

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van Pensioenkring Eastman geeft in haar financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve-, gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabellen opgenomen.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
31 december 2020	0,99%	0,99%	0,00%	0,00%
31 december 2021	2,57%	1,70%*	0,87%	0,87%
31 december 2022	17,16%	5,80%	11,36%	12,33%
31 december 2023	-1,39%	0,00%	-1,39%	10,77%
31 december 2024	2,54%	2,54%	0,00%	10,77%

* Er is sprake geweest van een extra toeslag van 1,45% aan de actieven per 31 december 2021. de financiële verwerking hiervan heeft in 2022 plaatsgevonden.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
31 december 2020	0,99%	0,00%	0,99%	0,99%
31 december 2021	2,57%	0,25%	2,32%	3,33%
31 december 2022	17,16%	5,54%	11,62%	15,34%
31 december 2023	-1,39%	0,00%	-1,39%	13,74%
31 december 2024	2,54%	1,10%	1,44%	15,37%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Pensioenkring Eastman heeft een verzekeringscontract met Zwitserleven met betrekking tot het risico van arbeidsongeschiktheid overgenomen vanuit de voormalige Stichting Pensioenfonds E-way. Daarnaast heeft Pensioenkring Eastman voor het overlijdensrisico een verzekeringscontract met Aegon gesloten en voor het arbeidsongeschiktheidsrisico een verzekeringscontract met SCOR/De Goudse.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	2.355	2.204
Rentetoevoeging	70	74
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-328	-337
Wijziging markttrente	1	70
Wijziging actuariële grondslagen	0	0
Overige wijzigingen	-262	344
Stand per 31 december	1.836	2.355

7. Overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Indexatiedepot		
Stand per 1 januari	750	0
Onttrekking depot	-296	0
Toevoeging depot / afrekening herverzekeraar	1.244	747
Inkoop toeslagen	-1.734	0
Premie rendement	40	12
Onttrekking kosten voor kostenvoorziening	0	-9
Stand per 31 december	4	750

In 2023 is een vordering opgenomen van 296 die per 30 juni 2024 definitief via de beleggingen is verrekend met het indexatiedepot. Tezamen met de toevoeging over het jaar 2024 en het rendement, is het volledige saldo vanuit het indexatiedepot aangewend voor een aanvullende toeslag voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers. Het restant betreft enkel rendement en zal in 2025 worden doorgestort naar het hoofdvermogen, zodat het indexatiedepot leeg blijft.

8. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	25.226	29.150
Totaal	25.226	29.150

Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

9. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vooruitontvangen premie	273	295
Belastingen en premie sociale verzekeringen	62	59
Premiecrediteuren	147	142
Schulden uit herverzekering	0	124
Overige schulden en overlopende passiva	248	294
Totaal	730	914

Vooruitontvangen premie betreft de premie over de maand januari 2025.

Belastingen en premies sociale verzekering betreffen de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De premiecrediteuren betreft de voorlopige eindafrekening van de premie over het jaar 2024.

Overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de overlopende kosten uit 2024 van 215, de met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 25, de openstaande crediteuren van 4, de schuld voor het weerstandvermogen van 4 en uit een verrekening pensioenen van -1.

Alle overige schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring Eastman wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring Eastman. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	118,8%	115,0%
Premie	-0,3%	0,2%
Uitkeringen	0,4%	0,3%
Toeslagverlening	-1,2%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-2,5%	-3,6%
Kosten	0,0%	0,0%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	4,4%	6,9%
Waardeoverdrachten	0,1%	0,0%
Kanssystemen	0,6%	-0,2%
Overige (incidentele) mutaties	0,0%	0,2%
Kruiseffecten	-0,2%	0,1%
Overige oorzaken	0,0%	-0,1%
Dekkingsgraad per 31 december	120,1%	118,8%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	2,5%	2,7%
S2 Risico zakelijke waarden	10,0%	9,9%
S3 Valutarisico	3,3%	3,3%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	4,2%	4,0%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,8%	3,8%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,4%	0,5%
Diversificatie-effect	-9,4%	-9,4%
Totaal	14,9%	14,8%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	187.974	176.458
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	163.665	153.727
Vereist eigen vermogen	24.309	22.731
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	32.965	28.910
Surplus	8.656	6.179

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (120,1%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (114,9%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	€	Duration	€	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		6,7		6,2
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		18,1		19,2
(nominale) Pensioenverplichtingen	163.665	19,5	153.727	19,6

Het percentage afdekking van het renterisico van 76,0% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 11,4, naar 18,1.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	2.747	2,3%	3.041	2,6%
Resterende looptijd >1 jaar en < 5 jaar	19.506	16,3%	23.186	20,1%
Resterende looptijd > 5 jaar en < 10 jaar	21.169	17,7%	25.111	21,8%
Resterende looptijd > 10 jaar en < 20 jaar	53.078	44,4%	38.759	33,6%
Resterende looptijd > 20 jaar	22.980	19,2%	25.156	21,8%
Totaal	119.480	100,0%	115.253	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring Eastman en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	18.001	11,0%	15.937	10,4%
Resterende looptijd >5 jaar en < 10 jaar	22.603	13,8%	20.675	13,4%
Resterende looptijd >10 jaar en < 20 jaar	49.506	30,2%	47.028	30,6%
Resterende looptijd > 20 jaar	73.376	44,8%	70.087	45,6%
Totaal	163.665	99,9%	153.727	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo 2024 in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 124.131 ofwel 63,9% (2023: 66,0%) en na afdekking 157.860 ofwel 81,5% (2023: 83,1%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten - 632 (2023: - 129).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

2024	Totaal voor afdekking	31-12-2024	Netto positie na afdekking
		Valutaderivaten afdekking	
EUR	124.131	33.729	157.860
GBP	1.783	-838	946
JPY	3.558	-1.814	1.744
USD	50.026	-31.710	18.316
Overige	14.717	0	14.717
Totaal niet EUR	70.085	-34.361	35.724
Totaal	194.216	-632	193.584

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

2023	Totaal voor afdekking	31-12-2023	Netto positie na afdekking
		Valutaderivaten afdekking	
EUR	118.812	30.672	149.484
GBP	1.712	-862	851
JPY	3.219	-1.605	1.614
USD	42.835	-28.335	14.501
Overige	13.451	0	13.451
Totaal niet EUR	61.218	-30.802	30.416
Totaal	180.030	-129	179.900

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	107.727	55,6%	104.685	58,2%
Noord-Amerika	50.386	26,0%	42.733	23,8%
Zuid-Amerika	4.474	2,3%	4.649	2,6%
Azië-Pacific	15.394	8,0%	13.908	7,7%
Afrika	1.148	0,6%	1.036	0,6%
Gemixt	72	0,0%	37	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	179.201	92,6%	167.048	92,9%
Derivaten	-23.909	-12,4%	-28.341	-15,8%
Overige beleggingen	38.291	19,8%	41.194	22,9%
Totaal	193.583	100,0%	179.901	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	3.725	1,9%	3.442	1,9%
Bouw- en grondstoffen	2.000	1,0%	2.493	1,4%
Industrie	12.170	6,3%	9.688	5,4%
Duurzame Consumentengoederen	13.186	6,8%	10.702	5,9%
Consumentengebruiksgoederen	9.833	5,1%	9.035	5,0%
Gezondheidszorg	7.536	3,9%	7.785	4,3%
Hypotheke	39.455	20,4%	36.673	20,4%
Informatietechnologie	12.961	6,7%	12.143	6,7%
Telecommunicatie	5.797	3,0%	4.774	2,7%
Nutsbedrijven	3.639	1,9%	3.278	1,8%
Overheid en overheidsinstellingen	41.225	21,3%	41.749	23,2%
Financiële instellingen	23.145	12,0%	20.484	11,4%
Vastgoed	1.468	0,8%	1.276	0,7%
Liquiditeiten	2.713	1,4%	2.339	1,3%
Overige	348	0,2%	1.187	0,7%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	179.201	92,6%	167.048	92,9%
Derivaten	-23.909	-12,4%	-28.341	-15,8%
Overige beleggingen	38.291	19,8%	41.194	22,9%
Totaal	193.583	100,0%	179.901	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor staatsobligatieleningen. Er wordt echter gewerkt met een landenverdeling als percentage van de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligatie.

De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages voor het minimum, neutraal en maximum gewicht:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	48,0%	50,0%	52,0%
Nederland	24,7%	26,7%	28,7%
Finland	11,3%	13,3%	15,3%
Oostenrijk	8,0%	10,0%	12,0%

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring Eastman aan het opgestelde beleid ten aanzien van beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	98.862	82,7%	95.742	83,1%
Noord-Amerika	13.241	11,1%	12.345	10,7%
Zuid-Amerika	3.653	3,1%	3.546	3,1%
Azië-Pacific	2.695	2,3%	2.688	2,3%
Afrika	957	0,8%	895	0,8%
Gemixt	72	0,1%	37	0,0%
Totaal	119.480	100,0%	115.253	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	2.378	2,0%	2.212	1,9%
Bouw- en grondstoffen	0	0,0%	61	0,1%
Industrie	4.500	3,8%	3.759	3,3%
Duurzame Consumentengoederen	3.696	3,1%	3.407	3,0%
Consumentengebruiksgoederen	5.642	4,7%	4.902	4,3%
Gezondheidszorg	1.154	1,0%	1.400	1,2%
Hypotheke	39.456	33,0%	36.673	31,8%
Informatietechnologie	2.331	2,0%	2.538	2,2%
Telecommunicatie	2.621	2,2%	2.369	2,1%
Nutsbedrijven	2.612	2,2%	2.326	2,0%
Overheid en overheidsinstellingen	41.225	34,5%	41.749	36,2%
Financiële instellingen	11.299	9,5%	11.034	9,6%
Liquiditeiten	1.914	1,6%	1.711	1,5%
Overige	652	0,5%	1.111	1,0%
Totaal	119.480	100,0%	115.253	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	36.670	30,7%	40.310	35,0%
AA	43.776	36,6%	37.896	32,9%
A	19.393	16,2%	18.420	16,0%
BBB	13.543	11,3%	12.778	11,1%
BB	2.583	2,2%	2.433	2,1%
B	391	0,3%	296	0,3%
CCC	622	0,5%	358	0,3%
CC	468	0,4%	361	0,3%
C	0	0,0%	129	0,1%
D	271	0,2%	288	0,2%
Geen rating	1.763	1,5%	1.985	1,7%
Totaal	119.480	100,0%	115.253	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog af te wikkelen transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico

Voor Pensioenkring Eastman zijn de sterfte- en arbeidsongeschiktheidsrisico's vanwege de beperkte omvang van het deelnemersbestand adequaat herverzekerd. Het risico bij overlijden is herverzekerd bij Aegon en het arbeidsongeschiktheid is herverzekerd bij SCOR/De Goudse.

Toeslagrisico

Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 89,2% (2023: 86,6%). Pensioenkring Eastman heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de portefeuille met vastrentende waarin is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	17.780	8,0%	26.916	12,6%
Nederlandse staatsobligaties	9.658	4,3%	5.229	2,4%
Finse staatsobligaties	4.743	2,1%	2.488	1,2%
Overige beleggingen				
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	3.248	1,5%	4.815	2,3%
Totaal	35.429	15,9%	39.448	18,5%

De waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 40.166 en is meer dan 2% van het balanstotaal. Echter zijn de uiteindelijke beleggingen verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Bij Pensioenkring Eastman bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,47% (2023: 0,45%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Rentederivaten	1 april 2072	110.000	-23.909	1.317	25.226
Totaal		110.000	-23.909	1.317	25.226

Ultimo 2024 zijn geen zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie (2023: geen) en voor 24.220 zekerheden gesteld (2023: 27.113). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 10.946 (2023: 8.844).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Rentederivaten	4 oktober 2071	98.700	-28.341	809	29.150
Totaal		98.700	-28.341	809	29.150

14.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen Eastman Chemical B.V. en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. De Uitvoeringsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 31 december 2025 en kent een opzegtermijn van minimaal 6 maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer (2024: 571, 2023: 509), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2024: 305, 2023: 301) en exploitatiekosten (2024: 151, 2023: 98).

Zolang Pensioenkring Eastman is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring Eastman continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

De verzekering van het overlijdensrisico is ondergebracht bij Aegon Nederland N.V. Per 1 januari 2023 is het verzekeringscontract verlengd tot 31 december 2027. Het contract is steeds 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de resterende periode van de looptijd bedraagt 527.

De verzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico is ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Per 1 januari 2023 is dit verzekeringscontract verlengd tot 31 december 2027. Het contract is steeds 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de resterende periode van de looptijd bedraagt 450.

Investeringsverplichtingen

Het pensioenfonds heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichtingen (2023: geen).

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring Eastman.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring Eastman.

14.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

10. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Eastman

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Premie basispensioenregeling	3.387	3.476
Premie naar indexatiedepot	0	287
Totaal	3.387	3.763

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst volledig door de werkgever wordt betaald. Er wordt geen pensioenpremie ingehouden op het salaris van de werknemer.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring Eastman maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring Eastman voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Kostendekkende premie	2.657	2.848
Feitelijke premie	3.382	3.471
Gedempte premie	2.545	3.333

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	2.006	2.292
Solvabiliteitsopslag	242	255
Opslag voor uitvoeringskosten	409	301
Totaal	2.657	2.848

De samenstelling van de feitelijk premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	2.566	2.763
Solvabiliteitsopslag	332	332
Opslag voor uitvoeringskosten	75	75
Directe uitvoeringskosten	409	301
Totaal	3.382	3.471

De feitelijke premie, zoals deze in bovenstaande uitsplitsing is opgenomen wijkt 5 (2023: 5) af van de premie die daadwerkelijk is ontvangen. Dit verschil betreft de opslag voor het weerstandsvermogen.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	1.230	1.855
Solvabiliteitsopslag	130	192
Opslag voor uitvoeringskosten	409	301
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	776	985
Totaal	2.545	3.333

Het verschil tussen de kostendekkende premie en de gedempte premie wordt veroorzaakt doordat de actuarieel benodigde koopsom voor de kostendekkende premie vastgesteld is op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2023 en die voor de gedempte premie op basis van het verwacht rendement.

De premie voor 2024 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De feitelijke premie na aftrek van de kosten per deelnemer en de opslag ten behoeve van het weerstandsvermogen is hoger dan de gedempte premie. Pensioenkring Eastman voldoet hiermee aan de wettelijke eisen. Het overschot wordt toegevoegd aan het indexatiedepot en is aangewend voor een aanvullende toeslag voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers.

11. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Eastman

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2024				
Aandelen	0	7.927	0	7.927
Vastrentende waarden	699	3.411	0	4.110
Derivaten	-2.769	3.054	-22	263
Overige beleggingen	1.103	326	0	1.429
Kosten vermogensbeheer	-	-	-671	-671
Totaal	-967	14.718	-693	13.058
Mutatie weerstandsvermogen				-13
				13.045

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 aan Stap is betaald bedraagt 13 en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten (2023: 20 betaald aan Stap en onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten).

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Aandelen	0	8.859	0	8.859
Vastrentende waarden	407	4.951	-225	5.133
Derivaten	-2.330	3.112	-5	777
Overige beleggingen	1.234	221	0	1.455
Kosten vermogensbeheer	-	-	-365	-365
Totaal	-689	17.143	-595	15.859
Mutatie weerstandsvermogen				-20
				15.839

12. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-519	151
Totaal	-519	151

13. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ontvangen interest banken	33	19
Totaal	33	19

14. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	2.527	2.393
Partnerpensioen	469	419
Wezenpensioen	22	13
Arbeidsongeschiktheidspensioen	148	144
Anw-aanvulling	16	16
Afkopen	0	0
Totaal	3.182	2.985

15. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	319	320
Exploitatiekosten	339	227
Overige kosten	15	10
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-104	-68
Totaal	569	489

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring Eastman (305), uit kosten voor meerwerk activiteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (69). Hiervan is 55 conform afspraak doorbelast aan de werkgever.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor de governance (339). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijke accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten (15) zijn bankkosten en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring Eastman zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

16. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Eastman

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenopbouw	1.921	1.995
Toeslagverlening	2.951	0
Rentetoevoeging	5.230	4.695
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.110	-2.901
Wijziging marktrente	3.338	4.648
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-347	-716
Wijziging actuariële grondslagen	-141	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	615	-109
Totaal	10.457	7.612

17. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-519	151
Totaal	-519	151

18. Mutatie overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Onttrekking/dotatie indexatiedepot	-499	424
Totaal	-499	424

19. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Premie herverzekeringen	91	568
Claim op herverzekeraar	-1.297	-142
Uitkeringen uit herverzekeringen	-374	-129
Totaal	-1.580	297

20. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-22	-56
Uitgaande waardeoverdrachten	301	795
Totaal	279	739

21. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest lasten waardeoverdrachten	2	1
Totaal	2	1

14.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring Eastman.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap
Huub Popping
Danielle Melis
Fred Ooms

15. Financiële opstelling Pensioenkring SVG

15.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring SVG	1		
Aandelen		200.590	178.240
Vastrentende waarden		374.671	366.259
Derivaten		3.069	7.276
Overige beleggingen		49.347	73.063
		627.677	624.838
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	1.437	1.452
Vorderingen en overlopende activa	3	3.559	3.546
Overige activa	4	462	730
TOTAAL ACTIVA		633.135	630.566
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring SVG	5	118.749	104.924
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring SVG	6	479.281	476.781
Derivaten	7	34.190	47.571
Overige schulden en overlopende passiva	8	915	1.290
TOTAAL PASSIVA		633.135	630.566

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

15.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring SVG	9	42.288	55.198
Baten uit herverzekering	10	-15	45
Overige baten	11	33	32
TOTAAL BATEN		42.306	55.275
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	12	24.502	24.080
Pensioenuitvoeringskosten	13	718	619
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring SVG	14		
Toeslagverlening		7.982	71
Rentetoevoeging		15.725	14.798
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-25.144	-24.666
Wijziging marktrente		4.141	17.827
Wijziging actuariële grondslagen		-67	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-1.073	-3.840
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		951	-733
		2.515	3.457
Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen	15	-15	45
Saldo herverzekering	16	-205	-321
Saldo overdrachten van rechten	17	960	3.909
Overige lasten	18	6	3
TOTAAL LASTEN		28.481	31.792
Saldo van baten en lasten		13.825	23.483
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve Pensioenkring SVG		13.825	23.483
Totaal saldo van baten en lasten		13.825	23.483

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

15.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	0	0
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	0	0
Ontvangst weerstandsvermogen	0	76
Overige ontvangsten	35	21
	35	97
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-24.300	-23.866
Betaald in verband met overdracht van rechten	-960	-3.909
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-939	-676
Afdracht weerstandvermogen	-88	0
Overige uitgaven	-6	-3
	-26.293	-28.454
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-26.258	-28.357
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring SVG	5.756	-242
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring SVG	142.783	222.162
	148.539	221.920
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring SVG	-122.627	-210.695
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.240	-726
	-123.867	-211.421
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	24.672	10.499
Netto kasstroom	-1.586	-17.858
Koers-/omrekenverschillen	-27	4
Mutatie liquide middelen	-1.613	-17.854
Liquide middelen per 1 januari	41.832	59.686
Liquide middelen per 31 december	40.219	41.832
Mutatie liquide middelen	-1.613	-17.854

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (4)	462	730
Binnen de beleggingsportefuille	39.757	41.102
Liquide middelen per 31 december	40.219	41.832
Liquide middelen binnen de beleggingsportefuille:		
- Cash collateral	30.541	37.874
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	9.216	3.228
Totaal (1)	39.757	41.102

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

15.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring SVG

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring SVG. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De Pensioenkring is per 30 september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 927 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op sterftekansen, ofwel de ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is doorgevoerd per 31 december 2024 en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 390 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt. Daarnaast is in 2024 het niet-uitruilbaar partnerpensioen omgezet naar uitruilbaar partnerpensioen. Dit heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.250 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening; voor zover hiertoe besloten is voor 31 december.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024, 2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De leeftijd per berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar. Het leeftijdsverschil tussen vrouw en man wordt gesteld op 2 jaar.
- De reservering voor het partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 1,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar, zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd.
- In de overdracht van Stichting Voorzieningsfonds Getronics naar Pensioenkring SVG waren nog niet-uitruilbare nabestaandenpensioenen betrokken. Deze zijn gedurende het verslagjaar omgezet in uitruilbare nabestaandenpensioenen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring SVG.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring SVG

Toeslagverlening

Pensioenkring SVG streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen. Het toeslagbeleid van Pensioenkring SVG is voorwaardelijk. De toeslag op de aanspraken op ouderdomspensioen van de gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en uitkeringsgerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de verlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde prijsindex per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

15.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring SVG

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aandelen	200.590	178.240
Vastrentende waarden	374.671	366.259
Derivaten	3.069	7.276
Overige beleggingen	49.347	73.063
Totaal	627.677	624.838

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	178.240	366.259	-40.295	73.063	577.267
Aankopen	0	45.544	8.938	58.388	112.871
Verkopen	-8.650	-55.040	5.217	-84.310	-142.783
Herwaardering	31.000	17.907	-4.981	632	44.558
Overige mutaties	0	0	0	1.574	1.574
Stand per 31 december 2024	200.590	374.671	-31.121	49.347	593.487
Schuldpositie derivaten (credit)					34.190
Totaal					627.677

De overige mutaties bij overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden binnen de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico van de beleggingen ligt bij Pensioenkring SVG. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	168.791	362.449	-44.822	63.841	550.259
Aankopen	34.320	120.244	0	56.131	210.695
Verkopen	-54.620	-133.535	-5.007	-29.000	-222.162
Herwaardering	29.749	17.101	9.534	454	56.838
Overige mutaties	0	0	0	-18.363	-18.363
Stand per 31 december 2023	178.240	366.259	-40.295	73.063	577.267
Schuldpositie derivaten (credit)					47.571
Totaal					624.838

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Voor Pensioenkring SVG betekende dit dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. Pensioenkring SVG behield daarmee dezelfde

onderliggende beleggingen. De hier uit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop (voor aandelen betrof dit 29,6 miljoen, voor vastrentende waarden 82,8 miljoen).

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen		200.590		178.240
Totaal		200.590		178.240

Pensioenkring SVG belegt niet in de werkgever.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc.	10.551	5,3%	7.415	4,2%
Totaal	10.551	5,3%	7.415	4,2%

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Obligatiefondsen		73.412		85.078
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden		168.412		157.158
Hypotheekfondsen		132.847		124.023
Totaal		374.671		366.259

De waarde in de Hypotheekfondsen betreffen beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	38.355	10,2%	67.883	18,5%
Nederlandse staatsobligaties	20.529	5,5%	11.907	3,2%
Totaal	58.884	15,7%	79.790	21,8%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 132.847 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Valutaderivaten	-1.647	2.602
Rentederivaten	-29.474	-42.897
Totaal	-31.121	-40.295

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als de negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Money Market fund	15.639	31.146
Cash collateral	30.541	37.874
Beleggingstvorderingen	551	6.438
Beleggingsschulden	-6.600	-5.622
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	9.216	3.227
Totaal	49.347	73.063

De beleggingstvorderingen en beleggingsschulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	5.173	10,5%	11.888	16,3%
Morgan Stanley Liquidity Funds	5.227	10,6%	9.748	13,3%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	5.239	10,6%	9.509	13,0%
Totaal	15.639	31,7%	31.145	42,6%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring SVG participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring SVG gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingstvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring SVG kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waarderingsmodellen en - technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	200.590	0	0	200.590
Vastrentende waarden	73.412	168.412	132.847	0	374.671
Derivaten	0	-31.121	0	0	-31.121
Overige beleggingen	0	15.639	0	33.708	49.347
Stand per 31 december 2024	73.412	353.520	132.847	33.708	593.487

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting over de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	178.240	0	0	178.240
Vastrentende waarden	85.078	157.159	124.022	0	366.259
Derivaten	0	-40.295	0	0	-40.295
Overige beleggingen	0	31.146	0	41.917	73.063
Stand per 31 december 2023	85.078	326.250	124.022	41.917	577.267

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.437	1.452
Totaal	1.437	1.452

Pensioenkring SVG heeft voor een deel van de populatie nog verzekerde pensioenrechten uit een garantiecontract bij Zwitserleven. De verplichtingen voor deze verzekerde pensioenrechten zijn opgenomen in het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

De kredietwaardigheid van de herverzekeraar is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

3. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen uit verzekeringen	3.491	3.475
Overige vorderingen en overlopende activa	68	71
Totaal	3.559	3.546

De vordering uit verzekeringen heeft betrekking op deelnemers die niet bij de populatie van Pensioenkring SVG horen, maar waarvoor Pensioenkring SVG wel een uitkering van de verzekeraar ontvangt vanaf het moment dat de deelnemer 65 wordt en met pensioen gaat. Deze vordering wordt elk kwartaal herrekend.

Van de vorderingen uit verzekeringen heeft 3.346 (2023: 3.350) een looptijd van langer dan één jaar. Het restant van de vorderingen uit verzekeringen heeft een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan uit openstaande debiteuren van 34, de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding van 15, de vordering voor het weerstandsvermogen van 9, nog te ontvangen interest van 6 en een vordering op KPN voor een nota aanvullende dienstverlening Wtp van 3.

4. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	462	730
Totaal	462	730

Pensioenkring SVG heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring SVG en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen. De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring SVG.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring SVG. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

5. Algemene reserve Pensioenkring SVG

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	104.924	81.441
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	13.825	23.483
Stand per 31 december	118.749	104.924

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	124,8%	122,0%
Reële dekkingsgraad	97,5%	92,8%
Beleidsdekkingsgraad	125,2%	120,4%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring SVG wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring SVG gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring SVG. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Algemene reserve Pensioenkring SVG	118.749	24,8%	104.924	22,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	19.154	4,0%	19.052	4,0%
Vereist eigen vermogen	69.335	14,5%	68.671	14,4%

De vermogenspositie van de pensioenkring wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (120,4%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (114,4%).

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (125,2%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (114,5%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (125,2%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring SVG dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten van 13.825 over het boekjaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve van Pensioenkring SVG.

6. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring SVG	477.844	475.329
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.437	1.452
Totaal	479.281	476.781

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring SVG

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	475.329	471.872
Toeslagverlening	7.982	71
Rentetoevoeging	15.725	14.798
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-25.144	-24.666
Wijziging marktrente	4.141	17.827
Wijziging actuariële grondslagen	-67	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-1.073	-3.840
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	951	-733
Stand per 31 december	477.844	475.329

Toeslagverlening

Pensioenkring SVG streeft er naar de pensioenaanspraken en -rechten van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is er op gericht om op de lange termijn circa 70% van de stijging van deze prijsindex door middel van toeslagen te compenseren. Deze toeslagverlening heeft een

voorwaardelijk karakter. Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 1,73% (2023: 0,00%) aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring SVG. De gemiste toeslag bedraagt 0,81% per 31 december 2024 (2023: -1,39%).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,25%	2,42%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De Pensioenkring is per 30 september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 927 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op sterftekansen, ofwel de ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is doorgevoerd per 31 december 2024 en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 390 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt. Daarnaast is in 2024 het niet-uitruilbaar partnerpensioen omgezet naar uitruilbaar partnerpensioen. Dit heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.250 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-1.073	-3.840
Totaal	-1.073	-3.840

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	529	-657
- Arbeidsongeschiktheid	22	0
- Mutaties	138	199
Overige	262	-275
Totaal	951	-733

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Onder Overige is het effect voor de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	6.795	31	6.880	33
Pensioengerechtigden	311.440	3.068	303.704	2.937
Gewezen	151.797	3.626	155.253	3.841
	470.032	6.725	465.837	6.811
Overig	9.249	0	10.944	0
Voorziening pensioenverplichtingen	479.281	6.725	476.781	6.811

'Overig' bestaat voornamelijk uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

Pensioenkring SVG is een zogenoemde gesloten pensioenkring en voert een pensioenregeling voor arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit. De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst en kent verschillende pensioenaanspraken.

Er vindt geen actieve pensioenopbouw plaats met uitzondering van de pensioenopbouw vanuit de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Toeslagverlening

De toeslagverlening voor de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. Pensioenkring SVG streeft er naar de pensioenaanspraken en -rechten jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is er op gericht om op de lange termijn circa 70% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van Pensioenkring SVG. Het bestuur van Stap beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast.

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 1,73% (2023: 0,00%) aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring SVG. De gemiste toeslag bedraagt 0,81% per 31 december 2024 (2023: -1,39%).

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur geeft in de financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2017	-0,01%	0,00%	-0,01%	-0,01%
1 januari 2018	1,47%	0,00%	1,47%	1,46%
1 januari 2019	1,47%	0,04%	1,43%	2,91%
1 januari 2020	1,64%	0,00%	1,64%	4,60%
31 december 2020	0,99%	0,00%	0,99%	5,64%
31 december 2021	2,57%	1,32%	1,25%	6,96%
31 december 2022	17,16%	10,12%	7,04%	14,49%
31 december 2023	-1,39%	0,00%	-1,39%	12,90%
31 december 2024	2,54%	1,73%	0,81%	13,81%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij Zwitserleven zijn de aanspraken van enkele gewezen deelnemers en het ingegaan nabestaandenpensioen voor enkele nabestaanden ondergebracht.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	1.452	1.407
Rentetoevoeging	48	45
Wijziging marktrente	10	59
Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-62	-54
Wijzigingen actuariële grondslagen	-1	0
Overige wijzigingen	-10	-5
Stand per 31 december	1.437	1.452

7. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	34.190	47.571
Totaal	34.190	47.571

Een uitgebreide toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

8. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	454	438
Overige schulden en overlopende passiva	461	852
Totaal	915	1.290

De post 'belastingen en premies sociale verzekering' betreft de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende posten bestaan uit de overlopende kosten uit 2024 van 307, niet opgevraagde pensioenen van 98, de met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 58, nog te betalen facturen van 1 en verrekeningen pensioenen van -3.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring SVG wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring SVG. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	122,0%	117,2%
Premie	0,0%	0,0%
Uitkeringen	1,2%	0,9%
Toeslagverlening	-2,0%	0,0%
Beleggingsrendementen (excl. renteaftdekking)	4,7%	7,8%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,0%	-4,2%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,1%	0,1%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Kanssystemen	-0,1%	0,2%
Overige (incidentele) mutaties	0,0%	0,1%
Kruiseffecten	-0,1%	-0,1%
Dekkingsgraad per 31 december	124,8%	122,0%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	0,1%	0,1%
S2 Risico zakelijke waarden	10,9%	10,8%
S3 Valutarisico	3,6%	3,6%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	4,6%	4,4%
S6 Verzekeringstechnische risico	2,9%	2,9%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,5%	0,5%
Diversificatie-effect	-8,1%	-7,9%
Totaal	14,5%	14,4%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	548.616	545.452
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	479.281	476.781
Vereist eigen vermogen	69.335	68.671
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	118.749	104.924
Surplus	49.414	36.253

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis van de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (124,8%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (114,5%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		7,1		6,8
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		14,6		16,4
(nominale) Pensioenverplichtingen	479.281	11,7	476.781	11,9

Het percentage afdekking van het renterisico van 99,0% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico daalt met 7,5 naar 14,6.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	8.959	2,4%	9.382	2,6%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	71.595	19,1%	79.805	21,8%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	76.246	20,3%	82.836	22,6%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	144.484	38,6%	116.770	31,9%
Resterende looptijd > 20 jaar	73.387	19,6%	77.466	21,1%
Totaal	374.671	100,0%	366.259	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring SVG en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	131.729	27,5%	127.033	26,6%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	113.452	23,7%	111.641	23,4%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	144.425	30,1%	146.475	30,7%
Resterende looptijd > 20 jaar	89.675	18,7%	91.632	19,3%
Totaal	479.281	100,0%	476.781	100,00%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo 2024 in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 347.484 ofwel 58% (2023: 62%) en na afdekking 475.321 ofwel 80% (2023: 82%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -1.647 (2023: 2.602).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

		31-12-2024	
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	347.484	127.837	475.321
GBP	5.951	-2.900	3.051
JPY	11.827	-6.089	5.738
USD	178.778	-120.495	58.283
Overige	51.094	0	51.094
Totaal niet EUR	247.650	-129.484	118.166
Totaal	595.134	-1.647	593.487

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

		31-12-2023	
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	356.303	115.255	471.558
GBP	5.901	-2.951	2.950
JPY	11.083	-5.575	5.508
USD	154.005	-104.127	49.878
Overige	47.373	0	47.373
Totaal niet EUR	218.362	-112.653	105.709
Totaal	574.665	2.602	577.267

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	322.340	54,3%	321.693	55,8%
Noord-Amerika	173.274	29,2%	149.788	25,9%
Zuid-amerika	19.331	3,3%	18.706	3,2%
Azië-Pacific	55.047	9,3%	49.953	8,7%
Afrika	4.976	0,8%	4.228	0,7%
Gemixt	293	0,0%	131	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	575.261	96,9%	544.499	94,3%
Derivaten	-31.121	-5,2%	-40.295	-7,0%
Overige beleggingen	49.347	8,3%	73.063	12,7%
Totaal	593.487	100,0%	577.267	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	13.437	2,3%	12.399	2,1%
Bouw- en grondstoffen	6.659	1,1%	8.608	1,5%
Industrie	42.933	7,2%	34.433	6,0%
Duurzame Consumentengoederen	45.592	7,7%	37.698	6,5%
Consumentengebruiksgoederen	35.226	5,9%	32.224	5,6%
Gezondheidszorg	25.656	4,3%	27.161	4,7%
Hypotheke	130.496	22,0%	121.293	21,0%
Informatietechnologie	44.685	7,5%	42.630	7,4%
Telecommunicatie	20.516	3,5%	17.046	3,0%
Nutsbedrijven	13.033	2,2%	11.801	2,0%
Overheid en overheidsinstellingen	101.078	17,0%	111.423	19,3%
Financiële instellingen	81.275	13,7%	73.441	12,7%
Vastgoed	4.895	0,8%	4.405	0,8%
Liquiditeiten	6.120	1,0%	6.423	1,1%
Overige	3.660	0,6%	3.514	0,6%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	575.261	96,9%	544.499	94,3%
Derivaten	-31.121	-5,2%	-40.295	-7,0%
Overige beleggingen	49.347	8,3%	73.063	12,7%
Totaal	593.487	100,0%	577.267	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor staatsobligatieleningen. Er wordt echter gewerkt met een landenverdeling als percentage van de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligaties. De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages voor het minimum, neutraal en maximum gewicht:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	50,0%	32,5%	52,0%
Nederland	26,7%	24,7%	43,0%
Finland	13,3%	11,3%	15,3%
Oostenrijk	10,0%	8,0%	12,0%

Voor de beleggingen in discretionaire inflatiegerelateerde obligaties wordt volledig belegd in Duitsland.

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring SVG aan het opgestelde beleid voor de beheersing van het kredietrisico binnen de vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	292.995	78,1%	291.976	79,6%
Noord-Amerika	49.744	13,3%	45.143	12,4%
Zuid-Amerika	16.403	4,4%	14.769	4,0%
Azië-Pacific	10.944	2,9%	10.517	2,9%
Afrika	4.292	1,1%	3.723	1,0%
Gemixt	293	0,1%	131	0,0%
Totaal	374.671	100,0%	366.259	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	8.910	2,4%	8.134	2,2%
Bouw- en grondstoffen	0	0,0%	224	0,1%
Industrie	17.166	4,6%	13.952	3,8%
Duurzame consumentengoederen	13.750	3,7%	12.451	3,4%
Consumentengebruiksgoederen	21.104	5,6%	17.897	4,9%
Gezondheidszorg	4.314	1,2%	5.126	1,4%
Hypotheke	130.497	34,6%	121.293	33,1%
Informatietechnologie	8.754	2,3%	9.245	2,5%
Telecommunicatie	9.726	2,6%	8.699	2,4%
Nutsbedrijven	9.620	2,6%	8.523	2,3%
Overheid en overheidsinstellingen	101.078	27,0%	111.423	30,4%
Financiële instellingen	41.403	11,1%	40.673	11,1%
Liquiditeiten	4.691	1,3%	5.105	1,4%
Overige	3.658	1,0%	3.514	1,0%
Totaal	374.671	100,0%	366.259	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	89.837	24,00%	107.079	29,20%
AA	136.494	36,40%	121.981	33,30%
A	72.238	19,30%	67.460	18,50%
BBB	51.611	13,80%	48.270	13,20%
BB	11.178	3,00%	9.922	2,70%
B	1.765	0,50%	1.236	0,40%
CCC	2.808	0,70%	1.495	0,40%
CC	2.112	0,60%	1.509	0,40%
C	0	0,00%	539	0,10%
D	1.222	0,30%	1.204	0,30%
Geen rating	5.406	1,40%	5.564	1,50%
Totaal	374.671	100,0%	366.259	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog af te wikkelen transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 97,5% (2023: 92,8%). Pensioenkring SVG heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding van de portefeuille met vastrentende waarden is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	38.355	6,1%	67.883	10,8%
Nederlandse staatsobligaties	20.529	3,2%	11.907	1,9%
Totaal	58.884	9,3%	79.790	12,7%

De waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 132.847 en is meer dan 2% van het balanstotaal. De beleggingen zijn uiteindelijk verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring SVG bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,57% (2023: 0,51%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	25 maart 2025	127.837	-1.647	31	-1.677
Rentederivaten	7 oktober 2072	217.500	-29.474	3.038	-32.513
Totaal		345.337	-31.121	3.069	-34.190

Ultimo 2024 zijn geen zekerheden ontvangen voor de derivatenposities (2023: 3.271 ontvangen) en voor 31.119 aan zekerheden gesteld (2023: 39.953). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 21.493 (2023: 19.567).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	8 april 2024	115.254	2.602	2.869	-268
Rentederivaten	7 oktober 2072	287.300	-42.897	4.407	-47.303
Totaal		402.554	-40.295	7.276	-47.571

15.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen SVG en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. Het contract is aangegaan voor onbepaalde tijd. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de vaste kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De vaste kosten die hieronder vallen zijn, kosten vermogensbeheer 985 (2023: 968), uitvoeringskosten pensioenbeheer 323 (2023: 309) en exploitatiekosten 284 (2023: 228).

Zolang Pensioenkring SVG is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring SVG continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring SVG heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichtingen (2023: idem).

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring SVG.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring SVG.

15.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring SVG

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2024				
Aandelen	0	31.000	-160	30.840
Vastrentende waarden	1.562	17.907	-372	19.097
Derivaten	-4.275	-4.981	-33	-9.289
Overige beleggingen	1.605	632	0	2.237
Kosten vermogensbeheer	-	-	-607	-607
Totaal	-1.108	44.558	-1.172	42.278
Mutatie weerstandsvermogen				10
				42.288

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 van Stap is ontvangen bedraagt 10 en is toegevoegd aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten (2023: 20 betaald aan Stap en onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten).

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2023				
Aandelen	0	29.749	-146	29.603
Vastrentende waarden	1.052	17.101	-369	17.784
Derivaten	-3.582	9.534	-5	5.947
Overige beleggingen	2.043	454	0	2.497
Kosten vermogensbeheer	-	-	-613	-613
Totaal	-487	56.838	-1.133	55.218
Mutatie weerstandsvermogen				-20
				55.198

10. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-15	45
Totaal	-15	45

11. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest baten overig	33	32
Totaal	33	32

12. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	20.019	19.784
Partnerpensioen	3.825	3.702
Wezenpensioen	45	52
Arbeidsongeschiktheidspensioen	53	57
WAO-aanvulling	203	206
Anw-aanvulling	89	88
Afkopen	268	191
Totaal	24.502	24.080

13. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	328	323
Exploitatiekosten	512	397
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	35	19
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-157	-120
Totaal	718	619

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring SVG (304), uit kosten voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (24).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (512). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn de bankkosten, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring SVG zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau van Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring SVG

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Toeslagverlening	7.982	71
Rentetoevoeging	15.725	14.798
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-25.144	-24.666
Wijziging marktrente	4.141	17.827
Wijziging actuariële grondslagen	-67	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-1.073	-3.840
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	951	-733
Totaal	2.515	3.457

15. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-15	45
Totaal	-15	45

16. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Uitkeringen uit herverzekering	-190	-175
Mutatie vordering herverzekering	-15	-146
Totaal	-205	-321

17. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Uitgaande waardeoverdrachten	960	3.909
Totaal	960	3.909

18. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Betaalde interest	6	3
Totaal	6	3

15.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring SVG.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

16. Financiële opstelling Pensioenkring Holland Casino

16.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring Holland Casino	1		
Vastgoedbeleggingen		0	0
Aandelen		953.461	809.659
Vastrentende waarden		854.296	828.763
Derivaten		23.810	17.210
Overige beleggingen		473.471	470.205
		2.305.038	2.125.837
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	5	56
Vorderingen en overlopende activa	3	5.108	4.658
Overige activa	4	2.966	2.279
TOTAAL ACTIVA		2.313.117	2.132.830
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring Holland Casino	5	431.965	341.084
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Holland Casino	6	1.534.819	1.429.510
Derivaten	7	344.366	360.624
Overige schulden en overlopende passiva	8	1.967	1.612
TOTAAL PASSIVA		2.313.117	2.132.830

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

16.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Holland Casino	9	31.426	27.763
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Holland Casino	10	197.550	192.612
Baten uit herverzekering	11	-51	-13
Overige baten	12	95	84
TOTAAL BATEN		229.020	220.446
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	13	29.699	26.717
Pensioenuitvoeringskosten	14	2.058	1.237
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Holland Casino	15		
Pensioenopbouw		27.266	19.310
Toeslagverlening		29.436	19.011
Rentetoevoeging		49.530	43.577
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-30.680	-27.664
Wijziging marktrente		30.204	45.182
Wijziging actuariële grondslagen		-4.110	171
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-1.649	-3.785
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		5.363	-2.799
		105.360	93.003
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	16	-51	-13
Saldo herverzekering	17	-60	-22
Saldo overdrachten van rechten	18	1.123	3.526
Overige lasten	19	10	14
TOTAAL LASTEN		138.139	124.462
Saldo van baten en lasten		90.881	95.984

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>		
Algemene reserve Pensioenkring Holland Casino	90.881	95.984
Totaal saldo van baten en lasten	90.881	95.984

16.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico Pensioenkring Holland Casino	30.979	27.637
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	793	2.234
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	60	22
Overig ontvangsten	77	84
	31.909	29.977
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-29.615	-26.649
Betaald in verband met overdracht van rechten	-1.916	-5.760
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.622	-1.067
Afdracht weerstandsvermogen	-549	24
Overig uitgaven	-12	-14
	-33.714	-33.466
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-1.805	-3.489
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring Holland Casino	-33.468	22.971
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring Holland Casino	468.802	615.735
	435.334	638.706
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring Holland Casino	-442.940	-682.256
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-2.108	-2.447
	-445.048	-684.703
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-9.714	-45.997
Netto kasstroom	-11.519	-49.486
Koers-/omrekenverschillen	-153	140
Mutatie liquide middelen	-11.672	-49.346
Liquide middelen per 1 januari	355.404	404.750
Liquide middelen per 31 december	343.732	355.404
Mutatie liquide middelen	-11.672	-49.346

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (4)	2.966	2.279
Binnen de beleggingsportefuille	340.766	353.125
Liquide middelen per 31 december	343.732	355.404
Liquide middelen binnen de beleggingsportefuille:		
- Cash collateral	315.917	332.677
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	24.849	20.448
Totaal (1)	340.766	353.125

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

16.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Holland Casino

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring Holland Casino. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De opstelling van de financiële opstelling in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2024 heeft een aantal grondslagwijzingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 4.119 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.755, en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 2.355 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening, voor zover hiertoe besloten is voor 31 december.

- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw. Hierbij wordt rekening gehouden met een revalidatiekans van 20%. In de voorziening voor het ingegaan (excedent-) arbeidsongeschiktheidspensioen wordt eveneens rekening gehouden met een revalidatiekans van 20%.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024, 2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De reservering voor het partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Voor latent wezenpensioen wordt 1,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandepensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Het leeftijdsverschil tussen vrouw en man wordt gesteld op 2 jaar, heet leeftijdsverschil tussen man en vrouw op 3 jaar.
- De leeftijd per berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de maand volgend op de geboortemaand.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar, zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring Holland Casino. Conform RJ 610 paragraaf 224 is de latente vordering op de herverzekeraar gelijkgesteld aan het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Holland Casino

Toeslagverlening

Pensioenkring Holland Casino streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de som van 50% van de loonontwikkeling volgens de cao en 50% van de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat er geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Pensioenkring Holland Casino streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen door middel van de som van de helft van de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen (afgeleid) per 30 september en de helft van het percentage van de algemene loonsverhoging bij de

werkgever in het afgelopen jaar. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

Vanaf een beleidsdekkingsgraad van boven de toekomstbestendige toeslaggrens mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand.

De verjaringstermijn van niet verleende toeslagen is 10 jaar.

16.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring Holland Casino

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vastgoedbeleggingen	0	0
Aandelen	953.461	809.659
Vastrentende waarden	854.296	828.763
Derivaten	23.810	17.210
Overige beleggingen	473.471	470.205
Totaal	2.305.038	2.125.837

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	0	809.659	828.763	-343.414	470.205	1.765.213
Aankopen	0	0	120.420	0	322.519	442.939
Verkopen	0	0	-140.295	-1.707	-326.800	-468.802
Herwaardering	0	143.802	45.408	24.565	1.124	214.899
Overige mutaties	0	0	0	0	6.423	6.423
Stand per 31 december 2024	0	953.461	854.296	-320.556	473.471	1.960.672
Schuldpositie derivaten (credit)						344.366
Totaal						2.305.038

De aangehouden beleggingen voor de regeling vrijwillige eigen bijdrage (VEB-regeling) van 186 (2023: 161) zijn onderdeel van de totale beleggingsportefeuille.

De overige mutaties onder de overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring Holland Casino. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	72	704.973	760.217	-359.910	471.108	1.576.460
Aankopen	0	182.013	353.841	0	146.402	682.256
Verkopen	-52	-202.364	-319.487	-28.833	-65.000	-615.736
Herwaardering	-20	125.037	34.193	45.329	-1.526	203.012
Overige mutaties	0	0	0	0	-80.779	-80.779
Stand per 31 december 2023	0	809.659	828.763	-343.414	470.205	1.765.213
Schuldpositie derivaten (credit)						360.624
Totaal						2.125.837

In 2023 werd de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Voor de pensioenkring betekende dit dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde onderliggende beleggingen. De hier uit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop (voor aandelen betrof dit 135,5 miljoen, voor vastrentende waarden 157,0 miljoen). Ook de vastgoedportefeuille werd afgebouwd.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen		953.461		809.659
Totaal		953.461		809.659

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc.	50.525	5,3%	33.624	4,2%
Totaal	50.525	5,3%	33.624	4,2%

Pensioenkring Holland Casino belegt niet in de werkgever.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Obligatiefondsen		141.616		170.743
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden		348.749		318.264
Hypotheekfondsen		363.931		339.756
Totaal		854.296		828.763

De waarde in de Hypotheekfondsen betreft beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	73.574	8,6%	164.651	19,9%
Totaal	73.574	8,6%	164.651	19,9%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 363.391 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Valutaderivaten	-18.933	10.790
Rentederivaten	-301.623	-355.125
Overige derivaten	0	921
Totaal	-320.556	-343.414

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als negatieve derivaten meegenomen. Een toelichting voor de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Money Market fund	123.000	123.615
Cash collateral	315.917	332.677
Private equity	7.294	9.682
Beleggingsschulden	-29.729	-19.958
Beleggingsvorderingen	32.140	3.741
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	24.849	20.448
Totaal	473.471	470.205

De waarde van de het collateral is afgenomen, omdat er een positief resultaat behaald is op de rentederivaten, waardoor de klant minder cash collateral hoeft aan te leveren aan de tegenpartij.

De beleggingsvorderingen en beleggingsschulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	41.033	8,7%	42.394	9,0%
Morgan Stanley Liquidity Funds	40.990	8,7%	39.462	8,4%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	40.977	8,7%	41.760	8,9%
Totaal	123.000	26,0%	123.616	26,3%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring Holland Casino participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring Holland Casino gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring Holland Casino kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waardering door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	0	0
Aandelen	0	953.461	0	0	953.461
Vastrentende waarden	141.616	348.749	363.931	0	854.296
Derivaten	100	-320.656	0	0	-320.556
Overige beleggingen	0	123.000	7.293	343.178	473.471
Stand per 31 december 2024	141.716	1.104.554	371.224	343.178	1.960.672

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting voor de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	0	0
Aandelen	0	809.659	0	0	809.659
Vastrentende waarden	170.743	318.264	339.756	0	828.763
Derivaten	922	-344.336	0	0	-343.414
Overige beleggingen	0	123.615	9.682	336.908	470.205
Stand per 31 december 2023	171.665	907.202	349.438	336.908	1.765.213

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5	56
Totaal	5	56

Er is ultimo 2024 één gesloten herverzekeringscontract op basis waarvan Pensioenkring Holland Casino periodiek een uitkering ontvangt. Het betreft Nationale Nederlanden waarvan een uitkering inzake een nabestaandenpensioen wordt ontvangen. Het contract met Zwitserleven is 2024 afgekocht. Dit betrof een overeenkomst met betrekking tot uitkeringen voor aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling pensioenopbouw.

De contante waarde van de toekomstige uitkeringen van de herverzekeraar is op de balans opgenomen als herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

De kredietwaardigheid van Nationale Nederlanden is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

3. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen op de werkgever	5.081	4.634
Overige vorderingen en overlopende activa	27	24
Totaal	5.108	4.658

De vorderingen op de werkgever bestaan voornamelijk uit de nog te factureren premie van november en december 2024. De premies over deze maanden zijn respectievelijk in januari en februari aan de werkgever gefactureerd.

De overige vorderingen bestaan uit de nog te ontvangen interest.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	2.966	2.279
Totaal	2.966	2.279

Pensioenkring Holland Casino heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring Holland Casino en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen. De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring Holland Casino.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring Holland Casino. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

5. Algemene reserve Pensioenkring Holland Casino

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	341.084	245.100
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	90.881	95.984
Stand per 31 december	431.965	341.084

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	128,1%	123,9%
Reële dekkingsgraad	95,3%	91,0%
Beleidsdekkingsgraad	128,8%	124,8%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring Holland Casino wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring Holland Casino gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring Holland Casino. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Algemene reserve Pensioenkring Holland Casino	431.965	28,1%	341.084	23,9%
Minimaal vereist eigen vermogen	63.832	4,2%	59.528	4,2%
Vereist eigen vermogen	353.277	23,0%	329.822	23,1%

De vermogenspositie van de Pensioenkring Holland Casino op basis van de beleidsdekkingsgraad wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan meer in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (124,8%) per 31 december 2023 hoger ligt dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (123,1%).

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (128,8%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (123,0%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten gekort te worden. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (128,8%) hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist vermogen (104,2%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Holland Casino daarom niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 90.881 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Holland Casino.

6. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Holland Casino	1.534.814	1.429.454
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5	56
Totaal	1.534.819	1.429.510

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Holland Casino

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	1.429.454	1.336.451
Pensioenopbouw	27.266	19.310
Toeslagverlening	29.436	19.011
Rentetoevoeging	49.530	43.577
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-30.680	-27.664
Wijziging marktrente	30.204	45.182
Wijziging actuariële grondslagen	-4.110	171
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-1.649	-3.785
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	5.363	-2.799
Stand per 31 december	1.534.814	1.429.454

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale

rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 2,04% (2023: 1,43%) aan zowel de actieven als de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden van Pensioenkring Holland Casino. De gemiste toeslag bedraagt voor beide groepen deelnemers 14,91% per 31 december 2024 (2023: 13,24%).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%) op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB curve van 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,15%	2,32%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.755. en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 2.355 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	1.027	2.618
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-2.676	-6.403
Totaal	-1.649	-3.785

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	96	-2.378
- Arbeidsongeschiktheid	1.070	-313
- Mutaties	-598	1.279
Overige	4.795	-1.387
Totaal	5.363	-2.799

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid van 1.070 ontstaat doordat de werkelijke schade als gevolg van invalidering afwijkt van de in de premiestelling veronderstelde invalidering.

Onder Overige is het effect voor de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	606.784	4.103	561.064	3.870
Pensioengerechtigden	421.762	1.367	362.451	1.236
Gewezen	462.651	5.188	466.266	5.146
	1.491.197	10.658	1.389.781	10.252
Overig	43.622	0	39.729	0
Voorziening pensioenverplichtingen	1.534.819	10.658	1.429.510	10.252

'Overig' bestaat uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling is een zogeheten Collectieve Defined Contribution (CDC)-regeling. Het is een middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen met een pensioenleeftijd van 67 jaar. De regeling draagt het karakter van een uitkeringsovereenkomst. Het opbouwpercentage in 2024 bedraagt 1,4% (2023: idem). De pensioengrondslag is gelijk aan 100% van het bruto pensioeninkomen als beschreven in de cao van Holland Casino onder aftrek van een franchise.

Voor de vaststelling van de pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris, op voltijdsbasis niet meer dan het op de datum van vaststelling van de pensioengrondslag geldende maximale pensioengevend loon in de zin van artikel 18ga van de Wet op de loonbelasting 1964. Tevens bestaat er recht op arbeidsongeschiktheids-, nabestaanden- en wezenpensioen. Het pensioenreglement voorziet in de mogelijkheid om niet-pensioengevende elementen van de beloning alsnog pensioengevend te maken. Dit gebeurt individueel op vrijwillige basis in de vorm van vorming van een pensioenkapitaal.

De pensioenregeling kent een aantal keuzemogelijkheden te weten het ruilen van ouderdomspensioen voor nabestaandenpensioen op pensioendatum of eerdere ontslagdatum, het vervroegen van de pensioeningangsdatum en een variabele hoogte van de pensioenuitkeringen. Op de pensioendatum kan het pensioenkapitaal besteed worden voor aankoop van extra pensioen. De deelnemer kan de hoogte van de uitkeringen van het ouderdomspensioen variabel laten zijn. Tevens is de mogelijkheid om gedeeltelijk met pensioen te gaan in de regeling opgenomen.

Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de leeftijd van 21 jaar bereikt. Jaarlijks beslist het bestuur de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagverlening voor de pensioenaanspraken en -rechten worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van Stap. Pensioenkring Holland Casino streeft ernaar de pensioenaanspraken en -rechten jaarlijks aan te

passen aan de som van de helft van de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen (afgeleid) per 30 september en de helft van het percentage van de algemene loonsverhoging bij de werkgever in het afgelopen jaar.

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de Financiële positie van Pensioenkring Holland Casino.

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 2,04% (2023: 1,43%) aan zowel de actieven als de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden van Pensioenkring Holland Casino. De gemiste toeslag bedraagt voor beide groepen deelnemers 1,48% per 31 december 2024 (2023: 0,0%).

Inhaaltoeslagen

Vanaf een beleidsdekkingsgraad van boven de toekomstbestendige toeslaggrens mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand.

De verjaringstermijn van niet verleende toeslagen is 10 jaar.

Voor de actieve, gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabellen opgenomen.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2016	0,21%	0,00%	0,21%	0,21%
1 januari 2017	0,68%	0,00%	0,68%	0,89%
1 januari 2018	1,60%	0,00%	1,60%	2,51%
1 januari 2019	1,74%	0,30%	1,44%	3,98%
1 januari 2020	1,77%	0,00%	1,77%	5,82%
31 december 2020	1,75%	0,00%	1,75%	7,67%
31 december 2021	2,04%	0,38%	1,66%	9,46%
31 december 2022	9,83%	6,38%	3,45%	13,24%
31 december 2023	1,43%	1,43%	0,00%	13,24%
31 december 2024	3,52%	2,04%	1,48%	14,91%

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2016	0,21%	0,00%	0,21%	0,21%
1 januari 2017	0,68%	0,00%	0,68%	0,89%
1 januari 2018	1,60%	0,00%	1,60%	2,51%
1 januari 2019	1,74%	0,30%	1,44%	3,98%
1 januari 2020	1,77%	0,00%	1,77%	5,82%
31 december 2020	1,75%	0,00%	1,75%	7,67%
31 december 2021	2,04%	0,38%	1,66%	9,46%
31 december 2022	9,83%	6,38%	3,45%	13,24%
31 december 2023	1,43%	1,43%	0,00%	13,24%
31 december 2024	3,52%	2,04%	1,48%	14,91%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Er is een gesloten herverzekeringscontract op basis waarvan de pensioenkring periodiek uitkeringen ontvangt. Het betreft een uitkering van nabestaandenpensioen door Nationale Nederlanden.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	56	69
Wijziging marktrente	1	2
Onttrekking uitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-12	-22
Overige wijzigingen	-40	7
Stand per 31 december	5	56

7. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	344.366	360.624
Totaal	344.366	360.624

Een toelichting voor de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf risicobeheer.

8. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	682	590
Overige schulden en overlopende passiva	1.285	1.022
Totaal	1.967	1.612

De post 'belastingen en premies sociale verzekering' betreft de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2024 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de overlopende kosten 2024 (1.154), de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 (71), een schuld voor het weerstandsvermogen (52) en crediteuren (8).

Alle overige schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring Holland Casino wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring Holland Casino. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	123,9%	118,3%
Premie	-0,3%	0,4%
Uitkeringen	0,5%	0,4%
Toeslagverlening	-2,5%	-1,6%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-2,6%	-3,8%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	9,2%	10,3%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,0%	0,1%
Kanssystemen	-0,1%	0,2%
Overige (incidentele) mutaties	-0,1%	0,1%
Kruiseffecten	0,1%	-0,5%
Dekkingsgraad per 31 december	128,1%	123,9%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	3,3%	3,6%
S2 Risico zakelijke waarden	18,1%	18,1%
S3 Valutarisico	6,0%	6,0%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	3,7%	3,6%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,9%	3,9%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,8%	0,8%
Diversificatie-effect	-12,8%	-12,9%
Totaal	23,0%	23,1%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	1.888.096	1.759.332
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	1.534.819	1.429.510
Vereist eigen vermogen	353.277	329.822
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	431.965	341.084
Surplus	78.688	11.262

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (128,1%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (123,0%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		5,1		5,0
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		24,7		21,6
(nominale) Pensioenverplichtingen	1.534.819	19,1	1.429.510	19,4

Het percentage afdekking van het renterisico van 85,8% (2023: 68,7%) leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 19,6 naar 24,7.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	21.454	2,5%	21.475	2,6%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	147.086	17,2%	172.015	20,8%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	186.185	21,8%	205.021	24,7%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	324.733	38,0%	266.910	32,2%
Resterende looptijd > 20 jaar	174.838	20,5%	163.342	19,7%
Totaal	854.296	100,0%	828.763	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring Holland Casino en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	167.660	10,9%	145.475	10,2%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	207.446	13,5%	187.671	13,1%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	480.031	31,3%	448.128	31,3%
Resterende looptijd > 20 jaar	679.682	44,3%	648.236	45,3%
Totaal	1.534.819	100,0%	1.429.510	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat in 2024 in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 961.242 ofwel 48,6% (2023: 50,9%) en na afdekking 1.405.378 ofwel 71,7% (2023: 72,0%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -18.934 (2023: 10.789).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2024 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	961.242	444.136	1.405.378
GBP	28.419	-13.181	15.238
JPY	56.655	-29.905	26.750
USD	696.278	-419.984	276.294
Overige	237.012	0	237.012
Totaal niet EUR	1.018.364	-463.070	555.294
Totaal	1.979.606	-18.934	1.960.672

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2023 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	893.637	377.585	1.271.222
GBP	26.788	-12.657	14.131
JPY	50.326	-23.458	26.868
USD	569.236	-330.681	238.555
Overige	214.438	0	214.438
Totaal niet EUR	860.788	-366.796	493.992
Totaal	1.754.425	10.789	1.765.214

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	820.982	41,9%	807.154	45,7%
Noord-Amerika	689.362	35,2%	562.533	31,9%
Zuid-amerika	53.230	2,7%	53.914	3,1%
Azië-Pacific	229.944	11,7%	203.226	11,5%
Afrika	13.537	0,7%	11.324	0,6%
Gemixt	702	0,0%	272	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	1.807.757	92,2%	1.638.422	92,8%
Derivaten	-320.556	-16,3%	-343.414	-19,5%
Overige beleggingen	473.471	24,1%	470.205	26,6%
Totaal	1.960.672	100,0%	1.765.213	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	39.791	2,0%	35.493	2,0%
Bouw- en grondstoffen	31.851	1,6%	38.456	2,2%
Industrie	157.163	8,0%	120.620	6,8%
Duurzame Consumentengoederen	178.323	9,1%	138.813	5,7%
Consumentengebruiksgoederen	108.135	5,5%	99.880	7,9%
Gezondheidszorg	110.197	5,6%	109.884	6,2%
Informatietechnologie	187.479	9,6%	169.888	9,6%
Telecommunicatie	70.017	3,6%	54.811	3,1%
Nutsbedrijven	36.119	1,8%	31.770	1,8%
Overheid en overheidsinstellingen	208.575	10,6%	233.259	13,2%
Hypotheke	357.491	18,2%	332.280	18,8%
Financiële instellingen	272.245	13,9%	227.528	12,9%
Vastgoed	23.393	1,2%	19.992	1,1%
Liquiditeiten	18.367	0,9%	18.267	1,0%
Overige	8.611	0,4%	7.481	0,4%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	1.807.757	92,2%	1.638.422	92,8%
Derivaten	-320.556	-16,3%	-343.414	-19,5%
Overige beleggingen	473.471	24,1%	470.205	26,6%
Totaal	1.960.672	100,0%	1.765.213	100,0%

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor Pensioenkring Holland Casino als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Pensioenkring Holland Casino (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee Pensioenkring Holland Casino transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor Pensioenkring Holland Casino

financiële verliezen lijdt. Pensioenkring Holland Casino heeft voor vastrentende waarden een 'categorieën'-beleid opgesteld omtrent het kredietrisico. De fiduciair beheerder monitort de uitvoering van dit beleid op dagbasis.

Het kredietrisico (S5) in de berekening van het Vereist Eigen Vermogen is een samenloop van allocatie en kredietwaardigheid (rating) van beleggingen. Er is geen minimum- of target rating bepaald voor nominale staatsobligatieleningen, echter wordt er gewerkt met een landenverdeling als percentage van de discretionaire nominale staatsobligatie portefeuille. De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages, het minimum en maximum:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	32,5%	50,0%	52,0%
Nederland	24,7%	26,7%	43,0%
Finland	11,3%	13,3%	15,3%
Oostenrijk	8,0%	10,0%	12,0%

Voor de beleggingen in bedrijfsobligaties wordt het kredietrisico middels restricties op de minimale krediet rating van de portefeuille beheerst. Voor de hypotheekportefeuille worden eisen gesteld met betrekking tot de maximale Loan-to-Value (LtV) ratio en minimale percentage van hypotheek met staatsgarantie (NHG).

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring Holland Casino aan het opgestelde beleid ten aanzien van beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	680.896	79,7%	672.315	81,1%
Noord-Amerika	98.020	11,5%	87.950	10,6%
Zuid-Amerika	39.817	4,7%	35.876	4,3%
Azie-Pacific	24.453	2,9%	23.337	2,8%
Afrika	10.408	1,2%	9.012	1,1%
Gemixt	702	0,1%	272	0,0%
Totaal	854.296	100,0%	828.763	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	18.268	2,1%	16.114	1,9%
Bouw- en grondstoffen	0	0,0%	422	0,1%
Industrie	34.599	4,1%	27.650	3,3%
Duurzame Consumentengoederen	26.749	3,1%	24.146	4,2%
Consumentengebruiksgoederen	41.084	4,8%	34.777	2,9%
Gezondheidszorg	8.382	1,0%	9.891	1,2%
Informatietechnologie	17.226	2,0%	18.077	2,2%
Telecommunicatie	19.048	2,2%	16.876	2,0%
Nutsbedrijven	19.776	2,3%	16.908	2,0%
Overheid en overheidsinstellingen	208.575	24,4%	233.259	28,1%
Financiële instellingen	82.805	9,7%	78.623	9,5%
Hypotheken	357.491	41,8%	332.280	40,1%
Liquiditeiten	11.681	1,4%	12.259	1,5%
Overige	8.612	1,0%	7.481	0,9%
Totaal	854.296	100,0%	828.763	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd, is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	196.685	23,0%	245.601	29,6%
AA	349.012	40,9%	302.409	36,5%
A	141.966	16,6%	131.094	15,8%
BBB	107.649	12,6%	98.585	11,9%
BB	26.447	3,1%	23.297	2,8%
B	4.304	0,5%	3.013	0,4%
CCC	6.848	0,8%	3.646	0,4%
CC	5.150	0,6%	3.679	0,4%
C	0	0,0%	1.314	0,2%
D	2.980	0,3%	2.937	0,4%
Geen rating	13.255	1,6%	13.187	1,6%
Totaal	854.296	100,0%	828.763	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog afgewikkelde transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's

De pensioenkring heeft de overlijdensrisico's en arbeidsongeschiktheidsrisico's niet herverzekerd.

Oude contracten waarop uitkeringen worden ontvangen zijn overgenomen van Stichting Pensioenfonds Holland Casino, zowel voor overlijdensrisico's als voor arbeidsongeschiktheidsrisico's. Het contract voor arbeidsongeschiktheidsrisico's bij Zwitserleven is in 2024 afgekocht. Er resteert een contract voor overlijdensrisico's waarin 1 nabestaande is ondergebracht. De voorziening hiervoor bedraagt 5.

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 95,3% (2023: 91,0%). Deze risico's zijn verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de portefeuille met vastrentende waarden is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc. Aandelen	50.525	2,2%	0	0,0%
Duitse staatsobligaties	73.574	3,2%	164.651	7,7%
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	41.033	1,8%	42.394	2,0%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	40.977	1,8%	41.760	2,0%
Totaal	206.109	8,9%	248.805	11,7%

De waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 363.931 en is meer dan 2% van het balanstotaal. Echter zijn de uiteindelijke beleggingen verspreid over veelvoudige debiteuren.

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring Holland Casino bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,82% (2023: 0,79%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	10 april 2025	444.136	-18.932	556	19.488
Rentederivaten	20 januari 2072	1.337.600	-301.624	23.254	324.878
Totaal		1.781.736	-320.556	23.810	344.366

Ultimo 2024 zijn geen zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie (2023: 12.986) en voor 322.538 zekerheden gesteld (2023: 343.851). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 95.962 (2023: 77.138).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	9 februari 2023	377.585	10.790	11.801	1.011
Rentederivaten	20 januari 2072	1.055.600	-355.126	4.480	359.606
Overige derivaten	17 maart 2023	35.530	922	929	7
Totaal		1.468.715	-343.414	17.210	360.624

16.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen Pensioenfonds Holland Casino en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. De Uitvoeringsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 30 juni 2027 en wordt stilzwijgend verlengd. Er is een opzegtermijn van minimaal 6 maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de vaste kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten die hieronder vallen zijn kosten vermogensbeheer (2024: 1.877, 2023: 1.689), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2024: 718, 2023: 727) en exploitatiekosten (2024: 332, 2023: 275).

Zolang Pensioenkring Holland Casino is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring Holland Casino continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring Holland Casino heeft ultimo 2024 voor 6.953 aan investeringsverplichtingen voor private equity. In 2023 was dit 7.994 duizend voor private equity.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring Holland Casino.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring Holland Casino.

16.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Holland Casino

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenpremie huidig jaar	31.426	27.763
Pensioenpremie voorgaande jaren	0	0
Totaal	31.426	27.763

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgever in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring Holland Casino maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring Holland Casino voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Kostendekkende premie	35.804	24.570
Feitelijke premie	31.363	27.708
Gedempte premie	29.961	20.962

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. In de bovenstaande tabel is de feitelijke premie weergegeven exclusief de opslag voor het weerstandsvermogen.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	28.133	19.694
Solvabiliteitsopslag	6.370	4.460
Opslag voor uitvoeringskosten	1.301	416
Totaal	35.804	24.570

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	24.512	22.252
Solvabiliteitsopslag	5.550	5.040
Opslag voor uitvoeringskosten	1.301	416
Totaal	31.363	27.708

De werkgever betaalt een premie als vast percentage van de pensioengrondslagsom in dat jaar. De aan Pensioenkring Holland Casino te betalen premie voor 2024 bedraagt 24% van de pensioengrondslagsom.

De feitelijke premie, zoals deze in bovenstaande uitsplitsing is opgenomen wijkt 63 (2023: 55) af van de premie die daadwerkelijk is ontvangen. Dit verschil betreft de opslag voor het weerstandsvermogen.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	14.561	11.761
Solvabiliteitsopslag	3.295	2.663
Opslag voorwaardelijke onderdelen	10.804	6.122
Opslag voor uitvoeringskosten	1.301	416
Totaal	29.961	20.962

De premie voor 2024 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De gedempte premie is 29.961. De feitelijke premie, exclusief het weerstandsvermogen bedraagt 31.363. De gedempte premie is lager dan de feitelijke premie. Pensioenkring Holland Casino voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

10. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Holland Casino

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2024				
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	0
Aandelen	0	143.802	-499	143.303
Vastrentende waarden	2.135	45.408	-563	46.980
Derivaten	-34.018	24.565	-147	-9.600
Overige beleggingen	17.045	1.124	0	18.169
Kosten vermogensbeheer	-	-	-1.039	-1.039
Totaal	-14.838	214.899	-2.248	197.813
Mutatie weerstandsvermogen				-263
				197.550

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsfondsen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 is betaald aan Stap, bedraagt 263 en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten (2023: 275 onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten.)

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2023				
Vastgoedbeleggingen	0	-20	0	-20
Aandelen	0	125.037	-429	124.608
Vastrentende waarden	623	34.193	-534	34.282
Derivaten	-27.103	45.329	-7	18.219
Overige beleggingen	18.326	-1.526	0	16.800
Kosten vermogensbeheer	-	-	-1.002	-1.002
Totaal	-8.154	203.013	-1.972	192.887
Mutatie weerstandsvermogen				-275
				192.612

11. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-51	-13
Totaal	-51	-13

12. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest baten overig	95	84
Totaal	95	84

13. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	25.172	22.357
Partnerpensioen	3.122	2.948
Wezenpensioen	123	156
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1.234	1.192
Afkopen	48	64
Overige uitkeringen	0	0
Totaal	29.699	26.717

De toename van het bedrag aan uitkeringen is het gevolg van een toename van het aantal pensioengerechtigden in 2024 met 131 deelnemers naar een totaal van 1.367 deelnemers (ultimo 2023: 1.236). Daarnaast speelt de toeslagverlening van 1,43% per 1 januari 2024 een rol.

14. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	1.396	786
Exploitatiekosten	862	600
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	68	30
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-268	-179
Totaal	2.058	1.237

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring Holland Casino (718), uit kosten voor meerwerk activiteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (678).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (862). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, juridische- en overige advieskosten en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring Holland Casino zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau van Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

15. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Holland Casino

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenopbouw	27.266	19.310
Toeslagverlening	29.436	19.011
Rentetoevoeging	49.530	43.577
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-30.680	-27.664
Wijziging marktrente	30.204	45.182
Wijziging actuariële grondslagen	-4.110	171
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-1.649	-3.785
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	5.363	-2.799
Totaal	105.360	93.003

16. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-51	-13
Totaal	-51	-13

17. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Uitkeringen uit herverzekeringen	-60	-22
Totaal	-60	-22

18. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-506	-790
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-287	-1.444
Uitgaande waardeoverdrachten	1.633	3.480
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	283	2.280
Totaal	1.123	3.526

19. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Betaalde interest	10	14
Totaal	10	14

16.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring Holland Casino.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

17. Financiële opstelling Pensioenkring Douwe Egberts

17.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts	1		
Aandelen		809.494	729.093
Vastrentende waarden		951.339	911.441
Derivaten		3.084	16.507
Overige beleggingen		156.316	193.625
		1.920.233	1.850.666
Vorderingen en overlopende activa	2	147	181
Overige activa	3	646	692
TOTAAL ACTIVA		1.921.026	1.851.539
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring Douwe Egberts	4	447.555	386.928
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts	5	1.345.547	1.325.171
Derivaten	6	125.980	137.152
Overige schulden en overlopende passiva	7	1.944	2.288
TOTAAL PASSIVA		1.921.026	1.851.539

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

17.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Douwe Egberts	8	149.683	179.131
Overige baten	9	58	43
TOTAAL BATEN		149.741	179.174
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	10	67.368	67.260
Pensioenuitvoeringskosten	11	1.122	986
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts	12		
Toeslagverlening		32.384	92
Rentetoevoeging		44.043	41.312
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-68.355	-68.174
Wijziging marktrente		15.131	46.723
Wijziging actuariële grondslagen		271	-419
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-249	-1.512
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-2.849	-960
		20.376	17.062
Saldo herverzekering	13	42	-18
Saldo overdrachten van rechten	14	205	1.413
Overige lasten	15	1	0
TOTAAL LASTEN		89.114	86.703
Saldo van baten en lasten		60.627	92.471
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve Pensioenkring Douwe Egberts		60.627	92.471
Totaal saldo van baten en lasten		60.627	92.471

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

17.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	0	0
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	18	35
Overig ontvangsten	58	43
	76	78
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-67.376	-67.260
Betaald in verband met overdracht van rechten	-205	-1.413
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.272	-594
Afdracht weerstandvermogen	-280	104
Overig uitgaven	0	0
	-69.133	-69.163
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-69.057	-69.085
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico		
Pensioenkring Douwe Egberts	-15.152	-1.429
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico		
Pensioenkring Douwe Egberts	445.227	923.837
	430.075	922.408
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring		
Douwe Egberts	-363.330	-889.575
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.538	-1.479
	-364.868	-891.054
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	65.207	31.354
Netto kasstroom	-3.850	-37.731
Koers-/omrekenverschillen	-113	5
Mutatie liquide middelen	-3.963	-37.726
Liquide middelen per 1 januari	123.004	160.730
Liquide middelen per 31 december	119.041	123.004
Mutatie liquide middelen	-3.963	-37.726

(bedragen x € 1.000)

	2024	2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (3)	646	692
Binnen de beleggingsportefuille	118.395	122.312
Liquide middelen per 31 december	119.041	123.004
Liquide middelen binnen de beleggingsportefuille:		
- Cash collateral	113.096	116.436
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	5.299	5.876
Totaal (1)	118.395	122.312

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

17.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Douwe Egberts

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring Douwe Egberts. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 3.205 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekanalen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 3.476 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024, 2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De leeftijd per berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties, de CBS-cijfers van 2023 vermenigvuldigt met 1,2. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 0,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar, zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts

Toeslagverlening

Pensioenkring Douwe Egberts streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Het beleid voor inhaaltoeslagen is gebaseerd op een gesloten systeem en een 10-jarige periode (momenteel 2014-2024). Bij een toekenning wordt in principe uitgegaan van first-in-first-out.

17.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aandelen	809.494	729.093
Vastrentende waarden	951.339	911.441
Derivaten	3.084	16.507
Overige beleggingen	156.316	193.625
Totaal	1.920.233	1.850.666

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	729.093	911.441	-120.645	193.625	1.713.514
Aankopen	0	195.704	20.414	147.211	363.329
Verkopen	-50.000	-198.786	-3.391	-193.050	-445.227
Herwaardering	130.401	42.980	-19.274	1.202	155.309
Overige mutaties	0	0	0	7.328	7.328
Stand per 31 december 2024	809.494	951.339	-122.896	156.316	1.794.253
Schuldpositie derivaten (credit)					125.980
Totaal					1.920.233

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring Douwe Egberts. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

De overige mutaties onder de overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	679.551	861.424	-142.010	204.494	1.603.459
Aankopen	130.721	611.061	16.715	131.078	889.575
Verkopen	-203.921	-603.112	-13.804	-103.000	-923.837
Herwaardering	122.742	42.068	18.454	1.144	184.408
Overige mutaties	0	0	0	-40.091	-40.091
Stand per 31 december 2023	729.093	911.441	-120.645	193.625	1.713.514
Schuldpositie derivaten (credit)					137.152
Totaal					1.850.666

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Dit betekent dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde onderliggende

beleggingen. De hieruit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaand overzicht meegenomen onder verkopen respectievelijk aankopen.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	809.494		729.093	
Totaal	809.494		729.093	

Pensioenkring Douwe Egberts belegt niet in de werkgever.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc.	42.475	5,2%	30.343	4,2%
Totaal	42.475	5,2%	30.343	4,2%

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Obligaties	205.004		233.237	
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	461.297		412.100	
Hypotheekfondsen	285.038		266.104	
Totaal	951.339		911.441	

De waarde in de Hypotheekfondsen betreffen beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	107.013	11,2%	202.184	22,2%
Nederlandse staatsobligaties	57.271	6,0%	23.664	2,6%
Totaal	164.284	17,3%	225.848	24,8%

De totale waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 285.038 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Valutaderivaten	-22.662	11.410
Rentederivaten	-100.234	-132.055
Totaal	-122.896	-120.645

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als de negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Money Market fund	22.840	67.363
Cash collateral	113.096	116.436
Beleggingsvorderingen	43.028	3.950
Beleggingsschulden	-27.947	0
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	5.299	5.876
Totaal	156.316	193.625

De beleggingsvorderingen en beleggingsschulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	7.607	4,9%	21.950	11,3%
Morgan Stanley Liquidity Funds	7.624	4,9%	22.945	11,9%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	7.608	4,9%	22.468	11,6%
Totaal	22.839	14,6%	67.363	34,8%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring Douwe Egberts participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring Douwe Egberts gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring Douwe Egberts kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	809.494	0	0	809.494
Vastrentende waarden	205.004	461.297	285.038	0	951.339
Derivaten	82	-122.978	0	0	-122.896
Overige beleggingen	0	22.840	0	133.476	156.316
Stand per 31 december 2024	205.086	1.170.653	285.038	133.476	1.794.253

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	729.093	0	0	729.093
Vastrentende waarden	233.237	412.100	266.104	0	911.441
Derivaten	0	-120.645	0	0	-120.645
Overige beleggingen	0	67.363	0	126.262	193.625
Stand per 31 december 2023	233.237	1.087.911	266.104	126.262	1.713.514

2. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen uit verzekeringen	109	169
Overige vorderingen en overlopende activa	38	12
Totaal	147	181

De vordering uit verzekeringen betreft de waarde van de aan Pensioenkring Douwe Egberts gecedeerde premievrije polissen, die op dezelfde wijze wordt berekend als de voorziening pensioenverplichtingen. De vordering bedraagt per 31 december 2024 109 en heeft een looptijd van meer dan één jaar.

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan uit de vordering voor het weerstandsvermogen van 13, de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding 2024 van 13, nog te ontvangen interest van 10 en een vordering op een deelnemer van 2.

De overige vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

3. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	646	692
Totaal	646	692

Pensioenkring Douwe Egberts heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring Douwe Egberts en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring Douwe Egberts.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring Douwe Egberts. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

4. Algemene reserve Pensioenkring Douwe Egberts

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	386.928	294.457
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	60.627	92.471
Stand per 31 december	447.555	386.928

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	133,3%	129,2%
Reële dekkingsgraad	103,2%	97,7%
Beleidsdekkingsgraad	134,1%	128,1%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring Douwe Egberts wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring Douwe Egberts gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring Douwe Egberts. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Stichtingskapitaal en reserves	447.555	33,3%	386.928	29,2%
Minimaal vereist eigen vermogen	53.963	4,0%	53.168	4,0%
Vereist eigen vermogen	254.287	18,9%	248.058	18,7%

De vermogenspositie van Pensioenkring Douwe Egberts wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (128,1%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen per

31 december 2023 (118,7%). Daardoor had Pensioenkring Douwe Egberts eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (134,1%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (118,9%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en-rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (134,1%) hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Douwe Egberts dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 60.627 over het boekjaar, wordt toegevoegd aan de algemene reserve van Pensioenkring Douwe Egberts.

5. Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	1.325.171	1.308.109
Toeslagverlening	32.384	92
Rentetoevoeging	44.043	41.312
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-68.355	-68.174
Wijziging marktrente	15.131	46.723
Wijziging actuariële grondslagen	271	-419
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-249	-1.512
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.849	-960
Stand per 31 december	1.345.547	1.325.171

Toeslagverlening

Pensioenkring Douwe Egberts streeft er naar de pensioenaanspraken en - rechten van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is erop gericht om op de lange termijn 100% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren. Deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Per 31 december 2024 is een gedeeltelijke toeslag van 2,51% (2023: geen) verleend aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Douwe Egberts. Deze toegekende toeslag is opgenomen in de technische voorzieningen ultimo huidig boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van

de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,21%	2,38%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 3.205 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 3.476 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-249	-1.512
Totaal	-249	-1.512

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	-2.547	-259
- Arbeidsongeschiktheid	0	64
- Mutaties	-98	342
Overige	-204	-1.107
Totaal	-2.849	-960

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Onder Overige is het effect voor de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	14.843	57	18.343	69
Pensioengerechtigden	803.732	4.374	775.015	4.335
Gewezen deelnemers	500.859	4.127	506.908	4.318
	1.319.434	8.558	1.300.266	8.722
Overig	26.113	0	24.905	0
Voorziening pensioenverplichtingen	1.345.547	8.558	1.325.171	8.722

'Overig' bestaat met name uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

Pensioenkring Douwe Egberts voert drie gesloten pensioenregelingen uit:

- De 67-regeling is van toepassing op een per 31 december 2016 gesloten groep postactieve deelnemers waarvoor direct voorafgaand aan deze datum sprake was van behouden deelneming vanwege gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid krachtens de Wet werk- en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Tevens is dit reglement van toepassing op de tussen 1 januari 2014 en 31 december 2016 ontstane gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en de per 31 december 2016 actieve deelnemers.
- De 65-regeling is van toepassing op een per 31 december 2013 gesloten groep postactieve deelnemers waarvoor direct voorafgaand aan deze datum sprake was van behouden deelneming vanwege gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid krachtens de Wet werk- en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) en die reeds deelnamen aan het reglement A t/m 1949 of (in geval van deelname aan het reglement A vanaf 1950) per 1 januari 2014 zijn overgegaan naar het 65-reglement. Tevens is dit reglement van toepassing op de per 31 december 2013 gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

- De vroegpensioenregeling betreft de premievrije aanspraken van deelnemers geboren tussen 1 januari 1950 en 1 januari 1961 voor wie per 1 januari 2014 geen conversie heeft plaatsgevonden en de ingegane vroegpensioenuitkeringen.

Toeslagverlening

Pensioenkring Douwe Egberts streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Het beleid voor inhaaltoeslagen is gebaseerd op een gesloten systeem en een 10-jarige periode (momenteel 2014-2024). Bij een toekenning wordt in principe uitgegaan van first-in-first-out. Dit beleid is na de collectieve waardeoverdracht voortgezet.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Het bestuur van Pensioenkring Douwe Egberts geeft in de financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Per 31 december 2024 is zowel aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers geen inhaaltoeslag toegekend.

Voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Pensioengerechtigden en Gewezen deelnemers	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2016	0,44%	0,00%	0,44%	0,44%
1 januari 2017	0,36%	0,00%	0,36%	0,80%
1 januari 2018	1,34%	1,00%	0,34%	1,14%
1 januari 2019	1,33%	1,10%	0,23%	1,38%
1 januari 2020	1,64%	0,88%	0,76%	2,15%
31 december 2020	0,99%	0,00%	0,99%	3,16%
31 december 2021	2,57%	2,57%	0,00%	3,16%
31 december 2022	17,16%	15,79%	1,37%	4,57%
31 december 2023	-1,39%	0,00%	-1,39%	3,12%
31 december 2024	2,54%	2,51%	0,03%	3,15%

6. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	125.980	137.152
Totaal	125.980	137.152

Een uitgebreide toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

7. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Pensioenuitkeringen	31	39
Belastingen en premie sociale verzekeringen	1.421	1.442
Overige schulden en overlopende passiva	492	807
Totaal	1.944	2.288

Pensioenuitkeringen bestaan met name uit de niet opgevraagde pensioenen waarvan de benodigde gegevens van de deelnemers niet bekend zijn.

Belastingen en premies sociale verzekering betreffen de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de openstaande crediteuren van 9, de overlopende kosten uit 2024 van 396 en de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 87.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring Douwe Egberts wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring Douwe Egberts. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	129,2%	122,5%
Premie	0,0%	0,0%
Uitkeringen	1,6%	1,2%
Toeslagverlening	-3,1%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,5%	-4,2%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	6,8%	9,5%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,0%	0,0%
Kanssystemen	0,3%	0,0%
Overige (incidentele) mutaties	0,0%	0,2%
Kruiseffecten	0,0%	0,0%
Dekkingsgraad per 31 december	133,3%	129,2%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	0,1%	0,1%
S2 Risico zakelijke waarden	15,5%	15,5%
S3 Valutarisico	5,2%	5,1%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	4,1%	3,8%
S6 Verzekeringstechnische risico	2,8%	2,8%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,7%	0,7%
Diversificatie-effect	-9,5%	-9,3%
Totaal	18,9%	18,7%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	1.599.834	1.573.229
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	1.345.547	1.325.171
Vereist eigen vermogen	254.287	248.058
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	447.555	386.928
Surplus	193.268	138.870

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis van de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (133,3%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (118,9%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		7,0		6,5
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		13,4		14,7
(nominale) Pensioenverplichtingen	1.345.547	13,5	1.325.171	13,5

Het percentage afdekking van het renterisico van 71,11% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 6,4 naar 13,4.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	22.512	2,4%	22.785	2,5%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	192.991	20,3%	213.261	23,4%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	207.355	21,8%	240.652	26,4%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	339.171	35,7%	255.064	28,0%
Resterende looptijd > 20 jaar	189.310	19,9%	179.679	19,7%
Totaal	951.339	100,0%	911.441	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring Douwe Egberts en het hiermee samenhangende beleid.

Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	332.921	24,7%	323.732	24,4%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	281.666	20,9%	276.971	20,9%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	393.314	29,2%	389.329	29,4%
Resterende looptijd > 20 jaar	337.646	25,1%	335.139	25,3%
Totaal	1.345.547	100,0%	1.325.171	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo 2024 in euro's is belegd, bedraagt voor afdekking 896.781 ofwel 49,4% (2023: 52,1%) en na afdekking 1.327.162 ofwel 74,0% (2023: 74,7%). Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -22.662 (2023: 11.410).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2024 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	896.781	430.381	1.327.162
GBP	23.965	-11.876	12.090
JPY	47.612	-25.127	22.485
USD	642.079	-416.041	226.038
Overige	206.477	0	206.477
Totaal niet EUR	920.133	-453.043	467.090
Totaal	1.816.914	-22.662	1.794.253

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2023 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	887.395	393.018	1.280.413
GBP	24.143	-12.063	12.080
JPY	45.350	-22.344	23.006
USD	552.615	-347.201	205.414
Overige	192.601	0	192.601
Totaal niet EUR	814.709	-381.608	433.100
Totaal	1.702.104	11.410	1.713.514

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	845.026	47,1%	836.008	48,8%
Noord-Amerika	632.488	35,3%	544.340	31,8%
Zuid-amerika	58.137	3,2%	57.621	3,4%
Azië-Pacific	209.485	11,7%	189.694	11,1%
Afrika	14.871	0,8%	12.523	0,7%
Gemixt	826	0,0%	348	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	1.760.833	98,1%	1.640.534	95,7%
Derivaten	-122.896	-6,8%	-120.645	-7,0%
Overige beleggingen	156.316	8,7%	193.625	11,3%
Totaal	1.794.253	100,0%	1.713.514	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	42.648	2,4%	38.600	2,3%
Bouw- en grondstoffen	26.820	1,5%	34.881	2,0%
Industrie	150.745	8,4%	120.023	7,0%
Duurzame consumentengoederen	165.708	9,2%	135.281	7,9%
Consumentengebruiksgoederen	114.215	6,4%	104.538	6,1%
Gezondheidszorg	97.713	5,4%	103.315	6,0%
Informatietechnologie	168.926	9,4%	160.275	9,4%
Telecommunicatie	70.024	3,9%	56.575	3,3%
Nutsbedrijven	40.086	2,2%	35.659	2,1%
Overheid en overheidsinstellingen	282.875	15,8%	306.719	17,9%
Vastgoed	19.718	1,1%	18.024	1,1%
Financiële instellingen	273.720	15,3%	239.504	14,0%
Liquiditeiten	17.346	1,0%	17.468	1,0%
Hypotheke	279.993	15,6%	260.248	15,2%
Overige	10.296	0,6%	9.424	0,5%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	1.760.833	98,1%	1.640.534	95,7%
Derivaten	-122.896	-6,8%	-120.645	-7,0%
Overige beleggingen	156.316	8,7%	193.625	11,3%
Totaal	1.794.253	100,0%	1.713.514	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor staatsobligatieleningen. Er wordt echter gewerkt met een landenverdeling als percentage van de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligaties. De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages voor het minimum, neutraal en maximum gewicht:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	7,5%	50,0%	52,0%
Nederland	17,5%	26,7%	40,0%
Oostenrijk	8,0%	10,0%	40,0%
Finland	0,0%	13,3%	15,3%

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring Douwe Egberts aan het opgestelde beleid ten aanzien van beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's, op look through basis, kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	726.763	76,4%	714.423	78,4%
Noord-Amerika	135.111	14,2%	116.126	12,7%
Zuid-Amerika	46.185	4,9%	41.547	4,6%
Azië-Pacific	30.372	3,2%	28.534	3,1%
Afrika	12.082	1,3%	10.463	1,1%
Gemixt	826	0,1%	348	0,0%
Totaal	951.339	100,0%	911.441	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren, op look through basis, is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	24.379	2,6%	21.155	2,3%
Bouw- en grondstoffen	0	0,0%	575	0,1%
Industrie	46.784	4,9%	36.230	4,0%
Duurzame consumentengoederen	37.267	3,9%	32.002	3,5%
Consumentengebruiksgoederen	57.202	6,0%	45.937	5,0%
Gezondheidszorg	11.689	1,2%	13.160	1,4%
Informatietechnologie	23.777	2,5%	23.747	2,6%
Telecommunicatie	26.392	2,8%	22.439	2,5%
Nutsbedrijven	26.347	2,8%	22.247	2,4%
Overheid en overheidsinstellingen	282.875	29,7%	306.719	33,7%
Financiële instellingen	112.791	11,9%	105.473	11,6%
Liquiditeiten	11.547	1,2%	12.085	1,3%
Hypotheke	279.994	29,4%	260.248	28,6%
Overige	10.295	1,1%	9.424	1,0%
Totaal	951.339	100,0%	911.441	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	233.336	24,5%	286.199	31,4%
AA	313.188	32,9%	266.287	29,2%
A	196.137	20,6%	173.751	19,1%
BBB	141.543	14,9%	127.485	14,0%
BB	31.329	3,3%	27.567	3,0%
B	4.974	0,5%	3.482	0,4%
CCC	7.914	0,8%	4.213	0,5%
CC	5.951	0,6%	4.251	0,5%
C	0	0,0%	1.518	0,2%
D	3.444	0,4%	3.394	0,4%
Geen rating	13.523	1,4%	13.294	1,5%
Totaal	951.339	100,0%	911.441	100,0%

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 103,2% (2023: 97,7%). Pensioenkring Douwe Egberts heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding van de portefeuille met vastrentende waarden is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Aandelen				
Tesla Inc.	42.475	2,2%	30.343	1,6%
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	107.013	5,6%	202.184	10,9%
Nederlandse staatsobligaties	57.271	3,0%	23.664	1,3%
Totaal	206.759	10,8%	256.191	13,8%

De waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 285.038 en is meer dan 2% van het balanstotaal. De uiteindelijke beleggingen zijn echter verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring Douwe Egberts bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,80% (2023: 0,80%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)					
Type contract	Maximum looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	10 april 2025	430.395	-22.662	681	23.343
Rentederivaten	1 april 2072	421.900	-100.234	2.403	102.637
Totaal		852.295	-122.896	3.084	125.980

Ultimo 2024 zijn geen zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie (2023: 13.879) en voor 122.439 zekerheden gesteld (2023: 126.183). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 47.543 (2023: 61.803).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)					
Type contract	Maximum looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	9 februari 2024	393.018	11.410	12.234	824
Rentederivaten	1 april 2072	550.900	-132.055	4.273	136.328
Totaal		943.918	-120.645	16.507	137.152

17.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen DEPF en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. Het contract is aangegaan voor onbepaalde tijd. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer (2024: 1.300, 2023: 1.234), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2024: 477, 2023: 484) en exploitatiekosten (2024: 398, 2023: 339).

Zolang Pensioenkring Douwe Egberts is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring Douwe Egberts continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring Douwe Egberts heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichtingen (2023: idem).

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring Douwe Egberts.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring Douwe Egberts.

17.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

8. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Douwe Egberts

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Aandelen	0	130.401	-411	129.990
Vastrentende waarden	3.526	42.980	-496	46.010
Derivaten	-12.478	-19.274	-57	-31.809
Overige beleggingen	4.933	1.202	0	6.135
Kosten vermogensbeheer	-	-	-606	-606
Totaal	-4.019	155.309	-1.570	149.720
Mutatie weerstandsvermogen				-37
				149.683

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 aan Stap is betaald bedraagt 37 en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten (2023: 117 betaald aan Stap en onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten).

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Aandelen	0	122.742	-371	122.371
Vastrentende waarden	1.689	42.068	-474	43.283
Derivaten	-11.314	18.454	-17	7.123
Overige beleggingen	5.948	1.144	0	7.092
Kosten vermogensbeheer	-	-	-621	-621
Totaal	-3.677	184.408	-1.483	179.248
Mutatie weerstandsvermogen				-117
				179.131

9. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest baten overig	51	43
Andere baten	7	0
Totaal	58	43

10. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	53.160	53.457
Partnerpensioen	14.005	13.574
Wezenpensioen	56	50
Afkopen	147	179
Totaal	67.368	67.260

11. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	531	501
Exploitatiekosten	722	572
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	89	85
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-220	-172
Totaal	1.122	986

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring Douwe Egberts (477), uit kosten voor meerwerk activiteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (54).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (722). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten (89) zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring Douwe Egberts zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau van Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

12. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Douwe Egberts

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Toeslagverlening	32.384	92
Rentetoevoeging	44.043	41.312
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-68.355	-68.174
Wijziging marktrente	15.131	46.723
Wijziging actuariële grondslagen	271	-419
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-249	-1.512
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.849	-960
Totaal	20.376	17.062

13. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Uitkeringen uit herverzekering	-18	-35
Mutatie aandeel herverzekeraar	60	17
Totaal	42	-18

De mutatie aandeel herverzekeraar betreft de mutatie van de aan de Pensioenkring Douwe Egberts gecedeerde premievrije polissen, die op dezelfde wijze wordt berekend als de voorziening pensioenverplichtingen.

14. Saldo overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Uitgaande waardeoverdrachten	205	1.413
Totaal	205	1.413

15. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest lasten waardeoverdrachten	1	0
Totaal	1	0

17.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring Douwe Egberts.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

18. Financiële opstelling Pensioenkring Ballast Nedam

18.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	1		
Vastgoed		44.704	39.598
Aandelen		376.024	319.455
Vastrentende waarden		569.223	582.866
Derivaten		111	1.253
Overige beleggingen		44.430	79.567
		1.034.492	1.022.739
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	1.748	1.888
Vorderingen en overlopende activa	3	49	14
Overige activa	4	525	848
TOTAAL ACTIVA		1.036.814	1.025.489
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring Ballast Nedam	5	175.766	153.262
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	6	826.695	816.432
Derivaten	7	33.136	54.098
Overige schulden en overlopende passiva	8	1.217	1.697
TOTAAL PASSIVA		1.036.814	1.025.489

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

18.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
BATEN			
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Ballast Nedam	9	72.505	98.483
Baten uit herverzekering	10	-140	-46
Overige baten	11	37	32
TOTAAL BATEN		72.402	98.469
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	12	38.098	36.668
Pensioenuitvoeringskosten	13	1.168	1.032
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	14		
Toeslagverlening		15.302	49.787
Rentetoevoeging		27.129	24.570
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-39.025	-37.458
Wijziging marktrente		10.097	27.824
Wijziging actuariële grondslagen		-2.778	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-718	-2.412
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		396	1.857
		10.403	64.168
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	15	-140	-46
Saldo herverzekering	16	-249	-253
Saldo overdrachten van rechten	17	615	2.224
Overige lasten	18	3	3
TOTAAL LASTEN		49.898	103.796
Saldo van baten en lasten		22.504	-5.327
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve Pensioenkring Ballast Nedam		22.504	-5.327
Totaal saldo van baten en lasten		22.504	-5.327

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

18.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	0	0
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	249	253
Ontvangst inzake weerstandsvermogen	0	64
Overig ontvangsten	22	71
	271	388
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-38.086	-36.557
Betaald in verband met overdracht van rechten	-615	-2.224
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.275	-953
Afdracht inzake weerstandsvermogen	-135	0
Overig uitgaven	-3	-3
	-40.114	-39.737
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN	-39.843	-39.349
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	4.630	4.510
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	204.515	402.835
	209.145	407.345
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	-192.474	-377.275
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.610	-1.006
	-194.084	-378.281
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	15.061	29.064
Netto kasstroom	-24.782	-10.285
Koers-/omrekenverschillen	152	-71
Mutatie liquide middelen	-24.630	-10.356
Liquide middelen per 1 januari	58.283	68.639
Liquide middelen per 31 december	33.653	58.283
Mutatie liquide middelen	-24.630	-10.356

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (4)	525	848
Binnen de beleggingsportefuille	33.128	57.435
Liquide middelen per 31 december	33.653	58.283
Liquide middelen binnen de beleggingsportefuille:		
- Cash collateral	31.132	51.756
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	1.996	5.679
Totaal (1)	33.128	57.435
(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.		

18.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Ballast Nedam

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring Ballast Nedam. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 2.778 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.729 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 147 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen met 682 (0,0%-punt). Tot slot is de waardering voor het ingegaan wezenpensioen aangepast en wordt nu gewaardeerd op basis van een tarief dat geleidelijk afloopt. Dit resulteert in een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met 514 (0,0%-punt).

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening, voor zover hiertoe besloten is voor 31 december.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 bepaald met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024)(2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van gehuwdheidsfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 0,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring Ballast Nedam.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam

Toeslagverlening

Pensioenkring Ballast Nedam streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen. Het toeslagbeleid van Pensioenkring Ballast Nedam is voorwaardelijk. De toeslag op de aanspraken op ouderdomspensioen van de gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en uitkeringsgerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de verlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde prijsindex per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

18.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vastgoed	44.704	39.598
Aandelen	376.024	319.455
Vastrentende waarden	569.223	582.866
Derivaten	111	1.253
Overige beleggingen	44.430	79.567
Totaal	1.034.492	1.022.739

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	39.598	319.455	582.866	-52.845	79.567	968.641
Aankopen	0	1.625	98.531	20.540	71.778	192.474
Verkopen	0	0	-132.794	11.309	-83.030	-204.515
Herwaardering	5.106	54.944	20.620	-12.029	573	69.214
Overige mutaties	0	0		0	-24.458	-24.458
Stand per 31 december 2024	44.704	376.024	569.223	-33.025	44.430	1.001.356
Schuldpositie derivaten (credit)						33.136
Totaal						1.034.492

De overige mutaties bij overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden op beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring Ballast Nedam. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	0	335.500	556.780	-52.621	69.759	909.418
Aankopen	32.500	2.715	296.216	0	45.844	377.275
Verkopen	0	-69.801	-297.380	-10.054	-25.600	-402.835
Herwaardering	7.098	51.041	27.250	9.830	252	95.471
Overige mutaties	0	0	0	0	-10.688	-10.688
Stand per 31 december 2023	39.598	319.455	582.866	-52.845	79.567	968.641
Schuldpositie derivaten (credit)						54.098
Totaal						1.022.739

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Dit betekent dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde onderliggende

beleggingen. De hier uit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop.

Vastgoed

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijn de participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	44.704	39.598
Totaal	44.704	39.598

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de desbetreffende categorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Vesteda Residential Fund	44.704	100,0%	39.598	100,0%
Totaal	44.704	100,0%	39.598	100,0%

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	376.024	319.455
Totaal	376.024	319.455

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Obligatiefondsen	190.255	230.332
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	218.809	203.014
Hypotheekfondsen	160.159	149.520
Totaal	569.223	582.866

De waarde in de Hypotheekfondsen betreft beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	97.184	17,1%	168.736	28,9%
Nederlandse staatsobligaties	56.175	9,9%	39.185	6,7%
Totaal	153.359	26,9%	207.921	35,7%

De waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 160.159 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Valutaderivaten	-2.711		873	
Rentederivaten	-30.314		-53.718	
Totaal	-33.025		-52.845	

De negatieve waarde van de rentederivaten wordt veroorzaakt door de gestegen rente in 2024.

De derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting van de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Money Market fund	10.809		21.639	
Cash collateral	31.132		51.756	
Schulden inzake beleggingen	0		0	
Vordering inzake beleggingen	493		493	
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	1.996		5.679	
Totaal	44.430		79.567	

De beleggingsvorderingen zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Morgan Stanley Liquidity Funds	3.599	8,1%	7.506	9,4%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	3.604	8,1%	7.417	9,3%
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	3.606	8,1%	6.716	8,4%
Totaal	10.809	24,3%	21.639	27,2%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring Ballast Nedam participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring Ballast Nedam gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring Ballast Nedam kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoed	0	0	44.704	0	44.704
Aandelen	81.949	294.075	0	0	376.024
Vastrentende waarden	190.255	218.809	160.159	0	569.223
Derivaten	0	-33.025	0	0	-33.025
Overige beleggingen	0	10.810	0	33.620	44.430
Stand per 31 december 2024	272.204	490.669	204.863	33.620	1.001.356

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting van de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoed	0	0	39.598	0	39.598
Aandelen	71.545	247.910	0	0	319.455
Vastrentende waarden	230.332	203.014	149.520	0	582.866
Derivaten	0	-52.845	0	0	-52.845
Overige beleggingen	0	21.639	0	57.927	79.566
Stand per 31 december 2023	301.877	419.719	189.118	57.927	968.641

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.748	1.888
Totaal	1.748	1.888

De voormalige Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam had twee herverzekeringscontracten afgesloten met a.s.r. en Nationale-Nederlanden, uit hoofde waarvan het voor enkele arbeidsongeschikte deelnemers periodiek een uitkering ontving voor arbeidsongeschiktheid. Na de overgang naar Stap zijn deze contracten overgegaan op naam van Pensioenkring Ballast Nedam.

De kredietwaardigheid van Nationale Nederlanden en a.s.r. is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is.

3. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stap weerstandsvermogen vordering	19	0
Overige vorderingen en overlopende activa	30	14
Totaal	49	14

De overige vorderingen bestaan uit de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding (12), uit vorderingen inzake uitkeringen (10) en nog te ontvangen interest 2024 (8).

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	525	848
Totaal	525	848

Pensioenkring Ballast Nedam heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring Ballast Nedam en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen. De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring Ballast Nedam.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring Ballast Nedam. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

5. Algemene reserve Pensioenkring Ballast Nedam

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	153.262	158.589
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	22.504	-5.327
Stand per 31 december	175.766	153.262

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	121,3%	118,8%
Reële dekkingsgraad	93,8%	92,7%
Beleidsdekkingsgraad	122,2%	122,0%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring Ballast Nedam wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren(TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring Ballast Nedam gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring Ballast Nedam. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Algemene reserve Pensioenkring Ballast Nedam	175.766	21,3%	153.262	18,8%
Minimaal vereist eigen vermogen	33.081	4,0%	32.691	4,0%
Vereist eigen vermogen	146.584	17,7%	145.973	17,9%

De vermogenspositie van de Pensioenkring Ballast Nedam wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (122,0%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (117,9%). Daardoor had Pensioenkring Ballast Nedam eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (122,2%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (117,7%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten hierbij is onvoorwaardelijk, maar mag worden gespreid over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (122,2%) hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Ballast Nedam dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten van € 22.504 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Ballast Nedam.

6. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam	824.947	814.544
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.748	1.888
Totaal	826.695	816.432

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	814.544	750.376
Toeslagverlening	15.302	49.787
Rentetoevoeging	27.129	24.570
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-39.025	-37.458
Wijziging marktrente	10.097	27.824
Wijziging actuariële grondslagen	-2.778	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-718	-2.412
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	396	1.857
Stand per 31 december	824.947	814.544

Toeslagverlening

Pensioenkring Ballast Nedam streeft er naar de pensioenaanspraken en -rechten van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is er op gericht om op de lange termijn circa 70% van de stijging van deze prijsindex door middel van toeslagen te compenseren. Deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Per 31 december 2024 is een toeslag verleend aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 1,94% (2023: per 1 juli 2023 is een toeslag verleend van 6,70% en vervolgens werd per 31 december 2023 een toeslag verleend van 0,21% aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Ballast Nedam).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%) op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB-curve van 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,19%	2,37%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzigingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 2.778 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.729. en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekanzen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 147 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen met 682 (0,0%-punt). Tot slot is de waardering voor het ingegaan wezenpensioen aangepast en wordt nu gewaardeerd op basis van een tarief dat geleidelijk afloopt. Dit resulteert in een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met 514 (0,0%-punt).

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	0	0
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-718	-2.412
Totaal	-718	-2.412

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	-688	1.626
- Arbeidsongeschiktheid	72	1
- Mutaties	53	167
Overige	959	63
Totaal	396	1.857

Onder Sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Onder Overige is onder andere het effect van de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven	5.636	16	6.744	21
Pensioengerechtigden	460.753	2.662	448.946	2.633
Gewezen	338.717	3.209	340.399	3.336
	805.106	5.887	796.089	5.990
Overig	21.589	0	20.343	0
Voorziening pensioenverplichtingen	826.695	5.887	816.432	5.990

'Overig' bestaat uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

Pensioenkring Ballast Nedam is een zogenoemde gesloten pensioenkring en voert een pensioenregeling voor arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit. De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst en kent verschillende pensioenaanspraken.

Er vindt geen actieve pensioenopbouw plaats met uitzondering van de pensioenopbouw vanuit de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Toeslagverlening

De toeslagverlening voor de pensioenaanspraken en -rechten wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. Pensioenkring Ballast Nedam streeft er naar de pensioenaanspraken en -rechten jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex alle huishoudens (afgeleid). Het beleid is er op gericht om op de lange termijn circa 70% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van Pensioenkring Ballast Nedam. Het bestuur van Stap beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast.

Per 31 december 2024 is een toeslag verleend van 1,94% aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (2023: per 1 juli 2023 is een toeslag verleend van 6,70% en vervolgens is per 31 december 2023 een toeslag verleend van 0,21% aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring Ballast Nedam).

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom

op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van Pensioenkring Ballast Nedam geeft in de financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen. Hierbij is verder gerekend met de inhaaltoeslagen van voormalig Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 april 2013	7,00%	-7,00%	14,00%	21,12%
1 juli 2013	1,76%	0,00%	1,76%	23,25%
1 juli 2014	0,00%	0,00%	0,00%	23,25%
1 juli 2015	0,00%	0,00%	0,00%	23,25%
1 juli 2016	0,75%	0,00%	0,75%	24,18%
1 juli 2017	0,98%	0,00%	0,98%	25,39%
1 juli 2018	1,25%	0,00%	1,25%	26,96%
1 januari 2020	4,64%	0,00%	4,64%	32,85%
31 december 2020	1,11%	0,00%	1,11%	34,33%
31 december 2021	2,70%	0,87%	1,83%	36,78%
31 december 2022	14,53%	7,34%	7,19%	46,62%
1 juli 2023	0,00%	6,70%	-6,70%	36,78%
31 december 2023	0,21%	0,21%	0,00%	36,78%
31 december 2024	3,50%	1,94%	1,56%	38,92%

Voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 april 2013	7,00%	-1,60%	8,60%	20,41%
1 juli 2013	2,88%	0,00%	2,88%	23,88%
1 juli 2014	1,67%	0,00%	1,67%	25,95%
1 juli 2015	0,70%	0,00%	0,70%	26,83%
1 juli 2016	0,75%	0,00%	0,75%	27,78%
1 juli 2017	0,98%	0,00%	0,98%	29,03%
1 juli 2018	1,25%	0,30%	0,95%	30,65%
1 januari 2020	4,64%	0,00%	4,64%	36,71%
31 december 2020	1,11%	0,00%	1,11%	38,23%
31 december 2021	2,70%	0,87%	1,83%	40,76%
31 december 2022	14,53%	7,34%	7,19%	50,88%
1 juli 2023	0,00%	6,70%	-6,70%	40,75%
31 december 2023	0,21%	0,21%	0,00%	40,75%
31 december 2024	3,50%	1,94%	1,56%	42,95%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Pensioenkring Ballast Nedam ontvangt nog lopende uitkeringen uit twee oude herverzekeringscontracten met ASR en Nationale Nederlanden en keert deze uit aan de betreffende deelnemers. Deze gehele voorziening heeft een looptijd van langer dan 1 jaar.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	1.888	1.934
Rentetoevoeging	62	60
Wijziging marktrente	8	71
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-158	-164
Wijziging actuariële grondslagen	-8	0
Overige wijzigingen	-44	-13
Stand per 31 december	1.748	1.888

7. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	33.136	54.098
Totaal	33.136	54.098

Een toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

8. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	797	785
Overige schulden en overlopende passiva	420	912
Totaal	1.217	1.697

De post 'belastingen en premies sociale verzekering' betreft de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende posten bestaan voornamelijk uit de overlopende kosten uit 2024 (348), de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 (71) en nog te betalen facturen (1).

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring Ballast Nedam wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring Ballast Nedam. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	118,8%	121,1%
Premie	0,0%	0,0%
Uitkeringen	0,9%	1,1%
Toeslagverlening	-2,2%	-7,5%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,5%	-4,3%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	4,8%	8,8%
Wijziging actuariële grondslagen	0,2%	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,0%	0,1%
Kanssystemen	0,1%	-0,3%
Overige (incidentele) mutaties	0,0%	0,0%
Kruiseffecten	0,2%	-0,2%
Dekkingsgraad per 31 december	121,3%	118,8%

De berekening van het vereist eigen vermogen aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	3,7%	4,1%
S2 Risico zakelijke waarden	12,7%	12,8%
S3 Valutarisico	4,0%	3,9%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	3,9%	3,7%
S6 Verzekeringstechnische risico	2,9%	3,0%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,0%	0,0%
Diversificatie-effect	-9,5%	-9,6%
Totaal	17,7%	17,9%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	973.279	962.405
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	826.695	816.432
Vereist eigen vermogen	146.584	145.973
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	175.766	153.262
Surplus / Surplus	29.182	7.289

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (121,3%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (117,7%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		8,6		8,0
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		11,4		12,1
(nominale) Pensioenverplichtingen	826.695	14,0	816.432	14,1

Het percentage afdekking van het renterisico van 54,4% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 2,8 naar 11,4.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	11.693	2,1%	11.749	2,0%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	89.680	15,8%	113.893	19,5%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	99.231	17,4%	138.712	23,8%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	231.900	40,7%	176.601	30,4%
Resterende looptijd > 20 jaar	136.719	24,0%	141.911	24,3%
Totaal	569.223	100,0%	582.866	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande naar looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring Ballast Nedam en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

De resterende looptijd van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	197.302	23,9%	191.714	23,5%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	169.169	20,5%	166.048	20,3%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	239.508	29,0%	238.163	29,2%
Resterende looptijd > 20 jaar	220.716	26,7%	220.507	27,0%
Totaal	826.695	100,0%	816.432	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo 2024 in euro's is belegd, bedraagt voor afdekking 565.333 ofwel 56,3% (2023: 61,5%) en na afdekking 773.281 ofwel 77,2% (2023: 79,4%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -2.711 (2023: 873).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

		31-12-2024	
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	565.333	207.948	773.281
GBP	9.954	-5.125	4.829
JPY	20.921	-10.364	10.557
USD	290.111	-195.170	94.941
Overige	117.748	0	117.748
Totaal niet EUR	438.734	-210.659	228.075
Totaal	1.004.067	-2.711	1.001.356

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

		31-12-2023	
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	595.144	174.380	769.524
GBP	9.619	-4.685	4.934
JPY	18.564	-9.190	9.374
USD	240.417	-159.632	80.785
Overige	104.025	0	104.025
Totaal niet EUR	372.625	-173.507	199.118
Totaal	967.769	873	968.642

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	554.268	55,4%	571.360	59,0%
Noord-Amerika	277.033	27,7%	227.762	23,5%
Zuid-Amerika	32.174	3,2%	30.187	3,1%
Azië-Pacific	116.620	11,6%	104.261	10,8%
Afrika	9.418	0,9%	8.178	0,8%
Gemixt	438	0,0%	171	0,0%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	989.951	98,9%	941.919	97,2%
Derivaten	-33.025	-3,3%	-52.845	-5,5%
Overige beleggingen	44.430	4,4%	79.567	8,2%
Totaal	1.001.356	100,0%	968.641	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	21.262	2,1%	18.888	1,9%
Bouw- en grondstoffen	15.857	1,6%	18.710	1,9%
Industrie	64.800	6,5%	52.468	5,4%
Duurzame Consumentengoederen	75.962	7,6%	44.741	4,6%
Consumentengebruiksgoederen	49.051	4,9%	60.195	6,2%
Gezondheidszorg	42.573	4,3%	43.384	4,5%
Informatietechnologie	78.601	7,8%	67.841	7,0%
Telecommunicatie	32.809	3,3%	28.591	3,0%
Nutsbedrijven	19.600	2,0%	17.629	1,8%
Overheid en overheidsinstellingen	234.749	23,4%	272.021	28,1%
Hypotheke	157.324	15,7%	146.230	15,1%
Vastgoed	54.330	5,4%	47.638	4,9%
Financiële instellingen	129.975	13,0%	111.155	11,5%
Liquiditeiten	8.041	0,8%	7.533	0,8%
Overige	5.017	0,5%	4.895	0,5%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	989.951	98,9%	941.919	97,2%
Derivaten	-33.025	-3,3%	-52.845	-5,5%
Overige beleggingen	44.430	4,4%	79.567	8,2%
Totaal	1.001.356	100,0%	968.641	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor staatsobligatieleningen. Er wordt echter gewerkt met een landenverdeling als percentage van de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligaties. De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages voor het minimum, neutraal en maximum gewicht:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	43,0%	50,0%	57,0%
Nederland	21,0%	29,0%	36,0%
Oostenrijk	7,0%	14,0%	21,0%
Finland	0,0%	7,0%	14,0%

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring Ballast Nedam aan het opgestelde beleid voor de beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	459.442	80,7%	483.235	82,9%
Noord-Amerika	60.119	10,6%	54.253	9,3%
Zuid-Amerika	26.595	4,7%	23.975	4,1%
Azië-Pacific	15.666	2,8%	15.203	2,6%
Afrika	6.962	1,2%	6.029	1,0%
Gemixt	439	0,1%	171	0,0%
Totaal	569.223	100,0%	582.866	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	11.212	2,0%	10.165	1,7%
Bouw- en grondstoffen	0	0,0%	271	0,0%
Industrie	21.759	3,8%	17.447	3,0%
Duurzame Consumentengoederen	25.169	4,4%	21.323	3,7%
Consumentengebruiksgoederen	16.507	2,9%	14.937	2,6%
Gezondheidszorg	5.174	0,9%	6.144	1,1%
Informatietechnologie	10.418	1,8%	10.999	1,9%
Telecommunicatie	11.795	2,1%	10.614	1,8%
Nutsbedrijven	12.107	2,1%	10.761	1,8%
Overheid en overheidsinstellingen	234.749	41,2%	272.021	46,7%
Financiële instellingen	51.880	9,1%	50.848	8,7%
Hypotheken	157.324	27,6%	146.230	25,1%
Liquiditeiten	6.114	1,1%	6.354	1,1%
Overige	5.015	0,9%	4.752	0,8%
Totaal	569.223	100,0%	582.866	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2023 gepubliceerd, is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	191.347	33,6%	241.142	41,4%
AA	184.366	32,4%	163.632	28,1%
A	87.545	15,4%	81.643	14,0%
BBB	68.430	12,0%	64.215	11,0%
BB	17.491	3,1%	15.523	2,7%
B	2.881	0,5%	2.017	0,3%
CCC	4.583	0,8%	2.440	0,4%
CC	3.447	0,6%	2.462	0,4%
C	0	0,0%	879	0,2%
D	1.995	0,4%	1.966	0,3%
Geen rating	7.138	1,3%	6.947	1,2%
Totaal	569.223	100,0%	582.866	100,0%

De beleggingen met "Geen rating" betreffen met name cash en nog niet afgewikkelde transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat Pensioenkring Ballast Nedam in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door Pensioenkring Ballast Nedam geen volledige

voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan uitgedrukt worden in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betekent dat Pensioenkring Ballast Nedam voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Dit risico is echter gering, omdat Pensioenkring Ballast Nedam een gesloten kring betreft.

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 93,8% (2023: 92,7%). Pensioenkring Ballast Nedam heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de portefeuille met vastrentende waarden is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	97.184	9,4%	168.736	16,5%
Nederlandse staatsobligaties	56.375	5,4%	39.185	3,8%
Vesteda Residential Fund	44.704	4,3%	39.598	3,9%
Oostenrijkse staatsobligaties	26.676	2,6%	18.565	1,8%
Totaal	224.939	19,2%	266.084	25,9%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 160.159 en is meer dan 2% van het balanstotaal. De beleggingen zijn uiteindelijk verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring Ballast Nedam bedraagt de tracking error per eind december 0,00% (2023: 0,00%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	27 maart 2025	207.948	-2.711	111	2.822
Rentederivaten	23 februari 2052	109.900	-30.314	0	30.314
Totaal		317.848	-33.025	111	33.136

Ultimo 2024 zijn geen zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie (2023: 2.125) en voor 32.456 zekerheden gesteld (2023: 52.110). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 21.100 (2023: 14.216).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	22 maart 2024	174.380	873	1.253	380
Rentederivaten	23 februari 2052	170.400	-53.718	0	53.718
Totaal		344.780	-52.845	1.253	54.098

18.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen Pensioenkring Ballast Nedam en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. Het contract is voor onbepaalde looptijd. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de vaste kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De vaste kosten die hieronder vallen zijn, kosten vermogensbeheer (2024: 1.124, 2023: 1.094), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2024: 618, 2023: 603) en exploitatiekosten (2024: 335, 2023: 278).

Zolang Pensioenkring Ballast Nedam is aangesloten bij Stap is Pensioenkring Ballast Nedam continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring Ballast Nedam heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichting.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring Ballast Nedam.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring Ballast Nedam.

18.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Ballast Nedam

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2024				
Vastgoed	1.180	5.106	0	6.286
Aandelen	1.911	54.944	-109	56.746
Vastrentende waarden	4.409	20.620	-546	24.483
Derivaten	-4.689	-12.029	-26	-16.744
Overige beleggingen	1.819	573	0	2.392
Kosten vermogensbeheer	-	-	-664	-664
Totaal	4.630	69.214	-1.345	72.499
Mutatie weerstandsvermogen				6
				72.505

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsfondsen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 van Stap is ontvangen bedraagt 6 en is toegevoegd aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten. (2023: 60 aan Stap is betaald en onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten).

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2023				
Vastgoed	232	7098	0	7330
Aandelen	3.193	51.041	-108	54.126
Vastrentende waarden	3.199	27.250	-537	29.912
Derivaten	-4.506	9.830	0	5.324
Overige beleggingen	2.267	252	0	2.519
Kosten vermogensbeheer	-	-	-668	-668
Totaal	4.385	95.471	-1.313	98.543
Mutatie weerstandsvermogen				-60
				98.483

10. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-140	-46
Totaal	-140	-46

11. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest baten overig	37	32
Totaal	37	32

12. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	30.769	29.624
Partnerpensioen	7.115	6.749
Wezenpensioen	46	70
Afkopen	69	124
ANW-uitkeringen	13	13
Overige uitkeringen	87	88
Totaal	38.098	36.668

Onder de 'Overige uitkeringen' zijn de uitkeringen voor AOW-compensatie opgenomen.

13. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	672	623
Exploitatiekosten	623	499
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	63	60
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-190	-150
Totaal	1.168	1.032

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring Ballast Nedam (618), uit kosten voor meerwerk activiteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (54).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor de governance (623). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaire, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring Ballast Nedam zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau van Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Ballast Nedam

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Toeslagverlening	15.302	49.787
Rentetoevoeging	27.129	24.570
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-39.025	-37.458
Wijziging marktrente	10.097	27.824
Wijziging actuariële grondslagen	-2.778	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-718	-2.412
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	396	1.857
Totaal	10.403	64.168

15. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-140	-46
Totaal	-140	-46

16. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Uitkeringen uit herverzekering	-249	-253
Ontvangen claims inzake herverzekering	0	0
Totaal	-249	-253

17. Saldo overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	0	0
Uitgaande waardeoverdrachten	615	2.224
Totaal	615	2.224

18. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Betaalde interest	3	3
Totaal	3	3

18.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring Ballast Nedam.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

19. Financiële opstelling Pensioenkring GE Nederland

19.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	1		
Aandelen		362.381	305.132
Vastrentende waarden		270.858	267.444
Derivaten		13.011	11.301
Overige beleggingen		28.238	23.436
		674.488	607.313
Beleggingen voor risico deelnemers	2	0	798
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	3	2.140	2.530
Vorderingen en overlopende activa	4	12.067	772
Overige activa	5	731	2.839
TOTAAL ACTIVA		689.426	614.252
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland	6	189.903	152.381
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	7	466.417	423.189
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemer	8	0	798
Overige voorzieningen	9	26.100	31.379
Derivaten	10	6.553	210
Overige schulden en overlopende passiva	11	453	6.295
TOTAAL PASSIVA		689.426	614.252

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

19.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring GE Nederland	12	30.695	35.237
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring GE Nederland	13	49.681	73.886
Beleggingsresultaten risico deelnemer	14	42	89
Baten uit herverzekering	15	-390	631
Overige baten	16	77	72
TOTAAL BATEN		80.105	109.915
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	17	5.307	4.587
Pensioenuitvoeringskosten	18	842	719
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	19		
Pensioenopbouw		5.721	5.370
Toeslagverlening		17.833	42.203
Rentetoevoeging		14.604	12.840
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-4.835	-4.141
Wijziging marktrente		10.083	11.561
Wijziging actuariële grondslagen		-318	-10
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		669	579
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-139	421
		43.618	68.823
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	20	-390	631
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	21	-798	-15
Mutatie overige voorzieningen	22	-5.279	-10.169
Saldo herverzekering	23	-670	-2.471
Saldo overdrachten van rechten	24	-50	-364
Overige lasten	25	3	2
TOTAAL LASTEN		42.583	61.743
Saldo van baten en lasten		37.522	48.172
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland		37.522	48.172
Totaal saldo van baten en lasten		37.522	48.172

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

19.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico Pensioenkring GE Nederland	13.162	39.013
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	987	1.543
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	1.617	2.823
Overig ontvangsten	97	110
	15.863	43.489
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-5.370	-4.481
Betaalde premies herverzekering	-354	-517
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.062	-799
Afdracht weerstandsvermogen	-187	-79
Betaald in verband met overdracht van rechten	-937	-1.145
Overig uitgaven	-3	-2
	-7.913	-7.023
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	7.950	36.466
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring GE Nederland	347	2.663
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	106.211	419.632
	106.558	422.295
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	-112.165	-469.393
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-725	-662
	-112.890	-470.055
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-6.332	-47.760
Netto kasstroom	1.618	-11.294
Koers-/omrekenverschillen	0	-1
Mutatie liquide middelen	1.618	-11.295
Liquide middelen per 1 januari	-3.855	7.440
Liquide middelen per 31 december	-2.237	-3.855
Mutatie liquide middelen	1.618	-11.295

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (5)	731	2.839
Binnen de beleggingsportefeuille	-2.968	-6.694
Liquide middelen per 31 december	-2.237	-3.855
Liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille:		
- Cash collateral	-8.468	-14.123
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	5.500	7.429
Totaal (1)	-2.968	-6.694

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

19.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring GE Nederland. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 475 en daardoor een positief effect op de dekkinggraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 157 en daardoor een negatief effect op de dekkinggraad, maar afgerond 0,0%-punt.

Presentatiewijziging

In 2024 zijn de vermogensbeheerkosten uit de gedempte en kostendekkende premie gehaald. Hiervoor zijn de vergelijkende cijfers van 2023 ook aangepast.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekanzen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024, 2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 1,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de verzekerde uitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring GE Nederland. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar (afslag voor kredietrisico).

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Overige voorzieningen

Onder overige voorzieningen zijn de verschillende exit-bijdragen van vertrekkende ondernemingen opgenomen. Deze bedragen betreffen premies voor toekomstige toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Voor de ondernemingen waarvan een deel van de deelnemers zijn vertrokken geldt dat over een periode van 30 jaar er elk jaar een vrijval ten behoeve van indexatie plaatsvindt vanuit het exit-depot. Voor de ondernemingen die in zijn geheel zijn vertrokken wordt de vrijval vanuit het exit-depot bepaald op basis van de toeslagkoopsom voor inactieven van de vertrokken deelnemers van deze ondernemingen. De vrijgevallen bedragen worden toegevoegd aan het indexatiedepot, indien er geen toeslag wordt verleend.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

Toeslagverlening

Pensioenkring GE Nederland streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de cao. De toeslagverlening heeft een onvoorwaardelijk karakter voor de actieven en een voorwaardelijk karakter voor de inactieven.

Pensioenkring GE Nederland streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex.

19.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aandelen	362.381	305.132
Vastrentende waarden	270.858	267.444
Derivaten	13.011	11.301
Overige beleggingen	28.238	23.436
Totaal	674.488	607.313

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	305.132	267.444	11.091	23.436	607.103
Aankopen	57.735	5.296	0	49.135	112.166
Verkopen	-56.878	62	545	-49.100	-105.371
Herwaardering	56.392	-1.943	-5.178	947	50.218
Overige mutaties	0	0	0	3.820	3.820
Stand per 31 december 2024	362.381	270.858	6.458	28.238	667.935
Schuldpositie derivaten (credit)					6.553
Totaal					674.488

De overige mutaties onder de overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring GE Nederland. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	256.575	227.080	6.844	6.497	496.996
Aankopen	276.056	158.142	0	35.195	469.393
Verkopen	-274.730	-132.854	-5.547	-6.500	-419.631
Herwaardering	47.231	15.076	9.794	347	72.448
Overige mutaties	0	0	0	-12.103	-12.103
Stand per 31 december 2023	305.132	267.444	11.091	23.436	607.103
Schuldpositie derivaten (credit)					210
Totaal					607.313

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Dit betekent dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde onderliggende beleggingen. De hieruit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht meegenomen onder verkopen respectievelijk aankopen.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen		362.381		305.132
Totaal		362.381		305.132

Pensioenkring GE Nederland belegt niet in de werkgever.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc.	20.322	5,6%	11.450	3,8%
Totaal	20.322	5,6%	11.450	3,8%

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Obligatiefondsen		121.595		127.316
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden		92.610		87.238
Hypotheekfondsen		56.653		52.890
Totaal		270.858		267.444

De waarde in de Hypotheekfondsen betreffen de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	47.046	17,4%	47.527	17,8%
Franse staatsobligaties	36.492	13,5%	43.330	16,2%
Nederlandse staatsobligaties	20.571	7,6%	19.436	7,3%
Totaal	104.109	38,4%	110.293	41,2%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bedraagt bij de vastrentende waarden 56.653 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Valutaderivaten	-6.195	2.777
Rentederivaten	12.653	8.314
Totaal	6.458	11.091

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Money Market fund	31.025	30.043
Cash collateral	-8.468	-14.123
Beleggingsvorderingen	180	90
Beleggingsschulden	0	-3
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	5.501	7.429
Totaal	28.238	23.436

De beleggingsvorderingen en beleggingsschulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Morgan Stanley Liquidity Funds - Euro Liquidity Fund	10.449	37,0%	10.663	45,5%
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC - The Euro Fund	10.457	37,0%	9.940	42,4%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	10.119	35,8%	9.440	40,3%
Totaal	31.025	109,9%	30.043	128,2%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring GE Nederland participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring GE Nederland gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring GE Nederland kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waardering door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	42.170	320.211	0	0	362.381
Vastrentende waarden	121.595	92.610	56.653	0	270.858
Derivaten	0	6.458	0	0	6.458
Overige beleggingen	0	31.026	0	-2.788	28.238
Stand per 31 december 2024	163.765	450.305	56.653	-2.788	667.935

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	36.816	268.316	0	0	305.132
Vastrentende waarden	127.316	87.239	52.889	0	267.444
Derivaten	0	11.091	0	0	11.091
Overige beleggingen	0	30.043	0	-6.607	23.436
Stand per 31 december 2023	164.132	396.689	52.889	-6.607	607.103

2. Beleggingen voor risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vastgoed	0	88
Aandelen	0	329
Vastrentende waarden	0	371
Overige beleggingen	0	10
Totaal	0	798

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	88	329	371	10	798
Aankopen	0	0	123	4	127
Verkopen	34	119	95	2	250
Herwaardering	4	16	2	0	22
Overige mutaties	-64	-222	56	4	-226
Collectieve waardeoverdracht	-62	-242	-647	-20	-971
Stand per 31 december 2024	0	0	0	0	0

Begin september is deze regeling beëindigd en heeft er een interne collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van de beleggingen voor risico deelnemers naar de beleggingen voor risico pensioenkring.

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	78	356	373	6	813
Aankopen	0	0	0	0	0
Verkopen	1	76	25	1	104
Herwaardering	6	28	25	1	60
Overige mutaties	3	-132	-52	2	-179
Stand per 31 december 2023	88	329	371	10	798

Voor de waardering van de Beleggingen voor risico deelnemers van de pensioenkring is gebruik gemaakt van genoteerde marktprijzen.

Vastgoed

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijn de participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	0	88
Totaal	0	88

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	0	329
Totaal	0	329

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	0	371
Totaal	0	371

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	0	10
Totaal	0	10

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorziening	2.140	2.530
Totaal	2.140	2.530

Het aandeel herverzekeraar betreft zeven AO-gevallen, waarvoor de contante waarde van de toekomstige uitkeringen van de herverzekeraar aan de pensioenkring bepaald is. Hierbij is er gerekend met een revalidatiekans van 0%, wat betekent dat het uitgangspunt is dat de deelnemer arbeidsongeschikt blijft. Conform RJ 610 paragraaf 224 is het aandeel herverzekeraar gelijkgesteld aan het herverzekeringsdeel technische voorzieningen. Dit betreft een latente vordering op de herverzekeraar.

Het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen bestaat uit een vordering op elipsLife van 2.140. De vordering op de herverzekeraar betreft pensioenuitkeringen die door de herverzekeraar aan de pensioenkring worden betaald en betalingen voor de pensioenopbouw van arbeidsongeschikten. Op de vordering is geen kredietafslag opgenomen gezien de kredietwaardigheid van elipsLife.

4. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen werkgevers	12.044	0
Vorderingen uit herverzekeringen	0	734
Overige vorderingen en overlopende activa	23	38
Totaal	12.067	772

De vorderingen werkgevers hebben betrekking op de premieafrekening over 2024.

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan uit nog te ontvangen interest van 13 en de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding 2024 van 10.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	731	2.839
Totaal	731	2.839

Pensioenkring GE Nederland heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring GE Nederland en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring GE Nederland.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring GE Nederland. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

6. Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	152.381	104.209
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	37.522	48.172
Stand per 31 december	189.903	152.381

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	140,7%	135,9%
Reële dekkingsgraad	102,5%	99,5%
Beleidsdekkingsgraad	140,3%	138,3%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring GE Nederland wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring GE Nederland gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring GE Nederland. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland	189.903	40,7%	152.381	35,9%
Minimaal vereist eigen vermogen	18.962	4,1%	17.269	4,1%
Vereist eigen vermogen	116.916	25,1%	110.071	26,0%

De vermogenspositie van Pensioenkring GE Nederland wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (138,3%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen per 31 december 2023 (126,0%). Daardoor had Pensioenkring GE Nederland eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (140,3%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (125,1%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (140,3%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,1%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring GE Nederland dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 37.522 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring GE Nederland.

7. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	464.277	420.659
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.140	2.530
Totaal	466.417	423.189

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	420.659	351.836
Pensioenopbouw	5.721	5.370
Toeslagverlening	17.833	42.203
Rentetoevoeging	14.604	12.840
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-4.835	-4.141
Wijziging marktrente	10.083	11.561
Wijziging actuariële grondslagen	-318	-10
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	669	579
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-139	421
Stand per 31 december	464.277	420.659

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Pensioenkring GE Nederland streeft ernaar de pensioenaanspraken en -rechten van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de CAO. Het betreft een onvoorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt door premiebetaling.

Voor inactieve deelnemers probeert Pensioenkring GE Nederland ieder jaar het pensioen te verhogen met het consumenten prijsindexcijfer alle huishoudens over de periode 30 september van het voorafgaande jaar tot en met 30 september van het jaar waarover de verhoging plaatsvindt, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt door premiebetaling. Het bestuur van Stap neemt ieder jaar een besluit over de toeslagverlening. Per 1 januari 2025 is een volledige toeslag verleend van 6,94% (2023: 6,31%) aan de actieve en arbeidsongeschikte deelnemers van Pensioenkring GE Nederland. De opgebouwde pensioenen zijn per 1 januari 2025 voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met 3,50% (2023: 0,21%) verhoogd.

Per 1 januari 2023 is aan gewezen deelnemers een toeslag verleend van 13,22% op de tot en met 31 december 2022 opgebouwde aanspraken en rechten. Per 1 januari 2024 is aan gewezen deelnemers een toeslag van 0,21% toegekend op de tot en met 31 december 2023 opgebouwde aanspraken en rechten. Beide toeslagbesluiten zijn in 2023 door het bestuur genomen. In het jaarverslag 2023 zijn beide toeslagen daarom als één percentage van 13,43% bij 2023 gepresenteerd. Omdat de toeslagen een verschillende ingangsdatum hebben en betrekking hebben op verschillende aanspraken/rechten, zijn ze in dit jaarverslag afzonderlijk weergegeven.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,13%	2,30%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 475 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 157 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad, maar afgerond 0,0%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	995	1.677
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-326	-1.098
Totaal	669	579

Onderdeel van de inkomende waardeoverdrachten is de interne collectie waardeoverdracht van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers naar de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	490	506
- Arbeidsongeschiktheid	-107	154
- Mutaties	43	260
Overige	-565	-499
Totaal	-139	421

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven. Het effect onder arbeidsongeschiktheid ontstaat doordat de werkelijke schade als gevolg van invalidering afwijkt van de in de premiestelling veronderstelde invalidering.

Onder Overige is het effect voor de mutatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	86.127	529	75.681	516
Pensioengerechtigden	88.866	223	72.812	200
Gewezen deelnemers	270.533	1.849	254.790	1.854
	445.526	2.601	403.283	2.570
Overig	20.891	0	19.906	0
Voorziening pensioenverplichtingen	466.417	2.601	423.189	2.570

'Overig' bestaat uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling (inclusief kostenvoorziening voor vooruitontvangen toeslagpremie), de toegekende indexatie per 1 januari 2025 over de protocolbedragen en een correctie voor een waardeoverdracht.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Meer in het bijzonder betreft het een middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag met een franchise van 17.547. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op 137.800 (voor het WIA-excedentpensioen geldt de maximering van het salaris op 137.800 niet). Tevens bestaat het recht op nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en wezenpensioen. Als ambitie geldt een onvoorwaardelijke toeslagverlening van reeds opgebouwde pensioenaanspraken van de actieven. De toeslagen van inactieven zijn voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie. Als de actuele dekkingsgraad boven het niveau behorend bij het minimaal vereist vermogen ligt wordt er een toeslag verleend aan de inactieven. Jaarlijks beslist het bestuur van Stap de mate waarin de opgebouwde aanspraken van inactieven worden geïndexeerd.

Toeslagverlening

De indexatie van de aanspraken van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers maakt deel uit van de pensioenovereenkomst, en is derhalve onvoorwaardelijk. De toeslagverlening voor actieve deelnemers en arbeidsongeschikten wordt gefinancierd uit de premie.

De indexatie van de aanspraken van gewezen deelnemers en van de pensioenrechten van pensioengerechtigden (waaronder arbeidsongeschiktheidspensioenen) betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk is van de financiële situatie van de pensioenkring. De toeslag wordt gefinancierd door overrendement en uit de premie. De Nederlandsche Bank heeft ten aanzien van de pensioenkring aan Stap een ontheffing verleend voor toepassing van de methodiek van toekomstbestendig indexeren (TBI), zoals vastgelegd in artikel 137 lid 2 van de Pensioenwet. Dat betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken voor gewezen deelnemers en ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden voorwaardelijk (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd bij een feitelijke dekkingsgraad die hoger is dan behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen. Indien er geen toeslag toegekend wordt, dan wordt de premie inclusief opslagen toegevoegd aan het indexatiedepot.

Per 1 januari 2025 is een volledige toeslag verleend van 6,94% (2023: 6,31%) aan de actieve en arbeidsongeschikte deelnemers van Pensioenkring GE Nederland. De opgebouwde pensioenen zijn per 1 januari 2025 voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met 3,50% (2023: 0,21%) verhoogd.

Per 1 januari 2023 is aan gewezen deelnemers een toeslag verleend van 13,22% op de tot en met 31 december 2022 opgebouwde aanspraken en rechten. Per 1 januari 2024 is aan gewezen deelnemers een toeslag van 0,21% toegekend op de tot en met 31 december 2023 opgebouwde aanspraken en rechten. Beide toeslagbesluiten zijn in 2023 door het bestuur genomen. In het jaarverslag 2023 zijn beide toeslagen daarom als één percentage van 13,43% bij 2023 gepresenteerd. Omdat de toeslagen een verschillende ingangsdatum hebben en betrekking hebben op verschillende aanspraken/rechten, zijn ze in dit jaarverslag afzonderlijk weergegeven.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Bij de start van de pensioenkring was er geen toeslagachterstand voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het bestuur van Stap geeft in de financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2022	2,00%	2,00%	0,00%	0,00%
2023	3,39%	3,39%	0,00%	0,00%
2024	6,31%	6,31%	0,00%	0,00%
2025	6,94%	6,94%	0,00%	0,00%

Voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2022	2,70%	2,70%	0,00%	0,00%
2023	13,22%	13,22%	0,00%	0,00%
2024	0,21%	0,21%	0,00%	0,00%
2025	3,50%	3,50%	0,00%	0,00%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Pensioenkring GE Nederland heeft een herverzekeringscontract overgenomen van PF GE met betrekking tot het risico van arbeidsongeschiktheid met elipsLife, onderdeel van Swiss Re.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	2.530	1.899
Rentetoevoeging	79	70
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-477	-458
Wijziging markttrente	4	64
Wijziging actuariële grondslagen	0	0
Overige wijzigingen	4	955
Totaal per 31 december	2.140	2.530

In 2024 is er voor één overleden deelnemer een overlijdenskapitaal uitgekeerd door Aegon. De pensioenkring ontvangt in 2024 voor 7 arbeidsongeschikten een jaarlijkse uitkering van 498. Voor deze deelnemers heeft de vordering op elipsLife geleid tot de vorming van een herverzekerd deel van de technische voorziening op de balans. Hierbij is gerekend met een revalidatiekans van 0% conform de grondslagen van de pensioenkring.

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemer

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	798	813
Onttrekkingen	-138	-104
Beleggingsresultaten	42	89
Collectieve waardeoverdracht	-702	0
Totaal per 31 december	0	798

Begin september is deze regeling beëindigd en heeft er een interne collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van de beleggingen voor risico deelnemers naar de beleggingen voor risico pensioenkring. Het DC-kapitaal is omgezet in aanspraken.

9. Overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	31.379	41.548
Onttrekking voor toekenning indexatie	-5.279	-10.169
Totaal per 31 december	26.100	31.379

Onder overige voorzieningen zijn de verschillende exit-bijdragen van vertrekkende ondernemingen opgenomen. Deze bedragen betreffen premies voor toekomstige toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Voor de ondernemingen waarvan een deel van de deelnemers zijn vertrokken geldt dat over een periode van 30 jaar er elk jaar een vrijval ten behoeve van indexatie plaats vindt vanuit het exit-depot. Voor de ondernemingen die in zijn geheel zijn vertrokken wordt de vrijval vanuit het exit-depot bepaald op basis van de toeslagkoopsom voor inactieven van de vertrokken deelnemers van deze ondernemingen. De vrijgevallen bedragen worden toegevoegd aan een indexatiedepot, indien er geen toeslag wordt verleend. In 2024 is een bedrag van 5.279 onttrokken in verband met de indexatie per 1 januari 2025 voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

10. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	6.553	210
Totaal	6.553	210

Een uitgebreide toelichting op de derivatenpositie is opgenomen onder paragraaf risicobeheer.

11. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Schulden werkgevers	0	5.489
Schulden uit herverzekering	0	141
Belastingen en premie sociale verzekeringen	121	184
Overige schulden en overlopende passiva	332	481
Totaal	453	6.295

Belastingen en premies sociale verzekeringen betreffen de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de overlopende kosten uit 2024 van 235, de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 36, crediteuren van 35 en de schuld voor het weerstandvermogen van 26.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring GE Nederland wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring GE Nederland. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	135,9%	129,4%
Premie	1,5%	2,4%
Uitkeringen	0,6%	0,3%
Toeslagverlening	-1,0%	-6,8%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-3,1%	-4,1%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	7,2%	15,9%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,1%	-0,1%
Kanssystemen	-0,1%	0,3%
Kosten	0,0%	-0,1%
Overige (incidentele) mutaties	0,3%	0,2%
Andere oorzaken	0,1%	0,0%
Kruiseffecten	-0,8%	-1,5%
Dekkingsgraad per 31 december	140,7%	135,9%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	3,6%	3,9%
S2 Risico zakelijke waarden	19,5%	19,9%
S3 Valutarisico	5,8%	5,8%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	4,8%	5,4%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,6%	3,7%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,0%	0,0%
Diversificatie-effect	-12,2%	-12,7%
Totaal	25,1%	26,0%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	583.333	534.058
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	466.417	423.987
Vereist eigen vermogen	116.916	110.071
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	189.903	152.381
Surplus	72.987	42.310

De buffers zijn berekend op basis van het standaardmodel, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis van de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (140,7%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (125,1%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		12,0		13,6
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		21,4		22,2
(nominale) Pensioenverplichtingen	466.417	21,2	423.189	21,5

Het renteafdekkingspercentage van 68,6% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 9,4 naar 21,4.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	3.999	1,5%	4.916	1,8%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	44.042	16,3%	41.064	15,4%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	48.984	18,1%	38.122	14,3%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	71.116	26,3%	61.493	23,0%
Resterende looptijd > 20 jaar	102.717	37,9%	121.849	45,6%
Totaal	270.858	100,0%	267.444	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring GE Nederland en het hiermee samenhangende beleid.

Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	35.045	7,5%	29.983	7,1%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	49.967	10,7%	43.205	10,2%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	138.578	29,7%	123.698	29,2%
Resterende looptijd > 20 jaar	242.827	52,1%	226.303	53,5%
Totaal	466.417	100,0%	423.189	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat in 2024 in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 321.104 ofwel 47,6% (2023: 51,1%) en na afdekking 466.536 ofwel 69,8% (2023: 70,4%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -6.195 (2023: 2.777).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2024 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	321.104	145.432	466.536
GBP	10.839	-5.700	5.139
JPY	22.780	-11.419	11.361
USD	237.620	-134.508	103.112
Overige	81.787	0	81.787
Totaal niet EUR	353.026	-151.627	201.399
Totaal	674.130	-6.195	667.935

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2023 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	308.769	118.849	427.618
GBP	10.379	-5.172	5.207
JPY	19.367	-9.465	9.902
USD	195.054	-101.435	93.619
Overige	70.757	0	70.757
Totaal niet EUR	295.557	-116.072	179.485
Totaal	604.326	2.777	607.103

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	287.264	43,0%	283.899	46,8%
Noord-Amerika	268.838	40,2%	219.734	36,2%
Zuid-amerika	3.156	0,5%	3.526	0,6%
Azië-Pacific	72.552	10,9%	64.097	10,6%
Afrika	1.335	0,2%	1.221	0,2%
Gemixt	94	0,0%	99	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	633.239	94,8%	572.576	94,3%
Derivaten	6.458	1,0%	11.091	1,8%
Overige beleggingen	28.238	4,2%	23.436	3,9%
Totaal	667.935	100,0%	607.103	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	14.622	2,2%	12.898	2,1%
Bouw- en grondstoffen	14.734	2,2%	16.362	2,7%
Industrie	54.117	8,1%	42.248	7,0%
Duurzame consumentengoederen	67.791	10,1%	50.456	8,3%
Consumentengebruiksgoederen	38.134	5,7%	34.236	5,6%
Gezondheidszorg	41.918	6,3%	41.631	6,9%
Hypotheke	55.650	8,3%	51.726	8,5%
Informatietechnologie	68.692	10,3%	63.097	10,4%
Telecommunicatie	24.853	3,7%	22.884	3,8%
Nutsbedrijven	13.693	2,1%	11.848	2,0%
Overheid en overheidsinstellingen	122.929	18,4%	129.688	21,4%
Financiële instellingen	100.510	15,0%	81.424	13,4%
Vastgoed	9.695	1,5%	7.928	1,3%
Liquiditeiten	3.671	0,5%	3.787	0,6%
Overige	2.230	0,3%	2.363	0,4%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	633.239	94,8%	572.576	94,3%
Derivaten	6.458	1,0%	11.091	1,8%
Overige beleggingen	28.238	4,2%	23.436	3,9%
Totaal	667.935	100,0%	607.103	100,0%

Kredietrisico (S5)

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring GE Nederland aan het opgestelde beleid ten aanzien van beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	233.834	86,3%	234.113	87,5%
Noord-Amerika	32.830	12,1%	29.630	11,1%
Zuid-Amerika	285	0,1%	205	0,1%
Azië-Pacific	3.744	1,4%	3.318	1,2%
Afrika	71	0,0%	78	0,0%
Gemixt	94	0,0%	100	0,0%
Totaal	270.858	100,0%	267.444	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	5.618	2,1%	5.201	1,9%
Bouw- en grondstoffen	0	0,0%	150	0,1%
Industrie	9.856	3,6%	8.255	3,1%
Duurzame consumentengoederen	9.316	3,4%	8.264	3,1%
Consumentengebruiksgoederen	14.329	5,3%	11.832	4,4%
Gezondheidszorg	2.885	1,1%	3.370	1,3%
Hypotheken	55.650	20,5%	51.726	19,3%
Informatietechnologie	5.987	2,2%	6.146	2,3%
Telecommunicatie	6.522	2,4%	5.667	2,1%
Nutsbedrijven	6.370	2,4%	5.658	2,1%
Overheid en overheidsinstellingen	122.929	45,4%	129.688	48,5%
Financiële instellingen	27.160	10,0%	26.642	10,0%
Liquiditeiten	2.007	0,7%	2.555	1,0%
Overige	2.229	0,8%	2.290	0,9%
Totaal	270.858	100,0%	267.444	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	81.800	30,2%	79.638	29,8%
AA	110.014	40,6%	114.448	42,8%
A	48.262	17,8%	44.289	16,6%
BBB	27.173	10,0%	25.009	9,4%
BB	1.358	0,5%	1.190	0,4%
Geen rating	2.251	0,8%	2.870	1,1%
Totaal	270.858	100,0%	267.444	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog afgewikkelde transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico

Pensioenkring GE Nederland heeft per 1 januari 2023 het overlijdensrisico bij Aegon herverzekerd en het arbeidsongeschiktheidsrisico bij SCOR. Beide verzekeringen zijn op kapitaalbasis.

Toeslagrisico

De toeslagverlening voor wat betreft gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is voorwaardelijk en voor wat betreft de actieve deelnemers heeft de toeslagverlening een onvoorwaardelijk karakter.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 102,5% (2023: 99,5%). Pensioenkring GE Nederland heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Aandelen				
Microsoft Corp	0	0,0%	12.736	2,1%
Tesla Inc.	20.322	2,9%	11.450	1,9%
NVIDIA Corp	15.279	2,2%	1.178	0,2%
Vastrentende waarden				
Franse staatsobligaties	36.492	5,3%	43.330	7,1%
Duitse staatsobligaties	47.046	6,8%	47.527	7,7%
Nederlandse staatsobligaties	20.571	3,0%	19.436	3,2%
Totaal	139.711	20,3%	135.657	22,1%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 56.653 en is meer dan 2% van het balanstotaal. De beleggingen zijn uiteindelijk verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring GE Nederland bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,00% (2023: 0,00%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	7 maart 2025	145.432	-6.195	248	6.443
Rentederivaten	4 april 2063	170.000	12.654	12.763	109
Totaal		315.432	6.458	13.011	6.553

Ultimo 2024 zijn voor een bedrag van 12.100 aan zekerheden ontvangen voor de derivatenposities (2023: 14.195) en voor 5.820 zekerheden gesteld (2023: 16). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 18.424 (2023: 16.242).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	1 maart 2024	118.849	2.777	2.878	101
Rentederivaten	4 april 2063	147.100	8.314	8.423	109
Totaal		265.949	11.091	11.301	210

19.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen PF GE en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. Het contract heeft een looptijd tot en met 31 augustus 2026 en kent een opzegtermijn van minimaal 6 maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer (2024: 711, 2023: 660), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2024: 428, 2023: 454) en exploitatiekosten (2024: 194, 2023: 139).

Zolang Pensioenkring GE Nederland is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring GE Nederland continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Met ingang van 1 januari 2023 is de risicoherverzekering voor overlijden ondergebracht bij Aegon. Het contract bij Aegon is 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de resterende periode van de looptijd bedraagt 1.022.

Met ingang van 1 januari 2023 is de risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Het contract bij SCOR/Goudse is 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de resterende periode van de looptijd bedraagt 471.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring GE Nederland heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichtingen (2023: geen).

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring GE Nederland.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring GE Nederland.

19.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

12. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenpremie huidig jaar	30.695	35.237
Totaal	30.695	35.237

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgever in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring GE Nederland maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring GE Nederland voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Kostendekkende premie	26.286	28.828
Feitelijke premie	30.654	35.172
Gedempte premie	19.755	33.872

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

In 2024 zijn de vermogensbeheerkosten uit de gedempte en kostendekkende premie gehaald. Hiervoor zijn de vergelijkende cijfers van 2023 ook aangepast.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	11.204	9.467
Solvabiliteitsopslag	5.116	2.386
Opslag voor uitvoeringskosten	995	824
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	8.971	16.151
Totaal	26.286	28.828

De actuarieel benodigde koopsom voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenopbouw wordt in de kostendekkende premie voor het grootste deel bepaald op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2023, alleen voor de toeslag koopsom aan de actieven per 1 januari 2025 wordt de rentetermijnstructuur per 31 december 2024 gehanteerd. De gedempte kostendekkende premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid.

De solvabiliteitsopslag wordt bepaald als percentage van de actuariel benodigde koopsom voor de onvoorwaardelijke en voorwaardelijke onderdelen van de pensioenopbouw.

De premie voorwaardelijke onderdelen heeft betrekking op de toeslagverlening aan gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

De samenstelling van de feitelijk premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuariel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	12.538	10.983
Solvabiliteitsopslag	5.705	2.789
Opslag voor uitvoeringskosten	2.218	1.860
Actuariel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	9.907	19.276
Extra bijdrage werkgever	286	264
Totaal	30.654	35.172

De feitelijke premie, zoals deze in bovenstaande uitsplitsing is opgenomen wijkt 41 (2023: 65) af van de premie die daadwerkelijk is ontvangen. Dit verschil betreft de opslag voor het weerstandsvermogen van 55 (2023: 65) en premie voorgaand boekjaar van -14 (2023: 0).

De solvabiliteitsopslag betreft het vereist eigen vermogen per 31 december 2023 van 26,0% zoals vastgesteld is in het jaarverslag van 2023.

De opslag voor uitvoeringskosten betreft zowel de pensioenuitvoeringskosten als de vermogensbeheerkosten.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuariel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	6.286	10.983
Solvabiliteitsopslag	2.946	2.789
Opslag voor uitvoeringskosten	995	824
Actuariel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	9.528	19.276
Totaal	19.755	33.872

De premie voor 2024 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De feitelijke premie is minimaal gelijk aan de gedempte premie. Pensioenkring GE Nederland voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

13. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Aandelen	983	56.392	-151	57.224
Vastrentende waarden	1.082	-1.943	-21	-882
Derivaten	-1.545	-5.178	-173	-6.896
Overige beleggingen	-79	947	0	868
Kosten vermogensbeheer	-	-	-543	-543
Totaal	441	50.218	-888	49.771
Mutatie weerstandsvermogen				-90
				49.681

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 aan Stap is betaald, bedraagt 90 en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten (2023: 155 betaald aan Stap en onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten).

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Aandelen	1.560	47.231	-126	48.665
Vastrentende waarden	1.105	15.076	-158	16.023
Derivaten	-540	9.794	-25	9.229
Overige beleggingen	254	347	0	601
Kosten vermogensbeheer	-	-	-477	-477
Totaal	2.379	72.448	-786	74.041
Mutatie weerstandsvermogen				-155
				73.886

14. Beleggingsresultaten voor risico deelnemer

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Vastgoed	4	4	0	8
Aandelen	14	16	0	30
Vastrentende waarden	2	2	0	4
Overige beleggingen	0	0	0	0
Totaal	20	22	0	42

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten.

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Vastgoed	5	6	0	11
Aandelen	21	29	-1	49
Vastrentende waarden	3	26	-1	28
Overige beleggingen	0	1	0	1
Totaal	29	61	-1	89

15. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-390	631
Totaal	-390	631

16. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interest baten overig	76	67
Interest baten waardeoverdrachten	1	5
Totaal	77	72

17. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	4.489	3.861
Partnerpensioen	551	447
Wezenpensioen	56	63
WAO-aanvulling	168	197
Afkopen	13	1
Overige uitkeringen	30	18
Totaal	5.307	4.587

De overige uitkeringen bevatten overlijdensuitkeringen in verband met invaliditeit/arbeidsongeschiktheid.

18. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	476	466
Exploitatiekosten	435	341
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	81	18
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-150	-106
Totaal	842	719

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring GE Nederland (428), uit kosten voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (48).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (435). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten (81) zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken, (juridische) advieskosten en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring GE Nederland zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

19. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenopbouw	5.721	5.370
Toeslagverlening	17.833	42.203
Rentetoevoeging	14.604	12.840
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-4.835	-4.141
Wijziging marktrente	10.083	11.561
Wijziging actuariële grondslagen	-318	-10
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	669	579
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-139	421
Totaal	43.618	68.823

20. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-390	631
Totaal	-390	631

21. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	-798	-15
Totaal	-798	-15

22. Mutatie overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie overige voorzieningen	-5.279	-10.169
Totaal	-5.279	-10.169

In 2024 is een bedrag van 5.279 onttrokken in verband met de indexatie per 1 januari 2025 voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

23. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Premie herverzekeringen	422	517
Uitkeringen uit herverzekeringen	-1.092	-2.988
Totaal	-670	-2.471

Pensioenkring GE Nederland heeft de volgende verzekeringscontracten afgesloten:

- Het overlijdensrisico is op kapitaalbasis verzekerd bij Aegon zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de herverzekering van het partner- en wezenpensioen. De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in een separate herverzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.
- Het arbeidsongeschiktheidsrisico is op kapitaalbasis verzekerd bij SCOR zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de herverzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen. De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in een separate herverzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

Daarnaast worden er nog rente-uitkeringen ontvangen uit hoofde van beëindigde verzekeringscontracten bij ElipsLife.

In 2024 is er voor één overleden deelnemer een overlijdenskapitaal uitgekeerd door Aegon. Voor zeven arbeidsongeschikten ontvangt Pensioenkring GE Nederland een jaarlijkse uitkering van 498, voor zover deze deelnemers arbeidsongeschikt blijven.

24. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-258	-1.384
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-27	-159
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	-702	0
Uitgaande waardeoverdrachten	208	1.005
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	27	140
Uitgaande collectieve waardeoverdrachten	702	0
Onttrekkingen voor risico deelnemer	0	34
Totaal	-50	-364

De inkomende en uitgaande collectieve waardeoverdrachten betreffen de interne collectieve waardeoverdracht van de beleggingen voor risico deelnemers naar de beleggingen voor risico pensioenkring.

25. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Betaalde interest waardeoverdrachten	2	2
Overige lasten	1	0
Totaal	3	2

19.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring GE Nederland.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap
Huub Popping
Danielle Melis
Fred Ooms

20. Financiële opstelling Pensioenkring TotalEnergies Nederland

20.1 Balans per 31 december 2024

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	1		
Vastgoedbeleggingen		28.766	38.153
Aandelen		197.112	157.563
Vastrentende waarden		259.761	245.727
Derivaten		1.448	5.001
Overige beleggingen		116.479	109.209
		603.566	555.653
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	0	49
Vorderingen en overlopende activa	3	2.448	2.335
Overige activa	4	679	747
TOTAAL ACTIVA		606.693	558.784
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring TotalEnergies Nederland	5	92.765	70.313
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	6	445.168	425.653
Derivaten	7	66.870	61.004
Overige schulden en overlopende passiva	8	1.890	1.814
TOTAAL PASSIVA		606.693	558.784

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

20.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	9	14.569	13.446
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	10	44.527	43.278
Baten uit herverzekering	11	-49	-5
Overige baten	12	90	0
TOTAAL BATEN		59.137	56.719
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	13	15.376	14.544
Pensioenuitvoeringskosten	14	890	736
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	15		
Pensioenopbouw		12.165	10.618
Toeslagverlening		6.429	974
Rentetoevoeging		14.608	13.028
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-15.776	-14.841
Wijziging marktrente		7.427	13.953
Wijziging actuariële grondslagen		-4.367	405
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-152	-152
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-770	-363
		19.564	23.622
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	16	-49	-5
Saldo herverzekering	17	713	-41
Saldo overdrachten van rechten	18	187	202
Overige lasten	19	4	2
TOTAAL LASTEN		36.685	39.060
Saldo van baten en lasten		22.452	17.659

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>		
Algemene reserve Pensioenkring TotalEnergies Nederland	22.452	17.659
Totaal saldo van baten en lasten	22.452	17.659

20.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	14.446	13.105
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	402	196
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	45	796
Ontvangen inzake weerstandsvermogen	0	32
Overige inkomsten	73	0
	14.966	14.129
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-15.362	-14.472
Betaald in verband met overdracht van rechten	-589	-398
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-885	-724
Afdracht inzake weerstandsvermogen	-125	0
Overige uitgaven	-617	-910
	-17.578	-16.504
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-2.612	-2.375
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	2.100	-218
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	95.870	325.040
	97.970	324.822
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	-84.970	-332.240
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.107	-1.222
	-86.077	-333.462
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	11.893	-8.640
Netto kasstroom	9.281	-11.015
Koers-/omrekenverschillen	68	-27
Mutatie liquide middelen	9.349	-11.042
Liquide middelen per 1 januari	59.711	70.753
Liquide middelen per 31 december	69.060	59.711
Mutatie liquide middelen	9.349	-11.042

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (4)	679	747
Binnen de beleggingsportefuille	68.381	58.964
Liquide middelen per 31 december	69.060	59.711
Liquide middelen binnen de beleggingsportefuille:		
- Cash collateral	60.803	54.700
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	7.578	4.264
Totaal (1)	68.381	58.964

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

20.4 Toelichting financiële opstelling Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 4.367 op de voorziening pensioenverplichtingen.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 727 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.152 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en het leeftijdsverschil, dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.251 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt. Tot slot is de opslag voor latent wezenpensioen gewijzigd van 5,0% naar 1,5% van de technische voorzieningen. Tezamen met de aanpassing van de waardering op ingegaan wezenpensioen, zorgt het voor een daling van de voorziening pensioenverplichtingen van 1.237 en een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening verzekeringsverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 1 januari toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 bepaald met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024, 2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in dagen nauwkeurig.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 2 jaar en 5 maanden. Het leeftijdsverschil tussen vrouw en man wordt gesteld op 1 jaar en 7 maanden.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 1,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De herverzekering van het overlijdensrisico was ondergebracht bij Aegon. Het betreft de uitkering van het partner- en wezenpensioen op kapitaalbasis. Het contract is per 31 december 2024 beëindigd. De herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico was ondergebracht bij SCOR op kapitaalbasis. Het contract is ook per 31 december 2024 beëindigd. De herverzekerde voorziening is per 31 december 2024 gelijk aan 0.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring TotalEnergies is voorwaardelijk. De toeslag op de aanspraken op ouderdomspensioen van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens. Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand september voorafgaande aan de verlening en de maand september van het daaraan voorafgaande jaar. Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Het streven is een realistisch toeslagbeleid op basis van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens. Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 100% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

20.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vastgoedbeleggingen	28.766	38.153
Aandelen	197.112	157.563
Vastrentende waarden	259.761	245.727
Derivaten	1.448	5.001
Overige beleggingen	116.479	109.209
Totaal	603.566	555.653

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	38.153	157.563	245.727	-56.003	109.209	494.649
Aankopen	0	0	10.881	0	74.089	84.970
Verkopen	-8.944	0	-12.117	1.941	-76.749	-95.869
Herwaardering	-443	39.549	15.270	-11.360	582	43.598
Overige mutaties	0	0	0	0	9.348	9.348
Stand per 31 december 2024	28.766	197.112	259.761	-65.422	116.479	536.696
Schuldpositie derivaten (credit)						66.870
Totaal						603.566

De overige mutaties bij overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring TotalEnergies Nederland. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	41.457	142.664	221.477	-58.785	107.494	454.307
Aankopen	0	155.780	120.210	0	56.250	332.240
Verkopen	-44	-166.680	-109.662	-4.385	-44.269	-325.040
Herwaardering	-3.260	25.799	13.702	7.167	1.430	44.838
Overige mutaties	0	0	0	0	-11.696	-11.696
Stand per 31 december 2023	38.153	157.563	245.727	-56.003	109.209	494.649
Schuldpositie derivaten (credit)						61.004
Totaal						555.653

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Voor de pensioenkring betekende dit dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde onderliggende beleggingen. De hier uit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop.

Vastgoedbeleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijn de participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	28.766	38.153
Totaal	28.766	38.153

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie.

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Blue Sky Group Real Estate Europe Core Priv.	2.327	8,1%	10.919	28,6%
Blue Sky Group Real Estate USA Private Active	10.028	34,9%	10.814	28,3%
Blue Sky Group Real Estate Netherlands Core	8.071	28,1%	8.655	22,7%
Blue Sky Group RE Asia Pacific Core Private	8.324	28,9%	7.747	20,3%
Totaal	28.750	100,0%	38.135	100,0%

Binnen deze goed gespreide fondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	197.112	157.563
Totaal	197.112	157.563

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

De pensioenkring belegt niet in de werkgever.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Obligaties	78.316	82.350
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	103.692	90.789
Hypotheekfondsen	77.753	72.588
Totaal	259.761	245.727

De waarde in de Hypothekenfondsen betreffen beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	39.075	15,0%	41.130	16,7%
Nederlandse staatsobligaties	20.916	8,1%	21.925	8,9%
Totaal	59.991	23,1%	63.055	25,7%

De totale waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 77.753 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Valutaderivaten	-6.825		4.231	
Rentederivaten	-58.597		-60.234	
Totaal	-65.422		-56.003	

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als de negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Money Market fund	22.772		24.395	
Cash collateral	60.803		54.700	
Private equity	25.326		25.850	
Vorderingen inzake beleggingen	0		0	
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	7.578		4.264	
Totaal	116.479		109.209	

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Blue Sky Group Private Equity US II	12.980	11,1%	13.500	12,4%
Morgan Stanley Liquidity Funds - Euro Liquidity Fund	7.602	6,5%	9.168	8,4%
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC - The Euro Fund	7.609	6,5%	7.811	7,2%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	7.561	6,5%	7.416	6,8%
Asia Alternatives CP V	6.544	5,6%	5.998	5,5%
Totaal	42.296	36,3%	43.893	40,2%

Binnen deze goed gespreide fondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring TotalEnergies Nederland participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring TotalEnergies Nederland gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring TotalEnergies Nederland kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	28.766	0	28.766
Aandelen	0	197.112	0	0	197.112
Vastrentende waarden	78.316	103.692	77.753	0	259.761
Derivaten	0	-65.422	0	0	-65.422
Overige beleggingen	0	22.772	25.326	68.381	116.479
Stand per 31 december 2024	78.316	258.154	131.845	68.381	536.696

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting over de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	38.153	0	38.153
Aandelen	0	157.563	0	0	157.563
Vastrentende waarden	82.350	90.789	72.588	0	245.727
Derivaten	0	-56.003	0	0	-56.003
Overige beleggingen	0	24.395	25.850	58.964	109.209
Stand per 31 december 2023	82.350	216.744	136.591	58.964	494.649

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	0	49
Totaal	0	49

De herverzekering van het overlijdensrisico was ondergebracht bij Aegon. Het betreft de uitkering van het partner- en wezenpensioen op kapitaalbasis. De herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico was ondergebracht bij SCOR op kapitaalbasis. De contracten zijn per 31 december 2024 beëindigd.

3. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vooruit gefactureerde premie	963	934
Nog te ontvangen premie	1.460	1.248
Overige vorderingen en overlopende activa	25	153
Totaal	2.448	2.335

Als vooruit gefactureerde premie is de voorschotpremie voor januari 2025 opgenomen, die in december 2024 is gefactureerd.

De nog te ontvangen premie betreft de premieafrekening 2024.

De overige vorderingen bestaan uit de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding 2024 van 14 en nog te ontvangen interest van 11.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	679	747
Totaal	679	747

Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring TotalEnergies Nederland en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring TotalEnergies Nederland. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

5. Algemene reserve Pensioenkring TotalEnergies Nederland

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stand per 1 januari	70.313	52.654
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	22.452	17.659
Stand per 31 december	92.765	70.313

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	120,8%	116,5%
Reële dekkingsgraad	91,2%	86,8%
Beleidsdekkingsgraad	120,8%	116,2%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring TotalEnergies Nederland wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring TotalEnergies Nederland gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring TotalEnergies Nederland. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Stichtingskapitaal en reserves	92.765	20,8%	70.313	16,5%
Minimaal vereist eigen vermogen	18.945	4,3%	17.596	4,1%
Vereist eigen vermogen	86.167	19,4%	82.708	19,4%

De vermogenspositie van de pensioenkring wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: reserve tekort).

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad voor Pensioenkring TotalEnergies lag per 31 december 2023 (116,2%) lager dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (119,4%). De pensioenkring heeft op 28 maart 2024 een herstelplan ingediend bij DNB. In dit herstelplan is voor de netto rendementen van de zakelijke waarden uitgegaan van de door de toezichthouder voorgeschreven maximum rendementen en voor de staatsobligaties van het rendement uit de ontwikkeling van de (forward) rentes volgens de RTS per 31 december 2023. Uit het ingediende herstelplan blijkt dat de pensioenkring ultimo 2026 een beleidsdekkingsgraad heeft die boven de vereiste dekkingsgraad ligt en dan uit herstel zal zijn. Er zijn daarom geen aanvullende maatregelen nodig. Op 21 mei 2024 heeft DNB ingestemd met het in 2024 ingediende herstelplan.

De situatie is eind 2024 gewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (120,8%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (119,4%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (120,8%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,3%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positief saldo van de staat van baten en lasten, van 22.452 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

6. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland	445.168	425.604
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	0	49
Totaal	445.168	425.653

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stand per 1 januari	425.604	401.982
Pensioenopbouw	12.165	10.618
Toeslagverlening	6.429	974
Rentetoevoeging	14.608	13.028
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-15.776	-14.841
Wijziging marktrente	7.427	13.953
Wijziging actuariële grondslagen	-4.367	405
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-152	-152
Overige mutaties voorziening pensioenverplichting	-770	-363
Stand per 31 december	445.168	425.604

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de dienstitjdoopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring TotalEnergies Nederland is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en-rechten van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens. Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

Per 1 januari 2025 is een toeslag van 1,52% verleend aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,15%	2,33%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzigingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 4.367 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 727 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekanssen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.152 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en het leeftijdsverschil, dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.251 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Tot slot is de opslag voor latent wezenpensioen gewijzigd van 5,0% naar 1,5% van de technische voorzieningen. Tezamen met de aanpassing van de waardering op ingegaan wezenpensioen, zorgt het voor een daling van de voorziening pensioenverplichtingen van 1.237 en een positief effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	558	341
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-710	-493
Totaal	-152	-152

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	577	-835
- Arbeidsongeschiktheid	16	260
- Mutaties	-157	52
- Overige	-1.206	160
Totaal	-770	-363

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Het effect onder arbeidsongeschiktheid ontstaat doordat de werkelijke schade als gevolg van invalidering afwijkt van de in de premiestelling veronderstelde invalidering.

Onder overige is het effect van de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven	189.287	855	186.526	807
Pensioengerechtigden	202.256	545	188.393	517
Gewezen	42.225	497	38.117	473
	433.768	1.897	413.036	1.797
Overig	11.400	0	12.617	0
Voorziening pensioenverplichtingen	445.168	1.897	425.653	1.797

'Overig' bestaat voornamelijk uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Meer specifiek betreft deze pensioenregeling een CDC-regeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de leeftijd van 21 jaar bereikt. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,738% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag met een franchise van 17.545. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op 137.800 (in hele euro's). Tevens bestaat het recht op nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en wezenpensioen. Als ambitie geldt een voorwaardelijke toeslagverlening van reeds opgebouwde pensioenaanspraken. Jaarlijks beslist het bestuur van Stap de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring TotalEnergies Nederland is voorwaardelijk. De toeslag op de pensioenaanspraken en-rechten van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de wijziging van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens. Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de periode oktober tot oktober van het jaar voorafgaande aan de toeslagverlening. Hiermee wordt bedoeld de stand van de consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens per 30 september van het voorafgaande jaar en de stand van dezelfde consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens per 30 september in het jaar van toekenning van de voorwaardelijke toeslag.

Per 1 januari 2025 is een toeslag van 1,52% verleend aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van Pensioenkring TotalEnergies geeft in haar financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabellen opgenomen.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
31 december 2022	13,11%	7,76%	5,35%	6,79%
31 december 2023	0,21%	0,21%	0,00%	6,79%
31 december 2024	3,50%	1,52%	1,98%	6,79%

Voor gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabellen opgenomen.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
31 december 2022	13,11%	7,76%	5,35%	6,79%
31 december 2023	0,21%	0,21%	0,00%	6,79%
31 december 2024	3,50%	1,52%	1,98%	6,79%

Bij het voormalige Total Pensioenfonds zijn in de periode van 1 januari 2008 tot en met 1 januari 2012 achterstanden in het toekennen van toeslagen en de geambieerde pensioenopbouw ontstaan. Per 1 januari 2012 is overgegaan op een volledige middelloonregeling (zonder eindloonambitie), sindsdien worden de gemiste toeslagen niet meer bijgehouden. Het bijhouden van de toeslagachterstand is gestaakt om niet de verwachting te wekken dat het reëel was dat opgelopen achterstanden na dit jaar nog gecompenseerd zouden kunnen worden. De achterstanden die zijn geadministreerd hebben derhalve volledig betrekking op de periode 2008-2012.

Daarnaast zijn in deze periode de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en de pensioenopbouw gekort. Wanneer de BDG boven de TBI-grens uitkomt, mag 20% van het vermogen boven deze grens gebruikt worden voor het ongedaan maken van kortingen en/of het inhalen van gemiste toeslagen. Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen uit de periode van 1 januari 2008 tot en met 1 januari 2012 zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- inhaal van indexatieachterstand;
- herstel van kortingen op opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten;
- herstel van korting op pensioenopbouw;
- herstel geambieerde pensioenopbouw.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De herverzekering van het overlijdensrisico was ondergebracht bij Aegon. De herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico was ondergebracht bij SCOR op kapitaalbasis. De contracten zijn per 31 december 2024 beëindigd.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stand per 1 januari	49	54
Rentetoevoeging	0	2
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	0	-8
Wijziging marktrente	0	1
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-49	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichting	0	0
Totaal per 31 december	0	49

7. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	66.870	61.004
Totaal	66.870	61.004

Een uitgebreide toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf risicobeheer.

8. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	358	343
Overige schulden en overlopende passiva	1.532	1.471
Totaal	1.890	1.814

Belastingen en premies sociale verzekering betreffen de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de vooruit ontvangen premie over januari 2025 van 1.210, de overlopende kosten uit 2024 van 284, de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 33 en de schuld voor het weerstandsvermogen van 5.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring TotalEnergies Nederland wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	116,5%	113,1%
Premie	-0,2%	0,0%
Uitkeringen	0,7%	0,5%
Toeslagverlening	-1,7%	-0,3%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-2,0%	-3,8%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	6,3%	6,9%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,0%	0,0%
Kanssystemen	-0,1%	0,3%
Overige (incidentele) mutaties	1,6%	-0,2%
Kruiseffecten	-0,3%	0,0%
Dekkingsgraad per 31 december	120,8%	116,5%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	1,8%	1,5%
S2 Risico zakelijke waarden	14,5%	14,7%
S3 Valutarisico	4,6%	4,5%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	5,1%	5,1%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,6%	3,6%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,6%	0,6%
Diversificatie-effect	-10,8%	-10,6%
Totaal	19,4%	19,4%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	531.335	508.361
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	445.168	425.653
Vereist eigen vermogen	86.167	82.708
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	92.765	70.313
Surplus/tekort	6.598	-12.395

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis de vermogensstand ultimo 2024. De beleidsdekkingsgraad (120,8%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (119,4%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		6,5		7,1
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		25,9		20,1
(nominale) Pensioenverplichtingen	445.168	16,7	425.653	16,6

Het percentage afdekking van het renterisico van 97,5% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 19,4 naar 25,9.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	9.692	3,7%	7.008	2,9%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	44.152	17,0%	34.747	14,1%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	42.347	16,3%	39.634	16,1%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	100.834	38,8%	99.573	40,5%
Resterende looptijd > 20 jaar	62.736	24,2%	64.765	26,4%
Totaal	259.761	100,0%	245.727	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring TotalEnergies Nederland en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn resterende de looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven.

De resterende looptijd van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	79.949	18,0%	74.456	17,5%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	78.901	17,7%	75.721	17,8%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	130.974	29,4%	127.801	30,0%
Resterende looptijd > 20 jaar	155.344	34,9%	147.675	34,7%
Totaal	445.168	100,0%	425.653	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 229.274 ofwel 42,2% en na afdekking 404.716 ofwel 75,4%.

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -6.825 (2023: 4.231).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2024 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	229.274	175.442	404.716
GBP	6.491	-4.012	2.479
JPY	9.037	-5.684	3.353
USD	255.412	-172.276	83.136
Overige	43.306	-295	43.011
Totaal niet EUR	314.246	-182.267	131.979
Totaal	543.520	-6.825	536.695

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2023 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	226.438	154.261	380.699
GBP	6.065	-4.381	1.684
JPY	7.959	-4.622	3.337
USD	210.472	-140.760	69.712
Overige	39.483	-267	39.216
Totaal niet EUR	263.979	-150.030	113.949
Totaal	490.417	4.231	494.648

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	214.332	39,9%	206.562	41,8%
Noord-Amerika	177.389	33,1%	130.920	26,5%
Zuid-Amerika	27.455	5,1%	25.743	5,2%
Azië-Pacific	48.786	9,1%	43.142	8,7%
Afrika	6.780	1,3%	5.579	1,1%
Gemixt	10.897	2,0%	29.497	6,0%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	485.639	90,5%	441.443	89,2%
Derivaten	-65.422	-12,2%	-56.003	-11,3%
Overige beleggingen	116.479	21,7%	109.209	22,1%
Totaal	536.696	100,0%	494.649	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	9.046	1,7%	8.245	1,7%
Bouw- en grondstoffen	4.992	0,9%	5.086	1,0%
Industrie	33.049	6,2%	25.744	5,2%
Duurzame Consumentengoederen	34.786	6,5%	29.622	6,0%
Consumentengebruiksgoederen	18.223	3,4%	17.316	3,5%
Gezondheidszorg	22.475	4,2%	20.996	4,2%
Informatietechnologie	59.584	11,1%	45.636	9,2%
Telecommunicatie	25.887	4,8%	18.634	3,8%
Nutsbedrijven	4.199	0,8%	3.364	0,7%
Overheid en overheidsinstellingen	113.464	21,1%	113.380	22,9%
Hypotheke	76.377	14,2%	70.990	14,4%
Financiële instellingen	43.828	8,2%	34.879	7,1%
Vastgoed	32.704	6,1%	41.864	8,5%
Liquiditeiten	5.999	1,1%	4.997	1,0%
Overige	1.026	0,2%	690	0,1%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	485.639	90,5%	441.443	89,2%
Derivaten	-65.422	-12,2%	-56.003	-11,3%
Overige beleggingen	116.479	21,7%	109.209	22,1%
Totaal	536.696	100,0%	494.649	100,0%

De segmentatie van de vastgoedbeleggingen naar aard is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Winkels	3.728	13,0%	4.362	11,4%
Woningen	8.628	30,0%	12.869	33,7%
Hotels	0	0,0%	927	2,4%
Kantoren	6.104	21,2%	6.054	15,9%
Logistiek	8.769	30,5%	13.353	35,0%
Self storage	0	0,0%	135	0%
Overige	1.537	5,3%	453	1,2%
Totaal	28.766	100,0%	38.153	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor nominale staatsobligatieleningen, echter wordt er gewerkt met een portefeuille die belegt in de volgende landen: Duitsland, Nederland, Frankrijk, België, Finland, Oostenrijk en Luxemburg. Er mag alleen belegd worden in staatsobligaties met een minimale investment grade kredietrating en een lange looptijd zodat de portefeuille een target gewogen gemiddelde modified duratie heeft van 15 jaar. De werkelijke portefeuille mag hier met een bandbreedte van 3% vanaf wijken.

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring TotalEnergies Nederland aan het opgestelde voor de beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	181.892	70,0%	175.831	71,6%
Noord-Amerika	37.349	14,4%	33.303	13,6%
Zuid-Amerika	24.416	9,4%	21.828	8,9%
Azië-Pacific	9.845	3,8%	9.740	4,0%
Afrika	6.029	2,3%	5.025	2,0%
Gemixt	230	0,1%	0	0,0%
Totaal	259.761	100,0%	245.727	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	5.102	2,0%	4.577	1,9%
Bouw- en grondstoffen	14	0,0%	27	0,0%
Industrie	14.424	5,6%	11.466	4,7%
Duurzame Consumentengoederen	11.065	4,3%	10.804	4,4%
Consumentengebruiksgoederen	6.067	2,3%	5.938	2,4%
Gezondheidszorg	2.490	1,0%	2.550	1,0%
Informatietechnologie	5.042	1,9%	4.808	2,0%
Telecommunicatie	8.363	3,2%	6.796	2,8%
Nutsbedrijven	2.078	0,8%	1.608	0,7%
Overheid en overheidsinstellingen	113.464	43,7%	113.380	46,1%
Financiële instellingen	10.423	4,0%	8.477	3,4%
Hypotheke	76.376	29,4%	70.990	28,9%
Liquiditeiten	3.827	1,5%	3.616	1,5%
Overige	1.026	0,4%	690	0,3%
Totaal	259.761	100,0%	245.727	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	76.619	29,5%	77.410	31,5%
AA	82.975	31,9%	79.528	32,4%
A	12.324	4,7%	11.710	4,8%
BBB	19.230	7,4%	18.944	7,7%
BB	33.016	12,7%	26.281	10,7%
B	16.676	6,4%	17.523	7,1%
CCC	8.705	3,4%	5.534	2,3%
CC	3.233	1,2%	2.151	0,9%
C	188	0,1%	833	0,3%
D	1.784	0,7%	1.664	0,7%
Geen rating	5.011	1,9%	4.149	1,7%
Totaal	259.761	100,0%	245.727	100,0%

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat Pensioenkring TotalEnergies Nederland voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland zijn de sterfte- en arbeidsongeschiktheidsrisico's vanwege de beperkte omvang van het deelnemersbestand adequaat verzekerd. Het risico bij overlijden en het risico bij arbeidsongeschiktheid is verzekerd bij Zwitserleven.

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 91,2%. Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de portefeuille met vastrentende waarden is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Vastgoed				
Blue Sky Group Real Estate Europe Core Priv.	2.327	0,4%	10.919	2,0%
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	39.075	6,4%	41.130	7,4%
Nederlandse staatsobligaties	20.916	3,4%	21.925	3,9%
Finse staatsobligaties	10.444	1,7%	11.009	2,0%
Overige				
Blue Sky Group Private Equity US II	12.980	2,1%	13.500	2,4%
Totaal	85.742	14,1%	98.483	17,6%

Actief risico (S10)

Bij Pensioenkring TotalEnergies Nederland bedraagt de tracking error per eind december 0,56% (2023: 0,53%) op pensioenkringniveau.

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	14 maart 2025	175.442	-6.825	118	6.943
Rentederivaten	11 december 2069	394.200	-58.597	1.330	59.927
Totaal		569.642	-65.422	1.448	66.870

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	14 maart 2024	154.262	4.231	4.242	11
Rentederivaten	11 december 2069	206.200	-60.234	759	60.993
Totaal		360.462	-56.003	5.001	61.004

Ultimo 2024 zijn geen (2023: 4.874) zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie en voor 66.038 (2023: 57.732) aan zekerheden gesteld. Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 34.731 (2023: 18.251).

20.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. De Uitvoeringsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 31 december 2026 en kent een opzegtermijn van minimaal 6 maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer 788 (2023: 706), uitvoeringskosten pensioenbeheer 480 (2023: 485) en exploitatiekosten 182 (2023: 126).

Zolang Pensioenkring TotalEnergies Nederland is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring TotalEnergies Nederland continu gehouden het benodigd weerstandvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Met ingang van 1 januari 2023 is de risicoherverzekering voor overlijden ondergebracht bij Aegon. Tot 31 december 2022 liep de risicoherverzekering voor overlijden bij Zwitserleven. Het contract bij Aegon was 5 jaar geldig, maar is per 31 december 2024 beëindigd.

Met ingang van 1 januari 2023 is de risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Tot 31 december 2022 liep de risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid bij Zwitserleven. Het contract bij SCOR/De Goudse was 5 jaar geldig, maar is per 31 december 2024 beëindigd.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring TotalEnergies Nederland heeft ultimo 2024 investeringsverplichtingen ter grootte van 9.920 (2023: 9.683), waarvan 9.400 (2023: 9.191) voor private equity en 520 (2023: 492) voor vastgoedbeleggingen.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

20.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenpremie huidig jaar	14.569	13.446
Totaal	14.569	13.446

De feitelijke te betalen premie is afgesproken in de pensioenovereenkomst. De jaarlijks aan het pensioenfonds te betalen premie bedraagt 30,9% van de pensioenpremiegrondslag. Daarnaast is voor de aspirant-deelnemers een premie van 0,5% van de pensioenpremiegrondslag verschuldigd.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring TotalEnergies Nederland maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring TotalEnergies Nederland voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Kostendeckende premie	15.719	13.993
Feitelijke premie	14.515	13.277
Gedempte premie	12.543	13.159

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	11.672	10.408
Risicopremie partner- en wezenpensioen	529	537
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	230	218
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	233	208
Solvabiliteitsopslag	2.309	2.071
Opslag uitvoeringskosten	746	551
Totaal	15.719	13.993

De samenstelling van de feitelijk premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	10.683	9.871
Risicopremie partner- en wezenpensioen	529	537
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	230	218
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	213	197
Solvabiliteitsopslag	2.114	1.903
Opslag uitvoeringskosten	746	551
Totaal	14.515	13.277

De feitelijke premie, zoals deze in bovenstaande uitsplitsing is opgenomen wijkt 54 (2023: 169) af van de premie die daadwerkelijk is ontvangen. Dit verschil betreft de opslag voor het weerstandsvermogen van 26 (2023: 24) en de premie voorgaande jaren van 28.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	6.060	6.920
Risicopremie partner- en wezenpensioen	529	537
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	230	218
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	121	138
Solvabiliteitsopslag	1.198	1.334
Opslag uitvoeringskosten	746	551
Premie voorwaardelijke onderdelen	3.659	3.461
Totaal	12.543	13.159

Het verschil tussen de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte premie wordt veroorzaakt doordat de actuarieel benodigde koopsom van de kostendeekkende premie vastgesteld is op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2024 en die van de gedempte premie op basis van het verwacht rendement.

De premie voor 2024 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De feitelijke premie na aftrek van de kosten per deelnemer en de opslag ten behoeve van het weerstandsvermogen is hoger dan de gedempte premie. Pensioenkring TotalEnergies Nederland voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

10. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Vastgoedbeleggingen	610	-443	-48	119
Aandelen	0	39.549	-130	39.419
Vastrentende waarden	1.770	15.270	-179	16.861
Derivaten	-6.036	-11.360	-51	-17.447
Overige beleggingen	5.757	582	0	6.339
Kosten vermogensbeheer	0	0	-716	-716
Totaal	2.101	43.598	-1.124	44.575
Mutatie weerstandsvermogen				-48
				44.527

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 is betaald aan Stap bedraagt 48 (2023: 51) en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten.

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Vastgoedbeleggingen	0	-3.260	-53	-3.313
Aandelen	0	25.799	-117	25.682
Vastrentende waarden	1.490	13.702	-163	15.029
Derivaten	-4.768	7.167	-4	2.395
Overige beleggingen	3.019	1.429	0	4.448
Kosten vermogensbeheer	0	0	-912	-912
Totaal	-259	44.837	-1.249	43.329
Mutatie weerstandsvermogen				-51
				43.278

11. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-49	-5
Totaal	-49	-5

12. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ontvangen interest banken	87	0
Ontvangen interest waardeoverdrachten	3	0
Totaal	90	0

13. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	12.923	12.257
Partnerpensioen	2.424	2.262
Wezenpensioen	22	23
Afkopen	7	2
Totaal	15.376	14.544

14. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	531	485
Exploitatiekosten	421	287
Overige kosten	73	51
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-135	-87
Totaal	890	736

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland (480), uit kosten voor meerwerk activiteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (51).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (421). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijke accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring TotalEnergies Nederland zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

15. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring TotalEnergies Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenopbouw	12.165	10.618
Toeslagverlening	6.429	974
Rentetoevoeging	14.608	13.028
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-15.776	-14.841
Wijziging marktrente	7.427	13.953
Wijziging actuariële grondslagen	-4.367	405
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-152	-152
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-770	-363
Totaal	19.564	23.622

16. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-49	-5
Totaal	-49	-5

17. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Premie herverzekeringen	758	755
Uitkeringen uit hoofde van herverzekeringen	-45	-796
Totaal	713	-41

18. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Inkomende WOD KP	-65	-58
Inkomende waardeoverdrachten	-337	-138
Uitgaande waardeoverdrachten	589	398
Totaal	187	202

19. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Betaalde interest	4	2
Totaal	4	2

20.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

21. Financiële opstelling Pensioenkring Aon Groep Nederland

21.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland	1		
Aandelen		241.431	222.565
Vastrentende waarden		473.935	448.630
Derivaten		100	0
Overige beleggingen		14.168	18.541
		729.634	689.736
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	91	201
Vorderingen en overlopende activa	3	1.613	208
Overige activa	4	485	529
TOTAAL ACTIVA		731.823	690.674
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring Aon Groep Nederland	5	225.229	208.612
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland	6	494.151	478.191
Derivaten	7	11.663	3.070
Overige schulden en overlopende passiva	8	780	801
TOTAAL PASSIVA		731.823	690.674

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

21.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	1-5-2023 t/m 31-12-2023
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland	9	4.261	599
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Aon Groep Nederland	10	50.537	41.230
Baten uit herverzekering	11	-110	201
Overige baten	12	33	26
TOTAAL BATEN		54.721	42.056
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	13	20.551	13.415
Pensioenuitvoeringskosten	14	956	528
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland	15		
Pensioenopbouw		5	4
Toeslagverlening		15.769	0
Rentetoevoeging		16.161	11.649
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-20.271	-13.317
Wijziging marktrente		5.650	16.592
Wijziging actuariële grondslagen		-658	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-965	464.324
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		379	-1.262
		16.070	477.990
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	16	-110	201
Saldo herverzekering	17	-288	-143
Saldo overdrachten van rechten	18	920	-658.547
Overige lasten	19	5	0
TOTAAL LASTEN		38.104	-166.556
Saldo van baten en lasten		16.617	208.612

(bedragen x € 1.000)		2024	1-5-2023 t/m 31-12-2023
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Algemene reserve Pensioenkring Aon Groep Nederland		16.617	208.612
Totaal saldo van baten en lasten		16.617	208.612

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

21.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023 t/m 31-12-2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico	2.863	549
Pensioenkring Aon Groep Nederland		
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	159	658.425
Ontvangen uitkeringen van herverekeraars	262	169
Overige inkomsten	40	12
	3.324	659.155
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-20.543	-12.967
Betaald in verband met overdracht van rechten	-935	-22
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-954	-436
Afdracht weerstandsvermogen	-106	-1.265
Overige uitgaven	-5	0
	-22.543	-14.690
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-19.219	644.465
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring	4.467	3.452
Aon Groep Nederland		
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico	356.968	361.152
Pensioenkring Aon Groep Nederland		
	361.435	364.604
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring Aon Groep	-338.085	-1.002.236
Nederland		
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-974	-318
	-339.059	-1.002.554
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	22.376	-637.950
Netto kasstroom	3.157	6.515
Koers-/omrekenverschillen	0	0
Mutatie liquide middelen	3.157	6.515
Liquide middelen per 1 januari	6.515	0
Liquide middelen per 31 december	9.672	6.515
Mutatie liquide middelen	3.157	6.515

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (4)	485	529
Binnen de beleggingsportefuille	9.187	5.986
Liquide middelen per 31 december	9.672	6.515
Liquide middelen binnen de beleggingsportefuille:		
- Cash collateral	8.360	2.918
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	827	3.068
Totaal (1)	9.187	5.986

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

21.4 Toelichting financiële opstelling Pensioenkring Aon Groep Nederland

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring Aon Groep Nederland. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzigingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 658 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 980. en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 560 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen met 202 (0,0%-punt). Tot slot is de waardering voor het ingegaan wezenpensioen aangepast en wordt nu gewaardeerd op basis van een tarief dat geleidelijk afloopt. Dit resulteert in een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met 36 (0,0%-punt). Beide wijzigingen zijn eind oktober verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De actuariële grondslagen en veronderstellingen van Pensioenkring Aon Groep Nederland zijn vastgesteld conform de bepalingen in de Pensioenwet, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen voor de voorziening verzekeringsverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 1 januari toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon.
- De leeftijd per berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 1,0% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Aon Groep Nederland is onvoorwaardelijk voor actieve deelnemers. Gedurende het deelnemerschap wordt aan deelnemers met een actief dienstverband uit deelnemersgroep 1 (deelnemers aan de voormalig eindloonregeling 2015) per 1 april van het betreffende jaar een toeslag verleend van 2%. Gedurende het deelnemerschap wordt aan deelnemers met een actief dienstverband uit deelnemersgroep 2 (deelnemers aan de pensioenregeling op basis van middelloon 2014) per 1 januari van het betreffende jaar een toeslag verleend die gelijk is aan de loonindex bij werkgever Aon Groep Nederland B.V.

Bij de pensioenkring is daarnaast sprake van voorwaardelijke toeslagverlening voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers op basis van de consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens. Deze toeslag kan niet meer bedragen dan 4% en kan niet negatief zijn.

21.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aandelen	241.431	222.565
Vastrentende waarden	473.935	448.630
Derivaten	100	0
Overige beleggingen	14.168	18.541
Totaal	729.634	689.736

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	222.565	448.630	-3.070	18.541	686.666
Aankopen	174.408	120.250	0	43.426	338.084
Verkopen	-203.227	-108.020	6.175	-51.895	-356.967
Herwaardering	47.685	13.075	-14.668	134	46.226
Overige mutaties	0	0	0	3.962	3.962
Stand per 31 december 2024	241.431	473.935	-11.563	14.168	717.971
Schuldpositie derivaten (credit)					11.663
Totaal					729.634

De overige mutaties bij overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring Aon Groep Nederland. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 mei 2023	0	0	0	0	0
Aankopen	434.619	558.569	-3.352	12.400	1.002.236
Verkopen	-232.917	-128.208	-27	0	-361.152
Herwaardering	20.863	18.269	309	155	39.596
Overige mutaties	0	0	0	5.986	5.986
Stand per 31 december 2023	222.565	448.630	-3.070	18.541	686.666
Schuldpositie derivaten (credit)					3.070
Totaal					689.736

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Voor Pensioenkring Aon Groep Nederland betekende dit dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. Pensioenkring Aon Groep Nederland behield daarmee dezelfde onderliggende beleggingen. De hier uit voortvloeiende

transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop (voor aandelen betrof dit 220,7 miljoen, voor vastrentende waarden 128,2 miljoen). Daarnaast heeft van de totale aankopen een bedrag van 652.212 betrekking op de CWO waarde.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	241.431	222.565
Totaal	241.431	222.565

De pensioenkring belegt niet in de werkgever.

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Obligaties	227.375	219.924
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	145.855	134.604
Hypotheekfondsen	100.705	94.102
Totaal	473.935	448.630

De waarde in de Hypotheekfondsen betreffen beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Duitse staatsobligaties	137.618	29,0%	134.562	30,0%
Nederlandse staatsobligaties	65.651	13,9%	64.169	14,3%
Totaal	203.269	42,9%	198.731	44,3%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 100.705 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Valutaderivaten	-5.596	0
Rentederivaten	-5.967	-3.070
Totaal	-11.563	-3.070

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als de negatieve derivatenposities meegenomen. In 2024 is er sprake van zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Money Market fund	4.220	12.555
Cash collateral	8.360	2.918
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	827	3.068
Beleggingsvorderingen	1.101	0
Beleggingsschulden	-340	0
Totaal	14.168	18.541

De beleggingsvorderingen en -schulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de overige beleggingen:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	1.407	9,9%	4.863	26,2%
Morgan Stanley Euro Liquidity Fund	1.406	9,9%	4.344	23,4%
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	1.407	9,9%	3.348	18,1%
Totaal	4.220	29,8%	12.555	67,7%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring Aon Groep Nederland participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring Aon Groep Nederland gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring Aon Groep Nederland kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	241.431	0	0	241.431
Vastrentende waarden	227.375	145.855	100.705	0	473.935
Derivaten	0	-11.563	0	0	-11.563
Overige beleggingen	0	4.220	0	9.948	14.168
Stand per 31 december 2024	227.375	379.943	100.705	9.948	717.971

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting van de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	222.565	0	0	222.565
Vastrentende waarden	219.923	134.604	94.102	0	448.630
Derivaten	0	-3.070	0	0	-3.070
Overige beleggingen	0	12.555	0	5.986	18.541
Stand per 31 december 2023	219.923	366.654	94.102	5.986	686.666

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	91	201
Totaal	91	201

Vanuit een eerdere herverzekeringsovereenkomst worden vanuit Elipslife voor acht deelnemers uitkeringen ontvangen. De herverzekerde voorzieningen uit hoofde van deze overeenkomst bedroeg 91 per 31 december 2024.

De kredietwaardigheid van de herverzekerder is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

3. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Nog te ontvangen collectieve waardeoverdrachten	0	144
Vorderingen op beleggingen	108	0
Nog te ontvangen premie	51	50
Nog te ontvangen koopsom toeslagverlening	1.424	0
Overige vorderingen en overlopende activa	30	14
Totaal	1.613	208

De vorderingen op beleggingen betreft een compensatie, omdat de waardering bij het uittreden uit een beleggingsfonds te laag is vastgesteld.

De nog te ontvangen premie betreft de premieafrekening 2023.

De nog te ontvangen koopsom toeslagverlening betreft de voorlopige vastgestelde koopsom voor het verlenen van de toeslag per 1 april 2025.

De overige vorderingen bestaan uit de nog te ontvangen interest 2024 (7) en een vordering met betrekking tot het weerstandsvermogen (11).

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	485	529
Totaal	485	529

Pensioenkring Aon Groep Nederland heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring Aon Groep Nederland en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring Aon Groep Nederland. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

5. Algemene reserve Pensioenkring Aon Groep Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	208.612	0
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	16.617	208.612
Stand per 31 december	225.229	208.612

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	145,6%	143,6%
Reële dekkingsgraad	112,6%	108,3%
Beleidsdekkingsgraad	147,6%	143,1%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring Aon Groep Nederland wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Voor de bepaling van de beleidsdekkingsgraad zijn ook de dekkingsgraden van het 'oude' Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie meegenomen. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring Aon Groep Nederland gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring Aon Groep Nederland. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Stichtingskapitaal en reserves	225.229	45,6%	208.612	43,6%
Minimaal vereist eigen vermogen	19.784	4,0%	19.151	4,0%
Vereist eigen vermogen	78.116	15,8%	76.511	16,0%

Herstelplan

De pensioenkring hoeft geen herstelplan in te dienen omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (147,6%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (115,8%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en – rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (147,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Aon Groep Nederland daarom niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten van 16.617 over het boekjaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

6. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland	494.060	477.990
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	91	201
Totaal	494.151	478.191

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	477.990	0
Pensioenopbouw	5	4
Toeslagverlening	15.769	0
Rentetoevoeging	16.161	11.649
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-20.271	-13.317
Wijziging marktrente	5.650	16.592
Wijziging actuariële grondslagen	-658	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-965	464.324
Overige mutaties voorziening pensioenverplichting	379	-1.262
Stand per 31 december	494.060	477.990

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is de risicopremie opgenomen voor verzekerd (tijdelijk) partnerpensioen op risicobasis.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Aon Groep Nederland is onvoorwaardelijk voor actieve deelnemers. Gedurende het deelnemerschap wordt aan deelnemers met een actief dienstverband uit deelnemersgroep 1 (deelnemers aan de voormalig eindloonregeling 2015) per 1 april van het betreffende jaar een toeslag verleend van 2%. Gedurende het deelnemerschap wordt aan deelnemers

met een actief dienstverband uit deelnemersgroep 2 (deelnemers aan de pensioenregeling op basis van middelloon 2014) per 1 januari van het betreffende jaar een toeslag verleend die gelijk is aan de loonindex bij werkgever Aon Groep Nederland B.V.

Bij de pensioenkring is daarnaast sprake van voorwaardelijke toeslagverlening voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers op basis van de consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens. Deze toeslag kan niet meer bedragen dan 4% en kan niet negatief zijn.

Per 1 januari 2024 is een toeslag verleend van 1,00% aan de actieve deelnemers uit deelnemersgroep 2. Dit besluit is in januari 2024 genomen en daardoor verwerkt in de voorziening pensioenverplichting 2024. Per 1 januari 2025 is een toeslag verleend van 2,58% aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Dit besluit is in december 2024 genomen en daardoor verwerkt in de voorziening pensioenverplichting 2024.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 8/12e van 3,764%) op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van april 2023).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente. Het effect van de reguliere wijziging van de (markt)rente bedraagt 5.650.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,23%	2,39%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzigingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 658 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 980. en daardoor een positief effect op de dekkinggraad van 0,1%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 560 en daardoor een negatief effect op de dekkinggraad van 0,1%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen met 202 (0,0%-punt). tot slot is de waardering voor het ingegaan wezenpensioen aangepast en wordt nu gewaardeerd op basis van een tarief dat geleidelijk afloopt. Dit resulteert in een daling van de voorziening pensioenverplichtingen met 36 (0,0%-punt). Beide wijzigingen zijn eind oktober verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Collectieve waardeoverdracht Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland	0	464.343
Toevoeging aan de technische voorzieningen	13	6
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-978	-25
Totaal	-965	464.324

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	941	-1.529
- Arbeidsongeschiktheid	0	0
- Mutaties	166	35
Overige technische grondslagen	-728	232
Totaal	379	-1.262

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Onder Overige is het effect voor de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven (Arbeidsongeschikten)	80.065	364	90.954	453
Pensioengerechtigden	260.837	1.154	243.190	1.111
Gewezen	142.728	1.399	133.439	1.400
	483.630	2.917	467.583	2.964
Overig	10.521	0	10.608	0
Voorziening pensioenverplichtingen	494.151	2.917	478.191	2.964

'Overig' bestaat voornamelijk uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

Pensioenkring Aon Groep Nederland is een zogenoemde gesloten pensioenkring en voert een pensioenregeling voor arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit. De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagen. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst en kent verschillende pensioenaanspraken.

Er vindt geen actieve opbouw plaats met uitzondering van pensioenopbouw vanuit premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid van Pensioenkring Aon Groep Nederland is onvoorwaardelijk voor actieve deelnemers. Gedurende het deelnemerschap wordt aan deelnemers met een actief dienstverband uit deelnemersgroep 1 (deelnemers aan de voormalig eindloonregeling 2015) per 1 april van het betreffende jaar een toeslag verleend van 2%. Gedurende het deelnemerschap wordt aan deelnemers met een actief dienstverband uit deelnemersgroep 2 (deelnemers aan de pensioenregeling op basis van middelloon 2014) per 1 januari van het betreffende jaar een toeslag verleend die gelijk is aan de loonindex bij werkgever Aon Groep Nederland B.V.

Bij de pensioenkring is daarnaast sprake van voorwaardelijke toeslagverlening voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers op basis van de consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens. Deze toeslag kan niet meer bedragen dan 4% en kan niet negatief zijn.

Per 1 januari 2024 is een toeslag verleend van 1,00% aan de actieve deelnemers uit deelnemersgroep 2. Besluitvorming heeft in 2024 plaatsgevonden en is daarom verwerkt in de voorziening pensioenverplichting 2024. Per 1 januari 2025 is een toeslag verleend van 2,58% aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Dit besluit is in december 2024 genomen en daardoor verwerkt in de voorziening pensioenverplichting 2024.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Het bestuur van Pensioenkring Aon Groep Nederland geeft in haar financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabellen opgenomen.

Het bestuur kan besluiten om in het verleden niet toegekende toeslagen in te halen indien:

- die toeslagverlening geen nadelige gevolgen heeft voor de toeslagverlening in de toekomst,
- de beleidsdekkingsgraad het niveau van het vereist eigen vermogen, bedoeld in artikel 132 van de Pensioenwet, behoudt en
- in enig jaar ten hoogste een vijfde van het vermogen dat voor deze toeslagverlening beschikbaar is, wordt aangewend.

Het bestuur heeft in januari 2024 besloten om de maximale inhaaltoeslag te verlenen per 1 januari 2024. Aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers is per 1 januari 2024 een inhaaltoeslag verleend van maximaal 1,0375%. Omdat de besluitvorming in 2024 heeft plaatsgevonden, is het effect van deze toeslag in het huidige boekjaar verantwoord.

Het bestuur heeft in 2025 besloten om de maximale inhaaltoeslag te verlenen per 1 januari 2025. Aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers wordt per 1 januari 2025 een inhaaltoeslag verleend van maximaal 1,27%. Omdat de besluitvorming over de inhaaltoeslag pas in 2025 heeft plaatsgevonden wordt het effect van deze toeslag pas in volgend boekjaar verantwoord.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2024	-1,98%	0,00%	0,00%	1,27%
1 januari 2025	2,58%	2,58%	0,00%	1,27%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Vanuit een eerdere herverzekeringsovereenkomst worden vanuit Elipslife voor acht deelnemers uitkeringen ontvangen. De herverzekerde voorzieningen uit hoofde van deze overeenkomst bedroeg 91 per 31 december 2024.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	201	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	208
Wijziging marktrente	0	5
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-21	-17
Rentetoevoeging	3	5
Overige wijzigingen	-92	0
Totaal per 31 december	91	201

7. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	11.663	3.070
Totaal	11.663	3.070

Een uitgebreide toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf risicobeheer.

8. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	456	449
Overige schulden en overlopende passiva	324	352
Totaal	780	801

De post 'belastingen en premies sociale verzekering' betreft de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende posten bestaan uit de overlopende kosten uit 2024 (256), de met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 (35), de premieafrekening 2024 (27) en nog te betalen facturen (6).

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring Aon Groep Nederland wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring Aon Groep Nederland. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	143,6%	100%*
Premie	0,1%	0,0%
Uitkeringen	2,0%	0,0%
Toeslagverlening	-4,0%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,7%	-3,4%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	5,6%	6,2%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,1%	41,8%
Kanssystemen	-0,3%	0,3%
Overige (incidentele) mutaties	0,5%	0,0%
Kruiseffecten	-0,3%	-1,3%
Dekkingsgraad per 31 december	145,6%	143,6%

* Omdat de pensioenkring per 1 mei 2023 van start is gegaan, is in dit verloop de feitelijke dekkingsgraad per 30 april 2023 op 100% gesteld. De feitelijke dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie op het moment voorafgaand aan de overgang naar Stap zit verwerkt in het resultaat op waardeoverdrachten.

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	3,3%	3,7%
S2 Risico zakelijke waarden	11,3%	11,3%
S3 Valutarisico	2,5%	2,5%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	3,7%	3,7%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,0%	3,0%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,6%	0,6%
Diversificatie-effect	-8,6%	-8,8%
Totaal	15,8%	16,0%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	572.267	554.702
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	494.151	478.191
Vereist eigen vermogen	78.116	76.511
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	225.229	208.612
Surplus	147.113	132.101

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis van de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (145,6%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (115,8%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)	0	10,0	0	9,3
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)	0	9,6	0	9,8
(nominale) Pensioenverplichtingen	494.151	13,8	478.191	14,1

Het percentage afdekking van het renterisico van 61,0% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico daalt met 0,4 naar 9,6.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	10.965	2,3%	10.940	2,4%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	64.380	13,6%	55.700	12,4%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	98.937	20,9%	102.657	22,9%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	181.292	38,2%	177.264	39,5%
Resterende looptijd > 20 jaar	118.361	25,0%	102.069	22,8%
Totaal	473.935	100,0%	448.630	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring Aon Groep Nederland en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn resterende de looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	108.646	22,0%	102.334	21,4%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	100.378	20,3%	95.364	19,9%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	154.835	31,3%	150.242	31,5%
Resterende looptijd > 20 jaar	130.292	26,4%	130.251	27,2%
Totaal	494.151	100,0%	478.191	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 423.813 ofwel 58,6% (2023:63,8%) en na afdekking 651.707 ofwel 90,8% (2023:89,6%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -5.596 (2023: 1.688). Deze worden niet door de pensioenkring zelf afgedekt, maar via de beleggingsfondsen waarbinnen wordt afgedekt.

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2024 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	423.813	227.894	651.707
GBP	7.103	-7.109	-6
JPY	10.317	-9.920	397
USD	219.249	-216.269	2.980
Overige	63.086	-193	62.893
Totaal niet EUR	299.755	-233.491	66.264
Totaal	723.568	-5.597	717.971

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2023 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	436.982	178.299	615.281
GBP	15.006	-15.589	-583
JPY	7.765	-7.668	97
USD	156.764	-153.186	3.578
Overige	68.461	-168	68.293
Totaal niet EUR	247.996	-176.611	71.385
Totaal	684.978	1.688	686.666

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	426.963	59,6%	443.923	64,7%
Noord-Amerika	179.793	25,0%	129.110	18,8%
Zuid-Amerika	31.181	4,3%	30.524	4,4%
Azië-Pacific	69.213	9,6%	60.763	8,8%
Afrika	7.955	1,1%	6.875	1,0%
Gemixt	261	0,0%	0	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	715.366	99,6%	671.195	97,7%
Derivaten	-11.563	-1,6%	-3.070	-0,4%
Overige beleggingen	14.168	2,0%	18.541	2,7%
Totaal	717.971	100,0%	686.666	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	11.180	1,6%	12.756	1,9%
Bouw- en grondstoffen	5.782	0,8%	8.267	1,2%
Industrie	39.517	5,5%	34.397	5,0%
Duurzame consumentengoederen	40.258	5,6%	35.324	5,1%
Consumentengebruiksgoederen	21.926	3,1%	23.338	3,4%
Gezondheidszorg	26.287	3,7%	29.157	4,2%
Informatietechnologie	69.176	9,6%	52.281	7,6%
Telecommunicatie	30.802	4,3%	22.364	3,3%
Nutsbedrijven	8.810	1,2%	7.948	1,2%
Overheid en overheidsinstellingen	267.920	37,2%	258.227	37,6%
Hypotheke	98.923	13,8%	92.316	13,4%
Financiële instellingen	81.859	11,4%	76.686	11,2%
Vastgoed	4.605	0,6%	4.281	0,6%
Liquiditeiten	7.177	1,0%	10.394	1,5%
Overige	1.144	0,2%	3.459	0,5%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	715.366	99,6%	671.195	97,7%
Derivaten	-11.563	-1,6%	-3.070	-0,4%
Overige beleggingen	14.168	2,0%	18.541	2,7%
Totaal	717.971	100,0%	686.666	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor staatsobligatieleningen. Er wordt echter gewerkt met een landenverdeling als percentage van de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligaties. De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages voor het minimum, neutraal en maximum gewicht:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	57,0%	60,0%	63,0%
Nederland	25,6%	28,6%	31,6%
Oostenrijk	6,0%	7,0%	8,0%
Finland	3,4%	4,4%	5,4%

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring Aon Groep Nederland aan het opgestelde voor de beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	398.121	83,9%	378.879	84,5%
Noord-Amerika	30.842	6,5%	28.476	6,3%
Zuid-Amerika	26.313	5,6%	23.935	5,3%
Azië-Pacific	11.625	2,5%	11.501	2,6%
Afrika	6.773	1,4%	5.839	1,3%
Gemixt	261	0,1%	0	0,0%
Totaal	473.935	100,0%	448.630	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	6.317	1,3%	5.987	1,3%
Bouw- en grondstoffen	9	0,0%	198	0,0%
Industrie	16.342	3,5%	13.096	2,9%
Duurzame consumentengoederen	11.078	2,3%	9.585	2,1%
Consumentengebruiksgoederen	6.717	1,4%	5.373	1,2%
Gezondheidszorg	2.581	0,5%	3.133	0,7%
Informatietechnologie	2.733	0,6%	2.691	0,6%
Telecommunicatie	9.179	1,9%	8.108	1,8%
Nutsbedrijven	6.389	1,3%	5.011	1,1%
Overheid en overheidsinstellingen	267.920	56,6%	258.228	57,7%
Financiële instellingen	40.272	8,5%	38.157	8,5%
Hypotheken	98.923	21,0%	92.316	20,6%
Liquiditeiten	4.331	0,9%	5.281	1,2%
Overige	1.144	0,2%	1.466	0,3%
Totaal	473.935	100,0%	448.630	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	223.831	47,1%	226.836	50,7%
AA	109.755	23,2%	93.906	20,9%
A	30.665	6,5%	26.911	6,0%
BBB	50.985	10,8%	48.358	10,8%
BB	28.502	6,0%	24.075	5,4%
B	11.628	2,5%	12.216	2,7%
CCC	7.372	1,6%	4.606	1,0%
CC	3.475	0,7%	2.419	0,5%
C	117	0,0%	906	0,2%
D	1.957	0,4%	1.896	0,4%
Geen rating	5.648	1,2%	6.501	1,4%
Totaal	473.935	100,0%	448.630	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog af te wikkelen transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Voor Pensioenkring Aon Groep Nederland is het arbeidsongeschiktheidsrisico vanwege de beperkte omvang van het deelnemersbestand adequaat herverzekerd. Het risico bij arbeidsongeschiktheid is herverzekerd bij Elipslife.

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 112,6% (2023: 108,3%). Pensioenkring Aon Groep Nederland heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding van de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	137.618	18,8%	134.562	19,5%
Nederlandse staatsobligaties	65.651	9,0%	64.169	9,3%
Oostenrijkse staatsobligaties	15.887	2,2%	15.216	2,2%
Totaal	219.156	29,9%	213.947	31,0%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 100.705 en is meer dan 2% van het balanstotaal. De beleggingen zijn uiteindelijk verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring Aon Groep Nederland bedraagt de tracking error per eind december 0,84% op pensioenkringniveau (2023: 0,81%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	25 maart 2025	227.894	-5.597	13	5.610
Rentederivaten	7 april 2062	94.500	-5.966	87	6.053
Totaal		322.394	-11.563	100	11.663

Ultimo 2024 zijn er geen (2023: geen) zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie en voor 10.368 (2023: 2.919) zekerheden gesteld. Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 2.234 (2023: 2.339).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Rentederivaten	7 april 2062	9.500	-3.070	0	3.070
Totaal		9.500	-3.070	0	3.070

21.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland in liquidatie en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. De Uitvoeringsovereenkomst heeft een looptijd voor onbepaalde tijd. Deze overeenkomst kan vanaf 1 januari 2026 en/of in het kader van de Wet toekomst pensioenen worden beëindigd met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden in geval van een omzetting van pensioenaanspraken en pensioenrechten in gegarandeerde pensioenaanspraken en gegarandeerde pensioenrechten met een gegarandeerde indexatie die niet binnen het fonds plaatsvindt. Vanaf 1 januari 2028 kan de overeenkomst door elk van de partijen worden opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer 737 (2023: 414), uitvoeringskosten pensioenbeheer 551 (2023: 351) en exploitatiekosten 191 (2023: 89).

Zolang Pensioenkring Aon Groep Nederland is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring Aon Groep Nederland continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring Aon Groep Nederland heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichtingen.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

21.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023 t/m
		31-12-2023
Pensioenpremie huidig jaar	1.082	599
Pensioenpremie voorgaande jaren	1	0
Koopsommen toeslagverlening	3.178	0
Totaal	4.261	599

De pensioenkring is gesloten omdat er geen sprake is van reguliere opbouw van pensioenaanspraken. Op grond van de uitvoeringsovereenkomst betaalt de werkgever jaarlijks de werkelijke uitvoeringskosten van de pensioenkring en een kostendekkende premie ter financiering van de onvoorwaardelijke toeslagkoopsommen en een risicopremie voor overlijden voor actieve deelnemers. Dit geldt voor zowel deelnemersgroep 1 (deelnemers aan de voormalig eindloonregeling 2015) als 2 (deelnemers aan de pensioenregeling op basis van middelloon 2014).

De feitelijke premie is bij de pensioenkring gelijk aan de zuiver kostendekkende premie.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring Aon Groep Nederland maakt geen gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring Aon Groep Nederland voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende en de feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023 t/m
		31-12-2023
Kostendekkende premie	4.252	599
Feitelijke premie	4.252	599
Gedempte premie	0	0

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de feitelijk premie en de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Inkoop onvoorwaardelijke pensioenopbouw	2.668	0
Risicopremie partner- en wezenpensioen	6	4
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	62	0
Opslag VEV	434	0
Vergoeding uitvoeringskosten	1.082	595
Totaal	4.252	599

De kostendekkende premie is gelijk aan de feitelijke premie. De pensioenkring voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

10. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Aon Groep Nederland

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Aandelen	108	47.685	-131	47.662
Vastrentende waarden	4.823	13.075	-326	17.572
Derivaten	73	-14.668	-14	-14.609
Overige beleggingen	225	134	0	359
Kosten vermogensbeheer	-	-	-432	-432
Totaal	5.229	46.226	-903	50.552
Mutatie weerstandsvermogen				-15
				50.537

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 is afgedragen aan Stap bedraagt 15 en is in mindering gebracht op het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten.

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Aandelen	0	20.863	-80	20.783
Vastrentende waarden	3.401	18.269	-205	21.465
Derivaten	-174	309	0	135
Overige beleggingen	226	155	0	381
Kosten vermogensbeheer	-	-	-190	-190
Totaal	3.453	39.596	-475	42.574
Mutatie weerstandsvermogen				-1.344
				41.230

11. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023 t/m 31-12-2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-110	201
Totaal	-110	201

12. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023 t/m 31-12-2023
Interestbaten op liquiditeiten	33	26
Totaal	33	26

13. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023 t/m 31-12-2023
Ouderdomspensioen	16.348	10.534
Partnerpensioen	3.939	2.673
Wezenpensioen	19	34
Arbeidsongeschiktheidspensioen	231	159
Afkopen	14	15
Totaal	20.551	13.415

14. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Administratiekostenvergoeding	601	364
Exploitatiekosten	385	211
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	94	20
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-124	-67
Totaal	956	528

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring Aon Groep Nederland van 551, uit kosten voor meerwerk activiteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening van 50.

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance van 385. Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten voor het toezicht door AFM en DNB, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring Aon Groep Nederland zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

15. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Aon Groep Nederland

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Pensioenopbouw	5	4
Toeslagverlening	15.769	0
Rentetoevoeging	16.161	11.649
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-20.271	-13.317
Wijziging marktrente	5.650	16.592
Wijziging actuariële grondslagen	-658	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-965	464.324
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	379	-1.262
Totaal	16.070	477.990

16. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-110	201
Totaal	-110	201

17. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Premie herverzekeringen	0	0
Uitkeringen uit hoofde van herverzekeringen	-288	-143
Totaal	-288	-143

18. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	0	-658.555
Inkomende WOD KP	0	0
Inkomende waardeoverdrachten	-15	-14
Uitgaande waardeoverdrachten	935	22
Totaal	920	-658.547

19. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	1-5-2023
		t/m 31-12-2023
Betaalde interest waardeoverdrachten	5	0
Totaal	5	0

21.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening

Aan de actieve deelnemers uit deelnemersgroep 2 is een toeslag verleend van 3,50% per 1 januari 2025.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring is in 2024 zodanig gestegen dat een inhaaltoeslag kan worden verleend om in het verleden gemiste toeslagen te compenseren. De grens voor toekomstbestendig indexeren (TBI-grens) bedraagt 133,9%. De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de TBI-grens en daardoor kan de pensioenkring eerder gemiste toeslagen inhalen. Het bestuur heeft in 2025 besloten om de maximale inhaaltoeslag te verlenen. Aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers wordt per 1 januari 2025 een inhaaltoeslag verleend van maximaal 1,27%. Hiermee is alle gemiste toeslag ingehaald.

Omdat de besluitvorming over de toeslagen per 1 januari 2025 (toeslag voor actieven uit deelnemersgroep 2 en inhaaltoeslag voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers) pas in 2025 heeft plaatsgevonden is de toeslagverlening niet verwerkt in de financiële opstelling van Pensioenkring Aon Groep Nederland, maar wordt dit verwerkt in 2025.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap
Huub Popping
Danielle Melis
Fred Ooms

22. Financiële opstelling Pensioenkring Astellas

22.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024
	Ref.	
ACTIVA		
Beleggingen voor risico Pensioenkring Astellas	1	
Vastgoedbeleggingen		47.743
Aandelen		171.665
Vastrentende waarden		228.112
Derivaten		9.223
Overige beleggingen		24.474
		481.217
Beleggingen voor risico deelnemers	2	22.355
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	3	1.777
Vorderingen en overlopende activa	4	3.842
Overige activa	5	1.140
TOTAAL ACTIVA		510.331
PASSIVA		
Algemene reserve Pensioenkring Astellas	6	95.249
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Astellas	7	380.604
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemer	8	22.355
Overige voorzieningen	9	3.009
Derivaten	10	8.493
Overige schulden en overlopende passiva	11	621
TOTAAL PASSIVA		510.331

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

22.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024
	Ref.	
BATEN		
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Astellas	12	15.627
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Astellas	13	34.623
Beleggingsresultaten risico deelnemer	14	1.844
Baten uit herverzekering	15	1.777
Overige baten	16	52
TOTAAL BATEN		53.923
LASTEN		
Pensioenuitkeringen	17	8.443
Pensioenuitvoeringskosten	18	1.112
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Astellas	19	
Pensioenopbouw		12.107
Toeslagverlening		5.898
Rentetoevoeging		12.292
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-8.391
Wijziging marktrente		7.792
Wijziging actuariële grondslagen		-1.658
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		349.896
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		891
		378.827
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	20	1.777
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	21	22.355
Mutatie overige voorzieningen	22	3.009
Saldo herverzekering	23	-455
Saldo overdrachten van rechten	24	-456.407
Overige lasten	25	13
TOTAAL LASTEN		-41.326
Saldo van baten en lasten		95.249

(bedragen x € 1.000)		2024
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>		
Algemene reserve Pensioenkring Astellas		95.249
Totaal saldo van baten en lasten		95.249

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

22.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)		2024
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico Pensioenkring Astellas	12.943	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	457.634	
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	-45	
Overige ontvangsten	20	
		470.552
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-8.254	
Betaalde premies herverzekering	-535	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-830	
Afdracht weerstandsvermogen	-979	
Betaald in verband met overdracht van rechten	-1.318	
Overige uitgaven	-13	
		-11.929
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		458.623
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring Astellas	6.736	
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring Astellas	86.621	
		93.357
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring Astellas	-543.307	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-794	
		-544.101
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-450.744
Netto kasstroom		7.879
Koers-/omrekenverschillen		0
Mutatie liquide middelen		7.879
Liquide middelen per 1 januari		0
Liquide middelen per 31 december		7.879
Mutatie liquide middelen		7.879

(bedragen x € 1.000)		2024
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (5)		1.140
Binnen de beleggingsportefeuille (1)		6.739
Liquide middelen per 31 december		7.879
Liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille:		
- Cash collateral		-218
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder		6.957
Totaal (1)		6.739

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

22.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring Astellas

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Pensioenkring Astellas. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Pensioenkring Astellas is op 1 januari 2024 opgericht. Daarom zijn er geen vergelijkende cijfers van toepassing.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 1.658 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 494 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 774 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 87 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt. Ook is het leeftijdsverschil aangepast, zodat voor zowel mannelijke als vrouwelijke hoofdverzekerden wordt gerekend met een leeftijdsverschil van 3 jaar. Dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 830 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Tot slot is er een opslag voor latent wezenpensioen geïntroduceerd ter hoogte van 1,5% van de technische voorzieningen voor latent partnerpensioen van (gewezen) deelnemers. Dit resulteert in een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen van 527 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Technische voorzieningen

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024. Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024).
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 1,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de verzekerde uitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring Astellas. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar (afslag voor kredietrisico).

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Overige voorzieningen

Onder overige voorzieningen is een premiedepot opgenomen. Indien de toetspremie in enig jaar lager is dan de feitelijke premie dan wordt het premieoverschot gereserveerd in het premiedepot. Dit premiedepot kan worden aangewend in jaren dat de toetspremie hoger is dan de feitelijke premie om een verlaging van het opbouwpercentage te voorkomen of te beperken. De hoogte van het premiedepot is enerzijds afhankelijk van de toevoeging danwel onttrekking aan het premiedepot

gedurende het jaar. Anderzijds wordt rekening gehouden met behaald rendement. De toevoeging dan wel onttrekking wordt vastgesteld op basis van het ex-ante bepaalde premieoverschot dan wel –tekort (in procentpunten van de pensioengrondslagsom) en een schatting van de gemiddelde parttime pensioengrondslagsom (bepaald als het gemiddelde van de pensioengrondslagsom primo en ultimo jaar).

De berekende mutatie van het premiedepot wordt vervolgens aangepast op basis van het rendement op de beleggingen voor risico Pensioenkring Astellas. Hierbij wordt verondersteld dat de mutatie van het premiedepot evenredig gedurende het jaar plaatsvindt (per maand).

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Astellas

Toeslagverlening

Voor actieve en inactieve deelnemers probeert Pensioenkring Astellas ieder jaar het pensioen te verhogen met het consumenten prijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid) over de periode 31 oktober van het voorafgaande jaar tot en met 31 oktober van het jaar waarover de verhoging plaatsvindt, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt uit het beleggingsrendement. Het bestuur van Stap neemt ieder jaar een besluit over de toeslagverlening.

22.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring Astellas

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Vastgoedbeleggingen	47.743
Aandelen	171.665
Vastrentende waarden	228.112
Derivaten	9.223
Overige beleggingen	24.474
Totaal	481.217

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	0	0	0	0	0	0
Aankopen	45.346	151.101	271.107	-1.910	55.727	521.371
Verkopen	0	-7.102	-40.497	930	-35.650	-82.319
Herwaardering	2.397	27.665	-2.498	1.710	495	29.769
Overige mutaties	0	0	0	0	3.902	3.902
Stand per 31 december 2024	47.743	171.665	228.112	730	24.474	472.724
Schuldpositie derivaten (credit)						8.493
Totaal						481.217

Van de totale aankopen heeft een bedrag van 432.835 betrekking op de CWO waarde.

De overige mutaties onder de overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring Astellas. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

Vastgoedbeleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijn de participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	47.743
Totaal	47.743

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
CBRE Dutch Residential Fund	7.846	16,4%
Aberdeen Standard - European Balanced Property Fund	4.098	8,6%
Totaal	11.944	25,0%

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen		171.665
Totaal		171.665

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Pensioenkring Astellas belegt niet in de werkgever.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Obligatiefondsen		193.629
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden		34.483
Totaal		228.112

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Duitse staatsobligaties	75.653	33,2%
Nederlandse staatsobligaties	39.923	17,5%
Franse staatsobligaties	26.652	11,7%
Oostenrijkse staatsobligaties	17.588	7,7%
Totaal	159.816	70,1%

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Rentederivaten		730
Totaal		730

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Money Market fund	20.572
Cash collateral	-218
Beleggingsvorderingen	54
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	4.066
Totaal	24.474

De beleggingsvorderingen zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	6.884 28,1%
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC - The Euro Fund	6.844 28,0%
Morgan Stanley Liquidity Funds - Euro Liquidity Fund	6.844 28,0%
Totaal	20.572 84,1%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Pensioenkring Astellas participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring Astellas gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring Astellas kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waardering door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Vastgoed	35.798	0	11.944	0	47.743
Aandelen	171.665	0	0	0	171.665
Vastrentende waarden	224.236	3.876	0	0	228.112
Derivaten	0	730	0	0	730
Overige beleggingen	0	20.572	0	3.902	24.474
Stand per 31 december 2024	431.699	25.178	11.944	3.902	472.724

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting op de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

2. Beleggingen voor risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Aandelen	10.344
Vastrentende waarden	9.120
Overige beleggingen	2.891
Totaal	22.355

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	0	0	0	0
Aankopen	10.661	11.275	0	21.936
Verkopen	-1.714	-2.588	0	-4.302
Herwaardering	1.396	434	0	1.830
Overige mutaties	0	0	2.891	2.891
Stand per 31 december 2024	10.344	9.120	2.891	22.355

Van de totale aankopen heeft een bedrag van 21.270 betrekking op de CWO waarde.

De overige mutaties onder de overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Voor de waardering van de Beleggingen voor risico deelnemers van de pensioenkring is gebruik gemaakt van genoteerde marktprijzen.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	10.344
Totaal	10.344

De beleggingen in aandelen betreffen volledig beleggingen in het NN First Class Return Fund.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	9.120
Totaal	9.120

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
NN Liability Matching Fund (L)	2.731	29,9%
NN Liability Matching Fund (M)	5.402	59,2%
NN Liability Matching Fund (XL)	987	10,8%
Totaal	9.120	100,0%

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Liquide middelen	2.891
Totaal	2.891

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Herverzekeringsdeel technische voorziening	1.777
Totaal	1.777

Pensioenkring Astellas heeft een tweetal verzekeringscontracten met herverzekeraar SCOR/De Goudse overgenomen van Stichting Pensioenfonds Astellas. Het betreft een herverzekering van het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico voor de actieve en arbeidsongeschikte deelnemers.

De kredietwaardigheid van de verzekeraar is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

4. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Vorderingen op de werkgevers	2.684
Vorderingen uit herverzekering	1.035
Overige vorderingen en overlopende activa	123
Totaal	3.842

De vorderingen op de werkgevers bestaan voornamelijk uit de nog te factureren premie van 2.623 van november en december 2024. De premies over deze maanden zijn respectievelijk in januari en februari aan de werkgever gefactureerd. Daarnaast bestaan de vorderingen op de werkgevers ook uit een factuur op de werkgever voor de doorbelasting van kosten voor Wtp analyses van 61.

De vorderingen uit herverzekeringen hebben betrekking op de nog te ontvangen schadeclaims van de herverzekeraar van 879 en de nog te ontvangen premie herverzekering over 2023 van 156.

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan uit het nog te ontvangen liquidatiesaldo van Stichting Pensioenfonds Astellas van 91, de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding 2024 van 18 en nog te ontvangen interest van 13.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Liquide middelen	1.140
Totaal	1.140

Pensioenkring Astellas heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring Astellas en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring Astellas.

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring Astellas. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

6. Algemene reserve Pensioenkring Astellas

(bedragen x € 1.000)		2024
Stand per 1 januari		0
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar		95.249
Stand per 31 december		95.249

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024
Feitelijke dekkingsgraad		123,6%
Reële dekkingsgraad		94,4%
Beleidsdekkingsgraad		125,6%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring Astellas wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 31 oktober 2024. De TBI-grens per 31 oktober van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring Astellas gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring Astellas. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	
Algemene reserve Pensioenkring Astellas		95.249	23,6%
Minimaal vereist eigen vermogen		16.085	4,0%
Vereist eigen vermogen		74.317	18,4%

De vermogenspositie van Pensioenkring Astellas wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit.

Herstelplan

De pensioenkring hoeft geen herstelplan in te dienen omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (125,6%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (118,4%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (125,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Pensioenkring Astellas dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 95.249 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Astellas.

7. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Astellas	378.827
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.777
Totaal	380.604

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Astellas

(bedragen x € 1.000)	2024
Stand per 1 januari	0
Pensioenopbouw	12.107
Toeslagverlening	5.898
Rentetoevoeging	12.292
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-8.391
Wijziging marktrente	7.792
Wijziging actuariële grondslagen	-1.658
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	349.896
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	891
Stand per 31 december	378.827

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden probeert Pensioenkring Astellas ieder jaar het pensioen te verhogen met het consumenten prijsindexcijfer alle bestedingen

(afgeleid) over de periode 31 oktober van het voorafgaande jaar tot en met 31 oktober van het jaar waarover de verhoging plaatsvindt, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt uit het beleggingsrendement.

Het bestuur van Stap neemt ieder jaar een besluit over de toeslagverlening. Per 1 januari 2025 is een (gedeeltelijke) toeslag verleend van 1,62% aan de actieve deelnemers en arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439%, op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentermijnstructuur per 31 december 2023.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024
	2,13%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In 2024 hebben een aantal grondslagwijzigingen plaatsgevonden die gezamenlijk een verlagend effect hebben van 1.658 op de voorziening pensioenverplichtingen.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 494 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op

de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 774 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Verder zijn dit jaar de actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot een aanpassing van de partnerfrequenties en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 87 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt. Ook is het leeftijdsverschil aangepast, zodat voor zowel mannelijke als vrouwelijke hoofdverzekerden wordt gerekend met een leeftijdsverschil van 3 jaar. Dit heeft een verlagend effect op de de voorziening pensioenverplichtingen van 830 en en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Tot slot is er een opslag voor latent wezenpensioen geïntroduceerd ter hoogte van 1,5% van de technische voorzieningen voor latent partnerpensioen van (gewezen) deelnemers. Dit resulteert in een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen van 527 en daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Collectieve waardeoverdracht Stichting Pensioenfonds Astellas	350.554
Toevoeging aan de technische voorzieningen	256
Ottrekking aan de technische voorzieningen	-914
Totaal	349.896

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Resultaat op kanssystemen:	
- Sterfte	-1.301
- Arbeidsongeschiktheid	269
- Mutaties	2.555
Overige	-632
Totaal	891

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven. Het effect onder arbeidsongeschiktheid ontstaat doordat de werkelijke schade als gevolg van invalidering afwijkt van de in de premiestelling veronderstelde invalidering.

Onder Overige is het effect voor de mutatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	
	Voorziening	Aantallen	
Actieven en arbeidsongeschikten	134.572	681	
Pensioengerechtigden	115.331	377	
Gewezen deelnemers	119.824	1.014	
	369.727	2.072	
Overig	10.877	0	
Voorziening pensioenverplichtingen	380.604	2.072	

'Overig' bestaat met name uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling met een vaste premie (CDC-regeling) met een pensioenleeftijd van 68 jaar. De regeling draagt het karakter van een uitvoeringsovereenkomst. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag met een franchise van 18.799. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op 137.800. Tevens bestaat het recht op nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en wezenpensioen.

De pensioenregeling kent een aantal keuzemogelijkheden te weten het vervroegen van de pensioeningangsdatum en een variabele hoogte van de pensioenuitkeringen en het ruilen van ouderdomspensioen voor nabestaandenpensioen op pensioendatum. Op de pensioendatum kan onder voorwaarden een kapitaal dat wordt overgedragen vanuit een beschikbare premieregeling besteed worden voor aankoop van extra pensioen. De deelnemer kan de hoogte van de uitkeringen van het ouderdomspensioen variabel laten zijn. Tevens is de mogelijkheid om gedeeltelijk met pensioen te gaan in de regeling opgenomen.

Jaarlijks beslist het bestuur van Stap de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

Toeslagverlening

Voor actieve en inactieve deelnemers probeert Pensioenkring Astellas ieder jaar het pensioen te verhogen met het consumenten prijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid) over de periode 31 oktober van het voorafgaande jaar tot en met 31 oktober van het jaar waarover de verhoging plaatsvindt, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt uit het beleggingsrendement. Het bestuur van Stap neemt ieder jaar een besluit over de toeslagverlening.

Per 1 januari 2025 is een (gedeeltelijke) toeslag verleend van 1,62% aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Inhaaltoeslagen

Gekorte pensioenaanspraken en in het verleden gemiste toeslagen worden niet hersteld.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Pensioenkring Astellas heeft een tweetal verzekeringscontracten met herverzekeraar SCOR/De Goudse overgenomen van Stichting Pensioenfonds Astellas. Het betreft een herverzekering van het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico voor de actieve en arbeidsongeschikte deelnemers.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024
Stand per 1 januari	0
Collectieve waardeoverdracht	2.040
Rentetoevoeging	-31
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	112
Wijziging markttrente	-3
Overige wijzigingen	-341
Totaal per 31 december	1.777

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	2024
Stand per 1 januari	0
Collectieve waardeoverdracht	21.270
Uitkeringen en onttrekkingen	-3.651
Beleggingsresultaten	4.736
Totaal per 31 december	22.355

9. Overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024
Stand per 1 januari	0
Toevoeging vanuit premie	2.884
Toegerekend beleggingsresultaat	125
Totaal per 31 december	3.009

Onder overige voorzieningen is het premiedepot opgenomen. Indien de toetspremie in enig jaar lager is dan de feitelijke premie dan wordt het premieoverschot gereserveerd in een premiedepot. Dit depot kan worden aangewend in jaren dat de toetspremie hoger is dan de feitelijke premie om een verlaging van het opbouwpercentage te voorkomen of te beperken.

De hoogte van het premiedepot is enerzijds afhankelijk van de toevoeging danwel onttrekking aan het premiedepot gedurende het jaar. Anderzijds wordt rekening gehouden met behaald rendement. De toevoeging dan wel onttrekking wordt vastgesteld op basis van het ex-ante bepaalde premieoverschot dan wel -tekort (in procentpunten van de pensioengrondslagsom) en een schatting van de gemiddelde parttime pensioengrondslagsom (bepaald als het gemiddelde van de pensioengrondslagsom primo en ultimo jaar).

De berekende mutatie van het premiedepot wordt vervolgens aangepast op basis van het rendement op de beleggingen voor risico fonds. Hierbij wordt verondersteld dat de mutatie van het premiedepot evenredig gedurende het jaar plaatsvindt (per maand).

Als bij beëindiging van het premiedepot een overschot resteert in het premiedepot, dan wordt dat overschot aangewend ten behoeve van de pensioenen van de op dat moment actieve deelnemers, voor zover regelgeving dat toestaat.

Het totaal van de overige voorzieningen kan als langlopend worden beschouwd. Het premiedepot wordt voorafgaand aan de transitie naar Wtp verdeeld binnen de geldende wettelijke kaders.

10. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Rentederivaten	8.493
Totaal	8.493

Een uitgebreide toelichting op de derivatenpositie is opgenomen onder paragraaf risicobeheer.

11. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Belastingen en premie sociale verzekeringen	191
Overige schulden en overlopende passiva	430
Totaal	621

Belastingen en premies sociale verzekering betreffen de nog af te dragen loonhenge aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de overlopende kosten uit 2024 van 216, openstaande crediteuren van 158, de schuld voor het weerstandvermogen van 6, de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 52 en verrekeningen pensioenen van -2.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring Astellas wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Pensioenkring Astellas. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024
Dekkingsgraad per 1 januari *	100,0%
Collectieve waardeoverdracht	22,9%
Premie	-0,2%
Uitkeringen	0,0%
Toeslagverlening	-1,5%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-2,0%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	5,7%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,1%
Kanssystemen	-0,2%
Kosten	-0,1%
Overige (incidentele) mutaties	0,6%
Kruiseffecten	-1,7%
Dekkingsgraad per 31 december	123,6%

* Omdat de pensioenkring per 1 januari 2024 van start is gegaan, is in dit verloop de feitelijke dekkingsgraad per 1 januari 2024 op 100% gesteld. De feitelijke dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds Astellas op het moment voorafgaand aan de overgang naar Stap zit verwerkt in de regel collectieve waardeoverdracht.

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024
S1 Renterisico	4,1%
S2 Risico zakelijke waarden	14,7%
S3 Valutarisico	2,6%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%
S5 Kredietrisico	2,1%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,3%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%
S10 Actief risico	0,0%
Diversificatie-effect	-8,3%
Totaal	18,4%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024
Vereist pensioenvermogen	477.276
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	402.959
Vereist eigen vermogen	74.317
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	95.249
Surplus	20.932

De buffers zijn berekend op basis van het standaardmodel, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (123,6%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (118,4%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		8,5
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		17,2
(nominale) Pensioenverplichtingen	380.604	19,4

Het percentage afdekking van het renterisico van 61,7% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 8,7 naar 17,2.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Resterende looptijd < 1 jaar	33.013	14,5%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	53.360	23,4%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	29.839	13,1%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	45.443	19,9%
Resterende looptijd > 20 jaar	66.457	29,1%
Totaal	228.112	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring Astellas en het hiermee samenhangende beleid.

Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Resterende looptijd < 5 jaar	47.002	12,3%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	52.471	13,8%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	108.819	28,6%
Resterende looptijd > 20 jaar	172.312	45,3%
Totaal	380.604	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat in 2024 in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 278.274 ofwel 58,4% en na afdekking 412.712 ofwel 87,3%.

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -3.672.

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	31-12-2024		
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	278.274	134.438	412.712
GBP	6.139	-4.780	1.359
JPY	10.839	-8.059	2.780
USD	136.665	-111.111	25.554
Overige	44.477	-14.160	30.317
Totaal niet EUR	198.120	-138.110	60.010
Totaal	476.395	-3.672	472.723

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Europa	253.044	53,5%
Noord-Amerika	148.097	31,3%
Zuid-Amerika	2.012	0,4%
Azië-Pacific	43.337	9,2%
Afrika	1.030	0,2%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	447.520	94,7%
Derivaten	730	0,2%
Overige beleggingen	24.474	5,2%
Totaal	472.724	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Energie	7.803	1,7%
Bouw- en grondstoffen	5.948	1,3%
Industrie	17.871	3,8%
Duurzame Consumentengoederen	20.429	4,3%
Consumentengebruiksgoederen	10.881	2,3%
Gezondheidszorg	17.997	3,8%
Informatietechnologie	45.265	9,6%
Telecommunicatie	15.819	3,3%
Nutsbedrijven	7.569	1,6%
Overheid en overheidsinstellingen	180.390	38,2%
Financiële instellingen	52.830	11,2%
Vastgoed	51.034	10,8%
Liquiditeiten	1.635	0,3%
Overige	12.046	2,5%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	447.520	94,7%
Derivaten	730	0,2%
Overige beleggingen	24.474	5,2%
Totaal	472.724	100,0%

De segmentatie van de vastgoedbeleggingen naar aard is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Kantoren	3.016	6,3%
Winkels	6.532	13,7%
Woningen	12.295	25,8%
Logistiek	1.984	4,2%
Hotels	973	2,0%
Self storage	2.179	4,6%
Gediversificeerd	3.939	8,3%
Industrieel	5.239	11,0%
Gezondheidszorg	3.686	7,7%
Datacenters	3.061	6,4%
Overig	4.838	10,1%
Totaal	47.743	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor nominale staatsobligatieleningen, de landenverdeling is in lijn met de as-is overgenomen portefeuille.

Ultimo 2024 voldeed Pensioenkring Astellas aan het opgestelde beleid ten aanzien van beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Europa	220.723	96,8%
Noord-Amerika	5.408	2,4%
Azië-Pacific	1.825	0,8%
Afrika	156	0,1%
Totaal	228.112	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
Energie	1.557	0,7%
Industrie	3.011	1,3%
Duurzame consumentengoederen	1.259	0,6%
Consumentengebruiksgoederen	1.310	0,6%
Gezondheidszorg	585	0,3%
Informatietechnologie	137	0,1%
Telecommunicatie	1.703	0,7%
Nutsbedrijven	4.364	1,9%
Overheid en overheidsinstellingen	180.390	79,1%
Financiële instellingen	21.696	9,5%
Liquiditeiten	56	0,0%
Overige	12.044	5,3%
Totaal	228.112	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	
AAA	125.179	54,9%
AA	69.629	30,5%
A	11.382	5,0%
BBB	19.676	8,6%
BB	1.923	0,8%
Geen rating	324	0,1%
Totaal	228.112	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog afgewikkelde transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico

Pensioenkring Astellas heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's voortvloeiende uit de aangaande pensioenverplichtingen herverzekerd. De risico's zijn op kapitaalbasis herverzekerd bij SCOR/De Goudse, zonder eigen behoud en zonder winstdeling.

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 94,4%. Pensioenkring Astellas heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	
Vastrentende waarden			
Duitse staatsobligaties		75.653	14,8%
Nederlandse staatsobligaties		39.923	7,8%
Franse staatsobligaties		26.652	5,2%
Oostenrijkse staatsobligaties		17.588	3,4%
Finse staatsobligaties		11.034	2,2%
Belgische staatsobligaties		10.939	2,1%
Totaal		181.790	35,6%

Actief risico (S10)

Voor Pensioenkring Astellas bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,0%.

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Type contract	Maximum looptijd				
Rentederivaten	21 juni 2073	174.400	730	9.223	8.493
Totaal		174.400	730	9.223	8.493

Ultimo 2024 zijn voor een bedrag van 218 aan zekerheden ontvangen voor de derivatenposities en geen zekerheden gesteld. Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 14.819.

22.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen Stichting Pensioenfonds Astellas en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. Het contract heeft een looptijd tot en met 31 december 2028 en kent een opzegtermijn van minimaal 6 maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer (2024: 559), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2024: 738) en exploitatiekosten (2024: 207).

Zolang Pensioenkring Astellas is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring Astellas continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

De verzekeringen van het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico zijn ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Deze contracten zijn geldig tot en met 31 december 2025. De geschatte verplichting aan premies voor de resterende periode van de looptijd bedraagt 691.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring Astellas heeft ultimo 2024 geen investeringsverplichtingen.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Pensioenkring Astellas.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Pensioenkring Astellas.

22.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

12. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring Astellas

(bedragen x € 1.000)	2024
Pensioenpremie huidig jaar	15.627
Totaal	15.627

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgever in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring Astellas maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring Astellas voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024
Kostendekkende premie	15.446
Feitelijke premie	15.598
Gedempte premie	12.599

Indien de gedempte premie in enig jaar lager is dan de feitelijke premie dan wordt de hoogte van het premieoverschot gedoteerd aan een daarvoor gevormde overige voorziening, namelijk het premiedepot. Indien de gedempte premie in enig jaar lager is dan de feitelijke premie dan wordt de hoogte van het premietekort onttrokken aan het premiedepot. In 2024 is 2.884 gedoteerd aan het premiedepot.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	12.142
Solvabiliteitsopslag	2.525
Opslag voor uitvoeringskosten	779
Totaal	15.446

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	12.267
Solvabiliteitsopslag	2.552
Opslag voor uitvoeringskosten	779
Totaal	15.598

De feitelijke premie, zoals deze in bovenstaande uitsplitsing is opgenomen wijkt 29 af van de premie die daadwerkelijk is ontvangen. Dit verschil betreft de opslag voor het weerstandsvermogen.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	6.551
Solvabiliteitsopslag	1.363
Opslag voor uitvoeringskosten	779
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	3.906
Totaal	12.599

De premie voor 2024 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De feitelijke premie is hoger dan de gedempte premie. Pensioenkring Astellas voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

13. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring Astellas

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogensbeheer	Totaal
2024				
Vastgoedbeleggingen	367	2.397	0	2.764
Aandelen	589	27.665	0	28.254
Vastrentende waarden	4.793	-2.498	0	2.295
Derivaten	1.027	1.710	-31	2.706
Overige beleggingen	0	495	0	495
Kosten vermogensbeheer	-	-	-906	-906
Totaal	6.776	29.769	-937	35.608
Mutatie weerstandsvermogen				-985
				34.623

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 aan Stap is betaald, bedraagt 985 en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten.

14. Beleggingsresultaten voor risico deelnemer

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Aandelen	0	1.396	0	1.396
Vastrentende waarden	0	434	0	434
Overige beleggingen	14	0	0	14
Totaal	14	1.830	0	1.844

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten.

15. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.777
Totaal	1.777

16. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024
Interest baten overig	52
Totaal	52

17. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024
Ouderdomspensioen	6.712
Partnerpensioen	1.520
Wezenpensioen	74
Arbeidsongeschiktheidspensioen	137
Totaal	8.443

18. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024
Administratiekostenvergoeding	793
Exploitatiekosten	387
Dwangsommen en boetes	0
Overige kosten	57
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-125
Totaal	1.112

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring Astellas (738), uit kosten voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (55).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (387). Deze kosten bestaan uit een vaste vergoeding voor Stap, kosten voor de werkzaamheden door de onafhankelijk accountant en de certificerend actuaris, kosten voor de actuariële functie, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten (57) zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring Astellas zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

19. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring Astellas

(bedragen x € 1.000)	2024
Pensioenopbouw	12.107
Toeslagverlening	5.898
Rentetoevoeging	12.292
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-8.391
Wijziging marktrente	7.792
Wijziging actuariële grondslagen	-1.658
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	349.896
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	891
Totaal	378.827

20. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.777
Totaal	1.777

21. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	2024
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	22.355
Totaal	22.355

22. Mutatie overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024
Mutatie overige voorzieningen	3.009
Totaal	3.009

De mutatie overige voorzieningen bestaat enerzijds uit de dotaties voor de hoogte van het premieoverschot in het desbetreffende jaar aan het premiedepot. Anderzijds wordt rekening gehouden met behaald rendement.

23. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024
Premie herverzekeringen	535
Uitkeringen uit herverzekeringen	-990
Totaal	-455

Pensioenkring Astellas heeft een tweetal verzekeringscontracten met SCOR/De Goudse:

- Overlijden: Herverzekering van de risico's voortvloeiende uit de verzekering van nabestaandenpensioen in de vorm van overlijdenskapitalen. Er is geen eigen behoud en geen winstdeling.
- Arbeidsongeschiktheid: Herverzekering van de risico's voortvloeiende uit de verzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid in de vorm van risicokapitalen. Er is geen eigen behoud en geen winstdeling.

De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in aparte herverzekeringsovereenkomsten vastgelegd die lopen tot en met 31 december 2025.

De premie herverzekering betreft de betaalde herverzekeringspremie over 2024 van 691 en een vordering voor herverzekeringspremie over 2023 van 156.

24. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024
Inkomende waardeoverdrachten	-197
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	-457.528
Uitgaande waardeoverdrachten	1.318
Totaal	-456.407

Per 1 januari 2024 zijn de pensioenaanspraken en pensioenrechten van Stichting Pensioenfonds Astellas door middel van een collectieve waardeoverdracht overgegaan naar Pensioenkring Astellas.

25. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024
Betaalde interest waardeoverdrachten	13
Totaal	13

22.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Pensioenkring Astellas.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

23. Financiële opstelling Multi-client Pensioenkring 2

23.1 Balans per 31 december 2024

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2024	31-12-2023
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	1		
Aandelen		248.954	215.636
Vastrentende waarden		601.440	581.337
Derivaten		188	4.226
Overige beleggingen		136.147	176.128
		986.729	977.327
Beleggingen toeslagendepot voor risico Multi-client Pensioenkring 2	2	0	227
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	3	576	693
Vorderingen en overlopende activa	4	545	733
Overige activa	5	962	755
TOTAAL ACTIVA		988.812	979.735
PASSIVA			
Algemene reserve Multi-client Pensioenkring 2	6	130.111	116.323
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	7	748.814	727.830
Overige voorzieningen	8	0	227
Derivaten	9	108.960	134.074
Overige schulden en overlopende passiva	10	927	1.281
TOTAAL PASSIVA		988.812	979.735

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

23.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2024	2023
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	11	2.837	3.254
Beleggingsresultaten risico Multi-client Pensioenkring 2	12	56.198	69.606
Beleggingsresultaten toeslagendepot	13	7	10
Baten uit herverzekering	14	-117	9
Overige baten	15	40	37
TOTAAL BATEN		58.965	72.915
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	16	21.185	20.430
Pensioenuitvoeringskosten	17	1.308	1.072
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	18		
Pensioenopbouw		2.445	2.087
Toeslagverlening		6.709	-3
Wijziging pensioenregeling		0	0
Rentetoevoeging		24.523	22.563
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-22.319	-21.361
Wijziging marktrente		12.146	24.649
Wijziging actuariële grondslagen		-1.376	
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-2.219	-8.357
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		1.192	-1.282
		21.101	18.296
Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen	19	-117	9
Saldo herverzekering	20	-39	47
Saldo overdrachten van rechten	21	1.954	7.140
Overige lasten	22	-215	12
TOTAAL LASTEN		45.177	47.006
Saldo van baten en lasten		13.788	25.909
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve Multi-client Pensioenkring 2		13.788	25.909
Totaal saldo van baten en lasten		13.788	25.909

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

23.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	3.065	4.165
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	23	52
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	102	646
Overige inkomsten	70	8
	3.260	4.871
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-21.185	-20.415
Betaalde premies herverzekering	-167	-82
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.129	-1.236
Betaald in verband met overdracht van rechten	-1.977	-7.192
Afdracht weerstandsvermogen	-138	82
Overige uitgaven	-241	-5
	-24.837	-28.848
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-21.577	-23.977
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Multi-client Pensioenkring 2	-4.661	-7.687
Directe beleggingsopbrengsten Toeslagendepot	7	7
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	251.827	235.229
Verkopen en aflossingen van beleggingen Toeslagendepot	0	0
	247.173	227.549
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	-241.726	-259.119
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.490	-726
	-243.216	-259.845
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	3.957	-32.296
Netto kasstroom	-17.621	-56.274
Koers-/omrekenverschillen	0	-5
Mutatie liquide middelen	-17.621	-56.278
Liquide middelen per 1 januari	131.501	187.779
Liquide middelen per 31 december	113.880	131.501
Mutatie liquide middelen	-17.621	-56.278
Waarvan:		
Voor risico pensioenkring (5)	962	755
Binnen de beleggingsportefuille	112.918	130.746
Liquide middelen per 31 december*	113.880	131.501

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille:		
- Cash collateral	107.770	125.898
- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	5.148	4.848
Totaal (1)	112.918	130.746

* In het jaarverslag over 2023 werd bij de totale stand van de liquide middelen per 31 december geen rekening gehouden met de liquide middelen binnen het indexatiedepot. Dat is in het jaarverslag over 2024 gecorrigeerd in de stand per 31 december 2023.

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

23.4 Toelichting op de financiële opstelling van Multi-client Pensioenkring 2

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat voor Multi-client Pensioenkring 2. De grondslagen die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, worden toegelicht in 24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

Grondslagen

Schattingswijziging

De financiële opstelling is in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW opgesteld en dit vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.139 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 237 en daardoor, na afronding, een positief effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.

Presentatiewijziging

In 2024 is de stand van de liquide middelen in het indexatiedepot meegenomen bij de begin en eindstand van de totale liquide middelen in het kasstroomoverzicht. Hiervoor zijn de vergelijkende cijfers van 2023 ook aangepast.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening, voor zover hiertoe besloten is voor 31 december.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2024 door het Koninklijk Actuariel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2024 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2024) (2023: Aon ervaringssterfte 2022).
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar. Het leeftijdsverschil tussen vrouw en man wordt ook gesteld op 3 jaar.
- Voor het wezenpensioen wordt 3,0% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Multi-client Pensioenkring 2.

Overige voorzieningen

Onder de overige voorzieningen is een toeslagendepot opgenomen. Het betreft het toeslagendepot ten behoeve van de deelnemers van de voormalige Multi-client Pensioenkring 1. Toegekende toeslagen worden onttrokken aan het depot. Het resultaat op de beleggingen van het toeslagendepot en aanvullende stortingen zijn aan de langlopende schuld toegevoegd. Het toeslagendepot is onderdeel van het pensioenvermogen en telt mee voor de bepaling van de dekkingsgraad.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2

Toeslagverlening

Multi-client Pensioenkring 2 streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Multi-client Pensioenkring 2 streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

23.5 Toelichting op de balans per 31 december 2024

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aandelen	248.954	215.636
Vastrentende waarden	601.440	581.337
Derivaten	188	4.226
Overige beleggingen	136.147	176.128
Totaal	986.729	977.327

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	215.636	581.337	-129.848	176.128	843.253
Aankopen	49.500	81.312	17.205	93.474	241.491
Verkopen	-53.060	-87.779	6.892	-117.880	-251.827
Herwaardering	36.878	26.570	-3.021	455	60.882
Overige mutaties	0	0	0	-16.030	-16.030
Stand per 31 december 2024	248.954	601.440	-108.772	136.147	877.769
Schuldpositie derivaten (credit)					108.960
Totaal					986.729

De overige mutaties bij overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

Het economisch risico ligt bij Multi-client Pensioenkring 2. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	205.737	551.918	-151.791	190.664	796.528
Aankopen	92.360	71.687	15.962	79.107	259.116
Verkopen	-117.210	-70.168	-5.851	-42.000	-235.229
Herwaardering	34.749	27.899	11.832	-376	74.105
Overige mutaties	0	0	0	-51.267	-51.267
Stand per 31 december 2023	215.636	581.337	-129.848	176.128	843.253
Schuldpositie derivaten (credit)					134.074
Totaal					977.327

In 2023 heeft de fondsbeheerder de structuur van een aantal beleggingsfondsen vereenvoudigd. Dit betekent dat beleggingen in bepaalde 'feeder' fondsen verkocht werden en dat voor dezelfde waarde werd belegd in het 'master' fonds. De pensioenkring behield daarmee dezelfde onderliggende

beleggingen. De hier uit voortvloeiende transacties zijn in bovenstaande overzicht mee genomen als verkoop respectievelijk aankoop.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	248.954		215.636	
Totaal	248.954		215.636	

Multi-client Pensioenkring 2 belegt niet in één van de werkgevers.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Tesla Inc.	13.221	5,3%	6.353	2,9%
Totaal	13.221	5,3%	6.353	2,9%

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Obligatiefondsen	120.045		120.377	
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	312.968		303.721	
Hypotheekfondsen	168.427		157.239	
Totaal	601.440		581.337	

De waarde in de Hypotheekfondsen betreffen beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Nederlandse staatsobligaties	32.416	5,4%	12.329	2,1%
Duitse staatsobligaties	59.227	9,8%	106.311	18,3%
Totaal	91.643	15,2%	118.640	20,4%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bij de vastrentende waarden bedraagt 168.427 en is meer dan 5% van de totale beleggingscategorie. De beleggingen in deze vastrentende waarden zijn uiteindelijk verspreid over een veelvoud van debiteuren en worden daarom niet aangemerkt als concentratierisico.

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Valutaderivaten	-2.790	4.226
Rentederivaten	-105.982	-134.074
Totaal	-108.772	-129.848

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als de negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	5.148	4.621
Cash Collateral	107.770	125.897
Beleggingsvorderingen	1.346	2.788
Beleggingsschulden	0	-2.779
Private equity	1.849	2.453
Money Market funds	20.034	43.148
Totaal	136.147	176.128

De beleggingsvorderingen en -schulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Fidelity Institutional Liquidity Fund PLC	6.707	4,9%	12.897	7,3%
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	6.671	4,9%	14.478	8,2%
Morgan Stanley Liquidity Funds	6.656	4,9%	15.771	9,0%
Totaal	20.034	14,7%	43.147	24,5%

Binnen deze goed gespreide geldmarktfondsen wordt weer nader belegd en daarom is het concentratierisico in feite beperkt.

Securities lending

Multi-client Pensioenkring 2 participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Multi-client Pensioenkring 2 gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Multi-client Pensioenkring 2 kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor de onderliggende beleggingen binnen het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waardering door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De tabel is gebaseerd op de levelindeling van het beleggingsfonds waarin wordt belegd. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	248.954	0	0	248.954
Vastrentende waarden	120.045	312.968	168.427	0	601.440
Derivaten	0	-108.772	0	0	-108.772
Overige beleggingen	0	20.035	1.849	114.263	136.147
Stand per 31 december 2024	120.045	473.185	170.276	114.263	877.769

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
Aandelen	0	215.636	0	0	215.636
Vastrentende waarden	120.377	303.721	157.239	0	581.337
Derivaten	0	-129.848	0	0	-129.848
Overige beleggingen	0	43.147	2.453	130.528	176.128
Stand per 31 december 2023	120.377	432.656	159.692	130.528	843.254

2. Beleggingen toeslagendepot voor risico Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Overige beleggingen	0	227
Totaal	0	227

Per 31 december 2024 bestaat het toeslagendepot van Multi-client Pensioenkring 2 enkel nog uit het toeslagendepot van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 1. Uit het toeslagendepot is per 31 december 2024 een toeslag verleend van 0,91% aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 1. Ultimo boekjaar is het toeslagendepot hierdoor leeg.

Het verloop op totaalniveau van alle toeslagendepots ziet er over 2024 als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	220	220
Overige mutaties	7	7
Stand per 31 december 2023	227	227
Onttrekkingen	-234	-234
Overige mutaties	7	7
Stand per 31 december 2024	0	0

Het toeslagendepot wordt separaat belegd en maakt geen onderdeel uit van de beleggingen voor risico van de pensioenkring.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	0	227
Totaal	0	227

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	576	693
Totaal	576	693

Multi-client Pensioenkring 2 heeft met de collectieve waardeoverdrachten ook de bestaande verzekeringsovereenkomsten overgenomen van het voormalige Stichting Pensioenfonds Invista, Stichting Pensioenfonds Fresenius Nederland en Multi-client Pensioenkring 1. Uit hoofde van deze verzekeringsovereenkomsten worden lopende uitkeringen ontvangen van elipsLife voor de premievrijstelling.

De herverzekering van het overlijdensrisico is ondergebracht bij Aegon. Het betreft de uitkering van het partner- en wezenpensioen en een eventuele uitkering van een ANW-hiaat pensioen. Hiervoor is geen voorziening opgenomen.

Voor de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico is een contract afgesloten bij SCOR. De herverzekerde voorziening uit hoofde van deze overeenkomst bedroeg 576 per 31 december 2024.

De kredietwaardigheid van de genoemde verzekeraars is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

4. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen op de werkgever(s)	476	704
Vorderingen uit verzekeringen	38	0
Overige vorderingen en overlopende activa	31	29
Totaal	545	733

De vorderingen op de werkgever(s) betreft de nog te factureren premie over november en december 2024. De premie wordt 2 maanden achteraf in rekening gebracht. De betaling heeft conform afspraak met de werkgevers begin 2025 plaatsgevonden.

De vordering uit verzekeringen hebben betrekking op een vordering voor geclaimde kapitalen bij SCOR als gevolg van arbeidsongeschiktheid.

De overige vorderingen bestaan uit een vordering op Stap voor kosten van het Belanghebbendenorgaan van 20, nog te ontvangen interest van 8 en de vordering voor het weerstandsvermogen van 4.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	962	755
Totaal	962	755

Multi-client Pensioenkring 2 heeft drie bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 2 en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van eventuele waardeoverdrachten klein pensioen. Daarnaast wordt een derde bankrekening gebruikt om de premies van de werkgevers te innen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Multi-client Pensioenkring 2.

De liquide middelen komen economisch toe aan Multi-client Pensioenkring 2. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

6. Algemene reserve Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	116.323	90.414
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	13.788	25.909
Stand per 31 december	130.111	116.323

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Feitelijke dekkingsgraad	117,4%	116,0%
Reële dekkingsgraad	88,8%	86,3%
Beleidsdekkingsgraad	118,3%	116,5%

De feitelijke dekkingsgraad van Multi-client Pensioenkring 2 wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Multi-client Pensioenkring 2 gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Multi-client Pensioenkring 2. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Stichtingskapitaal en reserves	130.111	17,4%	116.323	16,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	30.105	4,0%	29.239	4,0%
Vereist eigen vermogen	98.092	13,1%	93.379	12,8%

De vermogenspositie van de pensioenkring wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2023: idem).

Herstelplan

De pensioenkring hoefde in 2024 geen herstelplan in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (116,5%) per 31 december 2023 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (112,8%). Daardoor had Multi-client Pensioenkring 2 eind 2023 geen reservetekort.

De situatie is eind 2024 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2024 (118,3%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2024 (113,1%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad (118,3%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,0%). De MVEV-korting is per 31 december 2024 voor Multi-client Pensioenkring 2 dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten van 13.788 over het boekjaar, wordt toegevoegd aan de algemene reserve van Multi-client Pensioenkring 2.

7. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2	748.238	727.137
Herverzekeringsdeel technische voorziening	576	693
Totaal	748.814	727.830

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	727.137	708.841
Pensioenopbouw	2.445	2.087
Toeslagverlening	6.709	-3
Rentetoevoeging	24.523	22.563
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-22.319	-21.361
Wijziging marktrente	12.146	24.649
Wijziging actuariële grondslagen	-1.376	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-2.219	-8.357
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	1.192	-1.282
Stand per 31 december	748.238	727.137

Toeslagverlening

Multi-client Pensioenkring 2 streeft er naar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten van de gewezen deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het consumentenprijsindex voor alle huishoudens

(afgeleid). De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Per 31 december 2024 is een gedeeltelijke toeslag van 0,92% (2023: geen) verleend aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 2. Deze toegekende toeslag is opgenomen in de technische voorziening ultimo huidig boekjaar.

Daarnaast is een toeslag van 0,91% (2023: geen) verleend aan de deelnemers die oorspronkelijk in Multi-client Pensioenkring 1 zaten uit toeslagdepot D (voormalig Multi-client Pensioenkring 1) per 31 december 2024. Ultimo boekjaar is het toeslagendepot hierdoor leeg.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB- curve van 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaaarde van de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per	31-12-2024	31-12-2023
	2,18%	2,35%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In september 2024 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2024 gepubliceerd. De pensioenkring is per eind september 2024 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 1.139 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,2%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de

sterftekansen, ofwel ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is ook per eind september 2024 doorgevoerd en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 237 en daardoor een, na afronding, positief effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	34	61
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-2.253	-8.418
Totaal	-2.219	-8.357

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	857	-327
- Arbeidsongeschiktheid	406	-80
- Mutaties	131	521
Overige	-202	-1.396
Totaal	1.192	-1.282

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven.

Het effect onder arbeidsongeschiktheid ontstaat als gevolg van een wijziging van de mate van arbeidsongeschiktheid van een arbeidsongeschikte deelnemer.

Onder Overige is het effect van de actualisatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorziening is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	23.528	353	20.851	350
Pensioengerechtigden	291.972	6.843	278.938	1.524
Gewezen	414.972	1.619	406.914	6.998
	730.472	8.815	706.703	8.872
Overig	18.342	0	21.127	0
Voorziening pensioenverplichtingen	748.814	8.815	727.830	8.872

'Overig' bestaat voornamelijk uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. De opbouwpercentages voor het ouderdomspensioen en partnerpensioen zijn door de aangesloten onderneming vrij te kiezen (binnen het fiscale kader).

De financiering voor het partnerpensioen is een keuze van de aangesloten onderneming en kan op opbouwbasis of risicobasis geschieden. Het totaal van het pensioengevend salaris waarover pensioen wordt opgebouwd en de hoogte van de franchise zijn eveneens een keuze van de aangesloten onderneming (binnen de fiscale kaders).

De pensioenregeling kent een aantal keuzemogelijkheden te weten het vervroegen/uitstellen van de pensioeningangsdatum, het ruilen van ouderdomspensioen voor nabestaandenpensioen op pensioendatum of eerdere ontslagdatum, en een variabele hoogte van de pensioenuitkeringen. Onder variabele hoogte wordt verstaan een hoger ouderdomspensioen aan het begin en een lager ouderdomspensioen daarna. Indien een deelnemer voor de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen gaat, heeft de deelnemer de mogelijkheid om een ouderdomspensioen te kiezen dat in het begin net zo hoog is als de jaarlijkse gezamenlijke AOW-uitkering inclusief vakantietoeslag. Tevens is de mogelijkheid om gedeeltelijk met pensioen te gaan in de regeling opgenomen.

Deelname aan de regeling is mogelijk direct nadat de deelnemer met de werkgever een pensioenovereenkomst voor deze pensioenregeling heeft afgesloten. Jaarlijks beslist het bestuur de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagverlening voor de pensioenaanspraken en - rechten wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. Multi-client Pensioenkring 2 streeft er naar de pensioenaanspraken en - rechten jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex alle huishoudens (afgeleid).

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van Multi-client Pensioenkring 2. Het bestuur van Stap beslist jaarlijks in hoeverre de (premiëvrije) pensioenaanspraken en - rechten worden aangepast. Per 31 december 2024 is een gedeeltelijke toeslag van 0,92% (2023: geen) verleend aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Multi-client Pensioenkring 2. De gemiste toeslag bedraagt 1,62% per 31 december 2024 (2023: -1,39%).

Daarnaast is een toeslag van 0,91% (2023: geen) verleend aan de deelnemers die oorspronkelijk in Multi-client Pensioenkring 1 zaten uit toeslagdepot D (voormalig Multi-client Pensioenkring 1) per 31 december 2024. Ultimo boekjaar is het toeslagendepot hierdoor leeg.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Het inhalen van gemiste toeslagen was niet aan de orde omdat de beleidsdekkingsgraad onder de TBI-grens ligt.

Het bestuur van Multi-client Pensioenkring 2 geeft in de financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2019	1,47%	0,00%	1,47%	1,47%
1 januari 2020	1,64%	0,00%	1,64%	3,13%
31 december 2020	0,99%	0,00%	0,99%	4,16%
31 december 2021	2,57%	0,00%	2,57%	6,84%
31 december 2022	17,16%	0,84%	16,32%	24,27%
31 december 2023	-1,39%	0,00%	-1,39%	22,55%
31 december 2024	2,54%	0,92%	1,62%	24,53%

Het toeslagpercentage is bepaald over het lopende boekjaar en gaat in per 31 december van het boekjaar.

Voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen:

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
1 januari 2019	1,47%	0,00%	1,47%	1,47%
1 januari 2020	1,64%	0,00%	1,64%	3,13%
31 december 2020	0,99%	0,00%	0,99%	4,16%
31 december 2021	2,57%	0,00%	2,57%	6,84%
31 december 2022	17,16%	0,84%	16,32%	24,27%
31 december 2023	-1,39%	0,00%	-1,39%	22,55%
31 december 2024	2,54%	0,92%	1,62%	24,53%

Het toeslagpercentage is bepaald over het lopende boekjaar en gaat in per 31 december van het boekjaar.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Multi-client Pensioenkring 2 heeft met de collectieve waardeoverdrachten ook de bestaande verzekeringsovereenkomsten overgenomen van het voormalige Stichting Pensioenfonds Invista, Stichting Pensioenfonds Fresenius Nederland en Multi-client Pensioenkring 1. Uit hoofde van deze verzekeringsovereenkomsten worden lopende uitkeringen ontvangen van elipsLife voor premievrijstelling.

De herverzekering van het overlijdensrisico is ondergebracht bij Aegon. Het betreft de uitkering van het partner- en wezenpensioen en een eventuele uitkering van een ANW-hiaat pensioen. Dit betreft een kapitaalverzekering en hiervoor wordt geen herverzekerde voorziening opgenomen.

Voor de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico is een contract afgesloten bij SCOR. Het herverzekeringsdeel technische voorziening uit hoofde van deze overeenkomst bedroeg 576 per 31 december 2024.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	693	684
Rentetoevoeging	21	22
Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-90	-94
Wijziging markttrente	1	22
Wijziging actuariële grondslagen	0	0
Overige wijzigingen	-49	59
Stand per 31 december	576	693

De overige wijzigingen hebben betrekking op de mutaties binnen de herverzekerde populatie. Een voorbeeld hiervan is een wijziging in de mate van arbeidsongeschiktheid voor een deelnemer.

De gehele herverzekeringsdeel technische voorzieningen heeft een looptijd van langer dan één jaar.

8. Overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Toeslagendepot	0	227
Totaal	0	227

De toeslagendepots zijn gevormd vanuit de verschillende collectieve waardeoverdrachten ten behoeve van de deelnemers die daar recht op hebben en zijn bedoeld om vanuit daar toeslagen toe te kennen aan de oud-deelnemers van de voormalige pensioenfondsen en de pensioenkring. Per 31 december 2022 waren de toeslagendepots A, B en C leeg. Per 31 december 2024 is ook toeslagendepot D leeg.

Toeslagendepot D - Multi-client Pensioenkring 1

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	227	220
Vorming depot D (MC1)	0	0
Rendement	7	7
Correctie fictieve kostenvoorziening	0	0
Onttrekkingen	-234	0
Stand per 31 december	0	227

Per 31 december 2024 is er vanuit het toeslagendepot D (MC1) een toeslag van 0,91% (2023: geen) aan de deelnemers die oorspronkelijk in Multi-client Pensioenkring 1 zaten verleend. Ultimo boekjaar is het toeslagendepot hierdoor leeg.

9. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Derivaten	108.960	134.074
Totaal	108.960	134.074

Een uitgebreide toelichting op de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

10. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premie sociale verzekeringen	427	427
Overige schulden en overlopende passiva	500	788
Schulden uit verzekeringen	0	66
Totaal	927	1.281

De post 'belastingen en premies sociale verzekering' betreft de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen van december 2024. De betaling van de loonheffing aan de Belastingdienst wordt door Stap gedaan en aan de pensioenkring doorbelast. Deze afdracht heeft in januari 2025 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de overlopende kosten uit 2024 van 367, de met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 110, nog met Aegon af te rekenen distributiekosten over het vierde kwartaal van 2024 van 22 en nog te betalen facturen van 1.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Multi-client Pensioenkring 2 wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkring is het nakomen van de pensioentoezeggingen en daarmee is het solvabiliteitsrisico het belangrijkste risico voor de pensioenkring.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer van de specifieke risico's voor Multi-client Pensioenkring 2. Het beheer van de risico's die voor alle pensioenkringen van toepassing zijn, wordt toegelicht in 24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen.

Solvabiliteitsrisico's

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2024	2023
Dekkingsgraad per 1 januari	116,0%	112,7%
Premie	0,0%	0,2%
Uitkeringen en kosten	0,5%	0,5%
Toeslagverlening	-1,0%	0,0%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	3,7%	6,1%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,9%	-3,7%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,1%	0,4%
Wijziging actuariële grondslagen	-0,2%	0,0%
Overige (incidentele) mutaties	0,2%	0,3%
Overige mutaties	0,0%	0,0%
Kruiseffecten	0,0%	-0,5%
Dekkingsgraad per 31 december	117,4%	116,0%

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	31-12-2024	31-12-2023
S1 Renterisico	0,1%	0,1%
S2 Risico zakelijke waarden	8,9%	8,9%
S3 Valutarisico	3,0%	2,9%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	5,2%	4,8%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,0%	3,1%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief risico	0,4%	0,4%
Diversificatie-effect	-7,5%	-7,4%
Totaal	13,1%	12,8%

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	846.906	821.209
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	748.814	727.830
Vereist eigen vermogen	98.092	93.379
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	130.111	116.323
Surplus / surplus	32.019	22.944

De buffers zijn berekend op basis van het standaard model, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis van de vermogensstand ultimo 2024. De feitelijke dekkingsgraad (117,4%) is per 31 december 2024 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (113,1%).

Renterisico (S1)

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		6,5		5,9
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		14,3		15,1
(nominale) Pensioenverplichtingen	748.814	16,8	727.830	17,1

Het percentage afdekking van het renterisico van 70,57% leidt ertoe dat de duration van de vastrentende waarden na afdekking van het renterisico stijgt met 7,8 naar 14,3.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 1 jaar	12.314	2,0%	13.094	2,3%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	140.854	23,4%	160.599	27,6%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	132.341	22,0%	141.561	24,4%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	210.048	35,0%	158.476	27,3%
Resterende looptijd > 20 jaar	105.883	17,6%	107.607	18,5%
Totaal	601.440	100,0%	581.337	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Multi-client Pensioenkring 2 en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd < 5 jaar	114.906	15,3%	107.673	14,8%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	124.534	16,6%	118.045	16,2%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	238.264	31,8%	231.219	31,8%
Resterende looptijd > 20 jaar	271.110	36,3%	270.893	37,2%
Totaal	748.814	100,0%	727.830	100,0%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt voor afdekking 545.154 ofwel 61,9% (2023: 67,6%) en na afdekking 735.790 ofwel 83,8% (2023: 85,8%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten -2.790 (2023: 4.226).

De valutapositie per 31 december 2024 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2024 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	545.154	190.636	735.790
GBP	7.432	-3.642	3.790
JPY	14.821	-7.683	7.138
USD	251.270	-182.101	69.169
Overige	61.882	0	61.882
Totaal niet EUR	335.405	-193.425	141.980
Totaal	880.559	-2.790	877.769

De valutapositie per 31 december 2023 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2023 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	567.234	156.131	723.365
GBP	16.443	-8.584	7.859
JPY	9.495	-4.775	4.720
USD	182.188	-138.546	43.642
Overige	63.667	0	63.667
Totaal niet EUR	271.793	-151.906	119.887
Totaal	839.027	4.226	843.253

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	473.674	53,9%	505.474	59,9%
Noord-Amerika	278.696	31,8%	205.987	24,4%
Zuid-amerika	21.662	2,5%	21.228	2,5%
Azië-Pacific	70.782	8,0%	59.554	7,1%
Afrika	5.394	0,6%	4.730	0,6%
Gemixt	186	0,0%	0	0,0%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	850.394	96,8%	796.973	94,5%
Derivaten	-108.772	-12,4%	-129.848	-15,4%
Overige beleggingen	136.147	15,6%	176.128	20,9%
Totaal	877.769	100,0%	843.254	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	18.649	2,1%	19.264	2,3%
Bouw- en grondstoffen	8.332	0,9%	10.990	1,3%
Industrie	65.259	7,4%	54.060	6,4%
Duurzame consumentengoederen	71.546	8,2%	66.835	7,9%
Consumentengebruiksgoederen	68.621	7,8%	57.421	6,8%
Gezondheidszorg	40.433	4,6%	41.449	4,9%
Hypotheke	165.446	18,9%	153.779	18,2%
Informatietechnologie	69.045	7,9%	61.277	7,3%
Telecommunicatie	39.530	4,5%	32.390	3,8%
Nutsbedrijven	16.417	1,9%	14.497	1,7%
Overheid en overheidsinstellingen	148.339	16,9%	154.556	18,3%
Vastgoed	6.118	0,7%	4.406	0,5%
Financiële instellingen	124.712	14,2%	117.312	13,9%
Liquiditeiten	7.153	0,8%	8.184	1,0%
Overige	794	0,1%	553	0,1%
Subtotaal aandelen en vastrentende waarden	850.394	96,9%	796.973	94,5%
Derivaten	-108.772	-12,4%	-129.848	-15,4%
Overige beleggingen	136.147	15,5%	176.128	20,9%
Totaal	877.769	100,0%	843.254	100,0%

Kredietrisico (S5)

Er is geen minimum- of target rating bepaald voor nominale staatsobligatieleningen. Er wordt echter gewerkt met een landenverdeling als percentage van de portefeuille met discretionaire nominale staatsobligaties. De volgende landen zijn toegestaan, met achtereenvolgens de bijbehorende percentages voor het minimum, neutraal en maximum gewicht:

Land	Minimum gewicht	Neutraal	Maximum gewicht
Duitsland	48,0%	50,0%	52,0%
Nederland	24,7%	26,7%	28,7%
Finland	11,3%	13,3%	15,3%
Oostenrijk	8,0%	10,0%	12,0%

Ultimo 2024 voldeed Multi-client Pensioenkring 2 aan het opgestelde beleid voor de beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Europa	437.050	72,7%	433.500	74,6%
Noord-Amerika	123.971	20,6%	110.249	19,0%
Zuid-Amerika	18.199	3,0%	16.500	2,8%
Azië-Pacific	17.448	2,9%	17.137	2,9%
Afrika	4.586	0,8%	3.951	0,7%
Gemixt	186	0,0%	0	0,0%
Totaal	601.440	100,0%	581.338	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Energie	13.029	2,2%	12.149	2,1%
Bouw en grondstoffen	0	0,0%	141	0,0%
Industrie	33.251	5,5%	28.565	4,9%
Duurzame consumentengoederen	54.045	9,0%	47.654	8,2%
Consumentengebruiksgoederen	29.028	4,8%	28.756	4,9%
Gezondheidszorg	13.820	2,3%	13.553	2,3%
Hypotheke	165.446	27,5%	153.779	26,5%
Informatietechnologie	24.633	4,1%	25.412	4,4%
Telecommunicatie	26.246	4,4%	22.898	3,9%
Nutsbedrijven	12.141	2,0%	10.195	1,8%
Overheid en overheidsinstellingen	148.338	24,7%	154.555	26,6%
Financiële instellingen	75.254	12,5%	77.062	13,3%
Liquiditeiten	5.415	0,9%	6.065	1,0%
Overige	794	0,1%	553	0,1%
Totaal	601.440	100,0%	581.335	100,0%

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2024 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
AAA	128.527	21,4%	151.298	26,0%
AA	194.950	32,4%	166.064	28,6%
A	159.767	26,6%	156.589	26,9%
BBB	93.458	15,5%	85.603	14,7%
BB	10.274	1,7%	9.137	1,6%
B	1.933	0,3%	1.353	0,2%
CCC	3.076	0,5%	1.638	0,3%
CC	2.313	0,4%	1.652	0,3%
C	0	0,0%	590	0,1%
D	1.339	0,2%	1.319	0,2%
Geen rating	5.803	1,0%	6.094	1,0%
Totaal	601.440	100,0%	581.338	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog af te wikkelen transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Overlijdensrisico

De herverzekering van het overlijdensrisico is ondergebracht bij Aegon. Het betreft de uitkering van het partner- en wezenpensioen en een eventuele uitkering van een ANW-hiaat pensioen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Multi-client Pensioenkring 2 heeft met de collectieve waardeoverdrachten ook de bestaande herverzekeringsovereenkomsten overgenomen van het voormalige Stichting Pensioenfonds Invista, Stichting Pensioenfonds Fresenius Nederland en Multi-client Pensioenkring 1. Uit hoofde van deze herverzekeringscontracten worden lopende uitkeringen ontvangen van elipsLife voor premievrijstelling.

Voor de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico is een contract afgesloten bij SCOR.

Toeslagrisico

De toeslagverlening van de pensioenkring is voorwaardelijk.

Ultimo 2024 bedraagt de reële dekkingsgraad 88,8% (2023: 86,3%). Deze risico's zijn verwerkt in de buffer van het verzekeringstechnisch risico ultimo 2024.

Concentratierisico (S8)

De spreiding in de portefeuille met vastrentende waarden is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	59.227	6,0%	106.311	10,9%
Nederlandse staatsobligaties	32.416	3,3%	12.329	1,3%
Totaal	91.643	9,3%	118.640	12,1%

De totale waarde van de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund bedraagt 168.427 en is meer dan 2% van het balanstotaal. De beleggingen zijn uiteindelijk verspreid over meerdere beleggingsfondsen.

Actief risico (S10)

Voor Multi-client Pensioenkring 2 bedraagt de tracking error per eind december 0,43% (2023: 0,40%).

Derivaten - posities

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2024:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	27 maart 2025	190.635	-2.790	188	2.978
Rentederivaten	1 april 2072	362.312	-105.982	0	105.982
Totaal		552.947	-108.772	188	108.960

Ultimo 2024 zijn er geen zekerheden ontvangen voor de derivatenpositie (2023: 5.332) en voor 109.128 zekerheden gesteld (2023: 130.429). Tevens zijn er zekerheden gesteld als initial margin voor 39.344 (2023: 36.367).

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2023:

(bedragen x € 1.000)		Contract-	Saldo	Positieve	Negatieve
Type contract	Maximum looptijd	omvang	waarde	waarde	waarde
Valutaderivaten	8 april 2024	156.131	4.226	4.226	0
Rentederivaten	1 april 2072	391.312	-134.074	0	134.074
Totaal		547.443	-129.848	4.226	134.074

23.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de oprichting van Multi-client Pensioenkring 2 is de pensioenkring een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen met Stap. Het contract is voor onbepaalde looptijd. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de vaste kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De vaste kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer 1.087 (2023: 1.055), uitvoeringskosten pensioenbeheer 641 (2023: 627), exploitatiekosten 477 (2023: 402) en distributiekosten 85 (2023: 81).

Zolang Multi-client Pensioenkring 2 is aangesloten bij Stap, is Multi-client Pensioenkring 2 continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Met ingang van 1 januari 2020 is de risicoherverzekering voor overlijden ondergebracht bij Aegon. Het contract liep tot 31 december 2022, maar is verlengd in 2022. Het contract is steeds 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de periode van de resterende looptijd bedraagt 268.

Met ingang van 1 januari 2020 is de risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Het contract liep tot 31 december 2022, maar is verlengd in 2022. Het contract is steeds 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de periode van de resterende looptijd bedraagt 327.

Investeringsverplichtingen

De pensioenkring heeft ultimo 2024 investeringsverplichtingen voor een bedrag van 2.199 voor private equity (2023: 2.199).

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het bestuur van Stap en Multi-client Pensioenkring 2.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Behoudens de betaling van vaste bestuursvergoedingen (en overeengekomen premies) vinden er geen andere transacties tussen de verbonden partijen plaats. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders van Stap hebben geen pensioenaanspraken of -rechten in de pensioenregeling van Multi-client Pensioenkring 2.

23.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

11. Premiebijdragen voor risico Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenpremie huidig jaar	2.837	3.254
Totaal	2.837	3.254

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgevers in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgevers ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

De daling van de ontvangen pensioenpremie ten opzichte van 2023 wordt veroorzaakt door het vertrek van één werkgever in 2023. De pensioenpremie huidig boekjaar bestaat uit de reguliere premie, die op maandbasis bij de werkgevers in rekening wordt gebracht. De premiefacturatie vindt 2 maanden achteraf plaats. De premie van november en december 2024 is in januari en februari 2025 daadwerkelijk gefactureerd. De premie is op basis van de in januari en februari 2025 gefactureerde bedragen opgenomen in het resultaat per eind 2024.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Multi-client Pensioenkring 2 maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Multi-client Pensioenkring 2 voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Kostendekkende premie	2.810	2.479
Feitelijke premie	2.864	3.357
Gedempte premie	2.708	2.552

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	2.429	2.147
Solvabiliteitsopslag	286	246
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten*	75	66
Opslag voor uitvoeringskosten	20	20
Totaal	2.810	2.479

* In 2024 is de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten als separate categorie opgenomen. Vorig jaar was deze onderdeel van de categorie: Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw. Hierop zijn de vergelijkende cijfers van 2023 aangepast.

De samenstelling van de feitelijk premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	2.533	2.969
Solvabiliteitsopslag	234	277
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten*	77	91
Opslag voor uitvoeringskosten	20	20
Totaal	2.864	3.357

* * In 2024 is de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten als separate categorie opgenomen. Vorig jaar was deze onderdeel van de categorie: Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw. Hierop zijn de vergelijkende cijfers van 2023 aangepast.

De feitelijke premie, zoals deze in bovenstaande uitsplitsing is opgenomen wijkt 27 (2023: 103) af van de premie die daadwerkelijk is ontvangen, vanwege de opslag voor het weerstandsvermogen. Daarnaast zit in de ontvangen premie ook een verrekening van 32 die hoort bij voorgaande jaren.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	1.538	1.520
Solvabiliteitsopslag	172	167
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten*	45	45
Opslag voor uitvoeringskosten**	20	20
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	933	800
Totaal	2.708	2.552

* Vorig jaar werd hier onterecht opslag voor uitvoeringskosten genoemd. Dit moest zijn opslag voor toekomstige uitvoeringskosten.

** Vorig jaar werd hier onterecht kosten per deelnemer genoemd. Dit moest zijn opslag voor uitvoeringskosten.

Het verschil tussen de kostendekkende premie en de gedempte premie wordt veroorzaakt doordat de actuarieel benodigde koopsom van de kostendekkende premie vastgesteld is op basis van de rentetermijnstructuur zoals vastgesteld door DNB met een 12-maands middeling en die van de gedempte premie op basis van het verwachte rendement.

De premie voor 2024 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De feitelijke premie na aftrek van de kosten per deelnemer en de opslag ten behoeve van het weerstandsvermogen is hoger dan de gedempte premie. Multi-client Pensioenkring 2 voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

12. Beleggingsresultaten risico Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2024				
Aandelen	0	36.878	-202	36.676
Vastrentende waarden	2.145	26.569	-423	28.291
Derivaten	-11.181	-3.021	-43	-14.245
Overige beleggingen	5.710	456	0	6.166
Kosten vermogensbeheer	-	-	-682	-682
Totaal	-3.326	60.882	-1.350	56.206
Mutatie weerstandsvermogen				-8
				56.198

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2024 is afgedragen aan Stap, bedraagt -8 (2023: -38) en is onttrokken aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten.

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2023				
Aandelen	0	34.749	-191	34.558
Vastrentende waarden	826	27.899	-414	28.311
Derivaten	-10.748	11.832	-5	1.079
Overige beleggingen	6.746	-375	0	6.371
Kosten vermogensbeheer	-	-	-675	-675
Totaal	-3.176	74.105	-1.285	69.644
Mutatie weerstandsvermogen				-38
				69.606

13. Beleggingsresultaten toeslagendepot

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2024				
Overige beleggingen	7	0	0	7
Kosten vermogensbeheer	-	-	0	0
Totaal	7	0	0	7

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2023				
Overige beleggingen	10	0	0	10
Kosten vermogensbeheer	-	-	0	0
Totaal	10	0	0	10

14. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-117	9
Totaal	-117	9

15. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Interestbaten op liquiditeiten	40	37
Totaal	40	37

16. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	18.381	17.699
Partnerpensioen	2.495	2.344
Wezenpensioen	42	51
WAO-aanvulling	35	37
Anw-aanvulling	72	76
Afkopen	97	160
Overige uitkeringen	63	63
Totaal	21.185	20.430

Onder de 'Overige uitkeringen' zijn opgenomen de uitkeringen voor de AOW-compensatie en eenmalige uitkeringen.

17. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Administratiekostenvergoeding	709	644
Exploitatiekosten	636	491
Distributiekosten	85	81
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	99	29
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-221	-173
Totaal	1.308	1.072

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Multi-client Pensioenkring 2 (641) en uit kosten voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (68).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (636). Deze kosten bestaan uit een procentuele vergoeding over het belegd vermogen voor Stap, kosten voor de actuariële functie, kosten voor de Pensioenfederatie en Eumedion, kosten die samenhangen met voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door Stap en kosten van het belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van de exploitatiekosten wordt toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

De distributiekosten betreffen kosten die worden betaald aan Stap. De kosten voor distributie en vertegenwoordiging hebben onder meer betrekking op het uitbrengen van offertes voor Multi-client Pensioenkring 2.

Onder overige kosten zijn bankkosten, kosten voor communicatie-uitingen, uitgevoerde onderzoeken en kosten voor de voorbereidende werkzaamheden voor de Wtp door externe adviseurs opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Multi-client Pensioenkring 2 zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het bestuursbureau van Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

18. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Multi-client Pensioenkring 2

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Pensioenopbouw	2.445	2.087
Toeslagverlening	6.709	-3
Rentetoevoeging	24.523	22.563
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-22.319	-21.361
Wijziging marktrente	12.146	24.649
Wijziging actuariële grondslagen	-1.376	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-2.219	-8.357
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	1.192	-1.282
Totaal	21.101	18.296

19. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-117	9
Totaal	-117	9

20. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Premie herverzekeringen	167	82
Claims herverzekeringen	-206	-35
Totaal	-39	47

21. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-10	0
Inkomende WOD KP	-13	-52
Uitgaande waardeoverdrachten	1.953	1.448
Uitgaande WOD KP	24	5.744
Totaal	1.954	7.140

22. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2024	2023
Mutatie toeslagendepot	-227	7
Betaalde interest	12	5
Totaal	-215	12

Onder de overige lasten wordt de mutatie van de langlopende schuld (het toeslagendepot) verantwoord. De mutatie van het toeslagendepot wordt veroorzaakt door de toeslagverlening die vanuit dit depot is gefinancierd. Ultimo boekjaar is het depot leeg.

23.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Op het moment van vaststellen van het jaarverslag zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum bij Multi-client Pensioenkring 2.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Den Haag, 11 juni 2025

Het bestuur

Marga Schaap

Huub Popping

Danielle Melis

Fred Ooms

24. Grondslagen financiële opstellingen

24.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Activiteiten

In de onderstaande tabel zijn per pensioenkring de oprichtingsdatum, het latende pensioenfonds en het soort deelnemers opgenomen.

Pensioenkring	Oprichtingsdatum	Pensioenkring gevormd vanuit	Soort deelnemers
Pensioenkring Eastman	01-10-2016	Stichting Pensioenfonds E-way	Actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring SVG	01-12-2016	Stichting Voorzieningsfonds Getronics	Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring Holland Casino	01-07-2017	Stichting Pensioenfonds Holland Casino	Actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring Douwe Egberts	01-04-2018	Stichting Douwe Egberts Pensioenfonds (DEPF)	Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring Ballast Nedam	01-01-2019	Stichting Pensioenfonds Ballast Nedam	Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring GE Nederland	01-09-2021	Stichting Pensioenfonds General Electric Nederland	Actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring TotalEnergies Nederland	01-01-2022	Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland (TPN)	Actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring Aon Groep Nederland	01-05-2023	Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland (SPAGN)	Actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Pensioenkring Astellas	01-01-2024	Stichting Pensioenfonds Astellas	Actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
Multi-client Pensioenkring 2	01-01-2018	Stichting Pensioenfonds Sanoma Nederland, Stichting Pensioenfonds Invista, Stichting Pensioenfonds Fresenius Nederland en Multi-client Pensioenkring 1	Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

Het doel van de pensioenkringen is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekken de pensioenkringen uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. De Belastingdienst hanteert voor een algemeen pensioenfonds (inclusief de pensioenkringen) één fiscaal nummer. Daarom treedt Stap voor bepaalde geldstromen, zoals uitkeringen, als kassier voor de pensioenkringen op. De pensioenkringen geven invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de aangesloten ondernemingen.

Overeenstemmingsverklaring

De financiële opstelling is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur heeft op 11 juni 2025 deze financiële opstelling vastgesteld.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de financiële opstellingen van een pensioenkring zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De financiële opstelling van een pensioenkring is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Voor de toelichting op de continuïteit wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar een pensioenkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De financiële opstelling van een pensioenkring is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van een pensioenkring.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de financiële opstelling van een pensioenkring verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta in euro's zijn:

	31-12-2024	Gemiddeld 2024	31-12-2023	Gemiddeld 2023
USD	0,9657	0,9241	0,9053	0,9249
GBP	1,2095	1,1813	1,1540	1,1498
JPY	0,0061	0,0061	0,0064	0,0066

Dekkingsgraden

De feitelijke dekkingsgraad van een pensioenkring wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad van een pensioenkring wordt berekend als de dekkingsgraad gedeeld door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2024. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenkring is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden. Indien een pensioenkring korter dan 12 maanden geleden operationeel is geworden, is de beleidsdekkingsgraad ultimo jaar overeenkomstig de richtlijnen van DNB gebaseerd op de dekkingsgraden van het latende pensioenfonds tot aan oprichtingsdatum van de pensioenkring en vanaf de oprichtingsdatum op de dekkingsgraden van de pensioenkring. In 2024 is dit bij geen enkele pensioenkring van toepassing. In 2023 was dit het geval bij Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen voor risico pensioenkring

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Onder waardering tegen actuele waarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen de netto vermogenswaarde per balansdatum, die is gebaseerd is op de actuele waarde.

Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen de netto vermogenswaarde per balansdatum, die gebaseerd is op de actuele waarde.

Vastgoedbeleggingen

Niet beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende taxatiewaarde. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat een pensioenkring heeft in het eigen vermogen van de niet beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund worden gekwalificeerd als beleggingen waarvan de waarde is vastgesteld op basis van een waarderingsmodel. De bepaling van de waarde van de hypothecaire vorderingen binnen de onderliggende hypotheekfondsen geschiedt door de toekomstige contractuele kasstromen te verdisconteren en rekening houdend met vervroegde aflossingen.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op marktwaarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. De actuele waarde van niet-beursgenoteerde participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat een pensioenkring heeft in het eigen vermogen van de betreffende beleggingsinstellingen per balansdatum.

Onder de overige beleggingen worden tevens vorderingen en schulden voor de beleggingen gepresenteerd.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen voor risico van een pensioenkring worden aangehouden.

Deze grondslag is in 2024 van toepassing op Pensioenkring GE Nederland en Pensioenkring Astellas.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de bij een verzekeraar verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuren de actuariële grondslagen van een pensioenkring.

Conform RJ 610 paragraaf 224 is de latente vordering op de verzekeraar gelijkgesteld aan het herverzekeringsdeel technische voorzieningen. De kredietwaardigheid van de verzekeraar is dusdanig dat het bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. De liquide middelen van tegoeden in verband met beleggingstransacties behoren niet tot de overige activa.

Algemene reserve pensioenkring

De algemene reserve van een pensioenkring wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van een pensioenkring (en indien van toepassing het herverzekeringsdeel technische voorzieningen en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers), volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Algemene grondslagen voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden

verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante- condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De actuariële grondslagen en veronderstellingen zijn vastgesteld conform de bepalingen in de Pensioenwet, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Specifieke grondslagen voor een pensioenkring zijn in de financiële opstelling van de pensioenkring opgenomen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de verzekerde uitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van een pensioenkring. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar (afslag voor kredietrisico).

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Deze grondslag is in 2024 van toepassing op Pensioenkring GE Nederland en Pensioenkring Astellas.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat van het betreffende boekjaar.

Premiebijdragen voor risico pensioenkring

Onder premiebijdragen (van werkgevers en werknemers) wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen premie. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking

hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord. Daarnaast zijn bijdragen voor toekomstige toeslagen voor inactieven ook verantwoord in de premiebijdragen.

Deze grondslag is in 2024 van toepassing voor Pensioenkring Eastman, Pensioenkring Holland Casino, Pensioenkring GE Nederland, Pensioenkring TotalEnergies Nederland, Pensioenkring Aon Groep Nederland, Pensioenkring Astellas en Multi-client Pensioenkring 2.

Beleggingsresultaten risico pensioenkring

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de financiële opstelling van een pensioenkring wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden in dit verband rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten verstaan.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten vermogensbeheer worden de kosten voor fiduciair beheer verstaan. Deze kosten worden verantwoord op basis van de opgave van de vermogensbeheerder.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke. Deze kosten worden verantwoord op basis van de opgave van de vermogensbeheerder.

Mutatie weerstandsvermogen

De mutatie weerstandsvermogen betreft het afgedragen bedrag aan Stap. In geval van een storting wordt deze als last verantwoord en in geval van een vordering als bate. De financiering van het weerstandsvermogen vindt plaats door:

- Een opslag van 0,2% op de pensioenpremie
- Een opslag van 0,2% op de koopsom bij een collectieve waardeoverdracht, danwel vanuit de vrijval van de kostenvoorziening
- Een afslag van 0,2% op het bruto beleggingsrendement bij autonome groei van het belegd vermogen
- Een onttrekking ter grootte van 0,2% van de wettelijke overdrachtswaarde bij inkomende individuele waardeoverdrachten
- Saldering van het rendement op het belegde weerstandsvermogen ten gunste of ten laste van het bruto beleggingsrendement
- Een onttrekking als gevolg van een uitgaande collectieve waardeoverdracht

De opslag op de pensioenpremie is in 2024 van toepassing voor Pensioenkring Eastman, Pensioenkring Holland Casino, Pensioenkring GE Nederland, Pensioenkring TotalEnergies Nederland, Pensioenkring Aon Groep Nederland, Pensioenkring Astellas en Pensioenkring 2.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenkring.

Deze grondslag is in 2024 van toepassing op Pensioenkring GE Nederland en Pensioenkring Astellas.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Stap berekent kosten door aan een pensioenkring. Het gaat daarbij om de volgende componenten:

- Uitvoeringskosten pensioenbeheer: administratiekostenvergoeding voor de pensioenadministratie bij TKP en meerwerk-activiteiten die conform afspraak worden doorbelast.
- Exploitatiekosten Stap: vaste bedragen die op maandbasis in rekening worden gebracht en kosten gemaakt door derde partijen die conform gemaakte afspraken worden doorbelast. Uitzondering hierbij is Multi-client Pensioenkring 2, waarvoor een percentage van het belegd vermogen op maandbasis in rekening wordt gebracht.
- Overige pensioenuitvoeringskosten die conform afspraak door een pensioenkring of een aangesloten werkgever worden betaald.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenkring

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Deze grondslag is in 2024 van toepassing op Pensioenkring Eastman, Pensioenkring Holland Casino, Pensioenkring GE Nederland, Pensioenkring TotalEnergies Nederland, Pensioenkring Aon Groep Nederland, Pensioenkring Astellas en Multi-client Pensioenkring 2.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%) op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentermijnstructuur per 31 december 2023 (2023: de éénjaarsrente van de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval voor de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van een pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen plaatsvindt op basis van de actuariële grondslagen van een pensioenkring, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De actuariële grondslagen van een pensioenkring wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Deze grondslag is in 2024 van toepassing op Pensioenkring GE Nederland en Pensioenkring Astellas.

Saldo herverzekeringen

De inkomende en uitgaande geldstromen worden gesaldeerd opgenomen en verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen onder de overige activa, de liquide middelen en de op korte termijn zeer liquide activa onder de overige beleggingen. De op korte termijn zeer liquide activa zijn die beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

24.2 Grondslagen risicobeheer pensioenkringen

De pensioenkringen worden bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van de pensioenkringen is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor de pensioenkringen.

Het risicobeleid wordt verwoord in de ABTN van de betreffende pensioenkring. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- verzekeringsbeleid
- toeslagbeleid

Het premiebeleid was in 2024 van toepassing voor Pensioenkring Eastman, Pensioenkring Holland Casino, Pensioenkring GE Nederland, Pensioenkring TotalEnergies Nederland, Pensioenkring Aon Groep Nederland, Pensioenkring Astellas en Multi-client Pensioenkring 2.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses voor te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van de meest recent uitgevoerde Asset Liability Management-studie (ALM-studie) en (aanvangs)haalbaarheidstoets(en). Ook het financieel crisisplan, dat jaarlijks door het bestuur wordt getoetst en waar nodig aangepast aan de actualiteit, is verwerkt in de onderstaande toelichting op de risico's, het risicobeleid en de ingezette beheersmaatregelen/afdekkinginstrumenten.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor een pensioenkring betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat een pensioenkring niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van een pensioenkring zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat een pensioenkring de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op de pensioenaanspraken en -rechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat een pensioenkring verworven pensioenaanspraken en -rechten moet verminderen.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient een pensioenkring buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op een pensioenkring specifieke restrisico's (na afdekking).

De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad primo jaar. Dit zorgt ervoor dat de optelling van dekkingsgraad primo jaar plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de dekkingsgraad ultimo jaar. Het verschil de stand primo jaar en de afzonderlijke componenten wordt verantwoord onder de noemer kruiseffecten. In het algemeen geldt dat deze post groter wordt naarmate de afzonderlijke resultaatcomponenten groter worden.

Beleggingsrisico's

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin een pensioenkring op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico).

Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, die in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktpositities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Een pensioenkring loopt renterisico over de verplichtingen, omdat de verplichtingen in waarde veranderen als gevolg van mutaties in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. Met de duration kan worden berekend in hoeverre de waarde van een portefeuille of van de verplichtingen verandert met een verandering in de rente van één basispunt (0,01%). Als de waardeverandering van de vastrentende waarden wordt afgezet tegen de waarde verandering van de verplichtingen, dan wordt hiermee de afdekking van het renterisico bedoeld.

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijsrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Voor een pensioenkring heeft dit risico betrekking op de portefeuille zakelijke waarden.

De portefeuille met zakelijke waarden bestaat uit aandelen. Hierbij vinden de beleggingen in aandelen wereldwijd plaats. Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en de spreiding is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen. Daarnaast is de ALM-studie een belangrijk beheersingsinstrument om vast te stellen of gekozen de portefeuille met zakelijke waarden voldoet aan de gewenste afweging van risico versus rendement.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de marktwaarde van de beleggingen in vreemde valuta daalt door een waardedaling van andere valuta's ten opzichte van de euro. Voor alle beleggingscategorieën wordt een actief valutabeleid gevoerd. Uitgangspunt hiervoor is een gedeeltelijke afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Prijsrisico

Prijsrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Voor een pensioenkring heeft dit risico betrekking op de portefeuille met

zakelijke waarden.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie en dat is onder meer vastgelegd in de strategische beleggingsmix van een pensioenkring. In aanvulling hierop maakt een pensioenkring voor de afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor een pensioenkring als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop een pensioenkring (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld verzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee een pensioenkring transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor een pensioenkring financiële verliezen lijdt.

Een pensioenkring heeft voor vastrentende waarden een 'categorieën'-beleid opgesteld omtrent het kredietrisico. De fiduciair beheerder monitort de uitvoering van dit beleid op dagbasis.

Het kredietrisico (S5) in de berekening van het vereist eigen vermogen is een samenloop van allocatie en kredietwaardigheid (rating) van beleggingen.

Voor de beleggingen in bedrijfsobligaties wordt het kredietrisico door middel van restricties op de minimale krediet rating van de portefeuille beheerst. Voor de hypotheekportefeuille worden eisen gesteld met betrekking tot de maximale Loan-to-Value (LtV) ratio en minimale percentage van hypotheeken met staatsgarantie (NHG).

Creditrating

Een creditrating wordt toegekend door een ratingbureau. De drie belangrijkste ratingbureaus zijn Standard & Poor's, Moody's en Fitch.

Indien er meerdere ratings beschikbaar zijn, hanteert een pensioenkring de volgende methodiek:

- Drie ratings: de mediaan is leidend
- Twee ratings: de laagste rating is leidend

Op het moment dat er geen rating beschikbaar is dan zal er een gefundeerde inschatting van de rating worden gemaakt die overeenkomt met het kredietrisico van de desbetreffende obligatie.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering

van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met een adequaat vastgestelde ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat een pensioenkring in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door een pensioenkring geen (volledige) voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat een pensioenkring voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) en van de hoogte van de dekkingsgraad van een pensioenkring.

De zogenoemde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor een pensioenkring op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat een pensioenkring bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door een pensioenkring vastgesteld op basis van de ALM-studie. De

uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico van de pensioenkring. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt elke post aangemerkt die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door een pensioenkring beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Het bestuur zorgt voor een zodanige vormgeving van de uitbesteding dat de aansluiting tussen de (informatie over) de uitbestede processen en de overige bedrijfsprocessen altijd gewaarborgd is. En tevens dat de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de organisatie, uitvoering en beheersing van de uitbestede werkzaamheden en het toezicht daarop niet worden ondermijnd en in lijn is met het uitbestedingsbeleid.

Het bestuur zorgt voor voldoende waarborgen om volledig in control te kunnen zijn. Deze waarborgen behelzen onder andere het schriftelijk vastleggen van alle gemaakte afspraken en het verkrijgen van uitgebreide management informatie met een schriftelijke verantwoording over de uitvoering door de uitvoerder aan het bestuur.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan TKP. Met TKP is een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten. Het fiduciair beheer voor de beleggingen risico pensioenkring is uitbesteed aan Aegon AM en hiervoor is eveneens een uitbestedingsovereenkomst en een SLA overeengekomen. De beleggingen voor risico deelnemer is voor Pensioenkring GE Nederland uitbesteed aan ABN AMRO en voor Pensioenkring Astellas aan Visma Idella.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages, het In Control Statement en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 rapportages). Een pensioenkring valt onder de reikwijdte van de ISAE 3402 controle bij Aegon AM en TKP, waardoor op deze rapportage gesteund kan worden. Voor Stap laat TKP jaarlijks een aparte ISAE 3402 rapportage opstellen. Het bestuursbureau van Stap beoordeelt deze ISAE 3402 rapportages jaarlijks en bespreekt de uitkomsten van de analyse met het bestuur van Stap.

Aangezien hiermee sprake is van een adequate beheersing van de operationele risico's worden hiervoor door een pensioenkring geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf voor de mate waarin actief wordt belegd is de zogenoemde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

Het actief risico is in de berekening van het vereist eigen vermogen opgenomen als S10. S10 heeft een omvang van twee maal de tracking error van de portefeuille (97,5% zekerheid). Er is verondersteld dat het actief risico niet samenhangt met de andere risicofactoren.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van een pensioenkring niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor een pensioenkring niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. De hoofdregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van een pensioenkring. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Swaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan een pensioenkring de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

C. Overige gegevens

Overige gegevens en bijlagen

25.1 Resultaatbestemming

Bedragen x € 1.000

Regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten Stap

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten van 2.085 over het boekjaar wordt op basis van een bestuursbesluit van Stap toegevoegd aan het weerstandsvermogen. Het resterende saldo van baten en lasten wordt onttrokken aan de overige reserves.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring Eastman

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 4.055 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Eastman.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring SVG

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 13.825 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring SVG.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring Holland Casino

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 90.881 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Holland Casino.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring Douwe Egberts

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 60.627 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Douwe Egberts.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring Ballast Nedam

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 22.504 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Ballast Nedam.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring GE Nederland

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 37.522 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring GE Nederland.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 22.452 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring Aon Groep Nederland

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 16.617 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Aon Groep Nederland.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring Astellas

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 95.249 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Pensioenkring Astellas.

Regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten van Multi-cliënt Pensioenkring 2

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten, van 13.788 over het boekjaar, verhoogt de algemene reserve van Multi-client Pensioenkring 2.

25.2 Actuariële verklaringen

Actuariële verklaring Pensioenkring Eastman

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap te Den Haag is voor collectiviteitskring Pensioenkring Eastman aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Eastman, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 1.636.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 81.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wettoekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring Eastman is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring SVG

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap te Den Haag is voor collectiviteitskring Pensioenkring SVG aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring SVG, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.792.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 239.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring SVG is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring Holland Casino

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap te Den Haag is voor collectiviteitskring Pensioenkring Holland Casino aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Holland Casino, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 15.348.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 767.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring Holland Casino is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring Douwe Egberts

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Douwe Egberts te Den Haag is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Douwe Egberts, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 13.455.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 672.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring Douwe Egberts is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring Ballast Nedom

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap te Den Haag is voor collectiviteitskring Pensioenkring Ballast Nedom aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Ballast Nedom, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 8.266.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 413.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring Ballast Nedam is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring GE Nederland

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring GE Nederland te Den Haag is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring GE Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.664.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 233.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring GE Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap te Den Haag is voor collectiviteitskring Pensioenkring TotalEnergies Nederland aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring TotalEnergies Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.451.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 222.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring TotalEnergies Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerkinggenomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagenbeperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring Aon Groep Nederland

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Aon Groep Nederland te Den Haag is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Aon Groep Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.941.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 247.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Aon Groep Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen toereikend zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Pensioenkring Astellas

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap te Den Haag is voor collectiviteitskring Pensioenkring Astellas aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring Astellas, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 3.806.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 190.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor collectiviteitskring Pensioenkring Astellas is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Actuariële verklaring Multi-client Pensioenkring 2

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Multi-Client Pensioenkring 2 te Den Haag is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Multi-Client Pensioenkring 2, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Triple A – Risk Finance Certification B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Triple A – Risk Finance Certification B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 7.488.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 374.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door de pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Multi-Client Pensioenkring 2 is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 11 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

25.3 Controle verklaring van onafhankelijke accountant

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht toezicht uitoefent en de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk 1.4 'Integraal Risicomanagement' paragraaf 'Frauderisico' van het jaarverslag waarin het bestuur van de stichting aangeeft dat het bij het identificeren en inschatten van risico's met behulp van de Systematische Integriteitsrisico Analyse (SIRA) specifieke aandacht besteedt aan het inschatten van frauderisico's bij het integriteitsrisico. Hierbij worden ook risico's bij de uitbestedingspartners betrokken.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het bestuur zoals opgenomen in de SIRA, de gedragscode en de klokkenluidersregeling, en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersmaatregelen.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het bestuur en het bestuursbureau of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<i>De inherente mogelijkheid van het bestuur om interne beheersings-maatregelen te doorbreken</i> Het bestuur bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het bestuur in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het bestuur met betrekking tot: • journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; • schattingen; • significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten. Daarnaast hebben wij de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst voor het maken van schattingen. Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie, als partij die primair de financiële administratie van het pensioenfonds voort, en de hierin opgenomen interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van toegangsbeveiliging in het IT-systeem. Wij hebben de werkzaamheden die de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft verricht, geëvalueerd. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn. Wij zijn ook alert geweest op mogelijk significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening van de stichting, of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie. De werkzaamheden ten aanzien van de belangrijkste schattingen betreffen de waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen en de fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Voor de werkzaamheden ten aanzien van de belangrijkste schattingen ten aanzien van de waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen, hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd: • Door middel van de ISAE 3402-rapportage van de vermogensbeheerder zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van niet-beursgenoteerde beleggingen. De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport. • Aansluiting van de <i>best estimate</i> waardering van de niet-beursgenoteerde vastgoed- en <i>private equity</i> beleggingsfondsen met de meest recent beschikbare kwartaalrapportage van de vermogensbeheerder en waarderingsinformatie die op dat moment aanwezig is. Om de kwaliteit van de voorlopige waarderungen te toetsen, hebben wij waar mogelijk de intrinsieke waarde per participatie aangesloten met de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen, of <i>backtesting</i> uitgevoerd middels vergelijking van de voorlopige en de gecertificeerde intrinsieke waarde per participatie per 31 december 2023. Voor de werkzaamheden met betrekking tot de belangrijkste schattingen ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen, hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd: • Door middel van de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van de technische voorziening. De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport. • Evaluatie van de uitkomsten van de actuariele analyse over 2024, waaronder de vertaling naar de fondsspecifieke grondslagen, alsmede bespreking van deze analyse met het bestuur, het management van het bestuursbureau en de certificerende actuaaris. • Overleg met en beoordeling van het rapport van de certificerende actuaaris.

Geïdentificeerde frauderisico's	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<i>De kostendoorbelasting van Stap aan de Pensioenkringen is onjuist</i> Op grond van de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement tussen de Pensioenkring en Stap worden diverse categorieën van de uitvoeringskosten ten laste gebracht van de kostenvoorziening, premie of het belegd pensioenvermogen van de Pensioenkring. Het frauderisico inzake de kostendoorbelasting aan de Pensioenkringen wordt met name beïnvloed door de financiële positie van het pensioenfonds. Vanwege het bestaande exploitatietekort van Stap (ontvangen exploitatievergoedingen -/uitvoeringskosten) bestaat het risico dat er uitvoeringskosten onterecht worden doorbelast naar de Pensioenkringen, om op deze wijze het exploitatieresultaat van Stap te sturen. Wij besteden bij onze controle aandacht aan het risico dat de kostendoorbelasting van Stap aan de Pensioenkringen onjuist is. Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur.	Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst in de processen voor het doorbelasten van kosten vanuit Stap aan de Pensioenkringen. Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie, als partij die primair de financiële administratie van het pensioenfonds voert, en de hierin opgenomen interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van toegangsbeveiliging in het IT-systeem. Wij hebben de werkzaamheden die de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft verricht, geëvalueerd. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn. Hierbij hebben wij bijzondere aandacht gehad voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur. Wij hebben gegevensgerichtte werkzaamheden uitgevoerd op de doorbelaste kosten vanuit Stap aan de Pensioenkringen. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het verantwoorden van deze doorbelaste kosten.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast hebben we kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormen voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden van de stichting voor ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere het verkrijgen van controle-informatie omtrent het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen.

Op basis van de verkregen controle-informatie hebben wij vastgesteld of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Daarnaast hebben wij de correspondentie met relevante toezichthoudende instanties geïnspecteerd.

Ook hebben wij geanalyseerd of de huidige en benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de werkzaamheden is gewaarborgd. Hierbij hebben wij inlichtingen ingewonnen bij het bestuur over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Zoals opgenomen in hoofdstuk 1.4 'Integraal Risicomanagement' paragraaf 'Krediet- en liquiditeitsrisico' van het jaarverslag zijn financieringsafspraken tussen Aegon Nederland N.V. en Stap overeengekomen voor de periode tot en met eind 2024 en heeft de overname van Nederland N.V. door a.s.r. geen effect op de garantstelling door Aegon Nederland N.V. Voor de periode vanaf 1 januari 2025 zijn Stap en Aegon Asset Management Holding B.V. (Aegon AM) financieringsafspraken overeengekomen die in december 2023 in een overeenkomst zijn vastgelegd.

Pensioenfondsen zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking, vereist eigen vermogen, aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het fonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast, zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals opgenomen in de toelichtingen op de Algemene reserve in de financiële opstellingen van de Pensioenkringen, bevindt geen van de Pensioenkringen zich op balansdatum in een tekortsituatie en is een herstelplan voor geen van de Pensioenkringen van toepassing.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 12 juni 2025

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door E. Brienesse RA

CONCEPT

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2024 van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

CONCEPT

Bijlage 1 - Naleving Code Pensioenfondsen 2024

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
	Goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden			
1	Het pensioenfonds heeft een missie, visie en strategie. Daarin beschrijft het pensioenfonds wat het pensioenfonds wil betekenen en bereiken voor zijn belanghebbenden, rekening houdend met hun voorkeuren en belangen. Op deze wijze bepaalt het pensioenfonds wat zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, zijn. Het pensioenfonds evalueert zijn missie, visie en strategie periodiek en rapporteert hierover in zijn bestuursverslag.		V	Het bestuur geeft in de paragraaf 'Karakteristieken van Stap' de missie, visie en strategie van Stap weer. In het hoofdstuk "Verslag van het boekjaar" rapporteert het bestuur over de missie, visie en strategie in 2024.
2	Het pensioenfonds heeft, rekening houdend met de voorkeuren en belangen van belanghebbenden, een beleggingsbeleid waarvan milieu- en klimaat- alsmede sociale en governance factoren een uitdrukkelijk en kenbaar onderdeel zijn. Het pensioenfonds houdt op een proportionele wijze rekening met mogelijke langetermijneffecten van het beleggingsbeleid op mens, milieu en maatschappij en de effecten van duurzaamheidsrisico's op beleggingsbeslissingen.	V		
3	Het pensioenfonds voert de pensioenregeling naar beste vermogen uit op basis van een evenwichtige afweging van belangen en is transparant in hoe deze afweging plaatsvindt.	V		
4	Het pensioenfonds verdiept zich in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en betreft deze voorkeuren bij het bepalen van zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gaat daarover met de belanghebbenden in gesprek. Het pensioenfonds rapporteert hierover in het bestuursverslag.		V	Het bestuur geeft in het hoofdstuk "Verslag van het boekjaar" weer op welke wijze het bestuur zich verdiept in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en hoe het deze voorkeuren betreft bij de strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten.
5	Het pensioenfonds heeft een beleid over de wijze waarop het deelnemers keuzebegeleiding biedt bij keuzes binnen de pensioenregeling. Het pensioenfonds evalueert periodiek de uitvoering en de effectiviteit van dit beleid en stuurt waar nodig bij.	V		
6	Het pensioenfonds heeft een visie op de kwaliteit van de uitvoering van de pensioenregeling en het daarbij behorende kostenniveau. Het pensioenfonds monitort de kwaliteit en kosten van uitvoering en evalueert deze jaarlijks.	V		

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
7	Het pensioenfonds legt in zijn uitbestedingsbeleid vast wanneer en onder welke voorwaarden het pensioenfonds besluit tot (onder)uitbesteding van taken of werkzaamheden. Bij uitbesteding van taken of werkzaamheden neemt het pensioenfonds adequate maatregelen in de overeenkomst op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft en/of schade veroorzaakt door handelen of nalaten.	V		
	Goed besturen			
8	Het bestuur legt duidelijk vast op grond van welke overwegingen een besluit is genomen, wat de relatie is met de strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten en op welke wijze het bestuur de overige organen van het pensioenfonds betreft of heeft betrokken.	V		
9	Het bestuur weegt de aanbevelingen van het intern toezicht en andere organen zorgvuldig en motiveert afwijkingen.	V		
10	Het bestuur legt vast wanneer het bestuur het oordeel van de sleutelfunctiehouders in zijn besluiten betreft. Wanneer het bestuur het oordeel van de sleutelfunctiehouders in zijn besluiten betreft, legt het bestuur vast hoe het bestuur dit oordeel heeft gewogen en betrokken in zijn besluiten.	V		
11	Het bestuur legt zijn beleid op strategische aandachtsgebieden schriftelijk vast en zorgt voor een gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt waar nodig bij.	V		
12	Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Daarbij betreft het bestuur de taak- en rolverdeling van bestuur, bestuurlijke commissies en sleutelfunctiehouders.	V		
13	Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor zijn functioneren. De voorzitter is het eerste aanspreekpunt en is als eerste verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming en procedures waarin ruimte en aandacht is voor de inbreng en diverse perspectieven van alle leden van het bestuur.	V		
14	Elk bestuurslid heeft stemrecht.	V		

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
15	Het bestuur vervult zijn taken op een voor belanghebbenden transparante, open en toegankelijke wijze. Het bestuur informeert de belanghebbenden in ieder geval over: – de missie, visie en strategie; – de naleving van deze Code en de interne gedragscode; – de evaluatie van het functioneren van het bestuur; – de afhandeling van klachten en geschillen en de wijzigingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	V		
16	Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Het bestuur zorgt ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is en dat er een noodprocedure beschikbaar is om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.	V		
Effectief intern toezichthouden en controle uitvoeren				
17	Het intern toezicht legt een toezichtvisie ten grondslag aan zijn toezicht. Deze visie omvat tenminste de volgende elementen: - de doelstelling van het intern toezicht; - de rol, rolinvulling en de werkwijze van het intern toezicht; - de interactie tussen intern toezicht en bestuur; - de interactie tussen intern toezicht en de diverse sleutelfunctiehouders; - de interactie tussen intern toezicht en het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan.	V		
18	Het intern toezicht legt vast hoe het intern toezicht het functioneren van het bestuur toetst, wat daarbij het normenkader is, wat het intern toezicht daarvoor nodig heeft, over welke onderwerpen het intern toezicht zich in een specifieke periode een oordeel wenst te vormen en waarover het in gesprek wil met bestuur en verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan.	V		
19	Het intern toezicht is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid als toezichthouder en gedraagt zich ernaar.	V		
20	Het intern toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.	V		
21	Het intern toezicht stelt zich onafhankelijk op ten opzichte van andere toezichthouders, overige fondsorganen en van welk ander belang dan ook en kan kritisch opereren.	V		
22	Het bestuur draagt de accountant en actuaris die controle uitvoert c.q. certificeert in beginsel geen andere werkzaamheden op dan controle c.q. certificering. Geeft het bestuur wel een andere opdracht, dan vraagt dit een zorgvuldige afweging en een afzonderlijke opdrachtformulering.	V		

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
23	Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de accountant en de actuaris en stelt het intern toezicht en verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan van de uitkomst op de hoogte.	V		
	Verantwoording en inspraak organiseren			
24	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het voor de toekomst maakt. Het bestuur maakt daarbij inzichtelijk hoe het de verschillende belangen heeft afgewogen. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn.	V		
25	Het bestuur gaat met het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan bij het afleggen van verantwoording in gesprek.	V		
26	Het intern toezicht legt in het bestuursverslag, op basis van een vooraf door het intern toezicht vastgestelde toezichtvisie en een eerder geformuleerd normenkader, verantwoording af over de verrichte werkzaamheden, rapporteert de bevindingen en doet (zo nodig) aanbevelingen.	V		
27	Het intern toezicht is aanspreekbaar op de wijze waarop het toezicht houdt en is bereid in gesprek te gaan over de wijze waarop het toezicht is uitgevoerd en hoe daarover is gerapporteerd.	V		
28	Het verantwoordingsorgaan maakt het mogelijk dat het bestuur en het intern toezicht verantwoording kunnen afleggen en geeft een oordeel over het handelen van het bestuur. Daarnaast oefent het verantwoordingsorgaan de aan hem toegekende adviesrechten uit, tenzij het verantwoordingsorgaan daar gemotiveerd niet voor kiest. Het verantwoordingsorgaan houdt bij zijn taken rekening met alle belanghebbenden.		V	Niet van toepassing
29	Het verantwoordingsorgaan bewaakt of het bestuur de verschillende belangen evenwichtig afweegt.		V	Niet van toepassing
30	Het belanghebbendenorgaan maakt het mogelijk dat het bestuur en het intern toezicht verantwoording kunnen afleggen en geeft een oordeel over het handelen van het bestuur. Daarnaast oefent het belanghebbendenorgaan de aan hem toegekende adviesrechten uit- tenzij het belanghebbendenorgaan daar gemotiveerd niet voor kiest. Ook oefent het belanghebbendenorgaan de aan hem toegekende goedkeuringsrechten uit. Het belanghebbendenorgaan houdt bij zijn taken rekening met alle belanghebbenden.	V		
31	Het belanghebbendenorgaan bewaakt of het bestuur de verschillende belangen evenwichtig afweegt.	V		

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
32	Het bestuur organiseert en stimuleert zijn dialoog met belanghebbenden op een manier die past bij het pensioenfonds en zijn (diverse groepen van) belanghebbenden.	V		
	<i>Effectief functioneren van fondsorganen</i>			
33	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit en inclusie, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid.	V		
34	Het pensioenfonds heeft een schriftelijk beleid vastgesteld om de diversiteit en inclusie in zijn fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Dit beleid stelt passende doelen op ten aanzien van de mate van diversiteit op alle voor het pensioenfonds relevante maatschappelijke aspecten, waaronder tenminste geslacht of genderidentiteit, leeftijd en sociaal-culturele achtergrond. Op basis van dit beleid heeft het pensioenfonds een planmatige aanpak gericht op het bereiken van deze doelen. Het bestuur herijkt dit beleid periodiek en rapporteert in het bestuursverslag over de resultaten van dit beleid.		V	Stap heeft diversiteits- en inclusiebeleid om de diversiteit en inclusie in de fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Bij de werving en selectie en herbenoeming van leden van de fondsorganen wordt rekening gehouden met het diversiteits- en inclusiebeleid. Het bestuur geeft in de paragrafen 'bestuur', 'bestuursbureau', 'raad van toezicht' en 'geschiktheidsbevordering en bestuurlijke effectiviteit' een toelichting op de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden, alsmede de zelfevaluatie en de tussentijdse check die plaatsvindt.
35	Ten aanzien van leeftijdsdiversiteit geldt als minimum dat er tenminste een persoon zitting heeft in het bestuur en het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan die jonger is dan 40 jaar. Ten aanzien van genderdiversiteit geldt als minimum dat er in de organen variatie is in geslacht of genderidentiteit.		V	Stap ziet diversiteit niet sec als gender- of leeftijdsdiversiteit, maar streeft naar diversiteit gebaseerd op onder meer: kennis, ervaring, achtergrond en persoonlijkheid. Het onderscheid in gender en leeftijd is daarin een factor, maar geen doel op zich.
36	Het bestuur, het intern toezicht, het verantwoordingsorgaan en het belanghebbendenorgaan houden rekening met het diversiteit- en inclusiebeleid bij het opstellen van de eisen waaraan nieuwe leden van het orgaan dienen te voldoen.	V		
37	De eerste zittingstermijn van een lid van het bestuur, de raad van toezicht, het belanghebbendenorgaan of verantwoordingsorgaan is maximaal vier jaar. Deze leden kunnen voor een tweede termijn van maximaal vier jaar worden benoemd. Een bestuurslid en een lid van het belanghebbendenorgaan of verantwoordingsorgaan kunnen als daarvoor aanleiding bestaat voor een derde termijn van maximaal vier jaar worden benoemd. In dat geval onderbouwt het bestuur de aanleiding voor een derde benoeming en deelt het bestuur dit met de overige organen. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde pensioenfonds	V		

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
38	Benoeming en ontslag van de leden van de organen van het pensioenfonds zijn geregeld in de statuten van het pensioenfonds waarbij – behoudens in het geval van beroepspensioenfondsen – de procedure voor benoeming en ontslag als beschreven in bijlage 2 wordt gevolgd. Schorsing van de leden van het bestuur, het belanghebbendenorgaan, het verantwoordingsorgaan en het intern toezicht wordt geregeld in de statuten of reglementen van het pensioenfonds.	V		
39	Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.	V		
40	De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.	V		
41	Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatie gerelateerde beloningen. Prestatie gerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.	V		
42	Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen transitie- of ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele transitie- of ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagreden.	V		
43	Het bestuur spreekt zich uit over de gewenste cultuur en gedraagt zich daarnaar. Aspecten in de cultuur waar het bestuur zich rekenschap van geeft zijn onder meer het openstaan voor kritiek, het leren van fouten en risicobewustzijn, de mate van inclusie in de manier van besluiten en functioneren.	V		
44	Tegenstrijdige belangen, reputatierisico's en nevenfuncties worden gemeld. De leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en belanghebbendenorgaan, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen.	V		
45	Het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie.	V		
46	De leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen de interne gedragscode van het pensioenfonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring en gedragen zich daarnaar.	V		

Norm	Thema's en beschrijving norm	Past toe	Legt uit	Toelichting
47	De voorzitter is samen met het bestuur verantwoordelijk om een open cultuur te bevorderen waarin sprake is van een lerende omgeving waarin ruimte en aandacht is voor de inbreng en diverse perspectieven van alle leden van het bestuur.	V		
48	Het bestuur waarborgt dat de leden van de organen van het pensioenfonds onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. De organen hebben daarnaast een eigen verantwoordelijkheid om het mogelijk te maken dat dat hun leden onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren.	V		
49	Het eigen functioneren is voor het bestuur, het intern toezicht, het belanghebbendenorgaan en het verantwoordingsorgaan een continu aandachtspunt. Deze organen evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken zij één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij. De organen besteden daarbij in elk geval periodiek aandacht aan bestuursmodel, integriteit, geschiktheid, continuïteit, diversiteit en inclusie, de wijze van opereren en de mate waarin de individuele leden zich voldoende onafhankelijk en kritisch kunnen opstellen.	V		

Bijlage 2 - Nevenfuncties bestuur en raad van toezicht

Naam	Neven-functie 1	Neven-functie 2	Neven-functie 3	Neven-functie 4	Neven-functie 5	Neven-functie 6	Neven-functie 7 en 8
Marga Schaap	Eigenaar Strakblauw						
Huub Popping	Geen nevenfuncties						
Danielle Melis	Lid Raad van Commissarissen Achmea Real Estate	Lid Raad van Commissarissen Achmea Investment Management	Docent en participant in kennis en expertise gremia	Lid Monitoring Commissie Corporate governancecode	Lid raad van toezicht DSI	Bestuurslid Stichting Hanarth Fonds	Lid Raad van Commissarissen PGGM Investments en PGGM NV
Fred Ooms	Zelfstandig adviseur Executive Compensation & Benefits						
Jacques Moors	Voorzitter RvT Coöperatie ZGKN (Zelfstandig Gevestigde Kinderartsen Nederland	Voorzitter raad van toezicht Stichting Sint Jacob	Voorzitter raad van toezicht Stichting Zorggroep Aalsmeer				
Martine Menko	Adviseur Beleggings-advies-commissie De Diaconie Den Haag	Lid raad van toezicht Stichting Molenaars-pensioenfonds	Lid bestuur Pensions Scholarship Trust	Voorzitter VvE "De Hofmeester"	Voorzitter VvE Pootstraat 16-18-20		
Peter Dorrestijn	Bestuurslid Pensioenfonds PostNL						

Bijlage 3 - Bedrijven in portefeuilles Stap waarmee dialoog is gevoerd

In deze bijlage zijn de bedrijven in de portefeuilles van Stap vermeld waarmee in 2024 dialoog is gevoerd.

Naam	Motivering dialoog	Mijlpaal	Acties
1MDB Global Investments Ltd.	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.		Geen verdere actie; de onderneming is naar aanleiding van de controversie overgenomen door de Maleisische overheid.
Alphabet Inc	Als gevolg van overige controverses die in tegenspraak zijn met het voor de MM fondsen gehanteerde MVB-beleid	1	Dialoog wordt voortgezet
Amazon.com Inc	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Archer-Daniels-Midland Co.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Atlantia S.p.A.	Als gevolg van overige controverses die in tegenspraak zijn met het voor de MM fondsen gehanteerde MVB-beleid	4	Dialoog wordt voortgezet
Bayer AG	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	3	Dialoog wordt voortgezet
Bunge Ltd.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	3	Dialoog wordt voortgezet
Centrais Elétricas Brasileiras SA	UN Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
China Minmetals Group Co. Ltd.	UNGC Principle 7: Businesses should support a precautionary approach to environmental challenges	Nog niet gestart	Bedrijf niet meer aanwezig in de portefeuille per Q4
Costco Wholesale Corp.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Credit Suisse Group AG	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.	2 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Deutsche Bank AG	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.	2	Dialoog wordt voortgezet
Energy Transfer LP	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	2	Uitgesloten; Aegon AM heeft het engagement-beleid voor multi-manager fondsen aangepast; één van de doelstellingen van het Aegon AM MVB-beleid voor multi-manager fondsen is dat bedrijven, waarin binnen de fondsen belegd wordt, de richtlijnen op gebied van goed-bestuur volgen; met ingang van 2023 wordt de dialoog gevoerd met bedrijven die als non-compliant met internationale beginselen worden geclassificeerd voor een maximum periode van een jaar; zodanig zijn non-compliant bedrijven uitgesloten, waarmee in het verleden de dialoog één jaar of langer werd gevoerd.
Essity AB	Toeleveringsketens en biodiversiteit	4	Dialoog als succesvol beoordeeld en beëindigd

Naam	Motivering dialoog	Mijlpaal	Acties
Facebook Inc (Meta Platforms)	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	2	Dialoog met Meta wordt voortgezet
Fast Retailing Co., Ltd.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Gap Inc	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Hennes & Mauritz AB	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Industria de Diseño Textil, S.A.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Marfrig Global Foods S.A.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	3	Dialoog wordt voortgezet
Mars, Inc.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Mattel, Inc.	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	1	Dialoog wordt voortgezet
McDonald's Corp	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	3	Dialoog wordt voortgezet
Minerva S.A.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	2	Dialoog wordt voortgezet
Mondelez International, Inc.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Nestlé S.A.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	3	Dialoog wordt voortgezet
Nike Inc.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
NMC Health PLC	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.	Reorganisatie	Dialoog wordt voortgezet
OCP S.A.	UNGC Principle 2: Businesses should make sure that they are not complicit in human rights abuses	1	Uitgesloten; OCP S.A is non-compliant geweest vanaf 2015. Aegon AM begon de dialoog met de onderneming in 2021. Aangezien het bedrijf niet bereid is gevonden om de dialoog aan te gaan, is het engagement-traject als onsuccesvol geclassificeerd en is het bedrijf uitgesloten van het universum.
Pan American Silver Corp.	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	3	Dialoog wordt voortgezet
Panasonic Corp.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Pepsico, Inc.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet

Naam	Motivering dialoog	Mijlpaal	Acties
Petroleos Mexicanos S.A. de C.V.	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	2	Uitgesloten; Aegon AM heeft het engagement-beleid voor multi-manager fondsen aangepast; één van de doelstellingen van het Aegon AM MVB-beleid voor multi-manager fondsen is dat bedrijven, waarin binnen de fondsen belegd wordt, praktijken op gebied van goed-bestuur volgen; met ingang van 2023 wordt de dialoog gevoerd met bedrijven die als non-compliant met internationale beginselen worden geclassificeerd voor een maximum periode van een jaar; zodanig zijn non-compliant bedrijven uitgesloten, waarmee in het verleden de dialoog één jaar of langer werd gevoerd.
PG&E Corp	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	3	Uitgesloten; Aegon AM heeft het engagement-beleid voor multi-manager fondsen aangepast; één van de doelstellingen van het Aegon AM MVB-beleid voor multi-manager fondsen is dat bedrijven, waarin binnen de fondsen belegd wordt, praktijken op gebied van goed-bestuur volgen; met ingang van 2023 wordt de dialoog gevoerd met bedrijven die als non-compliant met internationale beginselen worden geclassificeerd voor een maximum periode van een jaar; zodanig zijn non-compliant bedrijven uitgesloten, waarmee in het verleden de dialoog één jaar of langer werd gevoerd.
Procter & Gamble Co.	Toeleveringsketens en biodiversiteit	3	Dialoog wordt voortgezet
PVH Corp.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Reckitt Benckiser Group PLC	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Samsung Electronics Co., Ltd.	Toeleveringsketen-gerelateerd	2	Dialoog wordt voortgezet
Siemens Gamesa Renewable Energy, S.A.	UNGC Principle 2: Businesses should make sure that they are not complicit in human rights abuses	2	Bedrijf niet meer aanwezig in de portefeuille
Target Corp	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Tesco PLC	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet

Naam	Motivering dialoog	Mijlpaal	Acties
Teva Pharmaceutical Industries Limited	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.	2	Uitgesloten; Aegon AM heeft het engagement-beleid voor multi-manager fondsen aangepast; één van de doelstellingen van het Aegon AM MVB-beleid voor multi-manager fondsen is dat bedrijven, waarin binnen de fondsen belegd wordt, praktijken op gebied van goed-bestuur volgen; met ingang van 2023 wordt de dialoog gevoerd met bedrijven die als non-compliant met internationale beginselen worden geclassificeerd voor een maximum periode van een jaar; zodanig zijn non-compliant bedrijven uitgesloten, waarmee in het verleden de dialoog één jaar of langer werd gevoerd.
The Hershey Co.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Toshiba Corp.	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.	3	Status van het bedrijf is positief veranderd, waardoor de dialoog niet wordt voortgezet
Uber Technologies, Inc.	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	2	Dialoog wordt voortgezet
Unilever PLC	Toeleveringsketen-gerelateerd	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Vedanta Resources Ltd.	UNGC Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights	3	Bedrijf niet meer aanwezig in de portefeuille
Walmart Inc.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Dialoog wordt voortgezet
Wells Fargo & Company	UNGC Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.	3 (omhoog t.o.v. Q3)	Dialoog wordt voortgezet
Woolworths Group Ltd.	Toeleveringsketen-gerelateerd	3	Status van het bedrijf is positief veranderd, waardoor de dialoog niet wordt voortgezet
Yum! Brands, Inc.	Toeleveringsketen-gerelateerd	1	Dialoog wordt voortgezet

Bijlage 4 - Begrippenlijst

A

ABTN

Afkorting voor Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van een Pensioenkring beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Actief risico

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf voor de mate waarin actief wordt belegd is de zogenoemde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het rendement van de benchmark. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

AG Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV.

Asset Liability Management (ALM)

Analyse van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille.

B

Beleggingsfonds

Instelling die geld van derden belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen. Ook wel beleggingsportefeuille.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet (bijvoorbeeld AEX-index, MSCI-index).

D

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de procentuele verhouding tussen de bezittingen, verlaagd met overige schulden en de voorziening pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere meer onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Discretionaire portefeuille/mandaat

De beleggingen vinden plaats in andere financiële instrumenten dan deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen (discretionaire account).

DNB

De Nederlandsche Bank.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

E**Eigen vermogen**

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in de Pensioenkring aanwezige middelen op te vangen. Pensioenkringen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer.

**Emerging markets
(opkomende markten)**

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Ervaringssterfte

Omdat aangenomen wordt dat de werkende bevolking gezonder is dan de niet werkende bevolking wordt op basis van ervaringscijfers op de sterftekansen zoals ontleend aan de prognosetafel een leeftijdsafhankelijke afslag toegepast. Door rekening te houden met deze ervaringssterfte hoeven geen leeftijdscorrecties te worden toegepast.

**Euro OverNight Index
Average (Eonia)**

De Eonia is het eendaags-renteniveau voor het eurogebied. De Eonia is een rente die veel als referentierente gehanteerd wordt binnen de financiële wereld, bij de handel in afgeleide producten.

F**Feitelijke premie**

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

**Financieel Toetsingskader
(FTK)**

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen die vanaf 1 januari 2007 verplicht is en per 1 januari 2015 is aangepast (nFTK).

FIRM

FIRM is een methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Futures

Termijncontract, waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. Futures worden gebruikt om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van tactische asset allocatie.

G**Gedempte kostendeekkende
premie**

De gedempte premie wordt berekend door de rente of het rendement te baseren op een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden of het rendement op een verwachting voor de toekomst.

Governance risico

Risico dat door de ingerichte governance structuur en governance eisen die verbonden zijn aan de licentie en aan de doelstelling van Stap t.a.v. een integere en beheerste bedrijfsvoering afbreuk wordt gedaan.

Grondstoffen

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate wordt bepaald door de actuele vraag en aanbod. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

H**Haalbaarheidstoets**

De wettelijk voorgeschreven periodiek door de Pensioenkring uit te voeren haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan

In het geval dat de dekkingsgraad van een Pensioenkring lager is dan de vereiste dekkingsgraad dient de Pensioenkring een herstelplan op te stellen. In dit plan zijn maatregelen opgenomen waardoor de Pensioenkring binnen de wettelijke kaders kan herstellen.

High yield

Obligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB.

I**ICAAP**

Internal Capital Adequacy Assessment Process. ICAAP is een methodiek om te beoordelen in hoeverre de risico's waaraan Stap is blootgesteld, de mate waarin de risico's worden gemitigeerd en de hoeveelheid kapitaal die nodig is om netto risico's af te dekken, inzichtelijk.

Indexatie

Zie toeslagverlening.

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van Stap dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed door niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers, leiding en derden.

IRM

Integraal Risicomanagement (IRM) is het interactieve proces van:

1. Het opstellen van de strategie en hieraan gekoppeld het risicoprofiel en de risicobereidheid,
2. Het identificeren van risico's,
3. Het opstellen en implementeren van het beleid voor risicobeheersing, tot
4. De uitvoering, monitoring en terugkoppeling over risico's en beheersmaatregelen.

ISDA/CSA overeenkomst

Een ISDA overeenkomst is een standaard contract dat OTC-transacties (transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden) tussen institutionele financiële partijen mogelijk maakt. CSA is een bijlage bij het ISDA-contract waarin partijen afspraken maken over het wederzijds te leveren en te accepteren onderpand.

IT risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

J**Juridische risico**

Het risico samenhangend met wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

K**Kostendekkende premie**

De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die Stap in rekening brengt. De kostendekkende premie bestaat uit de actuariel benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van de Pensioenkring en de premie die actuariel benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen niet nakomt.

L**Liquiditeitsrisico**

Risico als gevolg van (al dan niet plotseling) optreden van verschillen in timing van ingaande en uitgaande kasstromen.

Lopende Kosten Factor

De Lopende Kosten Factor geeft aan hoeveel doorlopende kosten aan een beleggingsfonds worden toegerekend.

M**Marktrisico**

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten en wijzigingen in relevante marktomstandigheden voor klanten van (Stap) t.a.v. prijsvolatiliteit (markt en beweging ten opzichte van de markt), concentratie en correlatie (Asset Classes, derivaten en fysieke portefeuille) en concurrentie.

Marktwaaarde

De marktwaaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Matching- / renterisico

Risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva ten aanzien van rente-, valuta- en inflatierisico.

Middelloon(regeling)

Het middelloon is de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende de hele loopbaan. Bij de middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode. Het op te bouwen pensioen is bij deze regeling een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen over de gehele periode van deelname aan de regeling.

Minimaal vereist vermogen

Het minimaal vereist vermogen is de ondergrens van het vereist vermogen. Het minimaal vereist vermogen beweegt in een nauwe ruimte tussen de 104% en 105%. Een Pensioenkring mag niet te lang op deze ondergrens zitten. Dit staat in de Pensioenwet.

O**Omgevingsrisico**

Het risico als gevolg van buiten Stap komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Operationele risico

Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesvoering.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Overlay

Overlay zijn de beleggingen in derivaten posities waarmee het renterisico en/of het valutarisico wordt afgedekt.

P**Pensioengrondslag**

Het gedeelte van het salaris dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer. De pensioengrondslag wordt berekend door het pensioengevend jaarsalaris te verminderen met de franchise.

R**Raad van toezicht**

In het kader van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur is voor het intern toezichthoudend orgaan gekozen worden voor een raad van toezicht die het functioneren van het bestuur toetst en jaarlijks daarover aan het bestuur rapporteert.

Renterisico	Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente.
Renteswap	Ruil van rendement op een vastgestelde lange rente tegen een variabele korte rente gedurende een vastgestelde looptijd.
Rentetermijnstructuur (RTS)	Maandelijks door DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd.
Risicopremie	Dit is de premie voor risicodekking.

S

SRI beleggingsfondsen	SRI staat voor Social Responsible Investments. Bij dergelijke beleggingsfondsen worden expliciet maatschappelijk verantwoorde beleggingsaspecten meegewogen in het beleggingsbeleid en/of de benchmark.
Stichtingskapitaal en reserves	Zie eigen vermogen.
Swap	Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

T

Technische voorzieningen (voorziening pensioenverplichtingen)	Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.
Toekomst bestendig indexeren (TBI)	De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI) is de grens waarop de Pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens wordt jaarlijks bepaald en is afhankelijk van de rentestand van dat moment.
Toeslagverlening (indexatie)	Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast. Dit houdt in dat een toeslag kan worden gegeven op het pensioen. Het bestuur neemt jaarlijks een besluit over het al dan niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening bij de pensioenkring is voorwaardelijk. Er wordt slechts toeslag verleend voor zover de middelen van de pensioenkring dit toelaten.

U

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad, door het in gevaar komen van continuïteit van de bedrijfsvoering, geschade reputatie en/of financiële positie en ontoereikende kwaliteit dienstverlening.

Ultimate Forward Rate (UFR)

De UFR is een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waarin wegens de lange looptijd onvoldoende handel plaatsvindt. Bij looptijden langer dan 20 jaar wordt de lange termijnrente vastgesteld richting een convergentiepunt.

V

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat de Pensioenkring binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Vermogenstekort

Onder het FTK is er niet langer sprake van de termen dekkingstekort en reservetekort. Indien een pensioenkring per kwartaaleinde een beleidsdekkingsgraad heeft die lager is dan het vereist eigen vermogen (bepaald op basis van de strategische beleggingsmix), dan is er sprake van een vermogenstekort. Stap dient voor de desbetreffende pensioenkring uiterlijk binnen drie maanden na het vaststellen van het vermogenstekort een herstelplan in te dienen bij DNB. In het herstelplan moet worden aangetoond hoe de beleidsdekkingsgraad van de pensioenkring binnen de gekozen hersteltermijn herstelt tot het vereist eigen vermogen.

Verzekeringstechnische risico's

Het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige technische aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van de pensioenovereenkomst.

W

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

Weerstandsvermogen

Stap houdt per pensioenkring ten minste een weerstandsvermogen aan van 20 basispunten van het beheerd pensioenvermogen. Het beheerd pensioenvermogen bestaat hierbij uit het balanstotaal van een pensioenkring, waarbij een eventuele negatieve waarde van de derivatenposities gesaldeerd bij de activa is opgenomen. Op grond van de voorschriften van DNB wordt dit liquide belegd. Conform wettelijke voorschriften is het totale minimum weerstandsvermogen € 0,5 miljoen en het totale maximum weerstandsvermogen is € 20 miljoen.

Werkgeverschapsrisico

Het risico dat door Stap geen invulling wordt gegeven aan de wettelijke en maatschappelijke eisen van goed werkgeverschap.

Z**Zakelijke waarden**

Zakelijke waarden zijn risicodragende beleggingen. Voorbeelden zijn bijvoorbeeld aandelen, vastgoed, afgeleide producten en grondstoffen.

Bestuursbureau Stap

Postbus 5061

9700 GB Groningen

T 050 522 30 53

E Info@stappensioen.nl